EPICTETI

Quæ ſuperſunt DISSERTATIONES

Ab ARRIANO Collectæ

Nec non

ENCHIRIDION et FRAGMENTA

Græcè et Latinè

In DUOS TOMOS diſtributa

Cum integris

JACOBI SCHEGKII et HIERONYMI WOLFII
ſelectiſque aliorum Doctorum Annotationibus.

Recenſuit, Notis & Indice illuſtravit

JOANNES UPTONUS Præbend. Roffenſis.

TOM. I.

LONDINI:

Impenſis THOMÆ WOODWARD ad Inſigne
Lunæ Creſcentis inter Templi Portas.

M DCC XLI.

MVSEVM
BRITAN
NICVM

PRÆNOBILI HONORATISSIMO INTEGERRIMO VIRO
GULIELMO DOMINO TALBOT BARONI DE HENSOL
TUM PROPTER IPSIUS AMICITIAM
TUM SINGULAREM OPTIMI PARENTIS
SUMMI MAGNÆ BRITANNIÆ NUPER CANCELLARII
BENEVOLENTIAM FAVOREM PATROCINIUM
HAS EPICTETI DISSERTATIONES
UT SINT PUBLICO GRATI ANIMI
ET PLURIMÆ OBSERVANTIÆ TESTIMONIO
EO QUO PAR EST OBSEQUIO
DAT DICAT DEDICAT

JOANNES UPTONUS.

PRÆFATIO.

CUM philoſophos Urbe Italiaque * edicto ſubmoverat Domitianus, Româ † Nicopolin in Epiro conceſſit Epictetus, atque ibi ſub imperio ‡ Trajani diſſertationes plurimas, ſermoneſque habuit, ex præceptis inſtitutiſque Stoicorum: quos, cum ſummâ laude et admiratione digni viderentur, ab ore Senis exceptos ſcripto mandavit Arrianus, auditor ejus inter multos alios præcellentiſſimus: (fuit autem Nicomediâ oriundus, et ob egregias animi dotes Romanâ civitate donatus, ampliſſimiſque auctus dignitatibus:) ** non tamen eâ mente id fecit, ut ad memoriam ſeræ poſteritatis hæc ſcripta propagarentur, ſed ut in ſuum ipſius cederent uſum. Verùm ita accidit, ut eo invito atque inſciente, quæ ab optimo præceptore acceperat, poſtea divulgata in manus hominum pervenerint.

Cum igitur res ita ſe habuerint, non elaboratum, non arte oratoriâ expolitum, non forenſe dicendi genus in his libris requirendum; ſed quali, inter auditores Stoicus non adeo venuſtatis, ac naturæ verique ſtudioſus uteretur. *Verum enimvero Deus bone*, (verba ſunt †† Lipſii) *acrem et altum in iis ſpiritum! accenſum animum et honeſti amore ardentem! nihil in Græcis, aut fallor, tale exſtat; à duabus illis notis dico, acrimoniâ et ardore. Tironem aliquem et rudem*

* Vid. A. Gell. Lib. 15. cap. 11. & Sueton. in Domitian. §. 10.

† In Epict. diſſertat. paſſim. & apud A. Gell. in loco ſupra citato.

‡ Paſſim in his diſſertationibus.

** Vid. Epiſt. Arriani ad L. Gell.

†† In Manuduct. ad Stoic. Philoſ.

dem philoſophiæ vix afficiat aut tangat; proficientem aut profectum, incredibile eſt quàm excitet, et ubique pungat, tamen etiam delectet. Genus ſtili conciſum, fractum eſt, et quod indolem ſubitarii ſermonis habet: ſed docta interveniant ſæpe, ſemper ſalutaria, et non eſt qui bonam mentem magis aut erabat aut formet.

Optandum ſanè eſſet codices Arriani non ita maculis fœdatos ad noſtra perveniſſe tempora; quos enim hodie habemus, vitiati in plurimis reperiuntur, et mutilati. Ex octo libris, ſi fides habenda Photio, quatuor periere temporis injuriâ; cæteri naufragio adhuc ſuperſtites, partim ex codicum inopiâ, partim librariorum incuriâ, ut alias omittam cauſas, adeo ſunt corrupti depravatique, ut nihil equidem mirer, etiam in tantâ doctiſſimorum multitudine, quantâ noſtra et ſuperior ætates efflorucrunt, neglectum ferè ac ſeminudum, nullo cultu adhibito, Epictetum hactenus jacuiſſe.

Quod verò et ab aliis, et à me (liceat modo meipſum ſine invidiâ nominare) ſit præſtitum, ut politiori habitu prodiret, id paucis docebitur. Cùm primùm novæ editioni adornandæ animum adjeci, id mihi propoſitum habui, ut omnia, quæ eſſent habenda, comparārem ſubſidia; nullas doctorum negligerem conjecturas; nullos non codices tam editos, quàm calamo exaratos, modo copia daretur, diligenter excuterem. ſed hanc conquirenti ſupellectilem res parùm ex animi ſententiâ proceſſit.

Annus jam à Chriſto nato MDXXXV agebatur, cùm Græce Venetiis prodiit Arriani Epictetus, ſumptu ac dili-

diligentiâ Francisci Trincavelli; qui codicem nactus è bibliothecâ Georgii à Selva Varrensis Episcopi, ut bene de litteris mereretur, eum publici juris fecit. Hunc editorem duo postea secuti sunt viri docti, Jacobus Sceggius, Medicus Tubingensis, & Hieronymus Wolfius; qui, hoc munere suscepto, authorem nostrum versionibus Latinis et annotationibus illustravere. En fontes! unde aliæ pleræque omnes, quæ circumferuntur, emanârunt impressiones. Quod ad Sceggium attinet, quanquam in plurimis hallucinatur, non sua laude fraudandus est, quippe qui primus huic sanando scriptori, satis ægro, medicas manus adhibere non recusaverit. Doctior multo, et in aperiendâ mente philosophi felicior Wolfius, quem in versione, non tamen pressis vestigiis, potissimum sequor. Hujus annotationes, ut et Salmasii et Meibomii, (quas in lucem nuper Relandus protulit) si quæ modo memoratu digniores viderentur, ad calcem rejeci et sæpe ad examen revocavi; quam quidem veniam et damus et petimus vicissim.

Nec interea silentio prætereundus est codex Salmanticæ nitido charactere excusus, anno MDLV. Quumque Casauboni, magnæ apud literatos existimationis viri, consilium de authore nostro edendo intellexeram, (id enim ipse in * epistolis indicaverat) non levi ardebam desiderio videndi observationes, quas ad oram libri adnotatas, in bibliotheca Cantabrigiensi extare audiveram. Verumenimvero nihil tanto nomine dignum inveni, nihil fere nisi lusus juveniles, aut

* Vid. Ep. IX. et XIII. et alibi.

aut qualia cuivis perfunctioriè legenti videantur occurrere.

De Regio codice MS° Parisiis servato, ita * Casaubonus; " Quod rogas de Arriani codicibus, scito " esse quidem unum aut alterum ejus libri exemplar " in Regia bibliothecâ: sed ejus notæ, ut nullum sit " futurum operæ pretium contulisse." Hinc etsi nihil fere alicujus momenti sperare possem, nihil tamen mecum in animo decreveram negligere, quod ad authorem expoliendum usui fore existimabam. Habes itaque variantes lectiones istius codicis, qui quidem, (ut me monuit vir clarissimus Bernardus Montefalconius) è schedis constat sericis, et aut duodecimo aut decimo tertio seculo videtur adscribendus. Ab eodem quoque viro intellexi, aliud esse exemplar Florentiæ; sed quid in eo boni contineatur, ignotum: spes enim per literatos inspiciendi penitus me fefellit, ut et alterius, quem Venetiis custodiri inaudiveram.

Hisce igitur instructus subsidiis, cum novam procurare editionem jam essem aggressus, mihi ex insperato vir amicissimus Jacobus Harris codicem Venetiis editum dono misit, cui ad marginem variæ adscribebantur lectiones, adjectis in calce his verbis, si recte legerim; erant enim obscurissima. " Librum hunc, quum anno elap- " so alterum ex eadem officinâ (quem vir ille doctrinâ " et morum præstantiâ celebratissimus Cardinalis Sa- " lernitanus ad codicis Vaticani exemplar, quantum " conjecturâ assequi possum, emendari curaverat) nac- " tus essem, cum eo accuratissime contuli, atque ita " mendis

* Ep. 539. D. Hœschelio.

" mendis nonnullis expurgavi. Hiſce verò diebus, cum " annus ageretur à Chriſto nato 1548, alium nactus " codicem manuſcriptum è bibliothecâ Cardinalis Car- " penſis, quem Albertus ille pius, immortali nomine et " memoriâ dignus, à Georgii Vallæ hæredibus, cum " aliâ ejuſdem librorum ſupellectili, octingentorum " aureorum emerat pretio; cum eo itidem, quòd vi- " debatur emendatiſſimus, hunc etiam contuli, ac " ſumma curâ et diligentiâ quicquid inerat diſcriminis, " nullo adhibito ſelectu, annotavi. Erant autem in " hoc Carpenſi codice in calce adſcripta hæc verba:

" Liber hic ſcriptus eſt manu doctiſſimi viri domi- " ni Matthæi Camarroti Conſtantinopolitani, quem " mihi dono dedit anno Domini 1484 præceptor ille " optimus.

" Γεωργίου τοῦ Βάλλα
" Ἐστὶ τὸ βιβλίον.

" In calce codicis Carpenſis hæc erant adſcripta.

" Πεπλήρωται σὺν Θεῷ τὰ τοῦ Ἀρριάνου τῶν " Ἐπικτήτου διατριβῶν, βιβλίοις ἐμπεριεχόμενα " τέσσαρσι· ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἐν κεφαλαίοις " τριάκοντα περατοῦται· τὸ δὲ δεύτερον τῷ εἰ- " κοστῷ καὶ ὄκτω ὁρίζεται· τὸ δὲ τρίτον τοῖς εἴ- " κοσι τέσσαρσι περιγράφεται· τῷ τετάρτῳ δὲ " καὶ τελευταίῳ τὰ δέκα πρὸς τρισὶ τὸ πέρας " ἐπισφραγίζεται. Καὶ χάρις τῷ Θεῷ τῷ δεδω- " κότι εὐμαρῶς ἡμῖν διανυσθῆναι καὶ τοῦτο, ὃς " καὶ κατὰ τὸ αὐτοῦ σωτήριον βιοῦν ἀξιώσειεν

" ἡμᾶς,

" ἡμᾶς, ἵνα τῆς αὐτοῦ μακαριότητος τυχόντες
" τοῖς γνησίως αὐτὸν θεραπευομένοις εἰς αἰῶνας ἀ-
" πολειμένης, σὺν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸ ἅγιον αὐ-
" τοῦ θέλημα πολιτευσαμένοις συμβασιλεύσομεν
" εἰς αἰῶνας αὐτῷ, αἰνοῦντες εὐλογοῦντες ὑμνοῦντες
" αὐτόν. ἀμήν.

Neque hujus ſolum codicis toties à me in notis laudati, (cui uni, fas ſit verum dicere, plus refero acceptum, quàm omnibus præterea omnium doctorum ſubſidiis, multæ licet paſſim occurrant vel conjecturæ vel emendationes) ſed et alterius multâ humanitate copiam fecit idem ornatiſſimus vir, quem in manibus et ſinu geſtare ſolitus eſt Avunculus ejus et genere et eruditione verè nobilis, Comes Shaftesburienſis: qui, cum in Græcis Latiniſque literis eſſet verſatiſſimus, huic emaculando ſcriptori operam præſtare non eſt dedignatus, brevibus ſcholiis margini adſcriptis, quæ argumentum, etiam in locis obſcuriſſimis, ſua perſuderunt luce.

Hoc interea Lector ſciat velim, Epictetum ſui ſemper ſimilem, optimum eſſe ſui interpretem: hac de causâ non modo in notis locos adduxi parallelos, ſed indicem etiam addidi, ut uno aſpectu, locos inter ſe diverſos conferendo, ſenſus phraſium verborumque, quæ à Stoicorum præcipuè diſciplinâ petuntur, faciliùs percipiatur. Hiſce verò et reliquis, quæ publici juris feci, mecum candide fruatur lector, et æqui bonique conſulat.

ΠΙΝΑΞ

ΠΙΝΑΞ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΒΙΒΛΙΩ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Ἀρριάνος Λουκίῳ Γελλίῳ εὖ πράττειν. Pag. 3

α'. Περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. 5

β'. Πῶς ἄν τις σώζοι τὸ κατὰ πρόσωπον ἐν παντί. 12

γ'. Πῶς ἄν τις, ἀπὸ τοῦ τὸν Θεὸν πατέρα εἶναι τῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ τὰ ἑξῆς ἐπέλθοι. 19

δ'. Περὶ προκοπῆς. 22

ε'. Πρὸς τοὺς Ακαδημαϊκούς. 29

ς'. Περὶ Προνοίας. 31

ζ'. Περὶ τῆς χρείας τῶν μεταπιπτόντων καὶ ὑποθετικῶν, καὶ τῶν ὁμοίων. 40

η'. Ὅτι αἱ δυνάμεις τοῖς ἀπαιδεύτοις οὐκ ἀσφάλεις. 47

θ'. Πῶς ἀπὸ τοῦ συγγενεῖς ἡμᾶς εἶναι τῷ Θέῳ, ἐπέλθοι ἄν τις ἐπὶ τὰ ἑξῆς. 50

ι'. Πρὸς τοὺς περὶ τὰς ἐν Ρώμῃ προαγωγὰς ἐσπουδακότας. 59

ια'. Περὶ φιλοστοργίας. 62

ιβ'. Περὶ εὐαρεστήσεως. 71

ιγ'. Πῶς ἕκαστά ἐστι ποιεῖν ἀρεστῶς Θεοῖς. 79

ιδ'. Ὅτι πάντα ἐφορᾷ τὸ Θεῖον. 80

ιε'. Τί ἐπαγγέλλεται φιλοσοφία. 85

ις'. Περὶ Προνοίας. 87

ιζ'. Ὅτι ἀναγκαῖα τὰ λογικά. 91

ιη'. Ὅτι οὐ δεῖ χαλεπαίνειν τοῖς ἁμαρτανομένοις. 97

ιθ'. Πῶς ἔχειν δεῖ πρὸς τοὺς τυράννους. 103

κ'. Περὶ τοῦ λόγου, πῶς αὐτοῦ θεωρητικός ἐστιν. 109
κα'. Πρὸς τοὺς θαυμάζεσθαι θέλοντας. 113
κβ'. Περὶ τῶν προλήψεων. 114
κγ'. Πρὸς Ἐπίκουρον. 119
κδ'. Πῶς πρὸς τὰς περιστάσεις ἀγωνιστέον. 121
κε'. Πρὸς τὸ αὐτό. 126
κς'. Τίς ὁ βιωτικὸς νόμος. 133
κζ'. Ποσαχῶς αἱ φαντασίαι γίνονται· καὶ τίνα πρόχειρα πρὸς αὐτὰς βοηθήματα παρασκευαστέον. 137
κη'. Ὅτι οὐ δεῖ χαλεπαίνειν ἀνθρώποις· καὶ τίνα τὰ μικρὰ καὶ μεγάλα ἐν ἀνθρώποις. 142
κθ'. Περὶ εὐσταθείας. 150
λ'. Τί δεῖ πρόχειρον ἔχειν ἐν ταῖς περιστάσεσιν. 164

Πίναξ κεφαλαίων ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ περιεχομένων.

α'. Ὅτι οὐ μάχεται τὸ θαρρεῖν τῷ εὐλαβεῖσθαι. 166
β'. Περὶ ἀταραξίας. 176
γ'. Πρὸς τοὺς συνιστάντας τινὰς τοῖς φιλοσόφοις. 181
δ'. Πρὸς τὸν ἐπὶ μοιχείᾳ ποτὲ κατειλημμένον. 183
ε'. Πῶς συνυπάρχει μεγαλοφροσύνη καὶ ἐπιμέλεια. 186
ς'. Περὶ ἀδιαφορίας. 193
ζ'. Πῶς μαντευτέον. 200

ΠΙΝΑΞ.

ιη'. Τίς οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ. 203

ιθ'. Ὅτι οὐ δυναμένοι τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι, τὴν τοῦ φιλοσόφου προσλαμβάνομεν. 210

κ'. Πῶς ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τὰ καθήκοντα ἔστιν εὑρίσκειν. 216

κα'. Τίς ἀρχὴ φιλοσοφίας. 222

κβ'. Περὶ τοῦ διαλέγεσθαι. 228

κγ'. Περὶ τοῦ ἀγωνιᾶν. 233

κδ'. Πρὸς Νάσωνα. 341

κε'. Πρὸς τοὺς σκληρῶς τισὶν ὧν ἔκριναν ἐμμένοντας. 248

κς'. Ὅτι οὐ μελετῶμεν χρῆσθαι τοῖς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν δόγμασιν. 253

κζ'. Πῶς ἐφαρμοστέον τὰς προλήψεις τοῖς ἐπὶ μέρους. 265

κη'. Πῶς ἀγωνιστέον πρὸς τὰς φαντασίας. 275

κθ'. Πρὸς τοὺς μέχρι λόγου μόνον ἀναλαμβάνοντας τὰ τῶν φιλοσόφων. 282

λ'. Πρὸς Ἐπικουρείους καὶ Ἀκαδημαϊκούς. 292

λα'. Περὶ ἀνομολογίας. 303

λβ'. Περὶ φιλίας. 309

λγ'. Περὶ τῆς τοῦ λέγειν δυνάμεως. 320

λδ'. Πρός τινα τὸν οὐκ ἠξιωμένον ὑπ' αὐτοῦ. 333

λε'. Πῶς ἀναγκαῖα τὰ λογικά. 341

λς'. Τί τὸ ἴδιον τοῦ ἁμαρτήματος. 342

ΠΙΝΑΞ.

Πίναξ κεφαλαίων ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ περιεχομένων.

α'. Περὶ καλλωπισμοῦ. 345
β'. Περὶ τοῦ τίνα ἀσκεῖσθαι δεῖ τὸν προκόψαντα· καὶ ὅτι τῶν κυριωτάτων ἀμελοῦμεν. 358
γ'. Τίς ὕλη τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ πρὸς τί μάλιστα ἀσκητέον. 363
δ'. Πρὸς τὸν ἀκόσμως ἐν θεάτρῳ σπουδάσαντα. 369
ε'. Πρὸς τοὺς διὰ νόσον πλαττομένους. 372
ς'. Σποράδην τινά. 377
ζ'. Πρὸς τὸν διορθωτὴν τῶν ἐλευθέρων πολέων, Ἐπικούρειον ὄντα. 380
η'. Πῶς πρὸς τὰς φαντασίας γυμναστέον. 389
θ'. Πρός τινα ῥήτορα, ἀνιόντα εἰς Ρώμην ἐπὶ δίκῃ. 391
ι'. Πῶς δεῖ φέρειν τὰς νόσους. 397
ια'. Σποράδην τινά. 402
ιβ'. Περὶ ἀσκήσεως. 404
ιγ'. Τί ἐστιν ἐρημία, καὶ ποῖος ἔρημος. 408
ιδ'. Σποράδην τινά. 415
ιε'. Ὅτι δεῖ περιεσκεμμένως ἔρχεσθαι ἐφ' ἕκαστα. 418
ις'. Ὅτι εὐλαβῶς δεῖ συγκαθιέναι εἰς συμπεριφοράν. 422
ιζ'. Περὶ Προνοίας. 426
ιη'. Ὅτι οὐ δεῖ πρὸς τὰς ἀγγελίας ταράσσεσθαι. 428

ΠΙΝΑΞ

ιθ'. Τίς στάσις ἰδιώτου καὶ φιλοσόφου. 430

κ'. Ὅτι ἀπὸ πάντων τῶν ἐκτός ἐστιν ὠφελεῖσθαι. 432

κα'. Πρὸς τοὺς εὐκόλως ἐπὶ τὸ σοφιστεύειν ἐρχομένους. 437

κβ'. Περὶ Κυνισμοῦ. 443

κγ'. Πρὸς τοὺς ἀναγινώσκοντας καὶ διαλεγομένους ἐπιδεικτικῶς. 473

κδ'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν προσπάσχειν τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν. 484

κε'. Πρὸς τοὺς ἀποπίπτοντας ὧν προέθεντο. 515

κς'. Πρὸς τοὺς τὴν ἀπορίαν δεδοικότας. 518

Πίναξ κεφαλαίων ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ περιεχομένων.

α'. Περὶ ἐλευθερίας. 530

β'. Περὶ συμπεριφορᾶς. 578

γ'. Τίνα τίνων ἀντικαταλλακτέον. 581

δ'. Πρὸς τοὺς περὶ τὸ ἐν ἡσυχίᾳ διάγειν ἐσπουδακότας. 584

ε'. Πρὸς τοὺς μαχίμους καὶ θηριώδεις. 598

ς'. Πρὸς τοὺς ἐπὶ τῷ ἐλεεῖσθαι ὀδυνωμένους. 608

ζ'. Περὶ ἀφοβίας. 620

η'. Πρὸς τοὺς ταχέως ἐπὶ τὸ σχῆμα τῶν φιλοσόφων ἐπιπηδῶντας. 632

θ'. Πρὸς τὸν εἰς ἀναισχυντίαν μεταβληθέντα. 644

ΠΙΝΑΞ.

ι'. Τίνων δεῖ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τίνα διαφέρεσθαι. 649

ια'. Περὶ καθαρότητος. 658

ιβ'. Περὶ προσοχῆς. 668

ιγ'. Περὶ τοὺς εὐκόλως ἐνφέροντας τὰ αὐτῶν. 674

ΑΡΡΙΑΝΟΥ

ΑΡΡΙΑΝΟΥ

ΤΩΝ ΤΟΥ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ

ΒΙΒΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑ.

ΑΡΡΙΑΝΟΣ ΛΟΥΚΙΩ ΓΕΛΛΙΩ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

Υ̓́τε συνέγραψα ἐγὼ τοῦ Ἐπικτήτου λόγους οὕτως, ὅπως ἄν τις συγγράψειε τὰ τοιαῦτα· οὔτε ἐξήνεγκα εἰς ἀνθρώπους αὐτὸς, ὅς γε οὐδὲ συγγράψαι φημί. ὅσα δὲ ἤκουον αὐτοῦ λέγοντος, ταῦτα αὐτὰ ἐπειρᾶτο, αὐτοῖς ὀνόμασιν ὡς οἷόν τε ἦν γραψάμενος, ὑπομνήματα εἰς ὕστερον ἐμαυτῷ διαφυλάξαι τῆς ἐκείνου διανοίας, καὶ παῤῥησίας.

Ἔστι δὴ τοιαῦτα, ὥσπερ εἰκὸς, ὁποῖα ἄν τις αὐτόθεν ὁρμηθεὶς εἴποι πρὸς ἕτερον· οὐχ ὁποῖα ἄν, ἐπὶ τῷ ὕστερον ἐντυγχάνειν τινὰς αὐτοῖς, συγγράφοι. τοιαῦτα δ' ὄντα, οὐκ οἶδα ὅπως, οὔτε ἑκόντος ἐμοῦ, οὔτε εἰδότος, ἐξέπεσεν εἰς ἀνθρώπους. ἀλλ' ἐμοί γε οὐ πολὺς λόγος, εἰ οὐχ ἱκανὸς φανοῦμαι συγγράφειν· Ἐπικτήτῳ δὲ οὐδ' ὀλίγος, εἰ καταφρονήσει τις

ARRIANUS LUCIO GELLIO SALUTEM.

EQUIDEM neque Epicteti ſermones ſic conſcripſi, ut hujuſmodi argumenta quis ſoleat conſcribere; neque ipſe in lucem edidi, ut qui me conſcripſiſſe negaturus ſim. quæcunque verò eum audiebam diſſerentem, ea ipſa conatus ſum (iiſdem, quoad ejus fieri potuit, conſcribens verbis) mihi ipſi in poſterum conſervare ut monumenta ingenii illius & in dicendo libertatis.

Proinde hæc ejuſmodi ſunt, ut par eſt, quæ confeſtim ſuo ipſius motu alius ad alium eloqueretur, non quæ ita ſint conſcripta ut ad poſteros etiam legenda propagentur. Talia verò cum ſint, neſcio quo pacto, me invito etiam atque inſcio, in manus hominum pervenerunt. ſed mea quidem haud multum intereſt, ſi non idoneus ad ſcribendum videar; Epicteti

τις αὐτοῦ τῶν λόγων· ἐπεὶ καὶ λέγων αὐτοὺς, οὐδενὸς ἄλλου δῆλος ἦν ἐφιέμενος, ὅτι μὴ κινῆσαι τὰς γνώμας τῶν ἀκουόντων πρὸς τὰ βέλτιστα.

Εἰ μὲν δὴ τοῦτο γε αὐτὸ διαπράττοιντο οἱ λόγοι οὗτοι, ἔχοιεν ἄν, οἶμαι, ὅπερ χρὴ ἔχειν τοὺς τῶν φιλοσόφων λόγους· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ ἐκεῖνο ἴστωσαν οἱ ἐντυγχάνοντες, ὅτι αὐτὸς ὁπότε ἔλεγεν αὐτοὺς, ἀνάγκη ἦν τοῦτο πάσχειν τὸν ἀκροώμενον αὐτοῦ, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτὸν παθεῖν ἠβούλετο. εἰ δ' οἱ λόγοι αὐτοῦ ἐφ' αὑτῶν τοῦτο οὐ διαπράττονται, τυχὸν μὲν ἐγὼ αἴτιος, τυχὸν δὲ καὶ ἀνάγκη οὕτως ἔχειν. Ἔρρωσο.

autem haud parum intereſt, ſi quis ejus ſermones contempſerit: quippe qui cùm eos habuerit, nihil aliud ſibi propoſuiſſe apparebat, niſi ut animos audientium ad optima quæque incitaret.

Quod ſi id ipſum hi ſermones conſecuti fuerint, habebunt, arbitror, quod philoſophorum ſermones habere debeant: ſin minus, at illud ſciant lectores, quum eos ipſe diſſeruerit, neceſſe fuiſſe ſic affici ejus auditorem, ut ipſe eum affici volebat. ſi verò ejus ſermones per ſe ipſi id non aſſequantur, ego fortaſſe in causâ ſum; fortaſſe etiam res ita ſe habeat neceſſe eſt. Vale.

APPIA-

ΑΡΡΙΑΝΟΥ
ΤΩΝ ΤΟΥ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΚΕΦ. ά.

Περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν, καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

ΤΩΝ ἄλλων δυνάμεων οὐδεμίαν εὑρήσετε αὐτὴν αὑτῆς θεωρητικήν· οὐ τοίνυν οὐδὲ δοκιμαστικήν, ἢ ἀποδοκιμαστικήν. Ἡ Γραμματικὴ μέχρι τίνος κέκτηται τὸ θεωρητικόν; Μέχρι τοῦ διαγνῶναι τὰ γράμματα. Ἡ Μουσική; Μέχρι τοῦ διαγνῶναι τὸ μέλος. Αὐτὴ οὖν αὐτὴν θεωρεῖ τις αὐτῶν; Οὐδαμῶς. ἀλλ' ὅταν μὲν ἄν τι γράφειν τῷ ἑταίρῳ δέῃ, τοῦτῳ τι γραπτέον, ἡ Γραμματικὴ ἐρεῖ· πότερον δὲ γραπτέον τῷ ἑταίρῳ, ἢ οὐ γραπτέον, ἡ Γραμματικὴ οὐκ ἐρεῖ. καὶ περὶ τῶν μέ-

Κεφ. ά.

CAP. I.

Quæ in noſtrâ ſunt poteſtate, quæque non ſunt.

ALIARUM facultatum nullam invenietis, quæ ipſa ſeſe contempletur; proinde neque quæ ſeſe approbet aut improbet. Grammatica quo tandem uſque habet facultatem contemplatricem? Ad literas dignoſcendas. Quid Muſica, quo illa uſque? Ad modos dignoſcendos. Num earum ergo aliqua ſeipſam contemplatur? Nequaquam. verum ubi amico quid ſcribendum eſt, quid ei ſit ſcribendum Grammatica dicet: utrum vero ſit amico ſcribendum necne, Grammatica non dicet. et de modis muſicis ſimiliter Muſica: ſed an ca-

nendum

Κεφ. ά. μελῶν ὡσαυτως ἡ Μουσικὴ· πότερον δ' ἀστέον νῦν καὶ κιθαριστέον, ἢ οὔτε ἀστέον, οὔτε κιθαριστέον, οὐκ ἐρεῖ. Τίς οὖν ἐρεῖ; Ἡ καὶ αὐτὴν θεωροῦσα, καὶ τ' ἄλλα πάντα. Αὕτη δ' ἔστι τις; Ἡ Δύναμις ἡ Λογική· μόνη γὰρ αὕτη καὶ αὐτὴν κατανοήσασα παρείληπται, τίς τέ ἐστι, καὶ τί δύναται, καὶ πόσου ἀξία οὖσα ἐλήλυθε, καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας. τί γὰρ ἐστιν ἄλλο τὸ λέγον, ὅτι χρύσιον καλόν ἐστιν; αὐτὸ γὰρ οὐ λέγει· Δῆλον, ὅτι ἡ χρηστικὴ δύναμις ταῖς φαντασίαις. Τί ἄλλο τὸ Μουσικὴν, Γραμματικὴν, τὰς ἄλλας δυνάμεις διακρίνον, δοκιμάζον τὰς χρήσεις αὐτῶν, καὶ τοὺς καιροὺς παραδεικνύον; Οὐδὲν ἄλλο.

Ὥστερ οὖν ἦν ἄξιον, τὸ κράτιστον ἁπάντων καὶ κυριεῦον οἱ Θεοὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν ἐποίησαν, τὴν χρῆσιν τὴν ὀρθὴν ταῖς φαντασίαις· τὰ δὲ ἄλλα, οὐκ ἐφ'

nendum nunc ſit, citharâque ſonandum, aut non canendum nec citharâ ſonandum, non dicet. Quæ igitur facultas id dicet? Quæ et ſeipſam et cætera omnia contemplatur. Quænam vero ea eſt? Facultas Rationalis. hæc enim unica ſeipſam intellexiſſe deprehenditur, (et quæ ſit, et quam habeat poteſtatem, et quanti æſtimanda ad nos devenerit,) cæteraſque univerſas facultates. nam quid aliud eſt quod dicat, Aurum eſſe pulcrum? ipſum enim aurum non dicit: Satis liquet, eam eſſe facultatem, quæ viſis utatur. Quid aliud eſt, quod Muſicam, Grammaticam, cæteras facultates dijudicet, uſus earum probet, et tempora oſtendat convenientia? Nihil aliud.

Igitur uti par erat, id quod omnium optimum et principatum tenet, Dii ſolùm nobis ſubjecerunt, rectum nempe viſorum uſum; cætera non ſubjecerunt. Eamne tandem

ob

ἐφ' ἡμῖν. Ἄγε δή, ὅτι οὐκ ἤθελον; Ἐγὼ μὲν δο- Κεφ. ά.
κῶ, ὅτι εἰ ἠδύναντο, καὶ ἐκεῖνα ἂν ἡμῖν ἐπέτρεψαν· ἀλ-
λὰ παντὸς οὐκ ἠδύναντο. ἐπὶ γῆς γὰρ ὄντας, καὶ
σώματι συνδεδεμένους τοιούτῳ, καὶ κοινωνοῖς τοιού-
τοις, πῶς οἷόν τ' ἦν εἰς ταῦτα ὑπὸ τῶν ἐκτὸς μὴ
ἐμποδίζεσθαι;

Ἀλλὰ τί λέγει ὁ Ζεύς; Ἐπίκτητε, εἰ οἷόν τε ἦν,
καὶ τὸ σωμάτιον ἂν σου, καὶ τὸ κτησείδιον ἐποίησα
ἐλεύθερον, καὶ ἀπαρεμπόδιστον. νῦν δὲ μή σε
λανθανέτω, τοῦτο οὐκ ἔστι σόν, ἀλλὰ πηλὸς κομ-
ψῶς περιπεφυραμένος. ἐπεὶ δὲ τοῦτο οὐκ ἠδυνάμην, ἔ-
δωκα μέν σοι μέρος τι ἡμέτερον, τὴν δύναμιν ταύ-
την, τὴν ὁρμητικήν τε καὶ ἀφορμητικήν, καὶ ὀρεκτι-
κήν τε καὶ ἐκκλιτικήν, καὶ ἁπλῶς τὴν χρηστικὴν
ταῖς φαντασίαις· ἧς ἐπιμελούμενος, καὶ ἐν ᾗ τὰ σαυ-
τοῦ τιθέμενος, οὐδέποτε κωλυθήσῃ, οὐδέποτ' ἐμπο-
δισθήσῃ, οὐ στενάξεις, οὐ μέμψῃ, οὐ κολακεύσεις
οὐ-

ob cauſam, quia noluerint? Mihi quidem videtur, ſi potuiſſent, et illa nobis fuiſſe conceſſuros: ſed prorſus non potuerunt. nam quî fieri potuit, nos in terra degentes, et tali alligatos corpori et hujuſmodi ſociis, ab externis, quatenus ad hæc, non impediri rebus?

Sed quid ait Jupiter? "O Epictete, ſi quo modo fieri "poſſet, et corpuſculum tuum et poſſeſſiunculam, liberam et "omni impedimento vacuam effeciſſem. nunc te id non la- "teat, iſtud non eſſe tuum: ſed lutum ſcitè atque eleganter "temperatum. quum verò hoc non potuerim, dedi equi- "dem tibi quandam noſtri partem, facultatem illam impetu- "utendi, et declinandi, appetendi et averſandi, ac viſis deni- "que utendi: quam ſi excolueris, et in eâ tua omnia collo- "cāris, nunquam prohibebere, nunquam impedieris, non ge- "mes,

Κεφ. ά. οὐδένα. Τί οὖν; μή τι μικρά σοι φαίνεται ταῦτα; μὴ γένοιτο. ἀρκοῦ οὖν αὐτοῖς, εὔχου δὲ τοῖς Θεοῖς.

Νῦν δ' ἑνὸς δυνάμενοι ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ἑνὶ προσηρτημένοι, μᾶλλον θέλομεν πολλῶν ἐπιμελεῖσθαι, καὶ πολλοῖς προσδεδέσθαι, καὶ τῷ σώματι, καὶ τῇ κτήσει, καὶ ἀδελφῷ, καὶ φίλῳ, καὶ τέκνῳ, καὶ δούλῳ. ἅτε οὖν πολλοῖς προσδεδεμένοι, βαρούμεθα ὑπ' αὐτῶν καὶ καθελκόμεθα. διὰ τοῦτο ἂν ἄπλοια ᾖ, καθήμεθα σπώμενοι, καὶ παρακύπτομεν συνεχῶς, Τίς ἄνεμος πνεῖ; Βορέας. Τί ἡμῖν καὶ αὐτῷ; πότε ὁ Ζέφυρος πνεύσει; Ὅταν αὐτῷ δόξῃ, ὦ βέλτιστε, ἢ τῷ Αἰόλῳ. σὲ γὰρ οὐκ ἐποίησεν ὁ Θεὸς Ταμίαν τῶν ἀνέμων, ἀλλὰ τὸν Αἰολον.

Τί οὖν δεῖ; Τὰ ἐφ' ἡμῖν βέλτιστα κατασκευάζειν· τοῖς δ' ἄλλοις χρῆσθαι, ὡς πέφυκε. Πῶς οὖν πέφυκεν;

" mes, non querêris, non cuiquam adulaberis. Quid ergo? " parva tibi hæc esse videntur? Absit. Hæc satis tibi sunto, " et Diis vota facito.

Nunc verò unius rei cùm curam gerere possimus, et uni illi adhærere, malumus tamen multarum rerum curam suscipere, multis alligari, et corpori, et possessioni, et fratri, et amico, et filio, et servo. multis utique alligati, ab eis oneramur et deorsum trahimur. Quocirca cùm navigandi copia non detur, curis districti sedemus, et subinde prospectamus ----- Quis spirat ventus? Boreas. Quid rei nobis cum illo? quando Zephyrus adspirabit? Cùm Zephyro visum fuerit, ô bone, aut Æolo. quippe Deus non te *dispensatorem venterum* fecit, sed Æolum.

Quid ergò facere oportet? Ea, quæ nostrâ sunt in potestate, quàm optimè comparare; reliquis autem uti, prout

φύκεν; Ὡς ἂν ὁ Θεὸς θέλῃ. Ἐμὲ οὖν νῦν τραχηλο- Κεφ. ά.
κοπεῖσθαι μόνον; Τί οὖν; ἤθελες πάντας τραχη-
λοκοπηθῆναι, ἵνα σὺ παραμυθίαν ἔχῃς; οὐ θέλεις
οὕτως ἐκτεῖναι τὸν τράχηλον, ὡς Λατέρανός [τις ἐν
τῇ Ῥώμῃ] κελευσθεὶς ὑπὸ τοῦ Νέρωνος ἀποκεφα-
λισθῆναι; ἐκτείνας γὰρ τὸν τράχηλον, καὶ πλη-
γεὶς, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν πληγὴν ἀσθενῆ γενομένην
ἐπ' ὀλίγον συνελκυσθεὶς, πάλιν ἐξέτεινεν. ἀλλὰ
καὶ ἔτι πρότερον, προσελθόντι Ἐπαφροδίτῳ τῷ
ἀπελευθέρῳ τοῦ Νέρωνος, καὶ ἀνακρίνοντι αὐτὸν ὑ-
πὲρ τοῦ συγκρουσθῆναι, Ἄν τι θέλω, φησὶν, ἐρῶ
σου τῷ κυρίῳ.

Τί οὖν δεῖ πρόχειρον ἔχειν ἐν τοῖς τοιούτοις; Τί
γὰρ ἄλλο, ἢ τί ἐμὸν, καὶ τί οὐκ ἐμόν· καὶ τί μοι
ἔξεστι, καὶ τί μοι οὐκ ἔξεστιν; Ἀποθανεῖν με
δεῖ· μή τι οὖν καὶ στένοντα; δεδῆναι· μή τι καὶ
θρηνοῦντα; φυγαδευθῆναι· μή τι οὖν κωλύει, γε-
λῶντα

prout ſeſe habent. Quomodo ergo ſeſe habent? Ita ut Deus voluit. —— Mene igitur nunc ſolum capite obtruncari? Quid ergo? veliſne ſimul omnes capite obtruncari, ut tu ſolatium habeas? nonne vis cervicem porrigere, ut Lateranus, cum capite plecti à Nerone juberetur? ille enim, quum cervice porrecta percuteretur, et ictu leviori impacto ſe pauliſper collegiſſet, iterum porrexit cervicem. quin & antea, cùm eum conveniſſet Epaphroditus Neronis libertus, ac de inimicitiâ atque offenſione percontaretur, ſi quid voluero, inquit, domino tuo dicam.

Quid igitur talibus in rebus in promptu eſt habendum? Quid aliud verò, quàm, quid meum ſit, et quid non meum; et quid mihi liceat, et quid non liceat? —— Mori me oportet: nunquid gementem? in vinculis eſſe: nunquid lamentantem?

Κεφ. ά. λῶντα καὶ εὐθυμοῦντα, καὶ εὐροοῦντα; Εἰπὲ τὰ ἀπόῤῥητα. Οὐ λέγω· τοῦτο γὰρ ἐπ' ἐμοί ἐστιν. Ἀλλά δήσω σε. Ἄνθρωπε, τί λέγεις; ἐμέ; τὸ σκέλος μου δήσεις, τὴν προαίρεσιν δὲ οὐδ' ὁ Ζεὺς νικῆσαι δύναται. Εἰς φυλακήν σε βαλῶ· Τὸ σωμάτιον. Ἀποκεφαλίσω σοῦ. Ποτε οὖν σοι εἶπον, ὅτι μόνου ἐμοῦ ὁ τράχηλος ἀναπότμητός ἐστι; Ταῦτα ἔδει μελετᾶν τοὺς φιλοσοφοῦντας, ταῦτα καθ' ἡμέραν γράφειν, ἐν τούτοις γυμνάζεσθαι.

Θρασέας εἰώθει λέγειν, Σήμερον ἀναιρεθῆναι θέλω μᾶλλον, ἢ αὔριον φυγαδευθῆναι. Τί οὖν αὐτῷ Ῥοῦφος εἶπεν; Εἰ μὲν ὡς βαρύτερον ἐκλέγῃ, τίς ἡ μωρία τῆς ἐκλογῆς; εἰ δ' ὡς κουφότερον, τίς σοι δέδωκεν; οὐ θέλεις μελετᾷν ἀρκεῖσθαι τῷ δεδομένῳ;

Διὰ τοῦτο γὰρ Ἀγριππῖνος τί ἔλεγεν; Ὅτι ἐγὼ ἐμαυ-

in exilium ire: quid obsecro vetat, quo minus cum risu, alacri et tranquillo proficiscar animo? —— Dic arcana. Non dico; namque hoc me penes est. At vinculis te constringam. Quid ais, homo? mene? crura mea vincies; at animi mei propositum ne ipse quidem Jupiter potest superare. In carcerem te conjiciam; corpusculum capite truncabo. Ecquando tibi dixi, meam solius cervicem præcidi non posse? —— Hæc meditari philosophiæ studiosos, hæc indies describere, in his exerceri oportet.

Thrasea dicere solebat, se hoc ipso die interfici malle, quàm cras in exilium relegari. at quid ei Rufus? Siquidem ut gravius illud eligas, quænam hæc in delectu insipientia? sin ut levius, quis eligendi tibi copiam dedit? non tu id potius velis meditari, ut eo, quod tibi datum fuerit, sis contentus?

Quid adeò hac de re dixit Agrippinus? Equidem mihi non

ἐμαυτῷ ἐμπόδιος οὐ γίνομαι. Ἀπηγγέλθη αὐτῷ, ὅτι κρίνῃ ἐν συγκλήτῳ. Ἀγαθῇ τύχῃ. Ἀλλὰ ἦλθεν ἡ πέμπτη· ταύτῃ δ' εἰώθει γυμνασάμενος ψυχρολουτρεῖν· ἀπέλθωμεν, καὶ γυμνασθῶμεν. Γυμνασαμένῳ λέγει τὶς αὐτῷ ἐλθων, ὅτι κατακέκρισαι. Φυγῇ, φησὶν, ἢ θανάτῳ; Φυγῇ. Τὰ ὑπάρχοντα τί; Οὐκ ἀφηρέθη. Εἰς Ἀρίκειαν οὖν ἀπελθόντες ἀριστήσωμεν. Κεφ. ά.

Τοῦτ' ἔστι, μεμελετηκέναι ἃ δεῖ μελετᾶν· ὄρεξιν, ἔκκλισιν, ἀκώλυτα, ἀπερίπτωτα παρεσκευακέναι. Ἀποθανεῖν με δεῖ; εἰ ἤδη, ἀποθνήσκω· εἰ μετ' ὀλίγον, νῦν ἀριστῶ τῆς ὥρας ἐλθούσης, εἶτα τότε τεθνήξομαι. Πῶς; Ὡς πρόσηκει τὸν τὰ ἀλλότρια ἀποδιδόντα.

ΚΕΦ.

non ſum impedimento. Denunciatum eſt ei, in ſenatu ſententiam de eo ferri. Bene, inquit, vertat Deus. At jam quinta diei eſt hora, (hoc autem tempore finitâ exercitatione frigidâ perfundi ſolebat:) Abeamus itaque, et noſmet exerceamus. Cùm ſe exercuiſſet, quidam adveniens, damnatum eum eſſe renunciat. Exilio, inquit, an morte? Exilio. De bonis quid? Adempta non ſunt. Ariciam ergo profecti prandeamus.

Hoc eſt jam pridem eſſe meditatum, quæ meditari oportet: appetitionem ſcilicet, averſatationemque ita comparare, ut ſint neque impedimento, nec caſibus obnoxia. ----- Mihi eſt moriendum: ſi jam, morior; ſin paulo poſt, nunc prandeo. cùm hora advenerit, tum moriar. Quomodo? Ut eum decet, qui aliena reſtituit.

Κεφ. β'.

ΚΕΦ. β'.

Πῶς ἄν τις σῴζοι τὸ κατὰ Πρόσωπον ἐν παντί.

ΤΩ̃ λογικῷ ζώῳ μόνον ἀφόρητόν ἐστι τὸ ἄλογον· τὰ δ' εὔλογον, φορητόν. ---- Πληγαὶ οὐκ εἰσὶν ἀφόρητοι τῇ φύσει. Τίνα τρόπον; Ὅρα πῶς Λακεδαιμόνιοι μαστιγοῦνται, μαθόντες ὅτι εὔλογόν ἐστι. Τὸ ἀπάγξασθαι οὐκ ἔστιν ἀφόρητον. ὅταν γοῦν πάθῃ τις ὅτι εὔλογον, ἀπελθὼν ἀπήγξατο. ἁπλῶς, ἐὰν προσέχωμεν, ὑπ' οὐδενὸς οὕτως εὑρήσομεν τὸ ζῶον θλιβόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ ἀλόγου· καὶ πάλιν ἐπ' οὐδὲν οὕτως ἑλκόμενον, ὡς ἐπὶ τὸ εὔλογον.

Ἄλλῳ δ' ἄλλο προσπίπτει τὸ εὔλογον καὶ τὸ ἄλογον, καθάπερ καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἄλλῳ ἄλλο,

CAP. II.

Quâ ratione perſona ſua in rebus omnibus ſit tuenda.

ANIMALI ratione prædito ſolùm intolerabile eſt, quicquid rationi repugnat: quod verò rationi conſentaneum, id tolerabile. ----- Plagæ naturâ non ſunt intolerabiles. Quo pacto? Vide ut Lacedæmonii flagris cædantur, cùm id à ratione non eſſe alienum didicerint. Suſpendium non eſt intolerabile. nam cum quis rationi id eſſe conſentaneum perſuaſum habuerit, abit ac ſe ſuſpendit. denique ſi animum advertamus, à nulla re ita premi animantem inveniemus, ut ab eo quod eſt irrationale; atque iterum ad nullam rem adeo trahi, ut ad id, quod rationi eſt conſentaneum.

Veruntamen evenit, ut aliud alii ſit rationi conſentaneum et non conſentaneum, quemadmodum et bonum et malum aliud

λο, καὶ συμφέρον καὶ ἀσύμφορον. διὰ τοῦτο μάλιστα παιδείας δεόμεθα, ὥστε μαθεῖν τὴν τοῦ εὐλόγου καὶ ἀλόγου προλῆψιν ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις ἐφαρμόζειν συμφώνως τῇ φύσει. εἰς δὲ τὴν τοῦ εὐλόγου καὶ ἀλόγου κρίσιν, οὐ μόνον ταῖς τῶν ἐκτὸς ἀξίαις συγχρώμεθα, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ τὸ πρόσωπον ἑαυτοῦ ἕκαστος. τῷ μὲν γάρ τινι εὔλογον, τὸ ἀμίδα παρακρατεῖν, αὐτὸ μόνον βλέποντι, ὅτι μὴ παρακρατήσας μὲν, πληγὰς λήψεται, καὶ τροφὰς οὐ λήψεται· παρακρατήσας δ' οὐ πείσεταί τι τραχύ, ἢ ἀνιαρόν· ἄλλῳ δέ τινι οὐ μόνον τὸ αὐτὸν παρακρατῆσαι ἀφόρητον δοκεῖ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄλλου παρακρατοῦντος ἀνασχέσθαι. Ἂν οὖν μοῦ πυνθάνῃ, Παρακρατήσω τὴν ἀμίδα ἢ μή; ἐρῶ σοι, ὅτι μείζονα ἀξίαν ἔχει τὸ λαβεῖν τροφὰς τοῦ μὴ λαβεῖν, καὶ μείζονα ἀπαξίαν τὸ δαρῆναι τοῦ μὴ δαρῆναι. Κεφ. β'.

aliud alii, utile item et inutile. hanc ob rem disciplinâ nobis imprimis opus est, ut anteceptam informationem illius, quod est rationi consentaneum et non consentaneum, singulis rebus accommodare naturæ convenienter discamus. ad dijudicationem verò illius, quod est rationi consentaneum et non consentaneum, non modo exterarum rerum æstimationem adhibemus, sed earum quoque quæ ad suam cujusque personam pertinent. nam apud alium consentaneum est rationi matulam præbere, id solùm intuentem, se, nisi præbuerit, plagas accepturum: sin præbuerit, nihil asperum aut molestum laturum: at alii non modò præbere matulam intolerabile videtur, sed ut alius præbeat, tolerare. Quare si me rogas, matulam præbeas necne, dicam tibi, majoris esse pretii, victum accipere, quàm non accipere; et majoris esse indignitatis, flagris cædi, quàm

Κεφ. β'. δαρῆναι. ὥστ' εἰ τούτοις παραμετρεῖς τὰ σαυτοῦ, ἀπελθὼν παρακράτει. Ἀλλ' οὐκ ἂν κατ' ἐμέ. Τοῦτο σὲ δεῖ συνεισφέρειν εἰς τὴν σκέψιν, οὐκ ἐμέ. σὺ γὰρ εἶ, ὁ σαυτὸν εἰδὼς, πόσου ἄξιος εἶ σεαυτῷ, καὶ πόσου σεαυτὸν πιπράσκεις. ἄλλοι γὰρ ἄλλων πιπράσκουσι.

Διὰ τοῦτο Ἀγριππῖνος Φλώρῳ σκεπτομένῳ, εἰ καταβατέον αὐτῷ ἐστιν εἰς Νέρωνος θεωρίας, ὥστε καὶ αὐτόν τι λειτουργῆσαι, ἔφη· Καταβήθι. πυθομένου δ' αὐτοῦ, Διατί σὺ οὐ καταβαίνεις; ἔφη, Ὅτι ἐγὼ οὐδὲ βουλεύομαι. ὁ γὰρ ἅπαξ εἰς τὴν περὶ τῶν τοιούτων σκέψιν καὶ τὰς τῶν ἐκτὸς ἀξίας συγκαθεὶς καὶ ψηφίζων, ἐγγύς ἐστι τῶν ἐπιλελησμένων τοῦ ἰδίου προσώπου. Τί γάρ; ſ. αν μου πυνθάνῃ, θάνατος αἱρετώτερόν ἐστιν ἢ ζωή; Λέγω ζωή. Πόνος ἢ ἡδονή; Λέγω ἡδονή. Ἀλλὰ

quàm non cædi. adeo ut ſi hiſce rebus tua metiris, abi et præbeto. At hæc mea non eſt exiſtimatio. Te illud afferre oportet in conſiderationem, non me: quippe is es, qui quanti ſis tibi ipſi cognoris, et quanti te vendas. namque alii aliter ſe vendunt.

Quocirca Agrippinus Floro conſideranti, utrum ad Neronis edita ſpectacula ſibi eſſet deſcendendum, ut ipſe etiam aliquid ſubminiſtraret; Deſcende, inquit. Illo autem ſciſcitante, cur ipſe non deſcenderet? reſpondit, quoniam ego non conſulto. Nam qui ſemel ad hujuſmodi conſiderationes et externarum rerum pretia ſe dimiſerit, calculoſque ſubduxerit, prope aſſidet iis qui ſuæ perſonæ obliti ſunt. Quid enim me rogas, mors an vita ſit optabilius? Dico vitam. Labor an voluptas? Dico voluptatem. At niſi tragœdias egero, capite plectar.

Abi

Ἀλλὰ ἂν μὴ τραγῳδήσω, τραχηλοκοπηθήσομαι. Ἀπελθε τοίνυν, καὶ τραγῴδει· Ἐγὼ δ' οὐ τραγῳδήσω. Διατί; Ὅτι σὺ σεαυτὸν ἡγῇ μίαν τινὰ εἶναι κρόκην τῶν ἐκ τοῦ χιτῶνος. Τί οὖν; Σὲ ἔδει φροντίζειν, πῶς ἂν ὅμοιος ἦς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; ὥσπερ οὐδ' ἡ κρόκη πρὸς τὰς ἄλλας κρόκας θέλει τι ἔχειν ἐξαίρετον· ἐγὼ δὲ πορφύρα εἶναι βούλομαι, τὸ ὀλίγον ἐκεῖνο, καὶ στιλπνὸν, καὶ τοῖς ἄλλοις αἴτιον τοῦ εὐπρεπῆ φαίνεσθαι καὶ καλά. τί οὖν μοι λέγεις, ὅτι ἐξομοιώθητι τοῖς πολλοῖς; καὶ πῶς ἔτι πορφύρα ἔσομαι; Κεφ. β'. ἀνόμοιος

Ταῦτα εἶδε καὶ Πρίσκος Ἑλουίδιος, καὶ ἰδὼν ἐποίησε. προσπέμψαντος γὰρ αὐτῷ Οὐεσπεσιανοῦ, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σύγκλητον, ἀπεκρίνατο, Ἐπί σοι ἐστὶ μὴ ἐᾶσαί με εἶναι συγκλητικόν· μέχρι δ' ἂν ᾦ, δεῖ με εἰσέρχεσθαι. Ἄγε, ἀλλ' εἰσελθών, φησι, σιώπησον. Μή μ' ἐξέταζε, καὶ σιωπήσω. Ἀλλὰ

Abi ergo, et age tragœdias: at ego non agam. Cur ita? Quia teipsum censes unum quoddam esse in tunicâ filum. Quid igitur? Tu cures oportet, quo pacto aliis hominibus fias similis; sicut et filum præ cæteris filis nihil eximii habere postulat: ego vero purpura esse volo, exiguum illud et splendidum, quodque aliis in causa est, ut decora et pulera videantur. quid igitur mihi dicis, ut vulgo fiam similis? quî possim adeo esse purpura?

Hæc vidit Priscus Helvidius, et cum vidisset, fecit. nam cum ad eum Vespasianus misisset, ne in Senatum ingrederetur: Te penes, inquit, est, ne me senatorem esse sinas: quamdiu vero sim, ingrediendum est. Age, inquit, at ingressus taceto. Ne me exquire, et tacebo. At mihi exquirendum

Κεφ. β'. Ἀλλὰ δεῖ με ἐξετάσαι. Κἀμὲ εἰπεῖν τὸ φαινόμενον δίκαιον. Ἀλλ' ἐὰν εἴπῃς, ἀποκτενῶ σε. Πότε οὖν σοι εἶπον, ὅτι ἀθάνατός εἰμι; καὶ σὺ τὸ σὸν ποιήσεις, κἀγὼ τὸ ἐμόν. σόν ἐστιν, ἀποκτεῖναι ἐμόν, ἀποθανεῖν μὴ τρέμοντα. σόν, φυγαδεῦσαι ἐμόν, ἐξελθεῖν μὴ λυπούμενον. Τί οὖν ὠφέλησε Πρίσκος, εἷς ὤν; Τί δ' ὠφελεῖ ἡ πορφύρα τὸ ἱμάτιον; τί γὰρ ἄλλο, ἢ διαπρέπει ἐν αὐτῷ, ὡς πορφύρα, καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ καλὸν παράδειγμα ἔκκειται; Ἄλλος δ' ἄν, εἰπόντος αὐτῷ Καίσαρος ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, μὴ εἰσελθεῖν εἰς σύγκλητον, εἶπεν· Ἔχω σοι χάριν, ὅτι μου φείδῃ. Τὸν τοιοῦτον οὐδ' ἂν ἐκώλυεν εἰσελθεῖν. ἀλλ' ἤδει, ὅτι ἢ καθεδεῖται ὡς κεράμιον· ἢ λέγων, ἐρεῖ ἃ οἶδεν, ὅτι ὁ Καίσαρ θέλει, καὶ προσεπισωρεύσει ἔτι πλείονα.

Τοῦτον τὸν τρόπον καὶ ἀθλητής τις κινδυνεύων ἀπο-

dum eſt. Et mihi dicendum, quod juſtum et rectum videatur. At ſi dixeris, te interficiam. Quando igitur tibi dixi me immortalem eſſe? tu tuum facies, et ego meum: tuum eſt, interficere; meum, ſine metu occumbere: tuum, relegare: meum, ſine mœrore exulare. -------- Quid ergo profuit Priſcus cum unus eſſet? Quid prodeſt purpura veſtimento? quid, niſi ut per ſe excellat, cum ſit purpura et aliis honeſtum præbeat exemplum? At alius tali rerum ſtatu, cui Cæſar ſenatu interdixiſſet, ſe gratiam ei habere, quod parceret, reſpondiſſet. Talem ne in ſenatum quidem venire prohibuiſſet, cùm ſciret eum vel ut fictilem ſtatuam aſſeſſurum, vel ſi verba fecerit ea dicturum quæ Cæſari placitura noverit, et plura etiam in illius gratiam coacervaturum.

Hoc modo athleta etiam, cùm de vitâ periclitaretur. niſi ab-

ἀποθανεῖν, εἰ μὴ ἀπεκόπη τὸ αἰδοῖον· ἐπελθόντος Κεφ. β.
αὐτῷ τοῦ ἀδελφοῦ· ἦν δ' ἐκεῖνος φιλόσοφος· καὶ
εἰπόντος, Ἄγε, ἀδελφὲ, τί μελλεις ποιεῖν; ἀποκόπ-
τωμεν τοῦτο τὸ μέρος, καὶ ἔτι εἰς γυμνάσιον ἀπερ-
χώμεθα· Οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλ' ἐγκαρτερήσας ἀπέ-
θανε. Πυθομένου δέ τινος, πῶς τοῦτο ἐποίησεν;
ὡς ἀθλητὴς, ἢ ὡς φιλόσοφος; Ὡς ἀνὴρ, ἔφη· ἀνὴρ
δ' Ὀλύμπια κεκηρυγμένος καὶ ἠγωνισμένος, ἐν τοι-
αύτῃ τινὶ χώρᾳ ἀνεστραμμένος, οὐχὶ παρὰ τῷ
Βάτωνι ἀλειφόμενος. Ἄλλος δ' ἂν καὶ τὸν τράχη-
λον ἀπετμήθη, εἰ ζῆν ἠδύνατο δίχα τοῦ τραχήλου.
Τοιοῦτόν ἐστι τὸ κατὰ πρόσωπον, οὕτως ἰσχυρὸν
παρὰ τοῖς εἰθισμένοις αὐτὸ συνεισφέρειν ἐξ αὐτῶν
ἐν ταῖς σκέψεσιν. ---- Ἄγε οὖν Ἐπίκτητε, διαξύρη-
σαι. Ἂν ᾦ φιλόσοφος, λέγω, οὐ διαξυρῶμαι.
Ἀλλ' ἀφελῶ σου τὸν τράχηλον. Εἰ σοι ἄμεινον,
ἄφελε.

Ἐπύ-

abſcinderetur ei pudendum; quem aggreſſus frater (erat autem ille philoſophus) quum rogâſſet, Age, frater, quid facturus es? hanc præcidamus partem, atque iterum ad gymnaſium revertamur: Negavit, animoque obfirmato mortem oppetiit. Cuidam verò percontanti, quomodo id feciſſet, ut athleta, an ut philoſophus; Ut vir, reſpondit, ut vir Olympiis præconis voce declaratus, et qui certamen viriliter iniiſſet, tali verſatus in loco, non ut qui apud Batonem aliptam ungi ſolitus ſit. Alius verò vel cervicem ſibi auferri fineret, ſi poſſet modo abſque cervice vivere. Talis eſt perſonæ ratio, adeò iis valida, qui ultro in deliberationibus eam adhibere aſſuefacti ſunt. —— Age, Epictete, rade te. Si philoſophus ſim, me raſurum nego. At cervicem auferam. Si tibi id è re fuerit, auferas licet.

Κεφ. β'. Ἐπύθετό τις, πόθεν οὖν αἰσθησόμεθα τοῦ κατὰ πρόσωπον ἕκαστος; Πόθεν δ' ὁ ταῦρος, ἔφη, λέοντος ἐπελθόντος, μόνος αἰσθάνεται τῆς αὐτοῦ παρασκευῆς, καὶ προβέβληκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς ἀγέλης πάσης; ἢ δῆλον, ὅτι εὐθὺς ἅμα τῷ τὴν παρασκευὴν ἔχειν, ἀπαντᾷ καὶ συναίσθησις αὐτῆς; καὶ ἡμῶν τοίνυν ὅς τις ἂν ἔχοι τοιαύτην παρασκευήν, οὐκ ἀγνοήσει αὐτήν. ἄφνω δὲ ταῦρος οὐ γίνεται, οὐδὲ γενναῖος ἄνθρωπος· ἀλλὰ δεῖ χειμασκῆσαι, παρασκευάσασθαι, καὶ μὴ εἰκῇ προσπηδᾷν ἐπὶ τὰ μηδὲν προσήκοντα.

Μόνον σκέψαι, πόσου πωλεῖς τὴν σεαυτοῦ προαίρεσιν· ἄνθρωπε, εἰ μηδὲν ἄλλο, μὴ ὀλίγου ταύτην πωλήσῃς. τὸ δὲ μέγα καὶ ἐξαίρετον, ἄλλοις τάχα προσήκει, Σωκράτει καὶ τοῖς τοιούτοις. Διατί οὖν, εἰ μὲν τοιοῦτοι πεφύκαμεν, οὐ πάντες ἢ πολλοὶ

Percontatus est quidam, Quomodo sentiemus quisque personæ suæ decorum? Undenam taurus, inquit, leone irruente, solus vim suam et præparationem sentit, et se pro toto armento objectat? nonne perspicuum est, acceptâ statim præparatione, sensum ejus simul occurrere? nemo igitur nostrûm ità à naturâ instructus, hæc naturæ parata subsidia ignorabit. at non derepente fit taurus, neque homo generosus: sed per hyemem exerceri oportet, et præparari, nec temere ad ea prosilire, quæ nihil ad nos pertineant.

Tecum modò velim consideres, quanti tuum institutum venditurus sis: mî homo, si nihil aliud, ne parvi vendas. at illud esse magnum et eximium, aliis fortasse convenit, Socrati nempe et ejusmodi viris. At quî fit, si tales à naturâ comparati simus, ut non omnes, aut saltem plerique tales eva-

λοὶ γίνονται τοιοῦτοι; Ἵπποι γὰρ ὠκεῖς ἅπαντες γί- Κεφ. γ'.
νονται; κύνες γὰρ ἰχνευτικοὶ πάντες; Τί οὖν; ἐπει-
δὴ ἀφυής εἰμι, ἀποστῶ τῆς ἐπιμελείας τούτου ἕνε-
κα; μὴ γένοιτο. Ἐπίκτητος κρείσσων Σωκράτου
οὐκ ἔστιν· εἰ δὲ μή, οὐ χείρων· τοῦτό μοι ἱκανόν ἐ-
στιν. οὐδὲ γὰρ Μίλων ἔσομαι, καὶ ὅμως οὐκ ἀμε-
λῶ τοῦ σώματος· οὐδὲ Κροῖσος, καὶ ὅμως οὐκ ἀ-
μελῶ τῆς κτήσεως· οὐδ' ἁπλῶς ἄλλου τινὸς τῆς
ἐπιμελείας, διὰ τὴν ἀπόγνωσιν τῶν ἄκρων, ἀφι-
στάμεθα.

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς ἄν τις, ἀπὸ τοῦ τὸν Θεὸν πατέρα εἶναι τῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ τὰ ἑξῆς ἐπέλθοι.

Ἐι τις τῷ δόγματι τούτῳ συμπαθῆσαι κατ' ἀξί-
αν δύναιτο, ὅτι γεγόναμεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πάντες

evadant? Anne equi omnes veloces naſcuntur? canes itidem ad indagandum ſagaces? Quid ergo? cùm ſim tardo ingenio, eam ego ob cauſam à curâ illius deſiſtam? Abſit. Epictetus non melior eſt Socrate: ſi non, haud tamen deterior; hoc mihi ſatis eſt. neque enim ero Milo; et tamen corpus non negligo; neque Crœſus; et tamen rem non negligo familiarem: neque enim ullius rei curâ, ob eorum quæ ſumma ſunt deſperationem, abſiſtimus.

CAP. III.

Quo pacto quis, ex eo quod Deus eſt pater hominum, ad reliqua progrediatur.

SI quis hoc decretum animo adſentiente, prout decet, amplectatur, nos omnes ſcilicet à Deo primariè eſſe procrea-

Κεφ. γ'. πάντες προηγουμένως, καὶ ὁ Θεὸς πατήρ ἐστι τῶν τ' ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν· ὅιμαι ὅτι οὐδὲν ἀγεννὲς οὐδὲ ταπεινὸν ἐνθυμηθήσεται περὶ ἑαυτοῦ. ἀλλ' ἂν μὲν Καίσαρ εἰσποιήσηταί σε, οὐδεὶς σου τὴν ὀφρὺν βαστάσει· ἂν δὲ γνῶς ὅτι τοῦ Διὸς υἱὸς εἶ, οὐκ ἐπαρθήσῃ; νῦν δ' οὐ ποιοῦμεν· ἀλλ' ἐπειδὴ δύο ταῦτα ἐν τῇ γενέσει ἡμῶν ἐγκαταμέμικται, τὸ σῶμα μὲν κοινὸν πρὸς τὰ ζῶα, ὁ λόγος δὲ καὶ ἡ γνώμη κοινὸν πρὸς τοὺς θεούς· πολλοὶ μὲν ἐπὶ ταύτην ἀποκλίνουσι τὴν συγγένειαν τὴν ἀτυχῆ καὶ νεκράν· ὀλίγοι δέ τινες ἐπὶ τὴν θείαν καὶ μακαρίαν. ἐπειδὴ τοίνυν ἀνάγκη πάνθ' ὁντινοῦν οὕτως ἑκάστῳ χρῆσθαι, ὡς ἂν περὶ αὐτοῦ ὑπολάβῃ· ἐκεῖνοι μὲν οἱ ὀλίγοι, ὅσοι πρὸς πίστιν ὅιονται γεγονέναι, καὶ πρὸς αἰδῶ, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τῆς χρήσεως τῶν φαντασιῶν, οὐδὲν ταπεινὸν, οὐδ' ἀγεννὲς ἐνθυμοῦνται περὶ αὑτῶν· οἱ δὲ πολλοὶ, τἀναντία. Τί γὰρ

tos, Deumque eſſe patrem et hominum et deorum, eum nihil aut abjectum aut humile de ſeipſo cogitaturum arbitror. atqui ſi Cæſar te adoptaſſet, nemo ſupercilium tuum ferret: quum verò te Jovis eſſe filium cognoris, non effereris? nunc id non facimus: ſed cum hæc duo in corpore noſtro permiſta ſunt, corpus commune cum cæteris animantibus, ratio et mens cum Diis: multi quidèm ad infelicem illam et emortuam inclinant cognationem, pauci verò ad hanc divinam et beatam. cùm itaque neceſſe eſt, ut quiſque rebus ſingulis ita utatur, prout de iis fuerit opinio; pauci illi qui ſeſe ad fidem natos exiſtimant, et ad verecundiam, et ad certiſſimum viſorum uſum, nihil humile, nihil præter dignitatem de ſeipſis cogitant: vulgus verò longe aliter. Quid enim ſum ego? miſellus

γάρ εἰμι; ταλάιπωρον ἀνθρωπάριον, καὶ τὰ δύ- Κεφ. γ'.
στηνά μου σαρκίδια· Τῷ μὲν ὄντι δύστηνα. ἀλλὰ
ἔχεις τι καὶ κρεῖσσον τῶν σαρκιδίων. τί οὖν ἀφεὶς
ἐκεῖνο, τούτοις προστέτηκας;

Διὰ ταύτην τὴν συγγένειαν, οἱ μὲν ἀποκλίναν- ℓ. Διο
τες, λύκοις ὅμοιοι γινόμεθα, ἄπιστοι, καὶ ἐπίβου-
λοι, καὶ βλαβεροί· οἱ δὲ λέουσιν, ἄγριοι, καὶ θη-
ριώδεις, καὶ ἀνήμεροι· οἱ πλείους δ' ἡμῶν ἀλώπε- ℓ. ὅθ'
κες· καὶ ὡς ἐν ζώοις ἀτυχήματα. Τί γάρ ἐστιν
ἄλλο λοίδορος καὶ κακοήθης ἄνθρωπος, ἢ ἀλώπηξ,
ἤ τι ἄλλο ἀτυχέστερον καὶ ταπεινότερον; Ὁρᾶτε
οὖν καὶ προσέχετε, μή τι τούτων ἀποβῆτε τῶν ἀ-
τυχημάτων.

ΚΕΦ.

miſellus homuncio, et corpuſculum lamentis deflendum. Omnino ſane deflendum. at tu quiddam corpuſculo melius habes. quid ergo illo prorſus omiſſo his affixus intabeſcis?

Propter hanc cognationem, quidam ab eâ declinantes, lupis ſimiles evadimus, perfidi et inſidioſi et nocentes: alii autem leonibus, feri et immanes et immanſueti: plerique adeò noſtrûm ſumus Vulpeculæ, et ſi quid aliud vel inter animalia monſtroſum. Quid enim aliud eſt maledicus, et pravus homo, quàm vulpes, aut ſi quid aliud miſerius, et magis abjectum? Videte ergo et cavete, ne in tale aliquod monſtrum evadatis.

CAP.

Κεφ. δ'.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ Προκοπῆς.

Ὁ Προκόπτων, μεμαθηκὼς παρὰ τῶν φιλοσόφων, ὅτι ἡ μὲν ὄρεξις ἀγαθῶν ἐστὶν, ἡ δ' ἔκκλισις πρὸς κακά· μεμαθηκὼς δὲ καὶ ὅτι οὐκ ἄλλως τὸ εὔρουν καὶ ἀπαθὲς περιγίνεται τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ ἐὰν ὀρέξει μὲν μὴ ἀποτυγχάνοντι, ἐν ἐκκλίσει δὲ μὴ περιπίπτοντι· τὴν μὲν ὄρεξιν ἧρκεν ἐξ αὐτοῦ εἰς ἅπαν, καὶ ὑπερτέθειται· τῇ ἐκκλίσει δὲ πρὸς μόνα χρῆται τὰ προαιρετικά. τῶν γὰρ ἀπροαιρέτων ἄν τι ἐκκλίνῃ, οἶδεν ὅτι περιπεσεῖταί ποτε τινὶ παρὰ τὴν ἔκκλισιν τὴν αὐτοῦ, καὶ δυστυχήσει. εἰ δ' ἀρετὴ ταύτην ἔχει τὴν ἐπαγγελίαν, εὐδαιμονίαν ποιῆσαι, καὶ ἀπάθειαν, καὶ εὔροιαν, πάντως καὶ ἡ προ-

CAP. IV.

De Profectu.

QUI proficit, à philoſophis edoctus, appetitionem eſſe rerum bonarum, averſationem verò ad mala pertinere; eo etiam cognito, non aliter tranquillum et imperturbatum animum homini contingere, quàm ſi in ipsà appetitione nec fruſtra ſit, neque adeo in ea, quæ averſetur, incidat; ille appetitionem prorſus à ſe ſuſtulit, removitque, et averſatione in iis ſolummodo utitur, quæ proprie in ſuâ voluntate poſita ſunt: nam ſi quid eorum averſetur, quæ nec animum nec inſtitutum afficiunt, ſcit fore, ut aliquando in eorum aliquid incidat quæ averſetur, atque inde miſer evadat. quod ſi in ſe virtus hoc recipit, ut felicitatem, animumque perturbatione vacuum,

et

προκοπὴ ἡ πρὸς αὐτὴν, πρὸς ἕκαστον τούτων ἐστὶ προκοπή. ἀεὶ γὰρ πρὸς ὃ ἂν ἡ τελειότης τινὸς καθάπαξ ἄγῃ, πρὸς αὐτὸ ἡ προκοπὴ συνεγγισμός ἐστι. Κεφ. ιε'.

Πῶς οὖν τὴν μὲν ἀρετὴν τοιοῦτόν τι ὁμολογοῦμεν, τὴν προκοπὴν δ' ἐν ἄλλοις ζητοῦμεν καὶ ἐπιδείκνυμεν; Τί ἔργον ἀρετῆς; Εὐροια. Τίς οὖν προκόπτει; ὁ πολλὰς Χρυσίππου συντάξεις ἀνεγνωκώς; μὴ γὰρ ἡ ἀρετὴ τοῦτ' ἐστὶ, Χρύσιππον ἀνεγνωκέναι; εἰ γὰρ τοῦτ' ἐστὶν, ὁμολογουμένως ἡ προκοπὴ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ τὸ πολλὰ τῶν Χρυσίππου νοεῖν. νῦν δ' ἄλλο μέν τι τὴν ἀρετὴν ἐπιφέρειν ὁμολογοῦμεν, ἄλλο δὲ τὸν συνεγγισμὸν, τὴν προκοπὴν, ἀποφαίνομεν. Οὗτός, φησιν, ἤδη καὶ δι' αὐτοῦ δύναται Χρύσιππον ἀναγινώσκειν. Εὖ, νὴ τοὺς Θεούς, προκόπτεις, ἄνθρωπε. Ποίαν προκοπήν; Τί

et tranquillitatem præſtet, iſte omnino ad virtutem profectus, ad hæc ſingula eſt utique profectus. etenim ad quod alicujus rei perfectio prorſus adduxerit, ad id profectus eſt appropinquatio.

Quî fit igitur, ut cum tale aliquid virtutem eſſe fateamur, profectum in aliis et quæramus et oſtentemus? Quodnam virtutis opus? Tranquillitas. Quis igitur proficit? qui multa Chryſippi volumina perlegerit? nunquid illa eſt virtus Chryſippum evolviſſe? nam ſi hæc eſt virtus, in confeſſo eſt, nihil aliud eſſe profectum, quàm multa Chryſippi percepiſſe. nunc verò aliud quiddam afferre virtutem confitemur, aliud eſſe appropinquationem, nempe profectum, pronuntiamus. Iſte ait, ſuâ ipſius ope ſe jam poſſe Chryſippum legere. Multum profeciſti per Deos, mî homo. quali profectu? — Quid

cum

Κεφ. δ'. Τί ἐμπαίζεις αὐτῷ; τί δ' ἀπάγεις αὐτὸν τῆς συναισθήσεως τῶν αὑτοῦ κακῶν; οὐ θέλεις δεῖξαι αὐτῷ τὸ ἔργον τῆς ἀρετῆς, ἵνα μάθῃ σου τὴν προκοπὴν ζητεῖ; ---- Ἐκεῖ ζήτησον αὐτήν, ταλαίπωρε, ὅπου σου τὸ ἔργον. Ποῦ δέ σου τὸ ἔργον; Ἐν ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει, ἵν' ἀναπότευκτος ᾖς, καὶ ἀπερίπτωτος· ἐν ὁρμαῖς, καὶ ἀφορμαῖς, ἵν' ἀναμάρτητος· ἐν προθέσει καὶ ἐποχῇ, ἵν' ἀνεξαπάτητος. πρῶτοι δ' εἰσὶν οἱ πρῶτοι τόποι, καὶ ἀναγκαιότατοι. ἂν δὲ τρέμων καὶ πενθῶν ζητῇς ἀπερίπτωτος εἶναι, ἆρα πῶς προκόπτεις;

Σὺ οὖν ἐνταῦθά μοι δεῖξόν σου τὴν προκοπήν. καθάπερ εἰ ἀθλητῇ διελεγόμην, Δεῖξόν μοι τοὺς ὤμους· εἶτα ἔλεγεν ἐκεῖνος, Ἴδε μου τοὺς ἁλτῆρας. Ὄψει σύ, καὶ οἱ ἁλτῆρες· ἐγὼ τὸ ἀποτελεσμα τῶν ἁλτήρων ἰδεῖν βούλομαι. Λάβε τὴν περὶ

eum illudis? quid à ſenſu malorum ſuorum abducere conaris? non vis potius ei oſtendere quod ſit virtutis officium, ut diſcat ubinam profectum quærat? ----- Illic, infelix, hunc quære, ubi tuum eſt opus. Ubinam verò tuum eſt opus? In appetitione et averſatione, ut neque voto tuo fruſteris, neque in mala incidas: in impetu et declinatione, ut ſis peccati immunis; in aſſenſu præbendo, eodemque ſupprimendo, ne tu fallaris: principes verò ſunt, primi loci, et maxime neceſſarii. ſin cum tremore et luctu quæras, quo minus in mala incidas, quo tandem modo profeciſti?

Tu itaque tuum hìc oſtende profectum. perinde ac ſi Athletæ dicerem, Oſtende mihi humeros; atque ille reſponderet, Ecce meos halteras. Tu videris cum tuis halteribus; at ego effectum halterum videre velim. Sume librum de impetu, et vide ut perlegerim. Mancipium, non iſtud quæro; ſed quem-

περὶ ὁρμῆς σύνταξιν, καὶ γνῶθι πῶς αὐτὴν ἀνέγ- Κεφ. δ'.
νωκα. Ἀνδράποδον, οὐ τοῦτο ζητῶ, ἀλλὰ πῶς ὁρμᾷς καὶ ἀφορμᾷς, πῶς ὀρέγῃ καὶ ἐκκλίνεις, πῶς ἐπιβάλλεις καὶ προτίθεσαι, καὶ παρασκευάζῃ· πότερα συμφώνως τῇ φύσει, ἢ ἀσυμφώνως. εἰ μὲν γὰρ συμφώνως, τοῦτό μοι δείκνυε, καὶ ἐρῶ σοι ὅτι προκόπτεις· εἰ δ' ἀσυμφώνως, ἄπελθε, καὶ μὴ μόνον ἐξήγου τὰ βιβλία, ἀλλὰ καὶ γράφε αὐτὸς τοιαῦτα· καὶ τί σοι ὄφελος; οὐκ οἶδας, ὅτι ὅλον τὸ βιβλίον πέντε δηναρίων ἐστιν; ὁ οὖν ἐξηγούμενος αὐτό, δοκεῖ ὅτι πλείονος ἄξιός ἐστιν, ἢ πέντε δηναρίων; μηδέποτε οὖν ἀλλαχοῦ τὸ ἔργον ζητεῖτε, ἀλλαχοῦ τὴν προκοπήν.

Ποῦ οὖν ἡ προκοπή; Εἴ τις ὑμῶν ἀποστὰς τῶν ἐκτὸς, ἐπὶ τὴν προαίρεσιν ἐπέστραπται τὴν ἑαυτοῦ, ταύτην ἐξεργάζεσθαι καὶ ἐκπονεῖν, ὥστε σύμφωνον ἀπο-

quemadmodum impetu et declinatione utaris, quemadmodum appetas et averſeris, quemadmodum ad res te accingas, et in animo tibi proponas, et teipſum præbeas paratum, naturæne convenienter, an ſecus? nam ſi convenienter, hoc mihi oſtende, et dicam te profeciſſe: ſin aliter, abi, nec modo libros interpretare, ſed ipſe ejuſmodi ſcribe. et quid tibi inde commodi? neſciſne totum librum quinque denariis conſtare? qui eum itaque interpretatur, num pluris eſſe videtur, quàm quinque denariorum? nunquam itaque alibi opus, alibi profectum quæritote.

Ubinam igitur eſt profectus? Si quis veſtrûm externis rebus ablegatis, ad ſuam ipſius voluntatem ſe converterit, ut eam excolat et elaboret, quo naturæ conſonam efficiat, altam, liberam, ſolutam, expeditam, fidam, verecundam: di-

Κεφ. δ'. ἀποτελέσαι τῇ φύσει, ὑψηλὴν, ἐλευθέραν, ἀκώλυτον, ἀνεμπόδιστον, πιστὴν, αἰδήμονα· μεμάθηκέ τε, ὅτι ὁ τὰ μὴ ἐφ' αὑτῷ πεφυκότα ἢ φεύγων, οὔτε πιστὸς εἶναι δύναται, οὔτ' ἐλεύθερος, ἀλλ' ἀνάγκη μεταπίπτειν καὶ μεταῤῥιπίζεσθαι ἅμα ἐκείνοις καὶ αὐτόν· ἀνάγκη δὲ καὶ ὑποτεταχέναι ἄλλοις ἑαυτὸν, τοῖς ἐκεῖνα περιποιεῖν ἢ κωλύειν δυναμένοις· καὶ λοιπὸν ἕωθεν ἀνιστάμενος, ταῦτα τηρεῖ καὶ φυλάσσει, λούεται ὡς πιστὸς, ὡς αἰδήμων ἐσθίει, οὕτως ἐπὶ τῆς ἀεὶ παραπιπτούσης ὕλης τὰ προηγούμενα ἐκπονῶν, ὡς ὁ δρομεὺς δρομικῶς, καὶ ὁ φώνασκος φωνασκικῶς· Οὗτός ἐστιν ὁ προκάπτων ταῖς ἀληθείαις, καὶ ὁ μὴ εἰκῇ ἀποδεδημηκώς, οὗτός ἐστιν. εἰ δ' ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς βιβλίοις ἕξιν τέταται, καὶ ταύτην ἐκπονεῖ, καὶ ἐπὶ τοῦτο ἐκδεδήμηκε, λέγω αὐτῷ αὐτόθεν πορεύεσθαι εἰς οἶκον, καὶ μὴ ἀμελεῖν τῶν ἐκεῖ· τοῦτο γὰρ ἐφ' ὃ ἀποδεδήμηκεν,

diceritque, illum, qui ea, quæ ſuâ in poteſtate non ſunt, vel deſideret vel fugiat, nec fidum eſſe poſſe, nec liberum; ſed illum neceſſe eſſe ex alio in aliud recidere, unàque cum iis turbine tanquam jactari: neceſſe etiam aliis ſe ſubjeciſſe, qui ea præſtare vel impedire poſſint: denique ſi diluculo ſurgens, hæc obſervet et cuſtodiat, ſi lavet ut fidus, ut verecundus comedat, eodemque modo pro materiâ, quæ ſemper occurrat, in præcipuis elaboret, ut curſor more curſoris, et phonaſcus more phonaſci. Hic eſt, qui verè profectum fecerit, quique non fruſtrà peregrinatus ſit, hic eſt. ſin verò libellis perlegendis intentus eſt, et in hoc elaborat, eâque de cauſâ peregrinatus eſt; jubeo eum illico domum redire, neque rem familiarem negligere: nihil enim illud, cujus cauſâ peregrinatus eſt: atqui

δεδήμηκεν, οὐδέν ἐστιν· ἀλλ' ἐκεῖνο μελετᾷν, Κεφ. δ'.
ἐξελεῖν τοῦ αὐτοῦ βίου πένθη καὶ οἰμωγάς, καὶ, Οἶμοι· καὶ, Τὸ τάλας ἐγώ· καὶ, δυστυχίαν, καὶ ἀτυχίαν· καὶ μαθεῖν, τί ἐστι θάνατος, τί φυγή, τί δεσμωτήριον, τί κώνειον· ἵνα δύνηται λέγειν ἐν τῇ φυλακῇ, Ὦ φίλε Κρίτων, εἰ ταύτῃ τοῖς Θεοῖς φίλον, ταύτῃ γινέσθω· καὶ μὴ ἐκεῖνα, Τάλας ἐγώ, γέρων ἄνθρωπος, ἐπὶ ταῦτά μου τὰς πολιὰς ἐτήρησα; Τίς λέγει ταῦτα; Δοκεῖτε, ὅτι ὑμῖν ἄδοξόν τινα ἐρῶ, καὶ ταπεινόν; Πρίαμος αὐτὰ οὐ λέγει; Οἰδίπους οὐ λέγει; ἀλλ' ὁπόσοι βασιλεῖς λέγουσι. Τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ Τραγῳδία, ἢ ἀνθρώπων πάθη, τεθαυμακότων τὰ ἐκτὸς, διὰ μέτρου τοιοῦδ' ἐπιδεικνύμενα; Εἰ δὲ ἐξαπατηθέντα τινὰ ἔδει μαθεῖν, ὅτι τῶν ἐκτὸς ἀπροαιρέτων οὐδέν ἐστι πρὸς ἡμᾶς· Ἐγὼ μὲν ἤθελον τὴν ἀπάτην ταύτην, ἐξ

ης

qui illud meditari, ut è vitâ ſuâ lamentationes et gemitus tollat, voceſque iſtas, *Hei mihi!* et, *O me miſerum!* et calamitates et infortunia; et diſcere, quid ſit mors, quid exilium, quid carcer, quid cicuta: ut dicere poſſit in cuſtodia, *O mi Crito, ſi ita Diis amicum, ita fiat:* et non illa, *Me miſerum, heminem ſenem, ad hæc canes meos reſervari!* Quis iſta dicit? Mene vobis ignobilem aliquem et humilem exiſtimatis enarrare? non Priamus ea dicit? non Oedipus? quin imo univerſi reges dicunt. Nam quid aliud eſt Tragœdia, quàm hominum perturbationes, externas res admirantium, tali carminum genere repræſentatæ? Quod ſi deceptum quempiam diſcere oporteat, nullas res extra animi voluntatem poſitas, quicquam ad nos pertinere: Equidem deceptionem optarim talem, ex quâ tranquillo et imperturbato curſu

Κεφ. δ'. ἧς ἤμελλον εὐρόως καὶ ἀταράχως βιώσεσθαι· Ὑμεῖς δ' ὄψεσθε αὐτοὶ, τί θέλετε.

Τί οὖν ἡμῖν παρέχει Χρύσιππος; Ἵνα γνῶς, φησὶν, ὅτι οὐ ψευδῆ ταῦτά ἐστιν, ἐξ ὧν ἡ εὔροιά ἐστι, καὶ ἀπάθεια ἅπαντα. Λάβε μου τὰ βιβλία, καὶ γνώσῃ ὡς ἀληθῆ καὶ σύμφωνά ἐστι τῇ φύσει, τὰ ἀπαθῆ με ποιοῦντα. Ω μεγάλης εὐτυχίας· ὦ μεγάλου εὐεργέτου, τοῦ δεικνύοντος τὴν ὁδόν. Εἶτα Τριπτολέμῳ μὲν ἱερὰ καὶ βωμοὺς πάντες ἄνθρωποι ἀνεστάκασιν, ὅτι τὰς ἡμέρους τροφὰς ἡμῖν ἔδωκε· τῷ δὲ τὴν ἀλήθειαν εὑρόντι, καὶ φωτίσαντι, καὶ εἰς πάντας ἀνθρώπους ἐξενεγκάντι· οὐ τὴν περὶ τοῦ ζῆν, ἀλλὰ τὴν πρὸς τὸ εὖ ζῆν· τίς ἡμῶν ἐπὶ τούτῳ βωμὸν ἱδρύσατο, ἢ ναὸν, ἢ ἄγαλμα ἀνέθηκεν, ἢ τὸν Θεὸν ἐπὶ τούτῳ προσκυνεῖ; ἀλλ' ὅτι μὲν ἄμπελον ἔδωκαν, ἢ πυρούς, ἐπιθύομεν τούτου

vitam essem ducturus: Vos verò ipsi videbitis, quid velitis.

Quid ergo nobis præstat Chrysippus? Ut scias, inquit, ea falsa non esse, è quibus oriatur tranquillitas, et imperturbatus exurgat animus. Sume meos libros, et noveris quàm vera sint et naturæ consona, quæ me perturbationibus immunem efficiant. O magnam felicitatem! O benefactorem egregium, qui viam commonstrat! Ergone Triptolemo sacella et aras omnes mortales extruxerunt, quòd mitiores fruges nobis dederit: illi verò, qui veritatem excogitavit, illustravitque, et palam omnibus protulit, (non veritatem dico quæ ad vivendum, sed quæ ad bene vivendum pertinet) quis nostrûm hâc de causâ aram erexit, aut ædem, statuamve dicavit, aut hoc nomine Deum veneratur? at quia

vitem

του ἕνεκα· ὅτι δὲ τοιοῦτον ἐξήνεγκαν καρπὸν ἐν Κεφ. ε'.
ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ, δι' οὗ τὴν ἀλήθειαν τὴν περὶ εὐδαιμονίας δείξειν ἡμῖν ἤμελλον, τούτου δ' ἕνεκα οὐκ εὐχαριστήσομεν τῷ Θεῷ;

ΚΕΦ. ε'.

Πρὸς τοὺς Ἀκαδημαϊκούς.

Ἄν τις, φησὶν, ἐνίστηται πρὸς τὰ ἄγαν ἐκφανῆ, πρὸς τοῦτον οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν εὑρεῖν λόγον, δι' οὗ μεταπείσει τὶς αὐτόν. τοῦτο δ' οὔτε παρὰ τὴν ἐκείνου γίνεται δύναμιν, οὔτε παρὰ τὴν τοῦ διδάσκοντος ἀσθένειαν· ἀλλ' ὅταν ἀπαχθεὶς ἀπολιθωθῇ, πῶς ἔτι χρήσεταί τις αὐτῷ διὰ λόγου;

Ἀπολιθώσεις δ' εἰσὶ δίτται· ἡ μὲν, τοῦ νοητικοῦ ἀπολίθωσις· ἡ δὲ, τοῦ ἐντρεπτικοῦ· ὅταν τις παρατεταμένος

vitem dederunt, aut frumenta, hujus nos gratiâ immolamus: quòd verò talem in humanâ mente fructum protulerunt, unde veritatem, quæ ad felicitatem ſpectat, oſtenſuri fuerint, hac tandem de cauſâ Deo gratias non agemus?

CAP. V.

Adverſus Academicos.

SI quis, inquit, in res admodum luculentas inſurgat, adverſus hunc rationem haud facile eſt invenire, quâ à ſententiâ ſuâ dimoveas. illud verò uſu evenit nec propter illius facultatem, nec propter docentis imbecillitatem: ſed cum quis abductus tanquam in lapidem converſus fuerit, quonam deinceps pacto eum ratione tractabis?

Illæ verò in lapidem mutationes duplices ſunt: altera, intellectualis; altera, verecundæ facultatis; cùm quis animum adeo

Κεφ. ε'. ρατεταγμένος ᾖ, μὴ ἐπινεύειν τοῖς ἐναργέσι, μὴ δ' ἀπὸ τῶν μαχομένων ἀφίστασθαι. Οἱ δὲ πολλοὶ τὴν μὲν σωματικὴν ἀπονέκρωσιν φοβούμεθα, καὶ πάντ' ἂν μηχανησαίμεθα ὑπὲρ τοῦ μὴ περιπεσεῖν τοιούτῳ τινί· τῆς ψυχῆς δ' ἀπονεκρουμένης, οὐδὲν ἡμῖν μέλει. καὶ νὴ Δία, ἐπὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς, ἂν μὲν ᾖ οὕτω διακείμενος, ὥστε μηδὲν παρακολουθεῖν, μηδὲ συνιέναι μηδέν, καὶ τοῦτον κακῶς ἔχειν οἰόμεθα· ἂν δέ τινος τὸ ἐντρεπτικὸν καὶ αἰδῆμον ἀπονεκρωθῇ, τοῦτο ἔτι καὶ δύναμιν καλοῦμεν.

Καταλαμβάνεις ὅτι ἐγρήγορας; Οὔ φησιν· οὐδὲ γὰρ, ὅταν ἐν τοῖς ὕπνοις φαντάζωμαι ὅτι ἐγρήγορα. Οὐδὲν οὖν διαφέρει αὕτη ἡ φαντασία ἐκείνης; ----- Οὐδὲν ἔτι τούτῳ διαλέγομαι. Καὶ ποῖον αὐτῷ πῦρ, ἢ ποῖον αὐτῷ σίδηρον προσάγω, ἵν' αἴσθηται, ὅτι νενέκρωται; αἰσθανόμενος οὐ προσποιείται,

adeo obfirmaret, ut rebus manifeſtis non aſſentiatur, neque à pugnantibus ſe abducat. At plerique corporis perhorreſcimus mortem, et nihil non moliremur, ne in hujuſmodi quidpiam incidamus; animæ verò emortuæ nihil curæ eſt nobis. et mehercule quod ipſam ad animam attinet, ſi quis ita ſit affectus ut nihil aſſequatur, nihil intelligat, illum etiam ſe male habere exiſtimamus: quod ſi alicujus verecunda et modeſta pars emortua fuerit, hanc etiam vim et poteſtatem appellamus.

Percipis te evigilare? Non percipio, inquit: neque enim tum percipio, cùm in ſomnis vigilare mihi videar. Nihil ergo differt hoc ab illo viſum? ----- Cum eo nihil amplius verba facio. Quem enim ei ignem, aut quod ferrum adhibebo, ut ſe emortuum eſſe ſentiat? ſi cùm ſentiat, præ ſe fert non ſentire, vel mortuo eſt deterior. pugnam iſte non percipit; male

ται; ἔτι χείρων ἐστὶ τοῦ νεκροῦ. μάχην οὗτος οὐ συνορᾷ; κακῶς ἔχει, συνορῶν· οὗτος οὐ κινεῖται, οὐδὲ προκόπτει; ἔτι ἀθλιώτερον ἔχει· ἐκτέτμηται τὸ αἰδήμον αὐτοῦ, καὶ ἐντρεπτικόν· καὶ τὸ λογικὸν οὐκ ἀποτέτμηται, ἀλλ' ἀποτεθηρίωται. Ταύτην ἐγὼ δύναμιν εἴπω; μὴ γένοιτο· εἰμὴ καὶ τὴν τῶν κιναίδων, καθ' ἣν πᾶσιν τὸ ἐπελθὸν, ἐν μέσῳ καὶ ποιοῦσι καὶ λέγουσιν. Κεφ. ς'.

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ Προνοίας.

Ἀφ' ἑκάστου τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων, ῥάδιον ἐστιν ἐγκωμιάσαι τὴν Πρόνοιαν, ἂν δύο τις ἔχῃ ταῦτα ἐν ἑαυτῷ, δύναμιν τε συνορατικὴν τῶν γεγονότων ἑκάστῳ, καὶ τὸ εὐχάριστον. εἰ δὲ μὴ, ὁ μὲν οὐκ ὄψεται τὴν εὐχρηστίαν τῶν γεγονότων·

male habet, etiam dum percipit; iſte non movetur, neque profectum facit; pejus etiam ſe habet; reſectus eſt ille ſenſus pudoris et verecundiæ: nec tamen reſcinditur rationalis facultas, ſed efferatur. Egone hanc vim et poteſtatem dicam? abſit: niſi et iſtam cinædorum ita appellem, quâ, quicquid in animum venerit, in propatulo et faciunt et dicunt.

CAP. VI.

De Providentiâ.

EX rebus ſingulis, quæ in mundo fiunt, facile eſt Providentiam laudibus proſequi, ſi quis modo hæc duo in ſe habeat, facultatem nempe contemplatricem eorum, quæ unicuique obtigerunt, et gratum animum. ſin minus, alter uſum et commoditatem eorum, quæ evenerunt, non perſpiciet, alter

Κεφ. ϛ'. των· ὁ δ' οὐκ εὐχαριστήσει ἐπ' αὐτοῖς οὐδέν. Εἰ χρώματα ὁ Θεὸς ποιήκει, δύναμιν δὲ θεατικὴν αὐτῶν μὴ ποιήκει, τί ἂν ἦν ὄφελος; Οὐδετιοῦν. Ἀλλ' ἀνάπαλιν, εἰ τὴν μὲν δύναμιν ποιήκει, τὰ ὄντα δὲ μὴ τοιαῦτα, ἵα ὑποπίπτειν τῇ δυνάμει τῇ ὁρατικῇ, καὶ οὕτω τί ὄφελος; Οὐδετιοῦν. Τί δ' εἰ καὶ ἀμφότερα ταῦτα ποιήκει, φῶς δὲ μὴ ποιήκει; Οὐδ' οὕτω τι ὄφελος. Τίς οὖν ὁ ἁρμόσας τοῦτο πρὸς ἐκεῖνο, κἀκεῖνο πρὸς τοῦτο; τίς δ' ὁ ἁρμόσας τὴν μάχαιραν πρὸς τὸν κολεόν, καὶ τὸν κολεὸν πρὸς τὴν μάχαιραν; οὐδείς; καὶ μὴν ἐξ αὐτῆς τῆς κατασκευῆς τῶν ἐπιτετελεσμένων ἀποφαίνεσθαι εἰώθαμεν, ὅτι τεχνίτου τινὸς πάντως τὸ ἔργον, οὐχὶ δ' εἰκῇ κατεσκευασμένον. Ἆρ' οὖν τούτων μὲν ἕκαστον ἐμφαίνει τὸν τεχνίτην, τὰ δ' ὁρατὰ, καὶ ὁράσις, καὶ φῶς οὐκ ἐμφαίνει; τὸ δ'

ἄρρεν

ter se gratum prorsus pro iis non exhibebit. ------ Si colores feciſſet Deus, facultatem verò, quâ eos cernamus, non feciſſet, quis eorum eſſet uſus? Nullus omnino. Et è contra, ſi facultatem feciſſet, res autem non tales, ut illi facultati ſubjicerentur, quænam hoc modo utilitas foret? Nulla omnino. Quid ſi et hæc utraque feciſſet, lumen verò non feciſſet? Ne ſic quidem ullus eſſet uſus. Quis ergo eſt, qui hoc illi accommodârit, et illud huic? quis eſt, qui vaginam gladio accomodârit, gladiumque vaginæ? nemone? atqui ex ipſa rerum perfectarum ſtructurâ ſolemus demonſtrare, artificis prorſus eſſe opificium alicujus, non autem temere fuiſſe conſtructum. Horumne adeo ſingula ſuum demonſtrant artificem, aſpectabilia verò et aſpectus et lumen non demonſtrant? quin et mas et fœmina, et utriuſque ad coitum propenſio, et partibus ad eam rem deſtinatis utendi facultas, nonne hæc artificem

ἄρρεν καὶ τὸ θῆλυ, καὶ ἡ προθυμία πρὸς τὴν συν- Κεφ. ς'.
ουσίαν ἑκατέρου, καὶ δύναμις ἡ χρησικὴ τοῖς μορίοις
τοῖς κατεσκευασμένοις, οὐδὲ ταῦτα ἐμφαίνει τὸν τε-
χνίτην; Ἀλλὰ ταῦτα μέν. Ἡ δὲ τοιαύτη τῆς
διανοίας κατασκευὴ, καθ' ἣν οὐχ' ἁπλῶς ἐπιπίπ-
τοντες τοῖς αἰσθητοῖς, τυπούμεθα ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ
καὶ ἐκλαμβάνομέν τι, καὶ ἀφαιροῦμεν, καὶ προσ-
τίθεμεν, καὶ συντίθεμεν τάδε τινὰ δι' αὐτῶν· καὶ
νὴ Δία, μεταβαίνομεν ἀπ' ἄλλων εἰς ἄλλα τὰ οὕ-
τω πως παρακείμενα· οὐδὲ ταῦτα ἱκανὰ κινῆσαί
τινας καὶ διατρέψαι πρὸς τὸ μὴ ἀπολιπεῖν τὸν τεχ-
νίτην; ἢ ἐξηγησάσθωσαν ἡμῖν, τί τὸ ποιοῦν ἐστὶν
ἕκαστον τούτων; ἢ πῶς ὄιόντε τὰ οὕτω θαυ-
μαστὰ καὶ τεχνικὰ εἰκῆ καὶ ἀπὸ ταυτομάτου γί-
νεσθαι; Τί οὖν; ἐφ' ἡμῶν μόνων γίνεται ταῦτα;
Πολλὰ μὲν ἐπὶ μόνων, ὧν ἐξαιρέτως χρείαν εἶχε
τὸ λογικὸν ζῶον· πολλὰ δὲ κοινὰ εὑρήσεις ἡμῖν
καὶ

tificem demonſtrant? Hæc quidem. Cum autem ſit hujuſmodi intellectûs ſtructura, ut non ſimpliciter rerum ſenſilium formæ nobis incidentes imprimantur, verùm etiam inde aliquid excipiamus, et abſtrahamus, et adjungamus, et quædam exinde componamus, et profecto tranſeamus ab aliis ad alia hiſce finitima: ne hæc quidem ſufficiunt ad quoſdam permovendos, eoque verecundiæ adigendos, ut artificem haud deſerant? vel exponant ſaltem nobis, quid illud ſit, quod hæc ſingula efficiat? vel quî fieri poſſit, ut res adeo admirabiles et artificioſæ temerè caſuque extiterint? Quid ergo? in nobis ſolis hæc fiunt? In nobis ſolis quidem multa, quorum præcipuè opus fuit animali rationali; multa verò nobis cum brutis communia invenies. Nunquid igitur et illa ratione aſ-

Κεφ. ϛ'. καὶ πρὸς τὰ ἄλογα. Ἆρ' οὖν καὶ παρακολουθεῖ τοῖς γινομένοις ἐκεῖνα; Οὐδαμῶς. ἄλλο γάρ ἐστι χρῆσις, καὶ ἄλλο παρακολούθησις. ἐκείνων χρείαν εἶχεν ὁ Θεὸς, χρωμένων ταῖς φαντασίαις ἡμῶν δὲ παρακολουθούντων τῇ χρήσει. διατοῦτο ἐκείνοις μὲν ἀρκεῖ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν, καὶ ἀναπαύεσθαι, καὶ ὀχεύειν, καὶ τ' ἄλλα ὅσ' ἐπιτελεῖ ἕκαστον αὐτῶν· ἡμῖν δ', οἷς καὶ τὴν παρακολουθητικὴν δύναμιν ἔδωκεν, οὐκέτι ταῦτ' ἐπαρκεῖ. ἀλλ' ἂν μὴ κατὰ τρόπον, καὶ τεταγμένως, καὶ ἀκολούθως τῇ ἑκάστου φύσει, καὶ κατασκευῇ πράττομεν, οὐκέτι τοῦ τέλους τευξόμεθα τοῦ ἑαυτῶν. ὧν γὰρ αἱ κατασκευαὶ διάφοροι, τούτων καὶ τὰ ἔργα, καὶ τὰ τέλη. οὗ τοίνυν ἡ κατασκευὴ μόνον χρηστικὴ, τούτῳ χρῆσθαι ὁπωσοῦν ἀπαρκεῖ· οὗ δὲ καὶ παρακολουθητικὴ τῇ χρήσει, τούτῳ τὸ κατὰ τρόπον ἂν μὴ προσῇ, οὐδέποτε τεύ-

sequuntur, quæ fiunt? Nequaquam. namque aliud est rei usus, aliud rem ratione assequi. illorum opus fuit Deo, visis utentium; nostri verò, rerum usum ratione assequentium. ideoque illis satis est, edere et bibere et quiescere, sobolemque propagare, aliaque omnia quæ singulis eorum sunt peragenda. nobis verò, quibus ratione res assequendi facultatem dedit, hæc item non sufficiunt. nisi enim certo modo atque ordine et naturæ cujusque rei ac constitutioni convenienter egerimus, nequaquam nostrum obtinebimus finem. nam quorum diversa est constitutio; eorum et opera et fines diversi sunt. cujus itaque constitutio ea est, ut rebus solummodo utatur, huic qualiscunque satis est usus: cujus verò ea est constitutio, ut præterea usum ratione assequatur, huic nisi ordo moresque accesserint, nunquam suum obtinebit finem. Quid ergo? Eo-

rum

τεύξεται τοῦ τέλους. Τί οὖν; Ἐκείνων ἕκαστον κατασκευάζει, τὸ μὲν ὥστ' ἐσθίεσθαι, τὸ δ' ὥστε ὑπηρετεῖν εἰς γεωργίαν, τὸ δ' ὥστε τυρὸν φέρειν, τὸ δ' ἄλλο ἐπ' ἄλλῃ χρείᾳ παραπλησίῳ· πρὸς ἃ, τίς χρεία τοῦ παρακολουθεῖν ταῖς φαντασίαις, καὶ ταύτας διακρίνειν δύνασθαι; Τὸν δ' ἄνθρωπον θεατὴν εἰσήγαγεν αὐτοῦ τε, καὶ τῶν ἔργων τῶν αὐτοῦ· καὶ οὐ μόνον θεατήν, ἀλλὰ καὶ ἐξηγητὴν αὐτῶν. διατοῦτο αἰσχρόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ ἄρχεσθαι, καὶ καταλήγειν, ὅπου καὶ τὰ ἄλογα· ἀλλὰ μᾶλλον ἔνθεν μὲν ἄρχεσθαι, καταλήγειν δ' ἐφ' ὃ κατέληξεν ἐφ' ἡμῶν καὶ ἡ Φύσις. κατέληξε δ' ἐπὶ θεωρίαν, καὶ παρακολούθησιν, καὶ σύμφωνον διεξαγωγὴν τῇ Φύσει. ὁρᾶτε οὖν, μὴ ἀθέατοι τούτων ἀποθάνητε. Ἀλλ' εἰς Ὀλυμπίαν μὲν ἀποδημεῖτε, ἵν' εἰδῆτε τὸ ἔργον τοῦ Φειδίου· καὶ ἀτύχημα ἕκαστος ὑμῶν οἴεται, τὸ ἀνιστόρητον τούτων ἀποθανεῖν. ὅπου δ' οὐδ' ἀποδημῆσαι χρεία ἐστὶν, Κεφ. ς'.

rum unumquodque Deus conſtituit, aliud ut eſui, aliud ut agriculturæ inſerviat, aliud ut caſeum ſuppeditet, aliudque ut alium conſimilem præſtet uſum; quas ad res, quid opus viſa ratione aſſequi, eaque poſſe diſcernere? Hominem autem introduxit et ſui et operum ſuorum ſpectatorem; nec ſpectatorem modò, ſed et eorum enarratorem. quare homini turpe eſt, inde et incipere et ibi deſinere, ubi et bruta: imo potius inde quidem incipiendum; ſed ibi deſinendum, ubi in nobis Natura deſiit. deſiit autem in contemplatione et intelligentiâ, inque vivendi ratione naturæ convenienti. videte igitur, ne his haud perſpectis moriamini. At Olympiam iter vos facitis, ut Phidiæ opus ſpectetis; inque malis quiſque ſuis numerat, ſi rudis horum imperituſque moriatur, ubi verò nullâ peregrina-

Κεφ. ς'. ἐστὶν, ἀλλ' ἔστιν ἤδη, καὶ πάρεστι τοῖς ἔργοις, ταῦτα δὲ θεάσασθαι καὶ κατανοῆσαι οὐκ ἐπιθυμήσετε; οὐκ αἰσθήσεσθε τοίνυν, οὔτε τίνες ἐστὲ, οὔτ' ἐπὶ τί γεγόνατε, οὔτε τί τοῦτό ἐστιν, ἐφ' ὃ τὴν θέαν παρειλήφατε; Ἀλλὰ γίνεταί τινα ἀηδῆ καὶ χαλεπὰ ἐν τῷ βίῳ. Ἐν Ὀλυμπίᾳ δ' οὐ γίνεται; οὐ καυματίζεσθε; οὐ στενοχωρεῖσθε; οὐ κακῶς λούεσθε; οὐ καταβρέχεσθε, ὅταν βρέχῃ; θορύβου δὲ καὶ βοῆς καὶ τῶν ἄλλων χαλεπῶν οὐκ ἀπολαύετε; ἀλλ' οἶμαι, ὅτι ταῦτα πάντα ἀντιτιθέντες πρὸς τὸ ἀξιόλογον τῆς θέας, φέρετε καὶ ἀνέχεσθε. Ἄγε, δυνάμεις δ' οὐκ εἰλήφατε, καθ' ἃς οἴσετε πᾶν τὸ συμβαῖνον; μεγαλοψυχίαν οὐκ εἰλήφατε; ἀνδρείαν οὐκ εἰλήφατε; καρτερίαν οὐκ εἰλήφατε; καὶ τί ἔτι μοι μέλει μεγαλοψύχῳ ὄντι, τῶν ἀποβῆναι δυναμένων; τί μ' ἐκστήσει, ἢ ταράξει; ἢ τί ὀδυνηρὸν φανεῖται; οὐ χρήσομαι τῇ δυνάμει

tione opus est, sed præsto sunt, nulloque se exhibent labore, hæc spectandi intelligendique nullo tenebimini desiderio? non sentietis tandem, neque qui sitis, neque cujus gratiâ nati sitis, neque quid sit illud, propter quod spectandi facultatem accepistis? At in vitâ sunt injucunda quædam atque molesta. Nunquid Olympiæ non sunt? non æstuatis? non in angustis versamini? non malè lavatis? non madescitis, cùm pluit? non tumultum et clamorem, aliasque molestias fertis? nimirum hæc omnia, opinor, cum magnificentiâ spectaculorum conferentes, toleratis et sustinetis. Agite verò, non facultates accepistis, quibus omnem perferatis eventum? magnanimitatem non accepistis? fortitudinem non accepistis? tolerantiam non accepistis? et quid mihi amplius ea curæ sunt, magno cùm sim animo, quæ possint evenire? quid me de statu animi dejiciet, aut perturbabit? aut quid acerbum videbitur? non

νάμει πρὸς ἃ εἴληφα αὐτὴν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἀποβαί- Κεφ. ς'.
νουσι πενθήσω, καὶ στενάξω; Ναί· ἀλλ' αἱ μύξαι μου ῥέουσι. Τίνος οὖν ἕνεκα χεῖρας ἔχεις; ἀνδράποδον, οὐχ ἵνα καὶ ἀπομύσσῃς σεαυτόν; Τοῦτο οὖν εὔλογον μύξας γίνεσθαι ἐν τῷ κόσμῳ; Καὶ πόσῳ κρεῖττον ἀπομύξασθαί σε, ἢ ἐγκαλεῖν; ἢ τί οἴει ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἂν ἀπέβη, εἰ μὴ λέων τοιοῦτος ἐγένετο, καὶ ὕδρα, καὶ ἔλαφος, καὶ σῦς, καὶ ἄδικοί τινες ἄνθρωποι καὶ θηριώδεις, οὓς ἐκεῖνος ἐξήλαυνε καὶ ἐκάθαιρε; καὶ τί ἂν ἐποίει, μηδενὸς τοιούτου γεγονότος; ἢ δῆλον, ὅτι ἐντετυλιγμένος ἂν ἐκάθευδεν; οὐκοῦν πρῶτον μὲν οὐκ ἂν ἐγένετο Ἡρακλῆς, ἐν τρυφῇ τοιαύτῃ καὶ ἡσυχίᾳ νυστάζων ὅλον τὸν βίον· εἰ δ' ἄρα καὶ ἐγένετο, τί ὄφελος αὐτοῦ; τίς δὲ χρῆσις τῶν βραχιόνων τῶν ἐκείνου, καὶ τῆς ἄλλης ἀλκῆς καὶ καρτερίας καὶ γενναιότητος, εἰμὴ τοιαῦταί τινες

non utar eâ facultate ad has res, quarum causâ eam accepi, ſed in omni eventu dolebo ac gemam? Ita ſane: ſed mucus mihi defluit. Cujus igitur gratiâ manus habes? mancipium, non ut tete emungas? Ergone rationi conſentaneum eſt, in mundo mucos exiſtere? At quanto præſtat teipſum emungere, quàm naturam incuſare? at quem in virum evaſurum fuiſſe Herculem exiſtimas, niſi talis extitiſſet leo et hydra et cervus et aper et injuſti quidam homines et feri, quos expulit ille et expurgavit? quid verò ille feciſſet, ſi nihil extitiſſet hujuſmodi? nonne patet eum ſtragulis involutum obdormiturum? quamobrem primo loco non in Herculem illum evaſiſſet, ſi in tali luxu et quiete totam ſtertuiſſet vitam: fac tamen eum evaſiſſe, quid commodi inde foret? quis uſus lacertorum ejus, cæterique roboris et tolerantiæ et generoſi animi, ſi non ipſum hujuſmodi pericula atque occaſiones excitaſſent

Κεφ. ϛ'. τινες αὐτὸν περιστάσεις καὶ ὕλαι διέσεισαν καὶ ἐγύμνασαν; Τί οὖν; Αὐτῷ ταῦτά σε δεῖ κατασκευάζειν, καὶ ζητεῖν πόθεν λέοντα εἰσαγαγεῖν εἰς τὴν χώραν τὴν ἑαυτοῦ, καὶ σῦν καὶ ὕδραν; Μωρία τοῦτο καὶ μανία. γενόμενα δὲ, καὶ εὑρεθέντα, εὔχρηστα ἦν πρὸς τὸ δεῖξαι καὶ γυμνάσαι τὸν Ἡρακλέα. Ἄγε οὖν καὶ σὺ τούτων αἰσθόμενος, ἀπόβλεψον εἰς τὰς δυνάμεις, ἃς ἔχεις· καὶ ἀπιδὼν, εἰπέ· Φέρε νῦν, ὦ Ζεῦ, ἣν θέλεις περίστασιν· ἔχω γὰρ παρασκευὴν ἐκ σοῦ μοι δεδομένην, καὶ ἀφορμὰς πρὸς τὸ κοσμῆσαι διὰ τῶν ἀποβαινόντων ἐμαυτόν. Οὐ· ἀλλὰ κάθησθε, τὰ μὲν, μὴ συμβῇ, τρέμοντες· τῶν δὲ συμβαινόντων ἕνεκα, ὀδυρόμενοι, καὶ πενθοῦντες, καὶ στένοντες· εἶτα τοῖς Θεοῖς ἐγκαλεῖτε. τί γὰρ ἔστιν ἄλλο ἀκόλουθον τῇ τοιαύτῃ ἀγενείᾳ, ἢ καὶ ἀσεβείᾳ; καί τοι ὅγε Θεὸς οὐ μόνον ἔδωκεν ἡμῖν τὰς δυνάμεις ταύτας, καθ'

f. Ταύτας σοι

taſſent atque exercuiſſent? Quid ergo? Hæc illi te parare oportet ac inveſtigare, ut alicunde in regionem ejus leonem et aprum et hydram intromittas? Id utique ſtultum atque inſanum foret. cum verò extitiſſent atque inventa eſſent, peropportuna fuerunt ad Herculem demonſtrandum et exercendum. Age ergo, et tu, his perceptis, intuere facultates quibus es inſtructus, eaſque intuitus, dic: Invehe nunc, O Jupiter, quodcunque velis periculum, namque vim inſitam et præparationem habeo à te datam, et ſubſidia ad meipſum, ex iis quæ evenerint, adornandum. Non ita: ſed ſedetis, alia ne accidant trementes, ob alia verò, quæ accidunt, ejulantes, lugentes et gementes; deinde Deos incuſatis. quid enim aliud talem comitatur mollitiem, niſi impietas? et tamen Deus

non

καθ' ἃς ὅισομεν πᾶν τὸ ἀποβαῖνον, μὴ ταπεινούμενοι, μηδὲ συγκλώμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ', ὃ ἦν ἀγαθοῦ βασιλέως καὶ ταῖς ἀληθείαις πατρὸς, ἀκώλυτον τοῦτο ἔδωκεν, ἀναναγκαστον, ἀπαραπόδιστον, καὶ ὅλον αὐτὸ ἐφ' ἡμῖν ἐποίησεν, οὐδ' αὐτῷ τινα πρὸς τοῦτο ἰσχὺν ἀπολιπὼν, ὥστε κωλύσαι ἢ ἐμποδίσαι. Ταῦτα ἔχοντες ἐλεύθερα, καὶ ὑμέτερα, οὐ χρῆσθε αὐτοῖς; οὐδ' αἰσθανεσθε, τίνα εἰλήφατε, καὶ παρὰ τίνος; ἀλλὰ καθησθε πενθοῦντες, καὶ στένοντες, οἱ μὲν πρὸς αὐτὸν τὸν δόντα ἀποτετυφλωμένοι, μηδ' ἐπιγινώσκοντες τὸν εὐεργέτην· οἱδ' ὑπ' ἀγενείας εἰς μέμψεις καὶ τὰ ἐγκλήματα τῷ Θεῷ ἐκτρεπόμενοι. Καί τοι πρὸς μεγαλοψυχίαν μὲν καὶ ἀνδρείαν, Ἐγώ σοι δείξω, ὅτι ἀφορμὰς καὶ παρασκευὴν ἔχεις· πρὸς δὲ τὸ μέμφεσθαι καὶ ἐγκαλεῖν ποίας ἀφορμὰς ἔχεις, Σύ μοι δείκνυε. Κεφ. ε'.

ΚΕΦ.

non modo facultates nobis eas dedit, quibus omnes eventus ferremus animis neque abjectis neque fractis: sed quod erat boni regis et veri patris, hoc ita dedit, ut neque prohiberi, neque cogi neque impediri possit, et totum hoc nostræ subjecit potestati, ne quidem sibi ipsi vi aliquâ relictâ, quâ prohibeat aut impediat. Hæc cum vos libera et proprii juris habeatis, eis non utimini? nec animadvertitis, quæ et à quo illa acceperitis? sed sedetis lugentes et gementes, alii erga ipsum largitorem excæcati, neque benefactorem agnoscentes; alii propter mollitiem ad querelas et accusationes contra Deum conversi. Quanquam ad magnanimitatem et fortitudinem te subsidia, viresque insitas habere, id Ego tibi ostendam: ad querelas verò et accusationes effundendas, quæ tu subsidia habeas, id Tu mihi ostende.

CAP.

Κεφ. ζ'.

ΚΕΦ. ζ'.

Περὶ τῆς χρείας τῶν Μεταπιπτόντων καὶ Ὑποθετικῶν, καὶ τῶν ὁμοίων.

Ἡ ΠΕΡΙ τοὺς μεταπίπτοντας καὶ ὑποθετικούς, ἔτι δ' ἐκ τοῦ ἠρωτῆσθαι περαίνοντας, καὶ πάντας ἁπλῶς τοὺς τοιούτους λόγους πραγματεία, λανθάνει τοὺς πολλοὺς περὶ καθήκοντος οὖσα. Ζητοῦμεν γὰρ ἐπὶ πάσης ὕλης, πῶς ἂν εὑρῇ ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς τὴν διέξοδον, καὶ ἀναστροφὴν τὴν ἐν αὐτῇ καθήκουσαν. Οὐκοῦν ἢ τοῦτο λεγέτωσαν, ὅτι οὐ συγκαθήσει εἰς ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν ὁ σπουδαῖος· ἢ ὅτι συγκαθείς, οὐκ ἐπιμελήσεται τοῦ μὴ εἰκῇ, μηδ' ὡς ἔτυχεν ἐν ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει ἀνα-

CAP. VII.

De uſu Propoſitionum migrantium ſeu recidentium, quæque Hypotheticæ dicuntur, earumque ſimilium.

OMNE iſtud ſtudium, quod in migrantibus et hypotheticis verſatur propoſitionibus, quæque adeo interrogatione concludunt, et de iis denique omnibus ejuſdem generis, ad officia pertinere vulgus ignorat. quippe in omni materiâ quærimus, quemadmodum vir bonus et ſapiens honeſtum in eâ exitum inveniat, commodeque verſetur. Aut igitur hoc dicant, ad interrogationem et reſponſionem ſapientiæ ſtudioſum non deſcenſurum; aut ſi deſcenderit, nullum adhibiturum curam, quo minus temerè caſuque in reſponſionibus et interrogationibus verſetur. qui verò neutram horum admiſerint, fateantur neceſſe eſt, iſtorum locorum conſiderationem aliquam habendam eſſe, in quibus interrogatio et reſponſio maxime verſatur.

ἀναστρέφεσθαι. μὴ τούτων δὲ μηδέτερον προσδεχομένοις, ἀναγκαῖον ὁμολογεῖν, ὅτι ἐπίσκεψίν τινα ποιητέον τῶν τόπων τούτων, περὶ οὓς μάλιστα στρέφεται ἡ ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις. Τί γὰρ ἐπαγγέλλεται ἐν λόγῳ; Τἀληθῆ τιθέναι, τὰ ψευδῆ αἱρεῖν, τὰ ἄδηλα ἐπέχειν. Ἆρ' οὖν ἀρκεῖ τοῦτο μόνον μαθεῖν; Ἀρκεῖ, φησίν. Οὐκοῦν καὶ τῷ βουλομένῳ ἐν χρήσει νομίσματος μὴ διαπίπτειν ἀρκεῖ τοῦτο ἀκοῦσαι, ὅτι τὰς μὲν δοκίμους δραχμὰς παραδέχου, τὰς δ' ἀδοκίμους ἀποδοκίμαζε; Οὐκ ἀρκεῖ. Τί οὖν δεῖ τούτῳ προσλαβεῖν; Τί δὲ ἄλλο, ἢ δύναμιν δοκιμαστικήν τε καὶ διακριτικὴν τῶν δοκίμων τε καὶ ἀδοκίμων δραχμῶν; Οὐκοῦν καὶ ἐπὶ λόγου οὐκ ἀρκεῖ τὸ λεχθὲν, ἀλλ' ἀνάγκη δοκιμαστικὸν γενέσθαι, καὶ διακριτικὸν τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψευδοῦς, καὶ τοῦ ἀδήλου; Ἀνάγκη. Ἐπὶ τούτοις τί παραγγέλλεται ἐν λόγῳ; Τὸ ἀκόλουθον τοῖς δοθεῖσιν ὑπὸ σοῦ Κεφ. ζ'.

versatur. Quid enim in ratione profitetur? Se vera posituram, falsa repudiaturum, in incertis assensionem retenturum. Nunquid hoc solum didicisse satis est? Satis, inquit. Ergo ei etiam qui in usu monetæ aberrare non vult, hoc audîsse satis, probas drachmas esse accipiendas, adulterinas verò repudiandas? Non satis. Quid ergo huic adjungendum? Quid aliud, quàm facultas probas et adulterinas drachmas explorandi et dijudicandi? Quapropter neque in ratione, quod dictum est, sufficit; sed exploratorem te fieri necesse est, et quid verum, quid falsum, quid incertum dijudicare? Necesse. Post hæc in ratione quid profitetur? Id quod à te rectè concessis

Κεφ. ζ'. σοῦ καλῶς, παραδέχου. Ἄγε, ἀρκεῖ οὖν καὶ ταῦτα τοῦτο γνῶναι; Οὐκ ἀρκεῖ· δεῖ δὲ μαθεῖν, πῶς τί τισιν ἀκόλουθον γίνεται, καὶ ποτὲ μὲν ἐν ἑνὶ ἀκολουθεῖ, ποτὲ δὲ πλείοσι κοινῇ. Μή ποτε οὖν καὶ τοῦτο ἀναγκαῖον παραλαβεῖν, τὸν μέλλοντα ἐν λόγῳ συρετῶς ἀναστρέφεσθαι, καὶ αὐτὸν ἀποδείξειν ἕκαστα ἀποδόντα, καὶ τοῖς ἀποδεικνύουσι παρακολουθήσειν· μὴ δ' ὑπὸ τῶν σοφιζομένων διαπλανηθήσεσθαι, ὡς ἀποδεικνύντων; Οὐκοῦν ἐλλιπὴς ἡμῖν ἡ περὶ τῶν συναγόντων λόγων καὶ τρόπων πραγματεία καὶ γυμνασία, καὶ ἀναγκαία φέρειν. Ἀλλὰ δή ἐστιν, ἐφ' ὧν δεδώκαμεν ὑγιῆ τὰ λήμματα, καὶ συμβαίνει τι ἐξ αὐτῶν ψεῦδος δὲ ἄν, οὐδὲν ἧττον συμβαίνει. Τί οὖν μοι μαθήσεται ποιεῖν; παραδέχεσθαι τὸ ψεῦδος; Καὶ πῶς οἷόν τε; Ἀλλὰ λέγειν, ὅτι οὐχ ὑγιῶς παρεχώρη-

σας

consequens fuerit, se admissurum. Age, nunquid et hìc satis est hæc nosse? Non satis: sed addiscendum, quomodo aliquid aliquibus sit consectarium, et quando unum sit uni consequens, quando pluribus communiter. Videndum igitur, ne et hoc assumendum ei sit, qui scienter in disputationibus versare velit, ut et ipse singularum rerum demonstrationes afferat, et demonstrationes aliorum intelligat, neque à Sophistis, tanquam demonstrantibus, decipiatur. Peropportunum itaque advenit nobis studium atque exercitatio concludentium rationum et modorum, et necessarium videtur. At verò fit, ut quas propositiones recte concessimus, ex iis etiam aliquid concludatur: quod ut falsum sit; nihilominus tamen inde concluditur. Quid igitur faciendum oportet? num admittendum mendacium? Id verò fieri quî possit? An dicendum, ea quæ confessi sumus, non recte fuisse concessa? Atqui

σα τὰ ὡμολογημένα; Καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτο δίδο- Κεφ. ζ.
ται. Ἀλλ' ὅτι οὐ συμβαίνει διὰ τῶν παραχεχωρη-
μένων; Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο δίδοται. Τί οὖν ἐπὶ τού-
των ποιητέον; ἢ μή ποτε ὡς οὐκ ἀρκεῖ τὸ δανεί-
σασθαι πρὸς τὸ ἔτι ὀφείλειν, ἀλλὰ δεῖ προσεῖναι
καὶ τὸ ἐπιμένειν ἐπὶ τοῦ δανείου, καὶ μὴ διαλε-
λύσθαι αὐτό· οὕτως οὐκ ἀρκεῖ πρὸς τὸ δεῖν πα-
ραχωρεῖν τὸ ἐπιφερόμενον, τὸ δεδωκέναι τὰ λήμ-
ματα, δεῖ δ' ἐπιμένειν ἐπὶ τῆς παραχωρήσεως αὐ-
τῶν. καὶ δὴ μενόντων μὲν αὐτῶν εἰς τέλος, ὁποῖα
παρεχωρήθη, πᾶσα ἀνάγκη ἡμᾶς ἐπὶ τῆς παρα-
χωρήσεως ἐπιμένειν, καὶ τὸ ἀκόλουθον αὐτοῖς προσ-
δέχεσθαι· μὴ μενόντων δὲ αὐτῶν ὁποῖα παρεχωρή-
θη, καὶ ἡμᾶς πᾶσα ἀνάγκη τῆς παραχωρήσεως ἀ-
φίστασθαι, καὶ τὸ ἀνακόλουθον αὐτοῖς λόγοις προσ-
δέχεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἡμῖν ἔτι, οὐδὲ καθ' ἡμᾶς συμ-
βαίνει

Atqui ne hoc quidem datur. An quæ conceſſa fuerint, hæc ex iis non concludi? At neque hoc datur. Quid igitur in his faciendum? an non, ut non ſatis eſt mutuò ſumpſiſſe, ad hoc ut adhuc debeas, ſed illud etiam adjungendum ut ære alieno obſtrictus maneas, idque nondum diſſolveris: ſic propoſitionum conceſſio, non ſatis eſt ut concedatur id quod infertur, ſed et inſiſtendum eſt earum conceſſioni: quæ ſi ad extremum uſque tales permanſerint, quales ſunt conceſſæ; omnino neceſſarium eſt, conceſſionem nos habere ratam, et id quod eſt eis conſequens amplecti: quod ſi tales non permanſerint, quales ſunt conceſſæ; nos etiam omnino neceſſarium eſt à conceſſione diſcedere, et id quod eſt ipſis minime conſequens rationibus amplecti. neque enim nobis id adhuc, neque arbitratu noſtro concluditur quod infertur,

Κεφ. ζ'. Φαίνει τοῦτο τὸ ἐπιφερόμενον, ἐπειδὴ τῆς συγχωρήσεως τῶν λημμάτων ἀπέστημεν. Δεῖ οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν λημμάτων ἱστορῆσαι, καὶ τὴν τοιαύτην μεταβολήν τε καὶ μετάπτωσιν αὐτῶν, καθ' ἣν ἐν αὐτῇ τῇ ἐρωτήσει, ἢ τῇ ἀποκρίσει, ἢ τῷ συλλελογίσθαι, ἤ τινι ἄλλῳ τοιούτῳ, λαμβάνοντα τὰς μεταπτώσεις, ἀφορμὴν παρέχει τοῖς ἀνοήτοις τοῦ ταράσσεσθαι, μὴ βλέπουσι τὸ ἀκόλουθον. Τίνος ἕνεκα; Ἵν' ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ μὴ παρὰ τὸ καθῆκον, μηδὲ συγκεχυμένως ἀναστρεφώμεθα.

Καὶ τὸ αὐτὸ ἐπί τε τῶν ὑποθέσεων, καὶ τῶν ὑποθετικῶν λόγων. ἀναγκαῖον γάρ ἐστιν ὅτε αἰτῆσαί τινα ὑπόθεσιν, ὥσπερ ἐπιβάθραν τῷ ἑξῆς λόγῳ. Πᾶσαν οὖν τὴν δοθεῖσαν παραχωρητέον, ἢ οὐ πᾶσαν; καὶ εἰ οὐ πᾶσαν, τίνα; [περὶ τίνος ἡ σκέψις; περὶ καθήκοντος.] παραχωρήσαντι δὲ, μενετέον

postquam à conceſſione ſumptionum receſſerimus. Eſt igitur et hujuſmodi propoſitionum ratio, earumque mutatio et tractatio perquirenda: quâ is, qui ejuſmodi retractationes arripit in ipſa interrogatione, aut reſponſione, aut concluſione, aut alia quapiam re ejus generis, occaſionem perturbationis præbet incogitantibus dum non vident quid conſequatur. Quâ de causâ? Ut in hoc loco neque contra officium, neque temere, neque confusè verſemur.

Atque id ipſum et in hypotheſibus et hypotheticis rationibus eſt ſervandum. Aliquando enim neceſſe eſt, hypotheſin poſtulare, quâ veluti ſcalâ quâdam ad ea quæ ordine ſequuntur, tranſeatur. Nunquid ergò quælibet data hypotheſis concedenda eſt, aut non quælibet? quòd ſi non quælibet, quænam? [Qua de re deliberatur? de officio] ſi verò

γετέον εἰσάπαν ἐπὶ τῆς τηρήσεως; ἢ ἔστιν ὅτε ἀποστατέον, τὰ δ' ἀκόλουθα προσδεκτέον, καὶ τὰ μαχόμενα οὐ προσδεκτέον; Ναί. Ἀλλὰ λέγει τις, ὅτι ποιήσω σε δυνατοῦ δεξάμενον ὑπόθεσιν, ἐπ' ἀδύνατον ἀπαχθῆναι. Πρὸς τοῦτον οὐ συγκαθήσει ὁ φρόνιμος, ἀλλὰ φεύξεται ἐξέτασιν καὶ κοινολογίαν; Καὶ τίς ἔτι ἄλλος ἐστὶ λόγῳ χρηστικὸς, καὶ δεινὸς ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει, καὶ νὴ Δία ἀνεξαπάτητός τε καὶ ἀσόφιστος; Ἀλλὰ συγκαθήσει μέν· οὐκ ἐπιστραφήσεται δέ, τοῦ μὴ εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν ἀναστρέφεσθαι ἐν λόγῳ; Καὶ πῶς ἔτι ἔστι τοιοῦτος, οἷον αὐτὸν ἐπινοοῦμεν; Ἀλλ' ἄνευ τινὸς τοιαύτης γυμνασίας καὶ παρασκευῆς φυλάττειν οἷός τέ ἐστι τὸ ἐξῆς; Τοῦτο δεικνύτωσαν, καὶ παρέλκει τὰ θεωρήματα ταῦτα πάντα, ἄτοπα ἦν καὶ ἀνακόλουθα τῇ προλήψει τοῦ σπουδαίου. Κεφ. ζ'. ἐν. ς.

verò conceſſeris: éſtne perpetuò ſtandum eo quod conceſſeris: an aliquando ab eo recedendum, ac conſequentia quidem admittenda, pugnantia verò repudianda ſunt? Næ. At, inquit aliquis, efficiam ut admiſſa hypotheſi rei quæ fieri poteſt, ad id perducaris quod fieri nequit. Cum hoc vir ſapiens rei ſibi nihſlne eſſe volet, ſed ejus diſputationem et colloquium averſabitur? Quis verò alius ſupereſt, qui uti poſſit ratione, tam interrogandi quàm reſpondendi peritus? atque adeò talis, ut neque decipi, neque fallaci concluſione in fraudem illici poſſit? Imò cum eo aget: ſed non in eo elaborabit, nè temere ac fortuito in ratione verſetur? Quo pacto ergò adhuc talis eſt, qualem eum eſſe oportere intelligimus? at ſine tali aliqua exercitatione et præparatione ſuum tueri locum poterit? Oſtendant hoc, ut appareat præ-

cepta

Κεφ. ζ'. δαίου. Τί ἔτι ἀργοὶ καὶ ῥάθυμοι καὶ νωθροὶ ἐσμὲν, καὶ προφάσεις ζητοῦμεν, καθ' ἃς οὐ πονήσομεν, οὐδ' ἀγρυπνήσομεν, ἐξεργαζόμενοι τὸν αὐτῶν λόγον; Ἂν οὖν ἐν τούτοις πλανηθῶ, μή τι τὸν πατέρα ἀπέκτεινα; Ἀνδράποδον, ποῦ γὰρ ἐνθάδε πατὴρ ἦν, ἵν' αὐτὸν ἀποκτείνῃς; Τί οὖν ἐποίησα; Ὃ μόνον ἦν κατὰ τὸν τόπον ἁμάρτημα, τοῦτο ἡμάρτηκας. Ἐπεί τοι τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἐγὼ Ῥούφῳ εἶπον, ἐπιτιμῶντί μοι, ὅτι τὸ παραλειπόμενον ἐν συλλογισμῷ τινι οὐχ εὕρισκον· Μὴ γάρ, ἔφην, τὸ Καπιτώλιον ἐνέπρησα; Ὁ δ', ἀνδράποδον, ἔφη, ἐνθάδε τὸ παραλειπόμενον Καπιτώλιόν ἐστιν. Καὶ ταῦτα μόνα ἁμαρτήματά ἐστι, τὸ Καπιτώλιον ἐμπρῆσαι, καὶ τὸν πατέρα ἀποκτεῖναι; τὸ δ' εἰκῇ καὶ μάτην καὶ ὡς ἔτυχεν χρῆσθαι ταῖς φαντασίαις ταῖς αὐτοῦ, καὶ μὴ παρακολουθεῖν

cepta hæc omnia ſupervacanea eſſe, abſurda, et inſtituto viri boni aliena. Quid adhuc pigri et ſocordes atque ignavi ſumus, et fugiendi laboris vigiliarúmque cauſas quærítamus? neque vigilabimus, ut ipſam expoliamus rationem? Si ergò in his aberrâro, nunquid patrem occîdi? Mancipium, ubi hic pater erat, ut eum occideres? Quid ergò feciſti? Quod unum hujus loci delictum erat, in eo deliquiſti. Nam hoc ipſum et ego Rufo dicebam, me objurganti, quòd aliquid in ratiocinatione quadam prætermiſſum non reperiſſem: Nunquid, inquam, Capitolium incendi? At ille: Mancipium, inquit, anne quòd hîc prætermittitur, Capitolium eſt? an ea ſola delicta ſunt, incendiſſe Capitolium, et occidiſſe patrem? temere autem et fruſtrà, fortuitóque ſuis uti viſis, nec rationem aut demonſtrationem aut captionem in-

κολουθεῖν λόγῳ, μηδ' ἀποδείξει, μηδὲ σοφίσματι; μηδ' ἁπλῶς βλέπειν τὸ καθ' αὑτὸν καὶ οὐ καθ' αὑτὸν ἐν ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει, τούτων δ' οὐδέν ἐστιν ἁμάρτημα; Κεφ. η.

ΚΕΦ. η'.

Ὅτι αἱ Δυνάμεις τοῖς ἀπαιδεύτοις οὐκ ἀσφαλεῖς.

ΚΑΘ' ὅσους τρόπους μεταλαμβάνειν ἐστὶ τὰ ἰσοδυναμοῦντα ἀλλήλοις, κατὰ τοσούτους καὶ τὰ εἴδη τῶν ἐπιχειρημάτων τε καὶ ἐνθυμημάτων τῶν ἐν τοῖς λόγοις ἔξεστι μεταλαμβάνειν. ἔκποιει. Mss.
ἴδιον, φέρε, τὸν τρόπον τοῦτον· Εἰ ἐδανείσω, καὶ μὴ ἀπέδωκας, ὀφείλεις μοι τὸ ἀργύριον. οὐχὶ ἐδανείσω μέν, καὶ οὐκ ἀπέδωκας, οὐκοῦν οὐ μὴν ὀφείλεις μοι τὸ ἀργύριον. Καὶ τοῦτο οὐδενὶ μᾶλλον προσήκει,

intelligere; denique non videre, quid ſibi ſit accommodatum, quid alienum in reſponſione et interrogatione, in his verò nullum eſt peccatum?

CAP. VIII.

Facultates indoctis non eſſe ſalutares.

QUOT modis æquipollentes ſyllogiſmi variari poſſunt; totidem modis etiam epichirematum et enthymematum ſpecies in ratiocinationibus variari poſſunt: exempli gratiâ hoc modo: *Si mutuatus es, et non reddidiſti, debes mihi pecuniam. Non mutuatus es, nec reddidiſti, non ergo pecuniam mihi debes.* Et hoc dextrè facere, nullius magis eſt, quàm Philoſophi. nam ſi imperfectus ſyllogiſmus eſt enthymema; eum

qui

Κεφ. ή. ήκει, ἢ τῷ Φιλοσόφῳ, ἐμπείρως ποιεῖν. εἴπερ γὰρ ἀτελὴς συλλογισμός ἐστι τὸ ἐνθύμημα, δῆλον ὅτι ὁ περὶ τὸν τέλειον συλλογισμὸν γεγυμνασμένος, οὗτος ἂν ἱκανὸς εἴη καὶ περὶ τὸν ἀτελῆ οὐδὲν ἧττον. Τί ποτ' οὖν οὐ γυμνάζομεν αὐτούς τε καὶ ἄλλους τὸν τρόπον τοῦτον; Ὅτι νῦν, καί τοι μὴ γυμναζόμενοι περὶ ταῦτα, μὴ δ' ἀπὸ τῆς ἐπιμε-
του. M. λείας τοῦ ἤθους ὑπό γε <u>ἐμοῦ</u> περισπώμενοι, ὅμως οὐδὲν ἐπιδίδομεν εἰς καλοκἀγαθίαν. Τί οὖν χρὴ προσδοκᾶν, εἰ καὶ ταύτην τὴν ἀσχολίαν προσλάβοιμεν; καὶ μάλιστ' ὅτι οὐ μόνον ἀσχολία τις ἀ-
αυτη. M. πὸ τῶν ἀναγκαιοτέρων <u>αὐτῆ</u> προσγένοιτ' ἄν, ἀλλὰ καὶ οἰήσεως ἀφορμή, καὶ τύφου, οὐχ ἡ τυχοῦσα. μεγάλη γάρ ἐστι δύναμις ἡ ἐπιχειρητικὴ καὶ πιθανολογική, καὶ μάλιστ' εἰ τύχοι γυμνασίας ἐπιπλέον, καί τινα καὶ εὐπρέπειαν ἀπὸ τῶν ὀνομάτων προσλάβοι. ὅτι καὶ ἐν τῷ καθόλου πᾶσα δύναμις ἐπι-

qui in perfecto ſyllogiſmo eſt exercitatus, conſtat nihilominus in imperfecto quoque ſatis fore inſtructum. Cur igitur non et noſmetipſos et alios hoc modo exercemus? Quia nunc etſi in his non exercemur, neque à cura morum, per me quidem, avellimur; tamen virtute nihilo reddimur auctiores. Quid ergò exſpectandum, ſi et iſtam occupationem adjunxerimus? et præſertim cùm ea nos à rebus magis neceſſariis non modò abſtractura ſit, ſed et arrogantiæ et inſolentiæ occaſio non parva indè acceſſura. magna enim vis eſt argumentandi ac dicendi probabiliter; eóque major ſi exercitatione diuturnâ acuatur, et bella quædam verborum ſpecies adjungatur. quia etiam in univerſum, quælibet facultas hominibus indoctis et infirmis magnum affert periculum, nè propter illam efferantur et inſoleſcant.

ἐπισφαλὴς, τοῖς ἀπαιδεύτοις καὶ ἀσθενέσι προσγε- Κεφ. ἡ.
νομένη, πρὸς τὸ ἐπᾶραι καὶ χαυνῶσαι ἐπ' αὐτῇ. Ποίᾳ γὰρ ἄν τις ἔτι μηχανῇ πεῖσαι τὸν νέον τὸν ἐν τούτοις διαφέροντα, ὅτι οὐ δεῖ προσθήκην αὐτὸν ἐκείνων γενέσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνα αὐτῷ προσθεῖναι; οὐχὶ δὲ πάντας τοὺς λόγους τούτους καταπατήσας, ἐπηρμένος ἡμῖν καὶ πεφυσημένος περιπατεῖ, μηδ' ἀνεχόμενος ἄν τις ἅπτηταί τι αὐτοῦ, ὑπομιμνήσκων τίνος ἀπολελειμμένος, ποῦ ἀποκέκλικε; Τί οὖν; Πλάτων φιλόσοφος οὐκ ἦν; Ἱπποκράτης γὰρ ἰατρὸς οὐκ ἦν; Ἀλλ' ὁρᾷς πῶς φράζει Ἱπποκράτης. Μή τι οὖν Ἱπποκράτης οὕτω φράζει, καθὸ ἰατρός ἐστι; τί οὖν μιγνύεις πράγματα, ἄλλως ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων συνδραμόντα; Εἰ δὲ καλὸς ἦν Πλάτων καὶ ἰσχυρός, ἔδει κἀμὲ καθήμενον ἐκπονεῖν, ἵνα καλὸς γένωμαι, ἢ ἵνα ἰσχυρὸς, ὡς τοῦτο ἀναγκαῖον πρὸς φιλοσοφίαν, ἐπεί τις φιλόσοφος ἅμα καὶ καλὸς ἦν καὶ φι-

foleſcant. Nam quâ ratione adoleſcenti his rebus præſtanti perſuadeas, non ipſum illis facultatibus, ſed illas ipſi additamenti vice eſſe oportere? an non ratiocinationibus his omnibus conculcatis, elatus et inflatus nobis obambulabit, neque feret eum qui admonere inſtituat, quid ei deſit, quò deflexerit? Quid ergò? Plato philoſophus non fuit? Hippocrates medicus non fuit? At vides quomodo loquitur Hippocrates. Nunquid ergò Hippocrates ſic loquitur, quatenus medicus eſt? quid ergò res miſces, alio modo in iiſdem hominibus conjunctas? Quòd ſi formoſus fuit Plato, et robuſtus; mihi quoque per otium elaborandum fuit, ut formoſus, aut etiam robuſtus evaderem; quaſi id ad philoſophiam neceſſariò

Κεφ. θ'. φιλόσοφος; Οὐ θέλεις αἰσθάνεσθαι καὶ διακρίνειν, κατὰ τί οἱ ἄνθρωποι γίνονται φιλόσοφοι, καὶ τίνα ἄλλως αὐτοῖς πάρεστιν; Ἄγε, εἰ δ' ἐγὼ φιλόσοφος ἤμην, ἔδει ὑμᾶς καὶ χωλοὺς γενέσθαι; Τί οὖν; ἀναιρῶ τὰς δυνάμεις ταύτας; μὴ γένοιτο· οὐδὲ γὰρ τὴν ὁρατικήν. ὅμως δ', ἂν μου πυνθάνῃ, τί ἐστιν ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου, οὐκ ἔχω σοι ἄλλο εἰπεῖν, ἢ ὅτι ποιά τις προαίρεσις φαντασιῶν.

ΚΕΦ. Θ'.

Πῶς ἀπὸ τοῦ συγγενεῖς ἡμᾶς εἶναι τῷ Θεῷ, ἐπέλθοι ἄν τις ἐπὶ τὰ ἑξῆς.

Εἰ ταῦτά ἐστιν ἀληθῆ τὰ περὶ τῆς συγγενείας τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων λεγόμενα ὑπὸ τῶν

requiratur, quoniam quidam philoſophus ſimul et formoſus fuit et philoſophus? non diſcernes atque animadvertes, quâ ratione homines fiant philoſophi, et quæ res aliunde iis inſint? Agè verò, ſi ego philoſophus eſſem; vóſne etiam claudos fieri oporteret? Quid ergò? aufero facultates iſtas? Abſit; neque enim videndi facultatem aufero. ſed tamen ſi me roges, quod ſit hominis bonum; aliud non habeo quod dicam, niſi certum quoddam viſorum inſtitutum.

CAP. IX.

Quibus modis, eo quod Deo affines ſumus, ad reliqua progrediare.

SI vera ea ſunt, quæ de cognatione Dei et hominum â philoſophis dicuntur; quid aliud hominibus eſt reliquum, quàm

τῶν φιλοσόφων, τί ἄλλο ἀπολείπεται τοῖς ἀνθρώ- Κεφ. Κ'.
ποις, ἢ τὸ τοῦ Σωκράτους, μηδέποτε πρὸς τὸν πυ-
θόμενον ποδαπός ἐστιν, εἰπεῖν ὅτι Ἀθηναῖος ἢ Κο-
ρίνθιος, ἀλλ' ὅτι Κόσμιος; Διατί δὲ λέγεις Ἀ-
θηναῖον εἶναι σεαυτὸν, οὐχὶ δ' ἐξ ἐκείνης μόνον τῆς
γωνίας, εἰς ἣν ἐρρίφη γεννηθέν σου τὸ σωμάτιον; ἢ
δῆλον ὅτι ἀπὸ τοῦ κυριωτέρου, καὶ περιέχοντος οὐ
μόνον αὐτὴν ἐκείνην τὴν γωνίαν καὶ ὅλην σου τὴν
οἰκίαν, ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς ὅθεν σοῦ τὸ γένος τῶν
προγόνων εἰς σε κατελήλυθεν, ἐντεῦθέν ποθεν κα-
λεῖς σεαυτὸν Ἀθηναῖον καὶ Κορίνθιον; Ὁ τοίνυν τῇ
διοικήσει τοῦ κόσμου παρηκολουθηκὼς, καὶ μεμα-
θηκὼς, ὅτι τὸ μέγιστον καὶ κυριώτατον καὶ περι-
εκτικώτατον πάντων τοῦτό ἐστι τὸ Σύστημα τὸ
ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ, ἀπ' ἐκείνου δὲ τὰ σπέρματα
καταπέπτωκεν οὐκ εἰς τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν μό-
νον,

quàm Socraticum illud, ut interrogatus, cujas ſis, nunquam te Athenienſem aut Corinthium eſſe des reſponſum, ſed Mundanum? Cur enim te Athenienſem nominas, ac non potius ex illo duntaxat angulo, in quem projectum fuit tuum cùm naſceretur corpuſculum? nonne conſtat, te à magis principali loco, quique non illum ſolum angulum, univerſamque tuam domum continet, ſed etiam illud omnino ſpatium, unde majorum tuorum genus ad te propagatum eſt, hinc Athenienſem aut Corinthium teipſum nominare? Quicunque igitur mundi adminiſtrationem animo atque intelligentiâ complexus eſt, didicitque, hanc eſſe præſtantiſſimam, antiquiſſimamque, maximèque omnium continentem, quæ ex hominibus et Deo conſtat, fabricam; à quo ſemina non ſolùm in patrem aut avum meum delapſa, ſed in res univerſas, quæ in terrâ generantur et naſcuntur, præcipue verò, in ea, quæ ratione ſunt

Κεφ. ϑ'. νον, οὐδ' εἰς τὸν πάππον, ἀλλ' εἰς ἅπαντα μὲν τὰ ἐπὶ γῆς γεννώμενά τε καὶ φυόμενα, προηγουμένως δ' εἰς τὰ λογικά· ὅτι κοινωνεῖν μόνον ταῦτα πέφυκε τῷ Θεῷ τῆς συναναστροφῆς, κατὰ τὸν λόγον ἐπιπεπλεγμένα· διατί μὴ εἴπῃ τις αὐτὸν Κόσμιον; διατί μὴ υἱὸν τοῦ Θεοῦ; διατί δὲ φοβηθήσεταί τι τῶν γινομένων ἐν ἀνθρώποις; Ἀλλὰ πρὸς μὲν τὸν Καίσαρα ἡ συγγένεια, ἢ ἄλλον τινὰ τῶν μέγα δυναμένων ἐν Ῥώμῃ, ἱκανὴ παρέχειν ἐν ἀσφαλείᾳ διάγοντας εἶναι, καὶ ἀκαταφρονήτους, καὶ δεδοικότας μηδ' ὁτιοῦν· τὸ δὲ τὸν Θεὸν ποιητὴν ἔχειν, καὶ πατέρα, καὶ κηδεμόνα, οὐκέτι ἡμᾶς ἐξαιρήσεται λυπῶν καὶ φόβων; Καὶ πόθεν φάγω, φησὶ, μηδὲν ἔχων; Καὶ πῶς οἱ δοῦλοι, πῶς οἱ δραπέται, τίνι πεποιθότες ἐκεῖνοι, ἀπαλλάττονται τῶν δεσποτῶν; τοῖς ἀγροῖς, ἢ τοῖς οἰκέταις, ἢ τοῖς ἀργυρώμασιν; οὐδενὶ, ἀλλ' ἑαυτοῖς·

prædita: (quippe hæc ſola, ratione connexa, communicationem quandam cum Deo naturâ participant.) cur quis ſe Mundanum non nominet? cur non Dei filium? cur quidquam, quod in rebus fiat humanis, timeatur? At Cæſaris cognatio, aut alterius alicujus Romanorum procerum, ſatis præſidii habebit, ut in tuto vivamus, et ſine contemptu, omnique adeo timore vacui: Deum verò cùm habeamus autorem, et patrem, et curatorem, hoc nos triſtitiâ et timore non liberabit? At unde comedam, inquit, cùm nihil habeam? Quomodo ſervi, quomodo fugitivi, quâ illi re freti, ſuos deſerunt dominos? num agris, num ſervis, aut argenteis vaſis? nullâ aliâ re, niſi ſemetipſis: et tamen eis alimenta

non

τοῖς· καὶ ὅμως οὐκ ἐπιλείπουσιν αὐτοὺς τροφαί. τὸν δὲ φιλόσοφον ἡμῖν δείσει, ἄλλοις θαῤῥοῦντα καὶ ἐπαναπαυόμενον ἀποδημεῖν, καὶ μὴ ἐπιμελεῖσθαι αὐτὸν αὐτοῦ, καὶ τῶν θηρίων τῶν ἀλόγων εἶναι χείρονα καὶ δειλότερον, ὧν ἕκαστον αὐτὸ αὑτῷ ἀρκούμενον, οὔτε τροφῆς ἀπορεῖ τῆς οἰκείας, οὔτε διεξαγωγῆς τῆς καταλλήλου καὶ κατὰ φύσιν; Ἐγὼ μέν οἶμαι, ὅτι ἔδει καθῆσθαι τὸν πρεσβύτερον ἐνταῦθα, οὐ τοῦτο μηχανώμενον ὅπως μὴ ταπεινοφρονήσητε, μηδὲ ταπεινοὺς μηδ' ἀγεννεῖς τινας διαλογισμοὺς διαλογιεῖσθε αὐτοὶ περὶ ἑαυτῶν· ἀλλὰ μή τινες ἐμπίπτωσι τοιοῦτοι νέοι, οἳ ἐπιγνόντες τὴν πρὸς τοὺς Θεοὺς συγγένειαν, καὶ ὅτι δεσμά τινα ταῦτα προσηρτήμεθα, τὸ σῶμα καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, καὶ ὅσα τούτων ἕνεκα ἀναγκαῖα ἡμῖν γίνεται εἰς οἰκονομίαν καὶ ἀναστροφὴν τὴν ἐν τῷ βίῳ, ὡς Κεφ. Ϛ'.

non deſunt. philoſophum autem (ſi Diis placet) ſcilicet decebit, aliis fretum et acquieſcentem, peregrè proficiſci, neque ipſum ſui curam gerere, brutiſque animantibus eſſe deteriorem et timidiorem, quorum ſingula per ſe ſemetipſis contenta, neque proprio carent alimento, neque vitæ ratione naturæ ſuæ accommodatâ atque conſentaneâ? Equidem arbitror, natu grandiori hìc eſſe ſedendum, non qui id agat, ut ne humilibus ſitis animis, neque ut humiles, abjectoſve de vobis ſermones habeatis; ſed ne qui tales exiſtant adoleſcentes, qui cognatione, quæ cum Diis hominibus intercedat, agnitâ, quique intelligentes vincula quædam nobis eſſe impoſita, corpus nempe et illius poſſeſſionem, et quæcunque propter hæc nobis ſunt neceſſaria ad diſpenſationem quandam, vitæque conſuetudinem; iſta ut onera quædam et gravia et inutilia abjicere velint, et

ad

Κεφ. ιδ'. ὡς βάρη τινὰ καὶ ἀνιαρὰ καὶ ἄχρηστα ἀπορρίψαι θέλωσι, καὶ ἀπελθεῖν πρὸς τοὺς συγγενεῖς. καὶ τοῦτον ἕδει τὸν ἀγῶνα ἀγωνίζεσθαι τὸν διδάσκαλον ὑμῶν καὶ παιδευτήν, εἴ τις ἄρα ἦν· ὑμᾶς μὲν ἔρχεσθαι λέγοντας, Ἐπίκτητε, οὐκέτι ἀνεχόμεθα μετὰ τοῦ σωματίου τούτου δεδεμένοι, καὶ τοῦτο τρέφοντες καὶ ποτίζοντες, καὶ ἀναπαύοντες καὶ καθαίροντες, εἶτα διὰ αὐτὸ συμπεριφερόμενοι τοῖσδε καὶ τοῖσδε. οὐκ ἀδιάφορα ταῦτα, καὶ οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς; καὶ ὁ θάνατος οὐ κακόν; καὶ συγγενεῖς τινες τοῦ Θεοῦ ἐσμέν, κἀκεῖθεν ἐληλύθαμεν; ἄφες ἡμᾶς ἀπελθεῖν, ὅθεν ἐληλύθαμεν· ἄφες λυθῆναί ποτε τῶν δεσμῶν τούτων, τῶν ἐξηρτημένων καὶ βαρούντων. ἐνταῦθα λῃσταί, καὶ κλέπται, καὶ δικαστήρια, καὶ οἱ καλούμενοι τύραννοι, δοκοῦντες ἔχειν τινὰ ἐφ' ἡμῖν ἐξουσίαν, διὰ τὸ σωμάτιον καὶ τὰ τού-

ad ſuos cognatos proficiſci: atque hoc certamen magiſtro veſtro et præceptori, ſi modo quod certamen fuerit, decertandum fuit; ut vos quidem eum adeatis dicentes, " Epictete, " nos corpuſculi hujus vincula tolerare diutius non poſſumus, " cibo ſcilicet potuque reficientes, et quietem præbentes, et " repurgantes, et propter ipſum aliis atque aliis noſmet accom- " modantes. annon indifferentia ſunt iſta? nonne mors " mala non eſt? nonne quædam cum Deo nobis eſt cogna- " tio, atque inde devenimus? permitte nobis, ut illuc abea- " mus, unde venimus: permitte, ut his liberemur vinculis, " quibus adſtricti ſumus, atque prægravati. hìc latrones, fu- " res, tribunalia, quique tyranni appellantur, poteſtatem a- " liquam in nos propter corpuſculum, illiuſque poſſeſſiones ſe " exiſtimantes habere: ſine eis oſtendamus, nihil eos habere " po-

τούτου κτήματα· ἄφες δείξωμεν αὐτοῖς, ὅτι οὐδε- Κεφ. δ'.
νὸς ἔχουσιν ἐξουσίαν. Ἐμὲ δὲ ἐν τῷδὲ λέγειν, Ὅ-
τι, ἄνθρωποι, ἐκδέξασθε τὸν Θεὸν, ὅταν ἐκεῖνος ση-
μήνῃ καὶ ἀπολύσῃ ὑμᾶς ταύτης τῆς ὑπηρεσίας,
τότ' ἀπολύεσθε πρὸς αὐτόν· ἐπὶ δὲ τοῦ παρόν-
τος ἀνάσχεσθε ἐνοικοῦντες ταύτην τὴν χώραν, εἰς
ἣν ἐκεῖνος ὑμᾶς ἔταξεν· ὀλίγος ἄρα χρόνος οὗτος ὁ
τῆς οἰκήσεως, καὶ ῥᾴδιος τοῖς οὕτω διακειμένοις· ποῖ-
ος γὰρ ἔτι τύραννος, ἢ ποῖος κλέπτης, ἢ ποῖα δι-
καστήρια φοβερὰ, τοῖς οὕτω πρὸς οὐδὲν πεποιη-
μένοις τὸ σῶμα, καὶ τὰ τούτου κτήματα; μείνα-
τε, μὴ ἀλογίστως ἀπέλθητε. Τοιοῦτόν τι ἔδει γί-
νεσθαι παρὰ τοῦ παιδευτοῦ πρὸς τοὺς εὐφυεῖς τῶν
νέων. Νῦν δὲ τί γίνεται; νεκρὸς μὲν ὁ παιδευτὴς,
νεκροὶ δ' ὑμεῖς. ὅταν χορτασθῆτε σήμερον, κά-
θησθε κλαίοντες, περὶ τῆς αὔριον, πόθεν φάγητε.

Ἀν-

"potestatis:" Mihi verò interea dicendum: "Homines,
"Deum expectate; cùm ille significârit, atque ex hoc servi-
"tio emigrare concesserit, tunc ad eum emigretis: in præ-
"sentiâ verò habitationem istam, locumque tolerate, in quo
"quemque vestrûm ipse constituerit: breve quidem tempus
"hujusce habitationis, nec iis difficile, qui hoc animo sunt af-
"fecti: nam qui jam tyrannus, qui fur, aut quæ tribunalia iis
"formidolosa, qui corpus, ejusque possessiones ita nihili faciunt?
"manete, nec temere discedatis." Hoc modo ingenui adole-
scentes præceptori tractandi sunt. Nunc verò quid fit? e-
mortuus est præceptor; emortui et vos. cùm hodie saturati
fueritis, sedetis plorantes, in crastinum undenam quid come-
dendum habeatis? Mancipium, si habueris, habebis: si non
habueris, è vitâ exibis: aperta est janua. quid luges? ubi
jam locus est lacrymis? quæ jam adulationis occasio? quam-

obrem

Κεφ. δ'. Ἀνδράποδον, ἂν σχῇς, ἔξεις· ἂν μὴ σχῇς, ἐξελεύσῃ· ἤνοικται ἡ θύρα. τί πενθεῖς; ποῦ ἔτι τόπος δακρύων; τίς ἔτι κολακείας ἀφορμή; διατί ἄλλος ἄλλῳ φθονήσει; διατί πολλὰ κεκτημένους θαυμάσει, ἢ τοὺς ἐν δυνάμει τεταγμένους, μάλιστ' ἂν καὶ ἰσχυροὶ ὦσι καὶ ὀργίλοι; τί γὰρ ἡμῖν ποιήσουσιν; ἃ δύνανται ποιῆσαι, τούτων οὐκ ἐπιστρεφόμεθα· ὧν ἡμῖν μέλει, ταῦτα οὐ δύνανται. Τίς οὖν ἔτι ἄρξει τοῦ οὕτω διακειμένου; Πῶς Σωκράτης εἶχε πρὸς ταῦτα; πῶς δὲ ἄλλως, ἢ ὡς ἔδει τὸν πεπεισμένον ὅτι ἔστι τῶν Θεῶν συγγενής; Ἂν μοι λέγητε, φησὶ, νῦν, ὅτι ἀφίεμέν σε ἐπὶ τούτοις, ὅπως μηκέτι διαλέξῃ τούτους τοὺς λόγους οὓς μέχρι νῦν διελέγου, μηδὲ παρενοχλήσῃς ἡμῶν τοῖς νέοις, μηδὲ τοῖς γέρουσιν· ἀποκρινοῦμαι, ὅτι γελοῖοί ἐστε· οἵ τινες ἀξιοῦτε, εἰ μέν με ὁ στρατηγὸς ὁ ὑμέτερος ἔταξεν εἴς τινα τάξιν, ὅτι ἔδει με τηρεῖν

obrem alter alteri invidebit? quamobrem locupletes aut potentes demirabitur, præsertim si et robusti sint et iracundi? quid enim nobis facient? quæ possunt, hæc non eis permittemus? quæ nobis curæ sunt, in iis nihil possunt. Quis igitur homini sic affecto imperabit? Quomodo in his se præstitit Socrates? anne alio modo quàm ut eum decebat, qui se Diis cognatum esse persuasum habuit? " Si mihi (inquit) " nunc dicatis, eâ lege te dimittimus, ut missas facias dispu- " tationes istas, quibus hactenus es usus, neque vel adolescen- " tibus, vel senibus nostris sis molestus: respondebo, ridiculos " esse vos, qui quidem censeatis, si me vester imperator ali- " quâ in statione collocâsset, eam mihi servandam et tuen- " dam, et millies ante oppetendam esse mortem, quàm eam " de-

τηρεῖν αὐτὴν, καὶ φυλάττειν, καὶ μυριάκις πρότερον αἱρεῖσθαι ἀποθνήσκειν, ἢ ἐγκαταλιπεῖν αὐτήν. εἰ δ' ὁ Θεὸς ἔν τινι χώρᾳ καὶ ἀναστροφῇ κατατέταχε, ταύτην δ' ἐγκαταλιπεῖν δεῖ ἡμᾶς. Τοῦτ' ἔστιν ἄνθρωπος ταῖς ἀληθείαις συγγενὴς τῶν Θεῶν. Ἡμεῖς οὖν ὡς κοιλίαι, ὡς ἔντερα, ὡς αἰδοῖα, οὕτω περὶ αὐτῶν διανούμεθα· ὅτι φοβούμεθα, ὅτι ἐπιθυμοῦμεν, τοὺς εἰς ταῦτα συνεργεῖν δυναμένους κολακεύομεν, τοὺς αὐτοὺς τούτους δεδοίκαμεν. Κεφ. ϛ'. f. δι' ὑμας

Ἐμέ τις ἠξίωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ γράψαι εἰς τὴν Ῥώμην, ὡς ἐδόκει τοῖς πολλοῖς ἠτυχηκώς, καὶ πρότερον μὲν ἐπιφανὴς ὢν καὶ πλούσιος, ὕστερον δ' ἐκπεπτωκὼς ἁπάντων καὶ διάγων ἐνταῦθα. κἀγὼ ἔγραψα ὑπὲρ αὐτοῦ ταπεινῶς. ὃδ' ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν, ἀπέδωκέ μοι αὐτὴν, καὶ ἔφη, Ὅτι ἐγὼ βοηθῆναί τι ὑπό σου ἤθελον, οὐχὶ ἐλεηθῆναι· κακὸν δέ μοι οὐδέν ἐστιν. λθε

Οὕτω

"deferendam: si verò Deus quandam mihi ſtationem, vitæ-
"que rationem aſſignârit, eam vero nobis reliquendam."
Hoc demum eſt hominem eſſe Diis immortalibus affinem. At nos tanquam ventres, tanquam eſſemus inteſtina, tanquam pudenda, ſic de nobis ipſis cogitamus: quippe qui et metuamus et cupiamus; et iis, quorum operâ conſequi hæc poſſumus, adulemur, eoſdemque formidemus.

Quidam à me petiit ut ſuâ cauſâ Romam ſcriberem, ut à plurimis putabatur, adverſâ fortunâ uſus, cùm prius illuſtris fuiſſet et dives, poſteà verò his omnibus ſpoliatus hìc vitam degeret. ego literas pro eo ſubmiſſius ſcripſi, quibus ille lectis, mihi redditiſque, Adjumenti aliquid, inquit, non commiſerationem à te petii: mihi enim nihil accidit mali.

Κεφ. ϛ'. Οὕτω καὶ Ῥοῦφος πειράζων με εἰώθει λέγειν· Συμβήσεταί σοι τοῦτο καὶ τοῦτο ὑπὸ τοῦ δεσπότου. Κἀμοῦ πρὸς αὐτὸν ἀποκρινομένου, ὅτι ἀνθρώπινα· Τί οὖν, ἔφη, ἐκεῖνον παρακαλῶ, παρὰ σοῦ αὐτὰ λαβεῖν δυνάμενος; Τῷ γὰρ ὄντι ὃ ἐξ αὐτοῦ τις ἔχει, περισσὸς καὶ μάταιος παρ' ἄλλου λαμβάνων. Ἐγὼ οὖν ἔχων ἐξ ἐμαυτοῦ λαβεῖν τὸ μεγαλόψυχον καὶ γενναῖον, ἀγρὸν παρὰ σοῦ λάβω, καὶ ἀργύριον, ἢ ἀρχήν τινα; μὴ γένοιτο. οὐχ οὕτως ἀναίσθητος ἔσομαι τῶν ἐμῶν κτημάτων. Ἀλλ' ὅταν τις ᾖ δειλὸς καὶ ταπεινός, ὑπὲρ τούτου τί ἄλλο, ἢ ἀνάγκη γράφειν ἐπιστολάς, ὡς ὑπὲρ νεκροῦ; Τὸ πτῶμα ἡμῖν χάρισαι τοῦ δεῖνος, καὶ ξέστην αἱματίου. Τῷ γὰρ ὄντι πτῶμα ὃ τοιοῦτός ἐστι, καὶ ξέστης αἱματίου· πλέον δ' οὐδέν. εἰ δ' ἦν πλέον τι, ἠσθάνετ' ἄν, ὅτι ἄλλος δι' ἄλλον οὐ δυστυχεῖ.

ΚΕΦ.

Sic Rufus, tentandi mei causâ, dicere solebat: Hoc & illud ab hero tibi accidet. Meque respondente, ea humana esse: Quid ergo, inquit, ab illo petam, cùm à te accipere possim? quod enim à seipso quispiam habet, ille reverà vanus est atque ineptus, ab alio si accipiat. ego igitur cùm magnum et generosum animum à meipso accipere possim, à te agrum et argentum, aut magistratum accipiam? absit. equidem non ero mearum possessionum adeo ignarus. sed si quis timidus fuerit atque abjectus, pro eo quid aliud necesse est, quàm velut pro emortuo scribantur literæ? hoc modo: Istius cadaver donato nobis, et exigui sanguinis sextarium. Talis enim revera cadaver est, et sanguinis sextarius; ac præterea nihil. si quid enim amplius esset, alium per alium non esse miserum animadverteret.

CAP.

Κεφ. ί.

ΚΕΦ. ί.

Πρὸς τοὺς περὶ τὰς ἐν Ῥώμῃ προαγωγὰς ἐσπουδακότας.

Εἰ οὕτω σφοδρῶς συντετάμεθα περὶ τὸ ἔργον τὸ ἑαυτῶν, ὡς οἱ ἐν Ῥώμῃ γέροντες περὶ ἃ ἐσπουδάκασι, τάχα ἄν τι ἠνύομεν καὶ αὐτοί. Οἶδα ἐγὼ πρεσβύτερον ἄνθρωπον ἐμοῦ, τὸν νῦν ἐπὶ τοῦ σίτου ὄντα ἐν τῇ Ῥώμῃ, ὅτε ταύτῃ παρῆγεν ἀπὸ τῆς φυγῆς ἀναστρέφων, ἅτα εἰπέ μοι, κατατρέχων τοῦ προτέρου ἑαυτοῦ βίου, καὶ περὶ τῶν ἑξῆς ἐπαγγελλόμενος, ὅτι ἄλλο οὐδὲν ἀναβὰς σπουδάσει, ἢ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ἀταραξίᾳ διεξαγαγεῖν τὸ λοιπὸν τοῦ βίου. Ποσὸν γάρ ἔτι ἐστὶν ἐμοὶ τὸ λοιπόν; Κἀγὼ ἔλεγον αὐτῷ, ὅτι οὐ ποιήσεις· ἀλλ' ὑσφρανθεὶς μόνον τῆς Ῥώμης, ἀπάντων τούτων

CAP. X.

Ad eos, qui Romæ honoribus inſerviunt.

SI tantâ nos contentione ad noſtra officia compararemus, quantâ Romani ſenes ſuis inſerviunt ſtudiis, fortaſſe nos quoque aliquid perficeremus. Novi ego quendam me natu majorem, nunc etiam Romæ annonæ præfectum, cùm hac iter habuiſſet, ab exilio rediens, quæ mihi ille dixerit, vitam ſuam priorem percurrens, et de reliquâ vita pollicitus, ſe nulli alii negotio, jam in patriam reverſum, inſerviturum, niſi ut in otio et tranquillitate quod vitæ reliquum fuit ageret: Quantulum enim, inquit, mihi ſupereſt vitæ? Ego autem, ei, iſtud eum nequaquam facturum, dixi; ſed ſimul atque Romam ſubodoratus eſſet, fore ut horum omnium obliviſcere-

Κεφ. ί. τούτων ἐπιλήσῃ. ἂν δὲ καὶ εἰς αὐλὴν παροδός τις δίδωται, ὅτι χαίρων, καὶ τῷ Θεῷ εὐχαριστῶν ἔσεται. Ἂν μ' ἔυρῃς, ἔφη, Ἐπίκτητε, τὸν ἕτερον πόδα εἰς τὴν αὐλὴν τιθέντα, ὃ βούλει ὑπολάμβανε. Νῦν οὖν τί ἐποίησε; πρὶν ἐλθεῖν εἰς τὴν Πόλιν, ἀπήντησαν αὐτῷ παρὰ Καίσαρος παιδάρια. ὁ δὲ λαβὼν, πάντων ἐκείνων ἐξελάθετο, καὶ λοιπὸν ἓν ἐξ ἑνὸς ἐπισεσώρευκεν. Ἤθελον αὐτὸν νῦν παραστὰς ὑπομνῆσαι τῶν λόγων, οὓς ἔλεγε παρερχόμενος, καὶ εἰπεῖν, ὅτι πόσῳ σοῦ ἐγὼ κομψότερος μάντις εἰμί;

Τί οὖν ἐγὼ λέγω; ὅτι ἄπρακτόν ἐστι τὸ ζῷον; μὴ γένοιτο. ἀλλὰ διατί ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν πρακτικοί; Εὐθὺς ἐγὼ πρῶτος ὅταν ἡμέρα γένηται, μικρὰ ὑπομιμνήσκομαι, τίνα ἐπαναγνῶναί με δεῖ. εἶτα εὐθὺς ἐμαυτῷ, Τί δέ μοι καὶ μέλει πῶς ὁ δεῖνα

tur: quod ſi quis ei etiam in aulam daretur aditus, et ex animo lætaretur et gratias deo ageret. At ille, ſi me, inquit, Epictete, altero pede aulam ingreſſum inveneris, quidvis de me exiſtimato. Nunc igitur quid fecit? priuſquam Urbem intrâſſet, pugillares Cæſariani obviàm ei mittebantur; quibus ille acceptis, priorum omnium oblitus eſt, et deinceps aliud ex alio ſibi negotium accumulavit. Vellem equidem nunc ei coram in memoriam revocare ſermones, quos præteriens habuit, et dicere, Quanto ego ſum te præſtantior vates?

Quid ego igitur dico? ignavum eſſe animal? abſit. ſed cur nos non ſumus actuoſi? Quod ad me quidem attinet, quum primùm luceſcit, parumper mecum ipſe recordor, quænam mihi ſint prælegenda: deinde ſtatim ipſe mecum; Quid meâ refert, quemadmodum iſte legat? hoc primum

eſt,

δεῖνα ἀναγνῷ; πρῶτόν ἐστιν, ἵνα ἐγὼ κοιμηθῶ. Καὶ τοι τί ὅμοια τὰ ἐκείνων πράγματα τοῖς ἡμετέροις; Ἂν ἐπιστῆτε τί ἐκεῖνοι ποιοῦσιν, αἰσθήσεσθε. τί γὰρ ἄλλο, ἢ ὅλην τὴν ἡμέραν ψηφίζουσι, συζητοῦσι, συμβουλεύουσι περὶ σιταρίου, περὶ ἀγριδίου, περὶ τινῶν προκοπῶν τοιούτων; Ὅμοιον οὖν ἐστιν, ἐντευξίδιον παρά τινος λαβόντα ἀναγινώσκειν, Παρακαλῶ σε ἐπιτρέψαι μοι σιτάριον ἐξαγαγεῖν· ἢ, Παρακαλῶ σε παρὰ Χρυσίππου ἐπισκέψασθαι τίς ἐστιν ἡ τοῦ Κόσμου διοίκησις, καὶ ποίαν τινὰ χώραν ἐν αὐτῷ ἔχει τὸ λογικὸν ζῶον· ἐπισκεψαι δὲ, καὶ τίς εἶ σὺ, καὶ ποῖόν τί σου τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. Ταῦτα ἐκείνοις ὅμοιά ἐστιν; ἀλλ' ὁμοίας σπουδῆς χρείαν ἔχοντα; ἀλλ' ὡσαύτως ἀμελεῖν αἰσχρὸν τούτων κἀκείνων; Τί οὖν; ἡμεῖς μόνοι ῥαθυμοῦμεν καὶ νυστάζομεν; Οὐ, ἀλλὰ πολὺ πρότερον ὑμεῖς οἱ νέοι. ἐπεί τοι καὶ ἡμεῖς Κεφ. ί.

est, ut ego dormiam. Quid verò simile cum nostris istorum res habent? Si intellexeritis quid isti agant, sentietis. quid enim aliud, nisi totum diem rationes subducunt, consilia conferunt, de annonâ consultant, de agello, et aliis id genus incrementis? Nunquid ista inter se similia sunt, petitionem hujusmodi legere; *Oro te, ut me frumentum exportare sinas:* aut, *Oro te, ut juxta Chrysippum consideres, quæ sit Mundi administratio, et quem in eo locum habeat animal rationis particeps; utque porro consideres, qui et tu sis, et cujusmodi sit tuum bonum ac malum.* Hæccine illis similia sunt? sed tamen par studium requirunt: sed pari modo turpe est hæc atque illa negligere. Quid ergo? nos soli ignavi sumus et oscitamus? Non, sed multo magis vos adolescentes. quandoquidem

Κεφ. ια'. ἡμεῖς οἱ γέροντες, ὅταν παίζοντας ὁρῶμεν νέους, συμπροθυμούμεθα καὶ αὐτοὶ συμπαίζειν· πολὺ δὲ πλέον, εἰ ἑώρων διεγηγερμένους καὶ συμπροθυμουμένους, προεθυμούμην ἂν συσπουδάζειν καὶ αὐτός.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ Φιλοστοργίας.

Ἀφικομένου δέ τινος πρὸς αὐτὸν τῶν ἐν τέλει, πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τὰ ἐπὶ μέρους, ἠρώτησεν εἰ καὶ τέκνα εἴη αὐτῷ καὶ γυνή. τοῦ δ' ὁμολογήσαντος, προσεπύθετο, Πῶς τι οὖν; χρὴ τῷ πράγματι; Ἀθλίως, ἔφη. καὶ ὅς· Τίνα τρόπον; οὐ γὰρ δὴ τούτου ἕνεκα γαμοῦσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ παιδοποιοῦνται, ὅπως ἄθλιοι ὦσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως εὐδαίμονες. Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, οὕτως ἀθλίως ἔχω

m.

doquidem et nos ſenes, cum ludentes videmus adoleſcentes, et ipſi quadam colludendi cupiditate incitamur: multo verò magis, ſi vos excitatos, promptoſque viderem, et ipſe ſimul ad ſtudia alacrior fierem.

CAP. XI.

De Caritate, ſeu Pietate in ſuos.

QUODAM verò ex optimatibus eum adeunte, illum nonnulla particulatim percontatus, an ei liberi eſſent atque uxor, quæſivit. quo annuente, illud inſuper ſciſcitatus eſt, Ut res iſta ei cederet? Miſerè, inquit. Cui Epictetus: Quo pacto? neque enim eâ de cauſâ uxores ducunt viri, et liberos procreant, ut miſeri, ſed potius ut beati ſint. Atqui, inquit, quod ad liberos attinet, hoc adeò me male

ἔχω περὶ τὰ παιδάρια, ὥστε πρῴην νοσοῦντός μου τοῦ θυγατρίου, καὶ δόξαντος κινδυνεύειν, οὐχ ὑπέμεινα οὐδὲ παρεῖναι αὐτῷ νοσούντι· φυγὼν δ' ᾠχόμην, μέχρις οὗ προσήγγειλέ τις μοι ὅτι ἔχει καλῶς. Τί οὖν; ὀρθῶς φαίνῃ σαυτῷ ταῦτα πεποιηκέναι; Φυσικῶς, ἔφη. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό με πεῖσον, ἔφη, σὺ ὅτι Φυσικῶς· καὶ ἐγώ σε πείσω ὅτι πᾶν τὸ κατὰ φύσιν γινόμενον, ὀρθῶς γίνεται. Τοῦτο, ἔφη, πάντες ἢ οἵγε πλεῖστοι πατέρες πάσχομεν. Οὐδ' ἐγώ σοι ἀντιλέγω, ἔφη, ὅτι οὐ γίνεται· τὸ δ' ἀμφισβητούμενον ἡμῖν ἐκεῖνό ἐστιν, εἰ ὀρθῶς· ἐπεὶ τούτου γε ἕνεκα καὶ τὰ φύματα δεῖ λέγειν ἐπ' ἀγαθῷ γίνεσθαι τοῦ σώματος, ὅτι γίνεται· καὶ ἁπλῶς τὸ ἁμαρτάνειν, εἶναι κατὰ φύσιν, ὅτι πάντες σχεδόν, ἢ οἵγε πλεῖστοι, ἁμαρτάνομεν. δεῖξον οὖν μοι σύ, πῶς κατὰ φύσιν ἐστιν. Κεφ. ια'.

male habet, ut nuper cum ægrotasset filia, ac videretur mihi de vitâ periclitari, ne adesse quidem illi ægrotanti sustinuerim; sed me foras proripui, donec mihi quidam eam convalescere renunciaret. Quid ergo? recte te hæc fecisse censes? Secundum naturam, inquit. Imo verò illud tu mihi persuadeto, inquit, te id secundum naturam fecisse: atque ego tibi persuadebo, quicquid secundum naturam fiat, id recte fieri. Hoc modo, inquit, omnes, aut certè plerique afficimur patres. Neque ego refragor, inquit, quia ista fiant: sed de quo à nobis ambigitur, est, num rectè fiant: nam istâ quidem ratione etiam verrucas ob corporis commodum nasci dicendum erit, quoniam nascuntur; atque etiam peccatum secundam naturam esse, cum ferè omnes aut certè plerique peccemus. tu ergo mihi ostendito, quomodo secundum

Κεφ. ια'.

στιν. Οὐ δύναμαι, ἔφη· ἀλλὰ σύ μοι μᾶλλον δεῖξον, ὡς οὐκ ἔστι κατὰ φύσιν, οὐδ' ὀρθῶς γίνεται. Καὶ ὅς· ἀλλ' εἰ ἐζητοῦμεν, ἔφη, περὶ λευκῶν καὶ μελάνων, ποῖον ἂν κριτήριον παρεκαλοῦμεν πρὸς διάγνωσιν αὐτῶν; Τὴν ὅρασιν, ἔφη. Τί δ' εἰ περὶ θερμῶν καὶ ψυχρῶν, καὶ σκληρῶν καὶ μαλακῶν, ποῖον τι; Τὴν ἁφήν. Οὐκοῦν ἐ-

καὶ παρὰ φύσιν. Μ. πειδὴ περὶ τῶν κατὰ φύσιν, καὶ τῶν ὀρθῶς ἢ οὐκ ὀρθῶς γινομένων ἀμφισβητοῦμεν, ποῖον θέλεις κριτήριον παραλάβωμεν; Οὐκ οἶδ', ἔφη. Καὶ μὴν τὸ μὲν τῶν χρωμάτων καὶ ὀσμῶν, ἔτι δὲ χυλῶν κριτήριον ἀγνοεῖν, τυχὸν οὐ μεγάλη ζημία· τὸ δὲ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν, καὶ τῶν παρὰ φύσιν καὶ κατὰ φύσιν τῷ ἀνθρώπῳ, δοκεῖ σοι μικρὰ ζημία εἶναι τῷ ἀγνοοῦντι; Ἡ μεγίστη μὲν οὖν. Φέρε, εἰπέ μοι, πάντα ἃ δοκεῖ τισιν εἶναι

καλὰ

dum naturam ſit. Non poſſum, inquit: quin tu potius id mihi oſtendas, quo pacto non ſit ſecundum naturam, neque recte fiat. Tum ille, Si quæſtio nobis eſſet de albo et nigro, inquit, quodnam inſtrumentum ad dijudicationem eorum adhiberemus? Viſum, inquit. Quid vero, ſi de calidis et frigidis, de duris et mollibus, quodnam? Tactum. Cùm igitur de iis quæ ſecundum naturam ſint, quæ rectè aut ſecus fiant, diſceptemus; quodnam inſtrumentum adhibendum cenſes? Neſcio, inquit. Verumenimvero quo ſenſu colores et odores, atque etiam ſapores diſcernantur, ignorare, non magnum eſt fortaſſe damnum: ſed quo ſenſu diſcernenda ſint bona et mala ignorare, et quæ naturæ hominis ſint conſentanea, et repugnantia, nunquid parvum videatur damnum? Imo verò maximum. Age dic mihi; omniáne

quæ

καλὰ καὶ προσήκοντα, ὀρθῶς δοκεῖ; καὶ νῦν Ἰουδαίοις καὶ Σύροις καὶ Αἰγυπτίοις καὶ Ῥωμαίοις, οἷόν τε πάντα τὰ δοκοῦντα περὶ τροφῆς, ὀρθῶς δοκεῖν; Καὶ πῶς οἷόν τε; Ἀλλ', οἶμαι, πᾶσα ἀνάγκη, εἰ ὀρθά ἐστιν Αἰγυπτίων, μὴ ὀρθὰ εἶναι τὰ τῶν ἄλλων· εἰ καλῶς ἔχει τὰ Ἰουδαίων, μὴ καλῶς ἔχειν τὰ τῶν ἄλλων. Πῶς γὰρ οὔ; Ὅπου δ' ἄγνοια, ἐκεῖ καὶ ἀμαθία, καὶ ἡ περὶ τὰ ἀναγκαῖα ἀπαιδευσία. Συνεχώρει. Σὺ οὖν, ἔφην, τούτων αἰσθόμενος, οὐδὲν ἄλλο τοῦ λοιποῦ σπουδάσεις, οὐδ' ἐπ' ἄλλῳ τινὶ τὴν γνώμην ἕξεις, ἢ ὅπως τὸ κριτήριον τῶν κατὰ φύσιν καταμάθῃς· καὶ τούτῳ προσχρώμενος διακρίνῃς τῶν ἐπὶ μέρους ἕκαστον. Κεφ. ια'.

Ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος, τὰ τοσαῦτα ἔχω σοι πρὸς ὃ βούλει βοηθῆσαι. Τὸ φιλόστοργον δοκεῖ σοι κατὰ

quæ nonnullis pulcra et decora esse videntur, recténe videntur? an fieri potest, ut quæ nunc Judæi, Syri, Ægyptii, Romani de victu sentiunt, recte sentiant? quî fieri potest? sed mea opinione omnino necesse est si Ægyptiorum instituta recta sunt, uti reliquorum recta non sint: si Judæorum bene se habent, cæterorum non bene se habere. quidni verò? ubi autem ignorantia, ibidem et inscitia, neque ulla rerum necessariarum institutio. Concedebat. Tu igitur, inquam, his animadversis, nihil aliud in posterum curabis, neque aliò animum intendes, nisi ut de iis quæ secundum naturam sint judicandi facultatem perdiscas, eâque usus singula quæque dijudices.

Sed in re præsenti hæc habeo, quæ tibi in eo quod velis, adjumento sint. Istane Charitas nunquid secundum naturam

Κεφ. ια'. κατὰ φύσιν τε εἶναι, καὶ καλόν; Πῶς γὰρ οὔ; Τί δὲ; τὸ μὲν φιλόστοργον κατὰ φύσιν τε καὶ καλόν ἐστι, τὸ δ' εὐλόγιστον οὐκ; Οὐδαμῶς. Μὴ τοίνυν μάχην ἔχει τῷ φιλοστόργῳ τὸ εὐλόγιστον; Οὐ δοκεῖ μοι. Εἰ δὲ μή, τῶν μαχομένων ἀνάγκη θατέρου κατὰ φύσιν ὄντος, θάτερον εἶναι παρὰ φύσιν. ἢ γὰρ οὔ; Οὕτως, ἔφη. Οὐκοῦν ὅ, τι ἂν εὑρίσκωμεν ὁμοῦ μὲν φιλόστοργον, ὁμοῦ δ' εὐλόγιστον, τοῦτο θαῤῥοῦντες ἀποφαινόμεθα ὀρθόν τε εἶναι, καὶ καλόν; Ἔστω, ἔφη. Τί οὖν; ἀφεῖναι νοσοῦν τὸ παιδίον, καὶ ἀφέντα ἀπελθεῖν, ὅτι μὲν οὐκ εὐλόγιστον, οὐκ ἔοικάς σ' ἀντερεῖν, ὑπολείπεται δ' ἡμᾶς σκοπεῖν, εἰ φιλόστοργον. Σκοπῶμεν δή. Ἆρ' οὖν σὺ μὲν ἐπεὶ δὴ φιλοστόργως διέκεισο πρὸς τὸ παιδίον, ὀρθῶς ἐποίεις φεύγων καὶ ἀπολείπων αὐτό; ἡ μήτηρ δ' οὐ φιλοστοργεῖ τὸ παιδίον; Φιλοστοργεῖ

et honesta tibi esse videtur? Quidni? Quid vero? charitatsne secundum naturam et honesta; quod rectæ autem rationi consentaneum, non item? Minime quidem. Nunquid ergo cum charitate quod rectæ rationi consentaneum pugnam habet? Mihi non videtur. Nam alioqui alterutrum pugnantium naturæ consentire necesse fuerit, dissentire alterum. nonne ita res se habet? Ita, inquit. Proinde quicquid invenerimus, quod simul rectæ rationi, simul charitati consentaneum, idem et rectum et honestum nullâ dubitatione pronunciemus? Esto, inquit. Quid ergo? ægrotantem relinquere filiolam, eâque relictâ discedere, non esse rectæ rationi consentaneum, te non negaturum arbitror. restat ut nos consideremus, an charitati sit consentaneum. Consideremus. Tu igitur quum paterno amore filiolam deamares, rectene faciebas,

λοστοργεῖ μὲν οὖν. Οὐκοῦν ἔδει καὶ τὴν μητέρα ἀφεῖναι αὐτό, ἢ οὐκ ἔδει; Οὐκ ἔδει. Τί δ' ἡ τίτθη στέργει αὐτό; Στέργει, ἔφη. Ἔδει οὖν κἀκείνην ἀφεῖναι αὐτό; Οὐδαμῶς. Τί δ' ὁ παιδαγωγός, οὐ στέργει αὐτό; Στέργει. Ἔδει οὖν κἀκεῖνον ἀφέντα ἀπελθεῖν; εἶτ' οὕτως ἔρημον καὶ ἀβοήθητον ἀπολειφθῆναι τὸ παιδίον, διὰ τὴν πολλὴν φιλοστοργίαν τῶν γονέων ὑμῶν, καὶ τῶν περὶ αὐτό; ἢ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν οὔτε στεργόντων, οὔτε κηδομένων ἀποθανεῖν; Μὴ γένοιτο. Καὶ μὴν ἐκεῖνό γε ἄνισον καὶ ἄγνωμον, ὅ τις αὐτῷ προσῆκον οἴεται διὰ τὸ φιλόστοργος εἶναι, τοῦτο τοῖς ὁμοίως φιλοστοργοῦσι μὴ ἐφιέναι. Ἄτοπον. Ἄγε, σὺ δ' ἂν ἠβούλου νοσῶν, φιλοστόργους οὕτως ἔχειν τοὺς προσήκοντας, τούς τ' ἄλλους, καὶ αὐτὰ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα, ὥστ' ἀφεθῆναι μόνος ὑπ' αὐτῶν καὶ ἔρημος; Κεφ. ιά.

ciebas, qui eam fugeres, deserereſque? nonne mater amat filiam? Amat illa quidem. Matremne igitur oportebat deserere, an non? Non oportebat. Quid verò an nutrix illam diligit? Diligit, inquit. Ergo et ab eâ illam deseri oportebat? Nequaquam. Quid verò pædagogus? non eam diligit? Diligit. Illum utique discedere, puellâ relictâ, oportebat; itáque desertam inopemque puellulam relinqui, propter magnum istum vestrum et parentum et domesticorum amorem? an in eorum manibus, qui neque amarent neque curarent, ei moriendum? Absit. Enimvero illud iniquum et minime consentaneum est, quod ipse tibi convenire censeas ob charitatem; id non concedere iis, qui eadem charitate illam complectuntur? Absurdum. Age, num tu, si ægrotares, velles adeo tui amantes habere propinquos, alioſque, et ipsos liberos, et uxorem, ut solus et desertus ab eis relinquereris? Ne-

Κεφ. ιά. ρημος; Οὐδαμῶς. Ἔυξαιο δ' ἂν οὕτω στερχθῆναι ὑπὸ τῶν σαυτοῦ, ὥστε διὰ τὴν ἄγαν αὐτῶν φιλοστοργίαν ἀεὶ μόνος ἀπολείπεσθαι ἐν ταῖς νόσοις; ἢ τούτου γ' ἕνεκα μᾶλλον ἂν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, εἰ δυνατὸν ἦν, φιλοστοργεῖσθαι ἤυχου, ὡς τ' ἀπολείπεσθαι ὑπ' αὐτῶν; εἰ δὲ ταῦτα, ὑπολείπεται μηδαμῶς ἔτι φιλόστοργον εἶναι τὸ παραχθέν. Τί οὖν; οὐδὲν ἦν τὸ κινῆσάν σε, καὶ ἐξορμῆσαν πρὸς τὸ ἀφεῖναι τὸ παιδίον; Καὶ πῶς ἦόν τε; Ἀλλὰ τοιοῦτόν τι ἂν, οἷον καὶ ἐν Ῥώμῃ τινὰ ἦν τὸ κινοῦν, ὥστ' ἐγκαλύπτεσθαι, τοῦ ἵππου τρέχοντος ᾧ ἐσπουδάκει, εἶτα νικήσαντός ποτε παραλόγως, σπόγγων δεῆσαι αὐτῷ πρὸς τὸ ἀναληφθῆναι λειποψυχοῦντα. Τί οὖν τοῦτό ἐστι; Τὸ μὲν ἀκριβὲς οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ τυχόν. ἐκεῖνο δ' ἀπαρκεῖ πεισθῆναι, εἴπερ ὑγιές ἐστι τὸ ὑπὸ τῶν φιλοσόφων λε-

quaquam. Optaresne te sic à tuis diligi, ut ob vehementem eorum charitatem, semper solus in morbis ab eis relinquereris? an hâc quidem de causâ potius ab inimicis diligi te, si fieri posset, optares, ut ab eis relinquereris? quod si hæc ita se habeant, restat ut factum istud tuum minime charitati sit consentaneum. Quid ergo? nihilne fuit, quod te moverit, impuleritque ad filiolam relinquendam? id fieri quî possit? sed ejusmodi quippiam fuit, quale et id quod Romæ quendam movit, ut sese penulâ involutus obtegeret, Equo currente cui favebat. deinde cùm tandem præter opinionem vicisset; spongiis ei fuit opus, ut jam animâ et spiritu destitutus reficeretur. Quid igitur hoc est? Accurata quidem disquisitio non est hujus fortasse temporis. illud autem persuaderi satis fuerit, si modo recta sunt quæ philosophi dicunt, hoc non extra alicubi quærendum: sed unam et eandem esse in omnibus rebus

causam,

λεγόμενον, ὅτι οὐκ ἔξω τοῦ δεῖ ζητεῖν αὐτό; ἀλλ' ἓν καὶ ταυτόν ἐστιν ἐπὶ πάντων τὸ αἴτιον τοῦ ποιεῖν τι ἡμᾶς ἢ μὴ ποιεῖν, τοῦ λέγειν τινὰ ἢ μὴ λέγειν, τοῦ ἐπαίρεσθαι, ἢ συστέλλεσθαι, ἢ φεύγειν τινὰ ἢ διώκειν· τοῦθ' ὅπερ καὶ νῦν ἐμοί τε καὶ σοὶ γέγονεν αἴτιον, σοὶ μὲν τοῦ ἐλθεῖν πρός ἐμέ, καὶ καθῆσθαι νῦν ἀκούοντα, ἐμοὶ δὲ, τοῦ λέγειν ταῦτα. Τί δ' ἐστὶ τοῦτο; Ἆρά γε ἄλλο, ἢ ὅτι ἔδοξεν ἡμῖν; Οὐδέν. Ἂν δ' ἄλλως ἡμῖν ἐφάνη, τί ἂν ἄλλο, ἢ τὸ δόξαν ἐπράττομεν; Οὐκοῦν καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ τοῦτο αἴτιον τοῦ πενθεῖν, οὐχ ὁ τοῦ Πατρόκλου θάνατος· ἄλλος γάρ τις οὐ πάσχει ταῦτα τοῦ ἑταίρου ἀποθανόντος· ἀλλ' ὅτι ἔδοξεν αὐτῷ· Καὶ σοί, τότε τοῦ φεύγειν τοῦτο αὐτὸ, ὅτι ἔδοξέ σοι· καὶ πάλιν ἐὰν μείνῃς, ὅτι ἔδοξέ σοι. Καὶ νῦν ἐν Ῥώμῃ ἀνέρχῃ, ὅτι δοκεῖ σοι· κἂν μεταδόξῃ, οὐκ ἂν ἀπελεύσῃ. Καὶ ἁπλῶς οὔτε θάνατος, οὔτε φυγὴ, Κεφ. ια'.

causam, cur aliquid faciamus, aut non faciamus; aliquid dicamus, aut non dicamus; cur efferamur aut contrahamur; aliquid fugiamus, aut perſequamur: eam ipſam ſcilicet, quæ nunc et mihi et tibi cauſa fuit; tibi, ut me convenires, ac ſedens nunc audires; mihi, ut hæc diſſererem. Ea verò quæ eſt? Nunquid alia, niſi quod ita nobis viſum eſt? Non alia. Quod ſi aliter nobis fuiſſet viſum; quid aliud, niſi id quod viſum eſſet egiſſemus? ergo et Achilli hæc lugendi cauſa fuit, non Patrocli mors, (namque alius, amico mortuo, non ita afficitur) ſed quia ei ita viſum fuit. Tibi etiam tunc fugiendi hæc ipſa cauſa fuit, quia tibi viſum eſt: et rurſus, ſi manſeris, quia tibi viſum fuit, manebis. et nunc Romam proficiſceris, quia tibi videtur: quod ſi aliter viſum fuerit, non eò ibis. denique nec mors, nec exilium, nec labor, neque aliud,

Κεφ. ιά. γὴ, οὔτε πόνος, οὔτε ἄλλό τι τῶν τοιούτων, αἰτιόν ἐστι τοῦ πράττειν τι, ἢ μὴ πράττειν ἡμᾶς· ἀλλ' Ὑπολήψεις καὶ Δόγματα. Τοῦτό σε πείθω, ἢ οὐχί; Πείθεις, ἔφη. Ὅια δὴ τὰ αἴτια ἑφ' ἑκάστου, τοιαῦτα καὶ τὰ ἀποτελούμενα. Οὐκοῦν ὅταν μὴ ὀρθῶς τι πράττωμεν, ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας οὐδὲν ἄλλο αἰτιασόμεθα, ἢ τὸ Δόγμα ἀφ' οὗ αὐτὸ ἐπράξαμεν· κἀκεῖνο ἐξαίρειν καὶ ἐκτέμνειν πειρασόμεθα μᾶλλον, ἢ τὰ φύματα καὶ τὰ ἀποστήματα ἐκ τοῦ σώματος. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ὀρθῶς πραττομένων ταυτὸν τοῦτο αἴτιον ἀποφανοῦμεν· καὶ οὔτ' οἰκέτην ἔτι αἰτιασόμεθα, οὔτε γείτονα, οὔτε γυναῖκα, οὔτε τέκνα, ὡς αἰτιά τινων κακῶν ἡμῖν γινόμενα, πεπεισμένοι, ὅτι ἂν μὴ ἡμῖν δόξῃ τοιαῦτά τινα εἶναι, οὐ πράττομεν τὰ ἀκόλουθα· τοῦ δόξαι δέ, ἢ μὴ δόξαι, ἡμεῖς κύριοι,

liud hujuſmodi quicquam in cauſâ eſt, cur aliquid faciamus, aut non faciamus; ſed Opiniones & Decreta. Hoccine tibi perſuadeo, an non? Perſuades, inquit. Quales ergo cujuſque rei ſunt cauſæ, tales etiam conſequuntur effectus. cum igitur aliquid perperam egerimus, non aliud culpabimus quàm Decretum, per quod id fecimus: quod ut eximamus et reſecemus magis elaborabimus, quàm tubercula et abſceſſus à corpore. eodem modo rectorum etiam factorum eandem iſtam ſtatuemus cauſam; et jam neque famulum, neque vicinum, neque uxorem, neque liberos accuſabimus, tanquam qui aliquorum nobis malorum cauſæ fuerint: cùm perſuaſum habeamus, niſi talia nobis viſa extiterint, nos, quæ conſequantur, non facturos eſſe; verùm ut talia exiſtant viſa, aut non exiſtant, in nobis ſitum eſſe, non in rebus externis. Ita eſt, inquit.

ρισι, καὶ οὐ τὰ ἐκτός. Οὕτως, ἔφη. Ἀπο τῆς σήμερον τοίνυν ἡμέρας, οὐδέν ἄλλο ἐπισκοπήσομεν, οὐδὲ ἐξετάσομεν ποῖόν τί ἐστιν, ἢ πῶς ἔχει, οὔτε τὸν ἀγρὸν, οὔτε τὰ ἀνδράποδα, οὔτε τοὺς ἵππους ἢ κύνας, ἀλλὰ τὰ Δογματα. Εὔχομαι, ἔφη. Ὁρᾷς οὖν, ὅτι σχολαστικόν σε δεῖ γενέσθαι· τοῦτο τὸ ζῶον, οὗ πάντες καταγελῶσιν· εἴπερ ἄρα θέλεις ἐπίσκεψιν τῶν σεαυτοῦ δογμάτων ποιεῖσθαι. τοῦτο δ' ὅτι μιᾶς ὥρας ἢ ἡμέρας οὐκ ἔστιν, ἐπινοεῖς καὶ αὐτός. Κεφ. ιβ'.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Εὐαρεστήσεως.

ΠΕΡΙ Θεῶν οἱ μέν τινές εἰσι. λέγοντες μὴ δ' εἶναι τὸ θεῖον· οἱδ', εἶναι μέν, ἀργὸν δὲ καὶ ἀμελές, καὶ μὴ προνοεῖν μηδενός· τρίτοι δ', οἱ καὶ εἶναι

quit. Ab hoc igitur die, nihil aliud conſiderabimus aut indagabimus, cujuſmodi ſit, aut quomodo ſeſe habeat; non agrum, non ſervitia, non equos, non canes, ſed Decreta. Opto, inquit. Vides ergò ſcholaſticum oportere te fieri, (id ſcilicet animal, quod deridetur ab omnibus) ſi modo decreta tua exanimare volueris. id autem unius horæ aut diei non eſſe, intelligis et ipſe.

CAP. XII.

De animi æquitate.

QUOD ad Deos attinet, ſunt qui dicant non eſſe numen: alii, eſſe quidem numen, ſed iners et negligens, nullique rei providere: tertii, qui et eſſe et providere, ſed magnis

Κεφ. ιβ'. εἶναι καὶ προνοεῖν, ἀλλὰ τῶν μεγάλων καὶ οὐρανίων, τῶν δ' ἐπὶ γῆς μηδενός· τέταρτοι δὲ, καὶ τῶν ἐπὶ γῆς καὶ τῶν οὐρανίων, εἰς κοινὸν δὲ μόνον, καὶ οὐχὶ δὲ κατ' ἰδίαν ἑκάστου· πέμπτοι δ', ὧν ἦν καὶ Ὀδυσσεὺς καὶ Σωκράτης, οἱ λέγοντες, ὅτι

——— Οὐδέ σε λήθω
Κινύμενος.

Πολὺ πρότερον οὖν ἀναγκαῖόν ἐστι, περὶ ἑκάστου τούτων ἐπεσκέφθαι, πότερα ὑγιῶς ἢ οὐχ ὑγιῶς λεγόμενόν ἐστιν. εἰ δὲ μὴ εἰσὶ Θεοί, πῶς ἐστι τέλος ἕπεσθαι Θεοῖς; εἰ δὲ εἰσὶ μέν, μηδενὸς δ' ἐπιμελούμενοι, καὶ οὕτω πῶς ὑγιὲς ἔστω; ἀλλὰ δὴ καὶ ὄντων, καὶ ἐπιμελουμένων, εἰ μηδεμία διάδοσις εἰς ἀνθρώπους ἐστὶν ἐξ αὐτῶν, καὶ νὴ Δία γε καὶ εἰς ἐμέ, πῶς ἔτι καὶ οὕτως ὑγιές ἐστι; Πάντα οὖν ταῦτα ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἐπεσκεμμένος, τὴν αὐτοῦ γνώμην ὑποτέταχε τῷ διὸ-

magnis et cœleſtibus, terreſtium autem nulli: quarti, et terreſtibus et cœleſtibus; ſed in commune duntaxat, non autem ſingulis privatim: quinti, quorum in numero fuere et Ulyſſes et Socrates, qui dicant —— *Neque te lateo*
Quum moveor.

Longe prius itaque neceſſarium eſt de hiſce ſingulis conſiderare, recténe an ſecus dicantur. nam ſi Dii non ſint; quî poteſt eſſe finis, ſequi Deos? ſi autem ſint, nullius verò rei curam gerunt; etiam ſic quo pacto rectum erit? quòd ſi et ſunt, et curam gerunt, neque tamen quicquam hominibus, atque adeò mihi impertiunt; quo pacto jam vel ſic rectum erit? His igitur omnibus vir bonus et ſapiens conſideratis, ſuum ipſius animum rerum univerſarum adminiſtratori ſubmittit; quemadmodum boni cives legi civitatis. qui verò eruditur,

διοικοῦντι τὰ Ὅλα, καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ πολῖται τῷ νόμῳ τῆς πόλεως. ὁ δὲ παιδευόμενος, ταύτην ὀφείλει τὴν ἐπιβολὴν ἔχων ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ παιδεύεσθαι· πῶς ἂν ἑποίμην ἐγὼ ἐν παντὶ τοῖς Θεοῖς; καὶ πῶς ἂν εὐαρεστοίην τῇ θείᾳ διοικήσει; καὶ πῶς ἂν γενοίμην ἐλεύθερος; Ἐλεύθερος γάρ ἐστιν, ᾧ γίνεται πάντα κατὰ προαίρεσιν, καὶ ὃν οὐδεὶς δύναται κωλύσαι. Τί οὖν; ἀπόνοιά ἐστιν ἡ ἐλευθερία; Μὴ γένοιτο. μανία γὰρ καὶ ἐλευθερία εἰς ταὐτὸν οὐκ ἔρχεται. Ἀλλ' ἐγὼ θέλω πᾶν τὸ δοκοῦν μοι ἀποβαίνειν, κἂν ὁπωσοῦν δοκῇ. Μαινόμενος εἶ, παραφρονεῖς· οὐκ οἶδας, ὅτι καλὸν ἡ ἐλευθερία ἐστὶ, καὶ ἀξιόλογον; τὸ δ' ὡς ἔτυχέ με βούλεσθαι, τὰ δ' ὡς ἔτυχέ δόξαντα γίνεσθαι, τοῦτο κινδυνεύει οὐ μόνον οὐκ εἶναι καλὸν, ἀλλὰ καὶ πάντων αἴσχιστον εἶναι. Πῶς γὰρ ἐπὶ γραμματικῶν ποιοῦμεν; βούλομαι γράφειν Κεφ. ιβ.

eruditur, cum hoc animi propoſito accedat oportet ad eruditionem: Quo pacto ego in omni re ſequi Deos potero? et quo pacto in divinâ adminiſtratione placide acquieſcam? et quo pacto liber fiam? Nam liber eſt, cui ex voluntate ſuâ fiunt omnia, et quem nemo prohibere poſſit. Quid ergo? væcordia eſt libertas? Abſit. neque enim inſania et libertas eâdem morantur in ſede. Sed ego volo quicquid mihi viſum fuerit evenire, quomodocunque viſum fuerit. Inſanus es, deliras; neſciſne pulchrum quiddam et laudabile eſſe libertatem? me autem temere velle, et temere viſa fieri: id adeò non pulchrum eſſe videtur, ut omnium etiam turpiſſimum ſit. Quomodo enim in rebus grammaticis agimus? volo, ut libet mihi, nomen Dionis ſcribere? Non: ſed doceor

Κεφ. ιβ'. φειν ὡς θέλω τὸ Δίωνος ὄνομα; Οὐ· ἀλλὰ διδάσκομαι θέλειν, ὡς δεῖ γράφεσθαι. Τί ἐπὶ μουσικῶν; Ὡσαύτως. Τί ἐν τῷ καθόλου, ὅπου τέχνη τις ἢ ἐπιστήμη ἐστίν; εἰ δὲ μή, οὐδενὸς ἂν ἄξιον τὸ ἐπίστασθαί τι, εἰ ταῖς ἑκάστων βουλήσεσι προσηρμόζετο. Ἐνταῦθα οὖν μόνον ἐπὶ τοῦ μεγίστου καὶ κυριωτάτου, τῆς ἐλευθερίας, ὡς ἔτυχεν ἐφεῖταί μοι θέλειν; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ τὸ παιδεύεσθαι, τουτέστι μανθάνειν ἕκαστα οὕτω θέλειν, ὡς γίνεται. Πῶς δὲ γίνεται; Ὡς διέταξεν αὐτὰ ὁ διατάσσων. διέταξε δὲ θέρος εἶναι καὶ χειμῶνα, καὶ φορὰν καὶ ἀφορίαν, καὶ ἀρετὴν καὶ κακίαν, καὶ πάσας τὰς τοιαύτας ἐναντιότητας, ὑπὲρ Συμφωνίας τῶν Ὅλων· ἡμῶν δ' ἑκάστῳ σῶμα, καὶ μέρη τοῦ σώματος, καὶ κτῆσιν, καὶ κοινωνοὺς ἔδωκε. Ταύτης οὖν τῆς διατάξεως μεμνημένους, ἔρ-

ceor ità ſcribere velle ut ſcribendum eſt. Quid in Muſicis? Eodem modo. Quid universè in omnibus quibus ars aliqua et ſcientia adhibetur? alioqui non eſſet operæ pretium ſcire quicquam, ſi modo cujuſque voluntati accommodaretur. Hîc igitur ſolùm, in re maxima et præcipua, libertate, mihi permiſſum eſt temere velle? Nequaquam. ſed erudiri, id eſt diſcere ità velle fieri omnia, ut fiunt. Quomodo autem fiunt? Ut ea diſpoſuit is qui diſpoſuit. ſic autem diſpoſuit, ut æſtas eſſet et hyems, ut fertilitas et ſterilitas, ut virtus et vitium, et omnes id genus contrarietates, propter Totius concentum: unicuique noſtrum etiam corpus, et partes corporis, et poſſeſſionem, et ſocios dedit. Hujus igitur diſpoſitionis memores, ad inſtitutionem ſic accedere debemus, non ut rerum naturam mutemus (id quod nobis neque conceditur neque expedit)

ἔρχεσθαι δεῖ ἐπὶ τὸ παιδεύεσθαι, οὐχ ἵν' ἀλλάξωμεν τὰς ὑποθέσεις· οὔτε γὰρ δίδοται ἡμῖν, οὔτ' ἄμεινον· ἀλλ' ἵνα, οὕτως ἐχόντων περὶ ἡμᾶς ὡς ἔχει καὶ πέφυκεν, αὐτοὶ τὴν γνώμην τὴν αὐτῶν συνηρμοσμένην τοῖς γινομένοις ἔχωμεν. Τί γάρ; ἐνδέχεται φυγεῖν ἀνθρώπους; καὶ πῶς οἷόν τε; Ἀλλὰ συνόντας αὐτοῖς, ἐκείνους ἀλλάξαι; καὶ τίς ἡμῖν δίδωσι; Τί οὖν ἀπολείπεται; ἢ τὶς εὑρίσκεται μηχανὴ πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτῶν τοιαύτη, δι' ἧς ἐκεῖνοι μὲν ποιήσουσι τὰ φαινόμενα αὐτοῖς, ἡμεῖς δ' οὐδὲν ἧττον κατὰ φύσιν ἕξομεν; Σὺ δ' ἀταλαίπωρος εἶ, καὶ δυσάρεστος, κἂν μὲν μόνος ᾖς, ἐρημίαν καλεῖς τοῦτο· ἂν δὲ μετὰ ἀνθρώπων, ἐπιβούλους λέγεις, καὶ ληστάς· μέμφῃ δὲ καὶ γονεῖς τοὺς σεαυτοῦ, καὶ τέκνα, καὶ ἀδελφούς, καὶ γείτονας. ἔδει δὲ μόνον μέντοι, ἡσυχίαν καλεῖν αὐτὸ, καὶ ἐλευθερίαν, καὶ ὅμοιον τοῖς Θεοῖς ἡγεῖσθαι Κεφ. β'.

pedit) ſed ut, quum ita ſint res noſtræ ut ſunt, utque naturâ comparantur, nos ipſi animum noſtrum iis quæ fiunt accommodatum habeamus. Quid enim? licetne fugere homines? id fieri quî poteſt? An verò eorum cùm utamur conſuetudine, eos immutare licet? et quis id nobis largitur? Quid ergò relinquitur? aut quæ ars excogitari poteſt ad eorum conſuetudinem ſic apta, ut et illi ea agant quæ ipſis videntur; et nihilo minùs ſic affecti nos ſimus, ut natura poſtulat? Tu verò delicatus es et moroſus: nam et cùm ſolus es, deſertum id appellas; et cùm inter homines, inſidiatores eos dicis, et latrones: atque etiam parentes tuos incuſas, et liberos, et fratres et vicinos. oportebat autem te, cùm ſolus eſſes, id quietem nominare, et libertatem, et Diis ſimilem te putare: cùm

Κεφ. ιβ'. θαι σαυτόν· μετὰ πολλῶν δ' ὄντα, μὴ ὄχλον καλεῖν, μηδὲ θόρυβον, μὴ δ' ἀηδίαν, ἀλλ' ἑορτὴν καὶ πανήγυριν· καὶ οὕτω πάντα εὐαρέστως δέχεσθαι. Τίς οὖν ἡ κόλασις τοῖς οὐ προσδεχομένοις; Τὸ οὕτως ἔχειν ὡς ἔχουσι. Δυσαρεστεῖ τίς τῷ μόνος εἶναι; ἔστω ἐν ἐρημίᾳ. δυσαρεστεῖ τίς τοῖς γονεῦσιν; ἔστω κακὸς υἱός, καὶ πενθείτω. δυσαρεστεῖ τοῖς τέκνοις; ἔστω κακὸς πατήρ· βάλλε αὐτὸν εἰς φυλακήν. Ποίαν φυλακήν; Ὅπου νῦν ἐστιν· ἄκων γάρ ἐστιν. ὅπου δέ τις ἄκων ἐστίν, ἐκεῖνο φυλακὴ αὐτῷ ἐστι. καθὸ καὶ Σωκράτης οὐκ ἦν ἐν φυλακῇ, ἑκὼν γὰρ ἦν. ---- Σκέλος οὖν μοι γενέσθαι πεπηρωμένον; Ἀνδράποδον, εἶτα δι' ἓν σκελύδριον τῷ Κόσμῳ ἐγκαλεῖς; οὐκ ἐπιδώσεις αὐτὸ τοῖς ὅλοις; οὐκ ἀποστήσεις; οὐ χαίρων παραχωρήσεις τῷ δεδωκότι; ἀγανακτήσεις δὲ, καὶ δυσαρεστήσεις τοῖς ὑπὸ τοῦ Διὸς διατεταγμένοις,

inter multos verſaris, non turbam vocare, aut tumultum, aut moleſtiam; ſed feſtum, et ludorum celebritatem: omniáque ſic placide admittere. Quæ igitur pœna eſt eorum, qui ità res eſſe nolunt, ut ſunt? Ægre fert quiſpiam eſſe ſolus? ſit in deſerto. ægre fert ſuos parentes? ſit malus filius, et lugeat. ægre fert liberos? ſit malus pater: conjice eum in cuſtodiam. Quam? Eam, ubi nunc eſt: invitus enim eſt. ubi enim aliquis invitus eſt, is ei locus eſt cuſtodia. quemadmodum et Socrates in cuſtodia non fuit, ultro enim fuit.---Pedene igitur me eſſe mutilatum? Mancipium, itáne ob unum pedunculum accuſas Mundum? non eum trades univerſitati rerum? non te abduces? non lætus permittes ei qui dedit? an potiùs indignaberis, et ea ægre feres, quæ ſunt à Jove conſtituta,

quæ

μένοις, ἃ ἐκεῖνος, μετὰ τῶν Μοιρῶν παρουσῶν καὶ ἐπικλωθουσῶν σου τὴν γένεσιν, ὥρισε καὶ διέταξεν; Οὐκ οἶσθα, ἡλίκον μέρος πρὸς τὰ Ὅλα; τοῦτο δὲ κατὰ τὸ σῶμα· ὡς κατά γε τὸν λόγον, οὐδὲ χείρων τῶν Θεῶν, οὐδὲ μικρότερος· λόγου γὰρ μέγεθος οὐ μήκει, οὐ δ' ὕψει κρίνεται, ἀλλὰ δόγμασιν. Οὐ θέλεις οὖν καθ' ἃ ἴσος εἶ τοῖς Θεοῖς, ἐκεῖ που τίθεσθαι τὸ ἀγαθόν; Τάλας ἐγώ, τὸν πατέρα ἔχω τοιοῦτον, καὶ τὴν μητέρα. Τί οὖν; ἐδίδοτό σοι προελθόντι ἐκλέξασθαι, καὶ εἰπεῖν· Ὁ δεῖνα τῇ δεῖνι συνελθέτω τῇδε τῇ ὥρᾳ, ἵνα ἐγὼ γένωμαι; Οὐκ ἐδίδοτο. ἀλλ' ἔδει προὐποστῆναί σου τοὺς γονεῖς, εἶτα οὕτω γεννηθῆναι μέ. Ἐκ ποίων τινῶν; Ἐκ τοιούτων, οἵποῖοι ἦσαν. Τί οὖν; τοιούτων αὐτῶν ὄντων, οὐδεμία σοι δίδοται μηχανή; εἶτ' εἰ μὲν τὴν ὁρατικὴν δύναμιν ἠγνόεις πρὸς τί κέκτησαι, δυστυχὴς ἂν ἦς καὶ Κεφ. ιβ'. λ f. ει

quæ ille, Parcis præsentibus, ortûsque tui fusum volventibus, definiit ac disposuit? non intelligis, quantula pars sis, collatus cum universis? hoc autem ratione corporis dico: nam mente quidem consideratâ, neque Diis immortalibus es deterior, aut minor: mentis enim magnitudo non proceritate aut altitudine judicatur, sed decretis. Nonne ergo in ea parte bonum tuum collocare velis, quâ Diis es similis? Me miserum: patrem habeo talem, et matrem. Quid ergò? in lucem edito tibi, potestátne dabatur eligendi, ac dicendi: Iste cum ista congredatur hac horâ, ut ego nascar? Non dabatur: sed priùs exstitisse parentes tuos, ac tum demum te nasci oportebat. E qualibus? E talibus, quales erant. Quid ergo? cùm tales ipsi sint, nullúmne tibi præsidium relinquitur? Si

videndi

Κεφ. ιβ'. καὶ ἄθλιος, εἰ κατέμυες, προσαγόντων σοι τῶν χρωμάτων· ὅτι δὲ μεγαλοψυχίαν ἔχων, καὶ γενναιότητα πρὸς ἕκαστα τούτων, ἀγνοεῖς, οὐ δυστυχέστερος εἶ, καὶ ἀθλιώτερος; προσάγεταί σοι τὰ κατάλληλα τῇ δυνάμει ἣν ἔχεις· σὺ δ' αὐτὴν τότε μάλιστα ἀποστρέφεις, ὁπότε ἠνοιγμένην καὶ βλέπουσαν ἔχειν ἔδει. οὐ μᾶλλον εὐχαριστεῖς τοῖς Θεοῖς, ὅτι σε ἐπάνω τούτων ἀφῆκαν, ὅσα μηδ' ἐποίησαν ἐπί σοι· μόνον δ' ὑπεύθυνον ἀπέφηναν τῶν ἐπί σοι; γονέων ἕνεκα, ἀνυπεύθυνον ἀφῆκαν· ἀδελφῶν ἕνεκα, ἀφῆκαν· σώματος ἕνεκα, ἀφῆκαν· κτήσεως, θανάτου, ζωῆς. Τίνος οὖν ὑπεύθυνόν σε ἐποίησαν; Τοῦ μόνου ὄντος ἐπί σοι, χρήσεως οἵας δεῖ φαντασιῶν. Τί οὖν ἐπισπᾷς σεαυτῷ ταῦτα, ὢν ἀνυπεύθυνος εἶ; Τοῦτό ἐστιν, ἑαυτῷ παρέχειν πράγματα. ΚΕΦ.

videndi facultatem, cujus rei gratiâ haberes, ignorares; miſer eſſes, et infelix, ſi clauderes oculos, coloribus admotis: cùm autem magnum et generoſum animum ad ſingula te habere ignores; nonne infelicior es, et miſerior? admoventur tibi res ei facultati congruentes, quâ præditus es: tu autem eam tum maximè avertis, cùm apertam et cernentem eam eſſe oporteret. cur non potiùs Diis gratias agis, quod te ſuperiorem iis rebus fecerint, quas in tua poteſtate eſſe noluerint; ac earum duntaxat à te rationem repetant, quæ tui arbitrii ſunt? quod ad parentes attinet, indemnem te dimiſerunt; quod ad fratres, dimiſerunt; quod ad corpus, dimiſerunt; itemque quod ad poſſeſſionem, mortem vitámque attinet. Cujus igitur à te rei rationem reddi jubent? Ejus ſolius quæ in tua poteſtate eſt, recti nempe viſorum uſûs. Quid igitur ipſe tibi aſciſcis ea, quorum nulla tibi ratio eſt reddenda? Iſtud eſt, ſibi ipſi faceſſere negotium.

CAP.

ΚΕΦ. ιγ'.

Κεφ. ιγ'.

Πῶς ἕκαστά ἐστι ποιεῖν ἀρεστῶς Θεοῖς.

Πυθομένου δέ τινος, πῶς ἐστιν ἐσθίειν ἀρεστῶς Θεοῖς; Εἰ δικαίως ἐστὶν, ἔφη, καὶ εὐγνωμόνως καὶ ἴσως καὶ ἐγκρατῶς καὶ κοσμίως, οὐκ ἔστι καὶ ἀρεστῶς τοῖς Θεοῖς; Ὅταν δὲ θερμὸν αἰτήσαντός σου, μὴ ὑπακούσῃ ὁ παῖς, ἢ ὑπακούσας χλιαρώτερον ἐνέγκῃ, ἢ μηδ' εὑρεθῇ ἐν τῇ οἰκίᾳ· τὸ μὴ χαλεπαίνειν, μηδὲ ῥήγνυσθαι, οὐκ ἔστιν ἀρεστὸν τοῖς Θεοῖς; Πῶς οὖν τις ἀνάσχηται τῶν τοιούτων; Ἀνδραπόδου, οὐκ ἀνέξῃ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ σαυτοῦ, ὃς ἔχει τὸν Διὰ πρόγονον, ὥσπερ υἱὸς ἐκ τῶν αὐτῶν σπερμάτων γέγονε, καὶ τῆς αὐτῆς ἄνωθεν καταβολῆς; Ἀλλ' εἰ ἔν τινι τοιαύτῃ χώρᾳ κατετάγης

f. ου, ος

CAP. XIII.

Quo pacto res fieri poſſint ſingulæ, ut Diis gratæ ſint.

PERCONTANTE verò quodam, quo pacto fieri poſſet ut Diis gratè edat aliquis. Si modo fieri poſſet, inquit, ut juſte edat, et benigno animo, æqualiter, continenter, et modeſte; nonne fieri poſſit, ut Diis gratè etiam edat? Cùm verò te calidam poſcente, puer non audierit; aut, ſi audierit, tepidiuſculam attulerit, aut planè in ædibus non inventus fuerit: id non ferre graviter, nec diſrumpi iracundiâ; nonne Diis placet? At quo pacto ferri queunt tales? Mancipium, non feres fratrem tuum, qui genus à Jove ſummo ducit, ut filius ex iiſdem ſeminibus procreatus eſt, eodémque ſuperne nititur fundamento? An ſi tali quopiam loco es collocatus, qui excellat; ſtatim ipſe tyrannum te conſtitues?

Κεφ. ιδ'. γης ὑπερεχούσῃ, εὐθὺς τύραννον καταστήσεις σεαυτόν; οὐ μεμνήσῃ τίσι εἶ, καὶ τίνων ἄρχεις; ὅτι συγγενῶν, ὅτι ἀδελφῶν φύσει, ὅτι τοῦ Διὸς ἀπογόνων; Ἀλλ' ὠνὴν αὐτῶν ἔχω, ἐκεῖνοι δ' ἐμοῦ οὐκ ἔχουσιν. Ὁρᾷς που βλέπεις; ὅτι εἰς τὴν γῆν, ὅτι εἰς τὸ βάραθρον, ὅτι εἰς τοὺς ταλαιπώρους τούτους νόμους τοὺς τῶν νεκρῶν; εἰς δὲ τοὺς τῶν Θεῶν οὐ βλέπεις.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὅτι πάντα ἐφορᾷ τὸ Θεῖον.

Πυθομένου δέ τινος, πῶς ἄν τις πεισθείη, ὅτι ἕκαστον τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραττομένων ἐφορᾶται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ; Οὐ δοκεῖ σοι, ἔφη, ἡνῶσθαι τὰ πάντα; Δοκεῖ, ἔφη. Τί δὲ; συμπαθεῖν τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανίοις οὐ δοκεῖ σοι; Δοκεῖ,

tues? non recordaberis quid ſis, et quibus imperes? nonne cognatis? nonne fratribus naturâ? nonne à Jove oriundis? Atqui ego illos mercatus ſum; illi me non ſunt mercati. Videſne quid ſpectes? nonne terram? nonne barathrum? nonne ærumnoſas iſtas leges mortuorum? Deorum autem leges non intueris.

CAP. XIV.

Divinum numen cuncta intueri.

PERCONTANTE verò quodam, quo pacto quis perſuaderi poſſet, ſingula ſua facta à Deo conſpici? Nonne videtur tibi, inquit, uno connexu inter ſe cohærere omnia? Videtur, inquit. Quid verò terrena corpora affici à cœleſtibus, non tibi videtur? Videtur, inquit. Unde enim tam

ſtatis

κεῖ, ἔφη. Πόθεν γὰρ οὕτω τεταγμένως, καθάπερ ἐκ προστάγματος τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἐκεῖνος εἴπῃ τοῖς φυτοῖς ἀνθεῖν, ἀνθεῖ; ὅταν εἴπῃ βλαστάνειν, βλαστάνει; ὅταν ἐκφέρειν τὸν καρπὸν, ἐκφέρει; ὅταν πεπαίνειν, πεπαίνει; ὅταν πάλιν ἀποβάλλειν καὶ φολλορροεῖν, καὶ αὐτὰ εἰς αὐτὰ συνειλούμενα ἐφ' ἡσυχίας μένειν καὶ ἀναπαύεσθαι, μένει καὶ ἀναπαύεται; πόθεν δὲ πρὸς τὴν αὔξησιν καὶ μείωσιν τῆς σελήνης, καὶ τὴν τοῦ ἡλίου πρόσοδον καὶ ἄφοδον, τοσαύτη παραλλαγὴ καὶ ἐπὶ τὰ ἐναντία μεταβολὴ τῶν ἐπιγείων θεωρεῖται; ἀλλὰ τὰ φύλλα μέν, καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα οὕτως ἐνδέδεται τοῖς Ὅλοις, καὶ συμπέπονθεν· αἱ ψυχαὶ δ' αἱ ἡμέτεραι οὐ πολὺ πλέον; ἀλλ' αἱ ψυχαὶ μὲν οὕτως εἰσὶν ἐνδεδεμέναι καὶ συναφεῖς τῷ Θεῷ, ἅτε αὐτοῦ μόρια οὖσαι, καὶ ἀποσπάσματα· οὐ παντὸς δ' αὐτῶν κινήματος, ἅτε οἰκείου καὶ συμ- Κεφ. ιδ'.

ſtatis temporibus, tanquam ex Dei mandato, cùm plantas florere ille jubet, floreant? cùm germinare, germinent? cùm fructum proferre, proferant? cùm matureſcere, matureſcant? cùm rurſus abjicere et deponere folia, et ipſas in ſeſe convolutas ſine ullo motu manere et requieſcere, maneant et requieſcant? unde etiam ad lunæ incrementum et decrementum, et ſolis acceſſum et receſſum, tanta alternatio, et tam diverſa mutatio in rebus terreſtibus cernitur? ſed folia quidem et corpora noſtra itane Univerſitati ſunt devincta, eundemque ſentiunt affectum; nonne autem multo magis animi noſtri? ſed cùm noſtri animi ita Deo ſunt devincti conjunctique, utpote ejus qui ſint particulæ, ab eoque quaſi avulſæ; non omnem eorum motum, ut proprium et conge-

Κεφ. ιδ'. συμφυοῦς, ὁ Θεὸς αἰσθάνεται; ἀλλὰ σὺ μὲν περὶ τῆς θείας διοικήσεως, καὶ περὶ ἑκάστου τῶν θείων, ὁμοῦ δὲ καὶ περὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἐνδυμεῖσθαι δύνασαι, καὶ ἅμα μὲν αἰσθητικῶς ἀπὸ μυρίων πραγμάτων κινεῖσθαι, ἅμα δὲ διανοητικῶς, ἅμα δὲ συγκαταθετικῶς· τοῖς δ' ἀνανευστικῶς, ἢ ἐφεκτικῶς· τύπους δὲ τοσούτους ἀφ' οὗτω πολλῶν καὶ ποικίλων πραγμάτων ἐν τῇ σαυτοῦ ψυχῇ φυλάττεις, καὶ ἀπ' αὐτῶν κινούμενος, εἰς ἐπινοίας ὁμοειδεῖς ἐμπίπτεις τοῖς πρώτως τετυπωκόσι, τέχνας τ' ἄλλας ἐπ' ἄλλαις, καὶ μνήμας ἀπὸ μυρίων πραγμάτων διασώζεις· ὁ δὲ Θεὸς οὐχ ὅιός τ' ἐστὶ πάντα ἐφορᾶν, καὶ πᾶσι συμπαρεῖναι, καὶ ἀπὸ πάντων τινὰ ἴσχειν διάδοσιν; ἀλλὰ φωτίζειν μὲν ὅιός τέ ἐστιν ὁ ἥλιος τηλικοῦτον μέρος τοῦ Παντὸς, ὀλίγον δὲ τὸ ἀφώτιστον ἀπολιπεῖν, ὅσον ὅιόν τ' ἐπέχεσθαι ὑπὸ σκιᾶς, ἢν ἡ ψυχὴ ποιεῖ· ὁ δὲ καὶ

nitum Deus animadvertit? quin tu divinam adminiſtrationem, ſingulaſque res tàm divinas quàm humanas animo contemplari potes, ſimulque ab innumerabilibus rebus ſenſu, cogitatione, aſſenſione atque approbatione moveri, alia abnuere, in aliis aſſenſum retinere: tot verò tu formas tam multarum et variarum rerum tecum in animo cuſtodis, quibus impellentibus, in cogitationes, iis conformes quæ primùm menti impreſſæ fuerint, incidis; arteſque alias atque alias, et infinitarum rerum memoriam conſervas; nonne Deus autem omnia intueri poteſt, et omnibus rebus intereſſe, et ab omnibus aliquam habere diſtributionem? Sol quidem tantam Univerſi partem radiis illuſtrare poteſt, exiguam relinquens lucis expertem, quantam ſcilicet umbra terræ occupat: at qui ipſum

fecit

καὶ τὸν ἥλιον αὐτὸν ποιήσῃς καὶ περιάγων· μέρος ὄντ' αὐτοῦ μικρὸν ὡς πρὸς τὸ Ὅλον· οὗτος δ' οὐ δύναται πάντων αἰσθάνεσθαι; Ἀλλ' ἐγώ, φησὶν, οὐ δύναμαι πᾶσιν ἅμα τούτοις παρακολουθεῖν. Τοῦτο δέ σοι καὶ λέγει τις, ὅτι ἴσην ἔχεις δύναμιν τῷ Διί; ἀλλ' οὖν οὐδὲν ἧττον καὶ ἐπίτροπον ἑκάστῳ παρέστησε, τὸν ἑκάστου Δαίμονα, καὶ παρέδωκε φυλάσσειν αὐτὸν αὐτῷ, καὶ τοῦτον ἀκοίμητον καὶ ἀπαραλόγιστον. Τίνι γὰρ ἄλλῳ κρείττονι καὶ ἐπιμελεστέρᾳ φύλακι παρεδέδωκεν ἡμῶν ἕκαστον; ὥσθ' ὅταν κλείσητε τὰς θύρας, καὶ σκότος ἔνδον ποιήσητε, μέμνησθε μηδέποτε λέγειν ὅτι μόνοι ἐστέ· οὐ γὰρ ἐστέ· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔνδον ἐστὶ, καὶ ὁ ὑμέτερος Δαίμων ἐστί· καὶ τίς τούτοις χρεία φωτὸς, εἰς τὸ βλέπειν τί ποιεῖτε; Τούτῳ τῷ Θεῷ ἔδει καὶ ὑμᾶς ὀμνύειν ὅρκον, ὅιον οἱ Κεφ. ιδ'.

fecit ſolem, eundemque circumagit; (partem ſane ſui ipſius exiguam, ſi cum univerſitate comparetur) is verò omnia animadvertere non poteſt? At ego, inquit, hæc omnia ſimul animo conſequi nequeo. Quis verò iſtud tibi dicit, te parem cum Jove habere poteſtatem? nihilominus tamen ille procuratorem etiam unicuique addidit, Genium ſuum, eumque illi cuſtodiendum tradidit; et tali quidem qui nec dormiat, nec decipiatur. nam cui alii præſtantiori et diligentiori cuſtodi unumquemque noſtrum commiſiſſet? cùm igitur fores clauſeritis, et conclave tenebroſum effeceritis; cavete, unquam dicatis vos eſſe ſolos; neque enim eſtis: ſed Deus intus eſt, et veſter Genius intus eſt. et quid his opus eſt lumine, ut videant quid faciatis? Huic Deo vos etiam ta-

Κεφ. ιδ'. οἱ στρατιῶται τῷ Καίσαρι. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τὴν μισθοφορίαν λαμβάνοντες, ὀμνύουσι πάντων προτιμήσειν τὴν τοῦ Καίσαρος σωτηρίαν· ὑμεῖς δὲ οἱ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἠξιωμένοι οὐκ ὀμόσετε; ἢ ὀμόσαντες οὐκ ἐμμενεῖτε; Καὶ τί ὀμόσετε; Μὴ ἀπειθήσειν μηδέποτε, μηδ' ἐγκαλέσειν, μηδὲ μέμψασθαί τι τῶν ὑπ' ἐκείνου δεδομένων, μηδ' ἄκοντας ποιήσειν τι ἢ πείσεσθαι τῶν ἀναγκαίων. Ὅμοιός γε ὅρκος οὗτος ἐκείνῳ; ἐκεῖ μὲν ὀμνύουσιν, αὐτοῦ μὴ προτιμήσειν ἕτερον· ἐνταῦθα δ' αὐτοὺς ἁπάντων.

ΚΕΦ.

li obſtrictos eſſe ſacramento oportet, quo milites Cæſari: illi quidem mercede conducti jurant, ſalutem Cæſaris ſibi rebus omnibus fore antiquiorem: vos autem tot tantiſque dignati rebus, non jurabitis? aut jurati, fidem non ſervabitis? Et quid jurabitis? Vos nunquam non obtemperaturos, nunquam incuſaturos, nunquam ab illo quicquam datum reprehenſuros, nunquam invitos quicquam, quod ferat neceſſitas, facturos vel toleraturos. Hoccine illi ſimile eſt jusjurandum? illic enim jurant, ſe neminem eo antiquiorem habituros; hìc, ſe neminem ſibimet ipſis eſſe prælaturos.

CAP.

Κεφ. ιε'.

ΚΕΦ. ιε'.

Τί ἐπαγγέλλεται Φιλοσοφία.

Συμβουλευομένου τινός, πῶς τὸν ἀδελφὸν πείσῃ, μηκέτι χαλεπῶς αὐτῷ ἔχειν· Οὐκ ἐπαγγέλλεται, ἔφη, Φιλοσοφία τῶν ἐκτός τι περιποιήσειν τῷ ἀνθρώπῳ· εἰ δὲ μή, ἔξω τι τῆς ἰδίας ὕλης ἀνέξεται. ἡ γὰρ τέκτονος ὕλη, τὰ ξύλα· ἀνδριαντοποιοῦ, ὁ χαλκός· οὕτω τῆς περὶ βίον τέχνης ὕλη, ὁ βίος αὐτοῦ ἑκάστου. Τί οὖν ὁ τοῦ ἀδελφοῦ; Πάλιν τῆς αὐτοῦ ἐκείνου τέχνης ἐστί· πρὸς δὲ τὴν σήν, τῶν ἐκτός ἐστιν, ὅμοιον ἀγρῷ, ὅμοιον ὑγείᾳ, ὅμοιον εὐδοξίᾳ. τούτων δ' οὐδὲν ἐπαγγέλλεται Φιλοσοφία. Ἐν πάσῃ περιστάσει τηρήσω τὸ ἡγεμονικὸν κατὰ φύσιν ἔχον. Τὸ τίνος;

CAP. XV.

Quid profitetur Philoſophia.

CONSULENTE quodam, quo pacto fratri perſuaderet, ut ſimultatem erga ſe deponeret: Non, inquit, hoc profitetur Philoſophia, ſe quicquam exterarum rerum homini ſuppeditaturam; alioqui admittet aliquid materiæ ſuæ alienum. nam fabri materia, ligna ſunt; ſtatuarii, æs: ſic artis vitæ materia eſt, ipſius cujuſque vita. Quid ergò vita fratris? Ea rurſus ad ejus ipſius artem pertinet: quod verò ad tuam attinet artem, inter externa eſt, ſimilis agro, ſimilis ſanitati, ſimilis bonæ exiſtimationi. horum autem nihil pollicetur Philoſophia. Nullis non caſibus conſervabo mentem naturæ congruentem. Cujus? Illius, in quo ſum.

Quo

Κεφ. ιέ. νος; Τὸ ἐκείνου, ἐν ᾧ εἰμι. Πῶς οὖν ἐκεῖνός μοι μὴ ὀργίζηται; Φέρε μοι ἐκεῖνον, κἀκείνῳ ἐρῶ. σοὶ δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ὀργῆς οὐδὲν ἔχω λέγειν.

Εἰπόντος δὲ τοῦ συμβουλευομένου, Ἔτι τοῦτο ζητῶ, πῶς ἂν, ἐκείνου καὶ μὴ διαλλασσομένου, κατὰ φύσιν ἔχοιμι; Οὐδέν, ἔφη, τῶν μεγάλων ἄφνω γίνεται· ὅπου γε οὐδ' ὁ βότρυς, οὐδὲ σῦκον. ἂν μοι νῦν λέγῃς, ὅτι θέλω σῦκον· ἀποκρινοῦμαί σοι, ὅτι χρόνου δεῖ· ἄφες ἀνθήσῃ πρῶτον, εἶτα προβαλῇ τὸν καρπὸν, εἶτα πεπανθῇ. Εἶτα συκῆς μὲν καρπὸς, ἄφνω καὶ μιᾷ ὥρᾳ οὐ τελειοῦται· γνώμης δ' ἀνθρώπου καρπὸν θέλεις οὕτω δὶ ὀλίγου καὶ εὐκόλως κτήσασθαι; μὴ δ', ἂν, ἐγώ σοι λέγω, προσδόκα.

ΚΕΦ.

Quo pacto ergò id consequar, nè ille mihi irascatur? Adducito mihi illum, ac ei dicam. tibi autem de illius ira quod dicam, non habeo.

Cùm verò consultor dixisset: Illud adhuc requiro, quo pacto etiam illo mihi non reconciliato, naturæ meæ statum tuear? Nihil, inquit, magnum fit subitò; cùm nè uva quidem aut ficus. si mihi nunc dicas, te velle ficum, respondebo: Tempore esse opus: sine in primis ut floreat, post fructum producet, denique matureſcet. Ficus ergò fructus cum subito, unóque tempore non perficiatur: animi humani fructum adeò brevi et facile comparare velis? id verò, ego tibi dico, ne expectes.

CAP.

Κεφ. ις'.

Κ Ε Φ. ις'.

Περὶ Προνοίας.

Μὴ θαυμάζετε, εἰ τοῖς μὲν ἄλλοις ζώοις τὰ πρὸς τὸ σῶμα ἕτοιμα γέγονεν, οὐ μόνον τροφαὶ καὶ πώματα, ἀλλὰ καὶ κοῖται, καὶ τὸ μὴ δεῖσθαι ὑποδημάτων, μὴ ὑποστρωμάτων, μὴ ἐσθῆτος· ἡμεῖς δὲ πάντων τούτων προσδεόμεθα. τὰ γὰρ οὐχ αὑτῶν ἕνεκα, ἀλλὰ πρὸς ὑπηρεσίαν γεγονότα, οὐκ ἐλυσιτέλει προσδεόμενα ἄλλων πεποιηκέναι. ἐπεὶ ὅρα οἷον ἦν, ἡμᾶς φροντίζειν μὴ περὶ αὑτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν προβάτων, καὶ τῶν ὄνων, πῶς ἐνδύσηται, καὶ πῶς ὑποδήσηται, πῶς φάγῃ, πῶς πίῃ. ἀλλ' ὥσπερ οἱ στρατιῶται ἕτοιμοί εἰσι τῷ στρατηγῷ ὑποδεδεμένοι, ἐνδεδυμένοι, ὡπλισμένοι· εἰ δ' ἔδει περιερχόμενον τὸν

C A P. XVI.

De Providentiâ.

NE admiremini, ſi aliis animantibus ea quæ ad corpus pertinent, parata ſint, non cibus modo et potus, ſed et cubilia; atque inſuper ea non calceamentis egere, non ſtramentis, non veſte: nos autem his omnibus indigeamus. quæ enim non ſuâ cauſâ, ſed ad miniſterium nata erant, ea non expediebat ita eſſe facta, ut aliis rebus indigerent. nam illud vide cujuſmodi foret, ſi curare nos oporteret, non modò noſipſi, ſed oves etiam et aſini, quomodo induendi eſſent, quomodo calceandi, quo pacto eſuri, quo bibituri: at veluti milites parati adſunt imperatori, calceati, induti, armati: (nam ſi cir-

Κεφ. ιε'. τὸν χιλίαρχον ὑποδεῖν, ἢ ἐνδύειν τοὺς χιλίους, δεινὸν ἂν ἦν· οὕτω καὶ ἡ Φύσις ποιητικὰ πρὸς ὑπηρεσίαν γεγονότα ἕτοιμα, παρεσκευασμένα, μηδεμιᾶς ἐπιμελείας ἔτι προσδεόμενα. οὕτως ἓν παιδίον μικρὸν καὶ ῥάβδῳ ἐλαύνει τὰ πρόβατα. Νῦν δ' ἡμεῖς ἀφέντες ἐπὶ τούτοις εὐχαριστεῖν, ὅτι μὴ καὶ αὐτῶν τὴν ἴσην ἐπιμέλειαν ἐπιμελούμεθα, ἐφ' αὐτοῖς ἐγκαλοῦμεν τῷ Θεῷ. καί τοι νὴ τὸν Δία καὶ τοὺς Θεούς, ἓν τῶν γεγονότων ἀπήρκει πρὸς τὸ αἰσθέσθαι τῆς Προνοίας, τῷ γε αἰδήμονι καὶ εὐχαρίστῳ. Καὶ μή μοι νῦν τὰ μεγάλα· αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐκ ποίας γάλα γεννᾶσθαι, καὶ ἐκ γάλακτος τυρόν, καὶ ἐκ δέρματος ἔρια. Τίς ἐστὶν ὁ ποιητικὸς ταῦτα, ἢ ἐπινενοηκώς; Οὐδὲ εἷς, φησίν. Ὦ μεγάλης ἀναισχυντίας καὶ ἀναισθησίας. Ἄγε ἀφῶμεν τὰ ἔργα τῆς Φύσεως· τὰ πάρεργα αὐτῆς θεα-

circumeuntem oporteret tribunum ſuos millenarios calceare aut induere, grave ſane eſſet.) ita Natura etiam ea quæ miniſterii cauſâ creata eſſent, expedita fecit, inſtructa, nullam amplius curationem poſtulantia. ita unus parvus puellus vel virgâ adigit oves. Nunc vero his de rebus noſmet gratos exhibere negligentes, quippe qui non eandem illis curam impendimus, propter noſmet ipſos Deum accuſamus. atqui, per Jovem, Deoſque omnes, vel una rerum creatarum ſatis eſſet verecundo quidem homini et grato, ad Providentiam percipiendam. Neque verò mihi magna nunc proferto: iſthuc ipſum duntaxat, ut ex herba lac naſcatur, et è lacte caſeus, è cute lana. Quis eſt qui iſta fecerit, aut excogitarit? Nemo, inquit. O magnam impudentiam, et ſtuporem. Age omiſſis Naturæ operibus, ea quæ illis obiter accedunt, contemplemur.

θεασώμεθα. Μή τι ἀχρηστότερον τριχῶν τῶν ἐπὶ γενείου; τί οὖν; οὐ συνεχρήσατο καὶ ταύταις ὡς μάλιστα πρεπόντως ἐδύνατο; οὐ διέκρινε δὲ αὐτῶν τὸ ἄῤῥεν καὶ τὸ θῆλυ; οὐκ εὐθὺς μακρόθεν κέκραγεν ἡμῶν ἑκάστου ἡ φύσις, Ἀνήρ εἰμι, οὕτω μοι προσέρχου, οὕτω μοι λάλει, ἄλλο μηδὲν ζήτει, ἰδοὺ τὰ σύμβολα; πάλιν ἐπὶ τῶν γυναικῶν, ὥσπερ ἐν τῇ φωνῇ τι ἐγκατέμιξεν ἁπαλώτερον, οὕτω καὶ τὰς τρίχας ἀφεῖλεν. Οὐ· ἀλλ' ἀδιάκριτον ἔδει τὸ ζῶον ἀπολειφθῆναι, καὶ κηρύσσειν ἕκαστον ἡμῶν, ὅτι Ἀνήρ εἰμι. Πῶς δὲ οὐ καλὸν τὸ σύμβολον, καὶ εὐπρεπὲς, καὶ σεμνόν; πόσῳ κάλλιον τοῦ τῶν ἀλεκτρυόνων λόφου; πόσῳ μεγαλοπρεπέστερον τῆς χαίτης τῶν λεόντων; διὰ τοῦτο ἔδει σώζειν τὰ σύμβολα τοῦ Θεοῦ, ἔδει αὐτὰ μὴ καταπροΐεσθαι, μηδὲ συγχεῖν, ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς, Κεφ. ιϛ'.

templemur. Numquid inutilius eſt pilis, qui mento enaſcuntur? quid ergò? nonne iis etiam maximo cum decore uſa eſt? nonne per eos marem et fœminam diſcrevit? nonne ſtatim eminus cujuſque noſtrum natura clamitat; Vir ſum; ſic ad me accedito; ſic colloquere mecum; nihil aliud require: ecce ſigna in promptu ſunt? rurſus in mulieribus, quemadmodum ipſi voci mollius quiddam immiſcuit, ſic et pilos iſtos illis ademit. Non ità decuit; ſed indiſcretum fuit relinquendum animal, et proclamandum unicuique noſtrum, ſe eſſe virum; Nonne autem ſignum hoc pulchrum eſt et decorum et honeſtum? quantò elegantius criſtâ gallorum? quantò magnificentius jubâ leonum? itaque tuenda erant ſigna Dei, et nequaquam abjicienda; neque ſexus, quantum in nobis quidem eſſet, confundendus, ab ipſa natura diſtinctus.

Κεφ. ις'. τοῖς, τὰ γένη τὰ διηρημένα. Ταῦτα μόνα ἐστὶν ἔργα ἐφ' ἡμῶν τῆς Προνοίας; Καὶ τίς ἐξαρκεῖ λόγος ὁμοίως ἐπαινέσαι, ἢ παραστῆσαι; εἰ γὰρ νοῦν εἴχομεν, ἄλλό τι ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ Θεῖον, καὶ εὐφημεῖν, καὶ ἐπεξέρχεσθαι τὰς χάριτας; οὐκ ἔδει καὶ σκάπτοντας, καὶ ἀροῦντας, καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν Θεόν; Μέγας ὁ Θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέσχεν ὄργανα τοιαῦτα, δι' ὧν τὴν γῆν ἐργασόμεθα· μέγας ὁ Θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι κατάποσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι λεληθότως, ὅτι καθεύδοντας ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστου ἐφυμνεῖν ἔδει, καὶ τὸν μέγιστον καὶ θειότατον ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι τὴν δύναμιν ἔδωκε τὴν παρακολουθητικὴν τούτων, καὶ ὁδῷ χρηστικήν. Τί οὖν; ἐπεὶ οἱ πολλοὶ ἀποτετύφλωσθε, οὐκ ἔδει τινὰ εἶναι τὸν ταύτην

Nunquid hæc ſola ſunt Providentiæ in nobis opera? At quâ oratione hæc ſatis aut laudari aut illuſtrari poſſunt? nam ſi ſani eſſemus: quid nobis aliud agendum erat et publicè et privatim, quàm numen celebrandum et laudandum, et grates perſolvendæ? nonne et inter fodiendum et arandum et edendum hymnus hic cantandus erat Deo? Magnus eſt Deus, qui nobis inſtrumenta præbuerit talia, quibus terram excolamus: magnus eſt Deus, qui manus dederit, qui deglutiendi vim, qui ventrem, qui effecerit ut latenter creſcamus, ut dormientes reſpiremus. hæc ſingulis in rebus cantanda erant, et hymnus maximus ac diviniſſimus reſonandus, quòd facultatem dederit hæc omnia aſſequentem, certâque viâ ac ratione iis utentem. Quid ergò? cum vulgò excæcati ſitis, nonne oportebat eſſe aliquem, qui hoc munere fungeretur,

τὴν ἐκπληροῦντα τὴν χώραν, καὶ ὑπὲρ πάντων διαδιδόντα τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν Θεόν; τί γὰρ ἄλλο δύναμαι γέρων χωλὸς, εἰ μὴ ὑμνεῖν τὸν Θεόν; εἰ γοῦν ἀηδὼν ἤμην, ἐποίουν τὰ τῆς ἀηδόνος· εἰ κύκνος, τὰ τοῦ κύκνου. νῦν δὲ λογικός εἰμι, ὑμνεῖν με δεῖ τὸν Θεόν· τοῦτό μου τὸ ἔργον ἐστὶ, ποιῶ αὐτό· οὐδ' ἐγκαταλείψω τὴν τάξιν ταύτην, ἐφόσον ἂν δίδωται· καὶ ὑμᾶς ἐπὶ τὴν αὐτὴν ταύτην φδὴν παρακαλῶ. Κεφ. ιζ.

ΚΕΦ. ιζ'.

Ὅτι ἀναγκαῖα τὰ λογικά.

ἘΠΕΙΔΗ λόγος ἐστὶν ὁ διαρθρῶν καὶ ἐξεργαζόμενος τὰ λοιπὰ, ἔδει δ' αὐτὸν μὴ ἀδιάρθρωτον εἶναι· ὑπὸ τίνος διαρθρωθῇ; δῆλον γὰρ, ὅτι ἢ ὑφ' αὑτοῦ, ἢ ὑπ' ἄλλου. ἤτοι, οὖν λόγος ἐστὶ

tur, et loco omnium, hymnum de Deo publicaret? quid enim poſſum aliud ſenex claudus, niſi celebrare Deum? quòd ſi luſcinia eſſem, luſciniæ officio fungerer: ſi olor, oloris. nunc rationis cùm particeps ſim, Deus mihi celebrandus eſt; hoc meum munus eſt, hoc exſequor: neque ſtationem hanc deſeram, quoad licuerit; et vos ad eandem hanc cantilenam exhortor.

CAP. XVII.

Diſſerendi rationem eſſe neceſſariam.

QUandoquidem ratio eſt quæ reliqua formet, perficiatque; eamque ipſam confuſam eſſe non decet: à quonam formabitur? apparet enim aut à ſemetipſa, aut ab alio. aut igitur illud ratio eſt, aut aliquid aliud ratione præſtantius:

Κεφ. ιϛ'. τοῖς, τὰ γένη τὰ διηρημένα. Ταῦτα μόνα ἐστὶν ἔργα ἐφ' ἡμῶν τῆς Προνοίας; Καὶ τίς ἐξαρκεῖ λόγος ὁμοίως ἐπαινέσαι, ἢ παραστῆσαι; εἰ γὰρ νοῦν εἴχομεν, ἄλλό τι ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ Θεῖον, καὶ εὐφημεῖν, καὶ ἐπεξέρχεσθαι τὰς χάριτας; οὐκ ἔδει καὶ σκάπτοντας, καὶ ἀροῦντας, καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν Θεόν; Μέγας ὁ Θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέσχεν ὄργανα τοιαῦτα, δι' ὧν τὴν γῆν ἐργασόμεθα· μέγας ὁ Θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι κατάποσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι λεληθότως, ὅτι καθεύδοντας ἀναπνεῖν. ταῦτα ἐφ' ἑκάστου ἐφυμνεῖν ἔδει, καὶ τὸν μέγιστον καὶ θειότατον ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι τὴν δύναμιν ἔδωκε τὴν παρακολουθητικὴν τούτων, καὶ ὁδῷ χρηστικήν. Τί οὖν; ἐπεὶ οἱ πολλοὶ ἀποτετύφλωσθε, οὐκ ἔδει τινὰ εἶναι τὸν ταύτην

Nunquid hæc ſola ſunt Providentiæ in nobis opera? At quâ oratione hæc ſatis aut laudari aut illuſtrari poſſunt? nam ſi ſani eſſemus: quid nobis aliud agendum erat et publicè et privatim, quàm numen celebrandum et laudandum, et grates perſolvendæ? nonne et inter fodiendum et arandum et edendum hymnus hic cantandus erat Deo? Magnus eſt Deus, qui nobis inſtrumenta præbuerit talia, quibus terram excolamus: magnus eſt Deus, qui manus dederit, qui deglutiendi vim, qui ventrem, qui effecerit ut latenter creſcamus, ut dormientes reſpiremus. hæc ſingulis in rebus cantanda erant, et hymnus maximus ac diviniſſimus reſonandus, quòd facultatem dederit hæc omnia aſſequentem, certâque viâ ac ratione iis utentem. Quid ergò? cum vulgò excæcati ſitis, nonne oportebat eſſe aliquem, qui hoc munere fungeretur,

τὴν ἐκπληροῦντα τὴν χώραν, καὶ ὑπὲρ πάντων διαδιδόντα τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν Θεόν; τί γὰρ ἄλλο δύναμαι γέρων χωλός, εἰ μὴ ὑμνεῖν τὸν Θεόν; εἰ γοῦν ἀηδὼν ἤμην, ἐποίουν τὰ τῆς ἀηδόνος· εἰ κύκνος, τὰ τοῦ κύκνου. νῦν δὲ λογικός εἰμι, ὑμνεῖν με δεῖ τὸν Θεόν· τοῦτό μου τὸ ἔργον ἐστὶ, ποιῶ αὐτό· οὐδ' ἐγκαταλείψω τὴν τάξιν ταύτην, ἐφόσον ἂν δίδωται· καὶ ὑμᾶς ἐπὶ τὴν αὐτὴν ταύτην ᾠδὴν παρακαλῶ. Κεφ. ιζ'.

ΚΕΦ. ιζ'.

Ὅτι ἀναγκαῖα τὰ λογικά.

ἘΠΕΙΔΗ' λόγος ἐστὶν ὁ διαρθρῶν καὶ ἐξεργαζόμενος τὰ λοιπά, ἔδει δ' αὐτὸν μὴ ἀδιάρθρωτον εἶναι· ὑπὸ τίνος διαρθρωθῇ; δῆλον γάρ, ὅτι ἢ ὑφ' αὑτοῦ, ἢ ὑπ' ἄλλου. ἤτοι, οὖν λόγος ἐστὶ

tur, et loco omnium, hymnum de Deo publicaret? quid enim poſſum aliud ſenex claudus, niſi celebrare Deum? quòd ſi luſcinia eſſem, luſciniæ officio fungerer: ſi olor, oloris. nunc rationis cùm particeps ſim, Deus mihi celebrandus eſt; hoc meum munus eſt, hoc exſequor: neque ſtationem hanc deſeram, quoad licuerit; et vos ad eandem hanc cantilenam exhortor.

CAP. XVII.

Diſſerendi rationem eſſe neceſſariam.

QUandoquidem ratio eſt quæ reliqua formet, perficiatque; eamque ipſam confuſam eſſe non decet: à quonam formabitur? apparet enim aut à ſemetipſa, aut ab alio. aut igitur illud ratio eſt, aut aliquid aliud ratione præſtantius:

Κεφ. ιζ'. στὶ κἀκεῖνος, ἢ ἄλλό τι κρεῖσσον ἔστι τοῦ λόγου· ὅπερ ἀδύνατον. εἰ δὲ λόγος, ἐκεῖνον πάλιν τίς διαρθρώσει; εἰ γὰρ αὐτὸς ἑαυτὸν, δύναται· καὶ οὗτος. εἰδ' ἄλλου δεηθησόμεθα, ἄπειρόν ἐστι τοῦτο, καὶ ἀκατάληκτον εἶναι. Ἀλλ' ἐπείγει μᾶλλον θεραπεύειν καὶ τὰ ὅμοια. Θέλεις οὖν περὶ ἐκείνων ἀκούειν; ἄκουε. ἀλλ' ἄν μοι λέγῃς, ὅτι οὐκ οἶδα πότερον ἀληθῶς ἢ ψευδῶς διαλέγῃ, κἄν τι κατ' ἀμφίβολον φωνὴν εἴπω, καὶ λέγῃς μοι, διάστιξον, οὐκ ἔτι ἀνέξομαί σου, ἀλλ' ἐρῶ σοι, ἀλλ' ἐπείγει μᾶλλον. Διατοῦτο γὰρ οἶμαι προτάσσουσι λογικὰ· καθάπερ τῆς μετρήσεως τοῦ σίτου, προτάσσομεν τὴν τοῦ μέτρου ἐπίσκεψιν. ἂν δὲ μὴ διαλάβωμεν πρῶτον τί ἐστι μόδιος, μηδὲ διαλάβωμεν πρῶτον τί ἐστι ζυγὸς, πῶς ἔτι μετρῆσαί τι ἢ στῆσαι δυνησόμεθα; ἐνταῦθα οὖν τὸ τῶν ἄλλων

id quod fieri nequit. si verò ratio, quis est rursus qui illam formet? nam si illa ratio sese formare atque perficere potest, hæc etiam potest. si verò alterius egebimus, hoc est in infinitum atque indesinenter progredi. At magis necessarium est sanare opiniones, appetitiones, affectus, et id genus alia? Vis igitur illis de rebus audire? audi. Sed si mihi dices, nescire te, verène an falsò dissentiam: et si quid ambiguè dixero, id me distinguere jusseris: non diutiùs te feram, sed tibi dicam hoc magis esse necessarium. Ad eundem enim modum rationem differendi primo loco ponunt, quemadmodum mensuræ considerationem ante frumenti dimensionem collocamus. nisi enim ante constituerimus quid sit modius; neque inprimis declaraverimus quid sit libra: quo pacto jam metiri quicquam aut ponderare poterimus? hîc igitur, nisi instrumentum, quo

λων κριτήριον, καὶ δι' οὗ τἆλλα καταμανθάνεται, Κεφ. ιζ'.
μὴ καταμεμαθηκότες, μηδ' ἠκριβωκότες, δυνησόμεθά τι τῶν ἄλλων ἀκριβῶσαι καὶ καταμαθεῖν; καὶ πῶς ὅιον τε; Ναί· ἀλλ' ὁ μόδιος ξύλον ἐστὶ, καὶ ἄκαρπον. Ἀλλὰ μετρητικὸν σίτου. Καὶ τὰ λογικὰ ἄκαρπά ἐστι. Καὶ περὶ τούτου μὲν ὀψόμεθα· εἰ δ' οὖν καὶ τοῦτο δοίη τις, ἐκεῖνο ἀπαρκεῖ, ὅτι τῶν ἄλλων ἐστὶ διακριτικὰ καὶ ἐπισκεπτικὰ, καὶ ὡς ἄν τις εἴποι, μετρητικὰ καὶ στατικά. Τίς λέγει ταῦτα; μόνος Χρύσιππος καὶ Ζήνων καὶ Κλεάνθης; Ἀντισθένης δ' οὐ λέγει; Καὶ τίς ἐστιν ὁ γεγραφὼς, ὅτι ἀρχὴ παιδεύσεως ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις; Σωκράτης δ' οὐ λέγει; καὶ περὶ τίνος γράφει Ξενοφῶν, ὅτι ἤρχετο ἀπὸ τῆς τῶν ὀνομάτων ἐπισκέψεως, τί σημαίνει ἕκαστον; Ἆρ' οὖν τοῦτό ἐστι τὸ μέγα καὶ τὸ θαυμαστὸν, νοῆσαι Χρύσιππον,

quo cætera judicamus et cognoscimus, didicerimus, et exquisitè cognitum habuerimus; poterimúsne quicquam cæterarum rerum indagare atque cognoscere? id verò fieri quì potest? Esto: at modius lignum est, et sterile, ejusmodi tamen, quo frumentum metiri queas. est et ars differendi sterilis: (de eo postea videbimus:) sed ut hoc concedas; tamen illud satis est, eam posse alias res discernere et considerare, et si ita dicam, metiri et ponderare. Quis ista dicit? solusne Chrysippus, Zeno et Cleanthes? Antisthenes autem negat? Quis verò est qui scripsit, principium eruditionis esse vocabulorum considerationem? Num Socrates non ità dicit? de quo ergò scribit Xenophon, auspicatum eum esse à consideratione significationis vocabuli cujusque? Nunquid ergò istud est magnum illud atque admirabile, Chrysippum intelligere, aut explicare?

Et

Κεφ. ιζ'. πον, ἢ ἐξηγήσασθαι; Καὶ τίς λέγει τοῦτο; Τί οὖν τὸ θαυμαστόν ἐστι; Νοῆσαι τὸ βούλημα τῆς Φύσεως. Τί οὖν; αὐτὸς διὰ σεαυτοῦ παρακολουθεῖς; Καὶ τίνος ἔτι χρείαν ἔχεις; εἰ γὰρ ἀληθές ἐστι τὸ, πάντας ἄκοντας ἁμαρτάνειν· σὺ δὲ καταμεμάθηκας τὴν ἀλήθειαν, ἀνάγκη σε ἤδη κατορθοῦν. Ἀλλὰ νὴ Δία οὐ παρακολουθῶ τῷ βουλήματι τῆς Φύσεως. Τίς οὖν ἐξηγεῖται αὐτό; Λέγουσιν, ὅτι Χρύσιππος. Ἔρχομαι, καὶ ἐπιζητῶ τί λέγει οὗτος ἐξηγητὴς τῆς Φύσεως. ἄρχομαι μὴ νοεῖν τί λέγει· ζητῶ τὸν ἐξηγούμενον. ἴδε, ἐπίσκεψαι πῶς τοῦτο λέγεται, καθάπερ εἰ Ῥωμαϊστί. Ποία οὖν ἐνθαδ' ὀφρὺς τοῦ ἐξηγουμένου; οὐδ' αὐτοῦ Χρυσίππου δικαίως, εἰ μόνον ἐξηγεῖται τὸ βούλημα τῆς Φύσεως, αὐτὸς δ' οὐκ ἀκολουθεῖ· πόσῳ πλέον τοῦ ἐκεῖνον ἐξηγουμένου; οὐδὲ γὰρ Χρυσίππου χρείαν ἔχομεν δι' αὐτόν, ἀλλ' ἵνα παρακολουθήσωμεν

Et quis iſtud dicit? Quid igitur eſt admirable? Naturæ intelligere voluntatem. Quid ergò? tune per teipſum aſſequeris? Quid ampliùs requiris? nam ſi verum eſt omnes peccare invitos; tu autem veritatem cognoviſti; te jam rem bene gerere neceſſe erit. At per Jovem Naturæ voluntatem non aſſequor. Quis igitur eam explicat? Chryſippum aiunt. Adſum: inquiro quid dicat hic enarrator Naturæ? incipio non intelligere quid dicat: quæro qui explicet. ecce conſidera quomodo hoc dicatur, perinde ac ſi Latinè diceret. Quod igitur hîc ſupercilium eſt enarratoris? imò nec ipſius Chryſippi jure ullum eſt, ſi Naturæ voluntatem tantùm explicat, ipſe autem non aſſequitur: quantò minùs ergò enarratoris ipſius? neque enim Chryſippo per ſeſe nobis opus eſt, ſed eò ut Naturam

λουθήσωμεν τῇ Φύσει. οὐδὲ γὰρ τοῦ ἥπατος δι' αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι δι' ἐκείνου κατανοήσειν οἰόμεθα τὰ μέλλοντα, καὶ σημαινόμενα ὑπὸ τῶν Θεῶν· οὐδὲ τῶν σπλάγχνων δι' αὐτά, ἀλλ' ὅτι δι' ἐκείνων σημαίνεται. οὐδὲ τὸν κόρακα θαυμάζομεν, ἢ τὴν κορώνην, ἀλλὰ τὸν Θεὸν τὸν σημαίνοντα διὰ τούτων. ἔρχομαι τοίνυν ἐπὶ τὸν ἐξηγητὴν τούτων, καὶ ἥπατος· καὶ λέγω, ὅτι ἐπίσκεψαί μοι τὰ σπλάγχνα, τί μοι σημαίνεται· λαβὼν, καὶ ἀναπτύξας ἐκεῖνος, ἐξηγεῖται· ὅτι Ἄνθρωπε, προαίρεσιν ἔχεις ἀκώλυτον φύσει, καὶ ἀνανάγκαστον. Τοῦτο ἐνταῦθα ἐν τοῖς σπλάγχνοις γέγραπται; Δείξω σοι αὐτὸ πρῶτον ἐπὶ τοῦ συγκαταθετικοῦ τόπου. Μή τίς σε κωλύσαι δύναται ἐπινεῦσαι ἀληθεῖ; Οὐδὲ εἷς. Μή τίς σε ἀναγκάσαι δύναται παραδέξασθαι τὸ ψεῦδος; Οὐδὲ εἷς. Ὁρᾷς, ὅτι ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ Κεφ. ιζ'.

turam ratione assequamur. Sic nec aruspicem per sese expetimus; sed quòd ejus operâ nos res futuras, et ea quæ à Diis significentur, cognituros esse opinamur: neque etiam viscera propter semetipsa, sed quia portendendi vim habeant. neque etiam corvum admiramur, aut cornicem: sed Deum, horum operâ res futuras significantem. accedo igitur ad explicatorem harum rerum, et vatem; ab eóque peto, ut explicet, quid viscera portendant: is verò iis acceptis et explicatis, ea sic enarrat: Heus homo, voluntatem habes, cujus ea natura est ut nec impediri, nec cogi possit. hoc hisce visceribus est inscriptum. Idque tibi demonstrabo primùm in loco assensionis. Num quis te prohibere poterit annuere veritati? Nemo. Num quis te cogere poterit admittere mendacium? Nemo. Nonne vides hoc loco, te voluntatem habere, quæ neque prohiberi, neque

Κεφ. ιζ'. τόπῳ τὸ προαιρετικὸν ἔχεις ἀκώλυτον, ἀναναγκαστον, ἀπαραπόδιστον; Ἄγε, ἐπὶ δὲ τοῦ ὀρεκτικοῦ καὶ ὁρμητικοῦ, ἄλλως ἔχει; Καὶ τίς ὁρμὴν νικῆσαι δύναται; Ἡ ἄλλη ὁρμή. Τίς δ' ὄρεξιν καὶ ἔκκλισιν; Ἡ ἄλλη ὄρεξις καὶ ἔκκλισις. Ἂν μοι, φησὶ, προσάγῃ θανάτου φόβον, ἀναγκάζεις με. Οὐ τὸ προσαγόμενον· ἀλλ' ὅτι δοκεῖ σοι κρεῖττον εἶναι ποιῆσαί τι τούτων, ἢ ἀποθανεῖν. πάλιν οὖν τὸ σὸν δόγμα σε ἠνάγκασε, τουτέστι προαίρεσιν προαίρεσις. εἰ γὰρ τὸ ἴδιον μέρος, ὃ ἡμῖν ἔδωκεν ἀποσπάσας ὁ Θεὸς, ὑπ' αὐτοῦ ἢ ὑπ' ἄλλου τινὸς κωλυτὸν ἢ ἀναγκαστὸν κατεσκεύακει· οὐκέτι ἂν ἦν Θεὸς, οὐδ' ἐπεμελεῖτο ἡμῶν, ὃν δεῖ τρόπον. Ταῦτά εὑρίσκω, φησὶν, ἐν τοῖς ἱεροῖς. ταῦτά σοι σημαίνεται. ἐὰν θέλῃς, ἐλεύθερος εἶ· ἐὰν θέλῃς, μέμψῃ οὐδένα, ἐγκαλέσεις οὐδενί· πάντα κατὰ γνώμην ἅμα ἔσται τὴν σὴν, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ. διὰ ταύτην τὴν μαντείαν

que cogi, neque impediri poſſit? Age, jam in loco appetitionis et impetûs, nunquid ſe res aliter habet? Quis verò impetum vincere poſſit? Alius impetus. Quis appetitionem et averſationem? Alia appetitio et averſatio? Si mihi, inquit, mortis objicias metum, me cogis. Non id quod objicitur; ſed illud, quòd præſtare tibi videtur, aliquid iſtiuſmodi committere, quàm mori. rurſus itaque tuum te coegit decretum, hoc eſt, voluntatem voluntas. nam ſi eam partem, quam Deus à ſeſe avulſam dedit nobis, ita effeciſſet, ut vel ab ipſo vel ab alio quopiam prohiberi aut cogi poſſet; non amplius eſſet Deus, neque nos, eo quo deceret modo, curaret. Hæc, inquit, reperio in victimis: hæc tibi portenduntur: ſi vis, liber es: ſi vis, de nemine conquerêris, neminem accuſabis; omnia

μαντείαν ἔρχομαι ἐπὶ τὸν θύτην τοῦτον καὶ τὸν φι- Κεφ. ιή.
λόσοφον· οὐκ αὐτόν θαυμάσας ἕνεκά γε τῆς ἐξηγή-
σεως, ἀλλὰ ἐκεῖνα ἃ ἐξηγεῖται.

ΚΕΦ. ιή.

Ὅτι οὐ δεῖ χαλεπαίνειν τοῖς ἁμαρτανομένοις.

Εἰ ἀληθές ἐστι τὸ ὑπὸ τῶν φιλοσόφων λεγόμε-
νον, ὅτι πᾶσιν ἀνθρώποις μία ἀρχή, καθά-
περ τοῦ συγκαταθέσθαι, τὸ παθεῖν ὅτι ὑπάρχει·
καὶ τοῦ ἀνανεῦσαι, τὸ παθεῖν ὅτι οὐχ ὑπάρχει·
καὶ νὴ Δία τοῦ ἐπισχεῖν, τὸ παθεῖν ὅτι ἄδηλόν
ἐστιν· οὕτω καὶ τοῦ ὁρμῆσαι ἐπί τι, τὸ παθεῖν ὅ-
τι ἐμοὶ συμφέρει· ἀμήχανον δ' ἄλλο μὲν κρίνειν
τὸ συμφέρον, ἄλλου δ' ὀρέγεσθαι, καὶ ἄλλο μὲν
κρίνειν καθῆκον, ἐπ' ἄλλο δὲ ὁρμᾷν· τί ἔτι τοῖς πολ-
λοις

omnia ſimul et tuæ et divinæ voluntati reſpondebunt. hujus oraculi ergò ad vatem iſtum et philoſophum accedo: nec ipſum explicationis hujus cauſâ, ſed ea quæ explicat, admiror.

CAP. XVIII.

Non iraſcendum eſſe peccantibus.

SI verum eſt, quod à Philoſophis dicatur, unum eſſe omnibus hominibus principium, ut ad aſſentiendum, affici opinione rem ita eſſe; et ad renuendum, affici opinione rem non ita eſſe; et profectò ad ſuſtinendam aſſenſionem, affici opinione rem incertam eſſe; ſic etiam ad expetendum aliquid, affici opinione rem mihi conducere: (neque enim fieri poteſt, ut aliud conducibile judices, ad aliud impetu feraris.) quid vulgo adhuc ſuccenſemus? Fures, inquit, ſunt, et

 graſſatores.

Κεφ. ιή. λοις χαλεπαίνομεν; Κλέπται, φησίν, εἰσὶ καὶ λωποδύται. Τί ἐστι τὸ κλέπται καὶ λωποδύται; πεπλάνηνται περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Χαλεπαίνειν οὖν δεῖ αὐτοῖς, ἢ ἐλεεῖν αὐτούς; Ἀλλὰ δεῖξον τὴν πλάνην, καὶ ὄψει πῶς ἀφίστανται τῶν ἁμαρτημάτων. ἂν δὲ μὴ βλέπωσιν, οὐδὲν ἔχουσιν ἀνώτερον τοῦ δοκοῦντος αὐτοῖς. Τοῦτον οὖν τὸν ληστὴν, καὶ τοῦτον τὸν μοιχὸν οὐκ ἔδει ἀπολωλέναι; Μηδαμῶς· ἀλλ' ἐκεῖνον μᾶλλον τούτων τὸν πεπλανημένον καὶ ἐξηπατημένον περὶ τῶν μεγίστων, καὶ ἀποτετυφλωμένον, οὐ τὴν ὄψιν τὴν διακριτικὴν τῶν λευκῶν καὶ μελάνων, ἀλλὰ τὴν γνώμην τὴν διακριτικὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν, μὴ ἀπολλύναι; κἂν οὕτω λέγῃς, γνώσῃ πῶς ἀπάνθρωπόν ἐστιν ὃ λέγεις, καὶ ὅτι ἐκείνῳ ὅμοιον· Τοῦτον οὖν τὸν τυφλὸν μὴ ἀπολλύναι, καὶ τὸν κωφόν; Εἰ γὰρ μεγίστη βλάβη, ἡ στέρησις τῶν μεγίστων· ἔστι

graſſatores. Quos mihi fures dicis? quos graſſatores? errant in judicio bonarum et malarum rerum. Num igitur ſuccenſere illis oportet, an potius miſereri? Oſtende modo errorem, et videbis ut à peccatis deſiſtant. at ſi non vident, nihil ſuâ opinione habent antiquius. At latronem iſtum et adulterum nonne perditum oportebat? Nequaquam: ſed ita potius dicendum; is qui errat et maximis in rebus decipitur, quique cæcutit, (non dico ratione facultatis, quâ candida et nigra diſcernantur, ſed quâ animus bona et mala diſtinguat) nonne is eſt perdendus? quod ſi ſic dixeris; intelliges quàm inhumana tua ſit oratio, et huic non abſimilis: Hiccine cæcus et ſurdus, non perdendus? Nam ſi maximum eſt damnum, rerum maximarum privatio; et ſi

recta

ἔστι δ' ἐν ἑκάστῳ ἡ προαίρεσις οἵα δεῖ, καὶ τού- Κεφ. ιή.
του στέρεται τις· τί ἔτι χαλεπαίνεις αὐτῷ; Ἄν-
θρωπε, οὐ σὲ δεῖ παρὰ φύσιν ἐπ' ἀλλοτρίοις κα-
κοῖς διατίθεσθαι· ἐλέει αὐτὸν μᾶλλον * * * τοῦ-
το τὸ προσκοπτικὸν καὶ μισητικὸν * * * τὰς φω-
νὰς ταύτας ἃς οἱ πολλοὶ * * τούτους οὖν τοὺς κα-
ταράτους καὶ μι * * * * σὺ πῶς ποτ' ἀπεσω-
φώθης ἄφνω * * χαλεπὸς εἶ. διὰ τί οὖν χαλε-
παίνομεν * * θαυμάζομεν ὧν ἡμᾶς ἀφαιροῦνται
* * μὴ θαύμαζέ σου τὰ ἱμάτια, καὶ τῷ κλέπ-
τῃ οὐ χαλεπανεις. μὴ θαύμαζε τὸ κάλλος τῆς
γυναικός, καὶ τῷ μοιχῷ οὐ χαλεπανεις. Γνῶθι,
ὅτι κλέπτης καὶ μοιχὸς ἐν τοῖς σοῖς τόπον οὐκ ἔχει,
ἐν δὲ τοῖς ἀλλοτρίοις, καὶ τοῖς οὐκ ἐπί σοι. ταῦ-
τα ἂν ἀφῇς, καὶ παρὰ μηδὲν ἡγήσῃ, τίνι ἔτι χα-
λεπανεις; μέχρι δ' ἂν ταῦτα θαυμάζῃς, σεαυ-
τῷ

recta unicuique ineſt voluntas, atque hâc quis privetur: quid adhuc ei ſuccenſes? Homo, non decet alienis in malis ut animo contra naturam afficiaris: miſerere potius illius, * *ne ſuccenſeas; hoc quidem offenſioni atque odio obnoxium: neque vocibus iſtis utaris, quibus vulgus utitur; Hoſce mihi execratos, odioſoſque homines talia auſuros? Undenam tam ſubito ſapientiam dedidiciſti? undenam tu tam difficilis atque moroſus es? Quî fit igitur ut ſuccenſeamus? Quoniam ſcilicet ea admiramur, quæ à nobis auferunt homines.* * noli admirari veſtes, et furi non ſuccenſebis: venuſtatem mulieris noli admirari, et adultero non ſuccenſebis. Furem et adulterum tuis in rebus ſcito locum non habere, ſed in alienis tuæque poteſtati non ſubjectis. hæc ſi miſſa feceris, et floccifeceris; cui poſthac iraſcêris? dum autem iſta ſuſpicis; tibi potiùs

Κεφ. ιη'. τῷ χαλέπαινε μᾶλλον ἢ ἐκείνοις. Σκόπει δέ· ἔχεις καλὰ ἱμάτια· ὁ γείτων σου οὐκ ἔχει· θυρίδα ἔχεις, θέλεις αὐτὰ ψύξαι. οὐκ οἶδεν ἐκεῖνος τί τὸ ἀγαθόν ἐστι τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ φαντάζεται ὅτι τὸ ἔχειν καλὰ ἱμάτια· τοῦτο ὃ καὶ σὺ φαντάζῃ. εἶτα μὴ ἔλθῃ, καὶ ἄρῃ αὐτά; Ἀλλὰ σὺ πλακοῦντα δεικνύων ἀνθρώποις λίχνοις, καὶ μόνος αὐτὸν καταπίνων, οὐ θέλεις ἵνα αὐτὸν ἁρπάσωσι; μὴ ἐρέθιζε αὐτούς· θυρίδα μὴ ἔχε· μὴ ψύχε σου τὰ ἱμάτια. Κἀγὼ πρώην σιδηροῦν λύχνον ἔχων παρὰ τοῖς Θεοῖς, ἀκούσας ψόφον τῆς θυρίδος, κατέδραμον, εὗρον ἡρπασμένον τὸν λύχνον. ἐπελογισάμην, ὅτι ἔπαθέ τι ὁ ἄρας οὐκ ἀπίθανον. Τί οὖν; Ἄυριον, φημὶ, ὀστράκινον εὑρήσεις. Ἐκεῖνα γὰρ ἀπόλλυσί τις, ἃ ἔχει. Ἀπώλεσά μου τὸ ἱμάτιον. Εἶχες γὰρ ἱμάτιον. Ἀλγῶ τὴν κεφαλήν. Μή τι κέρατα ἀλγεῖς; Τί

quàm illis ſuccenſeto. Rem ità conſidera: Pulchras veſtes habes: vicinus tuus non habet: feneſtram habes, quâ eas frigori exponis. neſcit ille quod ſit hominis bonum: ſed pulchra veſtimenta habere, bonum eſſe ſibi fingit; ut et tu tibi. annon veniat, eaque tollat? Túne cùm placentam hominibus guloſis oſtendes, ſolúſque deglutias: non vis eam tibi eripi? nè irrita eos: nè habe feneſtram: nè frigori expone veſtes tuas. Et ego nuper cùm apud Lares ferream lucernam haberem; audito januæ crepitu decurri, eámque raptam animadverti. cogitavi, eum qui ſuſtuliſſet, rem non abſurdam admiſiſſe. Quid ergò? Cras, inquam, teſtaceam invenies. Nam ea quis amittit, quæ habet. Meam veſtem amiſi. Habuiſti enim veſtem. Dolet mihi caput. Nunquid cornua tibi

Τί οὖν ἀγανακτεῖς; τούτων γὰρ αἱ ἀπώλειαι, τούτων οἱ πόνοι, ὧν καὶ αἱ κτήσεις. Ἀλλ' ὁ τύραννος δήσει. Τί; Τὸ σκέλος. Ἀλλ' ἀφελεῖ. Τί; Τὸν τράχηλον. Τί οὖν οὐ δήσει, οὐδ' ἀφελεῖ; Τὴν προαίρεσιν. Διατοῦτο παρήγγελλον οἱ παλαιοὶ, τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ. Τί οὖν ἔδει; Νὴ τοὺς Θεοὺς μελετᾶν ἐπὶ τῶν μικρῶν· καὶ ἀπ' ἐκείνων ἀρχομένους διαβαίνειν ἐπὶ τὰ μείζω. Κεφαλὴν ἀλγῶ. Οἴμοι, μὴ λέγε. Ὠτίον ἀλγῶ. Οἴμοι, μὴ λέγε. Καὶ οὐ λέγω ὅτι οὐ δέδοται στενάξαι· ἀλλὰ ἔσωθέν τοι μὴ στενάξῃς. μηδ' ἂν βραδέως τὸν ἐπίδεσμον ὁ παῖς φέρῃ, κραύγαζε, καὶ σπῶ, καὶ λέγε, Πάντες με μισοῦσι. Τίς γὰρ μὴ μισήσῃ τὸν τοιοῦτον; Τούτοις τὸ λοιπὸν πεποιθὼς τοῖς δόγμασιν, ὀρθὸς περιπάτει, ἐλεύθερος· οὐχὶ τῷ μεγέθει πεποιθὼς τοῦ σώματος, ὥστερ ἀθλητής. οὐ γὰρ ὡς ὄνον ἀήττητον εἶναι δεῖ. Τίς Κεφ. ιή.

bi dolerent? Quid ergò indignaris? nam earum rerum jactura eſt, earum rerum dolores ſunt, quarum poſſeſſiones. At tyrannus vinciet. Quidnam? Pedem. At auferet. Quidnam? Collum. Quid ergò non vinciet, neque auferet. Voluntatem. Hinc illud veterum monitum, NOSCE TEIPSUM. Quid igitur fieri oportebat? Per Deos, minimis in rebus meditari; et ab iis facto initio, tranſire ad majora. Caput dolet? nè dicas, hei mihi. Auricula dolet? nè dicas, hei mihi. Neque verò dico, non licere gemere; ſed intrinſecus tamen noli gemere. neque ſi puer faſciam tardè attulerit, clamites, et diſtraharis, et dicas, te omnibus eſſe inviſum. Quis enim talem odio non proſequatur? His deinceps fretus decretis, rectus obambula, et liber: non magnitudine corporis confidens, ut pugil. neque enim ut aſinum, te invictum eſſe decet.

Quis

Κεφ. ιη'. Τίς οὖν ὁ ἀήττητος; Ὃν οὐκ ἐξίστησιν οὐδὲν τῶν ἀπροαιρέτων. εἶτα λοιπὸν ἑκάστην τῶν περιστάσεων ἐπερχόμενος, καταμανθάνω ὡς ἐπὶ τοῦ ἀθλητοῦ· Οὗτος ἐξεβίασε τὸν πρῶτον κλῆρον· τί οὖν τὸν δεύτερον; τί δ' ἂν καῦμα ᾖ; τί δ' ἐν Ὀλυμπίᾳ; Καὶ ἐνταῦθα ὡσαύτως· ἂν ἀργυρίδιον προβάλῃς, καταφρονήσει. τί οὖν ἂν κοράσιδιον; τί οὖν ἂν ἐν σκότῳ; τί οὖν ἂν δοξάριον; τί οὖν ἂν λοιδορίαν; τί οὖν ἂν ἔπαινον; τί δ' ἂν θάνατον; Δύναται ταῦτα πάντα νικῆσαι. Τί οὖν ἂν καῦμα ᾖ οἰνωμενος. Μ. τούτῳ; τί ἂν ὑόμενος ᾖ; τί ἂν μελαγχολῶν; τί ἐν ὕπνοις; οὗτός μοι ἐστὶν ὁ ἀνίκητος ἀθλητής.

ΚΕΦ.

Quis ergò eſt invictus? Quem nihil earum rerum quæ ſub voluntate ſuâ non cadunt, de ſtatu mentis dejicit. poſt, ſingulas difficultates percurrens, eum obſervo ut athletam: Hic primam ſortem evicit: de ſecunda quid? quid verò, ſi æſtus fuerit? quid in Olympiis? Eodem modo hîc etiam: ſi argentum objeceris, contemnet. quid verò ſi puellam? quid ſi in tenebris? quid ſi gloriolam? quid ſi convicium? quid ſi laudem? quid ſi mortem? Hæc omnia vincere poteſt. Quid igitur ſi ei æſtus fuerit? quid ſi compluatur? quid ſi atrâ bile laborans? quid ſi in ſomnis? hic mihi pugil eſt invictus.

CAP.

ΚΕΦ. ιθ'.

Πῶς ἔχειν δεῖ πρὸς τυράννους.

ΟΤΙ ἄν τίνι προσῇ τι πλεονέκτημα, ἢ δοκῇ γε προσεῖναι, μὴ προσόν· τοῦτον πᾶσα ἀνάγκη, ἐὰν ἀπαίδευτος ᾖ, πεφυσῆσθαι δι' αὐτό. Εὐθὺς ὁ τύραννος λέγει· Ἐγώ εἰμι ὁ πάντων κράτιστος. Καὶ τί μοι δύνασαι παρασχεῖν; ὄρεξίν μοι δύνασαι περιποιῆσαι ἀκώλυτον; πόθεν σοι; σὺ γὰρ ἔχεις ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον; σὺ γὰρ ἔχεις ὁρμὴν ἀναμάρτητον; καὶ ποῦ σοι μέτεστιν; Ἄγε, ἐν νηὶ δὲ σαυτῷ παρρεῖς, ἢ τῷ εἰδότι; ἐπὶ δ' ἅρματος τίνι, ἢ τῷ εἰδότι; τί δ' ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις; Ὡσαύτως. Τί οὖν δύνασαι; Πάντες με θεραπεύουσι. Καὶ γὰρ ἐγὼ τὸ πινάκιον θεραπεύω,

ΟΤΑΝ. ll.

CAP. XIX.

Quo modo affecti erga tyrannos esse debeamus.

QUI quacunque veluti prærogativâ est præditus; aut, ut præditus non sit, sibi esse præditus videtur: eum omnino necesse est, nisi bene institutus fuerit, eâ inflari. Tyrannus statim ait: Ego sum omnium potentissimus. Quid verò præstare mihi potes? sdne potes efficere, ut appetetio mea non impediatur? undenam id tibi? túne habes aversationem nullis obnoxiam casibus? túne impetum habes erroris expertem? id autem unde tibi contigit? Agè verò, in navi num teipso fretus es, an gubernatore? in curru, quo? nonne aurigâ? quid in aliis artibus? Eodem modo. Quid ergò potes? Omnes me colunt. Et ego tabellam colo, eámque lavo et

ab-

Κεφ. ιθ'. ραπεύω, καὶ πλύνω αὐτὸ, καὶ ἐκμάσσω, καὶ τῆς ληκύθου ἕνεκα πάσσαλον πήσσω. Τί οὖν; ταῦτά μου κρείττονά ἐστιν; Οὐκ· ἀλλὰ χρείαν μοι παρέχει τινά. ταύτης οὖν ἕνεκα θεραπεύω αὐτά. Τί δέ; τὸν ὄνον οὐ θεραπεύω; οὐ νίπτω αὐτοῦ τοὺς πόδας; οὐ περικαθαίρω; οὐκ οἶδας, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἑαυτὸν θεραπεύει; σὲ δὲ οὕτως, ὡς τὸν ὄνον. ἐπεὶ τίς σε θεραπεύει ὡς ἄνθρωπον; δείκνυε. τίς σοι θέλει ὅμοιος γενέσθαι; τίς σου ζηλωτὴς γίνεται, ὡς Σωκράτους; Ἀλλὰ δύναμαί σε τραχηλοκοπῆσαι. Καλῶς λέγεις. ἐξελαθόμην ὅτι σε δεῖ θεραπεύειν, καὶ ὡς πυρετὸν, καὶ ὡς χολέραν· καὶ βωμὸν στῆσαι, ὡς ἐν Ῥώμῃ Πυρετοῦ βωμός ἐστι. Τί οὖν ἐστι τὸ ταράσσον καὶ καταπλῆττον τοὺς πολλούς; Ὁ τύραννος, καὶ οἱ δορυφόροι. Πόθεν; μὴ γένοιτο· οὐκ ἐνδέχεται τὸ φύσει

abſtergo, et ob ampullam oleariam clavum figo. Quid ergò? nunquid hæc me præſtantiora ſunt? Non, ſed aliquem mihi uſum præbent. ea de cauſâ igitur illa colo. Quid verò? nonne aſinum colo, non pedes ejus lavo? non purgo? an neſcis quemvis hominem ſemetipſum colere? te autem non aliter quàm aſinum. quiſnam te ut hominem colat? oſtende modo. quis tui ſimilis eſſe velit? quis ſectator tuus eſſe velit, ut Socratis? At collum tibi præcidere poſſum. Rectè dicis. oblitus eram te colendum eſſe: et ità quidem colendum, ut febrem, ut choleram: et aram tibi exſtruendam, ut Romæ Febris ara eſt. Quid ergo eſt quod vulgus hominum turbet ac percellat? Tyrannus et ſatellites. Nequaquam. abſit. fieri non poteſt, ut quod natu-

rà

φύσει ἐλεύθερον ὑπ' ἄλλου τινὸς παραχθῆναι, ἢ κωλυθῆναι, πλὴν ὑφ' ἑαυτοῦ. ἀλλὰ τὰ δόγματα αὐτὸν ταράσσει. ὅταν γὰρ ὁ τύραννος εἴπῃ τινί, Δήσω σου τὸ σκέλος· ὁ μὲν τὸ σκέλος τετιμημὼς λέγει, Μή· ἐλέησον. ὁ δὲ τὴν προαίρεσιν τὴν ἑαυτοῦ, λέγει, Εἰ σοὶ λυσιτελέστερον φαίνεται, δῆσον. Οὐκ ἐπιστρέφῃ; Οὐκ ἐπιστρέφομαι. ἐγώ σοι δείξω, ὅτι κύριός εἰμι. Πόθεν σύ; Ἐμὲ ὁ Ζεὺς ἐλεύθερον ἀφῆκεν. ἢ δοκεῖς, ὅτι ἔμελλε τὸν ἴδιον υἱὸν ἐᾶν καταδουλούσθαι; τοῦ νεκροῦ δέ μου κύριος εἶ, λάβε αὐτόν. Ὥσθ' ὅταν μοι προσίῃς, ἐμὲ οὐ θεραπεύεις; Οὐκ· ἀλλ' ἐμαυτόν. εἰ δὲ θέλεις με λέγειν, ὅτι καὶ σέ· λέγω σοι, οὕτως ὡς τὴν χύτραν. Τοῦτο οὐκ ἔστι φιλαυτόν· γέγονε γὰρ οὕτως τὸ ζῶον, ὥστε αὑτοῦ ἕνεκα πάντα ποιεῖν. καὶ γὰρ ὁ ἥλιος αὑτοῦ ἕνεκα πάντα ποιεῖ, Κεφ. ιθ'. Gr. U. M.

turâ eſt liberum, ab alio quopiam perturbetur, aut impediatur, quàm à ſemetipſo. ſed decreta ipſum perturbant: cùm enim tyrannus alicui dixerit, Vinciam crura tua: qui crura ſua magni fecerit, ait; Nè feceris: miſerere. qui autem voluntatem ſuam, ait: Si tibi conducibilius videtur, vincito. Non curas? Non curo. ego tibi oſtendam me eſſe dominum. Undenam tu? Me Jupiter manumiſit: an cenſes eum commiſſurum, ut filius ſuus in ſervitutem pertrahatur? cadaveris quidem mei dominus es: illud capito. Itáne, cùm ad me acceſſeris, me non coles? Non, ſed meipſum. ſin me dicere vis, te quoque: ità id me facere profiteor, ut olam colo. hic non eſt cæcus amor ſui; ita enim naturâ comparatum eſt animal, ut ſuâ causâ omnia faciat. nam et ſol

Κεφ. ιθ'. ποιεῖ, καὶ τὸ λοιπὸν αὐτὸς ὁ Ζεύς· ἀλλ' ὅταν θέλῃ εἶναι Ὑέτιος καὶ Ἐπικάρπιος, καὶ Πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, ὁρᾷς ὅτι τούτων τῶν ἔργων καὶ τῶν προσηγοριῶν οὐ δύναται τυχεῖν, ἂν μὴ εἰς τὸ κοινὸν ὠφέλιμος ᾖ; καθόλου τε τοιαύτην φύσιν τοῦ λογικοῦ ζώου κατεσκεύασεν, ἵνα μηδενὸς τῶν ἰδίων ἀγαθῶν δύνηται τυγχάνειν, εἰ μή τι εἰς τὸ κοινὸν ὠφέλιμον προσφέρηται. οὕτως οὐκέτι ἀκοινώνητον γίνεται, τὸ πάντα αὐτοῦ ἕνεκα ποιεῖν. Ἐπεὶ τί ἐκδέχῃ; ἵνα τις ἀποστῇ αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἰδίου συμφέροντος; Καὶ πῶς ἔτι μία καὶ ἡ αὐτὴ ἀρχὴ πᾶσιν ἐστιν, ἡ πρὸς αὐτὰ οἰκείωσις; Τί οὖν; ὅταν ὑπῇ δόγματα ἀλλόκοτα περὶ τῶν ἀπροαιρέτων, ὡς ὄντων ἀγαθῶν καὶ κακῶν, πᾶσα ἀνάγκη θεραπεύειν τοὺς τυράννους. Ὤφελον γὰρ τοὺς τυράννους μόνον, τοὺς κοιτωνίτας δ' οὔ. Πῶς δὲ

ſuâ causâ facit omnia, et poſtremo ipſe Jupiter. etenim quum pluvius eſſe vult, et frugifer, et pater hominumque Deumque: nonne vides, eum hæc opera et has appellationes conſequi non poſſe, niſi in commune profit? denique animal ratione præditum ſic omnino inſtruxit, ut nullo ſuo bono potiri poſſet, niſi aliquid utilitatis in commune afferret. ſic privatæ utilitatis ſtudium à communitate non excluditur. Nam quid exſpectas? ſdne, ut aliquis à ſeipſo recedat, et à privata utilitate? Quo pacto autem unum idémque principium adhuc animantibus omnibus erit neceſſitudo illa, quâ ipſæ ſecum conciliantur? Quid ergò? cùm abſurda iis de rebus, quæ noſtri arbitrii non ſunt, decreta, quaſi hæc quodammodo aut bona aut mala ſint, reſtent: omnino eſt neceſſe colere tyrannos. Utinam verò tyrannos ſolùm, non etiam cubi-

δὲ καὶ φρόνιμος γίνεται ἐξαίφνης ὁ ἄνθρωπος, ὅταν Καίσαρ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ λασάνου ποιήσῃ; πῶς εὖ-θὺς λέγομεν, Φρονίμως μοι λελάληκε Φηλικίων; Ἤθελον αὐτὸν ἀποβληθῆναι τοῦ κοιτῶνος, ἵνα πάλιν ἄφρων σοι δοκῇ. Κεφ. ιθ'.

Εἰχέ τινα Ἐπαφρόδιτος σκυτέα, ὃν διὰ τὸ ἄχρηστον εἶναι ἐπώλησεν. εἶτα ἐκεῖνος κατά τινα Δαίμονα ἀγορασθεὶς ὑπό τινος τῶν Καισαριανῶν, τοῦ Καίσαρος σκυτεὺς ἐγένετο. Εἶδες ἄν, πῶς αὐτὸν ἐτίμα ὁ Ἐπαφρόδιτος; Τί πράσσει Φηλικίων ὁ ἀγαθός; φιλῶ σε. Εἶτα εἴ τις ἡμῶν ἐπύθετο, Τί ποιεῖ αὐτός; ἐλέγετο, ὅτι μετὰ Φηλικίωνος βουλεύεται περί τινος. Οὐχὶ πεπράκει αὐτὸν ὡς ἄχρηστον; τίς οὖν αὐτὸν ἄφνω φρόνιμον ἐποίησε; Τουτέστι τὸ τιμᾷν ἄλλό τι, ἢ τὰ πραιρετικά.

Ἠξίω-

cubicularios. Quo pacto autem ſtatim homo fit prudens, cùm Cæſar eum matulæ præfecerit? quo pacto ſtatim dicimus, Felicio prudenter mecum eſt locutus? Velim eum remotum eſſe à cubiculo, ut iterum tibi demens videretur.

Sutorem quendam habuit Epaphroditus, quem quia ad nihil utilis eſſet, vendidit. pòſt, ille caſu quodam à Cæſariano emptus, Cæſaris factus eſt ſutor. Vidiſſes, ut eum coluerit Epaphroditus? Quid agit Felicio, vir bonus? Amo te. Deinde, ſi quis noſtrûm percontabatur, Quid Epaphroditus ipſe ageret? dicebatur, cum Felicione quapiam de re deliberare. Nonne vendiderat eum ut inutilem? quis ergò eum ſubitò prudentem fecit? Hoc eſt, aliud quiddam colere, quàm ea quæ humani arbitrii ſunt.

Κεφ. ιθ'. Ἠξίωται δημαρχίας; Πάντες οἱ ἀπαντῶντες συνήδονται· ἄλλος τοὺς ὀφθαλμοὺς καταφιλεῖ, ἄλλος τὸν τράχηλον, οἱ δοῦλοι τὰς χεῖρας· ἔρχεται εἰς οἶκον, εὑρίσκει λύχνους ἁπτομένους· ἀναβαίνει εἰς τὸ Καπιτώλιον, ἐπιθύει. Τίς οὖν ὠφέλησε ὑπὲρ τοῦ ὀρεχθῆναι καλῶς, ἔθυσεν; ὑπὲρ τοῦ ὁρμῆσαι κατὰ Φύσιν; ἐκεῖ γὰρ καὶ Θεοῖς εὐχαριστοῦμεν, οὗ τὸ ἀγαθὸν τιθέμεθα.

l. ὅπου

Σήμερον τὶς ὑπὲρ ἱερωσύνης ἐλάλει μοι τοῦ Αὐγούστου. λέγω αὐτῷ, Ἄνθρωπε ἄφες τὸ πρᾶγμα, δαπανήσεις πολλὰ εἰς οὐδέν. Ἀλλ' οἱ τὰς φωνάς, φησι, γράφοντες, γράψουσι τὸ ἐμὸν ὄνομα. Μή τι οὖν σὺ τοῖς ἀναγινώσκουσι λέγεις παρών, Ἐμὲ γεγράφασιν; εἰ δὲ καὶ νῦν δύνασαι παρεῖναι πᾶσιν, ἐὰν ἀποθάνῃς, τί ποιήσεις; Μενεῖ μου τὸ ὄνομα. Γράψον αὐτὸ εἰς λίθον, καὶ μενεῖ. Ἄγε, ἔξω δὲ Νικοπόλεως τίς σου μνεία; Ἀλλὰ χρυσοῦν

f. ωνας

Contigit alicui tribunatus? Omnes obvii ei gratulantur: alius oculos ejus deosculatur, alius collum, servi manus: domum venit, lucernas ardentes invenit; ascendit in Capitolium, victimas immolat. Quis unquam sacrificavit propter rectam appetitionem? propter impetum naturæ congruentem? ibi enim Diis gratias agimus, ubi bonum nostrum collocamus.

Hodie quidam mecum locutus est de Augusti sacerdotio. cui dixi: Homo, omitte rem: multos sumptus inutiles facies. At nomenclatores, inquit, nomen meum inscribent. Nunquid igitur tu, cùm adfueris, te inscriptum esse, legentibus dices? quòd si nunc adesse potes omnibus, si moriaris, quid ages? Manebit meum nomen. Lapidi id inscribito, et manebit. Agè, extra Nicopolim autem quæ tui erit mentio? At

σοῦν στέφανον φορήσω. Εἰ ἅπαξ ἐπιθυμεῖς στεφάνου, ῥόδινον λαβὼν περίθου, ὄψει γὰρ κομψότερον. Κεφ. κ'. ὄψει. M.

ΚΕΦ. κ'.

Περὶ τοῦ λόγου, πῶς αὐτοῦ θεωρητικός ἐστιν.

ΠΑ̃σα τέχνη καὶ δύναμις, προηγουμένων τινῶν ἐστι θεωρητική· ὅταν μὲν οὖν ᾖ ὁμοειδὴς τοῖς θεωρουμένοις καὶ αὐτὴ, ἀναγκαίως καὶ αὐτῆς γίνεται θεωρητική. ὅταν δ' ἀνομοιογενὴς, οὐ δύναται θεωρεῖν ἑαυτήν. Οἷον σκυτικὴ περὶ δέρματα ἀναστρέφεται· αὐτὴ δὲ παντελῶς ἀπήλλακται τῆς ὕλης τῶν δερμάτων· διατοῦτο οὐκ ἔστιν αὐτῆς θεωρητική. Γραμματικὴ πάλιν, περὶ τὴν ἐγγράμματον φωνήν· μή τι οὖν ἐστι καὶ αὐτὴ

At auream coronam geſtabo. Si omnino coronam deſideras, roſeam capiti impone, elegantior enim apparebit.

CAP. XX.

De ratione, quo pacto ſemet ipſa contempletur.

OMNIS ars et facultas præcipua quædam contemplatur: cum itaque ejuſdem ſpeciei ſit iis quæ contemplatur; ſemetipſam quoque neceſſariò contemplabitur: cùm autem diverſi generis, contemplari ſemetipſam non poteſt. Exempli gratia: Ars ſutoria in coriis verſatur: ipſa autem à materia coriorum penitus eſt ſeparata: quare ſemetipſam non contemplatur. Grammatica porrò in voce literata: nùnquid ergò et ipſa vox literata eſt? Nullo modo. Non igitur ſemetipſam.

Κεφ. κ'. αὕτη ἐγγράμματος φωνή; Οὐδαμῶς. Διατοῦτο οὐ δύναται θεωρεῖν ἑαυτήν. Ὁ οὖν λόγος πρός τί ποτε ὑπὸ τῆς Φύσεως παρείληπται; Πρὸς χρῆσιν φαντασιῶν ὅιαν δεῖ. Αὐτὸς οὖν τί ἐστι; Σύστημα ἐκ ποιῶν φαντασιῶν. Οὕτω γίνεται φύσει καὶ αὐτοῦ θεωρητικός. Πάλιν ἡ φρόνησις τίνα θεωρήσουσα παρελήλυθεν; Ἀγαθὰ καὶ κακά, καὶ οὐδέτερα. Αὕτη οὖν τί ἐστιν; Ἀγαθόν. Ἡ δ' ἀφροσύνη τί ἐστι; Κακόν. Ὁρᾷς οὖν, ὅτι ἀναγκαίως καὶ αὐτῆς γίνεται, καὶ τῆς ἐναντίας θεωρητική. Διατοῦτο ἔργον τοῦ φιλοσόφου τὸ μέγιστον καὶ πρῶτον, δοκιμάζειν τὰς φαντασίας, καὶ διακρίνειν, καὶ μηδεμίαν ἀδοκίμαστον προσφέρεσθαι. Ὁρᾶτε καὶ ἐπὶ τοῦ νομίσματος, ὅπου δοκεῖ τί εἶναι πρὸς ἡμᾶς, πῶς καὶ τέχνην ἐξευρήκαμεν, καὶ ὅσοις ὁ ἀργυρογνώμων προσχρῆται κατὰ δοκιμασίαν τοῦ νομίσματος· τῇ ὄψει, τῇ ἁφῇ, τῇ ὀσφρασίᾳ, τὰ

ipsam contemplari potest. Ratio autem quorsum est à Natura destinata? Ad rectum visorum usum. Ipsa verò quid est? Quiddam è visis conflatum. Itaque naturâ semetipsam contemplandi vim habet. Prudentia quid habet, quod contempletur? Bona et mala, et neutra. Ipsa ergò quid est? Bonum. Imprudentia quid est? Malum. Vides igitur eam necessariò et semetipsam et contraria contemplari? Quapropter munus philosophi maximum et primum est, examinare visa, ac discernere, neque ullum admittere inexploratum. Videte etiam in numismate, ubi aliquid ad nos pertinere videtur, quomodo artes invenimus, et quot rebus argentarius ad ejus explorationem utatur: ut visu, tactu, olfactu, postremo auditu; nam projecto denario sonitum observat, neque unico

τὰ τελευταῖα τῇ ἀκοῇ· ῥίψας τὸ δηνάριον, τῷ φό- Κεφ. κ'.
φῳ προσέχει, καὶ οὐχ ἅπαξ ἀρκεῖται ψοφήσαντος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς πολλῆς προσοχῆς μουσικός γίνεται. οὕτως, ὅπου διαφέρειν οἰόμεθα τὸ πλανᾶσθαι τοῦ μὴ πλανᾶσθαι, ἐνταῦθα πολλὴν προσοχὴν εἰσφέρομεν εἰς διάκρισιν τῶν διαπλανᾶν δυναμένων. ἐπὶ δὲ τοῦ ταλαιπώρου ἡγεμονικοῦ χάσκοντες καὶ καθεύδοντες, πᾶσαν φαντασίαν παραπροσδεχόμεθα. ἡ γὰρ ζημία οὐ προσπίπτει. Ὅταν οὖν θέλῃς γνῶναι, πῶς ἔχεις περὶ μὲν τὰ γαθὰ καὶ κακὰ ἀνειμένως, περὶ τὰ ἀδιάφορα δ' ἐσπευσμένως· ἐπίστησον πῶς ἔχεις πρὸς τὸ ἐκτυφλωθῆναι, καὶ πῶς πρὸς τὸ ἐξαπατηθῆναι· καὶ γνώσῃ, ὅτι μακρὸν εἶ τοῦ ὡς δεῖ πεπονθέναι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Ἀλλὰ πολλῆς ἔχει χρείαν παρασκευῆς, καὶ πόνου πολλοῦ καὶ μαθημάτων. Τί οὖν; ἐλπίζεις ὅτι τὴν μεγίστην τέχνην ἀπὸ ὀλίγων

nico ſonitu eſt contentus, ſed præ crebra attentione fit quodammodo muſicus. ſic ubi noſtrâ intereſſe putamus, utrùm decipiamur an non decipiamur, ibi magnam adhibemus attentionem ad ea dijudicanda, quæ nos decipere poſſunt. in miſerâ autem illâ principali parte animi ſtertentes et dormitantes, viſum quodvis admittimus. nam jactura non animadvertitur. Cùm igitur ſcire cupis, quàm ſis in bonis quidem et malis remiſſus, in rebus autem indifferentibus incitatus: conſidera, quo pacto ſis affectus erga cæcitatem, atque erga impoſturam: tum cognoſces, multùm abeſſe ut in rebus bonis et malis ità ſis affectus, quemadmodum oportet. At magna opus eſt præparatione, multóque labore et diſciplina. Quid ergò? artem maximam exiguo labore comparari poſſe ſperas? quanquam prin-

Κεφ. κ'. λίγων ἐστὶν ἀναλαβεῖν; καί τοι αὐτὸς μὲν ὁ προηγούμενος λόγος τῶν φιλοσόφων λίαν ἐστὶν ὀλίγος. εἰ θέλεις γνῶναι, ἀνάγνωθι τὰ Ζήνωνος, καὶ ὄψει. Τί δὲ ἔχει μακρὸν εἰπεῖν, ὅτι τέλος ἐστὶ τὸ ἕπεσθαι Θεοῖς; οὐσία δ' ἀγαθοῦ, χρῆσις οἵα δεῖ φαντασιῶν; Λέγε, Τί οὖν ἐστι Θεός; καὶ τί φαντασία; καὶ τί ἐστι Φύσις ἢ ἐπὶ μέρους, καὶ τί ἐστι Φύσις ἢ τῶν Ὅλων; ἤδη μακρόν. Ἂν οὖν ἐλθὼν Ἐπίκουρος εἴπῃ, ὅτι ἐν σαρκὶ εἶναι δεῖ τὸ ἀγαθόν, πάλιν μακρὸν γίνεται· καὶ ἀνάγκη ἀκοῦσαι, τί τὸ προηγούμενόν ἐστιν ἐφ' ἡμῖν· τί τὸ ὑποστατικὸν καὶ οὐσιῶδες· ὅτι τὸ κοχλίου ἀγαθὸν οὐκ εἰκὸς εἶναι ἐν τῷ κελύφει, τὸ οὖν τοῦ ἀνθρώπου εἰκός; Σὺ δ' αὐτός τι κυριώτερον ἔχεις, Ἐπίκουρε. τί ἐστιν ἐν σοὶ τὸ βουλευόμενον; τὸ ἐπισκεπτόμενον ἕκαστα; τὸ περὶ τῆς σαρκὸς αὐτῆς, ὅτι τὸ προηγούμενόν ἐστι τὸ ἐπικρίνον; τί δὲ καὶ

principalis et præcipua philoſophorum doctrina perbrevis eſt. quod ſi cognoſcere vis: legito ſcripta Zenonis, et videbis. Nam quæ eſt in iſto ſermone prolixitas, finem eſſe, ſequi Deos; naturam boni, rectum viſorum uſum? Dic, quid ergò eſt Deus? quid viſum? quid natura ſingulorum? quid natura univerſi? hoc jam longum eſt. Quòd ſi Epicurus dicat, in carne bonum eſſe oportere; rurſus longum fit: ac neceſſe eſt audire, quod præcipuum ſit in nobis; quæ ſubſtantia, quæ eſſentia: nempe cochleæ bonum in teſta eſſe poſitum probabile non eſſe; num hominis igitur in eâ eſſe bonum, probabile? Tu autem ipſe, Epicure, aliquid præſtantius habes. quid eſt quod in te deliberet, quod de ſingulis atque adeò ipsâ de carne conſideret, id nempe, quod judicet, præcipuum

καὶ λύχνον ἅπτεις, καὶ πονεῖς ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τηλικαῦτα βιβλία γράφεις; Ἵνα μὴ ἀγνοήσωμεν ἡμεῖς τὴν ἀλήθειαν; Τίνες ἡμεῖς; τί πρὸς σὲ ὄντες; Οὕτω μακρὸς ὁ λόγος γίνεται. Κεφ. κα'.

ΚΕΦ. κα'.

Πρὸς τοὺς θαυμάζεσθαι θέλοντας.

Ὅταν τις ἣν δεῖ στάσιν ἔχῃ ἐν τῷ βίῳ, ἔξω οὐ κέχηνεν. Ἄνθρωπε, τί θέλεις σοι γενέσθαι; ἐγὼ μὲν ἀρκοῦμαι, ἂν ὀρέγωμαι καὶ ἐκκλίνω κατὰ Φύσιν, ἂν ὁρμῇ καὶ ἀφορμῇ χρῶμαι ὡς πέφυκα, ἂν προθέσει, ἂν ἐπιβολῇ, ἂν συγκαταθέσει. Τί οὖν ἡμῖν ὀβελίσκον καταπιὼν περιπατεῖς; Ἤθελον, ἵνα με καὶ οἱ ἀπαντῶντες θαυμάζωσι, καὶ ἐπακολουθοῦντες ἐπικραυγάζωσιν, Ὡ μεγά-

puum esse? Cur verò lucernam accendis, et nostrâ gratiâ laborem suscipis, et tot volumina scribis? Ut nè veritatem nos ignoremus? Qui nos sumus? Quid nobis rei tecum est? Sic prolixa oritur disputatio.

CAP. XXI.

Ad eos qui admirationi esse velint.

QUI eum, quem decet, in vitâ statum tenet; is rebus externis non inhiat. Homo, quid fieri tibi vis? mihi quidem satis est, si et appetam et averser secundum Naturam; si impetu et declinatione utar, ut natura mea postulat; si sic proponam, sic aggrediar, sic assentiar. Quid ergo nobis, quasi qui veru deglutisses, incedis? Vellem me ut, qui

Κεφ. κϐ'. μεγάλου φιλοσόφου. Τίνες εἰσὶν οὗτοι, ὑφ' ὧν θαυμάζεσθαι θέλεις; Οὐχ οὗτοί εἰσι, περὶ ὧν εἴωθας λέγειν ὅτι μαίνονται; Τί οὖν; ὑπὸ τῶν μαινομένων θέλεις θαυμάζεσθαι;

ΚΕΦ. κϐ'.

Περὶ τῶν Προλήψεων.

Αἱ προλήψεις κοιναὶ πᾶσιν ἀνθρώποις εἰσί, καὶ πρόληψις προλήψει οὐ μάχεται. Τίς γὰρ ἡμῶν οὐ τίθησιν, ὅτι τὸ ἀγαθὸν συμφέρον ἐστι, καὶ αἱρετόν, καὶ ἐκ πάσης περιστάσεως αὐτὸ δεῖ μετιέναι καὶ διώκειν; Τίς δ' ἡμῶν οὐ τίθησιν, ὅτι τὸ δίκαιον καλόν ἐστι, καὶ πρέπον; Πότ' οὖν ἡ μάχη γίνεται; Περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν προλήψεων ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις· ὅταν ὁ μὲν εἴπῃ, ὅτι καλῶς

etiam obvii fuerint, admirentur, ac ſectantes acclament: O magnum Philoſophum. Quinam ſunt illi, quibus admirationi eſſe velis? Nonne ii ſunt, quos dicere ſoles inſanire? Quid ergo? apud inſanos in admiratione eſſe vis?

CAP. XXII.

De Anticipationibus.

ANticipationes omnibus hominibus ſunt communes, et anticipatio anticipationi non repugnat. Quis enim noſtrûm non ſtatuit, bonum eſſe utile et expetendum, et quavis in difficultate conſectandum ac perſequendum? Quis non ſtatuit, juſtum eſſe pulchrum et decorum? Quando igitur pugna oritur? In anticipationum accommodatione ad res ſingulas:

Καλῶς ἐποίησεν, ἀνδρεῖός ἐστιν· ὁ δὲ, Οὐ, ἀλλ' ἀπονενοημένος. Ἔνθεν ἡ μάχη γίνεται τοῖς ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους. αὕτη ἐστὶν ἡ Ἰουδαίων, καὶ Σύρων, καὶ Αἰγυπτίων, καὶ Ῥωμαίων μάχη· οὐ περὶ τοῦ, ὅτι τὸ ὅσιον πάντων προτιμητέον, καὶ ἐν παντὶ μεταδιωκτέον· ἀλλὰ πότερόν ἐστιν ὅσιον τοῦτο, τὸ χοιρείου φαγεῖν, ἢ ἀνόσιον. Ταύτην τὴν μάχην εὑρήσετε καὶ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως. Κάλει γὰρ αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον. Τί λέγεις σὺ, ὦ Ἀγάμεμνον; οὐ δεῖ γενέσθαι τὰ δέοντα, καὶ τὰ καλῶς ἔχοντα; Δεῖ μὲν οὖν. Σὺ δὲ τί λέγεις ὦ Ἀχιλλεῦ; οὐκ ἀρέσκει σοι γενέσθαι τὰ καλῶς ἔχοντα; Ἐμοὶ μὲν οὖν πάντων μάλιστα ἀρέσκει. Ἐφαρμόσατε οὖν τὰς προλήψεις. Ἐντεῦθεν ἡ ἀρχὴ τῆς μάχης. Ὁ μὲν λέγει, οὐ χρὴ ἀποδιδόναι με τὴν Χρυσηΐδα τῷ πατρί. Κεφ. κϛ'.

singulas: cùm quidem alius dicit; Rectè fecit, fortis est: alius verò, Non ita, sed stultè fecit. Hinc pugna oritur inter homines. Hæc est Judæorum, Syrorum, Ægyptiorum et Romanorum pugna; non an jus fásque rebus omnibus anteferendum, et ubique consectandum sit: sed suillâ vesci fásne sit, an nefas, Hanc etiam Agamemnonis et Achillis fuisse pugnam invenietis. Jube eos prodire in medium. Quid tu ais, Agamemnon? non ea fieri oportet, quæ recta, quæque honesta sunt? Oportet illa quidem. Tu verò quid ais, Achilles? non tibi placet ea fieri, quæ honesta sunt? Imò verò omnium maximè placet. Accommodate igitur anticipationes. Hinc pugnæ principium. Alter ait: Non oportet me Chrysеidem reddere patri. Alter ait, Oportet.

Κεφ. κϛ'. τρί. Ὁ δὲ λέγει, Δεῖ μὲν οὖν. Πάντως ὁ ἕτερος αὐτῶν κακῶς ἐφαρμόζει τὴν προλῆψιν τοῦ δέοντος. Πάλιν ὁ μὲν λέγει, Οὐκοῦν εἴ με δεῖ ἀποδοῦναι τὴν Χρυσηΐδα, δεῖ με λαβεῖν ὑμῶν τινος τὸ γέρας. Ὁ δέ, τὴν ἐμὴν οὖν λάβῃς ἐρωμένην; Τὴν σήν, φησιν. Ἐγὼ οὖν μόνος; ἀλλ' ἐγὼ μόνος μὴ ἔχω; Οὕτως μάχη γίνεται.

Τί οὖν ἐστι τὸ παιδεύεσθαι; Μανθανειν τὰς φυσικὰς προλήψεις ἐφαρμόζειν ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις καταλλήλως τῇ Φύσει· καὶ λοιπὸν διελεῖν, ὅτι τῶν ὄντων τὰ μέν εἰσιν ἐφ' ἡμῖν, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἐφ' ἡμῖν μὲν προαίρεσις, καὶ πάντα τὰ προαιρετικὰ ἔργα· οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ τὸ σῶμα, τὰ μέρη τοῦ σώματος, κτήσεις, γονεῖς, ἀδελφοί, τέκνα, πατρὶς, ἁπλῶς οἱ κοινωνοί. Ποῦ οὖν θῶμεν τὸ ἀγαθόν; ποίᾳ οὐσίᾳ αὐτὸ ἐφαρμόσομεν; τῇ ἐφ' ἡμῖν; εἶτα οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ὑγίεια, καὶ

Omnino alter eorum malè accommodat anticipationem honesti. Rursus alter ait: Quòd si Chryseis reddenda mihi est, accipiendum mihi erit vestrûm alicujus munus. At ille: Meam igitur amicam accipias? Tuam verò, inquit. Egòne igitur solus præmio caream? egóne solus non habeam? Sic pugna exoritur.

Quid ergò est erudiri? Discere anticipationes naturâ insitas rebus singulis accommodare, naturæ congruenter: ac postea distinguere, alia esse in nostrâ potestate, alia non. in nostrâ esse potestate, voluntatem, et omnes voluntarias actiones: non in nostra potestate, corpus, partes corporis, possessiones, parentes, fratres, liberos, patriam, eos denique quorum societate sumus devincti. Ubi igitur bonum collocabimus? cui rei id accommodabimus? ei quæ in nostra potestate

καὶ ἀρτιότης, καὶ ζωή; ἀλλ' οὐδὲ τέκνα, οὐδὲ γονεῖς, Κεφ. κϛ'.
οὐδὲ πατρίς; καὶ τίς σου ἀνέξεται; Μεταθῶμεν οὖν
αὐτὸ πάλιν ἐνθάδε'. ἐνδέχεται οὖν βλαπτόμενον,
καὶ ἀποτυγχάνοντα τῶν ἀγαθῶν, εὐδαιμονεῖν;
Οὐκ ἐνδέχεται. Καὶ τὴν πρὸς τοὺς κοινωνοὺς ἔ-
χειν οἵαν δεῖ ἀναστροφήν; Καὶ πῶς ἐνδέχεται;
Ἐγὼ γὰρ πέφυκα πρὸς τὸ ἐμοὶ συμφέρον. εἰ συμ-
φέρει μοι ἀγρὸν ἔχειν, συμφέρει μοὶ καὶ ἀφελέσθαι
αὐτὸν τοῦ πλησίον· εἰ συμφέρει μοι ἱμάτιον ἔχειν,
συμφέρει μοι καὶ κλέψαι αὐτὸ ἐκ βαλανείου. ἔν-
θεν πόλεμοι, στάσεις, τυραννίδες, ἐπιβουλαί. Πῶς
δ' ἔτι δυνήσομαι τὸ πρὸς τὸν Δία καθῆκον; εἰ
γὰρ βλάπτομαι καὶ ἀτυχῶ, οὐκ ἐπιστρέφεταί μου.
καὶ τί μοι καὶ αὐτῷ, εἰ οὐ δύναταί μοι βοηθῆσαι;
καὶ πάλιν, τί μοι καὶ αὐτῷ, εἰ θέλει με ἐν τοιού-
τοις εἶναι, ἐν οἷς εἰμι; ἄρχομαι λοιπὸν μισεῖν αὐ-
τόν.

teſtate eſt? non igitur bonum eſt ſanitas, et membrorum integritas et vita? adeóque nec liberi, nec parentes, nec patria? et quis te ferat? Transferamus id igitur rurſus huc: potéſtne fieri, ut is qui læditur, bonísque fruſtratur, ſit beatus? Non poteſt. Potéſtne cum ſociis eam habere conſuetudinem, quam decet? Quo pacto id fieri poteſt? Ego enim ad id naturâ feror, quod mihi conducit. ſi è re mea eſt agrum habere, è re meâ eſt eum à vicino auferre: ſi è re mea eſt veſtem habere, è re quoque mea eſt, eam furari è balneo. hinc bella, ſeditiones, tyrannides, inſidiæ. Quo pacto jam potero conſervare officium erga Jovem? nam ſi lædor, et fruſtror, me non curat. et quid mihi cum illo rei eſt, ſi me juvare non poteſt? et rurſus quid mihi cum eo rei eſt, ſi me in his vult eſſe malis, in quibus ſum? jam eum odiſſe incipio.

Κεφ. κϛ'. τόν. Τί οὖν ναοὺς ποιοῦμεν; τί οὖν ἀγάλματα, ὡς κακοῖς Δαίμοσιν, ὡς Πυρετῷ, τῷ Διΐ; καὶ πῶς ἔτι Σωτήρ; καὶ πῶς Ὑέτιος; καὶ πῶς Ἐπικάρπιος; καὶ μὴν ἂν ἐνταῦθά που θῶμεν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ, πάντα ταῦτα ἐξακολουθεῖ. Τί οὖν ποιήσωμεν; Αὕτη ἐστὶ ζήτησις τοῦ φιλοσοφοῦντος τῷ ὄντι, καὶ ὠδίνοντος. Νῦν ἐγὼ οὐχ ὁρῶ τί ἐστι τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὸ κακόν· οὐ μαίνομαι; Ναί. Ἀλλ' ἐνταῦθά που θῶ τὸ ἀγαθὸν, ἐν τοῖς προαιρετικοῖς; πάντες μου καταγελάσονται. ἥξει τις γέρων πολιὸς, χρυσοῦς δακτυλίους ἔχων πολλούς· εἶτα ἐπισείσας τὴν κεφαλὴν ἐρεῖ, Ἄκουσόν μου τέκνον· δεῖ μὲν καὶ φιλοσοφεῖν, δεῖ δὲ καὶ ἐγκέφαλον ἔχειν· ταῦτα μωρά ἐστι. σὺ παρὰ τῶν φιλοσόφων μανθάνεις συλλογισμόν. τί δέ σοι ποιητέον ἐστὶ, σὺ κάλλιον οἶδας ἢ οἱ φιλόσοφοι. Ἄνθρωπε, τί οὖν μοι ἐπιτιμᾷς, εἰ οἶδα; Τού-

incipio. Quid ergò templa exſtruimus? quid ergò ſtatuas, Jovi ipſi, ut malis Geniis, ut Febri? quo pacto ergò adhuc Servator eſt? quo pacto Pluvius? quo pacto Frugifer? Enimvero, ſi tali quopiam loco naturam boni ponamus; hæc omnia conſequuntur. Quod ergò faciendum? Hæc eſt inveſtigatio digna eo, qui revera philoſophatur, et parturit. Nunc ego non video, quid ſit bonum et malum: nonne inſanio? Certè. At hic tandem ponam bonum, in iis ſcilicet quæ ad voluntatem pertinent? omnes me deridebunt. aderit ſenex aliquis canus, multis aureis annulis ornatus, motóque capite dicet: Audi me fili, eſt ſanè philoſophandum; ſed et cerebrum eſt habendum: iſta ſtulta ſunt. tu à philoſophis diſcis ſyllogiſmum. quid vero tibi agendum eſt, tu rectiùs nôſti, quàm philoſophi. Homo, quid verò

Τούτῳ τῷ ἀνδραπόδῳ τί εἴπω; ἂν σιωπῶ, ῥήγνυται. ἐκείνως δεῖ λέγειν; ὅτι σύγγνωθί μοι, ὡς τοῖς ἐρῶσιν· οὐκ εἰμὶ ἐμαυτοῦ, μαίνομαι. Κεφ. κγ'.

ΚΕΦ. κγ'.

Πρὸς Ἐπίκουρον.

Ἐπινοεῖ καὶ Ἐπίκουρος, ὅτι φύσει ἐσμὲν κοινωνικοί· ἀλλ' ἅπαξ ἐν τῷ κελύφει θεὶς τὸ ἀγαθὸν ἡμῶν, οὐκέτι δύναται ἄλλο οὐδὲν εἰπεῖν. πάλιν γὰρ ἐκείνου λίαν κρατεῖ, ὅτι οὐ δεῖ ἀπεσπασμένον οὐδὲν τῆς τοῦ ἀγαθοῦ οὐσίας, οὔτε θαυμάζειν, οὔτ' ἀποδέχεσθαι· καὶ καλῶς αὐτοῦ κρατεῖ. Πῶς οὖν ὑπονοητικοί ἐσμεν, οἷς μὴ φυσικὴ ἐστι πρὸς τὰ ἔκγονα φιλοστοργία; διατί ἀποσυμβουλεύεις τῷ σοφῷ τεκνοτροφεῖν; τί φοβῇ, μὴ

verò me objurgas, ſi ſcio? Iſti mancipio quid ſit dicendum? ſi taceo, rumpitur. an illo modo dicendum? Ignoſce mihi, tanquam amatoribus: non ſum meus, inſanio.

CAP. XXIII.

Ad Epicurum.

IPSE etiam Epicurus intelligit, naturâ nos eſſe ſociabiles: ſed cùm ſemel bonum noſtrum in teſtâ collocarit, non amplius aliud quicquam dicere poteſt. nam rurſus illud mordicus tenet, nihil à naturâ boni avulſum vel admirandum vel approbandum eſſe: idque probè tenet. Unde igitur ſuſpicioſi ſumus, quibus nullus eſt naturâ inſitus erga ſobolem amor? cur diſſuades ſapienti ne alat liberos? cur metuis, ne propter eos incidat in moleſtias? num ob murem

qui

Κεφ. κγ'. μὴ διὰ ταῦτα εἰς λύπας ἐμπέσῃ; διὰ γὰρ τὸν μῦν τὸν ἔσω τρεφόμενον, ἐμπίπτει; τί οὖν αὐτῷ μέλει, ἂν μυΐδιον μικρὸν ἔσω κατακλαίῃ αὐτοῦ; Ἀλλ' οἶδεν, ὅτι ἂν ἅπαξ γένηται παιδίον, οὐκέτι ἐφ' ἡμῖν ἐστι μὴ στέργειν, μηδὲ φροντίζειν ἐπ' αὐτῷ. διατοῦτο φησίν, οὐδὲ πολιτεύσασθαι τὸν νοῦν ἔχοντα. οἶδε γὰρ, τίνα δεῖ ποιεῖν τὸν πολιτευόμενον. ἐπεί τοι εἰ ὡς ἐν μύιαις μέλλεις ἀναστρέφεσθαι, τί κωλύει; Ἀλλ' ὁ μὲν εἰδὼς ταῦτα, τολμᾷ λέγειν, ὅτι μὴ ἀναιρώμεθα τέκνα; Ἀλλὰ πρόβατον μὲν οὐκ ἀπολείπει τὸ αὐτοῦ ἔκγονον, οὐδὲ λύκος· ἄνθρωπος δ' ἀπολείπει; Τί θέλεις; μωροὺς ἡμᾶς εἶναι, ὡς τὰ πρόβατα; Οὐδ' ἐκεῖνα ἀπολείπει. Θηριώδεις ὡς τοὺς λύκους; Οὐδ' ἐκεῖνοι ἀπολείπουσιν. Ἄγε, τίς δέ σοι πείθεται, ἰδὼν παιδίον αὐτοῦ κλαῖον, ἐπὶ τὴν γῆν πεπτωκός; Ἐγὼ μέν οἶμαι, ὅτι εἰ καὶ ἐμαντεύσατο

qui in penetralibus alitur, in moleſtias incidat? quid igitur illius refert, ſi parvus maſculus, qui intus alitur, ibidem ploraret? At novit, ubi ſemel puer natus fuerit, non amplius in noſtrâ eſſe poteſtate, ut eum non diligamus, neque curemus. eâque de cauſâ dicit, ſapientem nè ad rempublicam quidem acceſſurum. ſcit enim quæ rempublicam adminiſtranti facienda ſint. nam ſi tanquam inter muſcas verſaturus es: quid prohibet? At verò qui hæc novit, dicere audet, non ſuſcipiendos eſſe liberos? At cùm neque ovis fœtum ſuum deſerat, neque lupus: num homo deſeret? Quid vis? ſtultos eſſe nos tanquam oves? At hæ non deſerunt. Feros, ut lupos? Ne illi quidem deſerunt. Age quis tibi obtemperet, ſi filiolum ſuum humi prolapſum plorare videat? Equidem arbitror, etſi mater tua et pater ex oraculo præ-

ſciviſſent,

τὸ ἡ μητήρ σου, καὶ ὁ πατήρ σου ὅτι ταῦτα μέλλεις λέγειν, οὐκ ἄν σε ἔρριψαν. Κεφ. κδ.

ΚΕΦ. κδ'.

Πῶς πρὸς τὰς περιστάσεις ἀγωνιστέον.

Αἱ περιστάσεις εἰσὶν, αἱ τοὺς ἄνδρας δεικνύουσαι. λοιπὸν ὅταν ἐμπέσῃ περίστασις, μέμνησο, ὅτι ὁ Θεός σε ὡς ἀλείπτης, τραχεῖ νεανίσκῳ βέβληκεν. Ἵνα τί; φησίν. Ἵνα Ὀλυμπιονίκης γένῃ· δίχα δ' ἱδρῶτος οὐ γίνεται. Ἐμοὶ μὲν οὐδεὶς δοκεῖ κρείσσονα ἐσχηκέναι περίστασιν, ἧς σὺ ἔσχηκας, ἂν θέλῃς ὡς ἀθλητὴς νεανίσκῳ χρῆσθαι. Καὶ νῦν ἡμεῖς γε εἰς τὴν Ῥώμην κατάσκοπον πέμπομεν. οὐδεὶς δὲ δειλὸν κατάσκοπον πέμπει, ἵν' ἂν μόνον ἀκούσῃ φόφου, καὶ σκιάν ποθεν ἴδῃ, τρέχων

συμβ. W.

f. δε. W.

sciviſſent, te dicturum eſſe iſta; tamen te abjecturos non fuiſſe.

CAP. XXIV.

Quomodo adversùs difficultates ſit decertandum.

DIfficultates ſunt, quæ viros monſtrent. Cùm igitur difficultas inciderit; memento, Deum te laniſtæ inſtar cum aſpero adoleſcente commiſiſſe. Cur? inquit. Ut Olympia vinceres: id verò ſine ſudore non contingit. At mihi quidem nemo videtur in diſcrimen incidiſſe melius quàm tu, ſi tanquam pugil adoleſcentem illum tractare volueris. Et nos nunc exploratorem Romam mittimus. nemo autem timidum exploratorem mittit, ut ſtrepitu tantùm audito, et um-

Κεφ. κδ. χων ἔλθῃ τεταραγμένος, καὶ λέγων ἤδη παρεῖναι τοὺς πολεμίους. οὕτω νῦν καὶ σὺ ἂν ἐλθὼν ἡμῖν εἴπῃς, φοβερὰ τὰ ἐν Ῥώμῃ πράγματα, δεινόν ἐστι θάνατος, δεινόν ἐστι φυγή, δεινὸν λοιδορία, δεινὸν πενία· φεύγετε ἄνδρες, πάρεισιν οἱ πολέμιοι· ἐροῦμέν σοι· Ἄπελθε, σεαυτῷ μαντεύου· ἡμεῖς τοῦτο μόνον ἡμάρτομεν, ὅτι τοιοῦτον κατάσκοπον ἐπέμπομεν. πρὸ σοῦ κατάσκοπος ἀποσταλεὶς Διογένης, ἄλλα ἡμῖν ἀπήγγελκεν· λέγει, ὅτι ὁ θάνατος οὐκ ἔστι κακόν, οὐδὲ γὰρ αἰσχρόν· λέγει, ὅτι ἀδοξία φόφος ἐστὶ μαινομένων ἀνθρώπων. ὅια δὲ περὶ πόνου, ὅια δὲ περὶ ἡδονῆς, ὅια περὶ πενίας εἴρηκεν οὗτος ὁ κατάσκοπος; τὸ δὲ γυμνὸν εἶναι λέγει, ἔτι κρεῖσσόν ἐστι πάσης περιπορφύρου· τὸ δ' ἐπ' ἀστρώτῳ πέδῳ καθεύδειν, λέγει ὅτι μαλακωτάτη κοίτη ἐστί· καὶ ἀπόδειξιν φέρει ἑκάστου, τὸ θάρσος τὸ αὐτοῦ, τὴν

brâ alicubi viſâ, extemplo redeat perturbatus, et hoſtes jam adeſſe dicat. Sic nunc et tu ſi nobis dixeris, Romanæ res metuendæ ſunt: grave eſt mors: grave exilium: grave convitium: grave paupertas: fugite viri, adſunt hoſtes: dicemus tibi, Diſcede, tibi ipſi vaticinare: nos in eo ſolo peccavimus, quòd talem exploratorem miſimus. ante te miſſus explorator Diogenes alia nobis renuntiavit: mortem ait non eſſe malum, cùm non turpe ſit: ignominiam ait inſanorum hominum eſſe ſtrepitum. quæ verò de labore? quæ de voluptate? quæ de paupertate iſte dixit explorator? nudum eſſe, ait præſtantius eſſe quâvis togâ prætextâ. in nudo dormire ſolo, molliſſimum ait eſſe lectum; et cujuſque rei demonſtrandæ gratiâ, ſuam producit fiduciam, ſuam conſtantiam,

τὴν ἀταραξίαν, τὴν ἐλευθερίαν, εἶτα καὶ τὸ σω- Κεφ. κδ'.
μάτιον στίλβον, καὶ συνεστραμμένον. Οὐδείς, φη-
σι, πολέμιος ἐγγύς ἐστι· πάντα εἰρήνης γέμει.
Πῶς, ὦ Διόγενες; Ἰδού, φησι, μή τι βέβλημαι;
μή τι τέτρωμαι; μή τινα πέφευγα; Τοιοῦτόν ἐστιν,
οἷος δεῖ κατάσκοπος. Σὺ δ' ἡμῖν ἐλθὼν, ἄλλα
ἐξ ἄλλων λέγεις· οὐκ ἀπελεύσῃ πάλιν, καὶ ὄψει
ἀκριβέστερον δίχα τῆς δειλίας; Τί οὖν ποιήσω;
Τί ποιεῖς, ἐκ πλοίου ὅταν ἐξίῃς; μή τι τὸ πη-
δάλιον αἴρεις; μή τι τὰς κώπας; τί οὖν αἴρεις;
τὰ σά, τὴν λήκυθον, τὴν πήραν. καὶ νῦν ἂν ἦς
μεμνημένος τῶν σῶν, οὐδέποτε τῶν ἀλλοτρίων ἀν-
τιποιήσῃ. Λέγει σοι, θὲς τὴν πλατύσημον; Ἰδοὺ
στενόσημος. Θὲς καὶ ταύτην; Ἰδοὺ ἱμάτιον μό-
νον. Θὲς τὸ ἱμάτιον; Ἰδοὺ γυμνός. Ἀλλὰ φθό-
νον μοι κινεῖς. Λάβε τοίνυν ὅλον τὸ σωμάτιον. οὐ
δύνα-

tiam, ſuam libertatem, atque etiam corpuſculum ſuum nitidum et probè compactum. Nullus, inquit, hoſtis propè eſt: omnia ſunt pacata. Quomodo, O Diogenes? Vide, inquit, nunquid ictus ſim? nunquid vulneratus ſim? num aliquem fugerim? Hic eſt, qualem eſſe decet, explorator. Tu autem ad nos reverſus, aliud ex alio dicis: non redibis denuo, et accuratiùs ſpeculaberis, ſed poſitâ timiditate? Quid ergò faciam? Quid facis, è nave cùm exis? num gubernaculum tollis? num remos? quid ergò tollis? tua; lecythum tuum; peram tuam. et nunc, ſi tuarum rerum fueris memor, nunquam tibi vindicabis alienas. Jubet te deponere latum clavum? Ecce anguſtus clavus in promptu eſt. Iſtum quoque deponere jubet? Ecce veſtis duntaxat. Deponere veſtem? Ecce nudus ſum. At invidiam mihi moves. Cape igitur totum corpuſculum. non corpuſculum abjicere

Κεφ. κδ'. δύναμαι ῥίψαι τὸ σωμάτιον· ἔτι τοῦτο φοβοῦμαι; Ἀλλὰ κληρονόμον μ' οὐκ ἀπολείψει. Τί οὖν; ἐπελαθόμην, ὅτι τούτων οὐδὲν ἐμὸν ἦν; Πῶς οὖν ἐμὰ αὐτὰ λέγομεν; Ὡς τὸν κράββατον ἐν τῷ πανδοκείῳ. ἂν οὖν ὁ πανδοκεὺς ἀποθανὼν ἀπολίπῃ σοι τοὺς κραββάτους· ἂν δ' ἄλλῳ, ἐκεῖνος ἕξει, σὺ δ' ἄλλον ζητήσεις· ἂν οὖν μὴ ἕυρῃς, χαμαὶ κοιμήσῃ, μόνον θαῤῥῶν καὶ ῥέγκων, καὶ μεμνημένος, ὅτι ἐν τοῖς πλουσίοις καὶ βασιλεῦσι καὶ τυράννοις αἱ τραγῳδίαι τόπον ἔχουσιν· οὐδεὶς δὲ πένης τραγῳδίαν συμπληροῖ, εἰ μὴ ὡς χορευτής· οἱ δὲ βασιλεῖς, ἄρχονται μὲν ἀπ' ἀγαθῶν· Στέψατε δώματα· εἶτα περὶ τρίτον ἢ τέταρτον μέρος· Ἰὼ Κιθαιρών, τί μ' ἐδέχου; Ἀνδραπόδου, που οἱ στέφανοι; που τὸ διάδημα; οὐδέν σε ὠφελοῦσιν οἱ δορυφόροι; Ὅταν οὖν ἐκείνων τινὶ προσίῃς, τούτων

possum: adhuc hoc reformido? Sed hæredem me non relinquet? Quid ergò? oblitus fui nihil istorum fuisse meum? quo pacto igitur ista mea esse dicam? Ut lectum in diversorio. quod si caupo moriens lectos tibi relinquet: bene est: sin alii, is eos habebit, tu alium quæres: quem si non inveneris; humi dormies, modo id facias magno animo, et stertens; et memineris, in divitibus, in regibus, in tyrannis tragœdias locum habere; nullum pauperem complere tragœdiam, nisi tanquam qui sit eorum ex numero qui chorum conficiunt: Reges autem auspicari quidem à bonis: *Ædes coronate:* deinde circa tertium aut quartum actum: *Eheu Cithæron! cur me suscepisti?* Mancipium, ubi sunt coronæ? ubi diadema? nihilne te juvant satellites? Cùm igitur istorum aliquem accesseris: horum memento, te tragœdum

των μέμνησο, ὅτι τραγῳδῷ προσέρχῃ, οὐ τῷ ὑ- Κεφ. κδ'.
ποκριτῇ, ἀλλ' αὐτῷ τῷ Οἰδίποδι. Ἀλλὰ μα-
κάριος ὁ δεῖνα· μετὰ πολλῶν δὲ περιπατεῖ. Κἀ-
γὼ συγκατατάττω ἐμαυτὸν σὺν τοῖς πολλοῖς, καὶ
μετὰ πολλῶν περιπατῶ. Τὸ δὲ κεφάλαιον μέμ-
νησο, ὅτι ἡ θύρα ἤνοικται. μὴ γίνου τῶν παιδίων
δειλότερος· ἀλλ' ὡς ἐκεῖνα, ὅταν αὐτοῖς μὴ ἀ-
ρέσκῃ τὸ πρᾶγμα, λέγει, ἔτι Οὐκέτι παίζω·
καὶ σύ, ὅταν σοι φαίνεταί τινα εἶναι τοιαῦτα, εἰ-
πῶν, Οὐκέτι παίζω, ἀπαλλάσσου· μένων δὲ,
μὴ θρήνει.

ΚΕΦ.

gœdum convenire, non quidem hiſtrionem, ſed ipſum Oedipodem. At ille beatus eſt; magnum habet comitatum. Et ego me conjungo cum populo, magnúmque habeo comitatum. Quod autem caput eſt, memento apertam eſſe januam: nè ſis pueris timidior: ſed ut illi dicunt, quum non ampliùs re delectantur, ſe diutiùs non luſuros eſſe: ſic et tu, cùm quædam ejuſmodi eſſe videbuntur, ubi te diutiùs eſſe luſurum negâris, recedito: ſin manſeris, lamentari noli.

CAP.

Κεφ. κέ.

ΚΕΦ. κέ.

Πρὸς τὸ αὐτό.

Εἰ ταῦτα ἀληθῆ ἐστι, καὶ μὴ βλακεύομεν, μηδ' ὑποκρινόμεθα, ὅτι τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐν προαιρέσει, καὶ τὸ κακὸν, τὰ δ' ἄλλα πάντα οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· τί ἔτι ταρασσόμεθα; τί ἔτι φοβούμεθα; περὶ ἃ ἐσπουδάκαμεν, τούτων ἐξουσίαν οὐδεὶς ἔχει· ὧν ἐξουσίαν οἱ ἄλλοι ἔχουσι, τούτων οὐκ ἐπιστρεφόμεθα. Ποῖον ἔτι πρᾶγμα ἔχομεν; Ἀλλὰ ἔντειλαί μοι. Τί σοι ἐντείλωμαι; ὁ Ζεὺς σοι οὐκ ἐντέταλται; οὐ δέδωκέ σοι τὰ μὲν σὰ ἀκώλυτα καὶ ἀπαραπόδιστα, τὰ δὲ μὴ σὰ κωλυτὰ καὶ παραποδιστά; Τίνα οὖν ἐντολὴν ἔχων, ἐκεῖθεν ἐλήλυθας; ποῖον διάταγμα; Τὰ σὰ τήρει ἐκ παντὸς τρόπου, τῶν ἀλ-

CAP. XXV.

Eadem de re.

SI hæc vera ſunt, neque nos ſocordiæ damus, neque ſimulatè dicimus, bonum hominis itemque malum in voluntate eſſe poſitum, cætera vero omnia nihil ad nos pertinere: quid adhuc perturbamur? quæ res nobis curæ ſunt, eas nemo habet in poteſtate: quæ in aliorum poteſtate ſunt, eas non curamus. Cur adhuc negotium nobis ipſi faceſſimus? Mandata mihi dato. Quid tibi mandem? Jupiter nonne tibi dedit mandatum? nonne id tibi dedit, ut tua ita teneres ut nec impediri poſſent, nec prohiberi? ea verò quæ tua non ſunt, ut et prohiberi poſſent, et impediri? Quod igitur mandatum indè attulifti? quod præceptum? Tua cuſtodito quovis mo-

ἀλλοτρίων μὴ ἐφίεσο. Τὸ πιστὸν, σὸν; τὸ αἰδήμον, σόν· τίς οὖν ἀφελέσθαι δύναταί σου ταῦτα; τίς κωλύσει χρῆσθαι αὐτοῖς ἄλλος εἰ μὴ σύ; σὺ δὲ πῶς; ὅταν τὰ μὴ σαυτοῦ σπουδάσῃς, τὰ σαυτοῦ ἀπώλεσας. Τοιαύτας ἔχων ὑποθήκας καὶ ἐντολὰς παρὰ τοῦ Διὸς, ποίας ἔτι παρ' ἐμοῦ θέλεις; κρείσσων εἰμὶ ἐκείνου; ἀξιοπιστότερος; ἀλλὰ ταύτας τηρῶν, ἄλλων τίνων προσδέῃ; ἀλλ' ἐκεῖνος οὐκ ἐντέταλται ταῦτα; Φέρε τὰς προλήψεις, φέρε τὰς ἀποδείξεις τὰς τῶν φιλοσόφων, φέρε ἃ πολλάκις ἤκουσας, φέρε δ' ἃ εἶπας αὐτὸς, φέρε ἃ ἀνέγνως, φέρε ἃ ἐμελέτησας. Μέχρις οὗτινος ταῦτα τηρεῖν καλῶς ἔχει, καὶ τὴν παιδιὰν μὴ λύειν; Μέχρις ἂν κομψῶς διεξάγηται. Ἐν Σατορναλίοις λέλογχε βασιλεύς· ἔδοξε γὰρ παῖξαι ταύτην τὴν παιδιάν· προστάσσει, Σὺ πίε, Σὺ κέρασον, Σὺ ᾆσον, Σὺ ἄπελθε, Σὺ ἐλθέ. Ὑπακούω, ἵνα Κεφ. κα'.

modo: aliena nè concupiſcito. Fides tua eſt, tua eſt verecundia: quis ergò hæc tibi eripere poteſt? quis iis uti prohibebit alius, niſi tu? tu verò quomodo? cùm iis rebus ſtudueris quæ tuæ non ſunt, tuas perdes. Talibus documentis et mandatis à Jove inſtructus, quæ adhuc à me poſtulas? num ego melior ſum illo? num fide dignior? hæc ſi cuſtodieris, quibus aliis indigebis? num ille non mandavit hæc? Profer notiones; profer demonſtrationes philoſophorum; profer ea quæ ſæpe audiviſti; profer quæ ipſe dixiſti; profer quæ legiſti; profer quæ meditatus es. Quouſque ſervare iſta rectum eſt, ludúmque non dirimere? Quoad is concinnè actus fuerit. Saturnalibus rex ſortito factus eſt: viſum enim fuit eum ludere ludum: imperat, Tu bibe; Tu miſce; Tu cane; Tu diſcede; Tu ades. Obtempero, nè per me ludus dirimatur.

At

Κεφ. κα'. ἵνα μὴ παρ' ἐμὲ λύηται ἡ παιδιά. Ἀλλὰ σὺ ὑπολάμβανε, ὅτι ἐν κακοῖς εἶ. Οὐχ ὑπολαμβάνω· καὶ τίς μ' ἀναγκάσει ὑπολαμβάνειν; Πάλιν συνεθέμεθα παῖξαι τὰ περὶ Ἀγαμέμνονα καὶ Ἀχιλλέα. καταταγεὶς Ἀγαμέμνων, λέγει μοι· Πορεύου πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, καὶ ἀπόσπασον τὴν Βρισηΐδα. Πορεύομαι. Ἔρχου. Ἔρχομαι. Ὥσπερ ἐπὶ τῶν ὑποθετικῶν λόγων ἀναστρεφόμεθα, οὕτω δεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ βίου. Ἔστω νύξ. Ἔστω. Τί οὖν; ἡμέρα ἐστίν; Οὔ. Ἔλαβον γὰρ ὑπόθεσιν, τοῦ νύκτα εἶναι· Ἔστω σε ὑπολαμβάνειν ὅτι νύξ ἐστιν. Ἔστω. Ἀλλὰ καὶ ὑπόλαβε ὅτι νύξ ἐστιν. Οὐκ ἀκολουθεῖ τῇ ὑποθέσει. Οὕτω καὶ ἐνταῦθα. ἔστω σε εἶναι δυστυχῆ. Ἔστω. Ἆρ' οὖν ἀτυχὴς εἶ; Ναί. Τί οὖν; κακοδαιμονεῖς; Ναί. Ἀλλὰ καὶ ὑπόλαβε, ὅτι ἐν κακοῖς εἶ. Οὐκ ἀκολουθεῖ τῇ ὑποθέσει, καὶ ἄλλος με κωλύει. Μέχρι πόσου οὖν ὑπα-

At ſi Rex dicat, tu in malis te eſſe putato: non puto; et quis me putare coget? Rurſus conſtituimus ludum Agamemnonis et Achillis repræſentare. qui perſonam gerit Agamemnonis, ſic mihi mandat: Achillem accedito, et abſtrahe Briſeidem. Abeo. Veni. Venio. Quemadmodum in orationibus hypotheticis, ità in vita etiam nobis eſt verſandum. Eſto nox. Eſto. Quid ergò? Dies eſt? Non. conditionem enim hanc admiſi: eſſe noctem. Liceat te putare eſſe noctem. Liceat. Atque etiam puta eſſe noctem. Non hoc conditioni illi eſt conſentaneum? Sic etiam hoc loco: eſto: ſis calamitoſus. Eſto. Ergò etiam infortunatus es? Etiam. Quid ergò? Res adverſæ tibi ſunt? Etiam. At putato etiam, te eſſe in malis. Illud verò conditioni non eſt conſentaneum: etiam alius impedit. Quatenus igitur hujuſmodi ratiocinationibus

ὑπακουστέον τοῖς τοιούτοις; Μέχρις ἂν οὗ λυσι- Κεφ. κε'.
τελῇ· τοῦτο δ' ἔστι, μέχρις ἂν οὗ σώζω τὸ πρέ-
πον καὶ τὸ κατάλληλον. Λοιπὸν οἱ μέν εἰσι κα-
ταύστηροι καὶ κακοστόμαχοι· καὶ λέγουσιν, Ἐγὼ
οὐ δύναμαι παρὰ τούτῳ δειπνεῖν, ἵν' αὐτοῦ ἀνέ-
χωμαι καθ' ἡμέραν διηγουμένου, πῶς ἐν Μυσίᾳ
ἐπολέμησε· Διηγησάμην σοι, ἀδελφὲ, πῶς ἐπὶ
τὸν λόφον ἀνέβην· πάλιν ἄρχομαι πολιορκεῖσθαι.
Ἄλλος δὲ λέγει, Ἐγὼ δειπνῆσαι θέλω μᾶλλον,
καὶ ἀκούειν αὐτοῦ, ὅσα θέλει ἀδολεσχοῦντος. Καὶ
σὺ σύγκρινε ταύτας τὰς ἀξίας· μόνον μηδὲν βα-
ρούμενος ποίει, μὴ θλιβόμενος, μήδ' ὑπολαμ-
βάνων ἐν κακοῖς εἶναι· τοῦτο γὰρ οὐδείς σε ἀναγ-
καΐζει. Καπνὸν πεποίηκεν ἐν τῷ οἰκήματι; ἂν μέ-
τριον, μενῶ· ἂν λίαν πολύν, ἐξέρχομαι. Τούτου
γὰρ δεῖ μεμνῆσθαι καὶ κρατεῖν, ὅτι ἡ θύρα ἤ-
νοικται. Ἀλλὰ μὴ οἴκει ἐν Νικοπόλει. Οὐκ οἰ-
κῶ.

tiocinationibus eſt aſſentiendum? Quatenus expedit: hoc eſt, quatenus id conſervo quod decorum et accommodatum eſt. Denique alii ſunt ſubauſteri, et è ſtomacho laborant: atque aiunt; Ego non poſſum apud illum cœnare, ut eum feram quotidie commemorantem, quemadmodum in Myſia bellum geſſerit: Narravi tibi frater ut tumulum ſuperârim; rurſus deinde obſideri cœpi. Alius vero ait, ſe potiùs cœnare velle, et auditurum quaſvis illius nugas. Et tu horum æſtimatione factâ judica: dummodo nihil gravatus facias; non afflictus; neque in malis te exiſtimans. iſtud enim nemo te cogit. Fumum excitavit in cubiculo? ſi mediocrem; manebo: ſin maximum; egredior. Hoc enim meminiſſe et tenere oportet, januam apertam eſſe. At, nè habites Nico-

Κεφ. κε'. κῶ. Μηδ' ἐν Ἀθήναις. Οὐδ' ἐν Ἀθήναις. Μηδ' ἐν Ῥώμῃ. Οὐδ' ἐν Ῥώμῃ. Ἐν Γυάροις ὄικει. Οἰκῶ. Ἀλλὰ πολύς μοι καπνὸς φαίνεται, τὸ ἐν Γυάροις οἰκεῖν. Ἀποχωρῶ, ὅπου μ' οὐδεὶς κωλύσει οἰκεῖν· ἐκείνη γὰρ ἡ οἴκησις παντὶ ἤνοικται. καὶ τὸ τελευταῖον χιτωνάριον, τουτέστι τὸ σωμάτιον, τούτου ἀνωτέρω οὐδενὶ οὐδὲν εἰς ἐμὲ ἔξεστι. Διὰ τοῦτο ὁ Δημήτριος εἶπε τῷ Νέρωνι· Ἀπειλεῖς μοι θάνατον, σοὶ δ' ἡ Φύσις. Ἂν δὲ τὸ σωμάτιον θαυμάσω, δοῦλον ἐμαυτὸν παραδέδωκα· ἂν τὸ κτησίδιον, δοῦλον. εὐθὺς γὰρ αὐτὸς κατ' ἐμαυτοῦ δηλῶ, τίνι ἁλωτός εἰμι· ὡς ὁ ὄφις ἐὰν συσπᾷ τὴν κεφαλὴν, λέγω, ἐκεῖνο αὐτοῦ τύπτε ὃ φυλάσσει. καὶ σὺ γίνωσκε, ὅτι ὃ ἂν φυλάσσειν ἐθέλῃς, κατ' ἐκεῖνο ἐπιβήσεταί σου ὁ κύριος. Τούτων μεμνημένος, τίνα ἔτι κολακεύσεις, ἢ φοβήσῃ; Ἀλλὰ

poli. Non habito. Nec Athenis. Neque Athenis habito. Nec Romæ. Neque Romæ. In Gyaris habita. Habito. Sed in Gyaris habitare, magni mihi fumi inſtar eſſe videtur. Recedo eò, ubi me habitare nemo prohibebit: nam illa habitatio cuivis eſt aperta. et poſtremum amiculum, corpuſculum ſcilicet, hoc ultra in me nemini quicquam licet. Propterea Demetrius Neroni dixit: *Tu mihi mortem minitaris, Natura tibi.* Quod ſi corpuſculum admirabor, in ſervitutem me dedi: ſi poſſeſſiunculam, eodem modo. ſtatim enim ipſe de me judicium facio, quâ re capi queam: non ſecus ac ſerpens, qui cùm caput contrahit, illam dico ejus partem verbera, quam cuſtodit. tu quoque ſcito, quicquid cuſtodire volueris, id invaſurum eſſe tuum dominum. Harum rerum memor ſi fueris, cui jam adulaberis? quem time-

Κεφ. κα'.

Ἀλλὰ θέλω καθῆσθαι ὅπου οἱ Συγκλητικοί. Ὁρᾷς, ὅτι σὺ σαυτῷ στενοχωρίαν παρέχεις; σὺ σαυτὸν θλίβεις; Πῶς οὖν ἄλλως θεωρήσω καλῶς ἐν τῷ Ἀμφιθεάτρῳ; Ἄνθρωπε, καὶ μὴ θεώρει, καὶ οὐ μὴ θλίβῃς. τί πράγματα ἔχεις; ἢ μικρὸν ἔκδεξαι, καὶ ἀχθείσης τῆς θεωρίας κάθισον εἰς τοὺς τῶν Συγκλητικῶν τόπους, καὶ ἡλιάζου. Καθόλου γὰρ ἐκείνου μέμνησο, ὅτι ἑαυτοὺς θλίβομεν, ἑαυτοὺς στενοχωροῦμεν· τουτέστι, τὰ δόγματα ἡμᾶς θλίβει καὶ στενοχωρεῖ. Ἐπεὶ τί ἐστιν αὐτὸ τὸ λοιδορεῖσθαι; παραστὰς λίθον λοιδόρει· καὶ τί ποιήσεις; ἂν οὖν τις ὡς λίθος ἀκούῃ, τί ὄφελος τῷ λοιδοροῦντι; ἂν δ' ἔχῃ τὴν ἀσθένειαν τοῦ λοιδορουμένου ὁ λοιδορῶν ἐπιβάθραν, τότε ἀνύει τι. Περίσχισον αὐτόν. Τί λέγεις αὐτόν; τὸ ἱμάτιον λάβε, περίσχισον. Ὕβριν σοι πεποίηκα. Καλῶς σοι γένοιτο.

timebis? At ſedere volo, ubi Senatores. Nonne vides te ipſum tibi circundare anguſtias? te à teipſo premi? Quo pacto ergò aliter commodè in Amphitheatro ſpectabo? Homo, etiam non ſpectato; ità non premêris. quid tibi ipſi negotium faceſſis? aut paululum exſpecta, finitóque ſpectaculo in Senatorias ſedes te confer, et apricare. Nam illud universè meminiſſe oportet, nos à nobisipſis urgeri, à nobisipſis in anguſtias redigi: hoc eſt, decretis noſtris urgeri nos, et coarctari. Nam audire convitia, quid ipſum per ſe eſt? aſta lapidi, eſque convitiare: quid proficies? ſi quis ergò ut lapis audierit, quam è ſuis maledictis capiet utilitatem convitiator? ſin convitiator ejus cui maledicit imbecillitatem, tanquam ſcalas prehenderit; tunc aliquid proficiet. Exue ipſum. Quid ais, ipſum? cape veſtem; eam abſcinde.

Κεφ. κε'. γένοιτο. Ταῦτα ἐμελέτα Σωκράτης· διατοῦτο ἓν ἔχων πρόσωπον ἀεὶ διετέλει. Ἡμεῖς δὲ θέλομεν πάντα μᾶλλον ἀσκεῖν καὶ μελετᾶν, ἢ ὅπως ἀπαραπόδιστοι καὶ ἐλεύθεροι ἐσόμεθα. Παράδοξα λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι. Ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις τέχναις οὐκ ἔστι παράδοξα; καὶ τί παραδοξότερόν ἐστιν, ἢ κεντεῖν τινι τὸν ὀφθαλμόν, ἵνα ἴδῃ; εἴ τις ἀπείρῳ τῶν ἰατρικῶν τοῦτο εἶπεν, οὐκ ἂν κατεγέλα τοῦ λέγοντος; Τί οὖν θαυμαστόν, εἰ καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ πολλὰ τῶν ἀληθῶν παράδοξα φαίνεται τοῖς ἀπείροις;

ΚΕΦ.

Contumeliâ te affeci. Bene tibi ſit. Hæc meditabatur Socrates; eâque de causâ eodem ſemper vultu fuit. Nos autem quævis potiùs exercere meditarſque volumus, quàm quâ ratione omnis impedimenti immunes ac liberi ſimus. Paradoxa dicunt philoſophi. Num in aliis artibus nulla ſunt paradoxa? Et quid magìs præter opinionem eſt, quàm alicui pungi oculum ut videat? ſi quis hoc rei medicæ ignaro diceret, nonne rideretur ab eo? Quid ergò miri eſt, multa etiam in philoſophia, cùm vera ſint, paradoxa videri imperitis?

CAP.

Κεφ. κϛ'.

ΚΕΦ. κϛ'.

Τίς ὁ βιωτικὸς νόμος.

Ἀναγινώσκοντος δὲ τοὺς ὑποθετικούς, ἔφη· Νόμος ὑποθετικός ἐστι καὶ οὗτος, τὸ ἀκόλουθον τῇ ὑποθέσει παραδέχεσθαι. πολὺ πρότερον δὲ νόμος βιωτικός ἐστιν οὗτος, τὸ ἀκόλουθον τῇ Φύσει πράττειν. εἰ γὰρ ἐπὶ πάσης ὕλης καὶ περιστάσεως βουλόμεθα τηρῆσαι τὸ κατὰ Φύσιν, δῆλον ὅτι ἐν παντὶ στοχαστέον, τοῦ μήτε τὸ ἀκόλουθον ἡμᾶς ἐκφυγεῖν, μήτε παραδέξασθαι τὸ μαχόμενον. Πρῶτον οὖν ἐπὶ τῆς θεωρίας γυμνάζουσιν ἡμᾶς οἱ φιλόσοφοι, ὅπου ῥᾷον· εἶτα οὕτως ἐπὶ τὰ χαλεπώτερα ἄγουσιν· ἐνταῦθα γὰρ οὐδέν ἐστι τὸ ἀνθέλκον, ὡς πρὸς τὸ ἀκολουθῆσαι τοῖς διδασκομένοις.

CAP. XXVI.

Quæ sit vitæ lex.

CUM hypotheticas propositiones legeret, eam etiam legem esse dixit hypotheticam, id quod hypothesi congruat, ut admittatur. vitæ autem lex illa multò antiquior est, id quod Naturæ consentaneum fuerit, ut agatur. Nam si in quavis materia, rerumque difficultate id conservare voluerimus, quod secundum Naturam est; eò in omnibus collimandum esse constat, ut neque id quod consequens est nos effugiat, neque aliquid repugnans admittatur. Primùm igitur in contemplatione nos exercent philosophi, id quod facilius est: deinde sic ad difficiliora perducunt: hîc enim nihil est quod renitatur,

Κεφ. κε'. δασκομένοις· ἐπὶ δὲ τῶν βιωτικῶν, πολλὰ τὰ περισπῶντα. γελοῖος οὖν ὁ λέγων, πρῶτον βούλεσθαι ἀπ' ἐκείνων· οὐ γὰρ ῥᾴδιον ἄρχεθαι ἀπὸ τῶν χαλεπωτέρων. καὶ τοῦτον ἀπολογισμὸν ἔδει φέρειν πρὸς τοὺς γονεῖς, τοὺς ἀγαναντοῦντας ἐπὶ τῷ φιλοσοφεῖν τὰ τέκνα· Οὐκοῦν ἁμαρτάνω πάτερ, καὶ οὐκ οἶδα τὸ ἐπιβάλλον ἐμαυτῷ, καὶ προσῆκον; εἰ μὲν οὐδὲ μαθητόν ἐστιν, οὐδὲ διδακτόν, τί μοι ἐγκαλεῖς; εἰ δὲ διδακτόν, δίδασκε· εἰ δὲ σὺ μὴ δύνασαι, ἄφες με μαθεῖν παρὰ τῶν λεγόντων εἰδέναι. Ἐπεὶ τί δοκεῖς; ὅτι θέλων περιπίπτω κακῷ, καὶ ἀποτυγχάνω τοῦ ἀγαθοῦ; Μὴ γένοιτο. Τί οὖν ἐστι τὸ αἴτιον τοῦ ἁμαρτάνειν με; Ἡ ἄγνοια. Οὐ θέλεις οὖν ἀποθῶμαι τὴν ἄγνοιαν; τίνα πώποτε ὀργὴ ἐδίδαξε τὰ κυβερνητικά, τὰ μουσικά; τὰ βιωτικὰ οὖν διὰ

nitatur, quò minùs ea ſequamur quæ docentur: in vitæ autem ratione multa ſunt, quæ huc atque illuc diſtrahant. ridiculus igitur eſt qui ait, ſe ab his velle capere principium: neque enim facile eſt à difficilioribus auſpicari. et hæc defenſio ad parentes erat afferenda, qui moleſtè ferunt liberos ſuos philoſophari: Num pecco pater, et ignoro quod mihi conveniat, quodque meum ſit officium? quod ſi neque diſci poteſt, neque doceri; quid me accuſas? ſin doceri poteſt; doce: quòd ſi tu non potes; ſine ab iis diſcam qui ſe ſcire profitentur. Nam quid putas? me volentem in malum incidere et fruſtrari bono? Abſit. Quæ igitur mihi peccandi cauſa eſt? Ignorantia. Non vis igitur me deponere ignorantiam? quem unquam ira docuit gubernandi artem? quem muſicam? artem igitur vivendi putas fore, ut tua me ira doceat? Hæc ab

eo

διὰ τὴν ὀργήν σου δοκεῖς ὅτι μαθήσομαι; Ταῦτα Κεφ. κς'.
ἐκείνῳ μόνῳ λέγειν ἔξεστι, τῷ τὴν τοιαύτην ἐπιβολὴν ἐννοχότι. Εἰ δέ τις μόνον ἐπιδείκνυσθαι θέλων ἐν συμποσίῳ, ὅτι οἶδε τοὺς ὑποθετικούς, ἀναγινώσκει ταῦτα, καὶ προσέρχεται τοῖς φιλοσόφοις· οὗτος ἄλλό τι πράσσει, ἢ ἵνα αὐτὸν συγκλητικὸς παρακατακείμενος θαυμάσῃ; ἐκεῖ γὰρ τῷ ὄντι αἱ μεγάλαι ὕλαι εἰσί· καὶ οἱ ἐνθάδε πλοῦτοι ἐκεῖ παίγνια δοκοῦσι. Διὰ τοῦτο ἐκεῖ δύσκολον κρατῆσαι τῶν αὐτοῦ φαντασιῶν, ὅπου τὰ ἐκεῖ ὄντα μεγάλα. Ἐγὼ τινα οἶδα κλαίοντα, Ἐπαφροδίτου τῶν γονάτων ἁπτόμενον, καὶ λέγοντα ταλαιπωρεῖν, ἀπολελεῖφθαι γὰρ αὐτῷ μηδέν, εἰ μὴ ἑκατὸν πεντήκοντα μυριάδας. Τί οὖν ὁ Ἐπαφρόδιτος; κατεγέλασεν, ὡς ἡμεῖς; Οὔ. ἀλλ' ἐπιθαυμάσας λέγει, Τάλας, πῶς οὖν ἐσιώπας; πῶς ἐκαρτέρεις;

Κράξας

eo ſolo dicenda ſunt, qui tale animi propoſitum ſecum tulit. Si quis autem, ut in convivio duntaxat oſtentet, ſcire ſe pronuntiata hypothetica, iſta legit, et philoſophos accedit: ſne aliud quiddam agit quàm ut ſenator aliquis proxime aſſidens ipſum admiretur? nam illic magnæ revera ſunt materiæ: et hujus loci divitiæ illic pro ludicris habentur. Quapropter ibi difficile eſt imperare ſuis viſis, ubi ea quæ illic ſunt, magna habentur. Ego novi quendam, qui plorans, et Epaphroditi genua amplexans, ſe in ærumnis eſſe diceret, quòd ſibi nihil niſi millies quingenties eſſet reliquum. Quid ergò Epaphroditus? deriſitne hominem, ut nos? Imò cum admiratione: O te miſerum, inquit, quo pacto igitur tacuiſti? quo pacto tolerâſti?

Cùm

Κεφ. κε'. Κράξας δὲ τὸν ἀναγινώσκοντα τοὺς ὑποθετικούς, καὶ γελάσαντος τοῦ ὑποθεμένου αὐτῷ τὴν ἀνάγνωσιν, Σεαυτοῦ, ἔφη, καταγελᾷς· οὐ προεγύμνασας τὸν νεανίσκον, οὐδ' ἔγνως, εἰ δύναται τούτοις παρακολουθεῖν. Ἀλλ' ὡς ἀναγνώστῃ αὐτῷ χρῇ; Τί οὖν, ἔφη, τῇ δυναμένῃ διανοίᾳ συμπεπλεγμένου ἐπικρίσει παρακολουθεῖν, ἔπαινον πιστεύομεν, ψόγον πιστεύομεν, ἐπίκρισιν περὶ τῶν καλῶς ἢ κακῶς γινομένων; κἂν τινα κακῶς λέγῃ, οὗτος ἐπιστρέφεται· κἂν ἐπαινῇ τινά, ἐπαίρεται ἐν τοῖς οὕτω μικροῖς, ὁ μὴ εὑρίσκων τὸ ἑξῆς. Αὕτη οὖν ἀρχὴ τοῦ φιλοσοφεῖν, αἴσθησις τοῦ ἰδίου ἡγεμονικοῦ, πῶς ἔχει· μετὰ γὰρ τὸ γνῶναι ὅτι ἀσθενῶς, οὐκ ἔτι θελήσει χρῆσθαι αὐτῷ πρὸς τὰ μέγιστα. Νῦν δὲ μὴ δυνάμενοί τινες τὸν ψωμὸν καταπίνειν, συντάξεις ἀγοράζοντες ἐπιβάλλονται ἐσθίειν

Cùm autem eum qui hypothetica pronuntiata legebat, vocâſſet: eúmque is qui legendi munus illi mandârat, derideret; Teipſum, inquit, derides; non præparâſti adoleſcentem, nec explorâſti, an iſta poſſit ratione aſſequi. At eo ut anagnoſte uteris? Quid igitur, inquit, ingenio, quod complexi judicium queat aſſequi, laudationem credimus, reprehenſionem credimus, judicióque de rectè aut perperam factis? quòd ſi cui maledicit, is curat: ſi quem laudat, rebus adeò minutis extollitur is, qui id quod conſequens eſt, non deprehendit. Hoc igitur eſt philoſophandi principium, animadvertere, principalis pars animæ quo pacto ſit affecta: nam ejus imbecillitate cognita, eâ poſthac uti non volet ad res maximas. Nunc cùm nonnulli deglutire buccellam non poſſint, volumina emunt, eáque devorare conantur. unde fit, ut

aut

ἐσθίειν. διατοῦτο ἐμοῦσιν, ἢ ἀπεπτοῦσιν· εἶτα στρόφοι, καὶ καταῤῥοίαι, καὶ πυρετοί. ἔδει δ' ἐφιστάνειν, εἰ δύνανται. Ἀλλ' ἐν μὲν θεωρίᾳ ῥᾴδιον ἐξελέγξαι τὸν οὐκ εἰδότα· ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὸν βίον, οὔτε παρέχει ἑαυτόν τις ἐλέγχῳ, τόν τ' ἐξελέγξαντα μισοῦμεν. ὁ δὲ Σωκράτης ἔλεγεν, ἀνεξέταστον βίον μὴ ζῆν. Κεφ. κζ.

ΚΕΦ. κζ'.

Ποσαχῶς αἱ φαντασίαι γίνονται· καὶ τίνα πρόχειρα πρὸς αὐτὰς βοηθήματα παρασκευαστέον.

Τετραχῶς αἱ φαντασίαι γίνονται ἡμῖν· ἢ γάρ ἐστι τινὰ οὕτως, ὡς φαίνεται· ἢ οὐκ ὄντα, οὐδὲ φαίνεται ὅτι ἐστίν· ἢ ἔστι, καὶ οὐ φαίνεται· ἢ οὐκ ἔστι, καὶ φαίνεται. Λοιπὸν, ἐν πᾶσι τούτοις ἐυστο-

aut revomant, aut cruditate laborent: inde vertigines, fluxiones et febres oriuntur. hìc conſiderandum erat, quid poſſent. Verùm in contemplatione facile eſt coarguere ignorantem: in vitæ autem actionibus, neque ſe quiſquam coarguendum exhibet; et eum qui coarguit odimus. Socrates autem dixit, vitam in quam non inquiritur non eſſe vitalem.

CHAP. XXVII.

Quot modis viſa exiſtant: & quæ adjumenta adverſus ea comparanda ſint?

QUATUOR modis viſa in nobis exiſtunt: aut enim talia ſunt, qualia videntur: aut cùm non ſint, nec eſſe videntur: aut ſunt, et non eſſe videntur. In his igitur omnibus ſcopum attingere, eruditi eſt munus. Quicquid

Κεφ. κζ'. εὐστοχεῖν, ἔργον ἐστὶ τοῦ πεπαιδευμένου. Ὅ, τι δ' ἂν ᾖ τὸ ἥλιθον, ἐκείνῳ δεῖ προσάγειν τὴν βοήθειαν· εἰ σοφίσματα ἡμᾶς Πυρρώνεια καὶ Ἀκαδημαϊκὰ τὰ ἥλιθόντα ἐστιν, ἐκείνοις προσάγωμεν τὴν βοήθειαν. εἰ αἱ τῶν πραγμάτων πιθανότητες καθ' ἃς φαίνεταί τινα ἀγαθὰ οὐκ ὄντα, ἐκεῖ τὴν βοήθειαν ζητῶμεν. εἰ ἔθος ἐστὶ τὸ ἥλιθον, πρὸς ἐκεῖνο τὴν βοήθειαν ἀνευρίσκειν πειρατέον. Τί οὖν πρὸς ἔθος ἐστὶν εὑρίσκειν βοήθημα; Τὸ ἐναντίον ἔθος. Ἀκούεις τῶν ἰδιωτῶν λεγόντων, Τάλας ἐκεῖνος ἀπέθανεν· ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἡ μήτηρ· ἐξεκόπη, ἀλλαὶ καὶ ἄωρος, καὶ ἐπὶ ξένης. Ἄκουσον τῶν ἐναντίων λόγων· ἀπόσπασον σεαυτὸν τούτων τῶν φωνῶν· ἀντίθες τῷ ἔθει τὸ ἐναντίον ἔθος· πρὸς τοὺς σοφιστικοὺς λόγους τὰ λογικά, καὶ τὴν ἐν τούτοις γυμνασίαν καὶ τριβήν· πρὸς τὰς τῶν πραγμάτων πιθανότητας, τὰς προλήψεις

autem nos preſſerit, ei afferendum erit adjumentum: ſi captiones nos Pyrrhoniæ et Academicæ preſſerint, adverſus illas auxilia quæremus: ſi rerum probabilitates, quibus fit ut nonnulla quæ bona non ſunt, in bonis eſſe videantur; illuc ſuppetias mittamus. ſi conſuetudo erit quæ premat, danda erit opera ut ei adjumentum inveniamus. Quod igitur contra conſuetudinem adjumentum invenietur? Contraria conſuetudo. Vulgo dici audis: Miſer ille defunctus eſt; periit pater ejus atque mater; ſublatus eſt è medio; ſdque immatura ætate, et peregré. Audi contrarias rationes: avelle te ab iſtis vocibus; oppone conſuetudini contrariam conſuetudinem: captioſis concluſiunculis diſſerendi artem, ejuſque exercitationem et frequentem uſum: contra rerum probabilitatem, evidentes

λήψεις ἐναργεῖς, ἐσμηγμένας καὶ προχείρους ἔχειν δεῖ. Ὅταν θάνατος φαίνηται, καλὸν πρόχειρον ἔχειν, ὅτι τὰ κατὰ ἐκκλίνειν καθήκει, καὶ ἀναγκαῖον ὁ θάνατος. Τί γὰρ ποιήσω; ποῦ γὰρ αὐτὸν φύγω; Ἔστω ἐμὲ εἶναι Σαρπηδόνα τὸν τοῦ Διός, ἵν' οὕτω γενναίως εἴπω, Ἀπελθὼν ἢ αὐτὸς ἀριστεῦσαι θέλω, ἢ ἄλλῳ παρασχεῖν ἀφορμὴν τοῦ ἀριστεῦσαι· εἰ μὴ δύναμαι κατορθῶσαί τι αὐτὸς, οὐ φθονήσω ἄλλῳ τοῦ ποιῆσαί τι γενναῖον. ἔστω ταῦτα ὑπὲρ ἡμᾶς· ἐκεῖνο οὐ πίπτει εἰς ἡμᾶς; καὶ ποῦ φύγω τὸν θάνατον; μηνύσατέ μοι τὴν χώραν· μηνύσατε ἀνθρώπους εἰς οὓς ἀπέλθω, εἰς οὓς οὐ παραβάλλει. μηνύσατε ἐπαοιδήν· εἰ μὴ ἔχω, τί με θέλετε ποιεῖν; οὐ δύναμαι τὸν θάνατον ἀποφυγεῖν· τῷ φοβεῖσθαι αὐτὸν μὴ ἀποφύγω; Ἀλλ' ἀποθάνω πενθῶν καὶ τρέμων; Αὕτη γὰρ Κεφ. κζ'.

tes anticipationes, expolitas et promptas habere oportet. Cùm mors obverſetur, in promptu habere expedit, mala declinanda eſſe, mortem autem eſſe neceſſariam. Quid ergò faciam? ubi eam fugiam? Fingam me (liceat enim magnificè loqui) Sarpedonem eſſe ſatu Jovis editum: Abibo, et aut ipſe rem bene gerere velim, aut alteri rei bene gerendæ occaſionem dabo: ſi quid ipſe rectè adminiſtrare non potero; non invidebo alteri præclari facinoris gloriam. ſint hæc ſupra nos: illud non cadit in nos? et quo fugiam mortem? oſtendite mihi locum: oſtendite homines ad quos me conferam; ad quos non perveniat: oſtendite incantationem: ſi non habeo, quid me vultis facere? non poſſum effugere mortem. metuendo quidem eam non effugiam. At moriar lugens et tremens? Hic enim perturbationis ortus eſt,

Κεφ. κζ'. γὰρ γένεσις πάθους, θέλειν τι, καὶ μὴ γένεσθαι. Ἔνθεν ἂν μὲν δύνωμαι τὰ ἐκτὸς μετατιθέναι πρὸς τὴν βούλησιν τὴν ἐμαυτοῦ, μετατίθημι· εἰ δὲ μή, τὸν ἐμποδίζοντα ἐκτυφλῶσαι θέλω· πέφυκε γὰρ ὁ ἄνθρωπος, μὴ ὑπομένειν ἀφαιρεῖσθαι τοῦ ἀγαθοῦ, μὴ ὑπομένειν περιπίπτειν τῷ κακῷ. Εἶτα τὸ τελευταῖον, ὅταν μήτε τὰ πράγματα μεταθεῖναι δυνηθῶ, μήτε τὸν ἐμποδίζοντα ἐκτυφλῶσαι· κάθημαι καὶ στένω, καὶ ὃν δύναμαι λοιδορῶ, τὸν Δία καὶ τοὺς Θεοὺς τοὺς ἄλλους· εἰ γὰρ μὴ ἐπιστρέφονταί μου, τί ἐμοὶ καὶ αὐτοῖς; Ναί; ἀλλ' ἀσεβὴς ἔσῃ. Τί οὖν μοὶ χεῖρόν ἐστιν, ὧν ἔστι μοι νῦν; Τὸ σύνολον ἐκείνου μεμνῆσθαι, ὅτι ἐὰν μὴ ἐν τῷ αὐτῷ ᾖ τὸ εὐσεβὲς καὶ συμφέρον, οὐ δύναται σωθῆναι τὸ εὐσεβὲς ἔν τινι. Ταῦτα οὐ δοκεῖ ἐπείγοντα; Ἔρχέσθω καὶ ἀπαντάτω Πυῤῥώνειος καὶ

velle aliquid, atque id non fieri. Ubi igitur res externas ad meam voluntatem transferre poſſum, transfero: ſin minùs, eum qui me impedit, excæcare volo. ſic enim naturâ comparatum eſt, ut homo non patiatur eripi ſibi bonum, non patiatur incidere in malum. Tandem cùm neque res transferre queo, neque eum qui impedit excæcare: ſedeo gemens, et quemcunque poſſum, maledictis lacero, ipſum adeò Jovem et deos cæteros: nam ſi me non curant: quid mihi rei cum illis eſt? Itane? at impius eris. Quid ergó? pejúſne mihi tum erit, quàm nunc eſt? Illud enim omnino meminiſſe oportet; niſi in eadem re et pietas et utilitas collocetur, non poſſe in ullo pietatem conſervari. Hæc non videntur eſſe neceſſaria? Veniat et refragetur Pyrrhonius et Academicus. nam ego, quod ad me quidem attinet,

καὶ Ἀκαδημαϊκός. ἐγὼ μὲν γὰρ, τὸ ἐμὸν μέρος, οὐκ ἄγω σχολὴν πρὸς ταῦτα, οὐδὲ δύναμαι συνηγορῆσαι τῇ συνηθείᾳ. εἰ καὶ περὶ ἀγριδίου πραγμάτιον εἶχον, ἄλλον ἂν παρεκάλεσα τὸν συνηγορήσοντα; Τίνι οὖν ἀρκοῦμαι; Τῷ κατὰ τὸν τόπον. Πῶς μὲν αἴσθησις γίνεται, πότερον δι' ὅλων, ἢ ἀπὸ μέρους, ἴσως οὐκ οἶδα ἀπολογήσασθαι· ταράσσει δέ με ἀμφότερα. ὅτι δ' ἐγὼ καὶ σὺ οὐκ ἐσμὲν οἱ αὐτοὶ, λίαν ἀκριβῶς οἶδά. Πόθεν τοῦτο; Οὐδέποτε καταπίνειν τι θέλων, ἐκεῖ φέρω τὸν ψωμὸν, ἀλλ' ὧδε· οὐδέποτ' ἄρτον θέλων λαβεῖν, τὸ σάρον ἔλαβον, ἀλλ' ἀεὶ ἐπὶ τὸν ἄρτον ἔρχομαι, ὡς προκόπτων. Ὑμεῖς δ' αὐτοὶ οἱ τὰς αἰσθήσεις ἀναιροῦντες, ἄλλό τι ποιεῖτε; Τίς ὑμῶν εἰς βαλανεῖον ἀπελθεῖν θέλων, εἰς μυλῶνα ἀπῆλθε; Τί οὖν; οὐ δεῖ κατὰ δύνα- Κεφ. κζ'. vapor. M.

μιν

attinet, ad iſta non ſatis otii habeo, neque patrocinari poſſum conſuetudini. quòd ſi mihi vel de agello negotium eſſet, alium patronum advocarem? Quonam ergò contentus ſum? Eo qui ad locum illum pertinet. Quo pacto quidem ſenſus fiat, utrum per totum corpus ſit fuſus, an à parte aliqua exiſtat, rationem fortaſſe reddere non poſſum: nam utraque opinio me perturbat. me autem et te non eſſe eoſdem, certò ſcio. Unde hoc? Nunquam cùm aliquid deglutire volo, iſthuc fero bolum, ſed huc: neque unquam panem ſumpturus, ſcopas prehendi, ſed ſemper ad panem accedo, tanquam operæ pretium facturus. Vos autem ipſi qui ſenſus tollitis, nunquid aliud agitis? Quis veſtrum balneum ingreſſurus, in piſtrinum abiit? Quid ergò? non pro virili et hæc retinenda ſunt, ut conſuetudo obſervetur? ut

obturatæ

Κεφ. κη'. μὴν καὶ τούτων ἀντέχεσθαι, τοῦ πρῆσαι τὴν σύνήθειαν; τοῦ προφάσχεσθαι πρὸς τὰ καθ' αὑτῆς; Καὶ τίς ἀντιλέγει; Ἀλλὰ τὸν δυνάμενον, τὸν σχολάζοντα· τὸν δὲ τρέμοντα, καὶ ταρασσόμενον, καὶ ῥηγνύμενον ἔσωθεν τὴν καρδίαν, ἄλλῳ τινὶ δεῖ προσευκαιρεῖν.

ΚΕΦ. κη'.

Ὅτι οὐ δεῖ χαλεπαίνειν ἀνθρώποις· καὶ τίνα τὰ μικρὰ καὶ μεγάλα ἐν ἀνθρώποις.

Τί ἐστιν αἴτιον τοῦ συγκατατίθεσθαί τινι; Τὸ φαίνεσθαι ὅτι ὑπάρχει. Τῷ οὖν φαινομένῳ ὅτι οὐχ ὑπάρχει συγκατατίθεσθαι οὐχ οἷόν τε. Διὰ τί; Ὅτι ἡ φύσις αὕτη ἐστὶ τῆς διανοίας, τοῖς μὲν ἀληθέσιν ἐπινεύειν, τοῖς δὲ ψευδέσι δυσαρεστεῖν, πρὸς

obturatæ ſint aures adverſus ea quæ contra ipſam afferuntur? Et quis negat? Sed huic rei vacare oportet eum qui valet, et cui otium eſt: at qui tremit ac perturbatur, et cui cor intus rumpitur, is alii cuipiam rei rectiùs vocabit.

CAP. XXVIII.

Non iraſcendum eſſe hominibus: & quæ magna, quæ parva ſint in rebus humanis.

QUÆNAM eſt cauſa aſſenſionis? Quia videtur ipſum eſſe. Ei igitur quod non eſſe videtur, ut aſſentiaris fieri non poteſt. Quamobrem? Quia hæc ipſa eſt natura mentis, ut et veris annuat, et falſa averſetur, et in incertis cohibeat aſſenſum. Hujus rei quod argumentum eſt? Per-

πρὸς δὲ τὰ ἄδηλα ἐπέχειν. Τίς τούτου πίστις; Πάθε εἰ δύνασαι νῦν, ὅτι νύξ ἐστιν. Οὐχ οἷόν τε. Ἀπόπαθε ὅτι ἡμέρα ἐστίν. Οὐχ οἷόν τε. Πάθε ἢ ἀπόπαθε, ἀπὸ τοῦ ἀρτίους εἶναι τοὺς ἀστέρας. Οὐχ οἷόν τε. Ὅταν οὖν τις συγκατατίθεται τῷ ψεύδει, ἴσθι ὅτι οὐκ ἤθελε ψεύδει συγκατατίθεσθαι· πᾶσα γὰρ ψυχὴ ἄκουσα στερεῖται τῆς ἀληθείας, ὡς λέγει Πλάτων· ἀλλὰ ἔδοξεν αὐτῷ τὸ ψεῦδος, ἀληθές. Ἄγε, ἐπὶ δὲ τῶν πράξεων τί ἔχομεν τοιοῦτον, οἷον ἐνθάδε τὸ ἀληθὲς ἢ τὸ ψεῦδος; Τὸ καθῆκον καὶ παρὰ τὸ καθῆκον, τὸ συμφέρον καὶ τὸ ἀσύμφορον, τὸ κατ' ἐμὲ καὶ οὐ κατ' ἐμέ, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια. Οὐ δύναται οὖν τις δοκεῖν μὲν ὅτι συμφέρει αὐτῷ, μὴ αἱρεῖσθαι δ' αὐτό; Οὐ δύναται. Πῶς ἡ λέγουσα;

Κεφ. κη'.

απαρτιος η. μ.

Καὶ

Perſuade tibi, ſi potes, nunc eſſe noctem. Fieri non poteſt. Perſuade non eſſe diem. Fieri non poteſt. Perſuade ſtellas ſive pares ſive impares eſſe. Fieri non poteſt. Si quis igitur mendacio aſſentitur, ſcito eum aſſentiri mendacio non voluiſſe, (Omnis enim animus, ut Plato dicit, invitus privatur veritate) ſed quod falſum id viſum eſſe verum. Age, in actionibus nunquid tale habemus, quale hîc eſt veritas vel mendacium? Officium, et quod cum officio pugnat, utile atque inutile, accommodatum mihi et non accommodatum: et quæ ejuſdem generis ſunt. Nunquis ergò poteſt id quod ſibi expedire putat, non amplecti? Nemo poteſt. Quo pacto autem illa dicit?

Scio

Κεφ. κή'. Καὶ μανθάνω μὲν ὅια δρᾶν μέλλω κακά·
Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων.

Ὅτι αὐτὸ τοῦτο, τὸ θυμῷ χαρίσασθαι καὶ τιμωρήσασθαι τὸν ἄνδρα, συμφορώτερον ἡγεῖτο τοῦ σῶσαι τὰ τέκνα; Ναί. ἀλλ' ἐξηπάτηται. Δεῖξον αὐτῇ ἐναργῶς ὅτι ἐξηπάτηται, καὶ οὐ ποιήσει· μέχρι δ' ἂν οὗ μὴ δεικνύῃς, τίνι ἔχει ἀκολουθῆσαι ἢ τῷ φαινομένῳ; Οὐδενί. Τί οὖν χαλεπαίνεις αὐτῇ, ὅτι πεπλάνηται ἡ ταλαίπωρος περὶ τῶν μεγίστων, καὶ ἔχις ἀντὶ ἀνθρώπου γέγονεν, Οὐχὶ δ', εἴπερ ἄρα, μᾶλλον ἐλεεῖς, ὡς τοὺς τυφλοὺς ἐλεοῦμεν, ὡς τοὺς χωλούς, οὕτω τοὺς τὰ κυριώτατα τετυφλωμένους καὶ ἀποκεχωλωμένους; Ὅστις οὖν τούτου μέμνηται καθαρῶς, ὅτι ἀνθρώπῳ μέτρον πάσης πράξεως τὸ φαινόμενον (λοιπὸν, ἢ καλῶς φαί-

Scio quidem quæ mala ſum factura:
Sed ira ſuperior meis conſiliis.

Quippe quæ illud ipſum, indulgere iracundiæ, et ulciſci maritum, conducibilius exiſtimabat, quàm liberos conſervare. Sané: ſed decepta eſt. Evidenter ei oſtendito eſſe deceptam: et non faciet: quoad autem id non demonſtraveris: quid ſequi poterit, quàm quod ei viſum fuerit? Nihil. Cur igitur ei ſuccenſes, quòd decepta eſt miſera in rebus maximis, et pro homine vipera eſt facta? Cur non (ſi modo miſereſcit) potius te ita miſereſcit, ut cæcorum nos miſeret, ut claudorum; eodem modo qui præcipuâ ſui parte cæcutiunt et claudicant. Quiſquis itaque hujus ſincerè meminerit, omnis actionis menſuram eſſe hominis opinionem (ſeu tandem bona, aut mala ſit:

φαίνεται, ἢ κακῶς· εἰ καλῶς, ἀνέγκλητός ἐστιν· εἰ Κεφ. κη'.
κακῶς, αὐτὸς ἐζημίωται· οὐ δύναται γὰρ ἄλλος μὲν εἶναι ὁ ἀπεπλανημένος, ἄλλος δ' ὁ βλαπτόμενος·) οὐδενὶ ὀργισθήσεται, οὐδενὶ χαλεπανεῖ, οὐδένα λοιδορήσει, οὐδένα μέμψεται, οὐ μισήσει, οὐ προσκόψει οὐδενί. Ὥστε καὶ τὰ οὕτω μεγάλα καὶ δεινὰ ἔργα, ταύτην ἔχει τὴν ἀρχήν, τὸ φαινόμενον; Ταύτην, οὐδ' ἄλλην. Ἡ Ἰλιὰς οὐδέν ἐστιν, ἢ φαντασία, καὶ χρῆσις φαντασιῶν. Ἐφάνη τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ἀπάγειν τοῦ Μενελάου τὴν γυναῖκα· ἐφάνη τῇ Ἑλένῃ, ἀκολουθῆσαι αὐτῷ. Εἰ οὖν ἐφάνη τῷ Μενελάῳ παθεῖν, ὅτι κέρδος ἐστὶ τοιαύτης γυναικὸς στερηθῆναι, τί ἂν ἐγένετο; Ἀπωλώλει ἡ Ἰλιὰς οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ Ὀδύσσεια. Ἐκ τοιούτου οὖν μικροῦ πράγματος ἤρτηται τὰ τηλικαῦτα; Τίνα δὲ λέγεις τὰ τηλικαῦτα; Πολέμους, καὶ στάσεις, καὶ ἀπωλείας πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ

sit: si bona, crimine caret; si mala, ipse pœnam sustinet: neque enim potest alius decipi, alius damno affici) nemini irascetur, nemini succensebit, nemini convitiabitur, neminem oderit, neminem offendet. Ergò tam ingentia et atrocia facinora pendent ab isto opinionis principio? Ab isto, non ab alio. Ilias nihil aliud est nisi visum, et usus visorum. Visum est Alexandro, Menelai uxorem abducere: visum est Helenæ, eum sequi. Quòd si Menelao visum esset persuaderi, expedire sibi tali carere muliere; quidnam accidisset? Periisset Ilias, neque ea duntaxat, sed et Odyssea. Ergò à tam parva re, res tantæ pendent? Quas verò res tantas ais? Bella, et seditiones, et multorum mortalium interitum, et

Κεφ. κη'. καὶ κατασκαφὰς πόλεων; Καὶ τί μέγα ἔχει ταῦτα; Οὐδέν. Τί δ' ἔχει μέγα πολλοὺς βοῦς ἀποθανεῖν, καὶ πολλὰ πρόβατα, καὶ πολλὰς καλιὰς χελιδόνων ἢ πελαργῶν ἐμπρησθῆναι, ἢ κατασκαφῆναι; Ὅμοια οὖν ἐστι ταῦτα ἐκείνοις; Ὁμοιότατα. Σώματα ἀπώλετο ἀνθρώπων; καὶ βοῶν καὶ προβάτων. Οἰκημάτια ἐνεπρήσθη ἀνθρώπων; καὶ πελαργῶν νεοσσιά. Τί μέγα, ἢ δεινόν; Ἢ δεῖξόν μοι, τί διαφέρει οἰκία ἀνθρώπου, καὶ νεοσσιὰ πελαργοῦ, ὡς οἴκησις; Ὅμοιον οὖν ἐστι πελαργὸς καὶ ἄνθρωπος; Τί λέγεις; Κατὰ τὸ σῶμα ὁμοιότατον. πλὴν ὅτι μὲν ἐκ δοκῶν καὶ κεραμίδων καὶ πλίνθων οἰκοδομεῖται τὰ οἰκίδια, ἥδ' ἐκ ῥάβδων καὶ πηλοῦ. Οὐδὲν οὖν διαφέρει ἄνθρωπος πελαργοῦ; Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τούτοις οὐ διαφέρει. Τίνι οὖν διαφέρει; Ζήτει, καὶ

σωμα. Silm.

urbium excidia. Et quid iſta magni habent? Nihil. Quid verò magni habet multorum boum multarúmque ovium interitus? quid ſi multarum hirundinum, aut ciconiarum nidi ſive incendio, ſive everſione deſtruantur? Similia ergò illis hæc ſunt? Simillima. Corpora perierunt hominum? et boum, et ovium. Domunculæ incenſæ ſunt hominum? et ciconiarum nidi. Quid hoc magni aut atrocitatis habet? Oſtende mihi, quid inter hominis domum et ciconiæ nidum, ſi habitationem conſideres, interſit? Ergò ciconia et homo inter ſe ſunt ſimiles? Quid ais? Simillimi, ſi corpora ſpectes. Itáne domus et nidus ſimiles, ſunt? Simillimi, niſi quòd è trabibus, cæmentis et lateribus domunculæ exſtruuntur, nidus autem è virgultis et luto. Nihil ergò

differt

καὶ ἐυρήσεις ὅτι ἄλλῳ διαφέρει. Ὅρα μὴ τῷ παρακολουθεῖν οἷς ποιεῖ; ὅρα μὴ τῷ κοινωνικῷ; μὴ τῷ πιστῷ; τῷ αἰδήμονι; τῷ ἀσφαλεῖ; τῷ συνετῷ; Ποῦ οὖν τὸ μέγα ἐν ἀνθρώποις κακὸν καὶ ἀγαθόν; Ὅπου ἡ διαφορά· ἂν σώζηται τοῦτο, καὶ περιτετειχισμένον μένῃ, καὶ μὴ διαφθείρηται τὸ αἰδῆμον, μηδὲ τὸ πιστὸν, μηδὲ τὸ συνετὸν, τότε σώζεται καὶ αὐτός· ἂν δ' ἀπολλύηταί τι τούτων, καὶ ἐκπολιορκῆται, τότε καὶ αὐτὸς ἀπόλλυται. Καὶ τὰ μεγάλα πράγματα ἐν τούτῳ ἐστίν. Ἔπταισε μεγάλα ὁ Ἀλέξανδρος, ὅτε ἐπῆλθόν, φασιν, οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅτε ἐπόρθουν τὴν Τροίαν, καὶ ὅτε οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἀπώλλυντο. Οὐδαμῶς· δι' ἀλλότριον γὰρ ἔργον πταίει οὐδείς. ἀλλὰ τότε πελαργῶν νεοσσιαὶ ἐπορθοῦντο. Πταῖσμα δ' ἦν, ὅτε ἀπώλεσε Κεφ. κη'.

differt homo à ciconia? Abſit: verùm iſtis rebus non differt. Quâ igitur differt? Quære: invenies aliâ re differre. Vide num intelligentiâ ſuarum actionum? vide num ratione communitatis? num fidei? num verecundiæ? num cautionis? num prudentiæ? Ubi ergò ſitum eſt magnum hominum bonum et malum? Ibi ſcilicet, ubi differentia eſt: ſi hoc conſervetur, et quaſi muro circundatum, munitúmque fuerit; ſi neque verecundia, neque fides, neque prudentia perierit; tunc et ipſe conſervatur: ſin horum aliquid perierit, et expugnatum fuerit; tunc et ipſe perit. Et res magnæ in hoc ſunt poſitæ. Magnam, inquiunt, cladem accepit Alexander, cùm Græci Troiam invaſerunt, cùm urbem populati ſunt, cùm fratres ejus interierunt. Nequaquam: nemo enim ex alieno facto cladem accipit. nam tum quidem nidi ciconiarum vaſtabantur. Illa verò clades

Κεφ. κη'. πώλεσε τὸν αἰδήμονα, τὸν πιστὸν, τὸν φιλόξενον, τὸν κόσμιον. Πότ' ἔπταισεν ὁ Ἀχιλλεύς; Ὅτε ἀπέθανεν ὁ Πάτροκλος; Μὴ γένοιτο. ἀλλ' ὅτε ὠργίζετο, ὅτε κορασίδιον ἔκλαεν, ὅτ' ἐπελάθετο ὅτι πάρεστιν οὐκ ἐπὶ τῷ ἐρωμένας κτᾶσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ πολεμεῖν. Ταῦτ' ἐστὶ τὰ ἀνθρωπικὰ πταίσματα, τοῦτό ἐστιν ἡ πολιορκία, τοῦτό ἐστι κατασκαφὴ, ὅταν τὰ δόγματα τὰ ὀρθὰ καθαιρῆται, ὅταν ἐκεῖνα διαφθείρηται. Ὅταν οὖν γυναῖκες ἄγωνται, καὶ παιδία ἁρπαλωτίζηται, καὶ ὅταν αὐτοὶ κατασφάζωνται, ταῦτα οὐκ ἔστι κακά; Πόθεν οὖν τοῦτο προσδοξάζεις; Κἀμὲ δίδαξον. Οὐ· ἀλλὰ πόθεν σὺ λέγεις, ὅτι οὐκ ἔστι κακά; Ἐλθωμεν ἐπὶ τοὺς κανόνας· φέρε τὰς προλήψεις. Διατοῦτο γὰρ οὐκ ἔστιν ἱκανῶς θαυμάσαι τὸ γινόμενον. Ὅπου βάρη κρίναι θέλομεν, οὐκ εἰκῇ κρίνομεν· ὅπου τὰ εὐθέα καὶ στρεβλὰ, οὐκ

erat, cùm verecundiam, cùm fidem, cùm modeſtiam amiſit: cùm jus hoſpitii violavit. Quando cladem accepit Achilles? Cùm occubuit Patroclus? Abſit. ſed cùm iraſcebatur, cùm ob puellam plorabat, cùm obliviſcebatur ſe adeſſe non ob parandas amicas, ſed gerendi belli cauſâ. Hæ ſunt humanæ clades; hæc eſt oppugnatio; hoc eſt excidium; cùm recta decreta evertantur, cùm illa corrumpantur. Num ergo cùm mulieres abducantur et pueri in ſervitutem redigantur, ac ipſi jugulentur, ea mala non ſunt? Unde verò iſtam adjungis opinionem? Me quoque doce. Imò tu cauſam redde, quare mala non ſint. Veniamus ad regulas: profer anticipationes. Quocirca in admiratione ſatis eſſe non poſſunt ea quæ fiunt. Quum pondera dijudicare volumus, non temere judicamus; quum

οὐκ εἰκῇ. ἁπλῶς ὅπου διαφέρει ἡμῖν γνῶναι τὸ κατὰ τὸν τόπον ἀληθὲς, οὐδέποθ' ἡμῶν οὐδεὶς οὐδὲν εἰκῇ ποιήσει. ὅπου δὲ τὸ πρῶτον καὶ μόνον αἴτιόν ἐστι τοῦ κατορθοῦν ἢ ἁμαρτάνειν, τοῦ εὑροεῖν ἢ δυσροεῖν, τοῦ ἀτυχεῖν ἢ εὐτυχεῖν, ἐνθάδε μόνον εἰκαῖοι καὶ προπετεῖς· οὐδαμοῦ ὅμοιόν τι ζυγῷ, οὐδαμοῦ ὅμοιόν τι κανόνι· ἀλλά τι ἐφάνη, καὶ εὐθὺς ποιῶ τὸ φανέν. Κρείσσων γάρ εἰμι τοῦ Ἀχιλλέως, ἢ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἵν' ἐκεῖνοι μὲν διὰ τὸ ἀκολουθῆσαι τοῖς φαινομένοις, τοιαῦτα κακὰ ποιήσωσι καὶ πάθωσιν· ἐμοὶ δὲ μὴ ἀρκῇ τὸ φαινόμενον; Καὶ ποία τραγῳδία ἄλλην ἀρχὴν ἔχει; Ἀτρεὺς Εὐριπίδου, τί ἐστι; Τὸ φαινόμενον. Οἰδίπους Σοφοκλέους τί ἐστι; Τὸ φαινόμενον. Φοίνιξ; Τὸ φαινόμενον. Ἱππόλυτος; Τὸ φαινόμενον. Τούτου οὖν μηδεμίαν ἐπιμέλειαν Κεφ. κη'.

quum recta et curva, non temere: ubi denique noſtra intereſt verum, quod ad locum illum pertinet, cognoſcere, nunquam quiſquam noſtrûm quicquam temere fecerit. ubi autem prima et unica cauſa eſt aut rectè agendi, aut delinquendi, aut proſpero adverſóve ſucceſſu utendi, aut ſecundam vel adverſam fortunam experiendi; ibi demum et inconſulti et temerarii ſumus: nuſquam quicquam ſimile ſtateræ; nuſquam quicquam ſimile regulæ: at viſum eſt aliquid, et ſtatim quod viſum eſt facio. Num melior ego ſum Achille aut Agamemnone, ut illi quidem quippe qui ſua viſa ſecuti ſint, tanta mala fecerint et perpeſſi fuerint; mihi verò non ſufficiat quod viſum fuerit? Quæ ergò Tragœdi principium aliud habet? Atreus Euripidis quid eſt? Viſum. Oedipus Sophoclis quid? Viſum. Phœnix quid? Viſum. Quid Hippolytus? Viſum.

Κεφ. κθ'. μέλειαν ποιεῖσθαι, τίνος ὑμῖν δοκεῖ; Τίνες δὲ λέγονται οἱ παντὶ τῷ φαινομένῳ ἀκολουθοῦντες; Μαινόμενοι. Ἡμεῖς οὖν ἄλλό τι ποιοῦμεν;

ΚΕΦ. κθ'.

Περὶ Εὐσταθείας.

Ὀ ΥΣΙΑ τοῦ ἀγαθοῦ, προαίρεσις ποιά· τοῦ κακοῦ, προαίρεσις ποιά. Τί οὖν τὰ ἐκτός; Ὕλαι τῇ προαιρέσει, περὶ ἃς ἀναστρεφομένη τεύξεται τοῦ ἰδίου ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ. Πῶς τοῦ ἀγαθοῦ τεύξεται; Ἂν τὰς ὕλας μὴ θαυμάσῃ. τὰ γὰρ περὶ τῶν ὑλῶν δόγματα, ὀρθὰ μὲν ὄντα, ἀγαθὴν ποιεῖ τὴν προαίρεσιν· στρεβλὰ δὲ καὶ διεστραμμένα, κακήν. Τοῦτον τὸν νόμον ὁ Θεὸς τέθεικε, καὶ φησὶν, Ἐι τι ἀγαθὸν θέλεις, παρὰ σεαυτοῦ

sum. Hujus igitur rei nullam habere curam, cujus vobis esse videtur? Quinam esse dicuntur, qui quodvis sequuntur visum? Insani. Nunquid ergò nos aliud agimus?

CAP. XXIX.

De Constantia.

ESSENTIA boni, itemque mali, in certâ voluntatis affectione sita est. Quid igitur res externæ? Materiæ voluntati, in quibus illa versata suum bonum aut malum consequetur. Quomodo bonam consequetur? Si materias non admirabitur. nam decreta de materiis, recta si sint, bonam efficiunt voluntatem; prava et distorta, malam. Hanc legem Deus posuit, et ait: Si quid boni velis, à teipso pete. Tu ais, imo ab alio. Imo à teipso. Denique quum minitetur ty-

σεαυτοῦ λάβε. Σὺ λέγεις, Οὔ, ἀλλὰ παρ' ἄλλου. Μή· ἀλλὰ παρὰ σεαυτοῦ. Λοιπὸν, ὅταν ἀπειλῇ ὁ τύραννος, καὶ μὲ καλῇ, λέγω, Τίνι ἀπειλεῖς; Ἂν λέγῃ, Δήσω σε· φημί, ὅτι ταῖς χερσὶν ἀπειλεῖς, καὶ τοῖς ποσίν. Ἂν λέγῃ, Τραχηλοκοπήσω σε· λέγω, Τῷ τραχήλῳ ἀπειλεῖς. Ἂν λέγῃ, Εἰς φυλακὴν σε βαλῶ· Ὅλῳ τῷ σαρκιδίῳ. Κἂν ἐξορισμὸν ἀπειλῇ· Τὸ αὐτό. Σοὶ οὖν οὐδὲν ἀπειλεῖ; Εἰ πέπονθα ὅτι ταῦτα οὐδέν ἐστι πρὸς ἐμὲ, οὐδέν· εἰ δὲ φοβοῦμαί τι τούτων, ἐμοὶ ἀπειλεῖ. Τίνα λοιπὸν δέδοικα; Τὸν τίνων ὄντα κύριον; Τῶν ἐπ' ἐμοί; Οὐδὲ εἷς ἐστι. Τῶν οὐκ ἐπ' ἐμοί; Καὶ τί μοι αὐτῶν μέλει; Ὑμεῖς οὖν οἱ φιλόσοφοι διδάσκετε καταφρονεῖν τῶν βασιλέων; Μὴ γένοιτο. Τίς ἡμῶν διδάσκει ἀντιποιεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς τῶν ὧν ἐκεῖνοι ἔχουσιν ἐξουσίαν; Τὸ σωμάτιον λάβε, τὴν κτῆσιν λάβε, τὴν Κεφ. κθ'.

tyrannus, méque accerſat, dico, Cui miniteris? Si dixerit, Conjiciam te in vincula: Manibus, inquam, et pedibus, minitaris. Si dixerit: Præcîdam tibi cervicem: Cervici, inquam, minitaris. Si dixerit: In cuſtodiam te conjiciam: Toti corpuſculo, inquam, minitaris. Si exilium minetetur; Illud ipſum. Tibi ergò nihil minitatur? Si perſuaſum habeo, iſta nihil ad me attinere, nihil: ſin quid iſtorum metuo, mihi minitatur. Quem denique metuo? Quarum rerum dominum? Earûmne, quæ in mea poteſtate ſunt? At nullus eſt. An earum, quæ penes me non ſunt? At quid mihi cum iſtis? Vos ergò philoſophi docetis contemnere reges? Abſit. Quis noſtrûm docet ea eſſe vendicanda, quorum illi habent poteſtatem? Corpuſculum cape, rem cape, famam

cape,

Κεφ. κθ'. τὴν φήμην λάβε, τοὺς περὶ ἐμὲ λάβε. Ἂν τινας τούτων ἀναπείθω ἀντιποιεῖσθαι, τῷ ὄντι ἐγκαλείτω μοι. Ναί. Ἀλλὰ καὶ τῶν δογμάτων ἄρχειν θέλω. Καὶ τίς σοι ταύτην τὴν ἐξουσίαν δέδωκε; Ποῦ δύνασαι νικῆσαι δόγμα ἀλλότριον. Προσάγων, φησὶν, αὐτῷ φόβον, νικήσω. Ἀγνοεῖς, ὅτι αὐτὸ αὑτὸ ἐνίκησεν, οὐχ ὑπ' ἄλλου ἐνικήθη; προαίρεσιν δὲ οὐδὲν ἄλλο νικῆσαι δύναται, πλὴν αὐτὴ ἑαυτήν. Διατοῦτο καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ νόμος κράτιστός ἐστι, καὶ δικαιότατος, Τὸ κρεῖσσον ἀεὶ περιγινέσθω τοῦ χείρονος. Κρείττονές εἰσιν οἱ δέκα τοῦ ἑνός. Πρὸς τί; Πρὸς τὸ δῆσαι, πρὸς τὸ ἀποκτεῖναι, πρὸς τὸ ἀπαγαγεῖν ὅπου θέλουσι, πρὸς τὸ ἀφελέσθαι τὰ ὄντα. Νικῶσι τοίνυν οἱ δέκα τὸν ἕνα, ἐν τούτῳ ἐν ᾧ κρείσσονές εἰσιν. Ἐν τίνι οὖν χείρονές εἰσιν; Ἂν ὁ μὲν ἔχῃ δόγματα ὀρθὰ, οἱ δὲ μή. Τί οὖν; Ἐν τούτῳ δύνανται

f. Ου

cape, familiares meos cape. Si quibus ſuaſero, ut ea ſibi vendicent, verè me accuſabit. Eſto. At etiam decretis volo imperare. Ecquis iſtam tibi poteſtatem dedit? Quî potes decretum vincere alienum? Injecto metu, inquit, vincam. Ignoras, ipſum ſeipſum vincere, non ab alio eſſe victum? nam voluntatem nihil vincere poteſt, niſi ipſa ſeſe. Quapropter lex Dei potentiſſima eſt, et juſtiſſima, quâ jubet, ut quod præſtantius perpetuò vincat deterius. Præſtantiores ſunt deni ſingulis. Ad quid? Ad vinciendum, ad occidendum, ad abducendum quocunque volent, ad facultates eripiendas. Vincunt igitur deni ſingulos in eo, in quo ſunt præſtantiores. In quo igitur ſunt deteriores? Si hic recta habeat decreta, illi non habeant. Quid ergo? In hoc poſſunt vincere? Unde enim? nam

νανται νικῆσαι; Πόθεν; εἰ δ' ἱστάμεθα ἐπὶ ζυγοῦ, οὐκ ἔδει τὸν βαρύτερον καθελκύσαι; Σωκράτης οὖν, ἵνα πάθῃ ταῦτα ὑπ' Ἀθηναίων; Ἀνδράποδον, τί λέγεις τὸ Σωκράτης; ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα, λέγε. Ἵν' οὖν τὸ Σωκράτους πραγμάτιον ἀπαχθῇ, καὶ συρῇ ὑπὸ τῶν ἰσχυροτέρων εἰς δεσμωτήριον, καὶ κώνειόν τις δῷ τῷ σωματίῳ τοῦ Σωκράτους, κἀκεῖνο ἀποφύγῃ; Ταῦτά σοι φαίνεται θαυμαστά; ταῦτα ἄδικα; ἐπὶ τούτοις ἐγκαλεῖς τῷ Θεῷ; Οὐδὲν οὖν εἶχε Σωκράτης ἀντὶ τούτων; Ποῦ οὖν ἡ οὐσία αὐτῷ τοῦ ἀγαθοῦ; Τίνι προσχῶμεν; σοὶ, ἢ αὐτῷ; Καὶ τί λέγει ἐκεῖνος; Ἐμὲ δ' Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὔ. Καὶ πάλιν· Εἰ ταύτῃ τῷ Θεῷ φίλον, ταύτῃ γενέσθω. Ἀλλὰ δεῖξον, ὅτι χείρονα ἔχων δόγματα, κρατεῖ τοῦ κρείττονος ἐν δόγμασιν. Οὐ δείξεις, οὐδ' ἐγγύς. Κεφ. κθ'. συρηται. Α. αποψυχῃ. Β.

nam si in trutina ponderaremur, nonne oporteret graviorem vergere deorsum? Siccine verò tractatum esse Socratem ab Athenienſibus? Mancipium, quid ais, Socratem? utì res se habet, ità dicito. itáne Socratis corpuſculum abductum esse et tractum à robuſtioribus in carcerem? Itáne aconitum corpuſculo Socratis esse propinatum, atque illud exſtinctum esse? Hæc tibi videntur admiranda? hæc injuſta? ob hæc incuſas Deum? Nihil igitur Socrates horum loco habuit? Ubi ergò ei boni essentia? Utrum audiamus, téne an illum? Et quid ille ait? *Me quidem Anytus et Melitus occidere poſſunt, lædere verò non poſſunt,* Item illud: *Si ità Deo placet, ità fiat.* Sed oſtende, ab eo qui ſit deterioribus imbutus decretis vinci præſtantiorem in decretis. Non oſten-

Κεφ. κθ'. ἐγγύς. Νόμος γὰρ τῆς Φύσεως καὶ τοῦ Θεοῦ οὗτος, τὸ κρεῖσσον ἀεὶ περιγινέσθω τοῦ χείρονος. Ἐν τίνι; Ἐν ᾧ κρεῖσσόν ἐστι. Σῶμα σώματος ἰσχυρότερον, οἱ πλείονες τοῦ ἑνὸς, ὁ κλέπτης τοῦ μὴ κλέπτου. Διατοῦτο κἀγὼ τὸν λύχνον ἀπώλεσα, ὅτι ἐν τῷ ἀγρυπνεῖν μου κρείσσων ἦν ὁ κλέπτης. ἀλλ' ἐκεῖνος τοσούτου ὠνήσατο λύχνον· ἀντὶ λύχνου κλέπτης ἐγένετο, ἀντὶ λύχνου ἄπιστος, ἀντὶ λύχνου θηριώδης. Τοῦτο ἔδοξεν αὐτῷ λυσιτελεῖν. Ἔστω. Ἀλλ' εἵλκυσταί μου τις τοῦ ἱματίου, καὶ ἕλκει με εἰς τὴν ἀγοράν· εἶτα ἐπικραυγάζουσιν ἄλλοι, Φιλόσοφε, τί σε ὠφέλησε τὰ δόγματα; ἰδοὺ σύρῃ εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἰδοὺ μέλλεις τραχηλοκοπεῖσθαι. Καὶ ποίαν ἔπραξε ἂν εἰσαγωγήν, ἵν', ἂν ἰσχυρότερος ἐπιλάβηταί μου τοῦ ἱματίου, μὴ σύρωμαι; ἵνα, ἂν με δέκα

des, ac multum abeſt ut oſtendas. Ea enim naturæ et Dei lex eſt, ut præſtantiora ſemper ſint ſuperiora deterioribus. In quo? In quo præſtantiora ſunt. Corpus corpore eſt robuſtius, plures uno, fur eo qui fur non eſt. Propterea et ego lucernam amiſi, quòd fur me fuit vigilantior. ſed ille tanti emit lucernam, quòd propter lucernam factus eſt fur, proper lucernam infidus, propter lucernam immanis. Hoc ei viſum eſt expedire. Eſto. At quidam veſte me prehendit, et in forum trahit: alii acclamant; Philoſophe, quid te tua juvant decreta? ecce in carcerem abriperis; ecce cervices tibi præcidentur. Quam verò parare doctrinam potui, ut ſi me veſte prehenderit fortior, non trahat? ut ſi me decem conſtrictum in carcerem conjecerint, non conjiciar? At igitur nihil didici? Didici, ut quicquid fiat, ſi in mea poteſtate non eſſe videam,

δέκα περισπάσαντες εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐμβά- Κεφ. κθ'.
λωσι, μὴ ἐμβληθῶ; Ἀλλ' οὖν οὐδὲν ἔμαθον; Ἔ-
μαθον, ἵνα πᾶν τὸ γινόμενον ἴδω, ὅτι ἂν ἀπρο-
αίρετον ᾖ, οὐδέν ἐστι πρὸς ἐμέ. Πρὸς τοῦτο οὖν
οὐκ ὠφέλησαι; Τί οὖν ἐν ἄλλῳ ζητεῖς τὴν ὠφέ-
λειαν, ἢ ἐν ᾧ ἔμαθες; Καθήμενος λοιπὸν ἐν τῇ
φυλακῇ λέγω, Οὗτος ὁ ταῦτα κραυγάζων, οὔτε
τοῦ σημαινομένου ἀκούει, οὔτε τῷ λεγομένῳ πα-
ρακολουθεῖ, οὔτε ὅλως μεμέλητεν αὐτῷ εἰδέναι
περὶ τῶν φιλοσόφων τί λέγουσιν ἢ τί ποιοῦσιν.
Ἄφες αὐτόν. Ἀλλ' ἔξελθε πάλιν ἀπὸ τῆς φυλα-
κῆς. Εἰ μηκέτι χρείαν ἔχετέ μου ἐν τῇ φυλακῇ,
ἐξέρχομαι· ἂν πάλιν σχῆτε, εἰσελεύσομαι. Μέ-
χρι τίνος; Μέχρις ἂν οὗ λόγος αἱρῇ συνεῖναί με
τῷ σωματίῳ· ὅταν δὲ μὴ αἱρῇ, λάβετε αὐτὸ,
καὶ ὑγιαίνετε· μόνον μὴ ἀλογίστως, μόνον μὴ μα-
λακῶς, μὴ ἐκ τῆς τυχούσης προφάσεως. πάλιν
γὰρ ὁ Θεὸς οὐ βούλεται· χρείαν γὰρ ἔχει κόσμου
τοιού-

am, nihil ad me attinere ſciam. Nonne igitur hinc utilitatem percepiſti? Quid ergò in alio quæris utilitatem, quàm in quo eam eſſe didiciſti? Poſtea ſedens in cuſtoſtodia dicam: Is qui ità vociferatur, neque intelligit quid ſignificetur, neque aſſequitur id quod dicitur, neque omnino ei curæ eſt ſcire quid philoſophi aut dicant aut agant. Dimitte eum: rurſus exi è cuſtodia. Si mei uſus in cuſtodia vobis nullus eſt, egredior: ſi uſus ſit, ingrediar. Quouſque? Quoad recta ratio corporis uti conſuetudine exegerit: cùm verò non exegerit, auferte illud, et valete: modo nè inconſideratè, modò nè molliter, nè qualibet de cauſa: viciſſim enim id quoque Deus non vult: indiget enim et mundo

Κεφ. κθ'. τοιούτου, τῶν ἐπὶ γῆς ἀναστρεφομένων τοιούτων. ἐὰν δὲ σημήνῃ τὸ ἀνακλητικόν, ὡς τῷ Σωκράτει, πείθεσθαι δεῖ τῷ σημαίνοντι, ὡς στρατηγῷ. Τί οὖν; λέγειν δεῖ ταῦτα πρὸς τοὺς πολλούς; Ἵνα τί; οὐ γὰρ ἀρκεῖ τὸ αὐτὸν πείθεσθαι; τοῖς γὰρ παιδίοις, ὅταν προσελθόντα κροτῇ καὶ λέγῃ, Σήμερον Σατορνάλια ἀγαθά, λέγομεν, οὐκ ἔστιν ἀγαθὰ ταῦτα; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐπικροτοῦμεν. Καὶ σὺ τοίνυν, ὅταν μεταπεῖσαί τινα μὴ δύνῃ, γίνωσκε ὅτι παιδίον ἐστὶ, καὶ ἐπικρότει αὐτῷ· ἐὰν δὲ μὴ τοῦτο θέλῃ, σιώπα λοιπόν. Τούτων δεῖ μεμνῆσθαι· καὶ κληθέντα εἴς τινα τοιαύτην περίστασιν, εἰδέναι, ὅτι ἐλήλυθεν ὁ καιρὸς τοῦ ἀποδεῖξαι εἰ πεπαιδεύμεθα. Νέος γὰρ, ἀπὸ σχολῆς ἀπιὼν εἰς περίστασιν, ὅμοιός ἐστι τῷ μελετηκότι συλλογισμοὺς ἀναλύειν· κἂν τις εὔλογον

tali, et iis qui in mundo verſentur talibus. ſi verò receptui cecinerit, quemadmodum Socrati, parendum erit ei tanquam imperatori. Quid ergò? dicenda ſunt hæc in vulgus? Cur verò? annon fatìs eſt tibi ipſi hoc perſuaſum eſſe? num pueris, cùm nos accedunt, et geſtientes dicunt, Hodie bona eſſe Saturnalia, ea negamus eſſe bona? Nequaquam: ſed et ipſi unà geſtimus. Et tu igitur cùm aliquem à ſententia deducere non potueris, ſcito eſſe puerum, eſque applaudito: quòd ſi noluerit, taceto tandem. Horum meminiſſe oportet: et cùm in hujuſmodi aliquod diſcrimen devocatus fueris, ſciendum, veniſſe tempus quo demonſtremus utrum eruditi ſimus. Nam qui abiens è ſchola in diſcrimen incidit, ſimilis eſt adoleſcenti, qui ſeſe reſolvendis ſyllogiſmis exercuit: cui ſi quid probabile propoſueris: Potiùs, inquit, aliquid

λογον αὐτῷ προτείνῃ, λέγει, Μᾶλλόν μοι πε- Κεφ. κθ'.
πλεγμένον κομψῶς προτείνατε, ἵνα γυμνασθῶ. Καὶ
οἱ ἀθληταὶ τοῖς κούφοις νεανίσκοις δυσαρεστοῦσιν·
Οὐ βαστάζει με, φησίν. Οὗτός ἐστιν εὐφυὴς νέος;
Οὔ. Ἀλλὰ καλέσαντος τοῦ καιροῦ, κλαίειν δεῖ
καὶ λέγειν, Ἤθελον ἔτι μανθάνειν. Τίνα; εἰ ταῦ-
τα οὐκ ἔμαθες, ὥστ' ἔργῳ δεῖξαι, πρὸς τί αὐτὰ
ἔμαθες. Ἐγώ τινα οἶμαι τῶν καθημένων ἐνταῦθα
ὠδίνειν αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ λέγειν, Ἐμοὶ νῦν
περίστασιν μὴ ἔρχεσθαι τοιαύτην, οἵαπερ τούτῳ
ἐλήλυθεν; ἐμὲ νῦν κατατριβῆναι καθήμενον ἐν
γωνίᾳ, δυνάμενον στεφανωθῆναι Ὀλύμπια; πό-
τε τίς ἐμοὶ καταγγελεῖ τοιοῦτον ἀγῶνα; Οὕ-
τως ἔχειν ἔδει πάντας ὑμᾶς. Ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς
Καίσαρος μονομάχοις, εἰσί τινες οἱ ἀγανακτοῦν-
τες, ὅτι οὐδεὶς αὐτοὺς προάγει, οὐδὲ ζευγνύει,
καὶ εὔχονται τῷ Θεῷ, καὶ προσέρχονται τοῖς ἐ-
πιτρόποις

aliquid ingeniosè perplexum proponito, ut exercear. Et pugiles, leves adolescentulos molestè ferunt: Ille me non attollit, inquit. Hiccine bonâ indole est adolescens? Non. Sed ubi tempus vocârit, plorare eum oportet ac dicere, Vellem adhuc discere. Quænam? si hæc non didicisti, ut re ipsâ monstrares, in quem usum ea didicisti. Equidem existimo, eorum qui hìc sedent, aliquem tacitè parturire, secúmque dicere: Mihíne talem occasionem non offerri, qualis isti oblata fuit? mène nunc in angulo sedentem, ætatem perdere, cùm in Olympiis coronari liceret? quis unquam mihi tale annunciabit certamen? Sic omnes vos affectos esse oportebat. Cùm inter Cæsaris gladiatores sint, qui molestè ferant se non produci, neque componi, qui vota Deo

faciant,

Κεφ. κθ'. πατρόποις, δεόμενοι μονομαχῆσαι· ἐξ ὑμῶν δ' αὐδεὶς φανήσεται τοιοῦτος; Ἤθελον πλεῦσαι ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ ἰδεῖν, τί μου ποιεῖ ὁ ἀθλητὴς, πῶς μελετᾷ τὴν ὑπόθεσιν. Οὐ θέλω, φησὶ, τοιαύτην. Ἐπὶ σοὶ γάρ ἐστι, λαβεῖν ἣν θέλεις ὑπόθεσιν; Δέδοταί σοι σῶμα τοιοῦτον, γονεῖς τοιοῦτοι, ἀδελφοὶ τοιοῦτοι, πατρὶς τοιαύτη, τάξις ἐν αὐτῇ τοιαύτη· εἶτα λέγεις μοι ἐλθὼν, Ἄλλαξόν μοι τὴν ὑπόθεσιν. Εἶτα οὐκ ἔχεις ἀφορμὰς, πρὸς τὸ χρήσασθαι τῇ δοθείσῃ; Σόν ἐστι προθεῖναι, ἐμὸν μελετῆσαι καλῶς; Οὔ, ἀλλὰ μὴ τοιοῦτό μοι προβαλῇς τροπικὸν, ἀλλὰ τοιοῦτον. μὴ τοιαύτην ἐπενέγκῃς τὴν ὑποφοράν, ἀλλὰ τοιαύτην. Ἔσται χρόνος τάχα, ἐν ᾧ οἱ τραγῳδοὶ οἰήσονται ἑαυτοὺς εἶναι προσωπεῖα, καὶ ἐμβάδας, καὶ τὸ σῦρμα. Ἄνθρωπε, ταῦτα ὕλην ἔχεις καὶ ὑπόθεσιν. Φθέγξαί

faciant, qui procuratores adeant, orantes ut decertandi ſibi fiat copia: nemóne talis è vobis exiſtet? Navigare iſtûc hac ipſa de cauſa vellem, et videre quid meus ageret pugil: quo pacto ſuam meditatur hypotheſin. Nolo, inquit, talem. Penes te ergò eſt, deligere quam velis hypotheſin? Tibi tale datum eſt corpus, parentes tales, fratres tales, patria talis, locus in ea talis: deinde à me petis, ut mutem hypotheſin. Nonne ſubſidia habes, quibus oblatâ utaris? Tuum eſt proponere, meum bene me exercere. Imò proponere mihi noli cauſam intricatam, ſed talem; nè talem objicias objectionem, ſed talem. Erit fortaſſe tempus, quo tragœdi putabunt ſe eſſe larvas et cothurnos et pallam. Homo, hanc materiam, hanc hypotheſin habes. Loquere aliquid, ut ſciamus tragœdúſne ſis an ſcurra: communia enim

ξαί τι, ἵνα εἰδῶμεν πότερον τραγῳδὸς εἶ, ἢ γε- Κεφ. κθ'.
λωτοποιός· κοιναὶ γὰρ ἔχουσι τὰ ἄλλα ἀμφότε-
ροι. Διατοῦτο ἂν ἀφέλῃ τις ὑμῶν καὶ τὰς ἐμβά-
δας, καὶ τὸ προσωπεῖον, καὶ ἐν εἰδώλῳ αὐτὸν προ-
αγάγῃ, ἀπώλετο ὁ τραγῳδὸς, ἢ μένει; Ἂν φω-
νὴν ἔχῃ, μένει. Καὶ ἐνθάδε λάβε ἡγεμονίαν. Λαμ-
βάνω· καὶ λαβὼν δείκνυω πῶς ἄνθρωπος ἀναστρέ-
φεται πεπαιδευμένος. Θὲς τὴν πλατύσημον, καὶ
ἀναλαβὼν ῥάκη, πρόσελθε ἐν προσώπῳ τοιούτῳ.
Τί οὖν; οὐ δέδοταί μοι καλὴν φωνὴν εἰσενεγκεῖν;
Πῶς οὖν ἀναβαίνεις νῦν; Ὡς μάρτυς ὑπὸ τοῦ Θε-
οῦ κεκλημένος. Ἔρχου σὺ, καὶ μαρτύρησόν μοι·
σὺ γὰρ ἄξιος εἶ προαχθῆναι μάρτυς ὑπ' ἐμοῦ. Μή
τι τῶν ἐκτὸς τῆς προαιρέσεως, ἀγαθόν ἐστιν ἢ
κακόν; μή τινα βλάπτω; μή τι ἐπ' ἄλλῳ τὴν
ὠφέλειαν ἐποίησα τὴν ἑκάστου, ἢ ἐφ' αὑτῷ; Τίνα
μαρτυρίαν δίδως τῷ Θεῷ; Ἐν δεινοῖς εἰμι, Κύ-
ριε,

nim habent ambo cætera. Itaque ſi quis eum et cothurnis et larvâ ademptâ tanquam umbram introduxerit, periſtne tragoedus an manet? Si vocem habet, manet. Etiam hîc accipe principatum. Accipio: eóque accepto oſtendo, quo pacto ſe gerat homo eruditus. Pone latum clavum, et pannis obſitus procede in tali perſonâ. Quid ergó? non mihi datum eſt honeſtam vocem emittere? Quomodo igitur nunc aſcendis? Ut teſtis à Deo citatus. Ades tu et teſtimonium mihi perhibe: dignus enim es qui teſtis à me producaris. Nunquid extra voluntatem bonum eſt, aut malum? num cuiquam noceo? num in alio cujuſquam utilitatem collocavi, quàm in eo ipſo? Cujuſmodi teſtimonium perhibes Deo? Malè mecum agitur, Domine, ſum in calamitate, nemo me curat, nemo

mihi

Κεφ. κθ'. ρίε, καὶ δυστυχῶ, οὐδείς μου ἐπιστρέφεται, οὐδείς μοι δίδωσιν οὐδέν, πάντες φέγουσι, πάντες κακολογοῦσι. Ταῦτα μέλλεις μαρτυρεῖν, καὶ καταισχύνειν τὴν κλῆσιν ἣν κέκληκεν, ὅτι σε ἐτίμησε τοιαύτην τιμήν, καὶ ἄξιον ἡγήσατο προσαγαγεῖν εἰς μαρτυρίαν τηλικαύτην; Ἀλλ' ἀπεφήνατο ὁ ἔχων τὴν ἐξουσίαν, Κρίνω σε ἀσεβῆ καὶ ἀνόσιον εἶναι. Τί σοι γέγονεν; Ἐκρίθην ἀσεβὴς καὶ ἀνόσιος εἶναι. Ἄλλο οὐδέν; Οὐδέν. Εἰ δὲ περὶ συνημμένου τινὸς ἐπιχειρίκει, καὶ ἐδεδώκει ἀπόφανσιν, "τὸ, εἰ ἡ ἡμέρα ἐστὶ, φῶς ἐστι, Κρίνω ψεῦδος εἶναι," τί ἐγεγόνει τῷ συνημμένῳ; Τίς ἐνθάδε κρίνεται; Τίς κατακέκριται; Τὸ συνημμένον, ἢ ὁ ἐξαπατηθεὶς περὶ αὐτοῦ; Οὗτος οὖν ποτε ὁ ἔχων ἐξουσίαν τοῦ ἀποφήνασθαί τι περὶ σοῦ, οἶδε τί ἐστι τὸ εὐσεβὲς ἢ τὸ ἀσεβές; Μεμελέτηκεν αὐτὸ, καὶ μεμάθηκεν; Ποῦ; Παρὰ τίνος; Εἶτα Μου-

mihi quicquam præstat, omnes vituperant, omnes maledicunt. Hæccine pro testimonio dicturus es, et ei qui te citavit, ignominiam conciliaturus, qui tantum honorem tibi habuit, qui dignum judicavit, cujus tanta de re testimonium audiretur? At is qui potestatem habet, pronuntiavit, Judico te impium et nefarium esse. Quid tibi accidit? Judicatus sum impius et nefarius esse. Nunquid aliud? Nihil. Quòd si de connexo aliquo judicium ille suum interposuisset, et si dies sit, esse lucem, falsum id esse pronuntiâsset, quid connexo illi accidisset? De utro hîc sit judicium? Uter condemnatus est? Connexum, an is qui in eo est deceptus? Is igitur qui potestatem de te aliquid pronuntiandi habet, novîtne quid pium sit aut impium? Num in eo se exercuit, et didicit?

Μουσικὸς μὲν οὐκ ἐπιστρέφεται αὐτοῦ ἀποφαινομέ- Κεφ. κθ'.
νου περὶ τῆς Νήτης εἶναι Ὑπάτη· οὐδὲ Γεωμετρικὸς, ἂν ἐπικρίνῃ τὰς ἀπὸ κέντρου πρὸς τὸν κύκλον προσπιπτούσας μὴ εἶναι ἴσας· ὁ δὲ τῆς ἀληθείας πεπαιδευμένος, ἀνθρώπου ἀπαιδεύτου ἐπιστραφήσεται, ἐπικρίνοντός τι περὶ ὁσίου καὶ ἀνοσίου, καὶ ἀδίκου καὶ δικαίου; Ὢ πολλῆς ἀδικίας τῶν πεπαιδευμένων. Ταῦτα οὖν ἔμαθες ἐνταῦθα; Οὐ θέλεις τὰ μὲν λογάρια τὰ περὶ τούτων ἄλλοις ἀφεῖναι, ἀταλαιπώροις ἀνθρωπαρίοις, ἵν' ἐν γωνίᾳ καθεζόμενοι μισθάρια λαμβάνωσιν, ἢ γογγύζωσιν, ὅτι οὐδεὶς αὐτοῖς παρέχει οὐδέν, σὺ δὲ χρῆσθαι παρελθών, οἷς ἔμαθες; Οὐ γὰρ λογάριά ἐστι, τὰ λείποντα νῦν· ἀλλὰ γέμει τὰ βιβλία τῶν Στωικῶν λογαρίων. Τί οὖν τὸ λεῖπόν ἐστιν; Ὁ χρησόμενος, ὁ ἔργῳ μαρτυρήσων τοῖς λόγοις. Τοῦτό μοι

didicit? Ubi? Apud quem? Ergò Muſicus eum non curat, cùm Neten eſſe Hypaten pronuntiat: neque Geometer, ſi lineas, quæ à puncto ad circulum producantur, neget eſſe æquales: homo autem verè eruditus, hominem indoctum curabit, quid fas, quid nefas ſit, quid juſtum, quid injuſtum pronuntiantem? O ingentem injuriam eruditorum! Hæc igitur hîc didiciſti? Non tu vis ſermunculos iſtarum rerum aliis relinquere, ignavis homuncionibus, ut illi in angulo ſedentes mercedulas accipiant, aut murmurent, neminem præbere ſibi quicquam, tu vero prodiens, iis utaris quæ didiciſti? Neque enim ſermunculi ſunt quæ nunc deſunt: imo libri referti ſunt Stoicis ſermunculis. Quid igitur deeſt? Qui iis utatur, qui re ipſa teſtimonium doctri-

Κεφ. κθ'. μοι τὸ πρόσωπον ἀνάλαβε, ἵνα μηκέτι παλαιοῖς ἐν τῇ σχολῇ παραδείγμασι χρώμεθα· ἀλλὰ ἔχωμέν τι καὶ καθ' ἡμᾶς παράδειγμα. Ταῦτα οὖν τίνος ἐστὶ θεωρεῖν; Τοῦ σχολάζοντος. ἔστι γὰρ φιλοθέωρον τὸ ζῶον ὁ ἄνθρωπος. Ἀλλ' αἰσχρόν ἐστι θεωρεῖν ταῦτα οὕτως, ὡς οἱ δραπέται. ἀλλ' ἀπερισπάστως καθῆσθαι, καὶ ἀκούειν, νῦν μὲν τραγῳδοῦ, νῦν δὲ κιθαρῳδοῦ· οὐχ ὡς ἐκεῖνοι ποιοῦσι· ἅμα μὲν ἐπέστη, καὶ ἐπήνεσε τὸν τραγῳδὸν, ἅμα δὲ περιεβλέψατο. εἶτα ἄν τις φθέγξηται κύριον, εὐθὺς σεσόβηνται, ταράσσονται. Αἰσχρόν ἐστι, οὕτω καὶ τοὺς φιλοσόφους θεωρεῖν τὰ ἔργα τῆς Φύσεως. Τί γάρ ἐστι κύριος; Ἄνθρωπος ἀνθρώπου κύριος οὐκ ἔστι, ἀλλὰ θανάτου καὶ ζωῆς, καὶ ἡδονῆς καὶ πόνου· ἐπεὶ χωρὶς τούτων, ἄγαγέ μοι τὸν Καίσαρα, καὶ ὄψει πῶς εὐσταθῶ·

f. 71

næ perhibeat. Hanc mihi perſonam aſſumito, ut in ſchola exemplis veterum uti deſinamus: ſed et noſtræ aliquod ætatis exemplum habeamus. Hæc conſiderare cujus eſt? Otioſi. homo enim animal eſt contemplationis ſtudioſum. Sed turpe eſt hæc ità contemplari, ut fugitivi ſervi ſolent. ſed ſine omni diſtractione eſt ſedendum, et nunc tragœdus, nunc citharœdus audiendus: non ut illi faciunt, qui ſimul accedunt, et tragœdum laudant, ſimúlque circumſpectant. deinde ſi quis herum nominârit, ſtatim trepidi fugiunt. Turpe eſt, philoſophos etiam opera naturæ ità contemplari. Quid enim eſt dominus? Homo hominis dominus non eſt, ſed mors et vita et voluptas et dolor: nam abſque his adduc mihi Cæſarem, et videbis quàm ſim conſtans: ſi verò ille cum his venerit, tonans et fulgurans, egóque illa

σταθῶ· ὅταν δὲ μετὰ ταύτων ἔλθη, βροντῶν καὶ Κεφ. κθ'.
ἀστράπτων, ἐγὼ δὲ ταῦτα φοβοῦμαι, τί ἄλλο, ἢ ἐπέγνωκα τὸν κύριον, ὡς ὁ δραπέτης; μέχρι δ' ἂν οὔ τινα ἀνοχὴν ἀπὸ τούτων ἔχω, ὡς δραπέτης ἐφίσταται θεάτρῳ, οὕτω κἀγὼ, λούομαι, πίνω, ᾄδω· πάντα δὲ μετὰ φόβου καὶ ταλαιπωρίας. ἐὰν δ' ἐμαυτὸν ἀπολύσω τῶν δεσποτῶν, τουτέστιν ἐκείνων δι' ἃ οἱ δεσπόται εἰσὶ φοβεροὶ, ποῖον ἔτι πρᾶγμα ἔχω; ποῖον ἔτι κύριον; Τί οὖν; κηρύσσειν δεῖ ταῦτα πρὸς πάντας; Οὐ, ἀλλὰ τοῖς ἰδιώταις συμπεριφέρεσθαι, καὶ λέγειν· Οὗτος ὃ αὐτῷ ἀγαθὸν οἴεται, τοῦτο κἀμοὶ συμβουλεύει· συγγινώσκω αὐτῷ. Καὶ γὰρ Σωκράτης συνεγίνωσκε τῷ ἐπὶ τῆς φυλακῆς κλαίοντι, ὅτε ἔμελλε πίνειν τὸ φάρμακον, καὶ λέγει, Ὡς γενναίως ἡμᾶς ἀποδεδάκρυκε. Μή τι οὖν ἐκείνῳ λέγει, ὅτι διατοῦτο τὰς γυναῖκας ἀπελύσαμεν; Ἀλλὰ

illa metuero, quid aliud quàm ut fugitivus dominum agnovi? quoad autem aliquas ab his inducias habuero, quemadmodum fugitivus in theatro aſtat, ſic et ego lavo, bibo, cano: ſed hæc omnia cum metu et ærumnâ. quòd ſi me ab iſtis dominis vindicâro, hoc eſt, ab iis rebus propter quas domini ſunt formidabiles, quid ampliùs habeo negotii? quem porrò dominum? Quid ergó? prædicanda ſunt hæc apud omnes? Non: ſed accommodare nos debemus hominibus imperitis, ac dicere, Hic quod ſibi ipſi bonum eſſe cenſet, id mihi quoque ſuadet: ignoſco ei. Nam et Socrates venenum ſumpturus, cuſtodi carceris ploranti veniam dabat: Quàm ſtrenuè, inquit, nos deploravit? Num ergò illi ait, ſe ob hanc cauſam mulieres dimiſiſſe? Non, ſed fa-

Κεφ. λ'. Ἀλλὰ τοῖς γνωρίμοις, τοῖς δυναμένοις αὐτὰ ἀκοῦσαι. ἐκείνῳ δὲ συμπεριφέρεται, ὡς παιδίῳ.

ΚΕΦ. λ.

Τί δεῖ πρόχειρον ἔχειν ἐν ταῖς περιστάσεσιν.

Ὅταν εἰσίῃς πρός τινα τῶν ὑπερεχόντων, μέμνησο ὅτι καὶ ἄλλος ἄνωθεν βλέπει τὰ γιγνόμενα· καὶ ὅτι ἐκείνῳ σε δεῖ μᾶλλον ἀρέσκειν, ἢ τούτῳ. Ἐκεῖνος οὖν σου πυνθάνεται, Φυγὴν καὶ φυλακὴν, καὶ δεσμὰ, καὶ θάνατον, καὶ ἀδοξίαν, τί ἔλεγες ἐν τῇ σχολῇ; Ἐγὼ, ἀδιάφορα. Νῦν οὖν τίνα αὐτὰ λέγεις; μή τι ἐκεῖνα ἠλλάγη; Οὔ. Σὺ οὖν ἠλλάγης; Οὔ. Λέγε οὖν, τίνα ἐστὶν ἀδιάφορα; Τὰ ἀπροαίρετα. Λέγε καὶ τὰ ἑξῆς. Ἀπροαίρετα, οὐδέν πρὸς ἐμέ. Λέγε

miliaribus, ſed iis qui id audire poterant. illi verò ſe accommodat, tanquam puero.

CAP. XXX.

Quid ſit in rerum difficultatibus in promptu habendum.

CUM aliquem è proceribus accedis, memento alium quoque deſuper ea videre quæ gerantur; ac oportere te illi placere potiùs quàm iſti. Ille igitur percontatur: De exilio, de cuſtodia et vinculis, de morte et ignominia, quid dicebas in ſcholâ? Eſſe indifferentia. Nunc igitur quid ea eſſe dicis? num illa mutata ſunt? Non. Tu ergò mutatus es? Non. Dic igitur quæ ſunt indifferentia? Quæ noſtri non ſunt arbitrii. Dic et ea quæ ſequuntur, noſtri arbitrii

γε καὶ τὰ ἀγαθὰ τίνα ἡμῖν ἐδόκει; Προαίρεσις οἵα δεῖ, καὶ χρῆσις φαντασιῶν. Τέλος δὲ τί; Τὸ σοὶ ἀκολουθεῖν. Ταῦτα καὶ νῦν λέγεις; Ταὐτὰ καὶ νῦν λέγω. Ἄπιθι λοιπὸν ἔσω, θαῤῥῶν, καὶ μεμνημένος, τούτων· καὶ ὄψει τί ἐστι νέος μεμελετηκὼς ἃ δεῖ ἐν ἀνθρώποις ἀμελετήτοις. Ἐγὼ μέν, νὴ τοὺς Θεούς, φαντάζομαι, ὅτι πείσῃ τὸ τοιοῦτον. Τί οὕτω μεγάλα καὶ πολλὰ παρασκευαζόμεθα πρὸς τὸ μηδέν; Τοῦτο ἦν ἡ ἐξουσία; τοῦτο τὰ πρόθυρα; οἱ κοιτωνῖται; οἱ ἐπὶ τῆς μαχαίρας; τούτων ἕνεκα τοὺς πολλοὺς λόγους ἤκουον; Ταῦτα οὐδὲν ἦν. ἐγὼ δ' ὡς πρὸς μεγάλα παρεσκευαζόμην. Κεφ. λ'. *f.* ὕμιν

arbitrii non esse, nihil ad me attinere. Dic et bona quæ nobis esse videbantur? Voluntas, qualem esse decet, et visorum usus. Quis autem finis? Te sequi. Ista etiam nunc dicis? Eadem etiam nunc dico. Abi jam nunc intrò magno animo, et memor istorum: ac videbis quid sit adolescens, ea meditatus quæ decet, inter homines non meditatos. Equidem videre mihi videor, te sic cogitaturum esse. Quid tantopere et tam solicitè nos ad res nihili præparamus? Eáne erat illa potestas? hoc vestibulum? hi cubicularii? hi satellites? hissne de causis multas illas audivi orationes? Hæc nihil erant. ego verò ut ad magna me comparabam.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ
ΤΩΝ ΤΟΥ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

Ὅτι οὐ μάχεται τὸ θαῤῥεῖν τῷ εὐλαβεῖσθαι.

Κεφ. α'. ΠΑράδοξον μὲν τυχὸν φαίνεταί τισι, τὸ ἀξιούμενον ὑπὸ τῶν φιλοσόφων· ὅμως δὲ σκεψώμεθα κατὰ δύναμιν, εἰ ἀληθές ἐστι τόδε, ἵν' ᾖ ἅμα μὲν εὐλαβῶς, ἅμα δὲ θαῤῥούντως πάντα ποιεῖν. ἐναντίον γάρ πως δοκεῖ τῷ θαῤῥαλέῳ τὸ εὐλαβές· τὰ δ' ἐναντία οὐδαμῶς συνυπάρχει. Τὸ δὲ φαινόμενον πολλοῖς ἐν τῷ τόπῳ παράδοξον, δοκεῖ μοι τοιούτου τινὸς ἔχεσθαι· εἰ μὲν γὰρ πρὸς ταὐτὰ ἠξιοῦμεν χρῆσθαι τῇ τ' εὐλαβείᾳ καὶ

CAP. I.

Non pugnare fiduciam cum cautione.

NONNULLIS fortasse hoc philosophorum pronuntiatum præter opinionem videatur; tamen pro virili consideremus, an verum illud sit, posse nos et caute et fidenter agere omnia. nam cautio fiduciæ quodammodo adversari videtur: contrariâ porrò unà consistere nullo modo possunt. Id verò quod multis absurdum hoc in loco apparet, eam meâ opinione rationem habet: quòd si in iisdem rebus uti cautione et fiduciâ dignaremur, jure nos incusarent, ut

qui

καὶ τῷ θάρσει, δικαίως ἂν ἡμᾶς ἠτιῶντο, ὡς τὰ ἀσύνακτα συνάγοντας. Νῦν δὲ τί δεινὸν ἔχει τὸ λεγόμενον; εἰ γὰρ ὑγιῆ ταῦτ' ἐστὶ τὰ πολλάκις μὲν εἰρημένα, πολλάκις δὲ ἀποδεδειγμένα, ὅτι ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ ἐστιν ἐν χρήσει φαντασιῶν, καὶ τοῦ κακοῦ ὡσαύτως, τὰ δ' ἀπροαίρετα οὔτε τὴν τοῦ κακοῦ δέχεται φύσιν, οὔτε τὴν τοῦ ἀγαθοῦ, τί παράδοξον ἀξιοῦσιν οἱ φιλόσοφοι, εἰ λέγουσιν, ὅπου μὲν τὰ ἀπροαίρετα, ἐκεῖ τὸ θάρσος ἔστω σοι, ὅπου δὲ τὰ προαιρετικά, ἐκεῖ ἡ εὐλάβεια; Εἰ γὰρ ἐν κακῇ προαιρέσει τὸ κακὸν, πρὸς μόνα ταῦτα χρῆσθαι ἄξιον τῇ εὐλαβείᾳ. εἰ δὲ τὰ ἀπροαίρετα, καὶ μὴ ἐφ' ἡμῖν, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· πρὸς ταῦτα τῷ θάρσει χρηστέον. καὶ οὕτω μὴν ἅμα μὲν εὐλαβεῖς, ἅμα δὲ θαῤῥαλέοι ἐσόμεθα· καὶ νὴ Δία, διὰ τὴν εὐλάβειαν θαῤῥαλέοι. Διὰ γὰρ Κεφ. α'.

qui res à conjunctione abhorrentes conjungeremus. Nunc quid absurdi hæc habet oratio? nam si ea quæ sæpe et dicta et demonstrata sunt, rectè se habent; naturam boni in visorum usu esse positam, eadémque ratione mali; quæ autem arbitrii nostri non sunt, ea nec in mali nec in boni cadere naturam; quid præter opinionem pronuntiant Philosophi, si fiduciam ad eas res quæ nostri arbitrii non sunt, ad eas autem quæ penes nos sunt, cautionem adhibendam esse censent? Nam si in mala voluntate malum est positum, in iis solis utendum est cautione quæ nostri juris sunt. sin ab arbitrio nostro remota, et in nostrâ potestate non sunt, atque ad nos nihil attinent: ad ea est adhibenda fiducia. atque ità simul et cauti erimus, et fidentes; et per Jovem propter cautionem fidentes. Nam quia vera mala cavebimus,

Κεφ. α'. γὰρ τὸ ἐυλαβεῖσθαι τὰ ὄντως κακὰ, συμβήσεται θαῤῥεῖν ἡμῖν πρὸς τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα. Λοιπὸν ἡμεῖς τὸ τῶν ἐλάφων πάσχομεν· ὅτε φοβοῦνται φεύγουσαι αἱ ἔλαφοι τὰ πτερὰ, ποῦ τρέπονται, καὶ πρός τινα ἀναχωροῦσιν ὡς ἀσφαλῆ; Πρὸς τὰ δίκτυα· καὶ οὕτως ἀπόλλυνται ἐναλλάξασαι τὰ φοβερὰ καὶ τὰ θαῤῥαλέα. Οὕτω καὶ ἡμεῖς, ποῦ χρώμεθα τῷ φόβῳ; Πρὸς τὰ ἀπροαίρετα. Ἐν τίσι πάλιν θαῤῥοῦντες ἀναστρεφόμεθα, ὡς οὐδενὸς ὄντος δεινοῦ; Ἐν τοῖς προαιρετικοῖς. Ἐξαπατηθῆναι οὖν ἢ προπεσεῖν, ἢ ἀναίσχυντόν τι ποιῆσαι, ἢ μετ' ἐπιθυμίας αἰσχρᾶς ὀρεχθῆναί τινος, οὐδὲν διαφέρει ἡμῖν, ἂν μόνον ἐν τοῖς ἀπροαιρετικοῖς ἐυστοχῶμεν. Ὅπου δὲ θάνατος, ἢ φυγὴ, ἢ πόνος, ἢ ἀδοξία· ἐκεῖ τὸ ἀναχωρητικὸν, ἐκεῖ τὸ σεσοβημένον. Τοιγαροῦν, ὥσπερ εἰκὸς τοὺς περὶ τὰ μέγιστα διαμαρτάνοντας,

vebimus, fiet, ut in iis quæ mala non ſunt, fidentes ſimus. Nunc idem quod cervis nobis accidit: qui cùm pinnas exterriti fugiunt, quò ſe convertunt? quò abeunt, ut in tuto ſint? Ad retia: atque ita intereunt dum timenda permutant rebus fidentiori animo ſubeundis. Sic et nos, ubi timemus? In iis quæ noſtri arbitrii non ſunt. Rurſus quibus in rebus ità nobis fidimus, quaſi nihil ſit periculi? In iis quæ noſtri arbitrii ſunt. Itaque decipi, labi, errare, impudens aliquid admittere, aut cum turpi libidine aliquid appetere, nihil noſtra intereſt; modò in iis, quæ penes nos non ſunt, ſcopum feliciter attingamus. Ubi verò mors, ubi exilium, ubi labor aut ignominia; ibi de ſtatione decedimus, ibi conſternatio oritur. Itaque, utì par eſt eos, qui maxi-

mis

τας, τὸ μὲν φύσει θαῤῥαλέον, θρασὺ κατασκευ- Κεφ. ά.
άζομεν, ἀπονενοημένον, ἰταμὸν, ἀναίσχυντον· τὸ δ' εὐλαβὲς φύσει καὶ αἰδῆμον, δειλὸν καὶ ταπεινὸν, φόβων καὶ ταραχῶν μεστόν. Ἂν γάρ τις ἐκεῖ μεταθῇ τὸ εὐλαβὲς, ὅπου προαίρεσις καὶ ἔργα προαιρέσεως, εὐθὺς ἅμα τῷ θέλειν εὐλαβεῖσθαι, καὶ ἐφ' αὑτῷ κειμένην ἕξει τὴν ἔκκλισιν· ἂν δ' ὅπου τὰ μὴ ἐφ' ἡμῖν ἐστι, καὶ ἀπροαίρετα, πρὸς τὰ ἐπ' ἄλλοις ὄντα τὴν ἔκκλισιν ἔχῃ, ἀναγκαίως φοβήσεται, ἀκαταστήσει, ταραχθήσεται. Οὐ γὰρ θάνατος, ἢ πόνος φοβερόν· ἀλλὰ τὸ φοβεῖσθαι πόνον, ἢ θάνατον. Διὰ τοῦτο ἐπαινοῦμεν τὸν εἰπόντα, ὅτι

Οὐ καθανεῖν γὰρ δεινὸν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.

Ἔδει

mis in rebus errant, fiduciam naturalem in audaciam, in desperationem, in temeritatem, in impudentiam convertimus: naturalem autem cautionem et pudorem, in timiditatem et humilitatem, timorum et turbarum plenam. Nam si quis eò cautionem transtulerit, ubi voluntas et voluntatis opera sunt; simulac cavere voluerit, statim et in se positam habebit aversationem: sin eò, ubi ea sita sunt quæ voluntati nostræ non parent, et ea quæ à voluntate nostra remota, quæque penes alios sunt, aversetur; necessariò timebit, trepidabit, perturbabitur. Non enim mors aut labor est terribilis, sed timor laboris aut mortis. Propterea laudamus eum qui dixit:

Non enim mori est malum, sed turpiter mori.

Κεφ. ά. Δεῖ οὖν πρὸς μὲν τὸν θάνατον τὸ θάρσος ἐντραφῆναι, πρὸς δὲ τὸν φόβον τοῦ θανάτου τὴν εὐλάβειαν· νῦν δὲ τὸ ἐναντίον, πρὸς μὲν τὸν θάνατον, τὴν φυγήν· πρὸς δὲ τὸ περὶ αὐτοῦ δόγμα τὴν ἀνεπιστρεψίαν, καὶ τὸ ἀφειδές, καὶ τὸ ἀδιαφορητικόν. Ταῦτα δ' ὁ Σωκράτης, καλῶς ποιῶν, μορμολύκεια ἐκάλει. Ὡς γὰρ τοῖς παιδίοις τὰ πρόσωπεῖα φαίνεται δειναὶ καὶ φοβεραὶ δι' ἀπειρίαν· τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς πάσχομεν πρὸς τὰ πράγματα, δι' οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὥσπερ καὶ τὰ παιδία πρὸς τὰς μορμολυκείας. Τί γάρ ἐστι παιδίον; Ἄγνοια. Τί ἐστι παιδίον; Ἀμαθία. Ἐπεὶ ὅπου ὅιδε κἀκεῖνα, οὐδὲν ἡμῶν ἔλαττον ἔχει. Θάνατος τί ἐστι; Μορμολύκειον. Στρέψας αὐτό, καταμάθε. ἰδοὺ πῶς οὐ δάκνει. τὸ σωμάτιον δεῖ χωρισθῆναι τοῦ πνευματίου, ὡς πρότερον ἐκεχώριστο, ἢ νῦν, ἢ ὕστερον. Τί οὖν ἀγα-

Morti igitur opponi fiduciam oportet, timori verò mortis cautionem: nunc autem è contra, morti fugam opponimus, ſed opinioni de illâ conceptæ incuriam, atque animum vitæ temerariè prodigum, et nullo in diſcrimine iſta ponentem. Has res Socrates, idque rectè, larvas nominabat. Nam ut pueris larvæ horribiles et metuendæ videntur propter imperitiam; ita et nos rebus in vitâ afficimur, non aliâ de causâ, quàm ut pueri larvis. Quid enim eſt puer? Ignorantia. Quid eſt puer? Inſcitia. Nam quatenus illa puer novit, non eſt deteriore quàm nos conditione. Mors quid eſt? Larva. Inverte, ut ità eſſe cognoſcas. vide ut non mordeat. corpuſculum ſeparari oportet ab animula, ut priùs etiam ſeparatum fuerat, aut nunc, aut poſt. Quid ergò

ἀγανακτεῖς, εἰ νῦν; εἰ γὰρ μὴ νῦν, ὕστερον. Κεφ. ά.
Διατί; Ἵνα ἡ περίοδος ἀνύηται τοῦ κόσμου· χρείαν γὰρ ἔχει, τῶν μὲν ἐνισταμένων, τῶν δὲ μελλόντων, τῶν δ' ἠνυσμένων. Πόνος τί ἐστι; Μορμολύκειον. Στρέφον αὐτὸ, καὶ κατάμαθε. τραχέως κινεῖται τὸ σαρκίδιον, εἶτα πάλιν λείως. ἂν σοι μὴ λυσιτελῇ, ἡ θύρα ἠνοικται. ἂν λυσιτελῇ, φέρε. Πρὸς πάντα γὰρ ἠνοῖχθαι χρὴ τὴν θύραν· καὶ πράγμα οὐκ ἔχομεν. Τίς οὖν τούτων τῶν δογμάτων καρπός; Ὅνπερ δεῖ κάλλιστόν τ' εἶναι, καὶ πρεπωδέστατον τοῖς τῷ ὄντι πεπαιδευμένοις, ἀταραξία, ἀφοβία, ἐλευθερία. Οὐ γὰρ τοῖς πολλοῖς περὶ τούτων πιστευτέον, οἳ λέγουσι μόνοις ἐξεῖναι παιδεύεσθαι τοῖς ἐλευθέροις· ἀλλὰ τοῖς φιλοσόφοις μᾶλλον, οἳ λέγουσι μόνους τοὺς παιδευθέντας ἐλευθέρους εἶναι. Πῶς τοῦτο; Οὕτω. νῦν ἄλλό τί ἐστιν ἐλευθερία, ἢ τὸ ἐξεῖναι ὡς

ergò ægrè fers, ſi nunc? nam ſi nunc non, poſt. Quamobrem? Ut mundi circuitus compleatur: ei enim opus eſt aliis præſentibus, aliis rebus futuris, aliis præteritis. Labor quid eſt? Larva. Inverte eam ut cognoſcas. aſperè movetur caruncula, deinde rurſus molliter. quod ſi tibi non expedit: janua patet. ſi expedit, fer. Ad omnia enim januam patere neceſſe: ità nihil habebimus negotii. Quis igitur horum decretorum eſt fructus? Is qui, ut decet, et pulcherrimus eſt, et iis qui reverà erudiuntur digniſſimus, conſtantia, metu liber animus, libertas. Neque enim vulgo his de rebus eſt credendum, qui ſolis ingenuis erudiri licere dicunt: ſed philoſophis potiùs, qui dicunt, ſolos eruditos eſſe liberos. Quomodo iſtud? Sic: nunquid aliud eſt li-

Κεφ. δ. ὡς βουλόμεθα διεξάγειν; Οὐδέν. Λέγετε δή μοι, ὦ ἄνθρωποι, βούλεσθε ζῆν ἁμαρτάνοντες; Οὐ βουλόμεθα. Οὐδεὶς τοίνυν ἁμαρτάνων, ἐλεύθερός ἐστι. βούλεσθε ζῆν φοβούμενοι; βούλεσθε λυπούμενοι; βούλεσθε ταρασσόμενοι; Οὐδαμῶς. Οὐδεὶς ἄρα οὔτε φοβούμενος, οὔτε λυπούμενος, οὔτε ταρασσόμενος, ἐλεύθερός ἐστιν· ὅστις δ' ἀπήλλακται λυπῶν καὶ φόβων καὶ ταραχῶν, οὗτος τῇ αὐτῇ ὁδῷ, καὶ τοῦ δουλεύειν ἀπήλλακται. Πῶς οὖν ἔτι ὑμῖν πιστεύσομεν, ὦ φίλτατοι νομοθέται; οὐκ ἐπιτρέπομεν παιδεύεσθαι, εἰ μὴ τοῖς ἐλευθέροις. Οἱ φιλόσοφοι γὰρ λέγουσιν, ὅτι οὐκ ἐπιτρέπομεν ἐλευθέροις εἶναι, εἰ μὴ τοῖς πεπαιδευμένοις· τοῦτό ἐστιν, ὁ Θεὸς οὐκ ἐπιτρέπει. Ὅταν οὖν στρέψῃ τις ἐπὶ στρατηγοῦ τὸν αὐτοῦ δοῦλον, οὐδὲν ἐποίησεν; Ἐποίησε. Τί; Ἔστρεψε τὸν αὐτοῦ

bertas, quàm ità, licere, ut velis vivere? Nihil. Dicite mihi, ô homines, vultísne vivere in peccatis? Nolumus. Nemo igitur delinquens liber est. Vultis vivere metuentes? vultis mœrentes? vultis perturbati? Nequaquam. Nemo ergò, vel metuens, vel mœrens, vel perturbatus, est liber: qui autem moleſtiâ, metu et perturbatione caret, is eâdem viâ et ſervitute caret. Quomodo igitur vobis poſthac credemus, chariſſimi legumlatores, cùm dicitis: Non ſinimus erudiri, niſi ingenuos. Nam philoſophi aiunt: Nos non ſinimus eſſe liberos, niſi eruditos: hoc eſt, Deus non ſinit. Quum igitur ſervum ſuum coram Prætore quis verterit, nihilne fecit? Fecit. Quid? Coram Prætore ſervum ſuum vertit. Nunquid aliud? Imò: vigeſimam pro eo ſolvere oportet. Quid ergò? is cui hoc accidit, nonne factus eſt liber?

τοῦ δοῦλον ἐπὶ στρατηγοῦ. Ἄλλο οὐδέν; Ναί· καὶ εἰκοστὴν αὐτοῦ δοῦναι ὀφείλει. Τί οὖν; ὁ ταῦτα παθὼν οὐ γέγονεν ἐλεύθερος; Οὐ μᾶλλον, ἢ ἀταράχος. Ἐπεὶ σὺ ὁ ἄλλους στρέφειν δυνάμενος, οὐδένα ἔχεις κύριον; οὐκ ἀργύριον; οὐ κοράσιον; οὐ παιδάριον; οὐ τύραννον; οὐ φίλον τινὰ τοῦ τυράννου; Τί οὖν τρέμεις, ἐπί τινα τοιαύτην ἀπιὼν περίστασιν; Διὰ τοῦτο λέγω πολλάκις, ταῦτα μελετᾶτε, καὶ ταῦτα πρόχειρα ἔχετε, πρὸς τίνα δεῖ τεθαρρηκέναι, καὶ πρὸς τίνα εὐλαβῶς διακεῖσθαι. Ὅτι πρὸς τὰ ἀπροαίρετα θαρρεῖν, εὐλαβεῖσθαι τὰ προαιρετικά. Ἀλλ' οὐκ ἀνέγνων σοι, οὐδ' ἔγνως τί ποιῶ; Ἐν τίνι; Ἐν λεξειδίοις. Δεῖξον πῶς ἔχεις πρὸς ὄρεξιν καὶ ἔκκλισιν· εἰ μὴ ἀποτυγχάνεις ὧν θέλεις, εἰ μὴ περιπίπτεις οἷς οὐ θέλεις. ἐκεῖνα δὲ τὰ περιόδια, ἂν νοῦν ἔχῃς, ἆρας ποῦ ποτε ἀπαλείψεις. Τί Κεφ. ά.

liber? Nihilo magis quàm perturbationis expers. Nam tu qui vertere alios potes, nullúmne habes dominum? non argentum? non puellam? non puerum? non tyrannum? non amicum quendam tyranni? Quid igitur tremis, cum ad hujuſmodi quoddam diſcrimen perveneris? Propterea ſæpe vos moneo hæc meditanda eſſe atque in promptu habenda, quibus in rebus fidentes eſſe oportet, et quibus in rebus cauti. Fidentes ſimus in iis quæ noſtri arbitrii non ſunt: cauti in iis quæ penes nos ſunt. Nonne recitavi tibi, neque noſti quid agam? In quo. In ſermunculis. Oſtendito quo pacto affectus ſis erga appetitionem et averſationem: annon fruſtreris iis quæ vis; annon incidas in ea quæ non vis. illa autem pervulgata, ſi ſapies, amovebis

ac

Κεφ. ά. Τί οὖν; Σωκράτης οὐκ ἔγραφε; Καὶ τίς τοσαῦτα; Ἀλλὰ πῶς; Ἐπεὶ μὴ ἐδύνατο ἔχειν ἀεὶ ἐλέγχοντα αὐτοῦ τὰ δόγματα, ἢ ἐλεγχθησόμενον ἐν τῷ μέρει, αὐτὸς ἑαυτὸν ἤλεγχε καὶ ἐξήταζε· καὶ ἀεὶ μίαν γέ τινα προλήψιν ἐγύμναζε χρηστικῶς. Ταῦτα γράφει φιλόσοφος. Λεξείδια δὲ καὶ ἡ ὁδὸς, ἣν λέγω, ἄλλοις ἀφίησι, τοῖς ἀναισθήτοις, ἢ τοῖς μακαρίοις, τοῖς σχολὴν ἄγουσιν ὑπὸ ἀταραξίας, ἢ τοῖς μηδὲν τῶν ἐξῆς ὑπολογιζομένοις διὰ μωρίαν. Καὶ νῦν καιροῦ καλοῦντος, ἐκεῖνα δείξεις ἐπελθών, καὶ ἀναγνώσῃ, καὶ ἐμπερπερεύσῃ; Ἰδοὺ πῶς διαλόγους συντίθημι. Μὴ, ἄνθρωπε· ἀλλ' ἐκεῖνα μᾶλλον· Ἰδοὺ πῶς ὀρεγόμενος οὐκ ἀποτυγχάνω. Ἰδοὺ πῶς ἐκκλίνων οὐ περιπίπτω. Φέρε θάνατον, καὶ γνώσῃ. Φέρε πόνους, φέρε δεσμωτήριον, φέρε ἀδοξίαν,

ac delebis. Quid ergo? Socrates non ſcripſit? Quis tam multa? Sed quomodo? Cùm non ſemper habere poſſet à quo decreta ipſius coarguerentur, aut quem ipſe per vices coargueret; ipſe ſeſe coarguebat, et examinabat, et ſubindè vel unam notionem ſic tractabat, ut eam ad uſum accommodaret. Hæc ſcribit Philoſophus. Quod verò ad ſermunculos, viamque illam attinet, quam dico, aliis relinquit, nempe ſtultis, aut beatulis iſtis qui otium agunt proper imperturbatam vitam, aut nihil ordine propter ſtultitiam reputant. Et nunc occaſione oblatâ, iſta oſtentabis adveniens, et recitabis, et te inaniter efferes? Ecce ut dialogos compono. Apage iſta homo: illa potiùs affer; Ecce ut appetitione meâ non fruſtror. Ecce ut in id quod averſor, non incido. Fer mortem: cognoſces. Fer labores, carcerem,

igno-

ἀν, φέρε καταδίκην. Αὕτη ἐπίδειξις νέου ἐκ σχο- Κεφ. ά.
λῆς ἐλπιδοτος. Τἄλλα δ' ἄλλοις ἄφες· μηδὲ
φωνήν τις ἀκούσῃ σου περὶ αὐτῶν ποτε, μηδ' ἂν
ἐπαινέσῃ τις ἐπ' αὐτοῖς ἀνέχου· δόξον δὲ μηδεὶς
εἶναι, καὶ εἰδέναι μηδέν. Μόνον τοῦτο εἰδὼς φαί-
νου, ὡς μήτ' ἀποτύχῃς ποτέ, μήτε περιτέ-
σῃς. Ἄλλοι μελετάτωσαν δίκας, ἄλλοι προβλή-
ματα, ἄλλοι συλλογισμούς· σὺ ἀποθνήσκειν, σὺ
δεδέσθαι, σὺ στρεβλοῦσθαι, σὺ ἐξορίζεσθαι. πάν-
τα ταῦτα θαῤῥούντως, πεποιθότως τῷ κεκλικότι
σε ἐπ' αὐτά, τῷ ἄξιον τῆς χώρας ταύτης κεκρι-
κότι, ἐν ᾗ καταταχθείς, ἐπιδείξεις τίνα δύναται
λογικὸν ἡγεμονικόν, πρὸς τὰς ἀπροαιρέτους δυνά-
μεις ἀντιταξάμενον. Καὶ οὕτω τὸ παράδοξον ἐ-
κεῖνο οὐκέτι οὔτ' ἀδύνατον φανεῖται, οὔτε παρά-
δοξον, ὅτι ἅμα μὲν εὐλαβεῖσθαι δεῖ, ἅμα δὲ
θαῤῥεῖν

ignominiam, condemnationem. Hæc eſt oſtentatio adoleſcentis è ſchola progreſſi. Reliqua cæteris relinquito; neque quiſquam de illis vocem ullam ex te audiat; neque te ob ea laudari finito: ſed putato te eſſe neminem, et ſcire nihil. Illud duntaxat te ſcire præ te ferto, quo pacto neque voto fruſtreris unquam, neque in id quod nolles incidas. Alii cauſas meditentur forenſes, alii problemata, alii ſyllogiſmos: tu meditare mortem, tu vincula, tu tormenta, tu exilia: atque hæc omnia fidenter, atque ita ut qui ei obtemperes, qui te ad illa vocavit, qui te eo loco dignum judicavit, in quo conſtitutus, demonſtrabis quid poſſit principalis pars animæ ratione prædita, cùm ſe rebus iis quæ juris alieni ſunt, oppoſuerit. Sic paradoxum illud, non amplius aut impoſſibile aut præter opinionem videbitur, utì ſimul et cauti et fidentes

ſimus:

Κεφ. β'. Θαῤῥεῖν πρὸς μὲν τὰ ἀπροαίρετα θαῤῥεῖν, ἐν δὲ τοῖς προαιρετικοῖς εὐλαβεῖσθαι.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Ἀταραξίας.

Ὅρα σὺ ὁ ἀπιὼν ἐπὶ τὴν δίκην, τί θέλεις τηρῆσαι, καὶ ποῦ θέλεις ἀνῦσαι. Εἰ γὰρ προαίρεσιν θέλεις τηρῆσαι κατὰ Φύσιν ἔχουσαν, πᾶσά σοι ἀσφάλεια, πᾶσά σοι εὐμάρεια, πρᾶγμα οὐκ ἔχεις. Τὰ γὰρ ἐπί σοι αὐτεξούσια, καὶ φύσει ἐλεύθερα θέλων τηρῆσαι, καὶ τούτοις ἀρχούμενος, τίνος ἔτι ἐπιστρέφῃ; Τίς γὰρ αὐτῶν κύριος; Τίς αὐτὰ δύναται ἀφελέσθαι; Εἰ θέλεις αἰδήμων εἶναι, καὶ πιστὸς, τίς οὐκ ἐάσει σε; Εἰ θέλεις μὴ κωλύεσθαι, μηδ' ἀναγκάζεσθαι, τίς σε ἀναγ-

simus: fidentes in rebus non voluntariis, cauti in rebus quæ noſtri ſunt arbitrii.

CAP. II.

De ſtatu imperturbato.

VIDE tu qui in jus ambulas, quid tueri velis, et ubi velis proficere? Nam ſi voluntatem naturæ conſentaneam conſervare ſtudes, omnia tibi tuta ſunt, omnia facilia, negotium non habes. Si ea quæ in poteſtate tuâ, quæ ſui juris naturâque libera ſunt, cuſtodire, iſſque contentus eſſe volueris, quid præterea curabis? Quis enim iis dominatur? Quis eripere iſta poteſt? Si voles verecundus eſſe et fidelis, quis te non ſinet? Si neque prohiberi neque cogi voles, quis te

ἀναγκάσει ὀρέγεσθαι, ὧν οὐ δοκεῖ σοι; τίς ἐκκλί- Κεφ. β'.
νειν, ἃ μὴ φαίνεταί σοι; Ἀλλὰ τί; Πράξει μέν σοι τινά, ἃ δοκεῖ φοβερὰ εἶναι. ἵνα δὲ καὶ ἐκκλίνων αὐτὰ παύσῃ, πῶς δύναται ποιῆσαι; Ὅταν οὖν ἐπί σοι ᾖ τὸ ὀρέγεσθαι καὶ ἐκκλίνειν, τίνος ἔτι ἐπιστρέφῃ; Τοῦτό σοι προοίμιον, τοῦτο διήγησις, τοῦτο πίστις, τοῦτο νίκη, τοῦτο ἐπίλογος, τοῦτο εὐδοκίμησις. Διατοῦτο ὁ Σωκράτης πρὸς τὸν ὑπομιμνήσκοντα, ἵνα παρασκευάζηται πρὸς τὴν δίκην, ἔφη· Οὐ δοκῶ οὖν σοι ἅπαντι τῷ βίῳ πρὸς τοῦτο παρασκευάζεσθαι; Ποίαν παρασκευήν; Τετήρηκά, φησιν, τὸ ἐπ' ἐμοί. Πῶς οὖν; Οὐδὲν οὐδέποτ' ἄδικον οὔτ' ἰδίᾳ οὔτε δημοσίᾳ ἔπραξα. Εἰ δὲ θέλεις καὶ τὰ ἐκτὸς τηρῆσαι, τὸ σωμάτιον, καὶ τὸ οὐσίδιον, καὶ τὸ ἀξιωμάτιον· λέγω σοι ἤδη αὐτόθεν παρασκευάζου τὴν δυνατὴν παρασκευὴν πᾶσαν· καὶ λοιπὸν σκέπτου καὶ τὴν

te coget ea appetere, quæ tibi non placent? Quis averſari, quæ tibi non videntur averſanda? Quid verò? Statuet ille quidem in te nonnulla, quæ terribilia videntur: ut autem tu iis afficiaris, dum averſeris, quî facere poſſit? Cùm igitur penes te ſit appetere et averſari, quid adhuc curas? Hoc tibi exordium eſto, hæc narratio, hæc confirmatio, hæc victoria, hæc peroratio, hæc gloriatio. Quapropter Socrates ad eum qui ſubmonuerat, ut ſe ad judicium pararet: Quid ergò, inquit, non tibi videor per omnem ætatem ad iſtud me parâſſe? Quâ præparatione? Conſervavi, inquit, id quod penes me fuit. Quo modo ergò? Nihil unquam injuſtum, vel privatim vel publicè feci. Quòd ſi externa etiam tueri voles, corpuſculum, reculam, et dignitatulam; jam tibi dico

Κεφ. β'. τὴν φύσιν τοῦ δικαστοῦ, καὶ τὸν ἀντίδικον. εἰ γονάτων ἅψασθαι δεῖ, γονάτων ἅψαι· εἰ κλαῦσαι, κλαῦσον· εἰ ὀιμῶξαι, ὄιμωξον. Ὅταν γὰρ ὑποθῇς τὰ σὰ τοῖς ἐκτὸς, δούλευε τὸ λοιπὸν, καὶ μὴ ἀντισπῶ, καὶ ποτὲ μὲν θέλε δουλεύειν, ποτὲ δὲ μὴ θέλε· ἀλλ' ἁπλῶς καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας, ἢ ταῦτα ἢ ἐκεῖνα, ἢ ἐλεύθερος ἢ δοῦλος, ἢ πεπαιδευμένος ἢ ἀπαίδευτος, ἢ γενναῖος ἀλεκτρυὼν ἢ ἀγεννὴς, ἢ ὑπόμενε τυπτόμενος μέχρις ἂν ἀποθάνῃς, ἢ ἀπαγόρευσον εὐθύς· μή σοι γένοιτο πληγὰς πολλὰς λαβεῖν, καὶ ὕστερον ἀπαγορεῦσαι. Εἰ δ' αἰσχρὰ ταῦτα, αὐτόθεν ἤδη δίελε· ποῦ φύσις κακῶν καὶ ἀγαθῶν; οὗ καὶ ἀλήθεια. ὅπου ἀλήθεια; καὶ οὗ φύσις, ἐκεῖ τὸ εὐλαβές, ὅπου ἡ ἀλήθεια· ἐκεῖ τὸ θαρραλέον, ὅπου ἡ φύσις. Ἐπεὶ τί δοκεῖς; ὅτι τὰ ἐκτὸς τηρῆσαι θέλων Σωκράτης,

f. που

protinus, ut te, quacunque poſſis præparatione, pares; et denique ut conſideres, quod et judicis ſit ingenium, et adverſarii. ſi amplectenda ſunt genua; genua amplectere: ſi plorandum; plora: ſi gemendum; geme. Cùm enim tua ſemel rebus externis ſubjeceris; deinceps ſervito, nec repugnato, neque aliquando ſervire velis, aliquando nolis, ſed ſimpliciter totóque pectore aut hæc, aut illa ſequitor, aut liber aut ſervus, aut eruditus aut ineruditus, aut ſtrenuus gallus, aut degener eſto, aut ſuſtine verbera uſque ad mortem, aut animum deſpondeto ſtatim: abſit ut multis plagis jam acceptis, tum denique deficias. Quòd ſi hæc turpia ſunt; continuò rem explica: ubi ſita eſt natura malorum et bonorum? Ubi et veritas. Ubi veritas et natura, ibi eſt et cautio. Ubi veritas et natura, ibi eſt etiam fiducia. Nam

quid

της, παρελθὼν ἂν ἔλεγεν, Ἐμὲ δ' Ἄνυτος καὶ Κεφ. β'.
Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δὲ οὔ; Οὕτω μωρὸς ἦν, ἵνα μὴ ἴδῃ ὅτι αὕτη ἡ ὁδὸς ἐνταῦθα οὐ φέρει, ἀλλ' ἄλλῃ; Τί οὖν; ἐστιν, ὅτι οὐκ ἔχει λόγον, καὶ προσερεθίζει. Ὡς ὁ ἐμὸς Ἡράκλειτος, περὶ ἀγριδίου πραγμάτιον ἔχων ἐν Ῥόδῳ, καὶ ἀποδείξας τοῖς δικασταῖς ὅτι δικαια λέγει, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν ἐπίλογον, ἔφη· Ὅτι ἀλλ' οὔτε δεήσομαι ὑμῶν, οὔτ' ἐπιστρέφομαι τί μέλλετε κρίνειν· ὑμεῖς τε μᾶλλον οἱ κρινόμενοι ἐστὲ, ἢ ἐγώ. Καὶ οὕτω κατέστρεψε τὸ πραγμάτιον. Τίς χρεία; Μόνον μὴ δέου· μὴ προστίθει δ' ὅτι καὶ οὐ δέομαι. εἰ μή τι καιρὸς ἐστιν ἐπίτηδες ἐρεθίσαι τοὺς δικαστὰς, ὡς Σωκράτει. Καὶ σὺ εἰ τοιοῦτον ἐπίλογον παρασκευάζῃ, τί ἀναμένεις; Τί ὑπακούεις; Εἰ γὰρ σταυρωθῆναι θέλεις, ἔνδεξαι, καὶ

f. ὅτε

quid putas? ſi externa tueri voluiſſet Socrates, prodeuntem dicturum fuiſſe, *Me quidem Anytus et Melitus occidere poſſunt, lædere autem non poſſunt?* adeóne ſtupidus fuiſſet ut neſciret hanc viam non eò ferre, ſed alió? Quid ergò eſt? Nec rationem iſtud habet, atque inſuper irritat. Sic meus Heraclitus, cùm de agello negotiolum Rhodi haberet, et judicibus probâſſet cauſam ſuam, progreſſus ad perorationem, *neque orabo vos*, inquit, *neque curo quid ſitis pronunciaturi: deque vobis potiùs quàm de me fit judicium.* Atque ità negotiolum evertit. Quid opus iſto fuit? Tantummodo nè ora; noli autem adjicere, te non eſſe oraturum: niſi fortè ferat tempus, ut de induſtria ſint irritandi judices: id quod Socrati uſu venit. Quòd ſi et tu talem perorationem paras, quid exſpectas? Cur te judicio ſiſtis? Nam

Κεφ. β'.

καὶ ἥξει ὁ σταυρός· εἰ δ' ὑπακοῦσαι λόγος ἀρ-
χεῖ καὶ πεῖσαι τό γε παρ' αὐτὸν, τὰ ἐξῆς τού-
τῳ ποιητέον, τηροῦντι μέν τοι τὰ ἴδια. Ταύτη
καὶ γελοῖόν ἐστι τὸ λέγειν, Ὑποθοῦ μοι. Τί σοι
ὑποθῶμαι; Ἀλλὰ ποίησόν μου τὴν διάνοιαν, ὅ,
τι ἂν ἀποβαίνῃ, πρὸς τοῦτο ἁρμόσασθαι. Ἐπεὶ
ἐκεῖνό γε ὅμοιόν ἐστιν, οἷον εἰ ἀγράμματος λέ-
γοι, Εἰπέ μοι τί γράφω, ὅταν μοι προβληθῇ τι
ὄνομα. Ἂν γὰρ εἴπω, ὅτι Δίων· εἶτα παρελ-
θὼν ἐκεῖνος, αὐτῷ προβαλῇ μὴ τὸ Δίωνος ὄνομα,
ἀλλὰ τὸ Θέωνος· τί γένηται; τί γράψει; Ἀλλ'
εἰ μέν μεμελέτηκας γράφειν, ἔχεις καὶ παρασ-
κευάσασθαι πρὸς πάντα τὰ ὑπαγορευόμενα. εἰ
δὲ μή, τί σοι ἐγὼ νῦν ὑποθῶμαι; ἂν γὰρ ἄλ-
λό τι ὑπαγορεύῃ τὰ πράγματα, τί ἐρεῖς, ἢ τί
πράξεις; Τούτου οὖν τοῦ καθολικοῦ μέμνησο, καὶ
ὑπο-

si in crucem tolli cupis, exspecta, aderit crux: sin parere judici et probare causam studes, cætera ordine facienda sunt, quæ is locus postulat, decoro tamen personæ tuæ conservato. Eâ quoque ratione ridiculum est, jubere te moneri. Quid te moneam? Effice ut meus animus, quicquid evenerit, ad id se accommodet. Istud quidem proinde est, ac si illiteratus dicat: Dic mihi quid scribam, ubi nomen aliquod propositum mihi fuerit. Nam si ego dicam, ut Dion scribendus sit: deinde verò alius ei non Dionis, sed Theonis nomen proponat: quid fiet? quid scribet? Verùm si scribendo exercitatus fueris, possis te parare ad ea omnia scribenda quæ dictantur. sin minùs: quid ego nunc te moneam? nam si quid aliud res ipsæ postulârint, quid dices, aut facies? Hoc igitur universale memento, atque ità non egebis

ὑποθήκης οὐκ ἀπορήσεις. Ἐὰν δὲ πρὸς τὰ ἔξω Κεφ. γ'.
χάσκῃς, ἀνάγκη σε ἄνω καὶ κάτω κυλίεσθαι, πρὸς τὸ βούλημα τοῦ κυρίου. Τίς δ' ἔστι κύριος; Ὁ τῶν ὑπὸ σοῦ τινὸς σπουδαζομένων ἢ ἐκκλινομένων ἔχων τὴν ἐξουσίαν.

ΚΕΦ. γ.

Πρὸς τοὺς συνιστάντας τινὰς τοῖς φιλοσόφοις.

Καλῶς ὁ Διογένης, πρὸς τὸν ἀξιοῦντα γράμματα παρ' αὐτοῦ λαβεῖν συστατικά, Ὅτι μὲν ἄνθρωπός, φησιν, εἶ, καὶ ἰδὼν γνώσεται. εἰ δ' ἀγαθὸς ἢ κακός, εἰ μὲν ἔμπειρός ἐστι διαγνῶναι τοὺς ἀγαθοὺς καὶ κακούς γνώσεται· εἰ δ' ἄπειρος, οὐδ' ἂν μυριάκις γράψω αὐτῷ. Ὅμοιον γὰρ, ὥσπερ εἰ δραχμὴ συσταθῆναί τινι ἠξίου, ἵνα δοκιμασθῇ. εἰ

egebis admonitione. Quòd ſi rebus externis inhiaveris, neceſſe te erit ſurſum ac deorſum volutari, domini arbitratu. Quis autem eſt dominus? Is qui ea in poteſtate habet, quæ à te vel expetuntur, vel fugiuntur.

CAP. III.

Ad eos qui philoſophis aliquos commendant.

RECTE Diogenes ad eum, qui commendatitias ab eo literas petebat: Te quidem, inquit, eſſe hominem, cùm primùm viderit, agnoſcet. an verò bonus aut malus ſis, ſiquidem peritus eſt bonos et malos diſcernendi, cognoſcet: ſin imperitus, non cognoſcet, etiamſi ſexcenties ſcripſero. Nam proinde eſt, ac ſi drachma ſe commendari alicui vellet,

Κεφ. γ'. εἰ ἀργυρογνωμονικός ἐστι γνώσεται, σὺ γὰρ σαυτὴν συστήσεις.

Ἔδει οὖν τοιοῦτόν τι ἔχειν ἡμᾶς καὶ ἐν τῷ βίῳ, οἷον ἐπ' ἀργυρίου, ἵν' εἰπεῖν δύνωμαι καθάπερ ὁ ἀργυρογνώμων λέγει, Φέρε ἣν θέλεις δραχμὴν, καὶ διαγνώσομαι. ἀλλ' ἐπὶ συλλογισμῶν, Φέρε ὃν θέλεις, καὶ διακρινῶ σοι τὸν ἀναλυτικόν τε καὶ μή. Διατί; Οἶδα γὰρ ἀναλύειν συλλογισμούς. ἔχω τὴν δύναμιν, ἣν ἔχειν δεῖ τὸν ἐπιγνωστικὸν τῶν περὶ συλλογισμοὺς καταρθούντων. Ἐπὶ δὲ τοῦ βίου τί ποιῶ; Νῦν μὲν λέγω ἀγαθὸν, νῦν δὲ κακόν. Τί τὸ αἴτιον; τὸ ἐναντίον ἢ ἐπὶ τῶν συλλογισμῶν, ἀμαθία καὶ ἀπειρία;

ΚΕΦ.

let, ut exploraretur. ſi ſit argentarius cognoſcet, nam tu te ipſam commendabis.

Oportebat igitur nos habere in vitâ quoque tale aliquid, quale in monetâ, ut dicere poſſem, quemadmodum argentarius dicit, Affer quamvis drachmam, eam ego diſcernam: eodem modo, Quamvis affer ratiocinationem, eam ego dijudicabo quæ reſolvi, quæ non reſolvi poſſit. Quamobrem? Quia ſcio reſolvere ratiocinationes: habeo facultatem, quam eum habere oportet, qui quæ in ratiocinationibus rectè fiunt cognoſcit. In vitâ verò quid ago? Nunc dico bonum, nunc malum. Quid cauſæ eſt? anne aliquid contrarium quàm quod in ratiocinationibus evenit, inſcitia nempe atque imperitia?

CAP.

ΚΕΦ. Δ'.

Πρὸς τὸν ἐπὶ μοιχείᾳ ποτὲ κατειλημμένον.

ΛΕΓΟΝΤΟΣ αὐτοῦ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρὸς πίστιν γέγονε· καὶ τοῦτο ὁ ἀνατρέπων, ἀνατρέπει τὸ ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου· ἐπεισῆλθέ τις τῶν δοκούντων φιλολόγων, ὃς κατείληπτό ποτε μοιχὸς ἐν τῇ πόλει. Οὐδ', ἀλλ' ἄν, φησὶν, ἀφέντες τοῦτο τὸ πιστὸν, πρὸς ὃ πεφύκαμεν, ἐπιβουλεύωμεν τῇ γυναικὶ τοῦ γείτονος, τί ποιοῦμεν; Τί δὲ ἄλλο, ἢ ἀπόλλυμεν καὶ ἀναιροῦμεν; Τίνα; Τὸν πιστὸν, τὸν αἰδήμονα, τὸν ὅσιον. Ταῦτα μόνα; Γειτνίασιν δ' οὐκ ἀναιροῦμεν; φιλίαν δ' οὔ; πόλιν δ' οὔ; εἰς τίνα δὲ χώραν αὐτοὺς καταστάσομεν; Ὡς τίνι σοι χρῶμαι, ἄνθρωπε;

CAP. IV.

Ad eum qui aliquando in adulterio deprehenſus fuerat.

DICENTE eo, hominem ad fidem ſervandam eſſe natum: quam ſententiam qui everteret, eum evertere proprium hominis munus: quidam ingreſſus eſt ex eorum numero, qui literarum amantes habentur, aliquando urbe in adulterio deprehenſus. Tum ille: At, inquit, ſi omiſſa ea fide, ad quam nati ſumus, uxori vicini inſidiamur, quid agimus? Quid aliud niſi perdimus et evertimus? Quem? Fidelem, verecundum, ſanctum. Hæcine ſola? Vicinitatem autem non evertimus? non amicitiam? non rempublicam? qua porro in ſtatione noſmetipſos collocamus? Quo loco te habeam, ô homo? An vicini? an amici? Quo tandem?

Κεφ. ν'. θρωπε; Ὡς γείτονι; ὡς φίλῳ; Ποίῳ τίνι; Ὡς πολίτῃ; Τί σοι πιστεύσω; Εἶτα σκευάριον μὲν εἰ ἧς οὕτω σαπρὸν, ὥστε σοι πρὸς μηδὲν δύνασθαι χρῆσθαι, ἔξω ἂν ἐπὶ τὰς κοπρίας ἐρρίπτου, καὶ οὐδ' ἐκεῖθεν ἄν τις σε ἀνῃρεῖτο. Εἰ δ' ἄνθρωπος ὢν, οὐδεμίαν χώραν δύνασαι ἀποπληρῶσαι ἀνθρωπικὴν, τί σε ποιήσωμεν; Ἔστω γὰρ, φίλου οὐ δύνασαι τόπον ἔχειν, δούλου δύνασαι; Καὶ τίς σοι πιστεύσει; Οὐ θέλεις οὖν ῥιφῆναί που καὶ αὐτὸς ἐπὶ κοπρίαν, ὡς σκεῦος ἄχρηστον, ὡς κόπριον; Εἶτα ἐρεῖς, Οὐδείς μου ἐπιστρέφεται ἀνθρώπου φιλολόγου; Κακὸς γὰρ εἶ, καὶ ἄχρηστος· οἷον εἰ οἱ σκώληκες ἠγανάκτουν, ὅτι οὐδεὶς αὐτῶν ἐπιστρέφεται, ἀλλὰ φεύγουσι πάντες, κἂν τις δύνηται, πλήξας κατέβαλε. Σὺ κέντρον ἔχεις τοιοῦτον, ὥστε ὃν ἂν πλήξῃς, εἰς πράγματα καὶ ὀδύνας ἐμβάλλειν. Τί σε θέλεις ποιήσωμεν; Οὐκ

dem? An civis? Quid tibi credam? Quòd si vasculum esses ità putre, ut tui nullus usus esset, foras in sterquilinium projicereris, ac nè indè quidem te quisquam tolleret. At homo cùm sis, et nullum humanum locum implere queas, quid tibi faciemus? Esto te amici locum tenere non posse, servi potes? Quis tibi fidem habebit? Non igitur et ipse aliquò in sterquilinium vis abjici, ut vas inutile et sterquilinio dignum? At dices, Nemo me curat, hominem literatum? Quia malus es et inutilis; perinde facis ac si vermes indignarentur, se curari à nemine, sed vitari ab omnibus, et, si quis possit, verberibus confici. Tu eum habes stimulum, quo si quem percusseris, eum in negotia et dolores conjicias. Quid vis tibi faciamus? Non habes quò colloceris. Quid ergò? nonne

Οὐκ ἔχεις ποῦ τεθῇς. Τί οὖν; οὐκ εἰσὶν αἱ γυ- Κεφ. δ'.
ναῖκες κοιναὶ φύσει; Καὶγὼ λέγω. Καὶ γὰρ τὸ
χοιρίδιον κοινὸν τῶν κεκλημένων· ἀλλ' ὅταν μέ-
ρη γένηται, ἂν σοι φανῇ, ἀνάρπασον ἀνελθὼν τὸ
τοῦ παρακειμένου μέρος, ἢ λάθρα κλέψον, ἢ πα-
ραλαθεὶς τὴν χεῖρα λίχνευε. κἂν μὴ δύνῃ τοῦ
κρέως ἀποσπᾶσαι, λίπαινε τοὺς δακτύλους, καὶ
περίλειχε. Καλὸς συμπότης καὶ σύνδειπνος Σω-
κρατικός. Ἄγε, τὸ δὲ θέατρον οὐκ ἔστι κοινὸν
τῶν πολιτῶν; Ὅταν οὖν καθίσωσιν, ἐλθὼν, ἂν
σοι φανῇ, ἔκβαλέ τινα αὐτῶν. Οὕτω καὶ αἱ γυ-
ναῖκες φύσει κοιναί. Ὅταν δ' ὁ νομοθέτης, ὡς
ἐστιάτωρ, διέλῃ αὐτὰς, οὐ θέλεις καὶ αὐτὸς ἴ-
διον μέρος ζητεῖν; ἀλλὰ τὸ ἀλλότριον ὑφαρ-
πάζεις καὶ λιχνεύεις; Ἀλλὰ καὶ φιλολόγος εἰ-
μὶ, καὶ Ἀρχέδημον νοῶ. Ἀρχέδημον τοίνυν νοῶν,
μοιχὸς

nonne ſunt communes naturâ mulieres? Aſſentior. Nam et porcellus communis eſt eorum qui ſunt invitati. Sed cùm in partes diſſectus et diſtributus fuerit: tu, ſi tibi videbitur, aſcende, et partem ejus qui tibi aſſidet rape, aut furare clanculum, aut immiſſa manu abligurito. quòd ſi de carne nihil poteris avellere, pinguedine imbuito digitos et delinge. O egregium compotorem, et convivam Socraticum! Age: Theatrum nonne commune eſt civium? Cùm igitur conſederint, tu adeſto ubi viſum fuerit, et eorum aliquem ejicito. Sic etiam mulieres naturâ ſunt communes. Ubi autem legiſlator, tanquam convivator, eas diviſerit, non et tu tuam partem quæres? an potiùs alienam rapies, et abliguries? At homo literatus ſum, et Archedemum intelligo. Ergò tu Ar-

Κεφ. ε'. μοιχὸς ἴσθι, καὶ ἄπιστος, καὶ ἀντὶ ἀνθρώπου λύκος, ἢ ὄνος. Τί γὰρ διαφέρει;

ΚΕΦ. ε'.

Πῶς συνυπάρχει μεγαλοφροσύνη καὶ ἐπιμέλεια.

Αἱ ὕλαι ἀδιάφοροι· ἡ δὲ χρῆσις αὐτῶν οὐκ ἀδιάφορος. Πῶς οὖν τηρήσει τις ἅμα μὲν τὸ εὐσταθὲς καὶ ἀτάραχον, ἅμα δὲ τὸ ἐπιμελὲς, καὶ μὴ εἰκαῖον, μὴ δ' ἐπισεσυρμένον; Ἂν μιμῆται τοὺς κυβεύοντας. Αἱ ψῆφοι ἀδιάφοροι, οἱ κύβοι ἀδιάφοροι. Πόθεν οἶδα τί μέλλει πίπτειν; Τῷ πεσόντι δ' ἐπιμελῶς καὶ τεχνικῶς χρῆσθαι, τοῦτο ἤδη ἐμὸν ἔργον ἐστίν. Οὕτω τοίνυν τὸ προηγούμενον καὶ ἐπὶ τοῦ βίου ἔργον ἐκεῖνο· διε-

λε

chedemum intelligens, adulter esto, et perfidus, et loco hominis lupus aut simius. Quid enim interest?

CAP. V.

Quo pacto cum magnitudine animi diligentia conjungatur.

RES ipsæ quidem sunt indifferentes: sed earum usus non est indifferens. Quo pacto igitur idem simul constantiam et tranquillitatem, simul diligentiam et cautionem tuebitur, ita ut neque temerè neque languidè quid agatur? Si eos imitetur qui ludunt tesseris. Calculi sunt indifferentes, tesseræ sunt indifferentes. Unde sciam, quid sit casurum? Eo autem quod ceciderit, diligenter et artificiosè uti, hoc verò meum munus est. Sic etiam in vita præcipuum illud

munus

λε τὰ πράγματα, καὶ διάστησον, καὶ εἰπέ· Τὰ Κεφ. ε'.
ἔξω οὐκ ἐπ' ἐμοὶ, προαίρεσις ἐπ' ἐμοί. Ποῦ ζητήσω τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὸ κακόν; Ἔσω ἐν τοῖς ἐμοῖς. Ἐν δὲ τοῖς ἀλλοτρίοις μηδέποτε μή τ' ἀγαθὸν ὀνομάσῃς, μήτε κακὸν, μήτ' ὠφέλειαν, μή τε βλάβην, μή τ' ἄλλό τι τῶν τοιούτων. Τί οὖν; ἀμελῶς τούτοις χρηστέον; Οὐδαμῶς. τοῦτο γὰρ πάλιν τῇ προαιρέσει κακόν ἐστι, καὶ ταύτην τὴν παρὰ φύσιν. ἀλλ' ἅμα μὲν ἐπιμελῶς, ὅτι ἡ χρῆσις οὐκ ἀδιάφορον· ἅμα δ' εὐσταθῶς καὶ ἀταράχως, ὅτι ἡ ὕλη οὐ διαφέρουσα. Ὅπου γὰρ τὸ διάφορον, ἐκεῖ οὔτε κωλύσαι μέ τις δύναται, οὔτ' ἀναγκάσαι. ὅπου κωλυτὸς καὶ ἀναγκαστός εἰμι, ἐκείνων ἡ μὲν τεῦξις οὐκ ἐπ' ἐμοί, οὐδ' ἀγαθὸν ἢ κακόν· ἡ χρῆσις δ' ἢ κακὸν, ἢ ἀγαθὸν, ἀλλ' ἐπ' ἐμοί. Δύσκολον δὲ μίξαι καὶ

munus eſt, res diſtinguentem ac diſcernentem dicere, Externæ res in mea parte non ſunt: voluntas in mea parte eſt. Ubi quæram bonum et malum? Intrinſecus, in meis. In alienis autem nunquam vel bonum nominabis, vel malum, vel utilitatem, vel damnum, vel quicquam aliud horum. Quid ergo? negligenter iſtis utendum eſt? Nequaquam. nam hoc rurſus voluntati malum eſt, ejúſque naturæ contrarium. ſed partim diligenter, quia uſus eorum non eſt indifferens: partim conſtanter, quod quatenus res ſunt, non differunt. Nam ubi diſcrimen eſt, ibi neque prohibere me quiſquam poteſt, neque cogere. ubi verò et prohiberi et cogi poſſum, earum rerum neque adeptio penes me eſt, neque ipſæ bonæ malæve ſunt: uſus autem earum aut bonus, aut malus eſt, et in mea poteſtate ſitus. Eſt autem difficile miſ-

Κεφ. ε'. καὶ συναγαγεῖν ταῦτα, ἐπιμέλειαν τοῦ προσπεπονθότος ταῖς ὕλαις, καὶ εὐστάθειαν τοῦ ἀνεπιστρεπτοῦντος· πλὴν οὐκ ἀδύνατον. εἰ δὲ μή, ἀδύνατον τὸ εὐδαιμονῆσαι. Ἀλλ' ὅιόν τι ἐπὶ τοῦ πλοῦ ποιοῦμεν; Τί μοι δύναται; Τὸ ἐκλέξασθαι τὸν κυβερνήτην, τοὺς ναύτας, τὴν ἡμέραν, τὸν καιρόν. Εἶτα χειμὼν ἐμπέπτωκε. Τί οὖν ἔτι μοι μέλει; τὰ γὰρ ἐμὰ ἐκπεπλήρωται. Ἄλλου ἐστὶν ἡ ὑπόθεσις, τοῦ κυβερνήτου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ναῦς καταδύεται. Τί οὖν ἔχω ποιῆσαι; Ὃ δύναμαι, τοῦτο μόνον ποιῶ· μὴ φοβούμενος ἀποπνίγομαι, οὐδὲ κεκραγὼς, οὐδ' ἐγκαλῶν τῷ Θεῷ, ἀλλ' εἰδὼς, ὅτι τὸ γενόμενον καὶ φθαρῆναι δεῖ. οὐ γάρ εἰμι αἰών, ἀλλ' ἄνθρωπος, μέρος τῶν πάντων, ὡς ὥρα ἡμέρας· ἐνστῆναί με δεῖ ὡς τὴν ὥραν, καὶ παρελθεῖν ὡς ὥραν. Τί οὖν μοι διαφέρει,

cere hæc inter ſeſe, et in unum conducere; diligentiam ejus qui rebus afficitur, et conſtantiam illius qui nihil eaſdem curat: non tamen fieri nequit. nam alioqui nec felicitatis fieri compos quiſquam poterit. In navigando quid facimus? Quid ego præſtare poſſum? Eligere gubernatorem, nautas, diem, occaſiones. Poſt ingruit tempeſtas. Quid præterea mihi curæ eſt? nam meo ſum functus munere? Alterius eſt hoc argumentum, gubernatoris. At et navis mergitur. Quid igitur eſt quod faciam? Quod poſſum, id ſolum ago: non perterritus ſuffocor, neque clamitans, neque Deum incuſans; ſed ut qui nôrim, quod natum ſit, etiam eſſe pereundum. neque enim ſum æternitas, ſed homo, pars univerſorum ut hora diei: venire me oportet ut horam, et præterire ut horam. Quid igitur meâ intereſt, quomodo præteream?

ρει, πῶς παρέλθω; πότερον πνιγεὶς ἢ πυρέξας; Κεφ. ε'.
διὰ γὰρ τοιούτου τινὸς δεῖ παρελθεῖν με.

Τοῦτο ὄψει ποιοῦντας καὶ τοὺς σφαιρίζοντας ἐμπείρως. οὐδεὶς αὐτῶν διαφέρεται περὶ τοῦ ἁρπαστοῦ, ὡς περὶ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ· περὶ δὲ τοῦ βάλλειν καὶ δέχεσθαι λοιπόν. Ἐν τούτῳ ἡ εὐρυθμία, ἐν τούτῳ ἡ τέχνη, τὸ τάχος, ἡ εὐγνωμοσύνη· ἵν' ἐγὼ μὴ δ' ἂν τὸν κόλπον ἐκτείνω, δύναμαι λαβεῖν αὐτό· ὁ δὲ, ἂν βαλω, λαμβάνει. Ἂν δὲ μετὰ ταραχῆς καὶ φόβου δεχώμεθα, ἢ βάλλωμεν αὐτὸ, ποία ἔτι παιδιά; ποῦ δέ τις εὐσταθήσει; ποῦ δέ τις τὸ ἑξῆς ὄψεται ἐν αὐτῇ; Ἀλλ' ὁ μὲν ἐρεῖ βάλε, μὴ βάλοις, ὁ δὲ μίαν ἔβαλες. Τοῦτο δὲ μάχη ἐστὶ, καὶ οὐ παιδιά. Τοιγαροῦν Σωκράτης ἤδει σφαιρίζειν. Πῶς; Παίζειν ἐν τῷ δικαστηρίῳ. Λέγε μοι, φησίν, νη. ιι.

ream? ſuffocatione, an febri? nam tali quopiam modo mihi prætereundum eſt.

Idem facere videbis eos etiam, qui pilâ ſcitè ludunt. nemo eorum de harpaſto contendit, tanquam bono aut malo: ſed de eo jaciendo, et rurſus excipiendo. In hoc ſolertia verſatur; in eo ars, celeritas, dexteritas eſt poſita; ut ego nec ſi ſinum expandero, id excipere poſſim: alius verò, ſi jecero, excipiat. Quòd ſi cum perturbatione et metu vel exceperimus vel emiſerimus, quis jam ludus erit? quis conſtantiæ locus erit? ubi conſpicietur ludi ordo? Alius dicet, jace: alius, nè jace: alius, unam jeciſti. Rixa hæc eſt, non ludus. Quocircà Socrates pilâ ſciebat ludere. Quomodo? Jocari in judicio. Dic mihi, inquit, Anyte, quomodo me ais Deum eſſe non putare? Nunquid aliqui Genii tibi eſſe videntur?

Κεφ. ε'. σὶν, Ἄνυτε, πῶς με φῂς Θεὸν οὐ νομίζειν; Οἱ Δαίμονές σοι τίνες εἶναι δοκοῦσιν; οὐχὶ ἤτοι Θεῶν παῖδές εἰσιν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων καὶ Θεῶν μεμιγμένοι τινές; Ὁμολογήσαντος δέ· Τίς οὖν σοι δοκεῖ δύνασθαι ἡμιόνους μὲν ἡγεῖσθαι εἶναι, ὄνους δὲ μή; Ὡς ἁρπαστίῳ παίζων. Καὶ τί ἐκεῖ ἐν μέσῳ ἁρπαστίον; Τὸ ζῆν, τὸ δεδέσθαι, τὸ φυγαδευθῆναι, τὸ πιεῖν φάρμακον, τὸ γυναικὸς ἀφαιρεθῆναι, τὸ τέκνα ὀρφανὰ καταλιπεῖν. Ταῦτα ἦν ἐν μέσῳ οἷς ἔπαιζεν. ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἔπαιζε, καὶ ἐσφαίριζεν εὐρύθμως. Οὕτω καὶ ἡμεῖς, τὴν μὲν ἐπιμέλειαν σφαιριστικωτάτην, τὴν δὲ ἀδιαφορίαν ὡς ὑπὲρ ἁρπαστίου. Δεῖ γὰρ πάντως περί τινα τῶν ἐκτὸς ὑλῶν φιλοτεχνεῖν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνην ἀποδεχόμενον, ἀλλ' οἵα ἂν ᾖ ἐκείνη, τὴν περὶ αὐτὴν φιλοτεχνίαν ἐπιδεικνύοντα. Οὕτω καὶ ὁ ὑφάντης, οὐκ ἔρια ποιεῖ, ἀλλ' οἷα ἂν παραλάβῃ, περὶ αὐτὰ φιλοτεχνεῖ. Ἄλλος σοι δίδωσι

dentur? nonne verò ii vel Deorum filii sunt, vel ex Diis et hominibus commisti? Quod cùm ille confessus esset, Quis ergò, inquit, tibi videtur censere posse, cùm muli sint, asinos non esse? Sic jocatus est, quasi pilâ luderet. Quæ verò ibi fuit proposita pila? Vita, vincula, exilium, potio veneni, uxoris ereptio, filiorum derelictio patre orborum. Hæc in medio erant quibus ludebat: nihilominus tamen ludebat, et pilam scitè mittebat. Sic et nos diligentiam ut in ludo pilæ summam adhibeamus; at indifferentiam, quasi de pilâ ageretur. Omnino enim in externâ aliquâ materiâ elaborandum est, non quòd eam probes; sed qualis illa fuerit, solertiam in ea tuam ut demonstres. Sic etiam textor lanam non facit, sed qualemcunque acceperit, eam tractat.

δίδωσι τροφὰς καὶ κτῆσιν, καὶ αὐτὰ ταῦτα δύναται ἀφελέσθαι, καὶ τὸ σωμάτιον αὐτό. Σὺ λοιπὸν παραλαβὼν τὴν ὕλην, ἐργάζου· εἶτα ἂν ἐξέλθῃς μηδὲν παθὼν, οἱ μὲν ἄλλοι ἀπαντῶντές σοι συγχαρήσονται, ὅτι ἐσώθης. ὁ δ' εἰδὼς βλέπειν τὰ τοιαῦτα, ἂν μὲν ἴδῃ ὅτι εὐσχημόνως ἀνεστράφης ἐν τούτῳ, ἐπαινέσει καὶ συνησθήσεται. ἂν δὲ δι' ἀσχημοσύνην τινὰ διασεσωσμένον, τὰ ἐναντία. Ὅπου γὰρ τὸ χαίρειν εὐλόγως, ἐκεῖ καὶ τὸ συγχαίρειν. Πῶς οὖν λέγεται τῶν ἐκτός τινα κατὰ φύσιν, καὶ παρὰ φύσιν; Ὥσπερ ἂν εἰ ἀπόλυτοι ἦμεν. τῷ γὰρ ποδὶ κατὰ φύσιν εἶναι ἐρῶ τὸ καθαρῷ εἶναι. ἀλλ' ἂν αὐτὸν ὡς πόδα λάβῃς, καὶ ὡς μὴ ἀπόλυτον, καθήξει αὐτὸν καὶ εἰς πηλὸν ἐμβαίνειν, καὶ ἀκάνθας πατῆσαι, καὶ ἔστιν ὅτε ἀποκοπῆναι ὑπὲρ τοῦ ὅλου· εἰ δὲ μή, οὐκέτι Κεφ. ε'.

tractat. Alius tibi largitur victum et poſſeſſiones, eadémque rurſus eripere poteſt, ipſúmque corpuſculum unà. Tu jam acceptam materiam tracta: pòſt, ubi egreſſus fueris ſine clade, alii obviam facti tibi gratulabuntur, quòd incolumis evaſeris: qui autem hæc perſpicere poteſt, ſiquidem viderit te in eo decenter eſſe verſatum, collaudabit et congratulabitur. ſin cum aliquo dedecore evaſiſſe intellexerit, contrarium faciet. Nam ubi gaudere rationi conſentaneum eſt, ibidem etiam congratulari. Quomodo igitur dicuntur rerum externarum aliæ ſecundùm naturam, aliæ contra naturam eſſe? Perinde ac ſi à communi ſocietate ſoluti eſſemus. nam tum quidem pedi eſſe naturale dicam, ut purus ſit. ſed ſi eum ut pedem conſideres, et non ut ſeparatum aliquid; conveniet eum aliquando et lutum ingredi, et ſpinas

Κεφ. ε'. οὐκέτι ἐστὶ πούς. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐφ' ἡμῶν ὑπολαβεῖν δεῖ. Τί εἶ; Ἄνθρωπος. Εἰ μὲν ὡς ἀπόλυτον σκοπεῖς, κατὰ φύσιν ἔστι ζῆσαι μέχρι γήρως, πλουτεῖν, ὑγιαίνειν. εἰ δ' ὡς ἄνθρωπον σκοπεῖς, καὶ μέρος ὅλου τινός, δι' ἐκεῖνο τὸ ὅλον νῦν μέν σοι νοσῆσαι καθήκει, νῦν δὲ πλεῦσαι, καὶ κινδυνεῦσαι, νῦν δ' ἀπορηθῆναι, πρὸ ὥρας δ' ἔστιν ὅτε ἀποθανεῖν. Τί οὖν ἀγαναχτεῖς; οὐκ οἶδας, ὅτι ὡς ἐκεῖνος οὐκέτι ἐστὶ πούς, οὕτως οὐδὲ σὺ ἄνθρωπος; Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; Μέρος πόλεως, πρώτης μὲν τῆς ἐκ Θεῶν καὶ ἀνθρώπων· μεταταῦτα δὲ τῆς ὡς ἐγγιστα λεγομένης, ἥτις ἐστὶ μικρὸν τῆς ὅλης μίμημα. Νῦν οὖν ἐμὲ κρίνεσθαι; Νῦν οὖν ἄλλον πυρέσσειν; ἄλλον πλεῖν; ἄλλον ἀποθνήσκειν; ἄλλον κατακεκρίσθαι; Ἀδύνατον

nas calcare, et interdum reſecari pro corpore univerſo: alioqui pes non erit. Tale aliquid de nobis, etiam eſt exiſtimandum. Quid es? Homo. Siquidem te ut aliquid à communi ſocietate ſolutum conſideras, ſecundum naturam vivere licet uſque ad ſenectam, florere opibus, valere. ſin ut hominem et partem alicujus univerſi, ob illud univerſum nunc ægrotare tibi convenit, nunc navigare, et pericula adire, nunc inopiâ conflictari, aliquando etiam ante tempus mori. Quid ergò ægrè ſers? an neſcis, quemadmodum illè non ampliùs pes eſt; ità et te non ampliùs eſſe hominem? Quid enim eſt homo? Pars civitatis, primùm, ejus quæ ex diis conſtat et hominibus: deinde illius quæ proxime te attingit, quæque univerſi parvum quoddam ſimulacrum eſt. Nunc ergò me in judicium vocari? nunc ergò alium febricitare? alium navigare? alium emori? alium

con-

δύνατον γὰρ ἐν τοιούτῳ σώματι, ἐν τούτῳ τῷ περιέχοντι, τούτοις τοῖς συζῶσι, μὴ συμπίπτειν ἄλλοις ἄλλα τοιαῦτα. Σὸν οὖν ἔργον ἐλθόντα εἰπεῖν ἃ δεῖ, διαθέσθαι ταῦτα ὡς ἐπιβάλλει. Εἶτα ἐκεῖνος λέγει, Κρινῶ σε ἀδικεῖν. Εὖ σοι γένοιτο. ἐποίησα ἐγὼ τὸ ἐμόν· εἰ δὲ καὶ σὺ τὸ σὸν ἐποίησας, ὄψει αὐτός. ἔστι γάρ τις κἀκείνου κίνδυνος, μή σε λανθανέτω. Κεφ. ς'.

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ ἀδιαφορίας.

ΤΟ' συνημμένον ἀδιάφορον· ἡ κρίσις ἡ περὶ αὐτοῦ οὐκ ἀδιάφορος· ἀλλ' ἢ ἐπιστήμη, ἢ δόξα, ἢ ἀπάτη. Οὕτω τὸ ζῆν ἀδιάφορον, ἡ χρῆσις

condemnatum esse? Neque enim fieri potest, ut in tali corpore, tali cœlo, talibus convictoribus, non aliis alia hujus generis accidant. Tuum igitur munus est, ut dicas ea quæ decet, atque ista administres ut convenit. Pòst ille dicit: Reum te agam injuriarum. Bene tibi sit: Ego feci quod meum fuit: an verò et tu feceris tuum, ipse videris. est enim aliquod illius quoque periculum, nè te lateat.

CAP. VI.

De indifferentia.

PRonuntiatum connexum, res indifferens est: judicium autem de illo, non est res indifferens: sed aut scientia, aut opinio, aut impostura. Sic et vita est res indifferens, vitæ

Κεφ. ε'. χρῆσις οὐκ ἀδιάφορος. Μή ποτ' οὖν, ὅταν εἴπῃ τις ὑμῖν ἀδιαφορεῖν καὶ ταῦτα, ἀμελεῖς γίνεσθε· μήθ' ὅταν εἰς ἐπιμέλειάν τις ὑμᾶς παρακαλῇ, ταπεινοὶ, καὶ τὰς ὕλας τεθαυμακότες. Καλὸν δὲ τὸ εἰδέναι τὴν αὐτοῦ παρασκευὴν καὶ δύναμιν, ἵν' ἐν οἷς μὴ παρεσκεύασαι, ἡσυχίαν ἄγῃς· μὴ δ' ἀγανακτῇς, εἴ τινες ἄλλοι πλεῖόν σου ἔχουσιν ἐν ἐκείνοις· καὶ γὰρ σὺ ἐν συλλογισμοῖς πλεῖον ἀξιώσεις σεαυτὸν ἔχειν. κἂν ἀγανακτῶσιν ἐπὶ τούτῳ, παραμυθήσῃ αὐτούς· Ἐγὼ ἔμαθον, ὑμεῖς δ' οὔ. Οὕτω καὶ ὅπου τινὸς χρεία τριβῆς, μὴ ζήτει τὸ ἀπὸ τῆς χρείας περιγινόμενον· ἀλλ' ἐκείνου μὲν παραχώρει τοῖς περιτετριμμένοις, σοὶ δ' ἀρκείτω τὸ εὐσταθεῖν. Ἄπελθε, καὶ ἄσπασαι τὸν δεῖνα. Πῶς; Οὐ ταπεινῶς. Ἀλλ' ἐξεκλείσθην. Διὰ θυρίδος γὰρ οὐκ ἔμαθον εἰσέρχεσθαι. Ὅταν δὲ κεκλεισμένην εὕρω τὴν θύραν, ἀνάγκη μ' ἢ ἀποχωρῆσαι,

autem uſus non eſt res indifferens. Neque igitur unquam, ſi quis vobis dixerit, etiam hæc indifferentia eſſe, negligentes: neque, ſi quis ad diligentiam vos excitârit, humiles, et ipſarum rerum admiratores eſtote. Præclarum etiam eſt, ſuam ſcire præparationem et facultatem, ut quas ad res paratus non ſis, in iis otium agas; neque ægrè feras, ſi qui alii plùs in illis poſſint: nam tu quoque in ratiocinationibus plùs tibi vendicabis. ob quod ſi alii ſuccenſuerint, conſolaberis eos, et te didiciſſe dices, illos non item. Sic etiam ubi aliqua exercitatio requiritur, nè id quærito quod ex ea re acquiritur: ſed illud exercitatis concedito, tu verò conſtantiâ contentus eſto. Abi et ſaluta illum. Quomodo? Non humiliter. At excluſus ſum. Quia ſcilicet per feneſtram ingredi non didici. Cùm

προχωρῆσαι, ἢ διὰ τῆς θυρίδος εἰσελθεῖν. Ἀλλὰ καὶ λάλησον αὐτῷ. Λαλῶ. Τίνα τρόπον; Οὐ ταπεινῶς. Ἀλλ' οὐκ ἐπέτυχες. Μὴ γὰρ σὸν τοῦτο τὸ ἔργον ἦν, ἀλλ' ἐκείνου. Τί οὖν ἀντιποιῇ τοῦ ἀλλοτρίου; Ἀεὶ μέμνησο ὅ, τι σὸν, καὶ τί ἀλλότριον· καὶ οὐ ταραχθήσῃ. Κεφ. ε'.

Διατοῦτο καλῶς ὁ Χρύσιππος λέγει, Ὅτι μέχρις ἂν ἄδηλά μοι ᾖ τὰ ἐξῆς, ἀεὶ τῶν εὐφυεστέρων ἔχομαι, πρὸς τὸ τυγχάνειν τῶν κατὰ Φύσιν· αὐτὸς γὰρ μ' ὁ Θεὸς τοιούτων ἐκλεκτικὸν ἐποίησεν. εἰ δέ γε ἤδειν, ὅτι νοσεῖν μοι καθείμαρται νῦν, καὶ ὥρμων ἂν ἐπ' αὐτό. καὶ γὰρ ὁ πους εἰ φρένας εἶχεν, ὥρμα ἂν ἐπὶ τὸ πηλοῦσθαι. Ἐπεί τοι τίνος ἕνεκα γίνονται στάχυες; Οὐχ ἵνα καὶ ξηρανθῶσιν; Ἀλλὰ ξηραίνονται μέν, οὐχ ἵνα δὲ καὶ θερισθῶσιν; οὐ γὰρ ἀπόλυται γίνονται.

Cùm autem clauſam januam invenero, neceſſe habeo aut diſcedere, aut ingredi per feneſtram. At etiam alloquere illum. Alloquar. Quo pacto? Non humiliter. At voti compos non factus es. Verùm illud tuum munus non fuit, ſed illius. Quid igitur alienum tibi vendicas? Semper memento quid tuum ſit, quid alienum; nec perturbaberis.

Quapropter rectè Chryſippus, "Quoad, inquit, ea quæ "ſequuntur, obſcura mihi fuerint, amplector ea quæ ad na"turæ conſervationem ſunt aptiora: nam ipſe Deus hæc e"ligendi facultatem mihi impertiit. quòd ſi ſcirem in fatis "mihi eſſe, ut nunc ægrotarem, alacriter eò venirem. "nam et pes, ſi mentem haberet, alacriter lutum ingrede"retur." Qua de cauſa naſcuntur ſpicæ? Nonne ut areſcant? Nonne autem areſcunt, ut demetantur? neque enim

Κεφ. ε'. ται. εἰ οὖν αἴσθησιν εἶχον, ἔυχεσθαι αὐτοὺς ἔδει, ἵνα μὴ θερισθῶσι μηδέποτε; τοῦτο δὲ κατάρα ἐστὶν ἐπὶ σταχύων, τὸ μηδέποτε θερισθῆναι. Οὕτως ἰστέον, ὅτι καὶ ἐπ' ἀνθρώπων κατάρα ἐστὶ, τὸ μὴ ἀποθανεῖν· ὅμοιον τῷ μὴ πεπανθῆναι, μηδὲ θερισθῆναι. Ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ ὁι αὐτοὶ ἐσμὲν, ἅμα μὲν οὓς δεῖ θερισθῆναι, ἅμα δὲ καὶ αὐτῷ τούτῳ παρακολουθοῦντες ὅτι θεριζόμεθα, διατοῦτο ἀγανακτοῦμεν; οὔτε γὰρ ἴσμεν τίνες ἐσμὲν, οὔτε μεμελετήκαμεν τὰ ἀνθρωπικὰ, ὡς οἱ ἱππικοὶ τὰ ἱππικά. Ἀλλὰ Χρυσάντας μὲν παίειν μέλλων τὸν πολέμιον, ἐπειδὴ τῆς σάλπιγγος ἤκουσεν ἀναλαλούσης, ἀνέσχεν. οὕτω προυργιαίτερον ἔδοξεν αὐτῷ, τὸ τοῦ στρατηγοῦ πρόσταγμα, ἢ τὸ ἴδιον ποιεῖν. Ἡμῶν δ' οὐδεὶς θέλει, οὐδὲ τῆς ἀνάγκης καλούσης, εὐλύτως ὑπακοῦσαι αὐτῇ· ἀλλὰ κλαίοντες καὶ στένοντες πάσχομεν ἃ πάσχομεν, καὶ πε-

absolutæ ſunt. quòd ſi ſenſum haberent, votáne facerent, ut nè unquam demeterentur? ea verò ſpicis exſecratio eſſet, nunquam eas demeti. Sic hominibus etiam exſecrationem eſſe ſciendum eſt, nunquam eos emori: neque aliud id eſſe, quàm neque matureſcere unquam, neque demeti. Nos autem cùm iidem ſimus quos et demeti oportet, et iſtuc ipſum intelligere nos demeti, propterea ſuccenſemus? neque enim ſcimus qui ſimus, neque res mortales ità meditatas habemus, ut equites res equeſtres. Chryſantas quidem percuſſurus hoſtem, cùm receptui cani audiviſſet, cohibuit impetum. adeò præſtantius ei videbatur imperatoris, quàm ſuam exequi, voluntatem. Noſtrum autem nemo vult vel neceſſitati vocanti prompte obtemperare: ſed plorantes et gementes affecti ſumus,

περιστάσεις αὐτὰ καλοῦντες. Ποίας περιστάσεις ἄνθρωπε; Εἰ περιστάσεις λέγεις τὰ περιεστηκότα, πάντα περιστάσεις εἰσίν· εἰ δ' ὡς δύσκολα καλεῖς, ποίαν δυσκολίαν ἔχει, τὸ γένομενον φθαρῆναι; Τὸ δὲ φθεῖρον, ἢ μάχαιρά ἐστιν, ἢ τροχὸς, ἢ θάλασσα, ἢ κεραμὶς, ἢ τύραννος. Τί σοι μέλει, ποίᾳ ὁδῶν καταβῇς εἰς Ἅιδου; Ἴσαι πᾶσαί εἰσιν. Εἰ δὲ θέλεις ἀκοῦσαι τἀληθῆ, συντομώτερα, ἢν πέμπει ὁ τύραννος. Οὐδέποτ' οὐδεὶς τύραννος ἓξ μησί τινα ἔσφαξε· πυρετὸς δὲ καὶ ἐνιαυτῷ πολλάκις. Ψόφος ἐστὶ ταῦτα πάντα, καὶ κόμπος κενῶν ὀνομάτων. Τῇ κεφαλῇ κινδυνεύω ἐπὶ Καίσαρος. Ἐγὼ δ' οὐ κινδυνεύω, ὃς οἰκῶ ἐν Νικοπόλει, ὅπου σεισμοὶ τοσοῦτοι; Σὺ δ' αὐτὸς ὅταν διαπλέῃς τὸν Ἀδρίαν, τίνι κινδυνεύεις; Οὐ τῇ κεφαλῇ, ἀλλὰ τῇ ὑπολήψει κινδυνεύω. Τῇ σῇ; Κεφ. ε'.

mus, ut ſumus, et περιστάσεις iſta vocamus. Quales περιστάσεις homo? Si περιστάσεις ea vocas quæ te circumſtant, omnia ſunt περιστάσεις: ſin res aſperas ſic appellas, quid in eo eſt aſperum, ut ortus qui ſit idem intereat? Id autem quod interimit, aut gladius eſt, aut rota, aut mare, aut teſta, aut tyrannus. Quid tua refert, quâ viâ deſcendas ad Orcum? Omnes viæ pares ſunt. Quòd ſi verum audire ſtudes, compendioſior ea eſt, quâ te tyrannus mittit. Nunquam ullus tyrannus femeſtri quenquam jugulavit: febris autem, ſæpe totum annum. Strepitus hæc omnia ſunt, et jactatio inanium verborum. In periculo capitis ſum apud Cæſarem. Ego verò non periclitor, qui Nicopoli habitem, ubi tot terræmotus ſunt? Et tu ipſe, cùm Adriam tranſmittis, cujus rei diſcrimen adis? Non capitis, ſed tuæ opinionis

Κεφ. ε'. σῇ; Πῶς; Τίς γάρ σε ἀναγκάσαι δύναται ὑπολαβεῖν τι, ὧν οὐ θέλεις; Ἀλλὰ καὶ τῇ ἀλλοτρίᾳ; Καὶ ποῖός ἐστι κίνδυνος σὰς, ἄλλους τὰ ψεύδη ὑπολαβεῖν; Ἀλλ' ἐξορισθῆναι κινδυνεύω. Τί ἐστιν ἐξορισθῆναι; Ἀλλαχοῦ εἶναι ἢ ἐν Ῥώμῃ; Ναί. Τί οὖν; ἂν εἰς Γύαρα πεμφθῶ; Ἂν σοι ποιῇ, ἀπελεύσῃ. εἰ δὲ μή, ἔχεις ποῦ ἀντὶ Γυάρων ἀπέλθῃς, ὅπου κἀκεῖνος ἐλεύσεται, ἂν τε θέλῃ ἄν τε μή, ὁ πέμπων σε εἰς Γύαρα. Τί λοιπὸν ὡς ἐπὶ μεγάλα ἀνέρχῃ; Μικρότερά ἐστι τῆς παρασκευῆς· ἵν' εἴπῃ νέος εὐφυὴς, ὅτι οὐκ ἦν τοσούτου, τοσούτων μὲν ἀκηκοέναι, τοσαῦτα δὲ γεγραφέναι, τοσούτῳ δὲ χρόνῳ παρακεκαθικέναι γεροντίῳ οὐ πολλοῦ ἀξίῳ. Μόνον ἐκείνης τῆς διαιρέσεως μέμνησο, καθ' ἣν διορίζεται τὰ σὰ, καὶ τὰ οὐ σά· μή ποτ' ἀντιποιήσῃ τινὸς τῶν ἀλλοτρίων.

Βῆμα

nionis diſcrimen adeo? Quomodo? Quis enim te cogere poteſt opinari quod nolis? An alienæ? Quod verò tuum eſt periculum, ſi alii falſa opinentur? At in periculo relegationis ſum. Quid eſt relegari? Alibi eſſe quàm Romæ? Etiam. Quid ergò, ſi in Gyara mittar? Si hoc pro te eſt, abibis. ſin minùs, habes quò pro Gyaris abeas; quò et ille veniet, ſive nolens ſive volens, qui te in Gyara mittit. Quid tandem jam tanquam ad magna venis? Præparatione iſta ſunt minora: ut dicat adoleſcens ingenioſus, non fuiſſe tanti, tam multa audiviſſe, tam multa ſcripſiſſe, tanto tempore ſenecioni haud magni pretii aſſediſſe. Illius duntaxat diviſionis memineris, quâ ea diſtinguuntur quæ tua ſunt, quæ non ſunt; nè quid alienum tibi unquam vendi-

ces.

Βῆμα καὶ φυλακή, τόπος ἐστὶν ἑκάτερον, ὁ μὲν ὑψηλός, ὁ δὲ ταπεινός· ἡ προαίρεσις δ' ἴση, ἂν ἴσην αὐτὴν ἑκατέρῳ φυλάξαι θέλῃς, δύναται φυλαχθῆναι. Καὶ τότ' ἐσόμεθα ζηλωταὶ Σωκράτους, ὅταν ἐν φυλακῇ δυνώμεθα παιᾶνας γράφειν. Μέχρι δὲ νῦν ὡς ἔχομεν, ὅρα εἰ ἠνεσχόμεθα ἄν ἐν τῇ φυλακῇ ἄλλου τινὸς ἡμῖν λέγοντος, Θέλεις ἀναγνῶ σοι παιᾶνας; Τί μοι πράγματα παρέχεις; οὐκ οἶδας, τὰ ἐχοντά με κακά; ἐν τούτοις γάρ μοι ἐστίν. Ἐν τίσιν οὖν; Ἀποθνήσκειν μέλλω. Ἄνθρωποι δ' ἄλλοι ἀθάνατοι ἔσονται; Κεφ. 5'.

ΚΕΦ.

ces. Tribunal et carcer uterque locus eſt, alter editus, alter humilis: voluntas autem par eſt, quam ſi utrique parem conſervare volueris, conſervari poteſt. Et tunc Socratis æmulatores erimus, cùm in carcere pæanas ſcribere poterimus. Hactenus autem ut affecti ſumus, vide num ferremus alium quendam in carcere nobis dicentem, Vísne tibi Pæanas recitem? Quid mihi negotium faceſſis? an neſcis quibus ſim in malis? hoccine mihi in his licet? In quibus? Mortem ſum obiturus. Nunquid verò reliqui homines immortales erunt?

CAP.

Κεφ. ζ'.

ΚΕΦ. ζ.

Πῶς μαντευτέον.

ΔΙΑ τὸ ἀκαίρως μαντεύεσθαι, πολλὰ πολλοὶ καθήκοντα παραλείπομεν. Τί γὰρ ὁ μάντις δύναται πλέον ἰδεῖν θανάτου, ἢ κινδύνου, ἢ νόσου, ἢ ὅλως τῶν τοιούτων; Ἂν οὖν δέῃ κινδυνεῦσαι ὑπὲρ τοῦ φίλου, ἂν δὲ καὶ ἀποθανεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ καθήκῃ, ποῦ μοι καιρὸς ἔτι μαντεύεσθαι; οὐκ ἔχω τὸν μάντιν ἔσω, τὸν εἰρηκότα μοι τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ; τὸν ἐξηγημένον τὰ σημεῖα ἀμφοτέρων; Τί οὖν ἔτι χρείαν ἔχω τῶν σπλάγχνων, ἢ τῶν ὀιωνῶν; Ἀλλ' ἀνέχομαι λέγοντος ἐκείνου, Συμφέρει σοι. Τί γὰρ ἐστι συμφέρον, οἶδε; τί ἐστιν ἀγαθὸν, οἶδε; μεμά-

CAP. VII.

Quo pacto ſint conſulendi Vates.

PROPTER intempeſtivam divinationis curam, multi multa officia negligimus. Quid enim vates prævidere poteſt præter mortem, aut periculum, aut morbum, aut aliquid denique ejus generis? Quòd ſi pro amico diſcrimen adeundum eſt, aut etiam mors pro eo oppetenda ex officio; quænam mihi jam divinandi occaſio? nonne intus habeo vatem, qui naturam boni et mali mihi ediſſeruit? qui utriuſque ſigna enarravit? Quid ergò præterea requiro aruſpicinam aut augurium? At eum fero, cùm dicit, Hoc tibi conducibile eſt. Quid enim eſt conducibile, novit? quid ſit bonum

μεμά-

μεμάθηκεν ὥσπερ τὰ σημεῖα τῶν σπλάγχνων, Κεφ. ζ΄.
οὕτω σημεῖά τινα ἀγαθῶν καὶ κακῶν; εἰ γὰρ
τούτων οἶδε σημεῖα, καὶ καλῶν καὶ αἰσχρῶν οἶδε,
καὶ δικαίων καὶ ἀδίκων. Ἄνθρωπε, σύ μοι λέγε,
τί σημαίνεται· ζωὴ ἢ θάνατος, πενία ἢ πλοῦτος·
πότερον δὲ συμφέρει ταῦτα, ἢ ἀσύμφορά ἐστιν, οὐ
σοῦ μέλλω πυνθάνεσθαι. Διατί; ἐν γραμματι-
κοῖς οὐ λέγεις· ἐνθάδε οὖν ὅπου πάντες ἄνθρωποι
πλανώμεθα καὶ πρὸς ἀλλήλους μαχόμεθα; Διὰ
τοῦτο ἡ γυνὴ καλῶς εἶπεν, ἡ πέμψασα τελοῦσα τῇ
Γρατίλλῃ ἐξωλισμένη τὸ πλοῖον τῶν ἐπιμηνίων,
κατὰ τὸν εἰπόντα, ὅτι ἀφαιρήσεται αὐτὰ Δομιτι-
ανός· Μᾶλλον θέλω, φησίν, ἵν' ἐκεῖνος αὐτὰ ἀφέ-
ληται, ἢ ἐγὼ μὴ πέμψω.

Τί οὖν ἡμᾶς ἐπὶ τὸ συνεχῶς μαντεύεσθαι ἄγει;
Ἡ δειλία, τὸ φοβεῖσθαι τὰς ἐκβάσεις. Διὰ τοῦ-

το

num novit? num ut viscerum, sic etiam bonorum et malorum signa didicit? nam si horum signa novit, honestorum etiam et turpium novit, et justorum et injustorum. Homo, tu mihi dic, quid portendatur, vita an mors, paupertas an divitiæ: utrùm verò hæc conducant, an non, haud ex te auditurus sum. Cur in Grammaticâ non dicis; sed hîc demum de rebus ubi omnes homines erramus, et inter nos dissentimus? Quapropter rectè illa mulier, quæ cùm Gratillæ navem menstruorum cibariorum missura esset, ei qui dixerat, fore ut Domitianus illa eriperet, respondit: Malo ut Domitianus eripiat, quàm ego non mittam.

Quid ergò nos ad frequentes divinationes adducit? Timiditas, solicitudo de eventu. Propterea vatibus adulamur:

Κεφ. ζ'. το κολακεύομεν τοὺς μάντεις· Κληρονομήσω, Κύριε, τὸν πατέρα; Ἴδωμεν· ἐπενθυσώμεθα. Ναὶ, Κύριε, ὡς ἡ τύχη θέλει. Ἐπὰν εἴπῃ, Κληρονομήσεις· ὡς παρ' αὐτοῦ τὴν κληρονομίαν εἰληφότες, εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ. Διατοῦτο καὶ οἱ λοιπὸν ἐμπαίζουσιν ἡμῖν. Τί οὖν; Δεῖ φίλα ὀρέξεως ἔρχεσθαι, καὶ ἐκκλίσεως· ὡς ὁ ὁδοιπόρος συνθάνεται παρὰ τοῦ ἀπαντήσαντος, ποτέρα τῶν ὁδῶν φέρει· οὐκ ἔχων ὄρεξιν πρὸς τὴν δεξιὰν μᾶλλον φέρειν ἢ τὴν ἀριστεράν. οὐ γὰρ τούτων τινὰ ἀπελθεῖν θέλει, ἀλλὰ τὴν φέρουσαν. Οὕτως ἔδει καὶ ἐπὶ τὸν Θεὸν ἔρχεσθαι, ὡς ὁδηγόν· ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς χρώμεθα· οὐ παρακαλοῦντες αὐτοὺς, ἵνα ταῦτα μᾶλλον ἡμῖν δεικνύωσιν, ἀλλ' ἃ ἐνδείκνυνται, τούτων τὰς φαντασίας δεχόμενοι. Νῦν δὲ τρέμοντες τὸ ὀρνιθάριον κρατοῦμεν, καὶ τὸν

Θεὸν

Domine, capiámne patris hæreditatem? Videamus: rem divinam faciamus. Sanè domine, ut fortuna volet. Si dixerit, Capies hæreditatem: tanquam ab ipso hæreditatem acceperimus, sic ei gratias agimus. Itaque illud jam reliquum est, ut illudant illi nobis. Quid ergo? Citra appetitionem et averfationem est veniendum: quemadmodum viator ex obvio quærit, utra via sit insistenda: neque de eo solicitus est, dextrâne, an lævâ sit peragendum. neque enim harum alterutrâ pergere vult, sed eâ quæ rectâ ducat. Sic etiam ad Deum erat accedendum, tanquam ad ducem: tanquam oculis, eo utendum: quos non obsecramus, ut hæc illáve nobis potiùs ostendant, sed quas res demonstrârint, earum imagines accipimus. Nunc verò trementes augurium captamus, Deúmque invocantes precamur eum: Domine miserere nostrî,

Θεὸν ἐπικαλούμενοι δεόμεθα αὐτοῦ, Κύριε ἐλέησον; Κεφ. η'.
Ἐπίτρεψόν μοι ἐξελθεῖν. Ἀνδραπόδιον, ἄλλο γάρ τι θέλεις, ἢ τὸ ἄμεινον; ἄλλο οὖν τι ἄμεινον, ἢ τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν; Τί, τὸ ὅσον ἐπὶ σοὶ, διαφθείρεις τὸν κριτὴν, παράγεις τὸν σύμβουλον;

ΚΕΦ. η'.

Τίς οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ.

Ὁ Θεὸς ὠφέλιμος. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀγαθὸν ὠφέλιμον. Εἰκὸς οὖν, ὅπου ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ εἶναι καὶ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ. Τίς οὖν οὐσία Θεοῦ; Σάρξ; Μὴ γένοιτο. Ἀγρός; Μὴ γένοιτο. Φήμη; μὴ γένοιτο. Νοῦς, ἐπιστήμη, λόγος ὀρθός; Ναί. Ἐνταῦθα τοίνυν ἁπλῶς ζήτει τὴν

stri, Fac mihi exeundi poteſtatem. Mancipium, nunquid aliud mavis, quàm quod melius? quid verò aliud melius, quàm quod Deo viſum eſt? Cur, quantum in te eſt, judicem corrumpis, et conſiliarium ſeducis?

CAP. VIII.

Quæ ſit natura boni.

DEUS utilis eſt. Atqui et bonum eſt utile. Conſentaneum eſt igitur, ubi Dei natura ſit, ibi et boni eſſe naturam. Quæ eſt igitur natura Dei? Nunquid caro? Abſit. Ager? Abſit. Fama? Abſit. Mens, ſcientia, recta ratio? Certè. Hîc igitur omninò naturam boni quærito. alioqui cur eam non in plantâ quæris? Non. Cur non in

Κεφ. ηʹ. τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ. ἐπεί τοι μή τι αὐτὴν ἐν φυτῷ ζητεῖς; Οὔ. Μή τι ἐν ἀλόγῳ; Οὔ. Ἐν λογικῷ οὖν ζητῶν, τί ἔτι ἀλλαχοῦ ζητεῖς, ἢ ἐν τῇ παραλλαγῇ τῇ πρὸς τὰ ἄλογα; Τὰ φυτὰ οὐδὲ φαντασίαις χρηστικά ἐστι, διατοῦτο οὐ λέγεις ἐπ' αὐτῶν τὸ ἀγαθόν. δεῖται οὖν τὸ ἀγαθὸν χρήσεως φαντασιῶν. Ἆραγε μόνης; εἰ γὰρ μόνης, λέγε καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις τὰ ἀγαθὰ εἶναι, καὶ εὐδαιμονίαν καὶ κακοδαιμονίαν. νῦν δ' οὐ λέγεις, καὶ καλῶς ποιεῖς. εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα χρῆσιν φαντασιῶν ἔχει, ἀλλὰ παρακολουθήσιν γε τῇ χρήσει τῶν φαντασιῶν οὐκ ἔχει. καὶ εἰκότως. ὑπηρετικὰ γὰρ γέγονεν ἄλλοις, οὐκ αὐτὰ προηγούμενα. Ὄνος ἐπεί γέγονε; μήτι προηγουμένως; Οὔ. ἀλλ' ὅτι νώτου χρείαν εἴχομεν, βαστάζειν τι δυναμένου. ἀλλὰ νὴ Δία καὶ περιπατοῦντος αὐτοῦ χρείαν εἴχομεν· διατοῦτο

Επι τι. W.

bruto? Non. Cùm igitur in eo quæras quod eſt rationis particeps, cur adhuc alibi quæris, quàm in eo quod eſt à bruto diſtinctum? Plantæ, quia nè viſorum quidem uſum habent, eâ de cauſâ bonum in eis eſſe poſitum negas. bonum igitur viſorum uſum requirit. Nunquid horum duntaxat? quòd ſi horum tantùm, dic in reliquis etiam animantibus ineſſe bona, ineſſe felicitatem et infelicitatem. nunc id negas, et rectè negas. nam ut maximè ſint viſorum uſu prædita; id tamen non habent, ut viſorum uſum intelligant et meritò. nam ad aliorum miniſterium ea deſtinata ſunt, non quæ principatum teneant. Aſinus nunquid ad principatum natus eſt? Non. ſed quòd tergo nobis opus erat, quod onera ferre poſſet. enimvero id quoque nobis fuit opus,

τοῦτο προσείληφε καὶ τὸ χρῆσθαι φαντασίαις· ἄλλως γὰρ περιπατεῖν οὐκ ἐδύνατο. καὶ λοιπὸν αὐτοῦ που πέπαυται. εἰ δὲ καὶ αὐτός που προσειλήφει παρακολουθεῖν τῇ χρήσει τῶν φαντασιῶν· καὶ δῆλον ὅτι κατὰ λόγον οὐκ ἔτ' ἂν ἡμῖν ὑπετέτακτο, οὐδὲ τὰς χρείας ταύτας παρεῖχεν, ἀλλ' ἦν ἂν ἴσος ἡμῖν καὶ ὅμοιος. Οὐ θέλεις οὖν ἐκεῖ ζητεῖν τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ, οὗ μὴ παρόντος, ἐπ' οὐδενὸς τῶν ἄλλων θέλεις λέγειν τὸ ἀγαθόν; εἰ οὖν; οὐκ ἔστιν Θεῶν ἔργα κἀκεῖνά; ἐστιν, ἀλλ' οὐ προηγούμενα, οὐδὲ μέρη Θεῶν. Σὺ δὲ προηγούμενον εἶ· σὺ ἀπόσπασμα εἶ τοῦ Θεοῦ, ἔχεις τι ἐν σεαυτῷ μέρος ἐκείνου. Τί οὖν ἀγνοεῖς σου τὴν εὐγένειαν; Τί οὐκ οἶδας πόθεν ἐλήλυθας; Οὐ θέλεις μεμνῆσθαι ὅταν ἐσθίῃς, τίς ὢν ἐσθίεις, καὶ τίνα τρέφεις; Ὅταν συνουσίᾳ χρῇ, Κεφ. ιέ. Τι

pus, ut is ambulare posset: eâque de causâ etiam visorum usum accepit: aliter enim ambulare non potuisset. atque hìc tandem cessatum est. quòd si illud etiam ei esset datum, ut visorum usum intelligeret: hoc quoque jam perspicuum esset, eum jure optimo nostrum imperium recusaturum, neque usus nobis illos præbiturum, sed parem nobis, nostrîque similem futurum. Non igitur ibi vis naturam boni quærere, quo non præsente, nequaquam in cæteris bonum esse positum dixeris? quod si non est, opera tamen Deorum illa sunt, non tamen præcipua, neque Deorum partes. Tu verò principale quiddam es; tu aliquid es à Deo avulsum; tu habes in te aliquam Dei partem. Cur ergò nobilitatem tuam ignoras? Cur nescis unde veneris? Non meminisse vis, cùm edis, qui sis qui edas, et quem alas? Cùm uxoris

Κεφ. ιδ'. χρῇ, τίς ὢν χρῇ; Ὅταν ὁμιλίᾳ, ὅταν γυμνάζῃ, ὅταν διαλέγῃ; οὐκ οἶδας ὅτι Θεὸν τρέφεις; Θεὸν γυμνάζεις; Θεὸν περιφέρεις τάλας, καὶ ἀγνοεῖς; Δοκεῖς με λέγειν ἀργυροῦν τινὰ, ἢ χρυσοῦν ἔξωθεν; Ἐν σαυτῷ φέρεις αὐτὸν, καὶ μολύνων οὐκ αἰσθάνῃ, ἀκαθάρτοις μὲν διανοήμασι, ῥυπαραῖς δὲ πράξεσι. Καὶ ἀγάλματος μὲν τοῦ Θεοῦ παρόντος, οὐκ ἂν τολμήσαις τι τούτων ποιεῖν, ὧν ποιεῖς· αὐτοῦ δὲ τοῦ Θεοῦ παρόντος ἔσωθεν, καὶ ἐφορῶντος πάντα, καὶ ἐπακούοντος, οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ἐνθυμούμενος καὶ ποιῶν, ἀναίσθητε τῆς σαυτοῦ φύσεως, καὶ θεοχόλωτε;

Λοιπὸν ἡμεῖς τί φοβούμεθα, ἐκπέμποντες νέον ἐπί τινας πράξεις ἐκ τῆς σχολῆς, μὴ ἄλλως ποιήσῃ τι, μὴ ἄλλως φάγῃ, μὴ ἄλλως συνουσιάσῃ, μὴ ταπεινώσῃ αὑτὸν ῥᾳκὴ περιτιθέντα, μὴ ἐπάγῃ κομψὰ

ris consuetudine uteris, qui sis qui utaris? Cùm colloqueris, cùm exerceris, cùm disputas, an nescis te Deum alere? Deum exercere? Deum te circumferre miser ignoras? Num me argenteum extrinsecus, aut auratum aliquem dicere putas? In te ipso fers, téque eum inquinare non animadvertis, cùm impuris cogitationibus, tum sordidis actionibus. Nam Dei quidem simulchro præsente non auderes quicquam eorum facere quæ facis: ipso autem Deo intrinsecus præsente, et omnia tum intuente, tum audiente, non verecundaris eadem cogitare et facere, ignare naturæ tuæ et Diis invise?

Quid denique jam timemus, cùm adolescentem è scholâ ad actiones aliquas obeundas ablegamus, nè quid secùs faciat, nè indecorè edat, nè se libidinibus polluat, nè se vel abjectè

κομψὰ ἱμάτια; Οὗτος οὐκ οἶδεν αὐτοῦ Θεόν; Κεφ. η.
Οὗτος οὐκ οἶδε μετὰ τίνος ἀπέρχεται; Ἀλλ' ἀνεχόμεθα λέγοντος αὐτοῦ· Σὲ ἤθελον ἔχειν/ Ἔχεῖ. Τὸν Θεὸν οὐκ ἔχεις; εἶτ' ἄλλόν τινα ζητεῖς, ἐκεῖνον ἔχων; ἢ ἄλλα σοι ἐρεῖ ἐκεῖνος ἢ ταῦτα; Ἀλλ' εἰ μὲν τὸ ἄγαλμα ἦς τὸ Φειδίου, ἢ Ἀθηνᾶ, ἢ ὁ Ζεὺς, ἐμέμνησο ἂν καὶ σαυτοῦ καὶ τοῦ τεχνίτου. καὶ εἴ τινα αἴσθησιν εἶχες, ἐπείρω ἂν μηδὲν ἀνάξιον ποιεῖν τοῦ κατασκευάσαντος, μηδὲ σεαυτοῦ, μηδ' ἐν ἀπρεπεῖ σχήματι φαίνεσθαι τοῖς ὁρῶσι. Νῦν δέ σε ὅτι ὁ Ζεὺς πεποίηκε, διὰ τοῦτο ἀμελεῖς οἷόν τινα δείξεις σεαυτόν; Καὶ τί ὁ τεχνίτης τῷ τεχνίτῃ ὅμοιος, ἢ τὸ κατασκεύασμα τῷ κατασκευάσματι; Καὶ ποῖον ἔργον τεχνίτου/ εὐθὺς ἔχει τὰς δυνάμεις ἐν ἑαυτῷ, ἃς ἐμφαίνει διὰ τῆς κατασκευῆς; οὐχὶ λίθος ἐστὶν, ἢ χαλκὸς, ἢ χρυσὸς, ἢ ἐλέ-

abjectè gerat pannis obsitus, vel in vestitu luxuriet? Nunquid is suum Deum ignorat? An nescit quo comite abeat? At sum ferimus dicentem, te comitem habere vellem. Nunquid ibi Deum non habes? an cùm illum habeas, requiras alium? an is alia tibi dicet quàm hæc? At si Phidiæ statua esses, sive Minerva, sive Jupiter: cùm tui opificis meminisses, tum si quem haberes sensum, operam dares, nè quid indignum vel eo qui te fabricâsset, vel temet ipse admitteres, neve indecoro habitu ab iis conspicereris, qui te spectarent. Nunc quia te Jupiter fecit, eóne qualem te demonstres non curas? Quî verò artifex artifici est similis, aut opificium opificio? Cujus artificis opus ejusmodi est, ut statim eas in se vires habeat, quas per fabricam demonstrat? nónne lapis est, aut æs, aut aurum, aut ebur? Nam Phidiæ quidem Minerva,

Κεφ. ιδ'. ἐλέφας; Καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Φειδίου, ἅπαξ ἐκτείνασα τὴν χεῖρα, καὶ τὴν Νίκην ἐπ' αὐτῆς δεξαμένη, ἕστηκεν οὕτως ὅλῳ τῷ αἰῶνι· τὰ δὲ τοῦ Θεοῦ, κινούμενα, ἔμπνοα, χρηστικὰ φαντασιῶν, δοκιμαστικά. τούτου τοῦ δημιουργοῦ κατασκεύασμα ὤν, καταισχύνεις αὐτόν; Τί δ', ὅτι οὐ μόνον σε κατεσκεύασεν, ἀλλὰ καὶ σοὶ μόνῳ ἐπίστευσε, καὶ παρεκατέθετο; Οὐδὲ τοῦτο οὐ μεμνήσῃ, ἀλλὰ καὶ καταισχύνεις τὴν ἐπιτροπήν; Εἰ δέ σοι ὀρφανόν τινα ὁ Θεὸς παρέθετο, οὕτως ἂν αὐτοῦ ἠμέλεις; Παραδέδωκέ σοι σεαυτὸν, καὶ λέγει, Οὐκ εἶχον ἄλλον πιστότερόν σου. τοῦτόν μοι φύλασσε τοιοῦτον, ὅιος πέφυκεν, αἰδήμονα, πιστὸν, ὑψηλὸν, ἀκατάπληκτον, ἀπαθῆ, ἀτάραχον. εἶτα σὺ οὐ φυλάσσεις; Ἀλλ' ἐροῦσι, Πόθεν ἡμῖν οὗτος ὀφρῦν ἐνήνοχε, καὶ σεμνοπροσωπεῖ; Οὔπω κατ' ἀξίαν; ἔτι γὰρ οὐ θαῤῥῶ οἷς ἔμαθον, καὶ συγκατεθέμην; ἔτι

Minerva, ſemel porrectâ manu, in eámque Victoriâ receptâ, ſic per omnem ſtat ætatem: Dei autem opera moventur, ſpiritum habent, utuntur viſis, probant. cujus opificis cùm fabrica ſis, pudore illum afficis? Quid porrò, quòd te non modò fecit, ſed et ſua dona tibi ſoli credidit, penes te depoſuit? Nè hoc quidem recordabere: ſed et in fideicommiſſo ignominiam ſuſcipies? At verò ſi quem tibi pupillum Deus tradidiſſet, itáne eum negligeres? Tradidit tibi temetipſum, aliúmque ſe habuiſſe te fideliorem negat: Hunc, inquit, mihi conſerva talem, qualis ſuâ naturâ eſt, verecundum, fidelem, ſublimem, imperterritum, perturbatione tumultúque vacuum: Tu verò non conſervas? At dicent: Unde nobis iſte ſupercilium attulit, et vultûs gravitatem præ ſe fert? Nondum

ἔτι τὴν ἀσθένειαν τὴν ἐμαυτοῦ φοβοῦμαι; Ἐπεὶ τι ἄφετέ με θαρρῆσαι· καὶ τότε ὄψεσθε βλέμμα οἷον δεῖ, καὶ σχῆμα οἷον δεῖ· τότε ὑμῖν δείξω τὸ ἄγαλμα, ὅταν τελειωθῇ, ὅταν στιλπνωθῇ. Τί δοκεῖτε; Ὀφρῦν; Μὴ γένοιτο. μὴ γὰρ ὁ Ζεὺς ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ ὀφρῦν ἀνέσπακεν, ἀλλὰ πέπηγεν αὐτοῦ τὸ βλέμμα, οἷον δεῖ εἶναι τοῦ ἐροῦντος·

Οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, οὐδ' ἀπατηλόν.

Τοιοῦτον ὑμῖν δεῖξω ἐμαυτὸν, πιστὸν, αἰδήμονα, γενναῖον, ἀτάραχον. Μή τι οὖν ἀθάνατον, ἀγήρων, μή τι ἄνοσον; Ἀλλ' ἀποθνήσκοντα θείως, νοσοῦντα θείως. Ταῦτα ἔχω, ταῦτα δύναμαι· τὰ δ' ἄλλα οὔτε ἔχω, οὔτε δύναμαι. Δείξω ὑμῖν Κεφ. ιʹ.

Nondum verò pro dignitate? nondum enim iis quæ didici, et quibus aſſenſi ſum fretus? adhuc imbecillitatem meam timeo? Etenim ſinite me paululum ſumere animos; tum videbitis vultum qualem decet, et habitum qualem decet: tum vobis oſtendam ſtatuam, cùm abſoluta fuerit, cùm exſplenduerit. Quid putatis? Supercilium eſſe hoc? Abſit. nec enim Jupiter Olympius ſupercilium attollit, ſed vultus ejus fixus eſt: ut ejus eſſe decet, qui dicturus ſit:

Non enim promiſſum revocabile, neque fallax.

Talem me præbebo vobis, fidelem, verecundum, ingenuum, perturbatione vacuum. Num ergò immortalem, ſenectutis aut morborum expertem? Non. ſed eum qui divinitus moriatur, qui divinitus ægrotet. Hæc habeo, hæc poſſum; reliqua nec habeo, nec poſſum. Oſtendam vobis nervos philo-

Κεφ. θ'. μῖν νεῦρα φιλοσόφου. Ποῖα νεῦρα; Ὄρεξιν ἀνεμπόδιστον, ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον, ὁρμὴν καθήκουσαν, πρόθεσιν ἐπιμελῆ, συγκατάθεσιν ἀπρόπτωτον. Ταῦτα ὄψεσθε.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὅτι οὐ δυνάμενοι τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι, τὴν τοῦ φιλοσόφου προσλαμβάνομεν.

Οὐκ ἔστι τὸ τυχὸν αὐτὸ μόνον, ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι. Τί γάρ ἐστιν ἄνθρωπος; Ζῶον, φησὶ, λογικὸν, θνητόν. Εὐθὺς ἐν τῷ λογικῷ, τίνων χωριζόμεθα; Τῶν θηρίων. Καὶ τίνων ἄλλων; Τῶν προβάτων, καὶ τῶν ὁμοίων. Ὅρα οὖν μή τι πρᾶξις ὡς θηρίον ποιήσῃς· εἰ δὲ μὴ, ἀπώλεσας τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἐπληρωσας

sophi. Quales nerves? Appetitionem fruſtrationis expertem; averſationem caſibus non obnoxiam; impetum convenientem; propoſitum accuratum; aſſenſionem non temerariam. Hæc videbitis.

CAP. IX.

Nos, cùm hominis officium præſtare non poſſimus, philoſophi munus profiteri.

RES non vulgaris eſt, vel hominis præſtare officium. Quid enim eſt homo? Animal, inquit, rationis particeps, mortale. Jam rationis uſu, à quibus ſeparamur? A feris. A quibus præterea? Ab ovibus, et aliis ejus generis. Cave igitur, nè quid fortè inſtar feræ facias: alioqui hominem amiſiſti;

σαι τὴν ἐπαγγελίαν. Ὅρα μή τι ὡς πρόβατον Κεφ. Θ'.
εἰ δὲ μή, καὶ οὕτως ἀπώλετο ὁ ἄνθρωπος. Τίνα οὖν ποιοῦμεν ὡς πρόβατα; Ὅταν τῆς γαστρὸς ἕνεκα, ὅταν τῶν αἰδοίων, ὅταν εἰκῇ, ὅταν ῥᾳθυμῶς, ὅταν ἀνεπιστρέπτως. Ποῦ ἀπεκλίναμεν; Ἐπὶ τὰ πρόβατα. Τί ἀπωλέσαμεν; Τὸ λογικόν. Ὅταν μαχίμως, καὶ βλαβερῶς, καὶ θυμικῶς, καὶ αὐστικῶς, ποῦ ἀπεκλίναμεν; Ἐπὶ τὰ θηρία. Λοιπὸν, οἱ μὲν ἡμῶν μεγάλα θηρία εἰσὶν, οἱ δὲ θηρίδια κακοήθη καὶ μικρὰ, ἀφ' ὧν ἔστιν εἰπεῖν, Λέων με καὶ φαγέτω. Διὰ πάντων δὲ τούτων ἀπόλλυται ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελία. Πότε γὰρ σώζεται συμπεπλεγμένον; Ὅταν τὴν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. Ὥστε σωτηρία συμπεπλεγμένου ἐστὶ, τὸ ἐξ ἀληθῶν συμπεπλέχθαι. Πότε διεζευγμένον; Ὅταν τὴν ἐπαγγελίαν πληρώσῃ. Πότε αὐλοὶ, πότε λύρα, πότε ἵππος, πότε

amisisti; non præstitisti officium. cave, nè quid instar ovis: alioqui et sic homo perierit. Quæ igitur agimus more ovis? Cùm ventris causâ, cùm penis, cùm temere, cùm sordidè, cùm inconsideratè. Quò declinavimus? Ad oves. Quid amisimus? Rationis usum. Cùm pugnaciter, noxiè, iracunde, impetuosè; quò declinavimus? Ad feras. Denique alii magnæ bestiæ sumus, alii bestiolæ malitiosæ et parvæ; de quibus dici possit, Leo me vel devoret. His autem rebus omnibus perit hominis officium. Nam quando conservatur complexum? Cùm suum munus exequitur. Itaque conservatio complexi est, si ex veris sit complexum. Quando disjunctum? Cùm munere suo fungitur. Quando tibiæ? quando lyra? quando equus? quando canis? Quid ergò

Κεφ. Θ'. ποτε κύων; Τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ καὶ ἄνθρωπος ὡσαύτως μὲν σώζεται, ὡσαύτως δ' ἀπόλλυται; Αὔξει δ' ἕκαστον καὶ σώζει τὰ καταλληλα ἔργα· τὸν τέκτονα τὰ τεκτονικὰ, τὸν γραμματικὸν τὰ γραμματικά. ἂν δ' ἐθίσῃ γράφειν ἀγραμμάτως, ἀνάγκη καταφθείρεσθαι καὶ ἀπόλλυσθαι τὴν τέχνην. Οὕτω τὸν μὲν αἰδήμονα σώζει τὰ αἰδήμονα ἔργα, ἀπολλύει δὲ τὰ ἀναιδῆ· τὸν δὲ πιστὸν τὰ πιστὰ, καὶ τὰ ἐναντία ἀπολλύει. καὶ τοὺς ἐναντίους πάλιν ἐπαύξει τὰ ἐναντία· τὸν ἀναίσχυντον ἀναισχυντία, τὸν ἄπιστον ἀπιστία, τὸν λοίδορον λοιδορία, τὸν ὀργίλον ὀργὴ, τὸν φιλάργυρον αἱ ἀκατάλληλοι λήψεις καὶ δόσεις. Διὰ τοῦτο παραγγέλλουσιν οἱ φιλόσοφοι, μὴ ἀρκεῖσθαι μόνῳ τῷ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ μελέτην προσλαμβάνειν, εἶτα ἄσκησιν. Πολλῷ γὰρ χρόνῳ τὰ ἐναντία ποιεῖν εἰθίσμεθα, καὶ τὰς ὑπολήψεις

mirum, si homo etiam eodem modo et conservatur, et perit? Augent autem et tuentur unamquamque rem opera consentanea; fabrum fabrilia, grammaticum grammatica. quòd si contra artis rationem scribere assueveris, necesse erit corrumpi et perire artem. Sic hominem verecundum verecunda facta conservant, impudentia perdunt: fidelia fidelem, perdunt contraria. contrarios autem viciſſim augent contraria: impudentem impudentia, perfidum perfidia, convitiatorem convitia, iracundum iracundia: avarum eæ rationes, quibus et minùs reddat quàm acceperit, et plus accipiat quàm dederit. Quamobrem philoſophi monent, non in ſola doctrina acquieſcendum eſſe: ſed et ſtudium adjungendum, et exercitationem. Longo enim tempore contraria facere conſueſcimus,

πολήψεις τὰς ἐναντίας ταῖς ὀρθαῖς χρηστικὰς ἔ- Κεφ. ϑ'.
χομεν. ἂν οὖν μὴ καὶ τὰς ὀρθὰς χρηστικὰς ποιή-
σωμεν, οὐδὲν ἄλλο, ἐξηγηταὶ ἐσόμεθα ἀλλοτρίων
δογμάτων. Ἄρτι γὰρ τίς ἡμῶν οὐ δύναται τεχ-
νολογῆσαι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν; Ὅτι τῶν
ὄντων τὰ μὲν ἀγαθά, τὰ δὲ κακά, τὰ δ' ἀδιά-
φορα. ἀγαθὰ μὲν οὖν ἀρεταὶ, καὶ τὰ μετέχοντα
τῶν ἀρετῶν· κακὰ δὲ, τὰ ἐναντία· ἀδιάφορα
δὲ, πλοῦτος, ὑγεία, δόξα. Εἶτ' ἂν μεταξὺ λε-
γόντων ἡμῶν ψόφος μείζων γένηται, ἢ τῶν πα-
ρόντων τις καταγελάσῃ ἡμῶν, ἐξεπλάγημεν. Ποῦ
ἐστι, φιλόσοφε, ἐκεῖνα ἃ ἔλεγες; Πόθεν αὐτὰ
προφερόμενος ἔλεγες; Ἀπὸ τῶν χειλῶν αὐτόθεν.
Τί οὖν ἀλλότρια βοηθήματα μολύνεις; Τί κυ-
βεύεις περὶ τὰ μέγιστα; Ἄλλο γάρ ἐστιν, ὡς
εἰς ταμιεῖον ἀποθέσθαι ἄρτους καὶ οἶνον· ἄλλο ἐστὶ

mus, et opiniones rectis contrarias uſu accepimus. quòd ſi nec rectas opiniones ad uſum contulerimus; non aliud niſi alienorum decretorum interpretes futuri ſumus. Jam enim quis noſtrum de rebus bonis et malis erudité diſputare non poteſt? Alias eſſe bonas, alias malas, alias indifferentes ac bonas quidem, virtutes, et ea quæ cum virtutibus conjuncta ſunt: malas autem, contrarias: indifferentes, divitias, ſanitatem, gloriam. At verò ſi nobis hæc diſſerentibus ſtrepitus major excitetur, aut eorum qui adſunt quiſpiam nos derideat, percellimur. Ubi ſunt iſta philoſophe quæ dicebas? Unde iſta proferebas? E labris videlicet. Quid ergò aliena adjumenta contaminas? Quid ludos facis in rebus maximis? Aliud enim eſt tanquam in penu reponere panes et vinum, aliud eſt edere. id quod comederis con-

Κεφ. Θ'. τί φαγεῖν. τὸ βρωθὲν ἐπέφθη, ἀνελύθη, νεῦρα ἐγένετο, σάρκες, ὀστέα, αἷμα, εὐχροια, εὐπνοια. τὰ ἀποκείμενα, ὅταν μὲν θελήσῃς ἐκ προχείρου λαβὼν δεῖξαι δύνασαι· ἀπ' αὐτῶν δέ σοι ὄφελος οὐδέν, εἰ μὴ μέχρι τοῦ δοκεῖν ὅτι ἔχεις. Τί γὰρ διαφέρει ταῦτα ἐξηγεῖσθαι, ἢ τὰ τῶν ἑτεροδόξων; Τεχνολόγει νῦν καθίσας τὰ Ἐπικούρου· καὶ τάχα ἐκείνου χρηστικώτερον τεχνολογήσεις. Τί οὖν Στωϊκὸν λέγεις σεαυτόν; Τί ἐξαπατᾷς τοὺς πολλούς; Τί ὑποκρίνῃ Ἰουδαίους ὢν Ἕλλην; Οὐχ ὁρᾷς, πῶς ἕκαστος λέγεται Ἰουδαῖος; πῶς Σύρος; πῶς Αἰγύπτιος; καὶ ὅταν τινα ἐπαμφοτερίζοντα εἰθίσωμεν, εἰώθαμεν λέγειν, Οὐκ ἔστιν Ἰουδαῖος, ἀλλ' ὑποκρίνεται. ὅταν δ' ἀναλάβῃ τὸ πάθος τὸ τοῦ βεβαμμένου καὶ ἡρημένου, τότε καὶ ἔστι τῷ ὄντι, καὶ καλεῖται Ἰουδαῖος. Οὕτω καὶ ἡμεῖς

περιηγ. Petav.

concoquitur, digeritur, in nervos, carnes, offa, ſanguinem, colorem, ſpiritum convertitur. quæ autem repoſueris; cùm voles, in promptu habere, atque oſtendere poteris: inde autem ad te non alia redibit utilitas, niſi ut ea habere videaris. Quid enim intereſt, ſive iſta enarres, ſive eorum opiniones, qui aliud ſentiunt? Sede, atque Epicureas opiniones diſſerito: et fortaſſe in eo genere explicando majore dexteritate, quàm is ipſe, utêris. Quid ergò Stoicum te nominas? Quid populo fucum facis? Quid perſonam induis Judæorum, cum Græcus ſis? Nonne vides, ut quiſque dicatur Judæus, ut Syrus, ut Ægyptius? quòd ſi quem alternantem viderimus, dicere ſolemus, non eſſe Judæum, ſed ſimulatorem. cùm autem affectum illâ diſciplinâ imbuti, ſectámque

ἡμεῖς παραβαπτισταὶ, λόγῳ μὲν Ἰουδαῖοι, ἔργῳ δ' ἄλλό τι· ἀσυμπαθεῖς πρὸς τὸν λόγον, μακρὰν ἀπὸ τοῦ χρῆσθαι τούτοις ἃ λέγομεν, ἐφ' οἷς ὡς εἰδότες αὐτὰ ἐπαιρόμεθα. Οὕτως οὐδὲ τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγγελίαν πληρῶσαι δυνάμενοι, προσλαμβάνομεν τὴν τοῦ φιλοσόφου· τηλικοῦτο φορτίον, οἷον εἴτις δέκα λίτρας ἆραι μὴ δυνάμενος, τὸν τοῦ Αἴαντος λίθον βαστάζειν ἤθελεν. Κεφ. ί.

ΚΕΦ. ί.

Πῶς ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τὰ καθήκοντα ἔστιν εὑρίσκειν.

ΣΚΕΨΑΙ τίς εἶ. τὸ πρῶτον ἄνθρωπος· τοῦτο δ' ἐστὶν, οὐδὲν ἔχων κυριώτερον προαιρέσεως·

que profeſſi adhibuerit; tum revera Judæus et eſt, et nominatur. Sic et nos adulterini ſumus, nomine quidem Judæi, re verò ipſa quiddam aliud: affectu cum oratione non congruente; ac multum abeſt ut iis utamur quæ profitemur, quorumque cognitione efferimur. Sic cùm hominis munus abſolvere nequeamus, etiam philoſophi perſonam nobis imponimus, ingens onus: perinde ac ſi quis, cui vires ad decem libras ferendas non ſuppeterent, Ajacis lapidem ferendum aſſumeret.

CAP. X.

Quo pacto è vocabulis officia ſint reperienda.

COnſidera qui ſis: primùm homo, hoc eſt, is qui nihil habeat præſtantius voluntate, cæteráque omnia huic ſub-

Κεφ. ι'. σεως· ἀλλὰ ταύτῃ τὰ ἄλλα ὑποτεταγμένα, αὐτὴ δ' ἀδούλευτον καὶ ἀνυπότακτον. Σκόπει οὖν, τίνων κεχώρισαι κατὰ λόγον. Κεχώρισαι θηρίων, κεχώρισαι προβάτων. ἐπὶ τούτοις, πολίτης εἶ τοῦ κόσμου, καὶ μέρος αὐτοῦ· οὐχ ἓν τῶν ὑπηρετικῶν, ἀλλὰ τῶν προηγουμένων· παρηκολουθηκὼς γὰρ εἶ τῇ θείᾳ διοικήσει, καὶ τῶν ἑξῆς ἐπιλογιστικός. Τίς οὖν ἐπαγγελία πολίτου; Μηδὲν ἔχειν ἰδίᾳ συμφέρον, περὶ μηδενὸς βουλεύεσθαι ὡς ἀπόλυτον· ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ ἡ χεὶρ ἢ ὁ πούς, λογισμὸν εἶχον, καὶ παρηκολούθουν τῇ φυσικῇ κατασκευῇ, οὐδέποτ' ἂν ἄλλως ὥρμησαν, ἢ ὡρέχθησαν, ἢ ἐπανένεγκόντες ἐπὶ τὸ ὅλον. Διατοῦτο καλῶς λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι, ὅτι εἰ προήδει ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς τὰ ἐσόμενα, συνήργει ἂν καὶ τῷ νοσεῖν, καὶ τῷ ἀποθνήσκειν, καὶ τῷ πηροῦσθαι· αἰσθα-

subjecta, cùm ipsa nemini vel serviat vel pareat. Proinde considerato, à quibus ratione separeris. Separaris à belluis, separaris ab ovibus. præterea mundi civis es, et pars ejus: neque ex iis quæ ministerio sed quæ imperio sunt destinatæ: divinam enim administrationem intelligis, ordinémque rerum considerας. Quæ igitur est civis professio? Nè quid privatim utile ducat; de nulla re tanquam à communi societate separata deliberet: sed ità ut manus aut pes, si ratione uterentur, et naturalem ordinem intelligerent, nunquam moverent aliter, nec appeterent quicquam nisi ratione habita universi. Quamobrem rectè dicunt philosophi: Si præsciret vir bonus rerum futurarum eventum, eum ultrò et ægrotationibus et morti et mutilationibus operam navaturum: quippe qui animadverteret, à constitutione universita-

tis

ἀἰσθανόμενός γε, ὅτι ἀπὸ τῆς τῶν Ὅλων διατά- Κεφ. ι'.
ξεως τοῦτο ἀπονέμεται. Κυριώτερον δὲ τὸ ὅλον τοῦ μέρους, καὶ ἡ πόλις τοῦ πολίτου. Νῦν δ' ὅτι οὐ προγινώσκομεν, καθήκει τῶν πρὸς ἐκλογὴν εὐφυεστέρων ἔχεσθαι· ὅτι καὶ πρὸς τοῦτο γεγόναμεν. Μετὰ τοῦτο μέμνησο, ὅτι υἱὸς εἶ· τίς, τούτου τοῦ προσώπου ἐπαγγελία; πάντα αὐτοῦ ἡγεῖσθαι τοῦ πατρός, πάντα ὑπακούειν, μηδέποτε ψέξαι πρός τινα, μηδὲ βλαβερόν τι αὐτῷ εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι, ἐξίστασθαι ἐν πᾶσι καὶ παραχωρεῖν, συνεργοῦντα κατὰ δύναμιν. Μετὰ τοῦτο ἴσθι, ὅτι καὶ ἀδελφὸς εἶ· καὶ πρὸς τοῦτο δὲ τὸ πρόσωπον ὀφείλεται παραχώρησις, εὐπείθεια, εὐφημία, μηδέποτ' ἀντιποιήσασθαί τινος πρὸς ἑαυτὸν τῶν ἀπροαιρέτων, ἀλλ' ἡδέως ἐκεῖνα προΐεσθαι, ἵν' ἐν τοῖς προαιρετικοῖς πλέον ἔχῃς. Ὅρα γάρ, οἷόν ἐστιν ἀντὶ Θρίδακος, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ

tis hoc ſibi attributum. Potius eſt autem et parte totum, et civitas civi. Nunc cùm non præſciamus quid futurum ſit: ea eſſe amplectenda, quæ ſint electioni magis accommodata: nam ad eam quoque rem nos eſſe natos. Deinde memento, te eſſe filium, cujus profeſſio ſit, ut omnia ſua patris eſſe ducat; omnibus in rebus dicto ei eſſe audientem; nunquam eum apud quenquam vituperare; neque vel dicere vel facere quicquam, quod ei incommodet; cedere etiam illi in omnibus, et dare locum, pro virili adjuvantem. Poſt hæc memento, te etiam fratrem eſſe: et huic quoque perſonæ deberi ſubmiſſionem, obſequium, collaudationem; nunquam quicquam tibi vendicandum, quod in poteſtate tua non eſt, ſed ea libenter miſſa facienda, ut in iis quæ tui

Κεφ. ι'. καὶ καθέδρας, αὐτὸν εὐγνωμοσύνην κτήσασθαι; ὅση ἡ ὠφελονεξία; Μεταταῦτα εἰ βουλευτὴς πόλεώς τινος εἶ, ὅτι βουλευτής· εἰ νέος, ὅτι νέος· εἰ πρεσβύτης, ὅτι πρεσβύτης· εἰ πατήρ, ὅτι πατήρ. Ἀεὶ γὰρ ἕκαστον τῶν τοιούτων ὀνομάτων εἰς ἐπιλογισμὸν ἐρχόμενον, ὑπογράφει τὰ οἰκεῖα ἔργα. Ἐὰν δ' ἀπελθὼν ψέγῃς σου τὸν ἀδελφὸν, λέγω σοι, Ἐπελάθου τίς εἶ, καὶ τί σοι ὄνομα. Εἶτα εἰ μὲν χαλκεὺς ὢν ἐχρῶ τῇ ἀφύρᾳ ἄλλως, ἐπιλελησμένος ἂν ἦς τοῦ χαλκέως· Εἰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπελάθου, καὶ ἀντὶ ἀδελφοῦ ἐχθρὸς ἐγένου, οὐδὲν ἀντ' οὐδενὸς ἠλλάχθαι φανῇς ἐπ' αὐτῷ; Εἰ δ' ἀντὶ ἀνθρώπου, ἡμέρου ζώου, καὶ κοινωνικοῦ, θηρίον γέγονας βλαβερὸν, ἐπίβουλον, δηκτικὸν, οὐδὲν ἀπολώλεκας; Ἀλλὰ δεῖ σε κέρμα ἀπολέσαι ἵνα ζημιωθῇς· ἄλλου δ' οὐδενὸς ἀπώ-

arbitrii ſunt, meliore ſis conditione. Vide quæſo, cujuſmodi ſit (verbi causâ) loco lactucæ aut ſellæ ipſum te parare æquanimitatem? quantum id eſt lucrum? Deinde ſi urbis alicujus ſenator es, te ſenatorem eſſe: ſi adoleſcens, adoleſcentem: ſi ſenex, ſenem: ſi pater, patrem. Semper enim quælibet ejuſmodi nomina, ſi conſiderentur, ſuum cuique munùs deſcribent. Sin digreſſus, fratrem tuum vituperaveris: Oblitus es, inquam, qui ſis, et quod tibi ſit nomen. Quòd ſi faber ferrarius eſſes, ac malleo perperam uteretis, fabri ferrarii oblitus eſſes. At ſi fratris oblitus es, et fratris loco factus hoſtis; nunquid in ea re te nullam feciſſe verſuram putas? quòd ſi pro homine, animali miti et ſociabili, bellua factus es pernitioſa, inſidiatrix, mordax; nihilne amiſiſti? Enimvero pecuniola eſt amittenda, ut jacturam

ἀπώλεια ζημιοῖ τὸν ἄνθρωπον; Εἰ γραμματικὴν μὲν ἡγῇ ἀποβαλὼν, ἢ μουσικὴν, ζημίαν ἡγοῦ τὴν ἀπώλειαν αὐτῆς. εἰ δ' αἰδῶ καὶ κατάστολὴν καὶ ἡμερότητα ἀποβαλεῖς, οὐδὲν ἡγῇ τὸ πρᾶγμα; Καί τοι ἐκεῖνα μὲν παρ' ἔξωθέν τινα καὶ ἀπροαίρετον αἰτίαν ἀπόλλυται, ταῦτα δὲ παρ' ἡμᾶς· καὶ ἐκεῖνα μὲν οὔτ' ἔχειν οὔτ' ἀπολλύειν αἰσχρόν ἐστι, ταῦτα δὲ καὶ μὴ ἔχειν καὶ ἀπολλύειν αἰσχρόν ἐστι, καὶ ἐπονείδιστον καὶ ἀτύχημα. Τί ἀπολλύει ὁ τὰ τοῦ κιναίδου πάσχων; Τὸν ἄνδρα. Ὁ δὲ διατιθείς; Πολλὰ μέν, καὶ ἄλλα, καὶ αὐτὸς δ' οὐδὲν ἧττον τὸν ἄνδρα. Τί ἀπολλύει ὁ μοιχεύων; Τὸν αἰδήμονα, τὸν ἐγκρατῆ, τὸν γείτονα. Τί ἀπολλύει ὁ ὀργιζόμενος; Ἄλλο τι. Ὁ φοβούμενος; Ἄλλο τι. Οὐδεὶς δίχα ἀπωλείας καὶ ζημίας Κεφ. ι'.

turam facias: nullius verò alterius rei interitus perdit hominem? Quòd si Grammaticam amiseris, aut Musicam, in damno eam jacturam deputas. at si verecundiam, si modestiam, si mansuetudinem amiseris, eàmne rem nihil esse putas? Verùm illa quidem externa quapiam de causa, et non voluntariâ pereunt; hæc autem, nostrâ culpâ: illa nec habere nec amittere turpe est: hæc et non habere et perdere turpe est, et probrosum et calamitosum. Quid amittit is, qui cinædi flagitia patitur? Virum. Quid qui ista agit? Cum alia sanè multa, tum nihilominus et ipse virum. Quid perdit adulter? Verecundum, continentem, modestum, civem, vicinum. Quid perdit iratus? Aliquid aliud. Quid is qui timet? Aliquid aliud. Nemo sine jactura et damno malus est. Denique si jacturam in pecuni-

Κεφ. ί. ας κακός ἐστι. Λοιπὸν εἰ τὴν ζημίαν ζητεῖς ἐν κέρματι, πάντες οὗτοι ἀβλαβεῖς, ἀζήμιοι· ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ὠφελούμενοι καὶ κερδαίνοντες, ὅταν διά τινος τούτων τῶν ἔργων κέρμα αὐτοῖς προσγένηται. Ὅρα δ' εἰ ἐπὶ κερμάτιον πάντα ἀνάγεις, ὅτι οὐδ' ὁ τὴν ῥῖνά σοι ἀπολλύων, ἐστὶ βεβλαμμένος. Ναί, φησι, κεκολόβωται γὰρ τὸ σῶμα. Ἄγε· ὁ δὲ τὴν ὀσφρασίαν αὐτὴν ἀπολωλεκὼς, οὐδὲν ἀπολλύει; Ψυχῆς οὖν δύναμις οὐκ ἔστιν οὐδεμία, ἣν ὁ μὲν κτησάμενος ὠφελεῖται, ὁ δ' ἀποβαλὼν ζημιοῦται; Ποίαν καὶ λέγεις; Οὐδὲν ἔχομεν αἰδήμον φύσει; Ἔχομεν. Ὁ τοῦτο ἀπολλύων, οὐ ζημιοῦται; οὐδενὸς στερίσκεται; οὐδὲν ἀποβάλλει τῶν πρὸς αὐτόν; Οὐκ ἔχομεν φύσει τὶ πιστόν; φύσει στερκτικόν; φύσει ὠφελητικόν; φύσει ἀλλήλων ἀνεκτικόν; ὅστις οὖν

ola quæris, omnes hi noxæ ſunt expertes, nullum fecere damnum; ac fieri poteſt, ut fructum etiam et lucrum indè capiant, cùm ex horum facinorum aliquo pecunia eis acceſſerit. Vide porrò ſi ad pecuniam omnia refers, nè eum quidem qui naſum amittit, facere damnum. Imò, inquit, corpore eſt mutilato. Qui autem olfactum ipſum amiſit, nihſlne perdit? Animi ergò vis nulla eſt, quâ et partâ juvetur aliquis, et amiſſâ lædatur? Quam tandem ais? Nihſlne habemus naturâ verecundum? Habemus. Id qui amittit, non jacturam facit? non privatur aliquâ re? non amittit aliquid ſuarum rerum? Non habemus naturâ fidele aliquid? non pium et carum naturâ? non juvandi propenſionem naturalem? non alius alium tolerandi naturalem facultatem? quiſquis igitur in horum aliquo ſe damno affici

ſuſque

οὖν εἰς ταῦτα περιορᾷ ζημιούμενον ἑαυτόν, οὗτος ἔσται ἀβλαβὴς καὶ ἀζήμιος; Τί οὖν; μὴ βλάψω τὸν βλάψαντα; Πρῶτον μὲν ἰδοὺ τί ἐστι βλάβη· καὶ μνήσθητι ὧν ἤκουσας παρὰ τῶν φιλοσόφων. Εἰ γὰρ τὸ ἀγαθὸν ἐν προαιρέσει, καὶ τὸ κακὸν ὡσαύτως ἐν προαιρέσει, βλέπε μὴ τοιοῦτόν ἐστιν ὃ λέγεις. Τί οὖν; ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἑαυτὸν ἔβλαψε, πρός ἐμέ τι ἄδικον ποιήσας· ἐγὼ ἐμαυτὸν μὴ βλάψω, πρὸς ἐκεῖνον ἄδικόν τι ποιήσας; Τί οὖν οὐ τοιοῦτόν τι φανταζόμεθα; Ἀλλ' ὅπου τι σωματικὸν ἐλάττωμα εἰς κτῆσιν, ἐκεῖ ἡ βλάβη· ὅπου δ' εἰς προαίρεσιν, οὐδεμία βλάβη; Οὔτε γὰρ τὴν κεφαλὴν ἀλγεῖ ὁ ἐξαπατηθεὶς ἢ ὁ ἀδικήσας, οὔτε τὸν ὀφθαλμόν, οὔτε τὸ ἰσχίον, οὔτε τὸν ἀγρὸν ἀπολλύει. Ἡμεῖς δ' ἄλλο οὐδὲν θέλομεν, ἢ ταῦτα. Τὴν προαίρεσιν δὲ πότερον ἀδήμονα καὶ πιστὴν ἕξομεν, ἢ ἀναίσχυντον καὶ ἄπιστ-

Κεφ. ι'.

fusque deque fert; isne indemnis et jacturæ expers erit? Quid ergò? non ei noceam qui mihi nocuit? Primùm vide quid sit noxa: et eorum quæ à philosophis audivisti, memento. Nam si bonum, atque item malum in voluntate positum est, vide nè ejusmodi sit quod dicis. Quid ergò? si ille ipse sibi nocuit, injuriâ mihi factâ: ego ipse mihi non noceam, injuriâ aliquâ relatâ? Cur non tale quiddam nobis obversatur? At si corpori aliquid, aut rei familiari decesserit, illîc damnum est: ubi autem voluntati, nullúmne ibi damnum? Neque enim caput ei dolet qui fefellit, aut injuriam intulit; non oculum, non coxas, non agrum amittit. Nos verò nihil volumus nisi hæc. Voluntatem autem utrùm verecundam et fidelem habituri simus, an impudentem et perfidam, ne minimum

Κεφ. αι'. ἄπιστον, οὐδ' ἐγγὺς διαφερόμεθα, πλὴν μόνον ἐν τῇ σχολῇ μέχρι τῶν λογαρίων. Τοιγαροῦν μέχρι τῶν λογαρίων προκόπτομεν, ἔξω δ' αὐτῶν οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον.

ΚΕΦ. ια'.

Τίς ἀρχὴ φιλοσοφίας.

ΑΡΧΗ' φιλοσοφίας παρά γε τοῖς ὡς δεῖ, καὶ κατὰ τὴν θύραν ἁπτομένοις αὐτῆς, συναίσθησις τῆς ἑαυτοῦ ἀσθενείας καὶ ἀδυναμίας, περὶ τὰ ἀναγκαῖα. Ὀρθογωνίου μὲν γὰρ τριγώνου, ἢ διέσεως ἢ ἡμιτονίου, οὐδεμίαν φύσει ἔννοιαν ἥκομεν ἔχοντες, ἀλλ' ἔκ τινος τεχνικῆς παραλήψεως διδασκόμεθα ἕκαστον αὐτῶν. καὶ διατοῦτο οἱ μὴ εἰδότες αὐτά, οὐδ' οἴονται εἰδέναι. Ἀγαθοῦ δὲ καὶ

mum quidem noſtra intereſt, exceptis ſcholaſticis diſputatiunculis. Quocirca uſque ad diſputatiunculas proficimus, ultra eas verò ne minimum quidem.

CAP. XI.

Quod ſit Philoſophiæ principium.

PHiloſophiæ principium eſt apud eos quidem qui ut decet, et per januam ad eam ingrediuntur, animadverſio imbecillitatis atque infirmitatis ſuæ neceſſariis in rebus. Nam trigoni quidem rectanguli, aut dieſeos aut ſemitonii nullam naturâ inſitam habemus notionem, ſed ea ſingula artificiosâ quâdam traditione addiſcimus. eaque de cauſa qui illa ignorant, ea ſe neſcire arbitrantur. Boni autem et mali, honeſti

καὶ κακοῦ, καὶ καλοῦ καὶ αἰσχροῦ, καὶ πρέπον- Κεφ. ιά'.
τος καὶ ἀπρεποῦς, καὶ εὐδαιμονίας, καὶ δυστυχί-
ας, καὶ προσήκοντος, καὶ ἀποβάλλοντος, καὶ ὅ,
τι δεῖ ποιῆσαι, καὶ ὅ, τι οὐ δεῖ ποιῆσαι, τίς οὐκ
ἔχων ἔμφυτον ἔννοιαν ἐλήλυθεν. Διατοῦτο πάν-
τες χρώμεθα τοῖς ὀνόμασι, καὶ ἐφαρμόζειν πει-
ρώμεθα τὰς προλήψεις ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις.
Καλῶς ἐποίησε, δεόντως, οὐ δεόντως, ἠτύχησεν,
εὐτύχησεν, ἄδικός ἐστι, δίκαιος ἐστι· τίς ἡμῶν
φείδεται τούτων τῶν ὀνομάτων; Τίς ἡμῶν ἀνα-
βάλλεται τὴν χρῆσιν αὐτῶν μέχρι μάθῃ, καθά-
περ τῶν περὶ τὰς γραμμὰς ἢ τοὺς φθόγγους οἱ
οὐκ εἰδότες; Τούτου δ' αἴτιον, τὸ ἥκειν ἤδη τινὰς
ὑπὸ τῆς φύσεως τοῦτον τὸν τόπον ὥσπερ δεδιδαγ-
μένους· ἀφ' ὧν ὁρμώμενοι καὶ τὴν ὄησιν προσει-
λήφαμεν. Διὰ τί γάρ, φησιν, οὐκ οἶδα ἐγὼ τὸ
καλὸν καὶ τὸ αἰσχρόν; Οὐκ ἔχω ἔννοιαν αὐτοῦ;
Ἔχεις.

fti et turpis, decori et indecori, felicitatis et calamitatis, officii et neglectûs officii, quid fit agendum, et quid non fit agendum, quis non notitiam naturâ infitam fecum attulit? Quamobrem omnes vocabulis utimur, atque anticipationes illas fingulis rebus accommodare conamur. *Bene fecit, ex officio, contra officium, profperâ aut adverfâ fortunâ eft ufus, injuftus eft, juftus eft:* quis noftrum his vocabulis abftinet? Quis noftrum ufum eorum eò ufque differt, dum didicerit, quemadmodum ii qui nihil de lineis aut fonis fciunt? Hujus autem rei caufa eft, nonnullos jam adeffe, locum hunc ab ipfâ quodammodo naturâ edoctos: à quibus exordium fumentes, arrogantiam quoque adjunximus. Nam cur, inquit, egò ignoro pulchrum et turpe? Non habeo notionem ejus?

Κεφ. αί. Ἔχεις. Οὐκ ἐφαρμόζω τοῖς ἐπὶ μέρους; Ἐφαρμόζεις. Οὐ καλῶς οὖν ἐφαρμόζω; Ἐνταῦθά ἐστι τὸ ζήτημα πᾶν, καὶ ὅπισις ἐνταῦθα προσγίνεται. Ἀφ' ὁμολογουμένων γὰρ ὁρμώμενοι τούτων, ἐπὶ τὸ ἀμφισβητούμενον προάγουσιν, ὑπὸ τῆς ἀκαταλλήλου ἐφαρμογῆς. Ὡς εἶγε καὶ τοῦτο ἔτι πρὸς ἐκείνοις ἐκέκτηντο, τί ἐκώλυεν αὐτοὺς εἶναι τελείους; Νῦν δ' ἐπεὶ δοκεῖς, ὅτι καὶ καταλλήλως ἐφαρμόζεις τὰς προλήψεις τοῖς ἐπὶ μέρους, εἰπέ μοι πόθεν τοῦτο λαμβάνεις; Ὅτι δοκεῖ μοι. Τοῦτο οὖν τινι οὐ δοκεῖ· καὶ οἴεται καὶ αὐτὸς ἐφαρμόζειν καλῶς, ἢ οὐκ οἴεται; Οἴεται. Δύνασθε οὖν περὶ ὧν τὰ μαχόμενα δοξάζετε ἀμφότεροι, καταλλήλως ἐφαρμόζειν τὰς προλήψεις; Οὐ δυνάμεθα. Ἔχεις οὖν δεῖξαί τι ἡμῖν πρὸς τὸ αὐτὰς ἐφαρμόζειν ἄμεινον, ἀνωτέρω τοῦ δοκεῖν

ejus? Habes. Non rebus ſingulis accommodo? Accommodas. Non ergò rectè accommodo? In hoc omnis vertitur quæſtio, atque opinio ſcientiæ hîc accedit. Nam à rebus hiſce confeſſis initio ſumpto, ad id quod in controverſia eſt poſitum, progrediuntur ob ineptam accommodationem. Nam ſi hac quoque facultate præditi eſſent, quid obſtaret quò minùs perfecti eſſent? Nunc quia te putas convenienter ſingulis rebus anticipationes illas accommodare, dic mihi unde illud ſumis? Ex eo quod mihi videtur. At iſtud ipſum alteri non videtur: nunquid et ille ſe rectè accommodare putat, annon putat? Putat. Poteſtis ergò, quibus in rebus pugnantes uterque habetis opiniones, iis anticipationes convenienter accommodare? Non poſſumus. Potéſne aliquid nobis oſtendere melius ad eas accommodandas,

δοκεῖν σοι; Ὁ δὲ μαινόμενος ἄλλα τινα ποιεῖ ἢ τὰ δοκοῦντα ὁμοίως καὶ ἐκείνῳ; Κἀκείνῳ οὖν ἀρκεῖ τοῦτο τὸ κριτήριον; Οὐκ ἀρκεῖ. Ἐλθὲ δὴ ἐπί τι ἀνωτέρω τοῦ δοκεῖν. Τί τοῦτό ἐστιν; Ἡ μὲν ἀρχὴ φιλοσοφίας, αἴσθησις μάχης τῆς πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων, καὶ ζήτησις τοῦ παρ' ὃ γίνεται ἡ μάχη, καὶ κατάγνωσις καὶ ἀπιστία πρὸς τὸ ψιλῶς δοκοῦν· ἔρευνα δέ τις περὶ τὸ δοκοῦν, εἰ ὀρθῶς δοκεῖ· καὶ εὕρεσις κανόνος τινός, οἷον ἐπὶ βαρῶν τὸν ζυγὸν εὕρομεν, οἷον ἐπὶ εὐθέων καὶ στρεβλῶν τὴν στάθμην· Τουτέστιν ἀρχὴ φιλοσοφίας, Πάντα καλῶς ἔχειν τὰ δοκοῦντα ἅπασι. Καὶ πῶς δυνατὸν τὰ μαχόμενα καλῶς ἔχειν; Οὐκοῦν οὐ πάντα, ἀλλὰ τὰ ἡμῖν δοκοῦντα. Τί μᾶλλον ἢ τὰ Σύροις; τί μᾶλλον ἢ τὰ Αἰγυπτίοις; τί μᾶλλον ἢ τὰ ἐμοὶ φαινόμενα, Κεφ. ιά. f. ἔχει

das, præterquam quod tibi ità videatur? At verò insanus nunquid alia facit, quàm quæ ei honesta videntur? Num ergò illa judicii regula satis ei est? Non satis est. Veni igitur ad aliquid opinione superius. Quid istud est? Philosophiæ verò principium est, animadvertere pugnas hominum inter sese, et inquisitio causarum pugnæ illius, et condemnatio ac repudiatio nudæ opinionis, atque etiam investigatio quædam in opinione, utrùm ea recta sit: ac regulæ alicujus inventio, quemadmodum in ponderibus stateram invenimus, velut in rectis et pravis normam. Hoc est Philosophiæ principium, omnia recta esse quæ omnibus videantur. Fieri verò quî potest, repugnantia recta ut sint? Ergò non omnia, sed ea quæ nobis probantur. Quî magìs quàm quæ Syris? quî magìs quàm quæ Ægyptiis? quî magìs quæ mihi, quàm

Κεφ. ιά. μενα, ἢ τὰ τῷ δεῖνι; Οὐδὲν μᾶλλον. Οὐκ ἄρα ἀρκεῖ τὸ δοκεῖν ἑκάστῳ πρὸς τὸ εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἐπὶ βαρῶν, ἢ μέτρων, ψιλῇ τῇ ἐμφάσει ἀρκούμεθα, ἀλλὰ κανόνα τινὰ ἐφ' ἑκάστου ἔυρομεν. Ἐνταῦθ' οὖν οὐδεὶς κανὼν ἀνωτέρω τοῦ δοκεῖν; Καὶ πῶς οἷόν τε ἀτέκμαρτα εἶναι καὶ ἀνεύρετα, τὰ ἀναγκαιότατα ἐν ἀνθρώποις; Ἔστιν οὖν. Καὶ διατί οὐ ζητοῦμεν αὐτὸν, καὶ ἀνευρίσκομεν, καὶ ἀνευρόντες λοιπὸν ἀπαραβάτως χρώμεθα, δίχα αὐτοῦ μηδὲ τὸν δάκτυλον ἐκτείνοντες; Τοῦτο γάρ οἶμαι ἔστιν, ὃ ἐυρεθὲν, ἀπαλλάσσει μανίας τοὺς μόνῳ τῷ δοκεῖν μέτρῳ παραχρωμένους· ἵνα λοιπὸν ἀπό τινων γνωρίμων καὶ διευκρινομένων ὁρμώμενοι, χρώμεθα ἐπὶ τῶν ἐπὶ μέρους διηρθρωμέναις ταῖς προλήψεσι. Τίς ὑποπέπτωκεν οὐσία περὶ ἧς ζητοῦμεν; Ἡδονή. Ὑπα-

γε

quæ cuivis alteri? Nihilo magis. Non ergò satis est ad naturam rei constituendam cujusquam opinio. neque enim vel in ponderibus vel in mensuris solâ specie contenti sumus, sed regulam quandam ad singula excogitavimus. Hic ergò nulla regula est opinione superior? Fieri verò quî potest, ut neque notas ullas habeant, nec inveniri possint, ea quæ sunt inter homines maximè necessaria? Est igitur aliqua regula. Cur autem non eam quærimus atque invenimus, eâque inventâ deinceps citra errorem utimur, adeò ut citra eam nè digitum porrigamus? Hoc enim, ut arbitror, illud est, quo invento, possint insaniâ liberari, qui unâ hac opinionis mensurâ abutuntur: ut deinceps à quibusdam notis et distinctis auspicati principiis, anticipationes ad singulas res cum delectu quodam accommodemus. Quæ res, de

quâ

γε αὐτὴν τῷ κανόνι, βάλε εἰς τὸν ζυγόν. Τὸ ἀγαθὸν δεῖ εἶναι τοιοῦτον, ἐφ' ᾧ θαρρεῖν ἄξιον; Ναί. Καὶ ᾧ πεποιθέναι. Δεῖ. Βεβαίῳ τίνι θαρρεῖν ἄξιον; Οὔ. Μή τι οὖν βέβαιον ἡ ἡδονή; Οὔ. Ἆρον οὖν, καὶ βάλε ἔξω ἐκ τοῦ ζυγοῦ, καὶ ἀπέλασον τῆς χώρας τῶν ἀγαθῶν μακράν. εἰ δ' οὐκ ὀξυβλεπεῖς, καὶ ἕν σοι ζυγὸν οὐκ ἀρκεῖ, φέρε ἄλλο. Ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ ἄξιον ἐπαίρεσθαι; Ναί. Ἐφ' ἡδονῇ οὖν παρούσῃ ἄξιον ἐπαίρεσθαι; βλέπε μὴ εἴπῃς ὅτι ἄξιον· εἰ δὲ μή, οὐκέτι σε οὐδὲ τοῦ ζυγοῦ ἄξιον ἡγήσομαι. Οὕτω κρίνεται τὰ πράγματα καὶ ἵσταται, τῶν κανόνων ἡτοιμασμένων. Καὶ τὸ φιλοσοφεῖν τοῦτό ἐστιν, ἐπισκέπτεσθαι καὶ βεβαιοῦν τοὺς κανόνας, τὸ δ' ἤδη χρῆσθαι τοῖς ἐγνωσμένοις, τοῦτο τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἔργον ἐστίν. Κεφ. ιά.

ΚΕΦ.

quâ quærimus, ſeſe obtulit? Voluptas. Adhibe eam ad regulam, conjice in trutinam. Bonum ejuſmodi eſſe oportet, cui confidere æquum eſt? Etiam. Et quo fretum eſſe oportet, inſtabili cuipiam confidere æquum eſt? Non. Nunquid ergo voluptas ſtabile eſt? Non. Tollito igitur eam, et ejicito è trutinâ, et longè à regione bonorum relegato. quòd ſi oculos acutos non habes, atque una tibi trutina non ſufficit, adhibe aliam. Re bonâ éſtne operæ pretium efferri? Eſt. Eſt ergò operæ pretium ob voluptatem præſentem efferri? cave dicas eſſe operæ pretium: alioqui te jam nè trutinâ quidem dignum judicabo. Sic res diſcernuntur et ponderantur, cùm in promptu ſunt regulæ. Ac philoſophari iſtud eſt, conſiderare et confirmare regulas. jam autem iis uti quæ cognita ſunt, id viri ſapientis et boni munus eſt.

Κεφ. ιβ'.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ τοῦ διαλέγεσθαι.

Ἀ ΜΕΝ δεῖ μαθόντα εἰδέναι χρῆσθαι λόγῳ, ἠκρίβωται ὑπὸ τῶν ἡμετέρων. περὶ δὲ τὴν χρῆσιν αὐτῶν τὴν προσήκουσαν, τελέως ἀγύμναστοι ἐσμέν. Δὸς γοῦν ᾧ θέλεις ἡμῶν, ἰδιώτην τινά, τὸν προσδιαλεγόμενον, καὶ οὐχ εὑρίσκει χρήσασθαι αὐτῷ· ἀλλὰ μικρὰ κινήσας τὸν ἄνθρωπον, ἂν παρὰ μέλος ἅπαντᾷ ἐκεῖνος, οὐκέτι δύναται μεταχειρίσασθαι· ἀλλ' ἢ λοιδορεῖ λοιπόν, ἢ καταγελᾷ, καὶ λέγει, Ἰδιώτης ἐστὶν, οὐκ ἔστιν αὐτῷ χρήσασθαι. Ὁ δ' ὁδηγὸς, ὅταν λάβῃ τινὰ πλανώμενον, ἤγαγεν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν δέουσαν· οὐχὶ καταγελάσας ἢ λοιδορησάμενος ἀπῆλθε. Καὶ σὺ δεῖξον αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὄψει

f. ἀνθρώπων

CAP. XII.

De ratione differendi.

QUIBUS rebus cognitis, rationis rectus usus teneatur, subtiliter à nostris est explicatum. in usu autem eorum convenienti, omnino sumus inexercitati. Da cuivis nostrûm plebeium hominem, qui contrà disputet; et non inveniet quo pacto eo utatur: sed cùm hominem paululum excitârit, si modo inconcinnè ille respondeat, non amplius eum tractare poterit, sed jam aut convitiis incesset, aut deridebit ac dicet: Illiteratus est, atque intractabilis. At viæ dux, si quem reperit errantem, eum in viam reducit: non derisso illo, et convitiis onerato, recedit. Tu quoque si demonstrâris

ὄψει ὅτι ἀκολουθεῖ. μέχρι δ' ἂν οὗ μὴ δεικνύῃς, Κεφ. ιβ'.
μὴ ἐκείνου καταγέλα, ἀλλὰ μᾶλλον αἰσθάνου τῆς ἀδυναμίας τῆς σαυτοῦ.

Πῶς οὖν ἐποίει Σωκράτης; Αὐτὸν ἠνάγκαζε τὸν προσδιαλεγόμενον αὐτῷ μαρτυρεῖν, ἄλλου δ' οὐδενὸς ἐδεῖτο μάρτυρος. Τοιγαροῦν ἐξῆν αὐτῷ λέγειν, Ὅτι τοὺς μὲν ἄλλους ἐῶ χαίρειν, ἀεὶ δὲ τῷ ἀντιλέγοντι ἀρκοῦμαι μάρτυρι· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους οὐκ ἐπιψηφίζω, τὸν δὲ προσδιαλεγόμενον μόνον. Οὕτω γὰρ ἐναργῆ ἐτίθει τὰ ἀπὸ τῶν ἐννοιῶν, ὥστε πάνθ' ὁντιναοῦν συναισθανόμενον τῆς μάχης, ἀναχωρεῖν ἀπ' αὐτῆς. Ἆρά γε ὁ φθονῶν χαίρει; Οὐδαμῶς, ἀλλὰ μᾶλλον λυπεῖται. Ἀπὸ τοῦ ἐναντίου ἐκίνησε τὸν πλησίον. Τί δ'; ἐπὶ κακοῖς δοκεῖ σοι εἶναι λύπη, ὁ φθόνος; Καὶ τίς φθόνος ἐστὶ κακῶν; Οὐκοῦν ἐκεῖνον ἐποίησεν εἰπεῖν,

ſtrâris veritatem, videbis eum ſequi. quoad autem non demonſtraveris, noli deridere illum, ſed imbecillitatem potiùs agnoſce tuam.

Quomodo ergò faciebat Socrates? Ipſum adverſarium cogebat teſtimonium ſibi perhibere, neque ullum alium admittebat teſtem. Proinde dicere ei licebat; *Equidem alios valere jubeo, ſemper adverſario teſte contentus; ac aliorum quidem ſententiam non rogo, ſed ejus ſoltus quîcum diſputem.* Nam ea quæ ex anticipationibus concluduntur, ità in illuſtri ponebat loco, ut quilibet animadversâ repugnantiâ, ab eâ recederet. Nunquid invidus gaudet? Nullo modo, ſed multò magìs mœret. Loco à contrario commovit alterum. Quid porrò? nunquid dolor de rebus malis invidia tibi eſſe videtur? Et quæ malarum rerum eſt invidia? Itá-

que

Κεφ. ιβ'. εἰπεῖν, ὅτι λύπη ἐστὶν ἐπ' ἀγαθοῖς ὁ φθόνος. Τί δέ; φθονοίη ἄν τις τοῖς οὐδὲν πρὸς αὐτόν; Οὐδαμῶς. Καὶ οὕτως ἐκπεπληρωκὼς τὴν ἔννοιαν, καὶ διηρθρωκὼς, ἀπηλλάσσετο, οὐ λέγων, Ὅτι ὅρισαί μοι τὸν φθόνον· εἶτα ὁρισαμένου, Κακῶς ὡρίσω· οὐ γὰρ ἀντακολουθεῖ τῷ κεφαλαιώδει τὰ ὁρικά. ῥήματα τεχνικά, καὶ διατοῦτο τοῖς ἰδιώταις φορτικὰ καὶ δυσπαρακολούθητα, ὧν ἡμεῖς ἀποστῆναι οὐ δυνάμεθα. Ἐξ ὧν δ' αὐτὸς ὁ ἰδιώτης ἐπακολουθῶν ταῖς ἑαυτοῦ φαντασίαις, παραχωρῆσαι δύναιτ' ἄν τι, ἢ ἀθετῆσαι, οὐδαμῶς διὰ τούτων αὐτὸν κινῆσαι δυνάμεθα· καὶ λοιπὸν εἰκότως συναισθανόμενοι ταύτης ἡμῶν τῆς ἀδυναμίας, ἀπεχόμεθα τοῦ πράγματος, ὅσοις γ' ἔστι τις εὐλάβεια. Οἱ δὲ πολλοὶ καὶ εἰκαῖοι συγκαθέντες εἴς τι τοιοῦτον, φύρονται καὶ φύρουσι, καὶ τὰ τελευταῖα λοιδορήσαντες καὶ λοιδορηθέντες, ἀπέρχονται.

que fecit ut ille diceret, dolorem de rebus bonis esse invidiam. Quid verò? nunquis invidet hominibus à se alienis? Nullo modo. Sic expletâ distinctâque notione discedebat, neque postulabat definiri sibi invidiam: quòd si definisset, malè definiisse dicebat: neque enim servatam esse brevitatem definitionis, et conversionem cum definito. Artificiosa ista verba hominibus illiteratis molesta et obscura sunt: à quibus recedere nos non possumus. Iis autem, quibus ipse illiteratus sua visa prosequens aliquid concedere posset, aut improbare, nullo modo illum possumus excitare. pòst animadversâ hâc nostrâ imbecillitate, ab ea re, utì par est, abstinemus, quibus aliqua sanè est cautio. Plerique autem homines temerarii, cùm in hoc certamen descenderint, exagitant et exagitantur,

ac

ται. Τὸ πρῶτον δὲ τοῦτο καὶ μάλιστα ἴδιον Κεφ. ιβ'.
Σωκράτους, μηδέποτε παροξυνθῆναι ἐν λόγοις, μηδέποτε λοίδορον προσενέγκασθαι μηδέν, μηδέποθ' ὑβριστικόν, ἀλλὰ τῶν λοιδορούντων ἀνέχεσθαι, καὶ παύειν μάχην. Εἰ δὲλετε γνῶναι, πόσην ἐν τούτῳ δύναμιν εἶχεν, ἀναγνωτε τὸ Ξενοφῶντος συμπόσιον, καὶ ὄψεσθε πόσας μάχας διαλέλυκε. Διατοῦτο εἰκότως καὶ παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἐν μεγίστῳ ἐπαίνῳ λέλεκται, τό·

Αἰψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισταμένως κατέπαυσε.

Τί οὖν; οὐ λίαν ἐστὶ νῦν ἀσφαλὲς τὸ πρᾶγμα, καὶ μάλιστα ἐν Ῥώμῃ· τὸν γὰρ ποιοῦντὰ αὐτὸ, οὐκ ἐν γωνίᾳ δηλονότι δεήσει ποιεῖν, ἀλλὰ προσελθόντα Ὑπατικῷ τινι, ἂν οὕτω τύχῃ, πλουσίῳ, πύ-

ac demum convitiis dictis et auditis discedunt. Illud autem et primum et maximè proprium fuit Socratis, nè unquam in sermonibus irâ commoveretur, neque unquam ullum contumelioſum dictum proferret, aut convitium, sed convitiatores toleraret, ac pugnam sedaret. Si scire vultis quantam hujus rei facultatem habuerit, Xenophontis convivium legite, ut videatis quot pugnas sustulerit. Quamobrem apud poetas etiam maximè illud laudatur:

Nec mora magnam contentionem scitè diremit.

Quid verò? non nimis tuta ea res est nunc, præsertim Romæ: quam qui affectaret, eum non scilicet in angulo sedere oporteret, sed prodire ad Consularem aliquem, si res ità ferret, ac divitem, atque ex illo quærere, Heus, potésne mihi

dicere,

Κεφ. ιβ'. πύθεσθαι αὐτοῦ. Ἔχεις μοι εἰπεῖν, ὦ οὗτος, ᾧ τινι τοὺς ἵππους τοὺς σεαυτοῦ παρέδωκας; Ἔγωγε. Ἆρα τῷ τυχόντι καὶ ἀπείρῳ ἱππικῆς; Οὐδαμῶς. Τί δ'; ᾧ τινι τὸ χρυσίον, ἢ τὸ ἀργύριον, ἢ τὴν ἐσθῆτα; Οὐδὲ ταῦτα τῷ τυχόντι. Τὸ σῶμα δὲ τὸ σαυτοῦ, ἤδη τινὶ ἔσκεψαι ἐπιτρέψαι εἰς ἐπιμέλειαν αὐτοῦ; Πῶς γὰρ οὔ; Ἐμπείρῳ δηλονότι ἀλειπτικῆς ἢ ἰατρικῆς; Πάνυ μὲν οὖν. Πότερον ταῦτά σοι τὰ κράτιστά ἐστιν, ἢ καὶ ἄλλό τι ἐκτήσω πάντων ἄμεινον; Ποῖον καὶ λέγεις; Τὸ αὐτοῖς νὴ Διὰ τούτοις χρώμενον, καὶ δοκιμάζον ἕκαστον, καὶ βουλευόμενον. Ἀράγε τὴν ψυχὴν λέγεις; Ὀρθῶς ὑπέλαβες, ταύτην γάρ τοι καὶ λέγω. Πολὺ νὴ Δία τῶν ἄλλων τοῦτο ἄμεινον δοκῶ μοι κεκτῆσθαι. Ἔχεις οὖν ἡμῖν δεῖξαι ὅτῳ τρόπῳ τῆς ψυχῆς ἐπιμεμέλησαι; οὐ γὰρ εἰκῇ γ' ὡς ἔτυχεν εἰκός σε οὕτω σοφὸν ὄντα, καὶ ἐν τῇ πόλει

dicere, cuinam equos tuos tradideris? Ego verò. Nunquid cuilibet, et rei equestris imperito? Nullo modo. Quid verò aurum aut argentum, aut vestem, cui? Nè hæc quidem cuilibet. Corpus autem tuum jámne meditatus es, cujus curæ sis commissurus? Quid ni? Perito scilicet aliptæ seu medico? Omnino. Utrùm hæc præstantissima tibi sunt, an verò et aliud quippiam habes melius his omnibus? Quid ais? Id inquam, quod his omnibus utatur, quod singula exploret atque deliberet. Nunquid animum dicis? Rectè accipis, hunc ipsum dico: hæc quidem possessio, cæteris omnibus mihi longè potior videtur. Potes ergò nobis ostendere, quò pacto curam animi gesseris? nec enim consentaneum est, te virum tantâ sapientiâ præditum, tantæque

πόλει δόκιμον, τὸ κράτιστον τῶν σαυτοῦ περιορᾷν ἀμελούμενον καὶ ἀπολλύμενον. Οὐδαμῶς; Ἀλλὰ αὐτὸς ἐπιμεμέλησαι αὐτοῦ; Πότερον μαθὼν παρά του, ἢ εὑρὼν αὐτός; Ὧδε λοιπὸν ὁ κίνδυνος, μὴ πρῶτον μὲν εἴπῃ, Τί δέ σοι, βέλτιστε; τίς μου εἶ; Εἶτ', ἂν ἐπιμένῃς πράγματα παρέχων, διαράμενος κονδύλους σοι δῶ. Τούτου τοῦ πράγματος ἤμην ποτὲ ζηλωτὴς καὶ αὐτός, πρὶν εἰς ταῦτα ἐμπεσεῖν. Κεφ. ιγ'.

ΚΕΦ. ιγ'.

Περὶ τοῦ ἀγωνιᾶν.

Ὅταν ἀγωνιῶντα ἴδω ἄνθρωπον, λέγω. Οὗτος τί ποτε θέλει; εἰ μὴ τῶν οὐκ ἐφ' αὐτῷ

tantæque in urbe autoritatis, temerè ac fortuitò id feciſſe: aut commiſiſſe, ut res inter tuas præſtantiſſima, per incuriam periret, atque ad nihilum redigeretur. Nullo modo. Nunquid ipſe eum curâſti? Ego verò. Utrùm edoctus ab aliquo, an ipſe rationem eam inveniſti? Hîc jam res in diſcrimine verſatur, primùm nè dicat, Quid verò, bone vir, tibi rei mecum eſt? quis mihi es? Deinde, niſi deſiſtas negotium illi faceſſere, nè colaphum tibi impingat. Hujus rei olim admirator et ipſe fui, priuſquam hæc mihi accidiſſent.

CAP. XIII.

De anxietate.

CUM aliquem angi video, dico: quid iſte ſibi vult? niſi aliquid earum rerum quæ penes ipſum non ſunt,

Κεφ. ιγ'. τῷ τι ἤθελε, πῶς ἂν ἔτι ἀγωνία; Διατοῦτο καὶ ὁ κιθαρῳδὸς μόνος μὲν ᾄδων, οὐκ ἀγωνιᾷ· εἰς θέατρον δ' εἰσερχόμενος, κἂν λίαν εὔφωνος ᾖ, καὶ καλῶς κιθαρίζῃ. οὐ γὰρ ᾄσαι μόνον θέλει καλῶς, ἀλλὰ καὶ εὐδοκιμῆσαι· τοῦτο δ' οὐκέτι ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ. Λοιπόν, οὗ μὲν ἡ ἐπιστήμη αὐτῷ προσέστιν, ἐκεῖ τὸ θάρσος. Φέρε ὃν θέλεις ἰδιώτην, καὶ οὐκ ἐπιστρέφεται. ὅπου δ' οὐκ οἶδεν, οὐδὲ μεμελέτηκεν, ἐκεῖ ἀγωνιᾷ. Τί δ' ἔστι τοῦτο; Οὐκ οἶδε τί ἐστιν ὄχλος, ἢ τί ὄχλου ἔπαινος. Ἀλλὰ τὴν νήτην μὲν τύπτειν ἔμαθε, καὶ τὴν ὑπάτην· ἔπαινος δ' ὁ παρὰ τῶν πολλῶν τί ἐστι, καὶ τίνα δύναμιν ἔχει ἐν βίῳ, οὔτε οἶδεν, οὔτε μεμελέτηκεν αὐτό. Ἀνάγκη λοιπὸν τρέμειν καὶ ὠχριᾶν. Κιθαρῳδὸν μὲν οὖν οὐ δύναμαι εἰπεῖν μὴ εἶναι, ὅταν ἴδω τινὰ φοβούμενον· ἄλλο δέ τι δύνα-

vellet, non angeretur. Quapropter citharœdus, etiam cùm ſolus cantat, non angitur: ſed theatrum ingreſſus, licèt admodum vocalis ſit, et citharam bene pulſet, tum verò angitur. neque enim tantùm bene cantare vult, ſed laudari etiam: id quod jam penes ipſum non eſt. Ergò ubi ſcientiâ præditus eſt, ibi fiduciam quoque habet. Quemvis imperitum artis adducito, non curabit eum. ubi autem rem neque novit neque meditatus eſt, ibi angitur. Quid verò iſtud eſt? Neſcit quid ſit populus, aut quid populi laus. Atque et infimam ferire didicit, et ſummam chordam: laus autem profecta à multitudine quæ ſit, et quam in vitâ vim habeat, neque ſcit, neque meditatus eſt. Ergò neceſſe eſt eum et contremiſcere, et expalleſcere. Ac citharœdum quidem eſſe, negare non poſſum, ſi quem timere video: ſed aliud

δύναμαι εἰπεῖν· καὶ οὐδὲ ἕν, ἀλλὰ πολλά. καὶ πρῶτον πάντων, ξένον καλῶ αὐτὸν, καὶ λέγω, Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ οἶδε ποῦ τῆς γῆς ἐστιν, ἀλλ' ἐκ τοσούτου χρόνου ἐπιδημῶν, ἀγνοεῖ τοὺς νόμους τῆς πόλεως καὶ τὰ ἔθη, καὶ τί ἔξεστι, καὶ τί οὐκ ἔξεστιν· ἀλλ' οὐδὲ νομικόν τινα παρέλαβε πώποτε, τὸν ἐροῦντα αὐτῷ καὶ ἐξηγησόμενον τὰ νόμιμα. Ἀλλὰ διαθήκην μὲν οὐ γράφει, μὴ εἰδὼς πῶς δεῖ γράφειν, ἢ παραλαβὼν τὸν εἰδότα· οὐ δ' ἐγγύην ἄλλως σφραγίζεται, ἢ ἀσφάλειαν γράφει. ὀρέξει δὲ χρῆται δίχα νομικοῦ, καὶ ἐκκλίσει, καὶ ὁρμῇ, καὶ ἐπιβολῇ, καὶ προθέσει. Πῶς δίχα νομικοῦ; Οὐκ οἶδεν, ὅτι θέλει τὰ μὴ διδόμενα, καὶ οὐ θέλει τὰ ἀναγκαῖα· καὶ οὐκ οἶδεν οὔτε τὰ ἴδια, οὔτε τὰ ἀλλότρια. εἰ δέ γ' ἤδει, οὐδέ ποτ' ἂν ἐνεποδίζετο, οὐδέ ποτ' ἐκωλύετο, οὐκ Κεφ. ιγ'.

aliud quiddam poſſum dicere, neque unum, ſed multa. ac primum omnium, peregrinum eum nomino, et neſcire dico ubi terrarum ſit, et cùm tanto tempore hîc egerit, leges ignorare et inſtituta civitatis, quſdque liceat, quſdque non liceat? neque etiam unquam jureconſultum adhibuiſſe, qui leges et mores ei recitaret et enarret. Atqui teſtamentum nemo ſcribit, niſi aut ipſe ſciat, quomodo ſcribendum ſit, aut ejus rei peritum adhibeat: neque ſponſionem temere obſignat, aut fidem ſuam obſtringit. ſed appetitione citra jureconſultum utitur, et averſatione, et impetu, et aggreſſione, et propoſito. Quomodo ſine jureconſulto? Ignorat, ea ſe velle quæ non conceduntur, ea nolle quæ neceſſaria ſunt; et ignorare tam ſua quàm aliena. quæ ſi nôſſet, nunquam impediretur, nunquam prohiberetur, non angeretur.

Κεφ. ιγ'. οὐκ ἂν ἀγωνία. Πῶς γάρ; Οὐ φοβεῖταί τις οὖν ὑπὲρ τῶν μὴ κακῶν. Οὔ. Τί δ' ὑπὲρ τῶν κακῶν μέν, ἐπ' αὐτῷ δ' ὄντων ὥστε μὴ συμβῆναι; Οὐδαμῶς. Εἰ οὖν τὰ μὲν ἀπροαίρετα οὔτ' ἀγαθὰ οὔτε κακά, τὰ προαιρετικὰ δὲ πάντα ἐφ' ἡμῖν, καὶ οὔτ' ἀφελέσθαί τις ἡμῶν αὐτὰ δύναται, οὔτε περιποιῆσαι ἃ οὐ θέλομεν αὐτῶν, ποῦ ἔτι τόπος ἀγωνίας; Ἀλλὰ περὶ τοῦ σωματίου ἀγωνιῶμεν, ὑπὲρ τοῦ κτησειδίου, περὶ τοῦ τί δόξει τῷ Καίσαρι· περὶ τῶν ἔσω δ' οὐδενός. Μή τι περὶ τοῦ μὴ ψεῦδος ὑπολαβεῖν; Οὔ· ἐπ' ἐμοὶ γάρ ἐστι. Μή τι τοῦ ὁρμῆσαι παρὰ φύσιν; Οὐδὲ περὶ τούτου. Ὅταν οὖν ἴδῃς τινὰ ὠχριῶντα· ὡς ὁ ἰατρὸς ἀπὸ τοῦ χρώματος λέγει, τούτου ὁ σπλὴν πέπονθε, τούτου δὲ τὸ ἧπαρ· οὕτω καὶ σὺ λέγε, τούτου ὄρεξις καὶ ἔκκλισις πέπονθεν,

tur. Quomodo enim? Non timet igitur quiſquam ea quæ mala non ſunt. Non. Quid verò, ea quæ mala cùm ſint, tamen caveri poſſunt, nè eveniant? Nullo modo. Si igitur ea quæ non ſunt voluntati noſtræ ſubjecta, neque bona neque mala ſunt: quæ verò noſtræ voluntati ſubjecta, in poteſtate noſtrâ ſunt omnia; neque à quoquam nobis vel adimi vel tribui poſſunt, niſi velimus, quem jam locum habet anxietas? Verùm de corpuſculo ſoliciti ſumus, de reculâ, de voluntate Cæſaris: de internâ verò re nullâ. Nunquid de opinione non falsâ? Non: nam penes me eſt. Nunquid de impetu naturæ contrario? Nè de hoc quidem. Cùm igitur quempiam pallere vides (quemadmodum medicus ex colore dicit, hujus ſplenem, illius hepar laborare) ſic et tu dicito, iſtius appetitionem et averſationem laborare,

πονθεν, οὐκ εὐαδεῖ, φλεγμαίνει. χρῶμα γὰρ οὐ μεταβάλλει οὐδὲν ἄλλο, οὐδὲ τρόμον ποιεῖ, οὐδὲ ψόφον τῶν ὀδόντων, Κεφ. ιγ'.

Οὐδὲ μετοκλάζει, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους πόδας ἵζει.

Διατοῦτο Ζήνων μὲν Ἀντιγόνῳ μέλλων ἐντυγχάνειν, οὐκ ἠγωνία· ἃ γὰρ οὗτος ἐθαύμαζε, τούτων οὐδενὸς εἶχεν ἐκεῖνος ἐξουσίαν. ὧν δ' εἶχεν ἐκεῖνος, οὐκ ἐπεστρέφετο οὗτος. Ἀντίγονος δὲ Ζήνωνι μέλλων ἐντυγχάνειν, ἠγωνία· καὶ εἰκότως. ἤθελε γὰρ ἀρέσκειν αὐτῷ· τοῦτο δ' ἔξω ἔκειτο. οὗτος δ' ἐκείνῳ οὐκ ἤθελεν· οὐδὲ γὰρ ἄλλος τις τεχνίτης τῷ ἀτέχνῳ. Ἐγώ σοι ἀρέσαι θέλω; Ἀντὶ τίνος; οἶδας γὰρ τὰ μέτρα, καθ' ἃ κρίνεται ἄνθρωπος ὑπ' ἀνθρώπου; μεμελέτηταί σοι γνῶναι,

borare, non rectâ progredi viâ, æstuare, febricitare. neque enim quicquam aliud colorem mutat, nihil aliud tremorem facit aut dentium stridorem;

Genua labant huic, atque pedes subsidit in ambos.

Quapropter Zeno conventurus Antigonum, non angebatur: nam quæ ipse magni faciebat, eorum ille nihil in sua potestate habebat: quæ autem ille habebat, ipse non curabat. Antigonus autem Zenonem conventurus angebatur: neque id injuriâ. volebat enim ei placere; id quod extra ipsum positum erat. hic autem illi placere non volebat; sicut nec alius artifex artis imperito. Ego tibi placere volo. Quamobrem? Mensuras enim nôsti, quibus homo ab homine judicatur: meditatum habes quæ sit boni et mali hominis cognitio,

Κεφ. ιγ'. γνῶναι, τί ἐστιν ἀγαθὸς ἄνθρωπος, καὶ τί κακός, καὶ πῶς ἑκάτερον γίνεται; Διατί οὖν σὺ αὐτὸς ἀγαθὸς οὐκ εἶ; Πῶς, φησὶν, οὐκ εἰμί; Ὅτι οὐδεὶς ἀγαθὸς πενθεῖ, οὐδὲ στενάζει, οὐδεὶς ὀιμώζει, οὐδεὶς ὠχριᾷ καὶ τρέμει, οὐδὲ λέγει, Πῶς μ' ἀποδέξεται; πῶς μου ἀκούσει; Ἀνδράποδον, ὡς ἂν αὐτῷ δοκῇ. Τί οὖν σοι μέλει περὶ τῶν ἀλλοτρίων; νῦν οὐκ ἐκείνου ἁμάρτημά ἐστι, τὸ κακῶς ἀποδέξασθαι τὰ παρὰ σοῦ; Πῶς γὰρ οὔ; Δύναται δ' ἄλλου μὲν εἶναι ἁμάρτημα, ἄλλου δὲ κακόν; Οὔ. Τί οὖν ἀγωνιᾷς ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων; Ναί. ἀλλ' ἀγωνιῶ, πῶς ἐγὼ αὐτῷ λαλήσω. Εἶτ' οὐκ ἔστι σοι γὰρ, ὡς θέλεις αὐτῷ λαλῆσαι; Ἀλλὰ δέδοικα, μὴ ἐκπρουσθῇ. Μή τι γράφειν μέλλων τὸ Δίωνος ὄνομα, δέδοικας μὴ ἐκπρουσθῇς; Οὐδαμῶς. Τί τὸ αἴτιον; οὐχ ὅτι μεμελέτηκας γράφειν; Πῶς γὰρ οὔ; Τί

nitio, quomodo utrunque fiat. Quamobrem ergò tu ipſe bonus non es? Cur, inquit, non ſum? Quia nemo bonus luget, gemit, aut plorat; nemo expalleſcit, tremit, aut ait, Ut me accipiet? ut me audiet? Mancipium, ut viſum ipſi fuerit. Quid ergò tibi curæ ſunt aliena? annon illius peccatum erit ſi malè te acceperit? Quid ni? Poteſt verò alterius eſſe delictum, alterius malum? Non. Quid ergò de alienis angeris? Verùm iſtud quidem: ſed ſolicitus ſum quo pacto cum eo loquar. Nonne verò arbitratu tuo cum eo loqui licet? At vereor nè mihi excidam. Nunquid ſcripturus Dionis nomen, metuis nè tibi excidas? Nequaquam. Quæ cauſa eſt? nonne quod ſcribendi uſum habes? Quid

ni

Κεφ. ιγ'.

λ f. η βύλ. m.

Ἐπὶ δ' ἀναγινώσεων μέλλων, οὐχ ὡσαύτως ἂν εἶχες; Ὡσαύτως. Τί τὸ αἴτιον; Ὅτι πᾶσα τέχνη ἰσχυρόν τι ἔχει, καὶ παῤῥησίαν ἐν τοῖς ἑαυτῆς. Λαλεῖν οὖν οὐ μεμελέτηκας; καὶ τί ἄλλο ἐμελέτας ἐν τῇ σχολῇ; Συλλογισμοὺς καὶ μεταπίπτοντας. Ἐπὶ τί; οὐχ ὥστε ἐμπείρως διαλέγεσθαι; τὸ δ' ἐμπείρως ἐστὶν, οὐχὶ εὐκαίρως, καὶ ἀσφαλῶς, καὶ συνετῶς, ἔτι δὲ ἀπταίστως, καὶ ἀπαραπόδιστως; ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τεθαῤῥηκότως; Ναί. Ἱππεὺς οὖν εἰς πεδίον ἐληλυθὼς, πρὸς πεζὸν ἀγωνιᾷς, ὅπου σὺ μεμελέτηκας, ἐκεῖνος δ' ἀμελέτητός ἐστι; Ναί. ἀλλὰ ἐξουσίαν ἔχει ἀποκτεῖναί με. Λέγε οὖν τὰ ἀληθῆ, δύστηνε, καὶ μὴ ἀλαζονεύου, μηδὲ φιλόσοφος εἶναι ἀξίου, μηδὲ ἀγνόει σοῦ τοὺς κυρίους· ἀλλὰ μέχρις ἂν ἔχῃς ταύτην τὴν λαβὴν τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος, ἀκολούθει παντὶ τῷ ἰσχυροτέρῳ.

ni verò? Quid porrò? lecturus non eodem modo affectus eſſes? Eodem modo. Quæ cauſa eſt? Quod quælibet ars firmum quiddam habet, et imperterritum ſuis in rebus. Loqui ergò non didiciſti? et quid aliud diſcebas in ſchola? Syllogiſmos et migrantes propoſitiones. Quâ gratiâ? nonne ut peritè diſſereres? peritè autem annon eſt opportunè, cautè, prudenter, atque etiam citra errorem et impedimentum, et ultra hæc omnia confidenter? Certè. Eques igitur in campum progreſſus, peditem times, ubi tu exercitatus es, ille non exercitatus eſt? Ità ſanè. at poteſtatem habet occidendi mei? Dic igitur verum, infelix, neque arrogans eſto, neque philoſophum te profitere, neque Dominos tuos ignorato; ſed quoad hanc anſam corporis habueris, quemlibet ro-

Κεφ. γί. τέρῳ. Λέγειν δὲ Σωκράτης ἐμελέτα, ὁ πρὸς τοὺς τυράννους οὕτω διαλεγόμενος, ὁ πρὸς τοὺς δικαστάς, ὁ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ. Λέγειν Διογένες μεμελετήκει, ὁ πρὸς Ἀλέξανδρον οὕτω λαλῶν, ὁ πρὸς Φίλιππον, ὁ πρὸς τοὺς πειρατάς, ὁ πρὸς τὸν ὠνησάμενον αὐτόν. Ἐκείνοις, οἷς μεμελέτηκε, ταῖς θαῤῥοῦσι. Σὺ δ' ἐπὶ τὰ σαυτοῦ βάδιζε, καὶ ἐκείνων ἀποστῆς μηδέποτε· εἰς τὴν γωνίαν ἀπελθὼν κάθησο, καὶ πλέκε συλλογισμούς, καὶ ἄλλῳ πρότεινε. Οὐκ ἔστι δ' ἐν σοὶ πόλεως ἡγεμὼν ἀνήρ.

ΚΕΦ.

robuſtiorum ſequitor. Socrates autem ità ſe dicendo exercuerat, ut cum tyrannis, ut cum judicibus, ut in carcere confidenti animo loqueretur. Diogenes item ità ſe dicendo exercuerat, quò cum Alexandro, cum Philippo, cum piratis, cum emptore ſui ad eum modum loqueretur. Hæc illis permitte, qui hæc meditati ſunt, fidentioribus ſcilicet: Tu verò ad tua te conferto, neque unquam ab illis recedito: in angulum aliquem te recipe, ſede, ſyllogiſmos necte, quos aliis proponas. Neque enim in te eſt vir qui civitatem regat.

CAP.

Κεφ. ιδ'.

ΚΕΦ. ιδ'.

Πρὸς Νάσωνα.

Εἰσελθόντος τινὸς τῶν Ῥωμαϊκῶν μετὰ υἱοῦ, καὶ ἐπακούοντος ἑνὸς ἀναγνώσματος, Οὗτος, ἔφη, ὁ τρόπος ἐστὶ τῆς διδασκαλίας· καὶ ἀπεσιώπησεν. Ἀξιοῦντος δ' ἐκείνου ἐρεῖν τὰ ἑξῆς, Κόπον ἔχει, ἔφη, πᾶσα τέχνη τῷ ἰδιώτῃ καὶ ἀπείρῳ αὐτῆς ὅταν παραδίδωται. Καὶ τὰ μὲν ἀπὸ τῶν τέχνων γινόμενα τήν τε χρείαν εὐθὺς ἐνδείκνυται πρὸς ὃ γέγονε, καὶ τὰ πλεῖστα αὐτῶν ἔχει τι καὶ ἐπαγωγὸν καὶ ἐπίχαρι. Καὶ γὰρ σκυτεὺς πῶς μὴν μανθάνει τις παρεῖναι καὶ παρακολουθεῖν, ἀπρεπές· τὸ δ' ὑπόδημα χρήσιμον, καὶ ἰδεῖν ἄλλως οὐκ ἀηδές. Καὶ τέκτονος

ἡ

CAP. XIV.

Ad Naſonem.

ROMANO quodam cum filio ingreſſo, et unam audiente recitationem, Hæc (inquit) eſt doctrinæ ratio; atque obticuit. Cùm autem ille, ut reliqua proſequeretur, rogaret: Omnis, inquit, ars moleſtiam habet, cùm indocto et ipſius imperito traditur. Ac ea quidem quæ arte perficiuntur, et uſum cui deſtinata ſunt ſtatim demonſtrant, et pleraque aliquid illecebrarum et ſuavitatis habent. Ac ut ſutor artem ſuam diſcat, adeſſe atque inveſtigare indecorum fuit: calceus verò eſt utilis, neque injucundus aſpectu. Eſt et fabri diſciplina moleſta imperito; verùm opus uſum artis oſtendit. In Muſicis hoc multo rectius perſpicies: Si adſis

Κεφ. ιδ'. ἡ μὲν μάθησις ἀνιαρὰ μάλιστα τῷ ἰδιώτῃ παρατυγχάνοντι, τὸ δ' ἔργον ἐπιδείκνυσι τὴν χρείαν τῆς τέχνης. Πολὺ δὲ μᾶλλον ἐπὶ Μουσικῆς ὄψει αὐτό· ἂν γὰρ παρῇς τῷ διδασκομένῳ, φανήσεταί σοι πάντων ἀτερπέστατον τὸ μάθημα. τὰ μὲν τοι ἀπὸ τῆς Μουσικῆς, ἡδέα καὶ ἐπιτερπῆ τοῖς ἰδιώταις ἀκούειν. Καὶ ἐνταῦθα τὸ μὲν ἔργον τοῦ φιλοσοφοῦντος τοιοῦτόν τι φανταζόμεθα, ὅτι δεῖ τὴν αὐτοῦ βούλησιν συναρμόσαι τοῖς γινομένοις, ὡς μήτε τι τῶν γινομένων ἀκόντων ἡμῶν γίνεσθαι, μήτε τῶν μὴ γινομένων, θελόντων ἡμῶν μὴ γίνεσθαι. Ἐξ οὗ περίεστι τοῖς συστησαμένοις αὐτὸ, ἐν ὀρέξει μὴ ἀποτυγχάνειν, ἐν ἐκκλίσει δὲ μὴ περιπίπτειν, ἀλύπως, ἀφόβως, ἀταράχως διεξάγειν καθ' αὑτὸν, μετὰ τῶν κοινωνῶν, τηροῦντα τὰς σχέσεις τὰς τε φυσικὰς καὶ ἐπιθέτους· τὸν υἱὸν, τὸν πατέρα, τὸν ἀδελφὸν, τὸν πολίτην, τὸν ἄνδρα,

ei qui docetur; ea disciplina omnium insuaviſſima tibi videbitur, ipsius verò Musicæ opus suave ac jucundum auditu est hominibus imperitis. Atque hîc etiam philosophi munus tale animo concipimus, oportere eum voluntatem suam accommodare iis rebus quæ fiunt, ut nec eorum quæ fiunt quicquam invitis nobis fiat, neque eorum quæ non fiunt quicquam volentibus nobis non fiat. Unde qui ità se comparârunt, id consequuntur, ut nec appetitione sua frustrentur, nec in ea decidant quæ averſentur, ut citra molestiam, citra metum, citra perturbationem, suo arbitratu ætatem degant cum sodalibus, obſervandis affectionibus tam naturalibus quàm accersitis: nempe filii, patris, fratris, civis, mariti, uxoris, vicini, comitis, gubernatoris, subditi. Ac philoſophi

δρα, τὴν γυναῖκα, τὸν γείτονα, τὸν συνοδὸν, τὸν Κεφ. ιδ'.
ἄρχοντα, τὸν ἀρχόμενον. Τὸ ἔργον τοῦ φιλοσοφοῦντος τοιοῦτόν τι φανταζόμεθα. Λοιπὸν ἐφεξῆς τούτῳ ζητοῦμεν, πῶς ἐστι τοῦτο. Ὁρῶμεν οὖν, ὅτι ὁ τέκτων μαθών τινα, γίνεται τέκτων· ὁ κυβερνήτης μαθών τινα, γίνεται κυβερνήτης. Μή ποτ' οὖν καὶ ἐνθάδε, οὐκ ἀπαρκεῖ τὸ βούλεσθαι καλὸν καὶ ἀγαθὸν γενέσθαι, χρεία δὲ καὶ μαθεῖν τινά; Ζητοῦμεν οὖν, τίνα ταῦτα. Λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι, ὅτι μαθεῖν δεῖ πρῶτον τοῦτο, ὅτι ἐστὶ Θεὸς, καὶ προνοεῖ τῶν Ὅλων· καὶ οὐκ ἔστι λαθεῖν αὐτὸν, οὐ μόνον ποιοῦντα, ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενον, ἢ ἐνθυμούμενον. Εἶτα ποῖοί τινες εἰσίν; ὁποῖοι γὰρ ἂν ἐκεῖνοι εὑρεθῶσι, τὸν ἐκείνοις ἀρέσοντα καὶ πειθησόμενον ἀνάγκη πειρᾶσθαι κατὰ δύναμιν ἐξομοιοῦσθαι ἐκείνοις. εἰ πιστόν ἐστι τὸ Θεῖον,

losophi tale ferè munus conſtituimus. Reliquum igitur eſt quærere, quâ ratione ad id perveniamus. Videmus autem fabrum diſcendis quibuſdam fieri fabrum; gubernatorem diſcendis quibuſdam fieri gubernatorem. Videamus hîc etiam annon ſatìs ſit, velle bonum virum fieri, ſed et addiſcere quædam ſit neceſſarium? Quærimus igitur, quænam ea eſſe dicant philoſophi? Primùm illud eſſe diſcendum, eſſe Deum, et providere rebus univerſis, ac non modò facta, ſed nè cogitationes quidem ac motus animorum eum latere poſſe. Deinde cujuſmodi ſint Dii? nam quales illi reperientur, talis ut ſit etiam is, qui illis placere ac parere volet, opera neceſſariò danda erit, et ut quàm proximè ad eorum ſimilitudinem accedat. ſi numen fidele eſt; illum quoque fidelem eſſe oportet: ſi liberum; illum quoque liberum:

Κεφ. ιδ'. ον, καὶ τοῦτον εἶναι πιστόν· εἰ ἐλεύθερον, καὶ τοῦτον ἐλεύθερον· εἰ εὐεργετικόν, καὶ τοῦτον εὐεργετικόν· εἰ μεγάλοφρον, καὶ τοῦτον μεγαλόφρονα· ὡς Θεοῦ τοίνυν ζηλωτήν, τὰ ἑξῆς πάντα καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν. Πόθεν οὖν ἄρξασθαι δεῖ; Ἂν συγκαθῇς, ἐρῶ σοι· ὅτι πρῶτον δεῖ σε τοῖς ὀνόμασι παρακολουθεῖν. Ὥστ' ἐγὼ νῦν οὐ παρακολουθῶ τοῖς ὀνόμασι; Οὐ παρακολουθεῖς. Πῶς οὖν χρῶμαι αὐτοῖς; Οὕτως, ὡς οἱ ἀγράμματοι ταῖς ἐγγραμμάτοις φωναῖς, ὡς τὰ κτήνη ταῖς φαντασίαις. ἄλλο γάρ ἐστι χρῆσις, ἄλλο παρακολούθησις. Εἰ δ' ὅτι παρακολουθεῖν, φέρε ὃ θέλεις ὄνομα ἀγαθὸν καὶ κακόν, καὶ βασανίσωμεν αὐτούς, εἰ παρακολουθοῦμεν. Ἀλλ' ἀνιαρὸν τὸ ἐξελέγχεσθαι πρεσβύτερον ἄνθρωπον ἤδη, κἂν οὕτω τύχῃ, τὰς τρεῖς στρατιὰς ἐστρατευμένον. Οἶδα κἀγώ. νῦν γὰρ σὺ ἐλήλυθας πρὸς ἐμέ, ὡς μη-

si beneficum; illum quoque beneficum: si magnanimum; illum quoque magnanimum esse oportebit. denique ut imitatorem Dei, reliqua omnia et facere et dicere. Unde igitur auspicandum est? Si assensus fueris, dicam tibi. oportet te primùm vocabula intelligere. Quasi verò ego nunc vocabula non intelligam? Non intelligis. Quo pacto ergò iis utor? Æquè ac illiterati literatis vocibus, ut jumenta suis visis. aliud enim est usus, aliud intelligentia. Si verò ea te intelligere putas, quodvis afferto vocabulum bonarum et malarum rerum, inquiremus in nosmetipsos utrum intelligamus. Enimvero molestum est, coargui hominem natu grandiorem, ac fortasse jam tria stipendia emeritum. Novi et ipse: nunc enim tu me convenisti quasi nulla re

egens.

μηδενὸς δεόμενος. Τίνος δ' ἂν καὶ φαντασθείης, ὡς ἐνδέοντος; πλουτεῖς, τέκνα ἔχεις τυχὸν καὶ γυναῖκα, καὶ οἰκέτας πολλούς, ὁ Καίσαρ σε οἶδεν, ἐν Ῥώμῃ πολλοὺς φίλους κέκτησαι, τὰ καθήκοντα ἀποδίδως, οἶδας τὸν εὖ ποιοῦντα ἀντευποιῆσαι, καὶ τὸν κακῶς ποιοῦντα κακῶς ποιῆσαι. Τί σοι λείπει; Ἂν οὖν σοι δείξω, ὅτι τὰ ἀναγκαιότατα καὶ μέγιστα πρὸς εὐδαιμονίαν, καὶ ὅτι μέχρι δεῦρο πάντων μᾶλλον ἢ τῶν προσηκόντων ἐπιμεμέλησαι· καὶ τὸν κολοφῶνα ἐπιθῶ, οὔτε τί Θεός ἐστιν οἶδας, οὔτε τί ἄνθρωπος, οὔτε τί ἀγαθὸν οὔτε τί κακόν; καὶ τὰ μὲν τῶν ἄλλων ἴσως ἀνεκτόν· ὅτι δ' αὐτὸς σαυτὸν ἀγνοεῖς, πῶς δύνασαι ἀνασχέσθαι μου, καὶ ὑποσχεῖν τὸν ἔλεγχον, καὶ παραμεῖναι; Οὐδαμῶς, ἀλλ' εὐθὺς ἀπαλλαγήσῃ χαλεπῶς ἔχων. Καί τοι τί σοι ἐγὼ κακὸν

Κεφ. ιδ'.

*Matt. 5:46 Luke 5:32:33

egens. Ecquâ verò re te indigere vel fingere poſſis? rem habes, fortaſſis uxorem etiam et liberos, et ſervitia multa; Cæſar Romæ te novit, multorum amicitiis flores, officium pro officio reddis, de bene merente bene mereri nôſti, et maleficium maleficio penſare. Quid tibi deeſt? Quid ſi tibi demonſtrâro, te deſtitui maximè neceſſariis, et maximis ad felicitatem, atque hactenus quidvis curâſſe potiùs quàm officium; et ipſum addam colophonem, te nec quid Deus ſit ſcire, nec quid homo, nec quid bonum, nec quid malum? ac alia quidem te ignorare, ferre fortaſſe poteſt: quo pacto autem me feres, et reprehenſionem ſuſtinebis et manebis, ſi oſtendero te ipſi tibi eſſe ignotum? Nullo modo facies, ſed ſtatim diſcedes cum indignatione. At quid ego mali tibi feci? niſi id quod ſpeculum deformi, cùm eum

ipſi

Κεφ. ιδ'. κακὸν ποιῶ; εἰ μὴ καὶ τὸ ἔσοπτρον τῷ αἰσχρῷ, ὅτι δείκνυσι αὐτὸν αὐτῷ, ὅιός ἐστιν· εἰ μὴ καὶ ὁ ἰατρὸς τὸν νοσοῦντα δοκῇ ὑβρίζειν, ὅταν εἴπῃ αὐτῷ· Ἄνθρωπε, δοκεῖς μηδὲν ἔχειν; πυρέσσεις δέ. ἀπίτησον σήμερον, ὕδωρ πίε. Καὶ οὐδεὶς λέγει, Ὦ δεινῆς ὕβρεως. Ἐὰν δέ τινι εἴπῃς, Αἱ ὀρέξεις σου φλεγμαίνουσιν, αἱ ἐκκλίσεις ταπειναί εἰσιν, ἐπιβολαὶ ἀνομολογούμεναι, αἱ ὁρμαὶ ἀσύμφωνοι τῇ φύσει, αἱ ὑπολήψεις εἰκαῖαι καὶ ἐψευσμέναι· εὐθὺς ἐξελθὼν λέγει, Ὕβρισέ με.

Τοιαῦτά ἐστι τὰ ἡμέτερα, ὡς ἐν πανηγύρει· τὰ μὲν κτήνη πραθησόμενα ἄγεται, καὶ οἱ βόες· οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ μὲν ὠνησόμενοι, οἱ δὲ πωλήσοντες· ὀλίγαι δέ τινές εἰσιν, οἱ κατὰ θέαν ἐρχόμενοι τῆς πανηγύρεως, Πῶς τοῦτο γίνεται; καὶ διὰτι; καὶ τίνες οἱ τιθέντες τὴν πα-

ipsi talem ostendit qualis est, nisi et medicus ægroto contumeliam facere videatur, quum eum sic alloquitur: *Mi homo, credisne te nihil habere? imo febricitas: hodie cibis abstine, aquam bibito.* Nemo enim dicit, O contumeliam non ferendam! Si cui verò dixeris: Appetitiones tuæ æstuant, aversationes sunt humiles, aggressiones inter se pugnant, impetus naturæ non sunt consentanei, opiniones tuæ vanæ sunt et ementitæ: statim digressus ait, Contumeliâ me affecit.

Tales sunt res nostræ quemadmodum in celebri conventu, jumenta vendendi causâ adducuntur, et boves: vulgus autem hominum partim empturi, partim venditurі: pauci autem sunt qui spectandæ causâ celebritatis adsint, quique inquirant, Quo pacto istud fit? Quamobrem? Qui sunt,

qui

πανήγυριν; καὶ ἐπὶ τίνι; Οὕτω καὶ ἐνθάδ' ἐν τῇ πανηγύρει ταύτῃ οἱ μέν τινες ὡς κτήνη, οὐδὲν πλέον πολυπραγμονοῦσι τοῦ χόρτου. ὅσοι γὰρ περὶ κτῆσιν καὶ ἀγροὺς καὶ οἰκέτας καὶ ἀρχάς τινας ἀναστρέφεσθε, ταῦτα οὐδὲν ἄλλο ἢ χόρτος ἐστίν. Ὀλίγοι δ' εἰσὶν οἱ πανηγυρίζοντες ἄνθρωποι φιλοθεάμονες. Τί ποτ' οὖν ἐστιν ὁ κόσμος; τίς αὐτὸν διοικεῖ; Οὐδείς; Καὶ πῶς οἷόν τε; Πόλιν μὲν ἢ οἶκον μὴ δύνασθαι διαμένειν, μὴ δ' ὀλιγιστὸν χρόνον δίχα τοῦ διοικοῦντος καὶ ἐπιμελουμένου· τὸ δ' οὕτω μέγα καὶ καλὸν κατασκεύασμα, εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν οὕτως ἀτάκτως οἰκονομεῖσθαι; Ἔστιν οὖν ὁ διοικῶν; Ποῖός τις, καὶ πῶς διοικῶν; Ἡμεῖς δὲ τίνες ὄντες ὑπ' αὐτοῦ γεγόναμεν, καὶ πρός τί ἔργον; ἆρά γ' ἐχομέν τινα ἐπιπλοκὴν πρὸς αὐτόν, καὶ σχέσιν, ἢ οὐδεμίαν; Ταῦτ' ἐστὶν ἃ πάσχουσιν οὗτοι

Κεφ. ιδ'.

qui celebritatem illam conſtituerunt? Qua de cauſa? Sic et in hac celebritate: alii quidem ut jumenta nihil ultra paſtum curant: quicunque enim in poſſeſſionibus, fundis, ſervitiis, magiſtratibus verſamini, ea nihil aliud ſunt niſi pabulum. Pauci autem homines ſunt qui celebritati vacent, ſpectandi ſtudioſi, et cogitent, Quid ergò mundus eſt? Quis eum adminiſtrat? Nemo? Id fieri quî poteſt? Urbem quidem, aut domum, nec minimum durare tempus ſine gubernatore et curatore poſſe videas: tantam autem et tam præclaram fabricam, temere ac ità fortuito ferri credas? Eſt igitur qui eam adminiſtret? Qualis et quomodo adminiſtrat? Nos verò ab eo conditi, qui et quales ſumus? et ad quod munus? nunquid cum eo connexi, et ad eum

aliquo-

Κεφ. ιε'. τοι δι ὀλίγοι. καὶ λοιπὸν τούτῳ μόνῳ σχολάζουσι, τῷ τὴν πανήγυριν ἱστορήσαντας ἀπελθεῖν. Τί οὖν; καταγελῶνται ὑπὸ τῶν πολλῶν; Καὶ γὰρ ἐκεῖ δι θεαταὶ ὑπὸ τῶν ἐμπόρων. καὶ εἰ τὰ κτήνη συναίσθησίν τινα εἶχε, κατεγέλα ἂν τῶν ἄλλο τι τεθαυμακότων ἢ τὸν χόρτον.

ΚΕΦ. ιέ.

Πρὸς τοὺς σκληρῶς τισὶν ὧν ἔκριναν ἐμμένοντας.

ΟΤΑΝ ἀκούσωσί τινες τούτων τῶν λόγων, ὅτι βέβαιον εἶναι δεῖ, καὶ ἡ μὲν προαίρεσις ἐλεύθερον φύσει, καὶ ἀνανάγκαστον, τὰ δ' ἄλλα κωλυτὰ, ἀναγκαστὰ, δοῦλα, ἀλλότρια· φαντάζονται

aliquo modo affecti ſumus, aut nullo penitùs? Hæc ſunt quæ paucis his accidant, quíſque poſtea huic uni rei vacent; ut celebritate perſpectâ diſcedant. Quid vero? à vulgò deridentur? Et illîc ſpectatores deridentur mercatoribus. quòd ſi jumenta ſenſu aliquo eſſent prædita, deriderent et ipſa eos, qui quicquam præter pabulum admirentur.

CAP. XV.

Ad eos qui pertinaciter in iis quæ decreverant perſeverant.

QUIDAM cùm diſputationes has audiunt, conſtantem eſſe oportere; ac voluntatem quídem naturâ eſſe liberam, et cogi non poſſe, cætera verò et prohiberi et cogi poſſe, ſervilia atque aliena eſſe: putant, quicquid à ſe decretum fuerit,

τάζονται ὅτι δεῖ πάντι τῷ κριθέντι ὑπ' αὐτῶν ἀ- Κεφ. ιε'.
παραβάτως ἐμμένειν. Ἀλλὰ πρῶτον ὑγιὲς εἶναι
δεῖ τὸ κεκριμένον. Θέλω γὰρ εἶναι τόνους ἐν σώ-
ματι, ἀλλ' ὡς ὑγιαίνοντι, ὡς ἀθλοῦντι. ἂν δέ μοι
φρενιτικοῦ τόνους ἔχων ἐνδείκνυῃ, καὶ ἀλαζονεύῃ
ἐπ' αὐτοῖς, ἐρῶ σοι ὅτι Ἄνθρωπε ζήτει τὸν θερα-
πεύσοντα. Τοῦτο οὐκ εἰσὶ τόνοι, ἀλλ' ἀτονία, ἕ-
τερον τρόπον. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς
πάσχουσιν οἱ παρακούοντες τῶν λόγων τούτων·
οἷον καὶ ἐμός τις ἑταῖρος ἐξ οὐδεμιᾶς αἰτίας ἔκρινεν
ἀποκαρτερεῖν. ἔγνων ἐγὼ ἤδη τρίτην ἡμέραν ἔ-
χοντος αὐτοῦ τῆς ἀποχῆς, καὶ ἐλθὼν ἐπυνθανόμην
τί ἐγένετο. Κέκρικά, φησιν. Ἀλλ' ὅμως τί σε
ἦν τὸ ἀναπεῖσαν; εἰ γὰρ ὀρθῶς ἔκρινας, ἰδοὺ πα-
ρακαθήμεθά σοι, καὶ συνεργοῦμεν ἵνα ἐξέλθῃς· εἰ
δ' ἀλόγως ἔκρινας, μεταθοῦ. Τοῖς κριθεῖσιν ἐμμέ-
νειν

rit, in eo pertinaciter esse perseverandum. Verùm decretum inprimis rectum esse oportet. Volo enim nervos esse in corpore, sed ut in sano corpore, ut in decertanti corpore. quòd si furiosi te habere nervos ostentes, de issque glorieris: dicam tibi, Homo quære tibi medicum. nam isti nervi non sunt, sed enervatio, licet alio quodam modo. Tale quiddam eorum quoque animis accidit, qui disputationes has obiter ac perperam audiunt: quemadmodum sodalium meorum quidam nulla de causa inediâ necem sibi consciscere statuit. ego rem cognovi, cùm is jam tertium diem abstinentiam illam urgeret, et aggressus interrogavi, quid ei accidisset? Decrevi, inquit. Sed tamen quid, inquam, eò te impulit? nam si rectè decrevisti, assidemus tibi, adjutores futuri, ut è vita excedas. sin perperam statuisti, muta consilium.

Κεφ. κδ'. νεῖν δεῖ. Τί ποιεῖς ἄνθρωπε; οὐ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ὀρθοῖς. Ἐπεὶ παθών ἄρτι ὅτι νύξ ἐστι· ἂν σοι δοκῇ, μὴ μετατίθεσο, ἀλλ' ἔμμενε, καὶ λέγε, Ὅτι τοῖς κριθεῖσιν ἐμμένειν δεῖ. Τί ποιεῖς ἄνθρωπε; οὐ πᾶσιν. οὐ θέλεις τὴν ἀρχὴν ποιῆσαι καὶ τὸν θεμέλιον, τὸ κρῖμα σκέψασθαι πότερον ὑγιὲς ἢ οὐχ ὑγιές, καὶ οὕτω λοιπὸν ἐποικοδομεῖν αὐτῷ τὴν εὐτονίαν, τὴν ἀσφάλειαν; ἂν δὲ σαπρὸν ὑποστήσῃ, καὶ καταπίπτον, οὐκ οἰκοδόμημά τι ὄν· ὅσῳ δ' ἂν πλείονα καὶ ἰσχυρότερα ἐπιδῇς, τοσούτῳ θᾶττον καταενεχθήσεται. Ἄνευ πάσης αἰτίας ἐξάγεις ἡμῖν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ ζῆν φίλον καὶ συνήθη, τῆς αὐτῆς πόλεως πολίτην, καὶ τῆς μεγάλης καὶ τῆς μικρᾶς; εἶτα φόνον ἐργαζόμενος, καὶ ἀπολλύων ἄνθρωπον μηδὲν ἠδικηκότα, λέγεις Ὅτι τοῖς κριθεῖσιν ἐμμένειν δεῖ; Εἰ δ' ἐ-

μητεον. M.

ωνλθέ

silium. Decretis insistendum est. Quid agis homo? non omnibus sed rectis. Nam si in mentem tibi venit, modò noctem esse: si tibi videbitur, nè muta sententiam, sed in ea persevera: et dic, Decretis esse insistendum. Quid agis homo? non omnibus. non à principio vis ordiri, et jacere fundamentum, decretum considerando, rectúmne sit an pravum? ac tum demum in eo exædificare firmitatem istam et constantiam? quòd si fundamentum putre ac ruinosum jeceris: quò plura et firmiora imposueris, eò citiùs ædificium corruet. Citra omnem causam è medio nobis tollis hominem amicum et familiarem, civitatis ejusdem tam magnæ quàm parvæ: et cùm cædem facias, hominémque nullius injuriæ reum perdas: ais, in decretis perseverandum esse? Quòd si tibi fortè in mentem veniset, me esse occidendum:

πῆλθέ σοι πῶς ποτ' ἐμὲ ἀποκτεῖναι, ἔδει σε ἐμ- Κεφ. ιέ.
μένειν τοῖς κριθεῖσιν; Ἐκεῖνος μὲν οὖν μόγις με-
τεπείσθη. τῶν δὲ νῦν τινας οὐκ ἔστι μεταθεῖναι.
Ὥστέ μοι δοκῶ ὃ πρότερον ἠγνόουν νῦν εἰδέναι,
τί ἐστι τὸ ἐν τῇ συνηθείᾳ λεγόμενον, Μωρὸν οὔ-
τε πεῖσαι οὔτε ῥῆξαί ἐστι. Μή μοι γένοιτο φίλον
ἔχειν μωρόν, δυσμεταχείριστον. Οὐδέν ἐστιν· Κέ-
κριμαι. Καὶ γὰρ οἱ μαινόμενοι· ἀλλ' ὅσῳ βεβαιό-
τερον κρίνουσι τὰ οὐκ ὄντα, τοσούτῳ πλείονος ἐλ-
λεβόρου δέονται. Οὐ θέλεις τὰ τοῦ νοσοῦντος
ποιεῖν, καὶ τὸν ἰατρὸν παρακαλεῖν; Νοσῶ κύριε,
βοήθησόν μοι· τί με δεῖ ποιεῖν σκέψαι· ἐμόν ἐστι
πείθεσθαί σοι. Οὕτω καὶ ἐνταῦθα, Ἃ δεῖ με
ποιεῖν οὐκ οἶδα· ἐλήλυθα δὲ μαθησόμενος. Οὐ.
ἀλλὰ περὶ τῶν ἄλλων μοι λέγε, τοῦτο δὲ κέ-
κριμαι. Περὶ ποίων ἄλλων; τί γάρ ἐστι μεῖζον

cidendum: num in ſententia permanendum tibi eſſet? Ac ille quidem vix à ſententia depulſus eſt: eorum autem qui nunc ſunt, nonnullis aliud perſuaderi non poteſt. Itaque mihi videor nunc ſcire id quod priùs ignorabam, quæ vis ſit pervulgati illius dicti, Stultum neque mutari, neque rumpi poſſe. Abſit, ut ſtultus mihi contingat amicus: nihil eſt æquè intractabile. Decrevi. Etiam furentes: ſed quò conſtantiùs decernunt ea quæ non ſunt, eò majore veratri copiâ eis opus eſt. Non ea facere vis quæ ſunt ægrotantis, et accerſere medicum? Ægroto domine: auxiliare mihi, conſidera quid mihi ſit agendum: meum eſt parere tibi. Sic hîc quoque; Quid mihi faciendum ſit ignoro: ſed adſum cognoſcendi causâ. Non. ſed aliis de rebus mihi dicito. nam hoc decrevi. De quibus aliis? quid enim majus aut

Κεφ. ιε'. ἢ προύργιαίτερον τοῦ πεισθῆναί σε, ὅτι οὐκ ἀρκεῖ τὸ κεκρικέναι, καὶ τὸ μὴ μεταθέσθαι; Οὗτοι οἱ μανικοὶ τόνοι, οὐχ ὑγιεινοί. Ἀποθανεῖν θέλω, ἂν με τοῦτο ἀναγκάσῃς. Διατί ἄνθρωπε; Τί ἐγένετο; Κέκρικα. Ἐσώθην ὅτι οὐ κέκρικάς ἐμὲ ἀποκτεῖναι. Ἀργύριον οὐ λαμβάνω. Διὰ τί; Κέκρικα. Ἴσθι ὅτι ᾧ τόνῳ νῦν χρῇ πρὸς τὸ μὴ λαμβάνειν, οὐδὲν κωλύει σε ἀλόγως ποτὲ ῥέψαι πρὸς τὸ λαμβάνειν, καὶ πάλιν λέγειν, Ὅτι κέκρικα; Ὥσπερ ἐν νοσοῦντι καὶ ῥευματιζομένῳ σώματι, ποτὲ μὲν ἐπὶ ταῦτα, ποτὲ δ' ἐπ' ἐκεῖνα ῥέπει τὸ ῥεῦμα· οὕτω καὶ ἀσθενὴς ψυχή, ὅπου μὲν κλίνῃ, ἄδηλον ἔχει. ὅταν δὲ καὶ τόνος προσῇ τῷ κλίματι τούτῳ καὶ τῇ φορᾷ, τότε γίνεται τὸ κακὸν ἀβοήθητον καὶ ἀθεράπευτον.

ΚΕΦ.

majore ſtudio dignum eſt, quàm tibi perſuaderi, non ſatìs eſſe te decreviſſe, ac à propoſito non recedere? Hi ſunt furioſorum nervi, non hominis ſani. Emori volo, ſi me iſtud coegeris. Quamobrem homo? Quid accidit? Decrevi. Salvus ſum, quòd non decreviſti me occidere. Argentum non accipio. Quamobrem? Decrevi. Scìsne quibus nervis nunc uteris ad non accipiendum, iiſdem nihil prohibere quo minùs aliquando temere inclines ad accipiendum; et rurſus dicas, te decreviſſe? Ut enim in ægroto corpore et fluxionibus obnoxio, humor aliàs in hanc, aliàs in illam defertur partem; ſic animus imbecillus, quò quidem inclinet incertum eſt: cùm autem ad inclinationem atque impetum illum etiam nervi acceſſerint: tum malum ejuſmodi fit, cui nec auxilium ferri, nec adhiberi medicina queat.

CAP.

ΚΕΦ. ις'.

Κεφ. ις'.

Ὅτι οὐ μελετῶμεν χρῆσθαι τοῖς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν δόγμασιν.

Ποῦ τὸ ἀγαθόν; Ἐν προαιρέσει. Ποῦ τὸ κακόν; Ἐν προαιρέσει. Ποῦ τὸ οὐδέτερον; Ἐν τοῖς ἀπροαιρέτοις. Τί οὖν; μέμνηταί τις ἡμῶν ἔξω τούτων τῶν λόγων; μελετᾷ τις αὐτὸς ἐφ' αὑτοῦ τοῦτον τὸν τρόπον, ἀποκρίνεσθαι τοῖς πράγμασιν, ὡς ἐπὶ τῶν ἐρωτημάτων; Ἆρά γε ἡμέρα ἐστί; Ναί. Τί δέ; νύξ ἐστιν; Οὔ. Τί δ'; ἄρτιοί εἰσιν οἱ ἀστέρες; Οὐκ ἔχω λέγειν. Ὅταν σοι προφαίνηται ἀργύριον, μεμελέτηκας ἀποκρίνεσθαι τὴν δέουσαν ἀπόκρισιν, ὅτι οὐκ ἀγαθόν; Ἠσκηκας ἐν ταύταις ταῖς ἀποκρίσεσιν; ἢ πρὸς

CAP. XVI.

Non meditari nos, quo pacto decretis de rebus bonis et malis utamur.

UBI ſitum eſt bonum? In voluntate. Ubi malum? In voluntate. Ubi neutrum? In iis quæ arbitrii noſtri non ſunt. Quid ergò? Nunquis noſtrum his rationibus foris utitur? Nunquis ipſe meditatur ſecum rebus hoc modo reſpondere, quemadmodum in quæſtionibus? Nunquid dies eſt? Eſt. Quid verò? Nox eſt? Non. Quid verò? Paria ſunt aſtra? Non habeo dicere. Cùm pecuniâ tibi oſtenditur, éſne meditatus ità reſpondere, ut decet: eam non eſſe bonam? Nunquid in his reſponſionibus exercitatus es?

an

Κεφ. ις'. πρὸς μόνα τὰ σοφίσματα; Τί οὖν θαυμάζεις, εἰ ὅπου μὲν μεμελέτηκας, ἐκεῖ κρείττων γίνῃ σεαυτοῦ; ὅπου δ' ἀμελετήτως ἔχεις, ἐκεῖ δ' ὁ αὐτὸς διαμένεις; Ἐπεὶ διὰ τί ὁ ῥήτωρ, εἰδὼς ὅτι γέγραφε καλῶς, ὅτι ἀνείληφε τὰ γεγραμμένα, φωνὴν εὐσφέρων ἡδεῖαν, ὅμως ἔτι ἀγωνιᾷ; Ὅτι οὐκ ἀρκεῖται τῷ μελετῆσαι. Τί οὖν θέλει; Ἐπαινεθῆναι ὑπὸ τῶν παρόντων. Πρὸς μὲν οὖν τὸ δύνασθαι μελετᾶν, ἤσκηται· πρὸς ἔπαινον δὲ καὶ ψόγον, οὐκ ἤσκηται. Ὅταν γὰρ ἤκουσέ τινος, τί ἐστιν ἔπαινος; τί ἐστι ψόγος; τίς ἑκατέρου φύσις; τοὺς ποίους τῶν ἐπαίνων διωκτέον, ἢ τοὺς ποίους τῶν ψόγων φευκτέον; πότε δ' ἐμελέτησε ταύτην τὴν μελέτην, ἀκόλουθον τούτοις τοῖς λόγοις; Τί οὖν ἔτι θαυμάζεις, εἰ ὅπου μὲν ἔμαθεν ἐκεῖ διαφέρει τῶν ἄλλων· ὅπου δ' οὐ μεμελέτηκεν,

an verò ad ſolas cavillationes? Quid ergò miraris, ubi meditatus es, ibi te ipſo quoque te ſuperiorem eſſe? ubi verò exercitationem nullam adhibuiſti, ibi te eundem permanere? Nam cur orator, quamvis ſciat ſe rectè ſcripſiſſe: quæ ſcripſerit memoriæ ſe mandâſſe, et ſuavitatem vocis adhibuiſſe: tamen adhuc æſtuat? Quia non contentus eſt exercitatione. Quid ergò vult? Laudari ab iis qui adſunt. Ad facultatem igitur declamandi exercitatus eſt; ad laudationen autem et vituperationem non eſt exercitatus. Quando enim è quoquam audivit, quid ſit laus aut vituperatio? quæ ſit utriuſque rei natura? quæ laudes expetendæ ſint? quæ vituperationes fugiendæ? quando autem in ea ſe declamatione exercuit, quæ ſit his rationibus conſentanea? Quid ergò adhuc miraris, ſi ubi didicit, ibi vulgo antecellit: ubi autem ſe non

μελέτημεν, ἐκεῖ τοῖς πολλοῖς τὸ αὐτός ἐστιν; Ὁ κιθαρῳδὸς οἶδε κιθαρίζειν, ᾄδει καλῶς, στολὴν ἔχει καλὴν, καὶ ὅμως εἰσερχόμενος τρέμει. ταῦτα γὰρ οἶδεν· ὄχλος δέ τί ἐστιν οὐκ οἶδεν, οὐδ' ὄχλου βοὴ, οὐδὲ καταγέλως. ἀλλ' οὐδ' αὐτὸ τὸ ἀγωνιᾶν τί ἐστιν οἶδε, πότερον ἡμέτερον ἔργον ἐστὶν, ἢ ἀλλότριον, ἔστιν αὐτὸ παῦσαι ἢ οὐκ ἔστι. διατοῦτο ἐὰν μὲν ἐπαινεθῇ, φυσηθεὶς ἐξῆλθεν· ἐὰν δὲ καταγελασθῇ, τὸ φυσημάτιον ἐκεῖνο ἐκεντήθη καὶ προσεκάθισε. Τοιοῦτόν τι καὶ ἡμεῖς πάσχομεν. Τίνα θαυμάζομεν; Τὰ ἐκτός. Περὶ τίνα σπουδάζομεν; Περὶ τὰ ἐκτός. Εἶτ' ἀπορούμεν πῶς φοβούμεθα, ἢ πῶς ἀγωνιῶμεν; Τί οὖν ἐνδέχεται, ὅταν τὰ ἐπιφερόμενα, κακὰ ἡγώμεθα; Οὐ δυνάμεθα μὴ φοβεῖσθαι, οὐ δυνάμεθα μὴ ἀγωνιᾶν. ἔτι λέγομεν, Κύριε ὁ Θεὸς, πῶς

non exercuit, ibi nullam præ plebe prærogativam habet? Sic cithœdus novit pulsare citharam, bene cantat, rectâ tunicâ, eâque pulchrâ, est amictus; et tamen theatrum ingrediens tremit. nam illa quidem novit: populus autem quid sit, non novit, aut populi clamor ac derisio. imò ipsum æstuare quid sit, ignorat, utrùm nostrum opus sit, an alienum, sedari possit, necne. quapropter, cùm laudatur, inflatus exit. ubi autem derisus est, inflatiuncula illa compungitur et subsidit. Tale quiddam et nobis accidit. Quas res admiramur? Externas. Quibus rebus favemus? Externis. Et dubitamus quî fiat, ut timeamus? ut æstuemus? Quid ergó usu evenit, cùm ea quæ inferuntur, mala judicamus? Non possumus non timere, non possumus non æstuare. Dicimus, Domine Deus, quid agam nè æstuem? Stulte, manus non habes?

Κεφ. ις'. πῶς μὴ ἀγωνιῶ; Μωρέ, χεῖρας οὐκ ἔχεις; οὐκ ἐποίησέ σοι αὐτὰς ὁ Θεός; ἔυχου νῦν καθήμενος, ὅπως αἱ μύξαί σου μὴ ῥέωσιν. ἀπόμυξαι μᾶλλον, καὶ μὴ ἐγκάλει. Τί οὖν; ἐνταῦθά σοι οὐδὲν δέδωκεν; οὐ δέδωκέ σοι καρτερίαν; οὐ δέδωκέ σοι μεγαλοψυχίαν; οὐ δέδωκεν ἀνδρείαν; τηλικαύτας ἔχων χεῖρας, ἔτι ζητεῖς τὸν ἀπομύξοντα; Ἀλλ' οὐδὲ μελετῶμεν ταῦτα, οὐδ' ἐπιστρεφόμεθα. Ἐπεὶ δότε μοι ἕνα, ᾧ μέλει πῶς τί ποιήσῃ; ὃς ἐπιστρέφεται, οὐ τοῦ τυχεῖν τινος, ἀλλὰ τῆς ἐνεργείας τῆς αὐτοῦ. Τίς περιπατῶν τῆς ἐνεργείας τῆς αὐτοῦ ἐπιστρέφεται; τίς βουλευόμενος αὐτῆς τῆς βουλῆς, οὐχὶ δὲ τοῦ τυχεῖν ἐκείνου περὶ οὗ βουλεύεται; καὶν μὲν τύχῃ, ἐπῆρται καὶ λέγει· Πῶς γὰρ ἡμεῖς καλῶς ἐβουλευσάμεθα; Οὐκ ἔλεγόν σοι, ἀδελφέ, ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἡμῶν τι σκεψα-

habes? non tibi fecit eas Deus? nunc ergò ſedens precare, nè pituita tibi defluat. emunge potiùs, nec accuſa Deum. Quid ergò? hîc nihil tibi dedit? non dedit tibi tolerantiam? non dedit tibi magnitudinem animi? non dedit fortitudinem? tot manus cùm habeas, adhuc requiris eum qui te emungat? Verùm nos hæc neque meditamur, neque curamus. Alioqui dato mihi aliquem qui curet, quo pacto aliquid acturus ſit? Qui ſolicitus ſit, non de aliqua re conſequenda, ſed de actione ſuâ? Quis inter ambulandum de ambulatione ſua ſolicitus eſt? quis cùm deliberat, ipſam reſpicit deliberationem: ac non potiùs de eo conſequendo laborat, cujus gratiâ deliberat? qui ſi voti compos ſit, elatus ait: Quàm prudenter deliberavimus? Non dicebam tibi frater, ſi nos rem quampiam conſideraremus, non poſſe fieri quin

ità

σκεψαμένων, μὴ οὕτως ἐκβῆναι; ἂν δ' ἕτερος χω- Κεφ. ιε'.
ρήσῃ, τεταπείνωται τάλας, οὐχ εὑρίσκει οὐδὲ τί εἴπῃ περὶ τῶν γεγονότων. Τίς ἡμῶν τούτου ἕνεκα μάντιν παρέλαβε; Τίς ἡμῶν [οὐκ] ἐνεκοιμήθη ὑπὲρ ἐνεργείας; Τίς; ἕνα μοι δότε, ἵνα ἴδω τοῦτον, ὃν ἐκ πολλοῦ χρόνου ζητῶ, τὸν ταῖς ἀληθείαις εὐγενῆ καὶ εὐφυᾶ· εἴτε νέον, εἴτε πρεσβύτερον δότε. Τί οὖν ἔτι θαυμάζομεν, εἰ περὶ μὲν τὰς ὕλας τετρίμμεθα, ἐν δὲ ταῖς ἐνεργείαις ταπεινοὶ, ἀσχήμονες, οὐδενὸς ἄξιοι, δειλοὶ, ἀταλαίπωροι, ὅλοι ἀτυχήματα; Οὐ γὰρ μεμέληκεν ἡμῖν, οὐδὲ μελετῶμεν. Εἰ δὲ μὴ τὸν θάνατον ἢ τὴν φυγὴν ἐφοβούμεθα, ἀλλὰ τὸν φόβον, ἐμελετῶμεν ἂν ἐνείνοις μὴ περιπίπτειν ἃ φαίνεται ἡμῖν κακά. Νῦν δ' ἐν μὲν τῇ σχολῇ ὀργοὶ καὶ κατάγλωσσοι, κἂν ζητημάτιον ἐμπέσῃ περί τινος τούτων,

ità eveniret? ſin ſecus ceciderit, abjectus eſt miſer, nec quid dicat de iis quæ acciderunt reperit. Quis noſtrûm hujus rei causâ ſatem adhibuit? Quis noſtrûm ob actionem in æde indormiit? Quiſnam? unum mihi date, ut eum videam, quem jam longo tempore quærito, qui reverà ſit nobilis et ingenioſus: ſive adoleſcentem, ſive natu grandiorem date. Quid ergò miramur adhuc nos in rebus caducis exercitatos eſſe; in actionibus autem humiles, fœdos, nullius pretii, timidos, delicatos, calamitates quanti quanti ſumus? Neque enim hæ nobis curæ fuerunt, neque in iis nos exercemus. At ſi non mortem aut exilium timeremus, ſed timorem ipſum; operam daturi eſſemus nè incideremus in ea quæ mala nobis viderentur. Nunc in ſchola expediti et verboſi, cùm tali quapiam de re quæſtiuncula inciderit, inſtructi ſu-

Κεφ. ιε'. τούτων, ἱκανοὶ τὰ ἑξῆς ἐπελθεῖν. ἔλκωσον δ' εἰς χρῆσιν, καὶ ἐμφάσεις πάλαναι ναυαγίων. προσπεσέτω φαντασία παρακτικὴ, καὶ γνώσῃ τί ἐμελετῶμεν, καὶ πρὸς τί ἐγυμναζόμεθα. Λοιπὸν ἐπὶ τῆς ἀμελετησίας προσεπιχωρεύομεν ἀεί τινα, καὶ προστλάσσομεν μείζονα τῶν καθεστώτων. Ἐυθὺς ἐγὼ, ὅτε πλέω, κατακύψας εἰς τὸν βυθὸν ἢ τὸ πέλαγος, περιβλεψάμενος, καὶ μὴ ἰδὼν γῆν, ἐξίσταμαι, καὶ φανταζόμενος ὅτι ἄλλον με δεῖ τὸ πέλαγος τοῦτο ἐκπιεῖν ἂν ναυαγήσω, οὐκ ἐπέρχεταί μοι, ὅτι μοι τρεῖς ξέσται ἀρκοῦσι. Τί οὖν με ταράσσει; Τὸ πέλαγος; Οὔ, ἀλλὰ τὸ δόγμα. Πάλιν, ὅταν σεισμὸς γένηται, φαντάζομαι ὅτι ἡ πόλις ἐπιπίπτειν μοι μέλλει. οὐ γὰρ ἀρκεῖ μικρὸν λιθάριον, ἵν' ἔξω μου τὸν ἐγκέφαλον βάλῃ; Τίνα οὖν ἐστι τὰ βαροῦντα καὶ ἐξιστάντα

mus ad reliqua etiam prosequenda. sed si verba ad rem conferenda fuerint: invenies miseros naufragos: incidat cogitatio terroris: tum cognosces quid meditati fuerimus, et ad quid nos exercuerimus. Jam in hac meditationis neglectione subinde quædam accumulamus, et majora quàm re ipsâ sunt affingimus. Statim, ego cùm navigo, dejectis in profundum aut pelagus oculis, cùm circumspicio, ac terram nusquam prospicio, extra me sum, et cogitans esse mihi totum pelagus ebibendum, si fecero naufragium, illud non reputo, tres sextarios esse mihi satis. Quid ergò me perturbat? Pelagus? Non, sed decretum. Rursus ingruente terræ motu, totam urbem in me casuram mihi fingo: quasi verò non parvus lapillus sit satis, ad elidendum et dissipandum cerebrum meum? Quæ ergò sunt quæ nos onerent,

et

τα ἡμᾶς; Τίνα γὰρ ἄλλα, ἢ τὰ δόγματα; Κεφ. ιϛ'.
τὸν γὰρ ἐξιόντα καὶ ἀπαλλαττόμενον τῶν συνήθων καὶ ἑταίρων, καὶ τόπων, καὶ συναναστροφῆς, τί ἐστι τὸ βαροῦν ἄλλο, ἢ δόγματα; Τὰ γοῦν παιδία εὐθὺς ὅταν κλαύσῃ μικρὰ τῆς τιτθης ἀπελθούσης, πλακούντιον λαβόντα ἐπιλέλησται. Θέλεις σε οὖν καὶ ἡμεῖς τοῖς παιδίοις ὁμοιῶμεν; Οὐ νὴ τὸν Δία. οὐ γὰρ ὑπὸ πλακουντίου τοῦτο πάσχειν ἀξιῶ, ἀλλ' ὑπὸ δογμάτων ὀρθῶν. Τίνα δ' ἔστι ταῦτα; Ἃ δεῖ τὸν ἄνθρωπον ὅλην τὴν ἡμέραν μελετῶντα, μηδενὶ προσπάσχειν τῶν ἀλλοτρίων, μήτ' ἑταίρῳ, μήτε τόπῳ, μήτε γυμνασίοις, ἀλλὰ μηδὲ τῷ σώματι τῷ αὐτοῦ· μεμνῆσθαι δὲ τοῦ νόμου, καὶ τοῦτον πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχειν. Τί δ' ὁ νόμος ὁ θεῖος; Τὰ ἴδια τηρεῖν, τῶν ἀλλοτρίων μὴ ἀντιποιεῖσθαι, ἀλλὰ δι-

δομένοις

et extra nosmetipsos rapiant? Quæ alia, nisi decreta? nam eum qui peregrè abiens, à familiaribus, amicis, locis, consuetudine recedit; quid aliud est quod oneret, nisi decreta? Pueri quidem cùm primùm plorant nutrice patulum digressâ, placentulâ acceptâ ploratûs obliviscuntur. Vis ergò, utì nos te quoque pueris comparemus? Non per Jovem. neque enim velim placentulâ me ità deliniri, sed rectis decretis. Quæ autem illa sunt? Ea quæ hominem totos dies meditantem, nullis externis rebus affici decet; non sodali, non loco, non gymnasiis, imò nè suopte quidem corpore: sed meminisse legis, et jam ob oculos habere. Quid autem lex divinitus præscripta jubet? Sua tueri, et aliena sibi non vendicare; sed iis et cùm dantur uti, et cùm non dantur, ea non desiderare: et cùm quis eripit, restituere

Κιφ. ιε'. δομένοις μὲν χρῆσθαι, μὴ διδόμενα δὲ μὴ ποθεῖν· ἀφαιρουμένου δέ τινος, ἀποδιδόναι ἐυλύτως, καὶ αὐτόθεν χάριν εἰδότα οὗ ἐχρήσατο χρόνου, εἰ θέλεις μὴ κλαίειν τὴν τίτθην καὶ μάμμην. Τί γὰρ διαφέρει τίνος ἧττων ἐστὶ, καὶ ἐκ τίνος κρέμαται; Τί κρείττων εἶ τοῦ διὰ κοράσιον κλαίοντος, ἢ διὰ γυμνασίδιον; καὶ στωΐδα, καὶ νεανισκάρια, καὶ τοιαύτην διατριβὴν πενθεῖς. Ἄλλος ἐλθὼν ὅτι οὐκέτι τὸ τῆς Δίρκης ὕδωρ πίνειν μέλλει. Τὸ γὰρ Μάρκιον χεῖρόν ἐστι τοῦ τῆς Δίρκης; Ἀλλ' ἐκεῖνό μοι σύνηθες ἦν. Καὶ τοῦτο πάλιν ἔσται σοι σύνηθες. Εἶτ' ἂν μὲν τούτῳ προσπαθῇς, καὶ τοῦτο πάλιν κλαῖε, καὶ ζήτει στίχον ὅμοιον τῷ Εὐριπίδου ποιῆσαι,

Θερμάς τε τὰς Νέρωνος, Μάρκιόν θ' ὕδωρ.

Ἴδε

expeditè; et ſtatim habere gratiam, pro eo tempore, quo utenda dedit, ſi nolis mammas atque nuterculas implorare. Quid enim intereſt, quâ re vincaris, et unde pendeas? Ecquâ re eo præſtantior es qui ob puellam plorat aut ob gymnaſium? et porticulos, et adoleſcentulos, et ejuſmodi congreſſus luges. Alius id ægrè fert, quòd Dircæam aquam non ampliùs bibiturus ſit. Num Martia deterior eſt Dircæâ? At illi aſſueveram. Etiam huic aſſueſces. Deinde ubi et hac delectaberis, luge, et quære verſum Euripideo ſimilem:

Thermas Neronianas, Martiámque aquam.

Vidén'

Ἴδε πῶς τραγῳδία γίνεται, ὅταν εἰς μωροὺς ἀν- Κεφ. ιε'.
θρώπους πράγματα τυγχάνοντ' ἐμπέσῃ. Πότε
οὖν Ἀθήνας πάλιν ὄψομαι, καὶ τὴν ἀκρόπολιν;
Τάλας, οὐκ ἀρκεῖ σοι ἃ βλέπεις καθ' ἡμέραν;
κρεῖττόν τι ἔχεις ἢ μεῖζον ἰδεῖν τοῦ ἡλίου, τῆς
σελήνης, τῶν ἄστρων, τῆς γῆς ὅλης, τῆς θα-
λάσσης; Εἰ δὲ δὴ παρακολουθεῖς τῷ διοικοῦντι
τὰ Ὅλα, κἀκεῖνον ἐν σαυτῷ περιφέρεις, Ἔτι
σοθεῖς λιθάρια καὶ πέτραν κομψήν; Ὅταν οὖν
μέλλῃς ἀπολιπεῖν αὐτὸν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελή-
νην, τί ποιήσεις; κλαύσεις καθήμενος ὡς τὰ παι-
δία; Τί οὖν ἐν τῇ σχολῇ ἐποίεις; Τί ἤκουες; Τί
ἐμάνθανες; Τί σαυτὸν φιλόσοφον ἐπέγραφες, ἐξ-
ὸν τὰ ὄντα ἐπιγράφειν; Ὅτι εἰσαγωγάς ἔπραξάς
τινας, καὶ Χρυσίππεια ἀνέγνων, φιλοσόφου δ' οὐ-
δὲ θύραν παρῆλθον. Ποῦ γάρ μοι μέτεστι τού- 601. U.
του

Vidén' ut tragœdia oriatur, cùm res leves in ſtultos homines inciderunt? Ah, quando Athenas et arcem iterum videbo? Miſer, non ſatìs ea tibi ſunt, quæ quotidie vides? Potéſne præſtantius aliquid aut majus videre ſole, lunâ, ſtellis, terrâ universâ, mari? Quod ſi gubernatorem in adminiſtratione Univerſi ratione aſſequaris, eum etiam in temetipſo circumfers. Adhuc deſideras lapillos et rupem elegantem? Quid facies, ipſum ſolem et lunam relicturus? ſedebis plorans ut pueri? Quid ergò in ſchola faciebas? Quid audiebas? Quid diſcebas? Quid philoſophi nomen uſurpabas, cùm ea tibi uſurpare poſſes quæ habes? Te introductiones quaſdam legiſſe, te Chryſippi libros evolviſſe, philoſophi autem nè januam quidem præteriiſſe. Nam quid ea res ad me attinet, quæ ad Socratem attinebat, qui ità mortuus eſt?

Κεφ. ιε'. του τοῦ πράγματος, οὗ Σωκράτει μετῆν τῶ οὕτως ἀποθανόντι; οὕτω ζήσαντι; Οὗ Διογένει μετῆν; Ἐπινοεῖς τούτων τινὰ κλαίοντα ἢ ἀγανακτοῦντα, ὅτι τὸν δεῖνα οὐ μέλλει βλέπειν, οὐδὲ τὴν δεῖνα; οὐδ' ἐν Ἀθήναις ἔσεσθαι, ἢ ἐν Κορίνθῳ, ἀλλ' ἂν οὕτω τύχῃ ἐν Σούσοις, ἢ ἐν Ἐκβατάνοις; Ὧ γὰρ ἔξεστιν ὅταν θέλῃ ἐξελθεῖν τοῦ συμποσίου, καὶ μηκέτι παίζειν, ἔτι οὗτος ἀνιᾶται μένων; οὐχὶ δ', ὡς παιδία, παραμένει μέχρις ἂν ψυχαγωγῆται; Ταχύ γ' ἂν οὗτος ὑπομείναι φυγὴν τινα φυγεῖν εἰς ἅπαντα, ἢ τὴν ἐπὶ θανάτῳ καταικριθείς. Οὐ θέλεις ἤδη ὡς τὰ παιδία ἀπογαλακτισθῆναι, καὶ ἅπτεσθαι τροφῆς στερεωτέρας; μηδὲ κλαίειν μάμμας καὶ τίτθας, γραῶν ἀποκλαύματα; Ἀλλ' ἐκείνας ἀπαλλασσόμενος ἀνιάσω. Σὺ αὐτὰς ἀνιάσεις; Οὐδαμῶς· ἀλλ' ὅπερ καὶ σὲ, τὸ δόγμα. Τί οὖν ἔχεις ποιῆσαι; Τὸ

f. 11

est? ità vixit? Quæ pertinebat ad Diogenem? Cognovisti horum aliquem plorâsse aut succensuisse, quòd istum aut istam visurus non esset? quod Athenis aut Corinthi non futurus esset: sed fortasse Susis, aut Ecbatanis? Nam cui licet abire de convivio cùm volet, et non ampliùs ludere, is nunquid adhuc se manere dolet? non autem, ut pueri, manet quoad eo delectatur? Is scilicet exilium prorsus sustinebit, aut condemnationem ad necem. Non vis tandem, ut pueri, ablactari, et cibum capessere solidiorem? Non plorare mammas desines, et nutriculas, aniles nomenclaturas? At illis discedens molestus ero. Tu eis molestus eris? Nequaquam verò tu, sed idem quod et tibi decretum. Quid ergò facere potes? Tute tuum abjicito: abjicient et illæ

Τὸ σὸν ἔξελε· τὸ δ' ἐκείνων ἂν ἔυ ποιῶσιν αὐτοὶ ἐξελοῦσιν. εἰ δὲ μὴ, οἰμώξουσι δι' αὑτούς. Ἄνθρωπε, τὸ λεγόμενον τοῦτο, ἀπονοήθητι ἤδη ὑπὲρ εὐροίας, ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὑπὲρ μεγαλοψυχίας· ἀνάτεινόν ποτε τὸν τράχηλον ὡς ἀπηλλαγμένος δουλείας· τόλμησον ἀναβλέψας πρὸς τὸν Θεὸν εἰπεῖν, Ὅτι χρῶ μοι λοιπὸν εἰς ὃ ἂν θέλῃς· ὁμογνωμονῶ σοι, ἴσος εἰμί· οὐδὲν παραιτοῦμαι τῶν σοι δοκούντων· ὅπου θέλεις ἄγε· ἣν θέλῃς ἐσθῆτα περίθες· ἄρχειν με θέλεις, ἰδιωτεύειν, μένειν, φεύγειν, πένεσθαι, πλουτεῖν; Ἐγώ σοι ὑπὲρ ἁπάντων τούτων πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀπολογήσομαι· δείξω τὴν ἑκάστου φύσιν οἵα ἐστίν. Οὔ· ἀλλ' ἐν βοὸς κοιλίᾳ καθήμενος, ἐκδέχου σοῦ τὴν μάμμην μέχρις σε χορτάσῃ. Ὁ Ἡρακλῆς εἰ τοῖς ἐν οἴκοις παρεκάθητο, τίς ἂν ἦν; Εὐρυσθεὺς καὶ οὐ- Κεφ. ιε'. 605. m.

χὶ

illæ ſuum, ſi ſapient, ipſæ. alioqui ſuâpte culpâ plorabunt. Homo jam tandem id quod de tranquillitate, de libertate, de animi magnitudine dicitur, in animum revoca. cervices tandem erige, tanquam ſervitute liberatus. aude tandem ſublatis ad Deum oculis dicere: Tracta me poſthac arbitratu tuo: idem tecum ſentio, æqualis ſum: nihil recuſo, quod tibi videbitur: quò voles ducito: veſte me quâ voles induito. vis me fungi magiſtratu? privatam agere vitam? manere? exulare? pauperie conflictari? opibus abundare? Ego te in his rebus omnibus apud homines defendam: oſtendam qualem ſit rei cujuſque naturam. Non ità: ſed potiùs in ventre bovis ſedens, exſpecta materculam tuam dum te paſcat. Hercules ſi domeſticis ſuis aſſidiſſet, quis

fuiſſet?

Κεφ. ιε'. καὶ Ἡρακλῆς. Ἄγε, πόσους δὲ περιερχόμενος τὴν οἰκουμένην συνήθεις ἔσχε καὶ φίλους; Ἀλλ' οὐδὲν φίλτερον τοῦ Θεοῦ· διατοῦτο ἐπιστεύθη Διὸς εἶναι υἱὸς, καὶ ἦν. ἐκείνῳ τοίνυν πειθόμενος, περιῄει καθαίρων ἀδικίαν καὶ ἀνομίαν. Ἀλλ' οὐκ εἶ Ἡρακλῆς, καὶ οὐ δύνασαι καθαίρειν τὰ ἀλλότρια κακά; Ἀλλ' οὐδὲ Θησεὺς, ἵνα τὰ τῆς Ἀττικῆς καθάρῃς; Τὰ σαυτοῦ κάθαρον. ἐντεῦθεν ἐκ τῆς διανοίας ἔκβαλε, ἀντὶ Προκρούστου καὶ Σκίρωνος, Λύπην, Φόβον, Ἐπιθυμίαν, Φθόνον, Ἐπιχαιρεκακίαν, Φιλαργυρίαν, Μαλακίαν, Ἀκρασίαν. Ταῦτα δ' οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκβαλεῖν, εἰ μὴ πρὸς μόνον τὸν Θεὸν ἀποβλέποντα, ἐκείνῳ μόνῳ προσπεπονθότα, τοῖς ἐκείνου προστάγμασι καθοσιωμένον. Ἂν δ' ἄλλό τι θέλῃς, ὀιμώζων καὶ στένων ἀκολουθήσεις τῷ ἰσχυροτέρῳ. ἔξω ζητῶν ἀεὶ τὴν εὐροιαν, καὶ μηδέ ποτ' εὑροεῖν δυνάμενος. ἐκεῖ γὰρ αὐ-

fuisset? Euryſtheus, non Hercules. Age verò, terrarum orbem peragrando quot familiares, quot amicos paravit? Sed Deo nihil ei fuit antiquius: eâque de cauſa filius Jovis eſt creditus, ac fuit. illi igitur obtemperans circumibat, ut injuriam et iniquitatem expurgaret. At non es Hercules, nec aliena mala purgare potes? Ac nè Theſeus quidem es, ut Atticæ mala purges? Tua ipſius purgato: ex animo ejice loco Procruſtis et Scironis, Dolorem, Timorem, Cupiditatem, Invidiam, Malevolentiam, Avaritiam, Mollitiem, Intemperantiam. Hæc verò aliter ejici non poſſunt, niſi ad ſolum reſpicias Deum, eíque ſoli ſis addictus, et illius mandatis initiatus. Sin quid aliud voles; gemens et plorans ſequêris robuſtiorem; foris ſubinde quæritans tranquillitatem

cùm

αὐτὴν ζητεῖς, οὗ μή ἐστιν, ἀφεὶς ἐκεῖ ζητεῖν ὅπου ἐστίν. Κεφ. ιζ'.

ΚΕΦ. ιζ'.

Πῶς ἐφαρμοστέον τὰς προλήψεις τοῖς ἐπὶ μέρους.

Τί πρῶτόν ἐστιν ἔργον τοῦ φιλοσοφοῦντος; Ἀποβαλεῖν οἴησιν. ἀμήχανον γὰρ ἃ τις εἰδέναι οἴεται, ταῦτα ἄρξασθαι μανθάνειν. τὰ μὲν οὖν ποιητέα καὶ οὐ ποιητέα, καὶ ἀγαθὰ καὶ κακά, καὶ καλὰ καὶ αἰσχρὰ πάντες ἄνω καὶ κάτω λαλοῦντες ἐρχόμεθα πρὸς τοὺς φιλοσόφους· ἐπὶ τούτοις ἐπαινοῦντες, ψέγοντες, ἐγκαλοῦντες, μεμφόμενοι, περὶ ἐπιτηδευμάτων καλῶν καὶ αἰσχρῶν ἐπικρίνοντες καὶ διαλαμβάνοντες. Τίνος δ' ἕνεκα προσερχόμεθα τοῖς φιλοσόφοις; Μαθεῖν θέλοντες

ἃ

cum tranquillo frui ſtatu nunquam queas: ut qui illîc eum quæras, ubi non eſt, omiſſo eo loco in quo eſt.

CAP. XVII.

Quomodo anticipationes ſingulis rebus ſint accommodandæ.

QUOD eſt primum philoſophantis officium? Abjicere arrogantiam. nulla enim ratio eſt, cur ea quæ ſcire te putes, diſcere incipias. ac nos facienda et non facienda, bona et mala, honeſta et turpia, ſurſum ac deorſum linguâ verſantes, philoſophos adimus: porrò laudamus, reprehendimus, accuſamus, conquerimur, de ſtudiis honeſtis et turpibus judicamus et diſceptamus. Qua verò de cauſa philoſophos accedimus? Diſcere volumus ea quæ nos ignorare putamus.

Κεφ. ιζ'. ἃ αὖ λέγεται εἰδέναι. Τίνας δ' ἔστι ταῦτα; Τὰ θεωρήματα. ἃ γὰρ λαλοῦσιν οἱ φιλόσοφοι, μαθεῖν θέλομεν, ὡς κομψὰ καὶ δριμέα· οἱ δ', ἵν' ἀπ' αὐτῶν περιποιήσωνται. Γέλοιόν οὖν τὸ ὅιεσθαι, ὅτι ἄλλα μέν τις μαθεῖν βούλεται, ἄλλα δὲ μαθήσεται· ἢ λοιπὸν ὅτι προκόψει τις ἐν οἷς οὐ μανθάνει. Τὸ δ' ἐξαπατοῦν τοὺς πολλούς, τουτέστιν, ὅπερ καὶ Θεόπομπον τὸν ῥήτορα, ὅπου καὶ Πλάτωνι ἐγκαλεῖ ἐπὶ τῷ βούλεσθαι ἕκαστα ὁρίζεσθαι. Τί γὰρ λέγει; Οὐδεὶς ἡμῶν πρὸ σοῦ ἔλεγεν ἀγαθὸν ἢ δίκαιον; ἢ μὴ παρακολουθοῦντες τί ἐστι τούτων ἕκαστον, ἀσήμως καὶ κενῶς φθεγγόμεθα τὰς φωνάς; Τίς γάρ σοι λέγει, Θεόπομπε, ὅτι ἐννοίας οὐκ ἔχομεν ἑκάστου τούτων φυσικὰς, καὶ προλήψεις; Ἀλλ' οὐχ οἱόντε ἐφαρμόζειν τὰς προλήψεις ταῖς καταλήψεσι οὐσίαις, μὴ διαθρώσαντα

Quæ autem illa ſunt? Præceptiones. nam quæ philoſophi loquuntur, ea diſcere volumus: alii, ut elegantia et acuta: alii, ut quæſtum inde faciamus. Eſt igitur ridiculum putare, fore ut aliquis alia velit diſcere, alia diſcat; aut in iis denique proficiat, quæ non diſcit. Et hac re vulgus decipitur, quâ et Theopompus rhetor; qui Platonem etiam accuſat quod definire omnia voluerit. Quid enim ait? Nemone noſtrum ante te bonum dixit, et juſtum? aut non intelligentes, quid horum quidque eſſet, citra ſignificationem et inaniter voces illas ſonabamus? Quis verò iſtud tibi dicit, Theopompe, nos cujuſque horum naturales notiones non habuiſſe, atque anticipationes? Illud quidem fieri non poteſt, ut eas anticipationes rebus conſentaneis accommodemus, niſi priùs illas diſtinxerimus; atque idipſum conſideraverimus,

θρόσαντα αὐτὰς, καὶ αὐτὸ τοῦτο σκεψάμενον, ποίαν τινὰ ἑκάστῃ αὐτῶν οὐσίαν ὑποτεκτέον. Ἐπεὶ τοιαῦτα λέγε καὶ περὶ τοὺς Ἰατρούς. Τίς γὰρ ἡμῶν οὐκ ἔλεγεν ὑγιεινόν τι καὶ νοσερόν, πρὶν Ἱπποκράτη γενέσθαι; ἢ κενῶς τὰς φωνὰς ταύτας ἀφιέμεν; Ἔχομεν γάρ τινα καὶ ὑγιεινοῦ πρόληψιν, ἀλλ' ἐφαρμόσαι οὐ δυνάμεθα. διὰτοῦτο ὁ μὲν λέγει, ἀνάτεινον· ὁ δὲ λέγει, δὸς τροφήν· καὶ ὁ μὲν λέγει, φλεβοτόμησον· ὁ δὲ λέγει, σικύασον. Τί τὸ αἴτιον ἄλλο γε, ἢ ὅτι τὴν τοῦ ὑγιεινοῦ πρόληψιν οὐ δύνανται καλῶς ἐφαρμόσαι τοῖς ἐπὶ μέρους; Οὕτως ἔχει καὶ ἐνθάδ' ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν βίον. Ἀγαθὸν καὶ κακὸν, καὶ συμφέρον καὶ ἀσύμφορον, τίς ἡμῶν οὐ λαλεῖ; τίς γὰρ ἡμῶν οὐκ ἔχει τούτων ἑκάστου πρόληψιν; Ἆρ' οὖν διηρθρωμένην καὶ τελείαν; Τοῦτο δεῖξον. Πῶς δείξω; Κεφ. ιζ'.

raverimus, quæ res earum cuique ſubjiciendæ ſint. Nam iſthæc eadem medicis etiam objicere potes. Quis enim noſtrûm non ſalubre aliquid et morbidum dixit, priuſquam Hippocrates naſceretur? an voces iſtas inaniter reſonabamus? Habemus enim aliquam etiam ſani anticipationem; ſed accommodare non poſſumus. eóque alius deducere, alius dare cibum jubet, alius venam incidere, alius cucurbitulas apponere. Quæ alia cauſa eſt, niſi quòd ſanitatis anticipationem rebus ſingulis rectè accommodare neſciunt? Ità ergò ſe res etiam hîc habet in vita. De bonis rebus et malis, de utilibus et inutilibus quis noſtrûm non loquitur? quis enim noſtrûm non habet horum cujuſque notionem? Eóne etiam diſtinctam et perfectam? Iſtud oſtendito. Quo mo-

Κεφ. ιζ'. δείξω; Ἐφάρμοσον αὐτὴν καλῶς ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις. Εὐθὺς τοὺς ὅρους Πλάτων μὲν ὑποτάσσει τῇ τοῦ χρησίμου προλήψει, σὺ δὲ τῇ τοῦ ἀχρήστου. Δυνατὸν οὖν ἐστιν ἀμφοτέρους ὑμᾶς ἐπιτυγχάνειν; Πῶς δ᾽ ἰόντε; Τῇ δὲ τοῦ πλούτου οὐσίᾳ οὐχ᾽ ὁ μέν τις ἐφαρμόζει τὴν τοῦ ἀγαθοῦ πρόληψιν, ὁ δ᾽ οὔ; τῇ δὲ τῆς ἡδονῆς; τῇ δὲ τῆς ὑγείας; Καθόλου γὰρ εἰ πάντες οἱ τὰ ὀνόματα λαλοῦντες, μὴ κενῶς ἴσμεν ἕκαστα τούτων, καὶ μηδεμιᾶς ἐπιμελείας περὶ τὴν διάρθρωσιν τῶν προλήψεων δεόμεθα, τί διαφερόμεθα; τί πολεμοῦμεν; τί ψέγομεν ἀλλήλους; Καὶ τί μοι νῦν τὴν πρὸς ἀλλήλους μάχην παραφέρειν, καὶ ταύτης μεμνῆσθαι; Σὺ αὐτὸς εἰ ἐφαρμόζεις καλῶς τὰς προλήψεις, διατί δυσροεῖς; διατί ἐμποδίζῃ; Ἀφῶμεν ἄρτι τὸν δεύτερον τόπον τὸν περὶ τὰς ὁρμὰς,

do oſtendam? Rectè accommodato eam rebus ſingulis. Ac nè longiùs abeam, Plato definitiones ſubjicit utilitatis notioni, tu verò inutilitatis. Ergone fieri poteſt, ut veſtrûm uterque metam attingat. Fieri quì poteſt? Divitiarum item naturæ, nonne alius notionem boni accommodat, alius non? eodémque modo et voluptatis et ſanitatis? Nam ſi universè omnes verba uſurpantes, ſingula temerè non proferimus, nec ulla notionum diſtinctione indigemus, quid diſſentimus? quid pugnamus? quid invicem reprehendimus? Quorſum attinet contentiones proferre, earúmque facere mentionem? Tu ipſe, ſi notiones rectè accommodas, quamobrem ſucceſſu cares? quamobrem impediris? Omittamus nunc ſecundum locum, de impetu, et ejus conſentaneam in officio

μὰς, καὶ τὴν κατὰ ταύτας περὶ τὸ καθῆκον φι- Κεφ. ιζ'.
λοτεχνίαν. ἀφῶμεν καὶ τὸν τρίτον τὸν περὶ τὰς συγκαταθέσεις. Χαρίζομαί σοι ταῦτα πάντα. στῶμεν ἐπὶ τοῦ πρώτου, καὶ σχεδὸν αἰσθητὴν παρέχοντος τὴν ἀπόδειξιν τοῦ μὴ ἐφαρμόζειν καλῶς τὰς προλήψεις. Νῦν σὺ θέλεις τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ σοὶ δυνατά. Τί οὖν ἐμποδίζῃ; διατί δυσροεῖς; Νῦν οὐ φεύγεις τὰ ἀναγκαῖα. Διατί οὖν περιπίπτεις τινί; διατί δυστυχεῖς; διατί θέλοντός σου τὶ, οὐ γίνεται, καὶ μὴ θέλοντος γίνεται; Ἀπόδειξις γὰρ αὕτη μεγίστη δυσροίας καὶ κακοδαιμονίας. Θέλω τι, καὶ οὐ γίνεται. καὶ τί ἐστιν ἀθλιώτερον ἐμοῦ; Τοῦτο καὶ ἡ Μήδεια οὐχ ὑπομείνασα, ἦλθεν ἐπὶ τὸ ἀποκτεῖναι τὰ ἴδια τέκνα. Μεγαλοφυῶς κατά γε τοῦτο. Εἶχε γὰρ ἣν δεῖ φαντασίαν, οἵαν ἐστὶ τὸ, ἃ θέλει τινὶ μὴ προ-

officio ſolertiam: omittamus et tertium de aſſenſionibus. Condono tibi hæc omnia: inſiſtamus primo, qui demonſtrationem ſenſui penè obviam ſuppeditat non rectæ notionum accommodationis. Nunc tu ea vis, quæ et fieri, et à te fieri poſſunt. Cur ergò impediris? Cur ſucceſſu cares? Non tu nunc fugis neceſſaria. Cur ergò in ea incidis? cur calamitate conflictaris? cur te volente aliquid non fit? cur nolente fit aliquid? Hæc enim demonſtratio maxima eſt calamitatis et infelicitatis: *Volo aliquid, et non fit: et non volente, fit. et quid me eſt infelicius?* Hoc etiam Medea cùm non ſuſtineret, ſuorum liberûm cædem eſt aggreſſa. Magnanimiter, hac quidem ratione. In ea enim ſententia fuit, quâ eum eſſe decet, cui ea quæ vult non procedunt. Deinde ſic ulciſcar eum qui me læſit, qui me injuriâ et contumeliâ

Κεφ. ιζ'. προχωρεῖν. Εἶτα οὕτω τιμωρήσομαι τὸν ἀδικήσαντά με καὶ ὑβρίσαντα. Καὶ τί ὄφελος τοῦ καλῶς οὕτω διακειμένου; Πῶς οὖν γένηται; Ἀποκτείνω μὲν τὰ τέκνα; Ἀλλὰ καὶ ἐμαυτὴν τιμωρήσομαι. Καὶ τί μοι μέλει; Τοιοῦτόν ἐστιν ἔκπτωσις ψυχῆς, μεγάλα νεῦρα ἐχούσης. Οὐ γὰρ ᾔδει ποῦ κεῖται τὸ ποιεῖν ἃ θέλομεν, ὅτι τοῦτο οὐκ ἔξωθεν δεῖ λαμβάνειν, οὐδὲ τὰ πράγματα μετατιθέντα καὶ μεθαρμοζόμενον. Μὴ θέλε τὸν ἄνδρα, καὶ οὐδὲν ὧν θέλεις οὐ γίνεται. μὴ θέλε αὐτὸν ἐξάπαντός σοι συνοικεῖν. μὴ θέλε μένειν ἐν Κορίνθῳ. καὶ ἁπλῶς μηδὲν ἄλλο θέλε, ἢ ἃ ὁ Θεὸς θέλει. Καὶ τίς σε κωλύσει; τίς σε ἀναγκάσει; οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Δία. Ὅταν τοιοῦτον ἔχῃς ἡγεμόνα, καὶ τοιούτῳ συνθέλῃς καὶ συναρέσῃ, τί φοβῇ ἔτι μὴ ἀποτύχῃς; Χάρισαί σου τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν ἔκκλισιν πενίᾳ, καὶ πλούτῳ, ἀποτεύξει, πε-

tumeliâ affecit. Et quæ utilitas est hominis ità malè affecti? Quo pacto igitur fiet? Occidam liberos? At et me ipsam puniam. Quid verò ad me attinet? Hic est error animi, magnos nervos habentis. Nec enim nôrat, ubi situm esset facere quæ vellemus, id non sumendum esse extrinsecus, neque res transferendas et mutandas. Noli appetere maritum: sic nihil quod voles, non fiet. nè velis eum omnino tua uti consuetudine: nè velis manere Corinthi. et denique nihil velis aliud, nisi ea quæ Deus vult. Quis te prohibebit? quis te coget? non magìs quàm Jovem. Quum talem habeas ducem, conjunctámque cum eo voluntatem et impetum, quid etiamnum times nè frustreris? Si tuam appetitionem et aversationem paupertati et opulentiæ donâris: frustraberis, incides

περιπτώσει. ἀλλ' ὑγιείᾳ, δυστυχήσεις ἀρχαῖς, Κεφ. ιζ.
τιμαῖς, πατρίδι, φίλοις, τέκνοις, ἁπλῶς ἂν τινι
τῶν ἀπροαιρέτων. Ἀλλὰ τῷ Διὶ χάρισαι αὐτά,
τοῖς ἄλλοις Θεοῖς ἐκείνοις παράδος, ἐκεῖνοι κυ-
βερνάτωσαν, μετ' ἐκείνων τεταχθωσαν· καὶ ποῦ
ἔτι δυσροήσεις; Εἰ δὲ φθονεῖς, ταλαίπωρε, καὶ ἐ-
λεεῖς, καὶ ζηλοτυπεῖς, καὶ τρέμεις, καὶ μίαν ἡμέ-
ραν οὐ διαλείπεις ἐν ᾗ οὐ καταχλάεις καὶ σαυ-
τοῦ καὶ τῶν Θεῶν, καὶ τί ἐπιλέγεις πεπαιδεῦσθαι;
Ποίαν παιδείαν ἄνθρωπε; ὅτι συλλογισμοὺς ἐ-
πραξας μεταπίπτοντας; οὐ θέλεις ἀπομαθεῖν, εἰ
δυνατὸν, πάντα ταῦτα; καὶ ἄνωθεν ἄρξασθαι,
συναισθανόμενος, ὅτι μέχρι νῦν οὐδ' ἥψω τοῦ πράγ-
ματος; Καὶ λοιπὸν ἔνθεν ἀρξάμενος προσοικοδο-
μεῖν τὰ ἑξῆς, ὡς μηδὲν ἔσται σου θέλοντος μη-
δὲν; οὐκ ἔστι. Δότε μοι ἕνα νέον κατὰ ταύτην
τὴν

incides in ea quæ nolles. Si ſanitati: calamitoſus eris. Si magiſtratibus, honoribus, patriæ, amicis, liberis: denique, cuivis earum rerum quæ in noſtra poteſtate non ſunt. Sed Jovi donato eam, et cæteris Diis: illis tradito, illi gubernanto, cum illis ſtanto in acie: ubi tum ſucceſſu carebis? At ſi invides, ô miſer, et miſereris, et æmularis, et tremis, et unum non intermittis diem quo non et tibi et Diis opplores: quid adhuc te eruditum eſſe dicis? Quo eruditionis genere, homo? quia ratiocinationes legiſti migrantes? non dediſces, fieri ſi poterit, iſta omnia? et de integro auſpicaberis, atque animadvertes te hactenus negotium nè attigiſſe quidem? Non indè auſpicatus deinceps aſtrues ea quæ ſequuntur, quo pacto nihil ſit futurum, ſi tu nolis? Fieri nequit. Date mihi adoleſcentem

Κεφ. ιζ'. τὴν ἐπιβολὴν ἐληλυθότα εἰς σχολήν, τούτου τοῦ πράγματος ἀθλητὴν γενόμενον καὶ λέγοντα, Ὅτι ἐμοὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα χαιρέτω, ἀρκεῖ δ' εἰ ἐξέσται ποτὲ ἀπαραποδίστως, καὶ ἀλύπως διαγαγεῖν, καὶ ἀνατεῖναι τὸν τράχηλον πρὸς τὰ πράγματα ὡς ἐλεύθερον, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέπειν ὡς φίλον τοῦ Θεοῦ, μηδὲν φοβούμενον τῶν συμβῆναι δυναμένων. Δειξάτω τὶς ὑμῶν αὐτὸν τοιοῦτον, ἵν' εἴπω· Ἔρχου νεανίσκε εἰς τὰ σά. σοὶ γὰρ ἥρμαρται κοσμῆσαι φιλοσοφίαν. σά ἐστι ταῦτα τὰ κτήματα, σὰ τὰ βιβλία, σοὶ οἱ λόγοι. Εἶθ' ὅταν τοῦτον ἐκπονήσῃ καὶ καταθλήσῃ τὸν τόπον, πάλιν ἐλθών μοι εἰπάτω· Ἐγὼ θέλω μὲν καὶ ἀπαθὴς εἶναι, καὶ ἀτάραχος· θέλω δ' ὡς εὐσεβὴς καὶ φιλόσοφος καὶ ἐπιμελὴς, εἰδέναι τί μοι πρὸς Θεούς ἐστι καθῆκον, τί πρὸς γονεῖς, τί πρὸς ἀδελ-

dolescentem aliquem, qui hoc consilio in scholam venerit, qui pugilis instar in hac arena decertans dicat: Equidem omnia cætera valere jubeo: sed satis erit, si quando mihi licuerit citra impedimenta citráque molestias ætatem degere, et porrigere collum ad negotia tanquam libero, et in cœlum intueri ut amico Dei, nihil metuenti quod possit accidere. Ostendat vestrûm aliquis, se talem: ut dicam, Veni adolescentule in tua. nam in fatis est, ut tu philosophiam exornes. tuæ sunt hæ possessiones, tui libelli, tuæ disputationes. Deinde cùm talem effecerit, et pugnando devicerit locum hunc, rursus adesto mihique dicat: Equidem et affectibus et perturbationibus carere volo: volo ut pius, ut philosophus, et homo diligens, scire quod sit meum erga Deos officium, quod erga parentes,

ἀδελφούς, τί πρὸς πατρίδα, τί πρὸς ξένους. Ἔρχου καὶ ἐπὶ τὸν δεύτερον τόπον· σός ἐστι καὶ οὗτος. Ἀλλ' ἤδη καὶ τὸν δεύτερον τόπον ἐκμεμελέτηκα. ἤθελον δ' ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ ἄσιτος, καὶ οὐ μόνον ἐγρηγορώς, ἀλλὰ καὶ καθεύδων, καὶ οἰνωμένος, καὶ ἐν μελαγχολίᾳ. Σὺ θεὸς εἶ ὦ ἄνθρωπε, σὺ μεγάλας ἔχεις ἐπιβολάς. Οὐ· ἀλλ' ἐγὼ θέλω γνῶναι τί λέγει Χρύσιππος ἐν τοῖς περὶ τοῦ ψευδομένου. Οὐκ ἀπάγξῃ μετὰ τῆς ἐπιβολῆς ταύτης, τάλας; Καὶ τί σοι ὄφελος ἔσται; Πενθῶν ἅπαν ἀναγνώσῃ, καὶ τρέμων πρὸς ἄλλους ἐρεῖς· Οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε. Θέλοις ἀναγνῶ σοι, ἀδελφέ, καὶ σὺ ἐμοί; Θαυμαστῶς, ἄνθρωπε, γράφεις, καὶ σὺ μεγάλως εἰς τὸν Ξενοφῶντος χαρακτῆρα, σὺ εἰς τὸν Πλάτωνος, σὺ εἰς τὸν Ἀντισθένους. Εἶτ' ἀλλήλοις ὀνείρους διηγησάμενοι, Κεφ. ιζ.

parentes, quod erga fratres, quod erga patriam, quod erga hoſpites. Venito et ad ſecundum loçum; Tuus et hic eſt. Sed jam, et ſecundo in loco ſatis verſatus ſum. velim autem tutus eſſe, etiamſi impaſtus, neque vigilans duntaxat, ſed et dormiens, et potus, et in melancholia. Tu Deus es ô homo, tu magna habes propoſita. Non, ſed cognoſcere volo quid Chryſippus dicat in tractatu de Mentiente. Non ſuſpendes te ô miſer, cum iſto tuo propoſito? Et quem inde fructum capies? Lugens omnia leges, et tremens ad alios dices: Sic et vos facitote. Vis recitem tibi frater, et tu mihi? Præclarè, homo, ſcribis: et tu magnificè, ad imitationem Xenophontis; tu Platonicum, tu Antiſthenium ſtylum exprimis. Et ſic aliis alii ſomnia narrantes, rurſus ad eadem revolvimini: eodem modo expetitis, eodem modo a-

Κεφ. ιζ'

καμένοι, πάλιν ἐπὶ ταῦτα ἐπανέρχεσθε· ὡσαύτως ὀρέγεσθε, ὡσαύτως ἐκκλίνετε, ὁμοίως ὁρμᾶτε, ἐπιβάλλεσθε, προστίθεσθε, ταυτὰ εὔχεσθε, περὶ ταυτὰ σπουδάζετε. εἶτα οὐδὲ ζητεῖτε τὸν ὑπομνήσοντα ὑμᾶς, ἀλλ' ἄχθεσθε ἐὰν ἀκούετε τούτων· εἶτα λέγετε, Ἀφιλόστοργος γέρων. ἐξερχομένου μου οὐκ ἔκλαυσεν, οὐδ' εἶπεν, Εἰς οἵαν περίστασιν ἀπέρχομαι. Τέκνον, ἂν σωθῇς, ἄφω λύχνους. Ταῦτ' ἐστὶ τὰ τοῦ φιλοστόργου. Μέγα σοι ἀγαθὸν ἔσται σωθέντι. Τοιοῦτῳ καὶ λύχνον ἅπτειν ἄξιον. ἀθάνατον γάρ εἶναί σε δεῖ, καὶ ἄνοσον. Ταύτην οὖν, ὅπερ λέγω, τὴν ὄιησιν, τὴν τοῦ δοκεῖν εἰδέναι τι τῶν χρησίμων, ἀποβάλλοντας, ἔρχεσθαι δεῖ πρὸς τὸν λόγον, ὡς πρὸς τὰ γεωμετρικὰ προσάγομεν, ὡς πρὸς τὰ μουσικά· εἰ δὲ μή, οὐδ' ἐγγὺς ἐσόμεθα τῷ προκόψαι, κἂν πάσας τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς συντάξεις τὰς

Χρυ-

versamini, eodem modo concitamini, aggredimini, assentimini, eadem optatis, iisdem rebus studetis. deinde ne quæritis quidem à quo commonefiatis, sed doletis ubi hæc audieritis; et dicitis, O inhumanum senem! non lamentatus est me discedente, neque dixit: In quod te discrimen conjicis? Fili, si incolumis evaseris, lucernas accendam. Hæc sunt humani. Magnum tibi bonum erit, conservato. Tali lucernam accendere operæ pretium est. nam te immortalem esse decet, et morborum expertem. Hac igitur, inquam, arrogantiâ, quâ quid utile sit, scire nobis videmur, abjectâ, ad rationem veniendum est, sicut ad Geometrica accedimus, sicut ad Musica: alioqui multùm aberit ut proficiamus, tametsi omnia collectanea, omnes commentarios

Χρυσίππου μετὰ τῶν Ἀντιπάτρου καὶ Ἀρχεδήμου διελθόμεν. Κεφ. ιη'.

ΚΕΦ. ιη'.

Πῶς ἀγωνιστέον πρὸς τὰς φαντασίας.

ΠΑ̃σα ἕξις καὶ δύναμις ὑπὸ τῶν καταλλήλων ἔργων συνέχεται καὶ αὔξεται· ἡ περιπατητικὴ ὑπὸ τοῦ περιπατεῖν, ἡ τροχαστικὴ ὑπὸ τοῦ τρέχειν. Ἂν θέλῃς ἀναγνωστικὸς εἶναι, ἀνάγινωσκε· ἂν γραφικός, γράφε. ὅταν δὲ τριάκοντα ἐφεξῆς ἡμέρας μὴ ἀναγνῷς, ἀλλ' ἄλλό τι πράξῃς, γνώσῃ τὸ γινόμενον. Οὕτω κἂν διαπέσῃς δέκα ἡμέρας, ἀνάστας ἐπιχείρησον μακροτέραν ὁδὸν περιπατῆσαι, καὶ ὄψει πῶς σου τὰ σκέλη παραλύεται. Καθόλου οὖν εἴ τι ποιεῖν θέλεις

tarios et Chryſippi et Antipatri et Archedemi perlegerimus.

CAP. XVIII.

Quo pacto cum viſis decertandum ſit.

OMNIS habitus et facultas conſentaneis operibus retinetur et auguetur; deambulationis deambulando, curſionis currendo. Si cupis legendo valere, legito: ſi ſcribendo, ſcribito. ſin triginta perpetuos dies nihil legeris, ſed aliud quippiam egeris; intelliges quid fiat. Ità ſi poſt decem dierum ceſſationem iter longius ingreſſus fueris, videbis ut crura tua fatigentur. In genere igitur, ſi quid facere volueris ut ejus rei habitum compares, id facito: ſi ejus rei habitum comparare nolueris,

Κεφ. ιη'. θέλεις ἐκτικόν, ποίει αὐτὸ ἐκεῖνο μὴ ποιῶν ἐθέλεις, μὴ ποίει αὐτό, ἀλλ' ἔθισον ἄλλό τι πράττειν μᾶλλον ἀντ' αὐτοῦ. Οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ψυχικῶν· ὅταν ὀργισθῇς, γίνωσκε ὅτι οὐ μόνον σοι τοῦτο γέγονε κακόν, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν ἕξιν ηὔξησας, καὶ ὡς πυρὶ φρύγανα παρέβαλες. Ὅταν ἡττηθῇς τινος ἐν συνουσίᾳ, μὴ τὴν μίαν ἧτταν ταύτην λογίζου, ἀλλ' ὅτι καὶ τὴν ἀκρασίαν σου τέτροφας, ἐπηύξησας. ἀδύνατον γὰρ ἀπὸ τῶν καταλλήλων ἔργων, μὴ καὶ τὰς ἕξεις καὶ τὰς δυνάμεις, τὰς μὲν ἐμφύεσθαι μὴ πρότερον οὔσας, τὰς δ' ἐπιτείνεσθαι καὶ ἰσχυροποιεῖσθαι. Οὕτως ἀμέλει καὶ τὰ ἀῤῥωστήματα ὑποφύεσθαι λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι. ὅταν γὰρ ἅπαξ ἐπιθυμήσῃς ἀργυρίου, ἂν μὲν προσαχθῇ λόγος εἰς αἴσθησιν ἀξιῶν τοῦ κακοῦ, πέπαυταί τε ἡ ἐπιθυμία, καὶ τὸ ἡγεμονικὸν

ris, ne facias, ſed te conſuefac aliud quippiam potiùs ejus loco agere. Ità ſe animorum etiam affectiones habent: ſi iratus fueris, non id duntaxat mali tibi accidiſſe ſcito, ſed et habitum te auxiſſe, et tanquam igni ſarmenta ſubjeciſſe. Si victus fueris ab aliqua in amatoria conſuetudine, noli unam illam cladem conſiderare, ſéd et incontinentiam tuam te auxiſſe ſcito, et aluiſſe. neque enim fieri poteſt, quin à conſentaneis factis et habitus et facultates partim inferantur, cùm priùs non affuerint; partim augeantur, et corroborentur. Sic ſane philoſophi morbos etiam ſuboriri dicunt. nam ſi ſemel pecuniam concupieris, ſiquidem ratio adhibeatur, quæ juſtum mali ſenſum afferat; tum et cupiditas ſedata erit, et princeps animi pars ſuam autoritatem recuperârit. ſin nullum remedium admoveris, non amplius ad ſeſe revertetur;

ἡγεμονικὸν ἡμῶν εἰς τὸ ἐξαρχῆς ἀποκατέστη. ἐὰν Κεφ. ιη'.
δὲ μηδὲν προσαγάγῃς εἰς θεραπείαν, οὐκέτι εἰς ταυτὰ ἐπάνεισιν, ἀλλὰ πάλιν ἐρεθισθὲν ὑπὸ τῆς καταλλήλου φαντασίας, θᾶττον ἢ πρότερον ἐξήφθη πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν. καὶ τοῦτο συνεχῶς γινομένου τυλοῦται λοιπὸν, καὶ τὸ ἀῤῥώστημα βεβαιοῖ τὴν φιλαργυρίαν. Ὁ γὰρ πυρέξας εἶτα παυσάμενος, οὐχ ὁμοίως ἔχει τῷ πρὸ τοῦ πυρέξαι, ἂν μὴ θεραπευθῇ εἰσάπαν. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐπὶ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν γίνεται. ἴχνη τινὰ καὶ μώλωπες ἀπολείπονται ἐν αὐτῇ, οὓς εἰ μή τις ἐξαλείψῃ καλῶς, πάλιν κατὰ τῶν αὐτῶν μαστιγωθεὶς, οὐκέτι μώλωπας, ἀλλ' ἕλκη ποιεῖ. Εἰ οὖν θέλεις μὴ εἶναι ὀργίλος, μὴ τρέφε σοῦ τὴν ἕξιν, μηδὲν αὐτῇ παράβαλλε αὐξητικόν· τὴν πρώτην ἡσύχασον, καὶ τὰς ἡμέρας ἀρίθμει ἃς οὐκ ὠργίσθης. καθ' ἡμέραν εἰώθειν ὀργίζεσθαι, νῦν παρ' ἡμέραν,

tur, at rursus à consimili viso irritata, celeriùs quàm priùs reaccenditur ad cupiditatem. quod si continenter fiat, tandem obcallescit, atque ægritudo confirmat avaritiam. Nam qui febricitavit, quamvis febris desierit, non tamen ità se habet ut ante febricitationem, nisi penitus fuerit curatus. Consimile quippiam etiam in affectionibus animi contingit. vestigia quædam et vibices in eo relinquuntur, quas nisi probè deleveris, flagello rursus in easdem impacto: non jam vibices, sed ulcera contrahes. Si igitur iracundus esse non vis, irascendi habitum nè alito, nè quid ei adjicito quo augeatur: principio quietus esto, et dies numerato, quibus iratus non fuisti. irasci quotidie solebas, nunc alternis diebus, deinde post biduum, deinde post triduum. quòd si et triginta

Κεφ. ιη'. μέραν, εἶτα παρὰ δύο, εἶτα παρὰ τρεῖς. ἂν δὲ καὶ τριάκοντα παραλίπῃς, ἐπίθυσον τῷ Θεῷ. Ἡ γὰρ ἕξις ἐκλύεται τὴν πρώτην, εἶτα καὶ παντελῶς ἀναιρεῖται. Σήμερον οὐκ ἐλυπήθην, οὐδ' αὔριον, οὐδ' ἐφεξῆς δυμήνῳ καὶ τριμήνῳ· ἀλλὰ προσέσχον, γενομένων τινῶν ἐρεθιστικῶν. Τέτνωσκε ὅτι κομψῶς σοι ἐστί. Σήμερον καλὸν ἰδὼν ἢ καλήν, οὐκ εἶπον ἑαυτῷ, Ὅτι ὄφελον, τὶς μετὰ ταύτης ἐκοιμήθη; καὶ, Μακάριος ὁ ἀνὴρ ὁ ἀυτῆς. Ὁ γὰρ τοῦτ' εἰπὼν, μακάριος καὶ ὁ μοιχός· οὐδὲ τὰ ἑξῆς ἀναζωγραφῶ, παροῦσαν αὐτὴν, καὶ ἀποδυομένην, καὶ παρακατακλινομένην. Καταψῶ τὴν κορυφήν μου καὶ λέγω, Εὖ Ἐπίκτητε, κομψὸν σοφισμάτιον ἔλυσας, πολλῷ κομψότερον τοῦ κυριεύοντος. Ἂν δὲ καὶ βουλομένου τοῦ γυναικαρίου, καὶ νεύοντος, καὶ προσπέμποντος, ἂν δὲ καὶ ἁπτομένου καὶ συνεγγίζοντος, ἀπίσχωμαι

ginta dies intermiseris, rem divinam facito. Habitus enim primùm remollescit, deinde penitus etiam tollitur. Hodie non dolui, neque cras dolebo, neque deinceps bimestri et trimestri: sed mentem diligenter appuli, cùm quædam quæ irritabant, incidissent. Agnosce bellè tecum agi. Hodie cùm formosum aut formosam vidissem, non ipse mihi dixi, Utinam, quis cum ea concubuerit? Et, Beatus maritus ejus. Nam qui hoc dicit, mœchum etiam beatum dicit: neque reliqua depingo, adesse eam, et exsuere vestes, et accumbere. Demulceo verticem meum, et dico: Euge, Epictete, elegantem cavillatiunculam solvisti, multò elegantiorem eâ quam Dominantem vocant. Si verò, cùm muliercula et voluerit, et annuerit, et accersierit, atque etiam

at-

πίσχωμαι καὶ νικήσω· τοῦτο μὲν ἤδη τὸ σόφισ- Κεφ. ιβ'.
μα ὑπὲρ τὸν ψευδόμενον, ὑπὲρ τὸν ἡσυχάζοντα. Ἐπὶ τούτῳ καὶ μεγαφρονεῖν ἄξιον, οὐκ ἐπὶ τῷ τὸν κυριεύοντα ἐρωτῆσαι. Πῶς οὖν γένηται τοῦτο; Θέλησον ἀρέσαι αὐτὸς ποτε σεαυτῷ, θέλησον καλὸς φανῆναι τῷ Θεῷ· ἐπιθύμησον καθαρὸς μετὰ καθαροῦ σαυτοῦ γενέσθαι, καὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ. Εἶτ' ὅταν προσπίπτῃ σοι τὶς φαντασία τοιαύτη, Πλάτων μὲν, ὅτι ἴθι ἐπὶ τὰς ἀποδιοπομπήσεις, ἴθι ἐπὶ Θεῶν ἀποτροπαίων ἱερὰ ἱκέτης. Ἀρκεῖ καὶ ἐπὶ τὰς τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνουσίας ἀποχωρήσας, πρὸς τούτῳ γίνῃ ἀντεξετάζων, ἄν τε τῶν ζώντων τινὰ ἔχῃς, ἄν τε τῶν ἀποθανόντων. ἄπελθε πρὸς Σωκράτη, καὶ ἴδε αὐτὸν συγκατακείμενον Ἀλκιβιάδῃ, καὶ διαπαίζοντα αὐτοῦ τὴν ὥραν· ἐνθυμήθητι ὅταν νίκην ποτὲ

attrectârit et appropinquârit, abſtinuero et vicero; hæc jam cavillatio et Mentientem ſuperat, et Quieſcentem. Et hac re gloriari eſt operæ pretium, non interrogatione de Dominante. Quo pacto igitur fiet hoc? Velis tandem ipſe placere tibi, velis pulcher videri Deo: deſiderato purus cum teipſo puro eſſe, et cum Deo. Deinde ſi quod tibi viſum ejuſmodi inciderit, Plato ire jubet ad prodigiorum expiationem, et ad Deorum qui mala aberuncent fana, ſupplicem proficiſci. Satis etiam fuerit præſtantium virorum alicujus conſuetudinem te conſectari, apud illum eſto, téque cum eo comparato, ſeu viventium quempiam habeas, ſeu defunctorum. abi ad Socratem, cum Alcibiade cubantem vide, et venuſtatem ejus eludentem: cogita qualem ille ſe victoriam

viciſſe

Κεφ. ιή. τὲ ἔγνω ἐκεῖνος νενικηκὼτα ἑαυτόν; ὁῖα Ὀλύμπια; πόστος ἀφ' Ἡρακλέους ἐγένετο; ἵνα τις νὴ τοὺς Θεοὺς δικαίως ἀσπάζηται αὐτόν. Χαῖρε, μεγαλόδοξε· οὐχὶ τοὺς σαπροὺς τούτους πυγμὰς καὶ παγκρατιαστὰς νικήσας, οὐδὲ τοὺς ὁμοίους αὐτοῖς τοὺς μονομάχους. Ταῦτα ἀντιτιθεὶς, νικήσεις τὴν φαντασίαν, οὐχ' ἑλκυσθήσῃ ὑπ' αὐτῆς. Τὸ πρῶτον δ' ὑπὸ τῆς ὀξύτητος μὴ συναρπασθῇς, ἀλλ' εἰπὲ, Ἔκδεξαί με μικρὸν, φαντασία· ἄφες ἴδω τίς εἶ, καὶ περὶ τίνος· ἄφες σε δοκιμάσω. Καὶ τὸ λοιπὸν μὴ ἐφῇς αὐτῇ προάγειν, ἀναζωγραφούσῃ τὰ ἑξῆς. εἰ δὲ μὴ, οἴχεταί σ' ἔχουσα ὅπου ἂν θέλῃ. ἀλλὰ μᾶλλον ἄλλην τινα ἀντεισάγαγε καλὴν καὶ γενναίαν φαντασίαν, καὶ ταύτην τὴν ῥυπαρὰν ἔκβαλε. Κἂν ἐθισθῇς οὕτω γυμνάζεσθαι, ὄψει ὁῖοι ὦμοι γίνονται, ὁῖα νεῦρα, ὁῖοι τόνοι. νῦν δὲ

viciſſe intellexerit? qualia Olympia? quotus ab Hercule evaſerit? ut eum medius fidius jure ſalutes: Salve admirande. non putidos iſtos pugiles, et quinquerciones, et ſimiles his gladiatores vinces. Hæc ſi oppoſueris, vinces illud viſum, nec ab eo traheris. Primùm tamen vide, nè illi temere aſſentiaris, ſed dic: Viſum exſpecta me paululùm: ſine videam quid ſis, et qua de re: ſine te explorem. Deinde nè permittas ei, ut progrediatur, et reliqua depingat. alioqui te ſecum rapiet quò volet. imò aliud potiùs introducito, pulchrum et generoſum viſum, ac ſordidum rejicito. Quòd ſi te ità conſueſeceris, videbis quales futuri ſint humeri, quales nervi, quale robur. nunc ſolæ ſunt oratiunculæ, neque quicquam ulterius. Hic eſt homo reverà exercitatus, qui cum hujuſmodi viſis congreditur. Exſpecta, miſer,

δὲ μόνον τὰ λογάρια, καὶ πλέον οὐδέν. Οὗτός ἐστιν ὁ ταῖς ἀληθείαις ἀσκητής, ὁ πρὸς τὰς τοιαύτας φαντασίας γυμνάζων ἑαυτόν. Μεῖνον, τάλας· μὴ συναρπασθῇς. μέγας ὁ ἀγών ἐστι, θεῖον τὸ ἔργον, ὑπὲρ βασιλείας, ὑπὲρ ἐλευθερίας, ὑπὲρ εὐροίας, ὑπὲρ ἀταραξίας. τοῦ Θεοῦ μέμνησο, ἐκεῖνον ἐπικαλοῦ βοηθὸν καὶ παραστάτην, ὡς τοὺς Διοσκόρους ἐν χειμῶνι οἱ πλέοντες. Ποῖος γὰρ μείζων χειμών, ἢ ὁ ἐκ φαντασιῶν ἰσχυρῶν καὶ ἐκκρουστικῶν τοῦ λόγου; Αὐτὸς γὰρ ὁ χειμών τί ἄλλο ἐστὶν ἢ φαντασία; Ἐπεί τοι ἆρον τὸν φόβον τοῦ θανάτου, καὶ φέρε ὅσας θέλεις βροντὰς καὶ ἀστραπάς, καὶ γνώσῃ ὅση γαλήνη ἐστὶν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ καὶ εὐδία. Ἂν δ' ἅπαξ ἡττηθεὶς εἴπῃς ὅτι ὕστερον νικήσεις, εἶτα πάλιν τὸ αὐτό, ἴσθι ὅτι οὕτω πως ἕξεις κακῶς καὶ ἀσθενῶς, ὥστε μηδ' ἐφιστάνειν ὕστερον ὅτι ἁμαρτάνεις· ἀλλὰ καὶ ἀπολογίας ἄρξῃ πορίζειν ὑπὲρ τοῦ πράγματος· Κεφ. ιη'.

ser, noli assentiri temere: ingens est certamen, divinum facinus, regnum agitur, libertas agitur, felicitas agitur, vacuitas perturbationum agitur. Dei memento, illum adjutorem advocato, et commilitonem, ut Castorem et Pollucem qui in tempestate navigant. Nam quæ major tempestas est, quàm quæ è firmis oritur visis, et rationem eludentibus? Ipsa enim tempestas quid aliud est quàm visum? Nam sublato mortis metu, quot voles tonitrua et fulgura afferto; intelliges in principe animi parte serenitatem esse et tranquillitatem. At si semel victus dixeris; Post vincam, deinde idem denuo, scito te tandem ità malè habiturum, ità infirmum fore, ut postea nè in mentem quidem veniat, te pec-

Κεφ. ιθ'. ματος· καὶ τότε βεβαιώσεις τὸ τοῦ Ἡσιόδου ὅτι ἀληθές ἐστιν·

Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει.

ΚΕΦ. ιθ'.

Πρὸς τοὺς μέχρι λόγου μόνον ἀναλαμβάνοντας τὰ τῶν Φιλοσόφων.

Ὁ Κυριεύων λόγος, ἀπὸ τοιούτων τινῶν ἀφορμῶν ἠρωτῆσθαι φαίνεται. Κοινῆς γὰρ οὔσης μάχης τοῖς τρισὶ τούτοις πρὸς ἄλληλα, τῷ, τὸ πᾶν παρεληλυθὸς ἀληθὲς ἀναγκαῖον εἶναι· Καὶ τῷ, δυνάτῳ ἀδύνατον μὴ ἀκολουθεῖν· Καὶ τῷ, μὴ δυνατὸν εἶναι ὃ οὔτ' ἔστιν ἀληθὲς οὔτ' ἔσται· Συνιδὼν τὴν μάχην ταύτην ὁ Διόδωρος, τῇ τῶν πρώτων

care: sed et defensiones rei afferre incipis; et Hesiodeæ sententiæ veritatem confirmabis:

Semper dilator operum cum damnis luctatur.

CAP. XIX.

Ad eos qui verbo tenus duntaxat se pro Philosophis gerunt.

DOminantis rationis quæstiones ab hujusmodi occasionibus proficiscuntur. Nam cùm tribus his commune inter sese certamen sit, 1. Omne præteritum necessariò verum esse: 2. Ei quod fieri possit, id quod fieri nequit non esse consequens: 3. Non posse fieri id, quod verum neque sit, neque futurum sit. Diodorus hâc pugnâ animadversâ, priorum

των δυεῖν πιθανότητι συνεχρήσατο πρὸς παράστασιν τοῦ, μηδὲν εἶναι δυνατὸν ὃ οὔτ' ἔστιν ἀληθὲς, οὔτ' ἔσται. Λοιπὸν ὁ μέν τις ταῦτα τηρήσας τῶν δυεῖν, ὅτι ἔστι τέ τι δυνατὸν, ὃ οὔτ' ἔστιν ἀληθὲς, οὔτ' ἔσται· καὶ, δυνατῷ ἀδύνατον οὐκ ἀκολουθεῖ· οὐ πᾶν δὲ παρελήλυθὸς ἀληθὲς ἀναγκαῖόν ἐστι, καθάπερ οἱ περὶ Κλεάνθην φέρεσθαι δοκοῦσιν, οἷς ἐπιπολὺ συνηγόρησεν Ἀντίπατρος. Ὁι δέ τ' ἄλλα δύο, ὅτι δυνατόν ἐστιν ὃ οὔτ' ἔστιν ἀληθὲς, οὔτ' ἔσται· καὶ, πᾶν παρελήλυθὸς ἀληθὲς ἀναγκαῖόν ἐστιν· δυνατῷ δ' ἀδύνατον ἀκολουθεῖ. Τὰ τρία δ' ἐκεῖνα, τηρῆσαι ἀμήχανον, διὰ τὸ κοινὴν εἶναι αὐτῶν μάχην. Ἂν οὖν τίς μου πύθηται, Σὺ δὲ ποῖα αὐτῶν τηρεῖς; Ἀποκρινοῦμαι πρὸς αὐτὸν, Ὅτι οὐκ οἶδα. παρείληφα δ' ἱστορίαν τοιαύτην, ὅτι Διόδωρος μὲν ἐκεῖ- Κεφ. ιθ'.

να

orum duorum probabilitate ad probandum illud, Nihil posse fieri quod verum neque sit, neque futurum sit, usus est. Restat ut alius hæc de duobus teneat, et, Posse aliquid fieri quod verum neque sit, neque futurum sit: et, Ei quod fieri possit, non esse consequens id quod fieri nequeat: non autem omne præteritum necessariò verum esse, quæ Cleanthis et sectatorum ejus sententia esse videtur, quibus copiosè patrocinatur Antipater. Alius verò reliqua duo, posse fieri quod neque verum sit, neque futurum sit; et, Omne præteritum necessariò verum esse: et, Ei quod fieri possit, esse consequens id quod fieri nequeat. Tria autem illa, quod ex æquo inter sese pugnant, nullâ ratione tueri queas. Quòd si quis me roget, quænam ex istis ipse tuear? respondebo, me nescire: sed illud accepisse, Diodorum illa tenuisse, Pan-

Κεφ. ιθ'. να ἐτήρει, οἱ δὲ περὶ Πανθοίδην ἕτεροι καὶ Κλεάνθην τὰ ἄλλα, οἱ δὲ περὶ Χρύσιππον τὰ ἄλλα. Σὺ οὖν τί; Οὐδὲ γέγονα πρὸς τούτῳ, τῷ βασανίσαι τὴν ἐμαυτοῦ φαντασίαν, καὶ συγκρῖναι τὰ λεγόμενα, καὶ δόγμά τι ἐμαυτοῦ ποιήσασθαι κατὰ τὸν τόπον. Διατοῦτο οὐδὲν διαφέρω τοῦ γραμματικοῦ. Τίς ἦν ὁ τοῦ Ἕκτορος πατήρ; Πρίαμος. Τίνες ἀδελφοί; Ἀλέξανδρος καὶ Δηΐφοβος. Μήτηρ δ' αὐτῶν τίς; Ἑκάβη. Παρείληφα ταύτην τὴν ἱστορίαν. Παρὰ τίνος; Παρ' Ὁμήρου. Γράφει δὲ περὶ τῶν αὐτῶν, δοκῶ, καὶ Ἑλλάνικος, καὶ εἴ τις ἄλλος τοιοῦτος. Κἀγὼ περὶ τοῦ κυριεύοντός τι ἄλλο ἔχω ἀνωτέρω; Ἀλλ' ἂν ὦ κενὸς, μάλιστα ἐπὶ συμποσίῳ, καταπλήσσομαι τοὺς παρόντας, ἐξαριθμούμενος τοὺς γεγραφότας. Γέγραφε δὲ καὶ Χρύσιππος θαυμαστῶς ἐν τῷ πρώτῳ περὶ δυνατῶν. καὶ Κλεάνθης δ' ἰδίᾳ

thœdem verò, et Cleanthem cætera, Chryſippum item alia. Tu verò quid? Non in eo elaboravi, ut in hoc cogitationem meam exercerem, et ſententias inter ſe conferrem, et meum aliquod decretum facerem in hoc loco. Quapropter nihil à Grammatico differo. Quis fuit Hectoris pater? Priamus. Qui fratres? Alexander et Deiphobus. Quæ eorum mater? Hecuba. Hiſtoriam hanc accepi. A quo? Ab Homero. Sed et Hellanicus opinor iiſdem de rebus ſcribit, et id genus alii. Ego quoque de ratione Dominante quid aliud habeo ſublimius? Verùm ego convivas, cùm vaniſſimus ſum, enumerandis ſcriptoribus attonitos reddo. Scripſit autem et Chryſippus præclarè primo libro περὶ δυνατῶν. Eſt et Cleanthis peculiaris de iiſdem rebus ſen-

ἰδίᾳ γέγραφε περὶ τούτου, καὶ Ἀρχέδημος. γέγραφε δὲ καὶ Ἀντίπατρος, οὐ μόνον δ' ἐν τοῖς περὶ δυνατῶν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἰδίαν ἐν τοῖς περὶ τοῦ κυριεύοντος. Οὐκ ἀνέγνωκας τὴν σύνταξιν; Οὐκ ἀνέγνωκα. Ἀνάγνωθι. Καὶ τί ὠφεληθήσεται; Φλυαρότερος ἔσται καὶ ἀκαιρότερος, ἢ νῦν ἐστι. Σοὶ γὰρ τί ἄλλο προσγέγονεν ἀναγνόντι; ποῖον δόγμα πεποίησαι κατὰ τὸν τόπον; Ἀλλ' ἐρεῖς ἡμῖν Ἑλένην καὶ Πρίαμον, καὶ τὴν τῆς Καλυψοῦς νῆσον, τὴν οὔτε γενομένην, οὔτ' ἐσομένην. Καὶ ἐνταῦθα μὲν οὐδὲν μέγα τῆς ἱστορίας κρατεῖν, ἴδιον δὲ δόγμα μηδὲν πεποιῆσθαι. Ἐπὶ τῶν ἠθικῶν δὲ πάσχομεν αὐτὸ πολὺ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τούτων. Εἰπέ μοι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Ἄκουε. Κεφ. ιθ'.

Ἰλιόθεν με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσεν.

Τῶν

sententia. Archedemus item atque Antipater scripsit, neque solùm περὶ δυνατῶν, sed etiam περὶ τοῦ κυριεύοντος. Non legisti opus? Non legi. Lege. Et quem indè fructum capiet? Nugatior et importunior erit quàm priùs. Quid enim eâ lectione tu aliud consecutus es? quod in eo loco decretum feciſti? Helenam quidem et Priamum et Calypsùs insulam recenses, quæ neque fuit, neque futura est. Neque verò hic magna res est, historiâ contentum nullum proprium decretum statuere. Sed in disputatione de moribus idem hoc multò magìs nobis accidit, quàm in illis. Dic mihi de rebus bonis et malis. Audi:

Ab Ilio me ferens ventus Ciconibus appulit.

Eorum

Κεφ. ιθ'. Τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἀγαθά, τὰ δὲ κακά, τὰ δ' ἀδιάφορα. Ἀγαθὰ μὲν οὖν αἱ ἀρεταὶ, καὶ τὰ μετέχοντα αὐτῶν· Κακὰ δὲ κακίαι, καὶ τὰ μετέχοντα κακίας· Ἀδιάφορα δὲ, τὰ μεταξὺ τούτων, πλοῦτος, ὑγίεια, ζωὴ, θάνατος, ἡδονὴ, πόνος. Πόθεν οἶδας; Ἑλλάνικος λέγει ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς. Τί γὰρ διαφέρει τοῦτο εἰπεῖν, ἢ ὅτι Διογένης ἐν τῇ ἠθικῇ, ἢ Χρύσιππος, ἢ Κλεάνθης; Βεβασάνικας οὖν τι αὐτῶν, καὶ δόγμα σεαυτοῦ πεποίησαι; Δείκνυε πῶς εἴωθας ἐν πλοίῳ γυμνάζεσθαι· μέμνησαι ταύτης τῆς διαιρέσεως, ὅταν ψοφήσῃ τὸ ἱστίον, καὶ ἀνακραυγάσαντί σοι κακόσχολος παραστὰς εἴπῃ, Λέγε μοι, τοὺς Θεοὺς δοι, ὄφα πρφὴν ἔλεγες· Μή τι κακία ἐστὶ τὸ ναυαγῆσαι; μή τι κακιας μετέχον; Οὐκ ἄρας ξύλον ἐνσείσεις αὐτῷ; Τί ἡμῖν καὶ σοὶ, ἄνθρωπε; Ἀπολ-

Eorum quæ ſunt, alia bona ſunt, alia mala, alia indifferentia. Bona ſunt virtutes, et his affinia quæ ſunt: Mala, vitia, et vitioſa: Indifferentia, quæ his interjecta ſunt; ut divitiæ, ſanitas, vita, mors, voluptas, dolor. Unde ſcis? Hellanicus in hiſtoria Ægyptiorum refert. Quid enim intereſt, ſic reſpondere; an verò Diogenem in doctrina de moribus, aut Cleanthem Chryſippúmve citare? Nunquid ergò ea explorâſti? numquod eorum tuum decretum feciſti? Oſtende quomodo conſueveris in navi exerceri: memento diviſionis hujus cùm velum ſtrepit, et tibi exclamanti aliquis malè feriatus dicit, Refer mihi, per Deos, ea quæ dudum diſſerebas. Nunquid facere naufragium, vitium eſt? num vitioſum? Non tu fuſtem in caput illi impinges? Quid nobis tecum rei eſt, homo? Perimus, et tu adveniens

ludos

Ἀπολλύμεθα, καὶ σὺ ἐλθὼν παίζεις. Ἂν δέ σε Κεφ. ιθ'.
ὁ Καίσαρ μεταπέμψηται κατηγορούμενον, μέμνησαι τῆς διαιρέσεως; Ἂν τις σοι εἰσιόντι καὶ ὠχριῶντι ἅμα καὶ τρέμοντι, προσελθὼν εἴπῃ, Τί τρέμεις, ἄνθρωπε; περὶ τίνων σοι ἐστὶν ὁ λόγος; μή τι ἔσω ὁ Καίσαρ ἀρετὴν καὶ κακίαν τοῖς εἰσερχομένοις δίδωσι; Τί μοι ἐμπαίζεις καὶ σὺ πρὸς τοῖς ἐμοῖς κακοῖς; Ὅμως φιλόσοφε, εἰπέ μοι, τί τρέμεις; οὐχὶ θάνατός ἐστι τὸ κινδυνευόμενον, ἢ δεσμωτήριον, ἢ πόνος τοῦ σώματος, ἢ φυγή, ἢ ἀδοξία; Τί γὰρ ἄλλο; Μήτι κακία; μήτι μέτεχον κακίας; Σὺ οὖν τίνα ταῦτα ἔλεγες; Τί ἐμοὶ καὶ σοὶ ἄνθρωπε; Ἀρκεῖ ἐμοὶ τὰ ἐμαὶ κακά. Καὶ καλῶς λέγεις. Ἀρκεῖ γάρ σοι τὰ σὰ κακά, ἡ ἀγέννεια, ἡ δειλία, ἡ ἀλαζονεία, ἣν ἠλαζονεύου ἐν τῇ σχολῇ καθήμενος. Τί τοῖς ἀλλοτρίοις ἐκαλλωπίζου; τί Στωϊκὸν ἔλεγες σεαυτόν;

ludos facis. Cùm reus ad Cæsarem accerseris, memento divisionis hujus. Si quis ingresso tibi ac pallenti dixerit, Quid tremis homo? quæ tua res agitur? nunquid intus Cæsar virtutem et vitium ingredientibus largitur? Quid et tu meis malis insultas? Tamen, philosophe, dic mihi, quid tremis? Nonne mortis aut carceris periculum est, aut doloris corporis, aut exilii, aut ignominiæ? Quid verò aliud? Nunquid in istis vitium est, aut aliqua vitii pars? Quid his de rebus ipse disseruisti? Quid mihi rei tecum est homo? Mala mihi mea sufficiunt. Rectè dicis. Sufficiunt enim tibi tua mala, degener animus, timiditas, arrogantia, quam præ te ferebas in scholâ sedens. Quid alieno splendore gloriabaris? cur te Stoicum profitebaris? Observate vosmet

Κεφ. ιθ'. τόν; Τηρεῖτε οὕτως ἑαυτοὺς ἐν οἷς πράσσετε, καὶ εὑρήσετε τίνος ἔσθ' αἱρέσεως. τοὺς πλείστους ὑμῶν Ἐπικουρείους εὑρήσετε, ὀλίγους τινὰς Περιπατητικούς, καὶ τούτους ἐκλελυμένους. Ποῦ γὰρ ἴν' ὑμεῖς τὴν ἀρετὴν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἴσην, ἢ καὶ κρείττονα, ἔργῳ ὑπολάβητε; Στωϊκὸν δὲ δείξατέ μοι, εἴ τινα ἔχετε. Ποῦ; ἢ πῶς; Ἀλλὰ τὰ λογάρια τὰ Στωϊκὰ λέγοντας μυρίους. τὰ γὰρ Ἐπικούρεια αὐτοὶ οὗτοι χεῖρον λέγουσι; τὰ γὰρ περιπατητικὰ οὐκ αὐτὰ ὁμοίως ἀκριβοῦσι; Τίς οὖν ἐστι Στωϊκός; ὡς λέγομεν ἀνδριάντα Φειδιακὸν τὸν τετυπωμένον κατὰ τὴν τέχνην τοῦ Φειδίου· οὕτω τινά μοι δείξατε κατὰ τὰ δόγματα ἃ λαλεῖ τετυπωμένον· δείξατέ μοι τινὰ νοσοῦντα καὶ εὐτυχοῦντα, κινδυνεύοντα καὶ εὐτυχοῦντα, ἀποθνήσκοντα καὶ εὐτυχοῦντα, πεφυγαδευμένον καὶ εὐτυ-

αυτοι. M.

vosmet ipsos quidnam agatis, atque ita invenietis cujus sectæ sitis. plerosque vestrum invenietis Epicureos, paucos Peripateticos, eosque effœminatos. Nam unde apparebit? quo facto demonstrabitis, persuasum habere vos, virtutem cæteris rebus omnibus parem, aut etiam superiorem esse? Stoicum, si quem habetis, ostendite mihi. Ubi, aut quomodo? Eorum quidem qui ratiunculas Stoicas edisserant, ostendetis infinitos. nam hi ipsi et Epicuri decreta pejus recensent: Peripatetica etiam non eadem, qua illi, subtilitate tractant. Quis ergò est Stoicus? ut Phidiacam statuam dicimus, ad Phidiæ artem expressam: ità mihi aliquem ostendite, ad ea quæ profitetur dogmata expressum: ostendite mihi aliquem, qui et ægrotet, et beatus sit; qui et in periculo sit, et beatus; qui et moriatur, et sit beatus; qui et

ἐυτυχοῦντα, ἀδοξοῦντα καὶ ἐυτυχοῦντα. Δείξατ' ἐπιθυμῶ τινα, νὴ τοὺς Θεούς, ἰδεῖν Στωϊκόν. Ἀλλ' οὐκ ἔχετε τὸν πεπαιδευμένον δεῖξαι· τὸν γε τυπούμενον δείξατε, τὸν ἐπὶ ταῦτα κεκλημότα. ἐυεργετήσατέ με· μὴ φθονήσητε ἀνθρώπῳ γέροντι, ἰδεῖν θέαμα ὃ μέχρι νῦν οὐκ εἶδον. Οἶσθε ὅτι τὸν Δία τοῦ Φειδίου δείξετε, ἢ τὴν Ἀθηνᾶν, ἐλεφάντινον καὶ χρυσοῦν κατασκεύασμα; Ψυχὴν δειξάτω τις ὑμῶν ἀνθρώπου, θέλοντος ὁμογνωμονῆσαι τῷ Θεῷ, καὶ μηκέτι μήτε Θεὸν μήτ' ἄνθρωπον μέμφεσθαι, μὴ ἀποτυχεῖν τινός, μὴ περιπεσεῖν τινὶ, μὴ ὀργισθῆναι, μὴ φθονῆσαι, μὴ ζηλοτυπῆσαι· τί γὰρ δεῖ περιπλέκειν; Θεὸν ἐξ ἀνθρώπου ἐπιθυμοῦντα γενέσθαι, καὶ ἐν τῷ σωματίῳ τούτῳ τῷ νεκρῷ περὶ τῆς πρὸς τὸν Δία κοινωνίας βουλευόμενον. Δείξατε. ἀλλὰ οὐκ ἔχετε. Τί Κεφ. ιθ'.

et relegetur, et beatus sit; qui in ignominiâ sit, et beatus. Ostendite: Stoicum, ità me Dii ament, videre cupio. At informatum ostendere non potestis; eum tamen qui formetur ostendite, qui ad ista vocet. hoc in me beneficium conferte: nè invidete homini seni spectaculum, quo nunquam per omnem ætatem frui licuit. Putatis Phidiæ Jovem aut Minervam à vobis postulari, eburneam aut auream fabricam? Animum ostendat aliquis vestrûm hominis, qui idem cum Deo sentire velit, posthac nec Deum nec homines culpaturus; qui nullâ re frustretur, qui nullo casu lædatur, qui non irascatur, qui invideat nemini, qui non æmuletur: qui (quid enim ambagibus est opus?) ex homine Deus fieri desideret, et in hoc mortali corpore societatem Jovis cogitet. Ostendite. non potestis.

Κεφ. ιθ'. Τί οὖν αὐτοῖς ἐμπαίζετε, καὶ τοὺς ἄλλους κυβεύετε; καὶ περιθέμενοι σχῆμα ἀλλότριον, περιπατεῖτε κλέπται καὶ λωποδύται τούτων τῶν οὐδὲν ὑμῖν προσηκόντων ὀνομάτων καὶ πραγμάτων; Καὶ νῦν ἐγὼ μὲν παιδευτής εἰμι ὑμέτερος· ὑμεῖς δὲ παρ' ἐμοὶ παιδεύεσθε. κἀγὼ μὲν ἔχω ταύτην ἐπιβολὴν ἀποτελέσαι ὑμᾶς ἀκωλύτους, ἀναναγκάστους, ἀπαραποδίστους, ἐλευθέρους, εὐροοῦντας, εὐδαιμονοῦντας, εἰς τὸν Θεὸν ἐφορῶντας ἐν παντὶ μικρῷ καὶ μεγάλῳ· Ὑμεῖς δὲ ταῦτα μαθησόμενοι καὶ μελετήσοντες πάρεστε. Διατί οὖν οὐκ ἀνύετε τὸ ἔργον, εἰ καὶ ὑμεῖς ἔχετ' ἐπιβολὴν οἵαν δεῖ; κἀγὼ πρὸς τῇ ἐπιβολῇ, καὶ παρασκευὴν οἵαν δεῖ; Τί τὸ λοιπόν ἐστιν; Ὅταν ἴδω τέκτονα, ὅταν ὕλη πάρεστι παρακειμένη, ἐκδέχομαι τὸ ἔργον. Καὶ ἐνθάδε τοίνυν ὁ τέκτων ἐστί, ἡ ὕλη ἐστί·

f. Tas

Quid ergò et vosmetipsos deluditis et aliis imponitis? et alienâ personâ sumptâ, circuitis furum et grassatorum instar, et nomina et res alienas usurpantes? Ac ego quidem nunc vester sum institutor; vos autem à me instituimini: mihi propositum est, eos efficere vos, qui non prohiberi, non cogi, non impediri possint, qui liberi sint, quibus prosperè felicitérque succedant omnia, qui in magnis æquè ac parvis rebus omnibus Deum intueantur. Vos verò adestis, ut hæc discatis et exerceatis. Cur ergò opus non absolvitis, si et vos id propositum habetis quod oportet, et ego, præter propositum, apparatum etiam quo est opus? Quid adhuc deest? Cùm fabrum video, cùm materia in promptu est, exspecto opus. Et hìc ergò faber adest, materia suppetit; quid nobis

ἐστί· τί ἡμῖν λείπει; Οὐκ ἔστι διδακτὸν τὸ πρᾶγμα; Διδακτόν. Οὐκ ἔστιν οὖν ἐφ' ἡμῖν; Μόνον μὲν οὖν τῶν ἄλλων πάντων. οὔτε πλοῦτός ἐστιν ἐφ' ἡμῖν, οὔθ' ὑγίεια, οὔτε δόξα, οὔτε ἄλλό τι ἁπλῶς, πλὴν ὀρθὴ χρῆσις φαντασιῶν. τοῦτο ἀκώλυτον φύσει μόνον, τοῦτο ἀνεμπόδιστον. Διατί οὖν οὐκ ἀνύετε; εἴπατέ μοι τὴν αἰτίαν. ἢ γὰρ παρ' ἐμὲ ἀνύεται, ἢ παρ' ὑμᾶς, ἢ παρὰ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος. Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐνδεχόμενον, καὶ μόνον ἐφ' ἡμῖν. Λοιπὸν οὖν ἢ παρ' ἐμέ ἐστιν, ἢ παρ' ὑμᾶς, ἢ ὅπερ ἀληθέστερον, παρ' ἀμφοτέρους. Τί οὖν θέλετε; Ἀρξώμεθά ποτε τοιαύτην ἐπιβολὴν κομίζειν ἐνταῦθα· πρὸ μέχρι νῦν ἀφῶμεν· ἀρξώμεθα. Μόνον πιστεύσατέ μοι, καὶ ὄψεσθε. Κεφ. ιθ'.

ΚΕΦ.

bis deeſt? Res doceri non poteſt? Imò poteſt. Non eſt autem in poteſtate noſtra? Imò unum hoc è cæteris rebus omnibus. neque opes in noſtra poteſtate ſunt, neque ſanitas, neque gloria, nec aliud denique quicquam, præter rectum viſorum uſum. unum hoc naturâ eſt ejuſmodi, ut nec prohiberi nec impediri poſſit. Cur igitur non perfecti eſtis? dicite mihi cauſam? nam cur non perfecti eſtis vel ego in culpâ ſum, vel vos, vel ipſa rei natura. Res ipſa in medio eſt, ſoláque nos penes. Reſtat igitur ut culpa vel mea ſit, vel veſtra, aut quod verius eſt, amborum. Quid ergò vultis? Incipiamus tandem tale propoſitum huc afferre: quæ præterierunt omittamus: incipiamus. Tantùm mihi credite, et videbitis.

Κεφ. κ'.

ΚΕΦ. κ'.

Πρὸς Ἐπικουρείους καὶ Ἀκαδημαϊκούς.

Τοῖς ὑγιέσι καὶ ἐναργέσιν ἐξαναίγκης καὶ οἱ ἀντιλέγοντες προσχρῶνται. καὶ σχεδὸν τοῦτο μέγιστον ἄν τις ποιήσαιτο τεκμήριον τοῦ ἐναργές τι εἶναι, τὸ ἐπάναγκες εὑρίσκεσθαι καὶ τῷ ἀντιλέγοντι συγχρήσασθαι αὐτῷ. Οἷον εἴ τις ἀντιλέγοι τῷ εἶναί τι καθολικὸν ἀληθές· δῆλον ὅτι τὴν ἐναντίαν ἀπόφασιν οὗτος ὀφείλει ποιήσασθαι, οὐδὲν ἔστι καθολικὸν ἀληθές. Ἀνδράποδον, οὐδὲ τοῦτο; Τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ τοῦτο, ἢ οἷον, εἴ τί ἐστι καθολικόν, ψεῦδός ἐστι; Πάλιν, ἄν τις παρελθὼν λέγῃ, Γίνωσκε ὅτι οὐδέν ἐστι γνωστόν, ἀλλὰ πάντα ἀτέκμαρτα. ἢ ἄλλος, ὅτι πίστευσόν μοι καὶ ὠφεληθήσῃ· οὐδὲν δεῖ ἀνθρώπῳ πίστ-

πιστ-

CAP. XX.

Ad Epicureos et Academicos.

EA quæ ſana et evidentia ſunt, ii etiam qui contra dicunt, neceſſariò adhibent. et hoc maximo ferè argumento probari queat, eſſe aliquid evidens, quò adverſarium etiam id neceſſariò adhibere conſtat. Veluti ſi quis neget, aliquid universè eſſe verum; is utique contrarium aſſerere debebit, nihil eſſe universè verum. Mancipium, nè hoc quidem. Quid enim id eſt aliud, quàm ſi dicas, Si quid univerſum eſt, falſum eſt? Rurſus, ſi quis progreſſus dicat, Scito nihil ſciri poſſe, ſed ita eſſe omnia, de quibus nulla certa

πιστεύειν. ἢ πάλιν ἄλλος, Μάθε παρ' ἐμοῦ, ἄνθρωπε, ὅτι οὐδὲν ἐνδέχεται μαθεῖν· ἐγώ σοι λέγω τοῦτο, καὶ διδάξω σε ἐὰν θέλῃς. Τίνι οὖν τούτων διαφέρουσιν οὗτοί τινές ποτε οἱ Ἀκαδημαϊκοὺς αὐτοὺς λέγοντες; Ὦ ἄνθρωποι, συγκατάθεσθε ὅτι οὐδεὶς συγκατατίθεται· πιστεύσατε ἡμῖν ὅτι οὐδεὶς πιστεύει οὐδενί. Οὕτω καὶ Ἐπίκουρος, ὅταν ἀναιρεῖν θέλῃ τὴν φυσικὴν κοινωνίαν ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους, αὐτῷ τῷ ἀναιρουμένῳ συγχρῆται. Τί γὰρ λέγει; Μὴ ἐξαπατᾶσθε, ἄνθρωποι, μηδὲ παράγεσθε, μηδὲ διαπίπτετε· οὐκ ἔστι φυσικὴ κοινωνία τοῖς λογικοῖς πρὸς ἀλλήλους· πιστεύσατέ μοι. οἱ δὲ τἀ ἕτερα λέγοντες, ἐξαπατῶσιν ὑμᾶς, καὶ παραλογίζονται. Τί οὖν σοι μέλει; ἄφες ἡμᾶς ἐξαπατηθῆναι, μήτι χεῖρον ἀπαλλάξει, ἂν πάντες οἱ ἄλλοι πεισθῶμεν ὅτι Κεφ. κ'.

φυσικὴ

certa conjectura fieri poſſit. aut alius ſibi fidem haberi jubeat, ut fructum indè capias, Nihil homini eſſe credendum, aut alius: Heus homo, diſce à me, nihil diſci poſſe; Ego tibi hoc dico, tèque docebo, ſi voles. Agè, quod inter hos et illos intereſt, qui ſe Academicos profitentur? O homines, aſſentimini quòd nemo aſſentiatur: credite nobis, quòd nemo cuiquam quicquam credat. Sic et Epicurus cùm naturâ conſtitutam ſocietatem hominum inter ipſos tollere conatur, id ipſum quod tollit adhibet. Quid enim ait? *Nolite decipi, homines, nolite ſeduci, nolite in fraudem illici: non eſt ratione præditis animantibus naturâ ulla inter ſe ſocietas, mihi credite. qui verò aliud dicunt, vos decipiunt, et in fraudem illiciunt.* Quid verò id tuâ refert? ſine decipi nos. num minus è re tuâ foret, ſi nos cæteri omnes perſuaſum

Κεφ. κ'. φυσική ἐστιν ἡμῖν κοινωνία πρὸς ἀλλήλους; καὶ ταύτην δεῖ παντὶ τρόπῳ φυλάσσειν; Καὶ πολὺ κρεῖσσον καὶ ἀσφαλέστερον; Ἄνθρωπε, τί ὑπὲρ ἡμῶν φροντίζεις; τί δι' ἡμᾶς ἀγρυπνεῖς; τί λυχνον ἅπτεις; τί ἐπανίστασαι; τί τηλικαῦτα βιβλία συγγράφεις; Μή τις ἡμῶν ἐξαπατηθῇ περὶ Θεῶν, ὡς ἐπιμελουμένων ἀνθρώπων; ἢ, μή τις ἄλλην οὐσίαν ὑπολάβῃ τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ ἡδονήν; Εἰ γὰρ οὕτω ταῦτα ἔχει, βαλὼν κάθευδε, καὶ τὰ τοῦ σκώληκος ποίει, ὧν ἄξιον ἔκρινας σεαυτόν· ἔσθιε, καὶ πίνε, καὶ συνουσίαζε, καὶ ἀφόδευε, καὶ ῥέγκε. Τί δέ σοι μέλει, πῶς οἱ ἄλλοι ὑπολήψονται περὶ τούτων; πότερον ὑγιῶς, ἢ οὐχ ὑγιῶς; Τί γάρ σοι καὶ ἡμῖν; Τῶν γὰρ προβάτων σοι μέλει, ὅτι παρέχει ἡμῖν αὐτὰ καρπούμενα, καὶ ἀμελχθησόμενα, καὶ τὸ τελευταῖον κατακοπησόμενα.

ſuaſum habeamus, naturalem inter nos ſocietatem conſtitutam, eámque omnibus modis eſſe conſervandam? Imo etiam multò melius et tutius. Quid tu, homo, de nobis ſolicitus es? quid propter nos vigilas? quid lucernam accendis? quid ſurgis? quid tot libros conſcribis? Nè quis noſtrûm decipiatur de Diis, quaſi ii curent res mortalium? aut, nè quis aliam boni naturam eſſe putet, niſi voluptatem? Nam ſi ità res ſe habet, in lectulo tuo quieſcito, et quæ ſunt vermes ea facito, quibus te dignum judicâſti: ede, bibe, lude cum mulieribus, ventrem leva, ſterte. Quid verò ad te attinet, quid iſtis de rebus alii ſentiant? recténe, an ſecus? Quid enim nobis tecum rei eſt? Tu enim oves eò curas, quòd ſe patiuntur à nobis tonderi, mulgeri, ac denique jugulari. An non optabile eſſet, homines à Stoicis

delinitos

μενας; Οὐχὶ δ' εὐκταῖον ἦν, εἰ ἐδύναντο οἱ ἄν- Κεφ. κ'.
θρωποι κατακηληθέντες καὶ ἐπαεισθέντες ὑπὸ τῶν Στωϊκῶν ἀπονυστάζειν, καὶ παρέχειν σοι καὶ τοῖς ὁμοίοις καρησομένους καὶ ἀμελχθησομένους ἑαυτούς; Πρὸς γὰρ τοὺς Συνεπικουρείους ἔδει σε ταῦτα λέγειν, οὐχὶ δὲ πρὸς ἐκείνους ἀποκρύπτεσθαι; Πολὺ μάλιστ' ἐκείνους πρὸ πάντων ἀναπείθειν, ὅτι φύσει κοινωνικοὶ γεγόναμεν, ὅτι ἀγαθὸν ἡ ἐγκράτεια· ἵνα σοι πάντα τηρῆται. Ἢ πρός τινας μὲν δεῖ φυλάττειν ταύτην τὴν κοινωνίαν, πρός τινας δ' οὔ; Πρὸς τίνας οὖν δεῖ τηρεῖν; πρὸς τοὺς ἀντιτηροῦντας, ἢ πρὸς τοὺς παραβατικῶς αὐτὴν ἔχοντας; Καὶ τίνες παραβατικώτερον αὐτὴν ἔχουσιν ὑμῶν τῶν ταῦτα διειληφότων; Τί οὖν ἦν τὸ ἐγεῖρον αὐτὸν ἐκ τῶν ὕπνων, καὶ ἀναγκάζον γράφειν ἃ ἔγραφε; Τί γὰρ ἄλλο, ἢ τὸ πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις ἰσχυρότατον, ἡ Φύσις ἕλκουσα ἐπὶ τὸ

delinitos et ſveluti magicis carminibus conſopitos dormitare, séque præbere tibi et tui ſimilibus tondendos et mulgendos? Hæccine quidem apud gregales tuos dicenda erant, non verò celanda illos? Imò potiùs efficiendum, ut ante alios omnes crederent, naturâ nos ſociabiles eſſe; continentiam eſſe bonam: ut tibi omnia conſervarentur. An verò ſocietas hæc erga alios ſervanda, erga alios non ſervanda eſt? Erga quos ergò ſervanda eſt? nunquid erga eos qui viciſſim eam ſervant, an eos qui violant? Qui verò eam magìs violant quàm vos, qui iſta docetis? Quid ergò erat quod eum è ſomnis excitaret, et ad ea quæ ſcripſit, ſcribenda impelleret? Quid verò aliud niſi rerum humanarum potentiſſima Natura, invitum et gementem, in ſuam

Κεφ. κ'. τὸ αὐτῆς βούλημα, ἔχοντα καὶ στέργοντα; Ὅτι γὰρ δοκεῖ σοι ταῦτα τὰ ἀκοινώνητα, γράψον αὐτὰ, καὶ ἄλλοις ἀπόλιπε, καὶ ἀγρύπνησον δι' αὐτὰ, καὶ αὐτὸς ἔργῳ κατήγορος γένου τῶν σαυτοῦ δογμάτων. Εἶτα Ὀρέστην μὲν ὑπὸ Ἐρινύων ἐλαυνόμενον φῶμεν ἐκ τῶν ὕπνων ἐξεγείρεσθαι· τοῦτον δ' οὐ χαλεπώτεραι αἱ Ἐρινύες καὶ Ποιναὶ ἐξήγειρον καθεύδοντα, καὶ οὐκ εἴων ἠρεμεῖν, ἀλλ' ἠνάγκαζον ἐξαγγέλλειν τὰ αὐτοῦ κακά, ὥσπερ τοὺς Γάλλους ἡ μανία καὶ ὁ οἶνος; Οὕτως ἰσχυρόν τι καὶ ἀνίκητόν ἐστιν ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη. Πῶς γὰρ δύναται ἄμπελος μὴ ἀμπελικῶς κινεῖσθαι, ἀλλ' ἐλαϊκῶς; ἡ ἐλαία πάλιν μὴ ἐλαϊκῶς, ἀλλ' ἀμπελικῶς; Ἀμήχανον, ἀδιανόητον. Οὐ τοίνυν οὐδ' ἄνθρωπον ἔστιν ὅτε παντελῶς ἀπολέσαι τὰς κινήσεις τὰς ἀνθρωπικάς· καὶ οἱ ἀποκοπτόμενοι, τάς γε προθυμίας τὰς τῶν ἀνδρῶν ἀπο-

am voluntatem eum pertrahens? Quia enim tibi videtur, *Nullam esse societatem*; ista scribito, et aliis relinquito, et vigilato propterea, et ipse re ipsa tua decreta accusato. Ergò Orestem à Furiis agitatum, somno excussum esse dicemus: istum verò, à sævioribus Furiis et Diris è somno excitatum, et quiete excussum esse non dicemus, quæ eum sua mala, veluti Gallos furor aut vinum, enuntiare coegerunt? Adeò fortis et invicta res est natura humana. Quì enim vitis non more vitis moveri potest, sed more oleæ? aut olea non ut olea, sed ut vitis? Nullâ ratione hoc fieri, nullâ cogitatione comprehendi potest. Ergò fieri non potest, ut homo prorsus motum humanum amittat: cùm iis etiam, quibus virilia amputantur, virilia tamen desideria am-

ἀποκόψασθαι οὐ δύνανται. Οὕτω καὶ Ἐπίκουρος, Κεφ. κ'.
τὰ μὲν ἀνδρὸς πάντ' ἀπεκόψατο, καὶ τὰ οἰκοδεσπότου, καὶ πολίτου, καὶ φίλου· τὰς δὲ προθυμίας τὰς ἀνθρωπικὰς οὐκ ἀπεκόψατο· οὐ γὰρ ἠδύνατο· οὐ μᾶλλον ἢ οἱ ἀταλαίπωροι Ἀκαδημαϊκοὶ τὰς αἰσθήσεις τὰς αὐτῶν ἀποβαλεῖν ἢ ἀποτυφλῶσαι δύνανται, καί τοι τοῦτο μάλιστα πάντων ἐσπουδακότες. Τίς ἡ ἀτυχία; λαβών τις παρὰ τῆς Φύσεως μέτρα καὶ κανόνας εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐ προσφιλοτεχνεῖ τούτοις προσθεῖναι καὶ προσεργάσασθαι τὰ λείποντα; ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον, εἴ τι καὶ ἐκεῖ γνωστικὸν τῆς ἀληθείας, ἐξαιρεῖν πειρᾶται, καὶ ἀπολλύειν. Τί λέγεις, φιλόσοφε; τὸ εὐσεβὲς καὶ τὸ ὅσιον, ποῖόν τι σοι φαίνεται; ἂν θέλῃς, κατασκευάσω ὅτι ἀγαθόν; Ναί· κατασκεύασον, ἵν' οἱ πολῖται ἡμῶν ἐπι-

amputari non poſſint. Sic Epicurus etiam omnia quæ ſunt viri, quæ patrisfamilias, quæ civis, quæ amici, amputavit: ſed humana deſideria non amputavit: neque enim potuit: non magìs quàm ſocordes Academici ſenſus ſuos abjicere aut excæcare poſſunt, quamvìs id maximè ſtuduerint. Quæ eſt iſta infelicitas, cùm à Natura menſuras et regulas cognoſcendæ veritatis acceperis, te non dare operam ut adjicias atque adjungas ea quæ deſunt? imò verò contra, ſi quid vel illîc ad cognitionem veritatis facit, in eo te elaborare, ut id auferas et perdas? Quid ais philoſophe? de pietate et ſanctitate quidnam tibi videtur? ſi voles, oſtendam res eſſe bonas? Utique oſtendito, ut noſtri cives ad cultum numinis convertantur, et maximarum rerum neglectum ab-

Κεφ. κ'. ἐπιστρἀφέντες τιμῶσι τὰ Θεῖον, καὶ σωζωνται ποτε ῥαθυμοῦντες περὶ τὰ μέγιστα. Ἔχεις οὖν τὰς κατασκευάς; Ἔχω, καὶ χάριν σοἰδα. Ἐπεὶ οὖν ταῦτά σοι λίαν ἀρέσκει, λάβε τὰ ἐναντία· ὅτι Θεοὶ οὔτ' εἰσὶν, εἴτε καὶ εἰσὶν, οὐκ ἐπιμελοῦνται ἀνθρώπων, οὐδὲ κοινόν τι ἡμῖν ἐστι πρὸς αὐτούς· τὰ, τ' εὐσεβὲς τοῦτο καὶ ὅσιον παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις λαλούμενον, κατάψευσμά ἐστιν ἀλαζόνων ἀνθρώπων καὶ σοφιστῶν, ἢ νὴ Δία, νομοθετῶν, εἰς φόβον καὶ ἐπίσχεσιν τῶν ἀδικούντων. Εὖ φιλόσοφε, ὠφέλησας ἡμῶν τοὺς πολιτὰς, ἀνεκτήσω τοὺς νέους ἅπαντας ἤδη πρὸς καταφρόνησιν τῶν Θείων. Τί οὖν; οὐκ ἀρέσκει σοι ταῦτα; Λάβε νῦν πῶς ἡ δικαιοσύνη οὐδέν ἐστι, πῶς ἡ αἰδὼς μωρία ἐστὶ, πῶς πατὴρ οὐδέν ἐστι, πῶς ὁ υἱὸς οὐδέν ἐστιν. Εὖ φιλόσοφε, ἐπίμενε, πεῖθε τοὺς νέους, ἵνα πλείονας ἔχωμεν ταὐτὰ

jiciant. Habes ergò probationes? Habeo: et ego gratiam tibi habeo. Quando ergò ista valdè tibi placent, sume contraria: Deos neque esse; neque si sint, curare homines; neque ullam nobis societatem cum illis intercedere: sed pietatem istam et sanctitatem, vulgo hominum celebratam, commentum esse insolentium hominum et sophistarum, atque adeò legum-latorum ad terrendos et coercendos injurios. Rectè philosophe, juvisti nostros cives, adolescentiam universam ad rerum divinarum contemptum jam revocâsti. Quid ergò? non ista tibi placent? Accipe nunc, justitiam nihil esse; verecundiam esse stultitiam; patrem nihil esse; filium nihil esse. Euge philosophe, perge, persuade ista adolescentibus, ut plures habeamus qui idem et sentiant et dicant:

τά σοι πεπονθότας, καὶ λέγοντας· Ἐκ τούτων τῶν λόγων ἠυξήθησαν ἡμῖν αἱ εὐνομούμεναι πόλεις· Λακεδαίμων διὰ τούτους τοὺς λόγους ἐγένετο· Λύκουργος ταῦτα τὰ πείσματα ἐνεποίησεν αὐτοῖς διὰ τῶν νόμων αὐτοῦ καὶ τῆς παιδείας, ὅτι οὔτε τὸ δουλεύειν αἰσχρόν ἐστι μᾶλλον ἢ καλόν, οὔτε τὸ ἐλευθέρους εἶναι καλὸν μᾶλλον ἢ αἰσχρόν· οἱ ἐν Θερμοπύλαις ἀποθανόντες, διὰ ταῦτα δόγματα ἀπέθανον· Ἀθηναῖοι δὲ τὴν πόλιν διὰ ποίους ἄλλους λόγους ἀπέλιπον; Εἶτα οἱ λέγοντες ταῦτα, γαμοῦσι, καὶ παιδοποιοῦνται, καὶ πολιτεύονται, καὶ ἱερεῖς καθιστᾶσιν αὐτοῖς καὶ προφήται. Τίνων; Τῶν οὐκ ὄντων. Καὶ τὴν Πυθίαν ἀνακρίνουσιν αὐτοὶ, ἵνα τὰ ψευδῆ πύθωνται· καὶ ἄλλοις τοὺς χρησμοὺς ἐξηγοῦνται. Ὦ μεγάλης ἀναισχυντίας καὶ γοητείας! Ἄνθρωπε, τί ποιεῖς; αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξελέγχεις καθ' ἡμέραν, καὶ οὐ θέλεις Κεφ. κ'.

cant: Auctæ ſunt nobis hiſce ſermonibus bene conſtitutæ reſpublicæ: Lacedæmon hujuſmodi oratione informata eſt: Lycurgus ſuis legibus et inſtitutis has perſuaſiones introduxit, néque ſervire turpe eſſe potiùs quàm honeſtum, neque libertatem honeſtam eſſe potiùs quàm turpem: qui ad Thermopylas occubuerunt, propter hæc decreta occubuerunt: Athenienſes verò quas alias ob cauſas civitatem reliquerunt? Et qui iſta dicunt, uxores ducunt, liberos procreant, rempublicam capeſſunt, et ſacerdotes ac vates ſibi conſtituunt. Quorum? Eorum qui non ſunt. Et Pythiam ſciſcitantur ipſi, ut falſa audiant, et aliis oracula enarrent. O impudentiam et impoſturam ſingularem! Homo quid agis? tu ipſe te indies coarguis, nec tamen frigidas iſtas cavillationes

Κεφ. ιθ'. λεις ἀφεῖναι τὰ ψυχρὰ ταῦτα ἐπιχειρήματα; Ἐσθίων ποῦ φέρεις τὴν χεῖρα; εἰς τὸ στόμα, ἢ εἰς τὸν ὀφθαλμόν; λουόμενος, ποῦ ἐμβαίνεις; ποτὲ τὴν χύτραν εἶπες λοπάδα, ἢ τὴν τορύνην ὀβελίσκον; Εἴ τινος αὐτῶν δοῦλος ἤμην, εἰ καὶ ἔδει με καθ' ἡμέραν ὑπ' αὐτοῦ ἐκδέρεσθαι, ἐγὼ ἂν ἐστρέβλουν αὐτόν. Βάλε ἐλάδιον, παιδάριον, εἰς τὸ βαλανεῖον. Ἔβαλλον ἂν γάριον, καὶ ἀπελθὼν κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κατέχεον. Τί τοῦτο; Φαντασία μοι ἐγένετο ἐλαίου ἀδιάκριτος, ὁμοιοτάτη, νὴ τὴν σὴν Τύχην. Δὸς ὧδε τὴν πτισσάνην. Ἤνεγκα ἂν αὐτῷ γεμίσας παροψίδα ὀξυγάρου. Οὐκ ᾔτησα τὴν πτισσάνην; Ναὶ κύριε· τοῦτο πτισσάνη ἐστί. Τοῦτο οὐκ ἔστιν ὀξύγαρον; Τί μᾶλλον ἢ πτισσάνη; Λάβε καὶ ὀσφράνθητι, λάβε καὶ γεῦσαι. Πόθεν οὖν οἶδας, εἰ αἱ αἰσθήσεις ἡμᾶς ψεύδονται; Τρεῖς, τέσσαρας τῶν συνδούλων

λων

relinquis? Inter comedendum, quò manum applicas? ori, an oculo? cùm lavas, quò ingrederis? nunquid ollam patinam dicis, aut cochleare veru? Si alicujus eorum ſervus eſſem, etiamſi quotidie vapulandum eſſet, tamen eum torquerem. Puer, conjicito oleum in balneum. Caperem garum, et in caput ejus effunderem. Quid iſtud? Viſum, per Genium tuum, perculit animum meum, garum oleo ità eſſe ſimile, ut ab eo diſcerni non poſſit. Age, affer ptiſanam. Afferrem illi patinam oxygaro plenam. Non petii ptiſanam? Petiiſti domine: hæc ptiſana eſt. Non hoc eſt oxygarum? Qui verò magìs quàm ptiſana? Cape, olfac; cape, guſta. Unde ergò nôſti, ſi nos ſenſus decipiunt? Si tres aut quatuor conſervos aſſenſores haberem, aut ad la-

queum

λων εἰ ἔσχον ὁμονοοῦντας, ἀπάγξασθαι ἂν αὐτὸν ἐποίησα ῥηγνύμενον, ἢ μεταθέσθαι. Νῦν δ' ἐντρυφῶσιν ἡμῖν, τοῖς μὲν παρὰ τῆς φύσεως δεδομένοις πᾶσι χρώμενοι, λόγῳ δ' αὐτὰ ἀναιροῦντες. Εὐχάριστοι γ' ἄνθρωποι καὶ αἰδήμονες, εἰ μηδὲν ἄλλο, καθ' ἡμέραν ἄρτους ἐσθίοντες, τολμῶσι λέγειν, ὅτι οὐκ οἴδαμεν, εἰ ἔστι τὶς Δημήτηρ, ἢ Κόρη, ἢ Πλούτων. ἵνα μὴ λέγω, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἀπολαύοντες, καὶ μεταβολῶν τοῦ ἔτους, καὶ ἄστρων, καὶ θαλάσσης, καὶ γῆς, καὶ τῆς παρὰ ἀνθρώπων συνεργίας, ὑπ' οὐδενὸς τούτων οὐδὲ κατὰ ποσὸν ἐπιστρέφονται· ἀλλὰ μόγον ἐξεμέσαι τὸ προβλημάτιον ζητοῦσι, καὶ τὸν στόμαχον χυμνάσαντες, ἀπελθεῖν ἐν βαλανείῳ. Τί δ' ἐροῦσι, καὶ περὶ τίνων, ἢ πρὸς τίνας, καὶ τί ἔσται αὐτοῖς ἐκ τῶν λόγων τούτων, οὐδὲ καταβραχὺ πεφροντίκασι· μήτις νέος εὐγενὴς ἀκούσας Κεφ. κ'.

queum illum adigerem, aut à ſententiâ deducerem. Nunc verò illudunt nobis, cùm iis quæ natura dedit, utantur omnibus, et tamen verbis ea tollant. Grati nimirum homines et verecundi, qui ut nihil aliud, at pane quotidie veſcentes, dicere tamen audent, ignorare ſe num qua Ceres ſit, aut Proſerpina, aut Pluto. nè dicam eos, cùm fruantur nocte et die, et mutationibus anni, et aſtris, et mari, et terrâ, et humanâ operâ, nullâ iſtarum rerum vel minimùm commoveri: ſed quæſtiunculam tantùm evomere ſtudere, ſtomachóque exercitato abire in balneum. Quid autem dicant, et quibus de rebus, aut ad quos, et quid illi ex his verbis fructûs capiant, nulla ex parte curant: nè fortè generoſo adoleſcenti hæc oratio aliquid damni det, aut etiam dederit,

Κεφ. κ'. σας τῶν λόγων τούτων πάθῃ τι ὑπ' αὐτῶν, ἢ καὶ παθὼν, πάντως ἀπολέσῃ τὰ τῆς εὐγενείας σπέρματα· μή τινι μοιχεύοντι ἀφορμὰς παράσχωμεν τοῦ ἀπαναισχυντῆσαι πρὸς τὰ γινόμενα· μή τις τῶν νοσφιζομένων τὰ δημόσια, εὑρεσιλογίας τινὸς ἐπιλάβηται ἀπὸ τῶν λόγων τούτων· μή τις τῶν αὐτοῦ γονέων ἀμελῶν, θράσος τι καὶ ἀπὸ τούτων προσλάβῃ. Τί οὖν κατὰ σὲ ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἢ καλόν; Ταῦτα, ἢ ταῦτα; Τί ἔτι τούτων τις ἀντιλέγει τινί; ἢ λόγον δίδωσιν, ἢ λαμβάνει, ἢ μεταπείθειν πειρᾶται; Πολύ, νὴ Δία, μᾶλλον τοὺς κιναίδους ἐλπίσει τις ἂν μεταπείσειν, ἢ τοὺς ἐπὶ τοσοῦτον ἀποκεκωφωμένους καὶ ἀποτετυφλωμένους, τῶν περὶ αὐτοὺς κακῶν.

ΚΕΦ.

dederit, ut ipſa ſemina nobilitatis prorſus amittat: nè cui adultero occaſionem præbeat majoris impudentiæ ad ſua facinora: nè quis peculator cavillationes hinc petat: nè ejus qui parentes negligit, audacia indè confirmetur. Quid ergò te autore bonum aut malum, honeſtum aut turpe eſt? Hæc, an illa? Quid ergo etiamnum horum cuiquam aliquis refragatur? aut rationem reddit, aut poſtulat, aut à ſententiâ deducere ſtudet? Cinædos profectò, faciliùs ſperare queas à vitæ inſtituto receſſuros, quàm iſtos, qui uſque adeò ad ſua mala vel videnda vel audienda excæcati ſunt, atque obſurduerunt.

CAP.

Κεφ. κά.

Κ Ε Φ. κά.

Περὶ ἀνομολογίας.

Τὰ μὲν ῥᾳδίως ὁμολογοῦσιν ἄνθρωποι, τὰ δ' οὐ ῥᾳδίως. Οὐδεὶς οὖν ὁμολογήσει, ὅτι ἄφρων ἐστίν, ἢ ἀνόητος· ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον, πάντων ἀκούσεις λεγόντων, Ὄφελον ὡς φρένας ἔχω, οὕτω καὶ τύχην εἶχον. Δειλοὺς δὲ ῥᾳδίως ἑαυτοὺς ὁμολογοῦσι, καὶ λέγουσιν· Ἐγὼ δειλότερός εἰμι, ὁμολογῶ· τὰ δ' ἄλλ' οὐχ εὑρήσεις με μωρὸν ἄνθρωπον. Ἀκρατῆ οὐ ῥᾳδίως ὁμολογήσει τις· ἄδικον οὐδ' ὅλως· φθονερὸν οὐ πάνυ, ἢ περίεργον· ἐλεήμονα οἱ πλεῖστοι. Τί οὖν τὸ αἴτιον; Τὸ μὲν κυριώτατον, ἀνομολογία καὶ ταραχὴ ἐν τοῖς περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. ἄλλοις δ',

C A P. XXI.

De incongruentiâ.

SUNT quæ facilè homines fatentur; sunt quæ non item. Nemo itaque se stultum aut væcordem esse fatebitur: imo contrà omnes dicere audias, Utinam tantum mihi fortunæ esse, quantum est ingenii. Timidos autem se esse facile fatentur, et dicunt; Ego timidior sum, fateor equidem; at cætera me hominem stultum non comprehendes. Se intemperantem esse, non temere quisquam fatebitur; injustum nullo modo; nihilóque magis invidum aut curiosum; misericordem plerique. Quænam igitur causa est? Summa ac princeps, incongruentia et confusio in judicio bonarum malarúmque rerum, alius verò aliæ causæ, ac ferè

Κεφ. κά. δ' ἄλλα αἴτια. καὶ σχεδὸν ὅσα ἂν αἰσχρὰ φαντάζωνται, ταῦτα οὐ πάνυ ὁμολογοῦσι. τὸ δὲ δειλὸν εἶναι, εὐγνώμονος ἤθους φαντάζονται, καὶ τὸ ἐλεήμονα· τὸ δ' ἠλίθιον εἶναι παντελῶς ἀνδραπόδου. καὶ τὰ περὶ κοινωνίαν δὲ πλημμελήματα οὐ πάνυ προσίενται. Ἐπὶ δὲ τῶν πλείστων ἁμαρτημάτων κατὰ τοῦτο μάλιστα φέρονται, ἐπὶ τὸ ὁμολογεῖν αὐτά, ὅτι φαντάζονταί τι ἐν αὐτοῖς εἶναι ἀκούσιον, καθάπερ ἐν τῷ δειλῷ καὶ ἐλεήμονι. Κἂν ἀκρατῆ τις, ποῦ παρομολογεῖ τις αὑτὸν, ἔρωτα προσέθηκεν, ὥστε συγγνωσθῆναι ὡς ἐπ' ἀκουσίῳ. τὸ δ' ἄδικον, οὐδαμῶς φαντάζονται ἀκούσιον. Ἔνι τι καὶ τῷ ζηλοτύπῳ, ὡς οἴονται, τοῦ ἀκουσίου· δι[illegible]ο καὶ περὶ τούτου παρομολογοῦσιν. Ἐν οὖν τοιούτοις ἀνθρώποις ἀναστρεφόμενον, οὕτω τεταραγμένοις, οὕτως οὐκ εἰδόσιν, οὔθ' ὅ, τι λέγουσιν, οὔθ' ὅ, τι ἔχουσι κακὸν

rè quæcunque iis turpia apparent, ea haud prorsus fatentur. at timidum esse, itemque misericordem, candidi moris signum arbitrantur: stultum verò, prorsus mancipii. neque delicta quibus hominum societas violatur, ullo modo agnoscunt. In plerisque verò peccatis potissimùm huc feruntur, ut ea fateantur, quod invitum quiddam iis inesse putant, velut in timore et misericordia. Quòd si quis intemperantiam suam fatetur, amorem causatur; se veniâ dignum esse, quòd non ultrò fecerit. injuriam verò negant, ut quam nequaquam esse coactam et invitam opinentur. Inest et in zelotypia quiddam, ut putant non voluntarium: itaque et hanc confitentur. Cùm igitur inter tales homines vivamus adeò perturbatos, adeò ignorantes vel quid dicant, vel quid mali

μὸν, ἢ οὐκ ἔχουσιν, ἢ παρά τι ἔχουσιν, ἢ πῶς παύσονται αὐτῶν, καὶ αὐτὸν ὄιμαι ἐφισταίνειν ἄξιον συνεχῶς, Μή που καὶ αὐτὸς εἶς εἰμι ἐκείνων; τίνα φαντασίαν ἔχω περὶ ἐμαυτοῦ; πῶς ἐμαυτῷ χρῶμαι; μή τι καὶ αὐτὸς ὡς φρονίμῳ; μή τι καὶ αὐτὸς ὡς ἐγκρατεῖ; μὴ καὶ αὐτὸς λέγω ποτὲ ταῦτα, ὅτι εἰς τὸ ἐπιὸν πεπαίδευμαι; ἔχω ἣν δεῖ συναίσθησιν τὸν μηδὲν εἰδότα, ὅτι οὐδὲν οἶδα; ἔρχομαι πρὸς τὸν διδάσκαλον, ὡς ἐπὶ τὰ χρηστήρια, πείθεσθαι παρεσκευασμένος; ἢ καὶ αὐτὸς κορύζης μεστὸς εἰς τὴν σχολὴν εἰσέρχομαι, μόνην τὴν ἱστορίαν μαθησόμενος, καὶ τὰ βιβλία νοήσων ἃ πρότερον οὐκ ἐνόουν, ἂν δ' οὕτω τύχῃ καὶ ἄλλοις ἐξηγησόμενος; Ἄνθρωπε, ἐν οἴκῳ διαπεπύκτευκας τῷ δουλαρίῳ, τὴν οἰκίαν ἀνάστατον πεποίηκας, τοὺς γείτονας συντετάραχας· καὶ Κεφ. κα΄

ἔρχῃ

mali habeant aut non habeant, vel quare habeant, et quomodo liberari eo poſſint, operæpretium fuerit in ſeipſum crebrò inquirere, Nunquid et ipſe ſum ex illorum numero? quid de meipſo ſentio? quomodo meipſum tracto? nunquid ut ſapientem? nunquid ut continentem? nunquid et ipſe dico aliquando talia? ſúmne ad ingruentem caſum ferendum eruditus? an ſentio quod ſentiendum eſt nihil ſcienti, me nihil ſcire? num magiſtrum convenio tanquam oraculum, obtemperare paratus? an verò et ipſe muco nares oppletus ſcholam ingredior, hiſtoriam tantùm cogniturus, et libellos pridem non intellectos intellecturus, aut etiam fortaſſis aliis enarraturus? Homo, domi cum ſervulo concertâſti, domum evertiſti, vicinos perturbâſti: et me convenis ornatu ſapientis? ſedénſque judicas quo pacto

Κεφ. κά. ἔχῃ μοι καταστολὰς ποιήσας ὡς σοφός; καὶ καθήμενος κρίνεις πῶς ἐξηγησάμην τὴν λέξιν; πῶς τί ποτ' ἐφλυάρησα τὰ ἐπελθόντα μοί; Φθονῶν ἐλήλυθας, τεταπεινωμένος, ὅτι σοι ἐξ οἴκου φέρεταί σοι οὐδέν· καὶ κάθῃ μεταξὺ λεγομένων τῶν λόγων, αὐτὸς οὐδὲν ἄλλο ἐνθυμούμενος, ἢ πῶς ὁ πατήρ τὰ πρός σε, ἢ πῶς ὁ ἀδελφός; Τί λέγουσιν οἱ ἐκεῖ ἄνθρωποι περὶ ἐμοῦ; νῦν οἴονταί με προκόπτειν, καὶ λέγουσιν, Ὅτι ἥξει ἐκεῖνος πάντα εἰδώς. Ἤθελον πῶς ποτε πάντα μαθὼν ἐπανελθεῖν· ἀλλὰ πολλοῦ πόνου χρεία, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν πέμπει· καὶ ἐν Νικοπόλει σαπρῶς λούει τὰ βαλανεῖα, ἐν οἴκῳ κακῶς, καὶ ὧδε κακῶς. εἶτα λέγουσιν, Οὐδεὶς ὠφελεῖται ἐκ τῆς σχολῆς. Τίς γὰρ ἔρχεται εἰς σχολήν; τίς γὰρ ὡς θεραπευθησόμενος; τίς ὡς παρεξὼν αὐτοῦ τὰ δόγματα

τα

vocabulum aliquod expoſuerim? quomodo ea quæ in buccam venerunt, effutiverim? Invidus acceſſiſti, dejectóque animo, quod domo nihil allatum tibi ſit; et inter differendum aſſides, ipſe aliud nihil cogitans, niſi quomodo pater ſit erga te affectus, aut quomodo frater? Quid iſti dicunt homines de me? nunc me putant progredi, ac dicunt, Iſte revertetur omniſcius. Vellem equidem edoctus omnia redire: ſed multo labore eſt opus, neque quiſquam quicquam mittit: et Nicopoli balnea putida ſunt, et domi et hîc malè ſe res habet, et quenquam negant in ſchola fieri meliorem. Quis verò venit in ſcholam? quis tanquam curandus? quis ut opiniones ſuas et decreta repurgari ſinat? quis ut intelligat, quibus rebus egeat? Quid ergò miramini, vos quæ in ſcholam affertis, ea referre domum?

τα ἐκκαθαρθησόμενα; τίς συναισθησόμενος τίνων δεῖ- Κεφ. κά.
ται; Τί οὖν θαυμάζετε, εἰ ἃ φέρετ' εἰς τὴν σχολὴν, αὐτὰ ταῦτα ἀποφέρετε πάλιν; Οὐ γὰρ ὡς ἀποθησόμενοι, ἢ ἐπανορθώσοντες, ἢ ἄλλ' ἀντ' αὐτῶν λησόμενοι, ἔρχεσθε· Πόθεν; οὐδ' ἐγγύς. Ἐκεῖνο γοῦν βλέπετε μᾶλλον, εἰ ἐφ' ὃ ἔρχεσθε, τοῦτο ὑμῖν γίνεται. Θέλετε λαλεῖν περὶ τῶν θεωρημάτων. Τί οὖν; οὐ φλυαρότεροι γίνεσθε; οὐχὶ δὲ παρέχει τινὰ ὕλην ὑμῖν πρὸς τὸ ἐπιδείκνυσθαι τὰ θεωρήματα; συλλογισμούς, ἀναλύετε μεταπίπτοντας; οὐκ ἐφοδεύετε ψευδομένου λήμματα; ὑποθετικούς; Τί οὖν ἔτι ἀγαναικτεῖτε, εἰ ἐφ' ἃ πάρεστε, ταῦτα λαμβάνετε; Ναί. ἀλλ' ἂν ἀποθάνῃ μου τὸ παιδίον, ἢ ὁ ἀδελφός, ἢ ἐμὲ ἀποθνήσκειν δέῃ, ἢ στρεβλοῦσθαι, τί μεταὶ ταῦτα ὠφελήσει; Μὴ γὰρ ἐπὶ τοῦτο ἦλθες; μὴ γὰρ τούτου ἕνεκά μοι παρακάθησαι; μὴ γὰρ διατοῦ-

τό

mum? Non enim tanquam deposituri, vel correcturi, vel commutaturi advenitis. Nullo certè modo. Illud ergò spectate potiùs, an id propter quod adestis, vobis contingat. De præceptis garrire vultis. Quid ergò? nonne nugaciores evaditis? nonne materiam quandam ostentationis istæ præceptiunculæ vobis subministrant? nonne ratiocinationes, quæ inverti queunt, dissolvitis? nonne Mentientis propositiones? nonne hypotheticos syllogismos tractatis? Quid ergò indignamini, si ea accipitis propter quæ adestis? Rectè sanè: sed si filius meus aut frater mortuus, aut si mihi mors appetenda, aut si cruciatus tolerandi fuerint, quid ista me juvabunt? Nunquid ergò propterea veniebas? nunquid hujus rei causâ mihi assides?

Κεφ. κά. τὸ ποτε λύχνον ἥψας, ἢ ἠγρύπνησας, ἢ εἰς τὸν περίπατον ἐξελθὼν, προέβαλές ποτε σαυτοῦ φαντασίαν τινὰ ἀντὶ συλλογισμοῦ, καὶ ταύτην κοινῇ ἐφωδεύσατε; ποῦ ποτε; Εἶτα λέγετε, ἄχρηστα τὰ θεωρήματα. Τίσι; Τοῖς οὐχ ὡς δεῖ χρωμένοις. τὰ γὰρ κολλύρια οὐκ ἄχρηστα τοῖς ὅτε δεῖ, καὶ ὡς δεῖ, ἐγχριομένοις; τὰ μαλάγματα δ' οὐκ ἄχρηστα; οἱ ἁλτῆρες οὐκ ἄχρηστοι; ἀλλά τισιν ἄχρηστοι, τισὶ πάλιν χρήσιμοι. Ἂν μου συνθάνῃ νῦν, χρήσιμοί εἰσιν οἱ συλλογισμοί; Ἐρῶ σοι ὅτι χρήσιμοι· κἂν θέλῃς, ἀποδείξω. Πῶς ἐμὲ οὖν τι ὠφελήσουσιν; Ἄνθρωπε, μὴ γὰρ ἐπύθου εἰ σοὶ χρήσιμοι, ἀλλὰ καθόλου; Πυθέσθω μου καὶ ὁ δυσεντερικὸς, εἰ χρήσιμον τὸ ὄξος, ἐρῶ, ὅτι χρήσιμον. Ἐμοὶ οὖν χρήσιμον; Ἐρῶ, οὔ. Ζήτησον πρῶτον σταλῆναί σου τὸ ῥεῦμα, τὰ ἑλκύδρια ἀπουλωθῆναι. Καὶ ὑμεῖς, ἄνδρες, τὰ ἕλκη πρῶ-

nunquid ob hoc unquam lucernam accendisti, aut lucubrâsti, aut deambulandi causâ progressus, unquam syllogismi loco visum aliquod tuum proposuisti tractandum? Et tamen dicitis, inutilia esse præcepta. Quibus? Iis qui illa non rectè adhibent. nam collyria non inutilia sunt iis, qui cùm opus est, oculos, et quemadmodum decet, inungunt. malagmata non inutilia; halteres non sunt inutiles: sed aliis inutiles, aliis utiles. Si me nunc roges, an utiles sint ratiocinationes? Respondebo, esse utiles: ac, si voles, ostendam. Quomodo igitur me aliquo modo juvabunt? Homo, nùm rogasti, tibine essent utiles, an in genere? Me roget etiam dysentericus, sítne acetum utile; dicam esse utile. Mihi ergò est utile? Negabo. cura in primis, ut fluxus

tuus

πρῶτον θεραπεύτε, τὰ ῥεύματα ἐπιστήσατε, ἡ- Κεφ. κβ'.
ρεμήσατε τῇ διανοίᾳ, ἀπερίσπαστον αὐτὴν ἐ-
νέγκατε εἰς τὴν σχολήν· καὶ γνώσεσθε ὅσαν ἰσ-
χὺν ὁ λόγος ἔχει.

ΚΕΦ. κβ'.

Περὶ φιλίας.

ΠΕΡΙ ἃ τις ἐσπούδακε, φιλεῖ ταῦτα εἰκότως. Μή τι οὖν περὶ τὰ κακὰ ἐσπουδάκασιν οἱ ἄνθρωποι; Οὐδαμῶς. Ἀλλὰ μή τι περὶ τὰ μη-δὲν πρὸς αὐτούς; Οὐδὲ περὶ ταῦτα. Ὑπολεί-πεται τοίνυν, περὶ μόνα τὰ ἀγαθὰ ἐσπουδακέναι αὐτούς· εἰ δ' ἐσπουδακέναι, καὶ φιλεῖν ταῦτα. Ὅστις οὖν ἀγαθῶν ἐπιστήμων ἐστὶν, οὗτος ἂν καὶ φιλεῖν εἰδείη. ὁ δὲ μὴ δυνάμενος διακρῖναι τὰ

taus ſiſtatur, et exulcerata viſcera conſolidentur. Et vos, viri, ulcera in primis curate, fluxiones ſiſtite, cogitationibus quieſcite, eas haud diſtractas in ſcholam afferte: tum intelligetis, quid virium habeat ratio.

CAP. XXII.

De amicitia.

QUIBUS quiſque rebus favet, eas, utì par eſt, amat. Nunquid ergò malis rebus favent homines? Nequaquam. An verò iis, quæ ad ipſos nihil attinent? Nè hæc quidem. Reliquum igitur eſt, eos bonis tantùm rebus favere; et proinde illas etiam amare. Qui ergò bonarum rerum gnarus eſt, is eas amare etiam noverit. qui verò bona

Κεφ. κβ'. τὰ ἀγαθὰ ἀπὸ τῶν κακῶν, καὶ τὰ οὐδέτερα ἀπ' ἀμφοτέρων, πῶς ἂν ἔτι αὗτος φιλεῖν δύναιτο; Τοῦ φρονίμου ταίνυν ἐστι μόνου, τὸ φιλεῖν. Καὶ πῶς; φησίν· ἐγὼ γὰρ ἄφρων ὢν, ὅμως φιλῶ μου τὸ παιδίον. Θαυμάζω μὲν, μὴ τοὺς Θεοὺς, πῶς καὶ τὸ πρῶτον ὡμολόγησας ἄφρονα εἶναι σεαυτόν. τί γάρ σοι λείπει; οὐ χρῇ αἰσθήσει; οὐ φαντασίας διακρίνεις; οὐ τροφὰς προσφέρεις τὰς ἐπιτηδείους τῷ σώματι; οὐ σκέπην; οὐκ αἴκησιν; Πόθεν οὖν ὁμολογεῖς ἄφρων εἶναι; Ὅτι, νὴ Δία, πολλάκις ἐξίσταμαι ὑπὸ τῶν φαντασιῶν, καὶ ταράσσῃ, καὶ ἥττωσί σε αἱ πιθανότητες αὐτῶν· καὶ ποτὲ μὲν ταῦτα ἀγαθὰ ὑπολαμβάνεις, εἶτα ἐκεῖνα αὐτὰ κακὰ, ὕστερον δ' οὐδέτερα· καὶ ὅλως λυπῇ, φοβῇ, φθονεῖς, ταράσσῃ, μεταβάλλῃ· διὰ ταῦτα ὁμολογεῖς ἄφρων εἶναι σ. Ἐν δὲ τῷ φιλεῖν

bona à malis diſcernere nequiverit, et neutra ab utriſque, quo pacto iſte amare queat? Solius ergò ſapientis eſt amare. Quomodo iſtud? inquit: nam ego quamvis inſipiens, tamen filium meum diligo. Equidem principio miror, quomodo confeſſus ſis, te inſipientem eſſe. quid enim tibi deeſt? non ſenſu uteris? non viſa diſcernis? non alimenta corpori convenientia adhibes? non tegumentum? non domicilium? Unde ergò inſipientem eſſe te fateris? Nimirum, quia te ſæpenumerò viſa percellunt ac perturbant, eorúmque probabilitas te vincit; nunc hæc bona cenſes, deinde eadem mala, poſt neutra; denique mœres, times, invides, perturbaris, mutaris: ob hæc inſipientem eſſe te agnoſcis? In amore autem nonne mutaris? Nonne opes et voluptates, et, ut uno verbo abſolvam, res ipſas modò bonas

λεῖν οὐ μεταβάλλῃ; Ἀλλὰ πλοῦτον μὲν, καὶ ἡδονὴν, καὶ ἁπλῶς αὐτὰ τὰ πράγματα, ποτὲ μὲν ἀγαθὰ ὑπολαμβάνεις εἶναι, ποτὲ δὲ κακά; ἀνθρώπους δὲ τοὺς αὐτοὺς οὐχὶ ποτὲ μὲν ἀγαθοὺς, ποτὲ δὲ κακούς; καὶ ποτὲ μὲν οἰκείως ἔχεις, ποτὲ δ' ἐχθρῶς αὐτοῖς; καὶ ποτὲ μὲν ἐπαινεῖς, ποτὲ δὲ ψέγεις; Ναὶ, καὶ ταῦτα πάσχω. τί οὖν; ὁ ἐξηπατημένος περί τινος, δοκεῖ σοι φίλος εἶναι αὐτοῦ; Οὐ πάνυ. Οὐδὲ μεταπτώτως ἐλόμενος αὐτὸν, εἶναι ἔυνους αὐτῷ; Οὐδ' οὗτος. Ὁ δὲ νῦν λοιδορῶν μέν τινα, ὕστερον δὲ θαυμάζων; Οὐδ' οὗτος. Τί οὖν; κυνάρια οὐδέ ποτ' εἶδες σαίνοντα καὶ προσπαίζοντα ἀλλήλοις, ἵν' εἴπῃς, οὐδὲν φιλικώτερον; ἀλλ' ὅπως ἴδῃς τί ἐστι φιλία, βάλε κρέας εἰς μέσον, καὶ γνώσῃ. Βάλε καὶ σοῦ καὶ τοῦ παιδίου μέσον ἀγρίδιον, καὶ γνώσῃ πῶς σε τὸ παιδίον ταχέως κατο- Κεφ. κβ'.

bonas esse censes, modò malas? nonne homines eosdem aliàs bonos, aliàs malos? non nunc illis familiarem te exhibes, nunc infensum? modò laudas, modò vituperas? Profectò hæc mihi eveniunt. Quid igitur? Isne, quem sua de aliquo fefellit opinio, illius videtur tibi amicus? Non utique. Aut is qui non constanter aliquem complexus est, illi bene velle? Nè is quidem. Qui verò eundem modò convitijs incessit, modò admiratur? Nè hic quidem. Quid ergo? catellos non aliquando vidisti abblandientes invicem et inter se colludentes, ut dicas, nihil illis esse amantius? sed uti videas quis iste sit amor, carnem illis objicito; cognosces. Ponito inter te et puerum, agellum; cognosces puerum te quamprimum velle sepultum, te verò pueri mortem opta-

Κεφ. κβ'. κατορύξαι θέλει, καὶ σὺ τὸ παιδίον ἔυχῃ ἀποθανεῖν. Εἶτα σὺ πάλιν· οἷον ἐξέθρεψα τέκνον, πάλαι ἐκφέρει. Βάλε κορασίδιον κομψόν. καὶ αὐτὸ ὁ γέρων φιλεῖ, κἀκεῖνος ὁ νέος. Ἂν δὲ δοξάριον, ἂν δὲ κινδυνεῦσαι δέῃ, ἐρεῖς τὰς φωνὰς τὰς τοῦ Ἀδμήτου πατρός·

Χαίρεις ὁρῶν φῶς, πατέρα δ' οὐ χαίρειν δοκεῖς;
Θέλεις βλέπειν φῶς, πατέρα δ' οὐ θέλειν δοκεῖς;

Ὄιει, ὅτι ἐκεῖνος οὐκ ἐφίλει τὸ ἴδιον παιδίον, ὅτε μικρὸν ἦν; οὐδὲ πυρέσσαντος αὐτοῦ ἠγωνία; οὐδ' ἔλεγε πολλάκις, Ὅτι ὄφελον ἐγὼ μᾶλλον ἐπύρεσσον; Εἶτα, παρόντος τοῦ πράγματος καὶ ἐγγίσαντος, ὅρα οἵας φωνὰς ἀφιᾶσιν. Ὁ Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης οὐκ ἦσαν ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς, καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρός; οὐκ ἦσαν συντεθραμμένοι, συμβεβιωκότες, συμπεπλωκότες, συγκεκοιμημένοι

optaturum esse. Dices, Hei mihi! qualem filium educavi? Pridem me effert. Produc bellam puellam. eam et senex adamat, et ille adolescens. Si gloriola proposita sit, si periclitandum sit; easdem voces edes, quas Admeti pater:

Lux est tibi jucunda; patri non putas?
Videre lucem vis; parentem non putas?

Nonne putas illi suum filium, dum parvus esset, fuisse charum? non anxium fuisse, cùm febricitaret? non sæpe dixisse, Utinam ego potiùs febri laborarem? Postea cùm ad rem ventum est, vide quid dicat. Eteocles et Polynices nonne eadem matre, eodémque patre nati erant? non unà educati?

μένοι πολλάκις, ἀλλήλους καταπεφιληκότες; Κεφ. κβ'.
Ὥστ' εἴ τις ὄιμαι εἶδεν αὐτοὺς, κατεγέλασεν ἂν τῶν φιλοσοφων, ἐφ' ὅις περὶ φιλίας παράδοξολογοῦσιν. Ἀλλ' ἐμπεσούσης εἰς τὸ μέσον ὥσπερ χρέως τῆς τυραννίδος, ὅρα ὅια λέγουσι·

Πολ. Ποῦ ποτε στήσῃ πρὸ πύργων;
Ε. Ὡς τί μ' ἱστορεῖς τόδε;
Πολ. Αντιτάξομαι κτενῶν σε.
Ε. Κἀμὲ τοῦδ' ἔρως ἔχει.

Καὶ ἔυχονται ἐυχὰς τοιάσδε. Καθόλου γὰρ μὴ ἐξαπατᾶσθε. Πᾶν ζῶον οὐδενὶ οὕτως ὠκείωται, ὡς τῷ ἰδίῳ συμφέροντι· ὅ, τι ἂν οὖν πρὸς τοῦτο φαίνηται αὐτῷ ἐμποδίζειν, ἄν τ' ἀδελφὸς ᾖ τοῦτο, ἄν τε πατὴρ, ἄν τε τέκνον, ἄν τ' ἐρώμενος, ἄν

educati? non conjuncti? non compotarant? non unà dormierant ſæpe? non inter ſe deoſculati erant? Adeò ut ſi quis eos vidiſſet, portenta philoſophorum quæ de amicitiâ diſſerunt, deriſiſſe arbitror. Tamen cùm imperium tanquam caro in medium incidiſſet, vide quid dicant:

Pol. *Ubinam ſtabis ante turres?*
E. *Quamobrem hoc me interrogas?*
Pol. *Contra ſtabo occiſurus te.*
E. *Et me hujus amor habet.*

Et conſimilia vota faciunt. Omnino cavete nè decipiamini. Nullum animal alteri ità conciliatum eſt, ut ſuæ utilitati: cui quicquid obſtare videtur, ſive frater ſit, ſive pater, ſive filius, ſive amaſius, ſive amator, odit, averſatur, exſecratur. ità enim naturâ comparatum eſt, ut nihil perinde

Κεφ. κβ'. ἄν τ' ἐραστὴς, μισεῖ, προβάλλεται, καταρᾶται. οὐδὲν γὰρ οὕτω φιλεῖν πέφυκεν, ὡς τὸ ἀυτοῦ συμφέρον· τοῦτο πατὴρ, καὶ ἀδελφὸς, καὶ συγγενὴς, καὶ πατρὶς, καὶ Θεός. Ὅταν οὖν εἰς τοῦτο ἐμποδίζειν ἡμῖν οἱ Θεοὶ δοκῶσι, καὶ κείνους λοιδορούμεν, καὶ τὰ ἱδρύματα αὐτῶν καταστρέφομεν, καὶ τοὺς ναοὺς ἐμπιπρῶμεν· ὥσπερ Ἀλέξανδρος ἐκέλευσεν ἐμπρησθῆναι τὰ Ἀσκληπεῖα, ἀποθανόντος τοῦ ἐρωμένου. Διατοῦτο ἂν μὲν ἐν ταυτῷ τις θῇ τὸ συμφέρον, καὶ τὸ ὅσιον, καὶ τὸ καλὸν, καὶ πατρίδα, καὶ γονεῖς, καὶ φίλους, σώζεται ταῦτα πάντα· ἂν δ' ἀλλαχοῦ μὲν τὸ συμφέρον, ἀλλαχοῦ δὲ τοὺς φίλους, καὶ τὴν πατρίδα, καὶ τοὺς συγγενεῖς, καὶ αὐτὸ τὸ δίκαιον, οἴχεται ταῦτα πάντα, καταβαρούμενα ὑπὸ τοῦ συμφέροντος. Ὅπου γὰρ ἂν τὸ Ἐγὼ, καὶ τὸ Ἐμὸν, ἐκεῖ ἀνάγκη ῥέπειν τὸ ζῶον· εἰ ἐν σαρκὶ, ἐκεῖ

rinde amet, atque utilitatem ſuam: hæc pater, hæc frater eſt, et cognatus, et patria, et Deus. Quum igitur hâc in re obſtare nobis videntur Dii, ipſis quòque maledicimus, eorúmque ſtatuas evertimus, et ſacella incendimus: quemadmodum Alexander Æſculapii fana cremari juſſit, amaſio ſuo mortuo. Quapropter, ſi quis eodem conferat utilitatem, et ſanctitatem, et honeſtatem, et patriam, et parentes, et amicos, ſalva ſunt hæc omnia: ſin alibi utilitatem, alibi amicos, patriam, cognatos, et ipſam adeò juſtitiam collocârit; intereunt hæc omnia, præponderante utilitate. Ubi enim Ego, et Meum eſt: eò inclinare neceſſe eſt animal. Si in carne: illûc eſſe principatum; ſi in conſilio, illud eſſe; ſi in rebus externis, illud eſſe quod ponderis plus habeat.

Si

κεῖ τὸ κυριεῦον εἶναι· εἰ ἐν προαιρέσει, ἐκεῖμαι εἶναι Κεφ. κβ'.
εἰ ἐν τοῖς ἐκτὸς, ἐκεῖμαι. Εἰ τοίνυν ἐκεῖ εἰμι Ἐγὼ,
ὅπου ἡ προαίρεσις, οὕτω μόνως καὶ φίλος ἔσομαι ἅτοις
δεῖ, καὶ υἱὸς καὶ πατήρ. Τοῦτο γὰρ μοι συνοίσει, f. Οὕτω
τηρεῖν τὸν πιστὸν, τὸν αἰδήμονα, τὸν ἀνεκτικὸν, τὸν
ἀφεκτικὸν, καὶ συνεργητικὸν, φυλάσσειν τὰς σχέσεις.
ἂν δ' ἀλλαχοῦ μὲν ἐμαυτὸν θῶ, ἀλλαχοῦ δὲ τὸ
καλὸν, οὕτως ἰσχυρὸς γίνεται ὁ Ἐπικούρου λόγος,
ἀποφαίνων ἢ μηδὲν εἶναι τὸ καλὸν, ἢ ἄρα τὸ ἔν-
δοξον. Διὰ ταύτην τὴν ἄγνοιαν, καὶ Ἀθηναῖοι καὶ
Λακεδαιμόνιοι διεφέροντο, καὶ Θηβαῖοι πρὸς ἀμφο-
τέρους, καὶ Μέγας βασιλεὺς πρὸς τὴν Ἑλλάδα,
καὶ Μακεδόνες πρὸς ἀμφοτέρους, καὶ νῦν Ῥωμαῖοι
πρὸς Γέτας· καὶ ἔτι πρότερον τὰ ἐν Ἰλίῳ διὰ
ταῦτα ἐγένετο. ὁ Ἀλέξανδρος τοῦ Μενελάου ξέ-
νος ἦν· καὶ εἴ τις αὐτοὺς εἶδε φιλοφρονουμένους
ἀλλήλους, ἠπίστησεν ἂν τῷ λέγοντι, οὐκ εἶναι φί-
λους

Si ergò illîc Ego ſum, ubi eſt voluntas, eâ ſolâ ratione et amicus ero qualem eſſe oportet, et filius, et pater. Hoc enim mihi expediet, fidem, verecundiam, æquanimitatem, abſtinentiam, beneficentiam, omne officium erga omnes ut conſervem. ſin alibi Me collocâro, alibi honeſtum; ibi verò invaleſcit Epicuri ratio, quæ honeſtum aut nihil eſſe, aut ab opinionibus pendere aſſeverat. Iſta ignorantia in cauſa fuit, cur Athenienſes et Lacedæmonii inter ſeſe diffiderent, et Thebani cum utriſque, et Magnus rex cum Græcia, et Macedones cum utriſque, et nunc Romani cum Getis: atque olim etiam res ad Troiam propter hæc geſtæ ſunt. Alexander Menelai hoſpes fuit: quos ſi quis blandiri inter ſeſe vidiſſet, fidem neganti eos amicos eſſe non habuiſſet.

Κεφ. κβ'. λους αὐτούς. ἀλλ' ἐβλήθη εἰς τὸ μέσον μερίδιον, κομψὸν γυναικάριον, καὶ περὶ αὐτοῦ πόλεμος. Καὶ νῦν ὅταν ἴδῃς φίλους ἀδελφοὺς ὁμονοεῖν δοκοῦντας, μὴ αὐτόθεν ἀποφαίνῃ περὶ τῆς φιλίας τι αὐτῶν, μὴ δ' ἂν ὀμνύωσι, μὴ δ' ἂν ἀδυνάτως ἔχειν λέγωσιν ἀπηλλάχθαι ἀλλήλων. Οὐκ ἔστι πιστὸν τοῦ φαύλου τὸ ἡγεμονικόν· ἀβέβαιόν ἐστιν, ἄκριτον, ἄλλοθ' ὑπ' ἄλλης φαντασίας νικώμενον. Ἀλλ' ἐξέτασον· μὴ ταῦθ' ἃ οἱ ἄλλοι, εἰ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων, καὶ ὁμοῦ ἀνατεθραμμένοι, καὶ ὑπὸ τῷ αὐτῷ παιδαγωγῷ· ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον, ποῦ τὸ συμφέρον αὐτοῖς τίθενται, πότερον ἐκτός, ἢ ἐν προαιρέσει· ἂν ἐκτός, μὴ εἴπῃς φίλους, οὐ μᾶλλον ἢ πιστούς, ἢ βεβαίους, ἢ παῤῥαλέους, ἢ ἐλευθέρους· ἀλλὰ μὴ δ' ἀνθρώπους, εἰ νοῦν ἔχεις. Οὐ γὰρ ἀνθρωπικὸν δόγμά ἐστι, τὸ ποιοῦν δάκνειν ἀλλήλους, καὶ λοιδορεῖσθαι, καὶ τὰς ἐρημίας κα-

buiſſet. ſed projecta eſt in medium particula, elegans muliercula, déque ea bellum ortum. Nunc etiam cùm vides charos fratres concordare inter ſeſe, noli ſtatim pronuntiare quicquam de illorum amicitia; nè ſi jurent quidem, ac fieri poſſe negent, ut diſceſſio fiat inter ipſos. Vitioſi hominis animus inconſtans eſt, judicii expers, aliàs aliis viſis vincitur. Verùm tu noli ea expendere, quæ cæteri; an iiſdem nati ſint parentibus, unáque educati, et ſub eodem pædagogo: ſed illud tantùm intuere, ubi ſuas utilitates collocent, externíſne in rebus, an in voluntate: ſi in externis, nè dicas eos amicos, non magìs quàm fidos, aut conſtantes, aut fidentes, aut liberos: imò nè homines quidem, ſi ſapis. Neque enim humanum decretum eſt, quod cauſam præbet mor-

καταλαμβάνειν, ἢ ταὶς ἀγοραὶς, ὡς τὰ ὄρη, καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀποδείκνυσθαι τὰ λῃστῶν· οὐδὲ τὸ ἀκρατεῖς καὶ μοιχοὺς καὶ φθορεῖς ἀπεργαζόμενον, οὐδ' ὅσ' ἄλλα πλημμελοῦσιν ἄνθρωποι κατ' ἀλλήλων, δι' ἓν καὶ μόνον τοῦτο δόγμα, τὸ ἐν τοῖς ἀπροαιρέτοις τίθεσθαι αὐτοὺς καὶ τὰ ἑαυτῶν. Ἂν δ' ἀκούσῃς ὅτι ταῖς ἀληθείαις οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ μόνον οἴονται τὸ ἀγαθὸν, ὅπου προαίρεσις, ὅπου χρῆσις ὀρθὴ φαντασιῶν, μηκέτι πολυπραγμονήσῃς μήτ' εἰ υἱὸς καὶ πατήρ ἐστι, μήτ' εἰ ἀδελφοὶ, μήτ' εἰ πολὺν χρόνον συμπεφοιτηκότες καὶ ἑταῖροι· ἀλλὰ μόνον αὐτὸ τοῦτο γνοὺς, θαρρῶν ἀποφαίνου, ὅτι φίλοι, ὥσπερ ὅτι πιστοὶ, ὅτι δίκαιοι. Ποῦ γὰρ ἀλλαχοῦ φιλία, ἢ ὅπου πίστις, ὅπου αἰδὼς, ὅπου δόσις τοῦ καλοῦ, τῶν δ' ἄλλων οὐδενός; Ἀλλὰ τεθεράπευκέ με τοσοῦτον χρόνον, καὶ οὐκ ἐφίλει με; Πόθεν οἶδας, Κεφ. κβ'.

mordendi invicem, et convitiandi, et ſolitudines aut forum tanquam montem occupandi, et in judiciis ea deſignandi, ut latronum receptacula eſſe videantur: neque id quod incontinentes, et mœchos, et corruptores efficit, aut ad alia delicta, quibus hominum conſociatio violatur, impellit, ob unicum et ſolum hoc decretum, quòd ſe ſuáque iis in rebus collocant quæ penes ipſos non ſunt. Quod ſi audieris illos homines verè ibi duntaxat ſtatuere bonum ubi voluntas eſt, ubi rectus uſus viſorum; nè ſis porrò ſolicitus, ſit nè filius an pater, an frater, neque an diuturna fuerit illorum conſuetudo et ſocietas; ſed hoc uno cognito, audacter pronuntia, amicos eſſe; quemadmodum eſſe fidos, eſſe juſtos pronuntias. Nam ubi aliàs eſt amicitia, niſi ubi fides, ubi vere-

Κεφ. κβ'. οἶδας, ἀνδράποδον, εἰ οὕτω τεθεράπευκεν, ὡς τὰ ὑποδήματα σπογγίζει τὰ ἑαυτοῦ; ὡς τὸ κτῆνος; Πόθεν οἶδας, εἰ τὴν χρείαν σ' ἀποβαλόντα τὴν τοῦ σκευαρίου, ῥίψει ὡς κατεαγὸς πινάκιον; Ἀλλὰ γυνή μου ἐστὶ, καὶ τοσοῦτον χρόνον συμβεβιώκαμεν. Πόσον δ' ἡ Ἐριφύλη μετὰ τοῦ Ἀμφιαράου, καὶ τέκνων μήτηρ, καὶ πολλῶν; ἀλλ' ὅρμος ἦλθεν εἰς τὸ μέσον. Τί δ' ἐστὶν ὅρμος; Τὸ δόγμα, τὸ περὶ τῶν τοιούτων. ἐκεῖνο ἦν τὸ δηριῶδες, ἐκεῖνο τὸ διακόπτον τὴν φιλίαν, τὸ οὐκ ἐᾶν εἶναι τὴν γυναῖκα γαμετὴν, τὴν μητέρα μητέρα. Καὶ ὑμῶν ὅστις ἐσπούδακεν ἢ αὐτὸς τις εἶναι φίλος, ἢ ἄλλον κτήσασθαι φίλον, ταῦτα τὰ δόγματα ἐκκοπτέτω, ταῦτα μισησάτω, ταῦτα ἐξελασάτω ἐκ τῆς ψυχῆς τῆς ἑαυτοῦ. καὶ οὕτως ἔσται πρῶτον μὲν αὐτὸς ἑαυτῷ μὴ λοιδορούμενος, μὴ

verecundia, ubi communicatio honesti, alterius verò rei nullius? At cùm tanto tempore me coleret, non amabat? Unde scis, Mancipium, an ità te coluerit, quemadmodum calceos suos spongiâ tergit? ut jumentum suum curat? Unde scis, an te, cùm vasculi usum præbere desieris, ità sit abjecturus, ut confractam tabellam? At uxor mea est, tantóque tempore unà viximus. Quantum verò Eriphyle cum Amphiarao, et liberorum mater multorum? verùm monile interfuit. Quid autem est monile? Decretum hujusmodi de rebus: hoc fuit immane illud, hoc amicitiam diremit; hoc uxorem esse uxorem, matrem esse matrem non sinit. Vestrûm etiam quisquis vel ipse amicus alicujus esse, vel alterius amicitiam ambire studet; is decreta hæc excidat, hæc oderit, hæc expellat ex animo suo. sic primùm ipse sibiipsi

μὴ μαχόμενος, μὴ μετανοῶν, μὴ βασανίζων ἑαυτον. ἔπειτα καὶ ἑτέρῳ, τῷ μὲν ὁμοίῳ παντὶ, ἁπλῶς· τοῦ δ' ἀνομοίου ἀνεκτικὸς, πρᾷος πρὸς αὐτὸν, ἤμερος, συγγνωμονικὸς ὡς πρὸς ἀγνοοῦντα, ὡς πρὸς διαπίπτοντα περὶ τῶν μεγίστων· οὐδενὶ χαλεπὸς, ἅτ' εἰδὼς ἀκριβῶς τὸ τοῦ Πλάτωνος, ὅτι πᾶσα ψυχὴ ἄκουσα στέρεται τῆς ἀληθείας. Εἰ δὲ μὴ, τὰ μὲν ἄλλα πράξετε πάντα ὅσα οἱ φίλοι, καὶ συμπιεῖσθε, καὶ συσκηνήσετε, καὶ συμπλεύσετε, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν γεγεμένοι ἔσεσθε· οἱ ὄφεις δ' οὔτ' ἐκεῖνοι οὐθ' ὑμεῖς, μέχρις ἂν ἔχητε τὰ θηριώδη ταῦτα καὶ μιαρὰ δόγματα. Κεφ. κβ'.

ΚΕΦ.

sibiipsi non maledicet, non repugnabit, non mutabit consilium, non seipsum exeruciabit. deinde, cuivis alteri planè idem erit, si sit ipsius similis: dissimilem verò tolerabit, lenis erit erga eum, mansuetus, facilis ad ignoscendum, ut ignoranti, ut maximis in rebus erranti: nemini erit molestus, utpote qui Platonicum illud probè calleat, *Omnem animum veritate invitum privari.* Alioqui cætera quidem omnia quæ amici facietis; simul potabitis, simul habitabitis, simul navigabitis, eo est iisdem quamquam nati parentibus, serpentes eritis: hi verò neque inter sese sunt amici neque vos, quousque ferina ista et nefaria decreta tenueritis.

CAP.

Κεφ. κγ'.

ΚΕΦ. κγ'.

Περὶ τῆς τοῦ λέγειν δυνάμεως.

Βιβλίον πᾶς ἂν ἥδιον ἀναγνῷ ἢ καὶ ῥᾷον, τὸ εὐσημοτέροις γράμμασι γεγραμμένον. Οὐκοῦν καὶ λόγους πᾶς ἄν τις ῥᾷον ἀκούσῃ, τοὺς εὐσχήμοσιν ἅμα καὶ εὐπρεπέσιν ὀνόμασι σεσημασμένους. Οὐκ ἄρα τοῦτο ῥητέον, ὡς οὐδεμία δύναμίς ἐστιν ἀπαγγελτική. Τοῦτο γὰρ ἅμα μὲν ἀσεβοῦς ἐστιν ἀνθρώπου, ἅμα δὲ δειλοῦ. ἀσεβοῦς μέν, ὅτι τὰς παρὰ τοῦ Θεοῦ χάριτας ἀτιμάζει· ὥσπερ εἰ ἀνῄρει τὴν εὐχρηστίαν τῆς ὁρατικῆς, ἢ τῆς ἀκουστικῆς δυνάμεως, ἢ αὐτῆς τῆς φωνητικῆς. Εἰκῇ οὖν σοι ὁ Θεὸς ὀφθαλμοὺς ἔδωκεν; εἰκῇ πνεῦμα ἐνεκέρασεν αὐτοῖς οὕτως ἰσχυρὸν καὶ φιλότεχνον, ὥστε μακρὰν ἐξικνούμενον ἀναμάσσεσθαι

CAP. XXIII.

De dicendi facultate.

LIBRUM clarioribus literis ſcriptum nemo eſt quin libentiùs, atque adeò facilius legat. Quare orationes etiam aptis et decentibus verbis compoſitas, quivis faciliùs audiet. Non ergò negandum eſt, eſſe aliquam elocutionis facultatem. Hoc enim ſimul et impii hominis, et timidi fuerit. impii, quòd divinum beneficium deſpicit; non ſecus ac ſi commoditatem viſûs auditûſve aut vocis tolleret. Ergóne fruſtrà tibi Deus oculos dedit? fruſtrà ſpiritum eis indidit adeò fortem et artificioſum, ut etiam eminus conſpectarum

rerum

σεσθαι τοὺς τύπους τῶν ὁρωμένων; ποῖος ἄγγελος Κεφ. κγ'.
οὕτως ὠκὺς καὶ ἐπιμελής; Εἰκῇ δὲ καὶ τὸν με-
ταξὺ ἀέρα οὕτως ἐνεργὸν ἐποίησε, καὶ ἔντονον,
ὥστε διὰ τοῦ γινομένου ὡς διϊκνεῖσθαι τὴν ὅρα-
σιν; Εἰκῇ δὲ φῶς ἐποίησεν, οὗ μὴ παρόντος, οὐ-
δενὸς τῶν ἄλλων ὄφελος ἦν; Ἄνθρωπε, μήτ' ἀ-
χάριστος ἴσθι, μήτε πάλιν ἀμνήμων τῶν κρεισ-
σόνων· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν, καὶ
νὴ Δία ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ζῆν, καὶ τῶν συνεργῶν
πρὸς αὐτὸ, ὑπὲρ καρπῶν ξηρῶν, ὑπὲρ οἴνου, ὑπὲρ
ἐλαίου, εὐχαρίστει τῷ Θεῷ· μέμνησο δ' ὅτι ἄλ-
λο τί σοι δέδωκε κρεῖττον ἁπάντων τούτων, τὸ
χρησόμενον αὐτοῖς, τὸ δοκιμάζον, τὸ τὴν ἀξίαν
ἑκάστου λογιούμενον. Τί γάρ ἐστι τὸ ἀποφαινό-
μενον ὑπὲρ ἑκάστης τούτων τῶν δυνάμεων, πόσου
τὶς ἀξία ἐστὶν αὐτῶν; μή τι αὐτὴ ἑκάστη ἡ δύ-
ναμις; μή τι τῆς ὁρατικῆς ποτ' ἤκουσας λεγού-
σης

rerum formas repræsentet? quis nuntius æquè celer ac diligens est? Frustrà nè interjectum quoque aerem tam idoneum, et intentum fecit, ut visus per eum penetret? Frustrà nè lumen condidit, sine quo cætera omnia essent irrita? Homo, nec ingratus esto, neque etiam præstantiorum immemor: sed cùm de visu et auditu, atque adeò de ipsa vita, vitæque adjumentis (cujusmodi sunt frumenta et legumina, cujusmodi vinum et oleum) gratiam habeto Deo: tum alium ab eo his omnibus præstantius tibi datum esse memento, quod illis utatur, quod probet, quod pretium cujusque statuat. Quid enim est, quod de qualibet harum facultatum pronuntiet, quanti quæque pretii sit? num quæque facultas per se? num visum unquam de seipso quic-

Κεφ. κγ'. σὺ τί περὶ ἑαυτῆς; μή τι τῆς ἀκουστικῆς; μή τι τῶν ὁρμῶν; μή τι τῶν ὀρέξεων; μή τι ἵππου; μή τι κυνός; Ἀλλ' ὡς διάκονοι καὶ δοῦλαι τεταγμέναι εἰσὶν ὑπηρετεῖν τῇ χρηστικῇ τῶν φαντασιῶν. Καὶ ἐν αὐτῇ πόσου ἕκαστον ἄξιόν ἐστι τίνος συνθάνῃ; τίς σοι ἀποκρίνεται; Πῶς οὖν δύναταί τις ἄλλη δύναμις κρείσσων εἶναι ταύτης, ἢ καὶ ταῖς λοιπαῖς διακόνοις χρῆται, καὶ δοκιμάζει αὐτὴ ἕκαστα, καὶ ἀποφαίνεται; τίς γὰρ ἐκείνων οἶδε, τίς ἐστιν αὕτη, καὶ πόσου ἀξία; τίς ἐκείνων οἶδεν, ὁπότε δεῖ χρῆσθαι αὐτῇ, καὶ πότε μή; τίς ἐστιν ἡ ἀνοίγουσα καὶ κλείουσα τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἀφ' ὧν οὐ δεῖ ἀποστρέφουσα, ταῖς δὲ προσάγουσα; ἡ ὁρατική; Οὐ· ἀλλ' ἡ προαιρετική. Τίς ἡ τὰ ὦτα ἐπιπλείουσα καὶ ἀνοίγουσα; τίς καθ' ἣν περίεργοί καὶ ψευδῶται, ἢ πάλιν ἀκίνητοι ὑπὸ λόγου;

quam locutum audiviſti? num auditum? num frumentum? num hordeum? num equum? num canem? Nequaquam: cùm miniſtræ et ancillæ conſtitutæ ſint, ei facultati quæ viſu utatur ſervire. Quòd ſi rogas, quanti quidque pretii ſit; quemnam rogas? quis tibi reſpondet? Quî ergò poteſt alia quæpiam facultas eâ præſtantior eſſe, quæ cæterarum quoque miniſterio utitur, ſingulâque ipſa et probat et dijudicat? quæ enim illarum novit, quænam ipſa ſit, et quanti pretii? quæ illarum novit, quando ipſa ſe uti debeat, quando non? quænam eſt quæ et aperiat et claudat oculos, et à rebus noxiis avertat, in alias verò intendat? numquid videndi vis? Non: ſed vis voluntatis. Quænam aures oculit et reſerat? quænam, quâ curioſi et peccatores ſumus, contrâve ſermone non commovemur?

num

γους; ἢ ἀκουστικὴ; Οὐκ ἄλλη ἢ προαιρετικὴ δύναμις. Εἶτα αὐτὴ ἰδοῦσα, ὅτι ἐν τυφλαῖς καὶ κωφαῖς ταῖς ἄλλαις αἰσθήσεσι δύναμίς ἐστι, μηδέν τι ἄλλο συνορᾶν δυναμένας, πάλιν αὐτὰ ἐκείνα τὰ ἔργα ἐφ' οἷς τεταγμένη εἰμὶ διακονεῖν ταύτῃ καὶ ὑπηρετεῖν· αὐτὴ δὲ μόνη ἀξιὰ βλέπει, καὶ πρὸς τὰ ἄλλας καθορᾷ πρόσωπα ἑκάστη ἀξία, Καὶ αὐτὴ μέλλει ἡμῖν ἄλλό τι ἀποφαίνεσθαι τὸ κρεῖττον εἶναι ἢ αὐτήν; Καὶ τί ποιεῖ ἄλλο ὁ ὀφθαλμὸς ἀνοιχθεὶς, ἢ ὁρᾷ; Εἰ δὲ δεῖ τὴν τοῦ τινὸς ἰδεῖν γυναῖκα, καὶ πῶς, τί λέγει; Ἡ προαιρετική. Εἰ δὲ δεῖ πιστεῦσαι τοῖς λεχθεῖσιν, ἢ ἀπιστῆσαι, καὶ πιστεύσαντα ἐρεθισθῆναι ἢ μή, τίς λέγει; οὐχ ἡ προαιρετική; Ἡ δὲ φραστικὴ αὖτη καὶ καλλωπιστικὴ τῶν ὀνομάτων, εἴ τις ἄρα ἰδία δύναμις, τί ἄλλο ποιεῖ, ἢ ὅταν ἐμπέσῃ λόγος περὶ τινος, καλλωπίζει τὰ ὀνόματα, καὶ συντίθησιν,

num audiendi vis? Non alia nisi voluntas. Ergò illa perspicit, se in cæcis et surdis facultatibus cæteris omnibus inesse, quæ nihil aliud prospicere possunt præter illa ipsa opera, quorum ministerio et servituti destinatæ sunt; se verò solam acutè cernere, cæteràsque perspicere, quanti quæque pretii sit. Ea ergò quicquam se præstantius esse nobis pronuntiabit? Et quid agit aliud apertus oculus, nisi quod videt? An verò uxor alicujus aspicienda sit, et quâ ratione; quænam dicit? Voluntas. An habenda sit orationi fides, aut abroganda; et si fides habeatur num commoveri oporteat; quænam dicit, nisi voluntas? Ista verò eloquendi vis, verborumque exornatrix, si qua fortè peculiaris facultas est; quid aliud nisi cùm rei alicujus mentio incidit, vocabula ex-

Κεφ. κγ'. τίθησιν, ὥσπερ εἰ κομμῶται τὴν κόμην; Πότερον δ' εἰπεῖν ἄμεινον ἢ σιωπῆσαι, καὶ οὕτως ἄμεινον ἢ ἐκείνως, καὶ τοῦτο πρέπον ἢ οὐ πρέπον, καὶ τὸν καιρὸν ἑκάστου, καὶ τὴν χρείαν, τίς ἄλλη λέγει, ἢ ἡ προαιρετική; Θέλεις οὖν αὐτὴν παρελθοῦσαν αὐτῆς καταψηφίσασθαι; Τί οὖν; φησιν, εἰ οὕτω τὸ πρᾶγμα ἔχει, καὶ δύναται τὸ διακονοῦν κρεῖσσον εἶναι ἐκείνου ᾧ διακονεῖ, ὁ ἵππος τοῦ ἱππέως, ἢ ὁ κύων τοῦ κυνηγοῦ, ἢ τὸ ὄργανον τοῦ κιθαριστοῦ, ἢ οἱ ὑπηρέται τοῦ βασιλέως, τί ἐστι τὸ χρώμενον; Προαίρεσις. Τί ἐπιμελεῖται πάντων; Προαίρεσις. Τί ὅλον ἀναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ μὲν λιμῷ, ποτὲ δ' ἀγχόνῃ, ποτὲ δὲ κατὰ κρημνοῦ; Προαίρεσις. Εἶτα τούτου τί ἰσχυρότερον ἀνθρώποις ἐστί; καὶ πῶς οἷόν τε τοῦ ἀκωλύτου τὰ κωλυόμενα; Τῇ ὁρατικῇ δυνάμει τίνα πέ-

polit, et tanquam ciniflones comas componit? Utrùm verò loqui an tacere præſtet, et ſic an illo modo dicere utilius ſit, hoc deceat an dedeceat, et quod cujuſque orationis tempus, quis uſus ſit, quænam alia dicit, niſi voluntas? Vſſne igitur, ut ipſa ſeſe condemnet? Quid ergò, inquit, ſi ita ſe res habet, ac fieri poteſt ut id quod miniſtrat præſtet ei cui miniſtrat; ut equus equiti, canis venatori, inſtrumentum citharœdo, miniſtri regi; quid eſt quod illis utatur? Voluntas. Quid curat omnia? Voluntas. Quid totum hominem tollit, nunc fame, nunc laqueo, nunc præcipitio? Voluntas. Ergone habet homo hâc quicquam robuſtius? ullo nè modo fieri poteſt, ut id quod coerceri nequit, ſit infirmius iis quæ ab ipſo coercentur? Oculorum aciem quidnam impedire ſolet? Voluntas, et quæ à voluntate

πέφυκεν ἐμποδίζειν; Καὶ προαίρεσις, καὶ προαιρετὰ τῇ ἀκουστικῇ ταυτὰ, τῇ φραστικῇ ὡσαύτως. Προαίρεσιν δὲ τί ἐμποδίζειν πέφυκεν; Ἀπροαίρετον οὐδὲν, αὐτὴ δ' ἑαυτὴν διαστραφεῖσα. διὰ τοῦτο κακία μόνη αὕτη γίνεται, ἡ ἀρετὴ μόνη. Κεφ. κγ'.

Εἶτα τηλικαύτη δύναμις οὖσα, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐπιτεταγμένη, παρελθοῦσα ἡμῖν λεγέτω· κράτιστον εἶναι τῶν ὄντων τὴν σάρκα. οὐδὲ εἰ αὐτὴ ἡ σὰρξ ἑαυτὴν ἔλεγεν εἶναι κράτιστον, ἠνέσχετο ἄν τις αὐτῆς. Νῦν δὲ τί ἐστιν, Ἐπίκουρε, τὸ ταῦτα ἀποφαινόμενον, τὸ περὶ τέλους συγγεγραφὸς, τὸ ταὶς φυσικαὶς, τὸ περὶ κανόνος, τὸ τὸν ὠώγωνα καθεικὸς, τὸ γράφον, ὅτε ἀπέθνησκεν, ὅτι τὴν τελευταίαν ἄγοιθ' ἅμα καὶ μακαρίαν ἡμέραν; Ἡ σὰρξ, ἢ ἡ προαίρεσις; Εἶτα τούτου τί κρεῖσσον ἔχειν ὁμολογεῖς, καὶ οὐ μαίνῃ; οὕτω τυφλὸς ταῖς ἀλη-

luntate pendent. hæc eadem et audiendi et dicendi facultatem impediunt. Voluntatem verò quid impedire ſolet? Nihil voluntati non obnoxium; ſed ipſa ſeſe, ubi depravata fuerit. quapropter hæc ſola vitii, eadémque virtutis effectrix eſt.

Cùm autem tanta facultas ſit, cæteriſque omnibus præpoſita, age progrediatur ac dicat, carnem rerum omnium eſſe præſtantiſſimam: quod nec carnem ipſam quidem dicentem quiſquam ferret. Nunc verò quid eſt, Epicure, quod iſta pronuntiet; quod de finibus, de natura rerum, de regula conſcripſerit; quod promiſſam barbam aluerit, quod animam agens ſcripſerit, ſe extremum ſimul eundémque beatum diem agere? Caro nè, an voluntas? Et cùm te iſtâ quicquam habere meliùs fateare; non inſanis? adeóne reverà

cæcus

Κεφ. κγ'. ἀληθείας, καὶ κωφὸς εἶ; Τί οὖν; ἀτιμάζει τὰς τὰς ἄλλας δυνάμεις; Μὴ γένοιτο. Λέγει τὶς μηδεμίαν εἶναι χρείαν, ἢ προαγωγὴν τῆς προαιρετικῆς δυνάμεως; Μὴ γένοιτο. ἀνόητον, ἀσεβές, ἀχάριστον πρὸς τὸν Θεόν. ἀλλὰ τὴν ἀξίαν ἑκάστῳ ἀποδίδωσιν. Ἔστι γάρ τις καὶ ὄνου χρεία, ἀλλ' οὐχ ἡλίκη βοός ἐστι· καὶ κυνός, ἀλλ' οὐχ ἡλίκη οἰκέτου ἐστί· καὶ οἰκέτου, ἀλλ' οὐχ ἡλίκη τῶν πολιτῶν ἐστι· καὶ τούτων, ἀλλ' οὐχ ἡλίκη τῶν ἀρχόντων. Οὐ μέν τοι διὰ τὸ ἄλλα εἶναι κρείττονα, καὶ ἃν παρέχει τὰ ἕτερα χρείαν, ἀτιμαστέον. Ἔστι τις ἀξία καὶ τῆς φραστικῆς δυνάμεως, ἀλλ' οὐχ ἡλίκη τῆς προαιρετικῆς. Ὅταν οὖν ταῦτα λέγω, μή τις οἰέσθω, ὅτι ἀμελεῖν ὑμᾶς ἀξιῶ φράσεως. Οὐδὲ γὰρ ὀφθαλμῶν, οὐδ' ὤτων, οὐδὲ χειρῶν, οὐδὲ ποδῶν, οὐδ' ἐσθῆτος, οὐδ' ὑποδημάτων. Ἀλλ' ἂν μου πυνθάνῃ, τί οὖν ἐστι κρά-

cæcus et ſurdus es? Quid ergò? deſpicit nè quiſquam cæteras facultates? Abſit. Negat quis, ullum eſſe uſum aut præſtantiam voluntatis? Abſit. amentiæ id fuerit, impietatis, ingrati adverſus Deum animi. ſed ſuum cuique honorem tribuit. Habet et aſinus ſuum uſum, ſed non tantum quantum bos. habet canis, ſed non quantum famulus: habet famulus, ſed non quantum cives: et hi, ſed non quantum magiſtratus. Non ergò eò quòd alia præſtantiora ſint, ea contemnenda ſunt quæ ſuum uſum præſtant. Eſt quædam dignitas etiam dicendi facultatis; ſed non tanta, quanta voluntatis. Cùm ergò hæc dico, nè quis veſtrùm putet me auctorem eſſe artis dicendi negligendæ. Neque enim vel oculos, vel aures, vel manus, vel pedes, vel veſtem, vel calceos

κράτιστον τῶν ὄντων, τί ἔπαι; Τὴν φραστικὴν Κεφ. κγ'.
οὐ δύναμαι, ἀλλὰ τὴν προαιρετικήν, ἅταν ὀρθὴ
γένηται. τοῦτο γὰρ ἐστι τὸ καὶκεῖνα χρώμε-
νον, καὶ τοῖς ἄλλοις ἁπάσοις καὶ μικροῖς καὶ
μεγάλοις δυνάμεσι. τούτου κατορθωθέντος, οὐκ
ἀγαθὸς ἄνθρωπος, ἀγαθὸς γίνεται· ἀποτευχθέν-
τος δὲ, κακὸς ἄνθρωπος γίνεται. περὶ ὃ ἀτυ-
χοῦμεν, εὐτυχοῦμεν, μεμφόμεθ' ἀλλήλοις, ἐναρε-
τοῦμεν· ἁπλῶς, ἃ λεληθὸς μὲν κακοδαιμονίαν
ποιεῖται, τυχὸν δ' ἐπιμελείας, εὐδαιμονίαν. Τὸ
δὲ αἴρειν τὴν δύναμιν τῆς φραστικῆς, καὶ λέγειν
μὴ εἶναι μηδεμίαν ταῖς ἀληθείαις, οὐ μόνον ἀχαρ-
ίστου ἐστὶ πρὸς τοὺς δεδωκότας, ἀλλὰ καὶ δει-
λοῦ. ὁ γὰρ τοιοῦτος φοβεῖσθαί μοι δοκεῖ, μὴ εἴπερ
τίς ἐστι δύναμις κατὰ τὸν τόπον, οὐ δυνηθῶμεν αὐ-
τῆς καταφρονῆσαι.

Τοιαῦ-

calceos negligi jubeo. Sed cùm ex me quæris, quid omnium rerum optimum ſit, quid dicam? Eloquentiam non poſſum, ſed voluntatem rectam. hæc enim eſt, quæ illâ etiam utatur, cæteriſque omnibus tam parvis quàm magnis facultatibus. nam hæc ſi rectè ſe habuerit, homo non bonus, fit bonus: ſin ſecus, homo evadit malus. hæc eſt, quæ res adverſas et proſperas efficiat; hac alii alios reprehendimus, et approbamus: denique ea eſt, quæ neglecta infelicitatis, probè curata felicitatis auctor exiſtat. Cæterum eloquendi facultatem tollere, ac plànè ullam eſſe negare; non modò ingrati eſt adverſus eos qui illam præbuerunt, ſed etiam timidi. is enim timere mihi videtur, nè ſi qua ſit ejus rei facultas, eam contemnere nequeamus.

Tales

Κεφ. κγ'. Τοιοῦτοί εἰσι καὶ οἱ λέγοντες, μηδεμίαν εἶναι παραλλαγὴν κάλλους πρὸς αἶσχος. Εἶτα ὁμοίως ἦν κινηθῆναι τὸν Θερσίτην ἰδόντα, καὶ τὸν Ἀχιλλέα; ὁμοίως τὴν Ἑλένην, καὶ ἣν εἶχε γυναῖκα; Καὶ ταῦτα μωρὰ καὶ ἄγροικα, καὶ οὐκ εἰδότων τὴν ἑκάστου φύσιν, ἀλλὰ φοβουμένων μὴ ἄν τις αἴσθηται τῆς διαφορᾶς, εὐθὺς συναρπασθεὶς καὶ ἡττηθεὶς ἀπέλθῃ. Ἀλλὰ τὸ μέγα τοῦτο, ἀπολιπεῖν ἑκάστῳ τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἣν ἔχει, καὶ ἀπολιπόντα ἰδεῖν τὴν ἀξίαν τῆς δυνάμεως, καὶ τὸ κράτιστον τῶν ὄντων καταμαθεῖν, καὶ τοῦτο ἐν παντὶ μεταδιώκειν, περὶ τούτου ἐσπουδακέναι· πάρεργα τἄλλα πρὸς τοῦτο πεποιημένον, οὐ μέν τοι ἀμελοῦντα οὐδ' ἐκείνων κατὰ δύναμιν. καὶ γὰρ ὀφθαλμῶν ἐπιμελητέον, ἀλλ' οὐχ ὡς τοῦ κρατίστου, ἀλλὰ καὶ τούτων διὰ τὸ κράτιστον· ὅτι ἐκεῖνο οὐκ ἄλλως ἕξει κατὰ φύσιν, εἰ μὴ ἐν τού-

ετυχε. Μ.

Tales ſunt et ii qui dicunt, nullum eſſe diſcrimen pulchritudinis et turpitudinis. Itane aſpectus Therſitis æquè atque Achillis, et alterius mulieris non minùs quàm Helenæ movet? Et hæc ſtulta et ruſtica ſunt, et eorum hominum qui quæ cujuſque rei natura ſit ignorant, ac timent, nè ſi quis diſcrimen intellexerit, ſtatim correptus ac victus diſcedat. Imò illud potiùs magnum eſt, relictâ cuique rei ſuâ vi, intueri quanti pretii ſit ea facultas, et præſtantiſſimam omnium rerum cognoſcere, eámque perpetuò perſequi, et in ea elaborare: cætera verò, ſi cum ea conferantur, ſupervacanea judicare; ſic quidem, ut quantum liceat, nè illa quidem negligas. etenim curandi ſunt oculi, ſed non ità ut præſtantiſſimum illud, ſed et hi propter præſtantiſſimum; quòd

τούτοις ἐυλογιστοῦν, καὶ τὰ ἕτερα παρὰ τὰ ἕτερα αἱρούμενον. Τί οὖν ἐστι τὸ γινόμενον; Οἷον εἴ τις ἀπιὼν εἰς τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτοῦ, καὶ διοδεύων πανδοκεῖον καλὸν, ἀρέσαντος αὐτῷ τοῦ πανδοκείου, καταμένοι ἐν τῷ πανδοκείῳ. Ἄνθρωπε, ἐπελάθου σου τῆς προαιρέσεως; οὐκ εἰς τοῦτο ὥδευες, ἀλλὰ διὰ τούτου. Ἀλλὰ κομψὸν τοῦτο. Πόσα δ' ἄλλα πανδοκεῖα κομψά; πόσοι δὲ λειμῶνες; ἀλλ' ἁπλῶς ὡς διοδος. Τὸ δὲ προκείμενον ἐκεῖνο, εἰς τὴν πατρίδα ἐπανελθεῖν, τοὺς οἰκείους ἀπαλλάξειν δέους, αὐτὸν τε τοῦ πολίτου ποιεῖν, γῆμαι, παιδοποιεῖσθαι, ἄρξαι τὰς νομιζομένας ἀρχάς. οὐ γὰρ τοὺς κομψοτέρους ἡμῖν τόπους ἐκλεξάμενος ἐλήλυθας· ἀλλ' ἐν οἷς ἐγένου, καὶ ὧν κατατέταξαι πολίτης, ἐν τούτοις ἀναστραφησόμενος. Κεφ. κγ'.

Τοιοῦ-

quòd nè id quidem naturæ ſuæ ſtatum tuebitur, niſi in his recta ratione utatur, et alia aliis anteponat. Quid ergò fieri ſolet? Perinde fit ac ſi quis in patriam ſuam abiens, et diverſorium elegans ingreſſus, illo allubeſcente ibi maneat. Homo, oblituſne es inſtituti tui? non huc ibas, ſed hâc. Atqui elegans hoc eſt. Quot verò alia diverſoria elegantia ſunt? quot prata et ſaltus? ſed non aliter, niſi ut tranſitus. Propoſitum verò illud fuit, in patriam reverti, propinquos ſolicitudine liberare, civis officio fungi, uxorem ducere, procreare liberos, Magiſtratus ordinatim gerere. neque enim ad amœniora loca deligenda veniſti; ſed ut in iis verſareris in quibus genitus es, quorumque civis es.

Κεφ. κγ'. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐνταῦθά ἐστι τὸ γινόμενον. ἐπεὶ διὰ λόγου καὶ τοιαύτης παραδόσεως ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον δεῖ, καὶ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν ἐκκαθᾶραι, καὶ τὴν δύναμιν τὴν χρηστικὴν τῶν φαντασιῶν ὀρθὴν κατασκευάσαι, ἀνάγκη δὲ τὴν παράδοσιν γίνεσθαι τῶν θεωρημάτων, καὶ διὰ λέξεως ποιᾶς, καὶ μετά τινος ποικιλίας καὶ δριμύτητος [redacted], ὑπ' αὐτῶν τινες τούτων ἁλισκόμενοι καταμένουσιν αὐτοῦ, ὁ μὲν ὑπὸ τῆς λέξεως, ὁ δ' ὑπὸ συλλογισμῶν, ὁ δ' ὑπὸ μεταπιπτόντων, ὁ δ' ὑπ' ἄλλου τινὸς τοιούτου παγδοκείου· καὶ προσμείναντες κατασήπονται, ὡς παρὰ ταῖς Σειρῆσιν. Ἄνθρωπε, τὸ προκείμενον ἦν σοι, κατασκευάσαι σαυτὸν χρηστικὸν ταῖς προσπιπτούσαις φαντασίαις κατὰ φύσιν, ἐν ὀρέξει ἀναπότευκτον, ἐν δ' ἐκκλίσει ἀπερίπτωτον, μηδέποτε ἀτυχοῦντα, μηδέποτε δυστυχοῦντα, ἐλεύθερον, ἀκώλυτον,

Tale quiddam hîc etiam uſu venit. quoniam oratione et hujuſmodi præceptione ad perfectionem contendendum, et voluntas repurganda, et facultas quæ viſis utitur corrigenda eſt; neceſſitas autem poſtulat, ut præcepta, certa dictione, et cum varietate atque acrimonia tradantur: quidam his ipſis illecti ibi deſident, alius dictione, alius ratiocinationibus, alius argutiis quibusdam, alius alio hujus generis diverſorio; ibíque deſidentes velut apud Sirenes computreſcunt. Homo, propoſitum tuum fuit, ità te parare, ut viſis quæ objiciuntur, ex præſcripto naturæ utaris; in appetitione, nè fruſtreris; in averſatione, in id quod nolis ut nè incidas; nè unquam adverſâ fortunâ utaris; ut liber ſis; ut à nemine pro-

κώλυτον, ἀναναγκαστον, συναρμόζοντα τῇ τοῦ Διὸς διοικήσει, ταύτῃ πειθόμενον, μηδὲν αἰτιώμενον, δυνάμενον εἰπεῖν τούτους τοὺς στίχους ἐξ ὅλης ψυχῆς, Κεφ. κγ'.

Ἄγου δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ' ἡ Πεπρωμένη.

Εἶτα τοῦτο τὸ προκείμενον ἔχων, ἀρέσαντός σοι λεξειδίου, ἀρεσάντων θεωρημάτων τινῶν, αὐτοῦ καταμένεις, καὶ κατοικεῖν προαιρῇ, ἐπιλαθόμενος τῶν ἐν οἴκῳ, καὶ λέγεις, ταῦτα κομψά ἐστι· Τίς γὰρ λέγει μὴ εἶναι αὐτὰ κομψά; ἀλλ' ὡς δίοδον, ὡς πανδοκεῖα. Τί γὰρ κωλύει φράζοντα, ὡς Δημοσθένης, ἀτυχεῖν; τί δὲ κωλύει συλλογισμοὺς ἀναλύοντα, ὡς Χρύσιππος, ἄθλιον εἶναι, πενθεῖν, φθονεῖν, ἁπλῶς ταράσσεσθαι, κακοδαιμονεῖν; Οὐδέν. Ὁρᾷς οὖν ὅτι πανδοκεῖα ἦν ταῦτα οὐδενὸς

prohiberi, à nemine cogi poſſis; ut cum Jovis adminiſtratione congruas, huic obtemperes, neminem accuſes, et verſus iſtos ex animo dicere queas,

Duc me, ô Jupiter, ac tu Fatum.

Et cum hoc propoſitum habeas, ſi qua tibi dictiuncula placuerit, ſi quæ præceptiones arriſerint, num ibi permanere et reſidere inſtitues, oblitus familiæ, et iſta elegantia eſſe dices? Quis enim elegantia ea eſſe negat? ſed ut tranſitum, ut diverſorium. Quid enim vetat, more Demoſthenico dicentem, calamitoſum eſſe? quid obſtat, tametſi æquè ac Chryſippus ſyllogiſmos retexas, eſſe miſerum, lugere, invidere, denique perturbari ac infelicem eſſe? Nihil.

Κεφ. κγ'. δενὸς ἄξια· τὸ δὲ προκείμενον ἄλλο ἦν. Ταῦτα ὅταν λέγω πρός τινας, οἴονταί με καταβάλλειν τὴν περὶ τὸ λέγειν ἐπιμέλειαν, ἢ τὴν περὶ τὰ θεωρήματα. ἐγὼ δ' οὐ ταύτην καταβάλλω, ἀλλὰ τὸ περὶ ταῦτα ἀκαταλήκτικῶς ἔχειν, καὶ ἐνταῦθα τίθεσθαι τὰς αὐτῶν ἐλπίδας. Εἴ τις τοῦτο παριστὰς βλάπτει τοὺς ἀκούοντας, κἀμὲ τίθεσθε ἕνα τῶν βλαπτόντων. οὐ δύναμαι δ' ἄλλο βλέπων τὸ κράτιστον καὶ τὸ κυριώτατον, ἄλλο λέγειν εἶναι, ἵν' ὑμῖν χαρίσωμαι.

ΚΕΦ.

Vides ergò iſta nullius pretii diverſoria fuiſſe: tibi verò aliud fuiſſe propoſitum. Hæc cùm ad aliquos dico, putant me ſtudium dicendi ac præceptionum evertere. Ego verò non hoc everto, ſed in hoc indeſinenter permanere, et ſpem in eo collocare. Si quis his tradendis, auditoribus nocet; me quoque in eo numero ponite. neque verò poſſum cùm aliud cerno, in veſtram gratiam aliud præſtantiſſimum et præcipuum dicere.

CAP.

Κεφ. κδ'.

ΚΕΦ. κδ'.

Πρὸς τινα τῶν οὐκ ἠξιωμένων ὑπ' αὐτοῦ.

Ἐπόντος αὐτῷ τινος, ὅτι πολλάκις ἐπιθυμῶν σου ἀκοῦσαι, ἦλθον πρός σε, καὶ οὐδέποτέ μοι ἀπεκρίνω· καὶ νῦν εἰ δυνατὸν, παρακαλῶ σε εἰπεῖν τί μοι. Δοκεῖ σοι, ἔφη, καθάπερ ἄλλου τινὸς εἶναι τέχνη, οὕτω δὲ καὶ τοῦ λέγειν, ἣν ὁ μὲν ἔχων ἐμπείρως ἐρεῖ, ὁ δὲ μὴ ἔχων ἀπείρως; Δοκεῖ. Οὐκοῦν ὁ μὲν διὰ τοῦ λέγειν αὐτός τε ὠφελούμενος, καὶ ἄλλους οἷός τε ὢν ὠφελεῖν, οὗτος ἐμπείρως ἂν λέγοι· ὁ δὲ βλαπτόμενος μᾶλλον, καὶ βλάπτων, οὗτος ἄπειρος ἂν εἴη τῆς τέχνης ταύτης τῆς τοῦ λέγειν; Εὑροις δ' ἂν τοὺς μὲν βλαπτομένους, τοὺς δ' ὠφελουμένους. Οἱ δ' ἀκούοντες πάντες ὠφελοῦνται ἀφ' ὧν ἀκούουσιν; ἢ καὶ

CAP. XXIV.

Ad quendam nullâ æstimatione ab eo dignatum.

CUM quidam ei dixisset, audiendi tui cupiditate sæpe ad te veni, nec tu unquam mihi respondisti: et nunc etiam, si fieri potest, oro te, ut aliquid mihi dicas. Putas nè, inquit, ut aliarum rerum, sic dicendi quoque aliquod esse artificium, quod qui calleat, aptè, qui verò ignoret, ineptè sit dicturus? Videtur. Ergò qui oratione tam ipse juvatur, quàm alios juvare potest, is aptè dicit: qui verò magìs læditur et lædit, is hujus artificii imperitus erit? Invenias autem alios lædi, alios juvari. Ii verò qui audiunt, nunquid omnes iis quæ audiunt, juvantur? an verò et horum

Κεφ. κδ'. καὶ τούτων ἔυροις ἂν τοὺς μὲν ὠφελουμένους, τοὺς δὲ βλαπτομένους; Καὶ τούτων, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ὅσοι μὲν ἐμπείρως ἀκούουσιν, ὠφελοῦνται, ὅσοι δ' ἀπείρως, βλάπτονται; Ὁμολόγει. Ἔστιν ἄρα τις ἐμπειρία καθάπερ τοῦ λέγειν, οὕτω καὶ τοῦ ἀκούειν; Ἔοικεν. Εἰ δὲ βούλει, καὶ οὕτω σκέψαι αὐτό. Τὸ μουσικῆς ἅψασθαι, τίνος σοι δοκεῖ; Μουσικοῦ. Τὸ δὲ τὸν ἀνδριάντα ὡς δεῖ κατασκευάσαι, τίνος σοι φαίνεται; Ἀνδριαντοποιοῦ. Τὸ δ' ἰδεῖν ἐμπείρως, οὐδεμιᾶς σοι προσδεῖσθαι φαίνεται τέχνης; Προσδεῖται καὶ τοῦτο. Οὐκοῦν εἰ καὶ τὸ λέγειν ὡς δεῖ τοῦ ἐμπείρου ἐστίν, ὁρᾷς ὅτι καὶ τὸ ἀκούειν ὠφελίμως τοῦ ἐμπείρου ἐστί; Καὶ τὸ μὲν τελείως καὶ ὠφελίμως, εἰ βούλει, πρὸς τὸ παρὸν ἀφῶμεν· ἐπεὶ καὶ μακρὰν ἐσμεν ἀμφοτεροι παντὸς τοιούτου· Ἐκεῖνο δὲ πᾶς ἄν τις ὁμολογῆσαί μοι δοκεῖ, ὅτι πόσης γέ τινος τριβῆς περὶ τὸ ἀκούειν προσδεῖται ὁ τῶν φιλοσόφων

rum alios invenias qui juventur, alios qui lædantur? Et horum, inquit. Ergò hîc etiam qui peritè audiunt, juvantur; qui verò imperitè, læduntur. Assentiebatur. Est ergò peritia aliqua ut dicendi, sic etiam audiendi? Apparet. Si ergò placet, hanc rem vel sic consideremus. Tractare musicam, cujus tibi esse videtur? Musici. Statuam ritè conficere, cujus? Statuarii. Perita verò statuæ consideratio, nullamne tibi artem requirere videtur? Requirit et hæc. Ergò si, dicere ut oportet, periti est; vides etiam, audire utiliter, esse periti? Neque nunc de perfecta utilitate quicquam dicamus, cùm ambo ab ea longè absimus. Illud verò quivis concessurus esse mihi videtur; ei qui philosophos

λοσόφων ἀκουσόμενος. Ἢ γὰρ οὔ; Περὶ τίνος οὖν λέγω πρός σε, δεῖξόν μοι· περὶ τίνος ἀκοῦσαι δύνασαι; Περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Τίνος; Ἆρά γε ἵππου; Οὔ. Ἀλλὰ βοός; Οὔ. Τί οὖν; Ἀνθρώπου; Ναί. Οἴδαμεν οὖν τί ἐστιν ἄνθρωπος; τίς ἡ φύσις αὐτοῦ; τίς ἡ ἔννοια, ἣν ἔχομεν, καὶ κατὰ πόσον, περὶ τοῦ τὰ ὦτα τετρημένα; Ἀλλὰ φύσις τί ἐστιν ἐννοεῖς, ἢ δύνασαι καὶ κατὰ πόσον ἀκολουθῆσαί μοι λέγοντι; Ἀλλ' ἀποδείξει χρήσομαι πρὸς σέ; Πως; Παρακολουθεῖς γὰρ αὐτῷ τούτῳ τί ἐστιν ἀπόδειξις, ἢ πῶς τι ἀποδείκνυται, ἢ διὰ τίνων, ἢ τίνα ὅμοια μὲν ἀποδείξει ἐστὶν, ἀπόδειξις δ' οὐκ ἔστι; Τί γάρ ἐστιν ἀληθὲς οἶδας, ἢ τί ἐστι ψεῦδος; τί τίνι ἀκολουθεῖ, τί τίνι μάχεται; ἢ ἀνομολογούμενόν ἐστιν, ἢ ἀσύμφωνον; Ἀλλὰ κινῶ σε πρὸς φιλο- Κεφ. κδ'.

losophos auditurus sit, opus esse aliqua audiendi exercitatione. Nonne ità est? Qua ergò de re tibi dicam, id mihi ostendas: de quo me differentem audire potes? De rebus bonis et malis. Cujus? Nunquid equi? Non. Sed bovis? Non. Quid ergó? Hominis? Næ. Scimusne quid sit homo? quæ sit natura ejus? quæ notio sit? et quantum aures nostræ capere possint? An quid natura sit intelligis, méque dicentem aliqua ex parte assequi potes? Verùm demonstratione utar adversus te. Quomodo? Nunquid idipsum quid sit demonstratio, aut quomodo aliquid demonstretur, aut per quæ, aut quæ demonstrationi similima sint, cùm demonstratio non sint, intelligis? Nôstíne quid sit verum, aut quid falsum? quid cui sit consequens? quid cui repugnet? quid consentaneum sit, aut dissentaneum?

At

Κεφ. κδ'. φιλοσοφίαν. Πῶς; Παραδείκνύω σοι τὴν μάχην τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καθ' ἣν διαφέρονται περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, καὶ συμφερόντων καὶ ἀσυμφόρων, αὐτὸ τοῦτο τί ἐστι μάχη, οὐκ εἰδότα; Δεῖξον οὖν μοι, τί περανῶ διαλεγόμενός σοι. κίνησόν μοι προθυμίαν. ὡς ἡ καταλληλος πόα τῷ προβάτῳ φανεῖσα, προθυμίαν αὐτῷ κινεῖ πρὸς τὸ φαγεῖν· ἂν δὲ λίθον ἢ ἄρτον παραθῇς, οὐ κινηθήσεται. Οὕτως εἰσί τινες ἡμῖν φυσικαὶ προθυμίαι καὶ πρὸς τὸ λέγειν, ὅταν ὁ ἀκουσόμενος φανῇ τις, ὅταν αὐτὸς ἐρεθίσῃ· ἂν δ' ὡς λίθος ἢ χόρτος ἢ παρακείμενος, πῶς δύναται ἀνθρώπῳ ὄρεξιν κινῆσαι; Ἡ ἄμπελος μή τι λέγει τῷ γεωργῷ, Ἐπιμελοῦ μου; ἀλλ' αὐτὴ δι' αὐτῆς ἐμφαίνουσα, ὅτι ἐπιμεληθέντι λυσιτελήσει αὐτῷ, ἐκκαλεῖται πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν. Τὰ παιδία τὰ πιθανὰ καὶ δριμέα, τίνα οὐκ ἐκκαλεῖται πρὸς τὸ συμπαίζειν αὐτοῖς,

At excitabo te ad philoſophiam. Quomodo? Oſtendam tibi pugnantes vulgi opiniones, de bonis et malis, de utilibus et inutilibus diſſentientis, cùm iſtud ipſum quid pugna ſit ignores? Oſtende ergò mihi, quid diſſerendo tecum proficere queam. excitato in me alacritatem, quemadmodum herba conveniens ovi appetitum edendi excitat: cui ſi lapidem aut panem appoſueris, non excitabitur. Ità ſunt in nobis naturales quædam propenſiones ad dicendum, ſi auditor alicujus momenti eſſe videatur; ſi ipſe incitet: ſi verò lapidis aut graminis inſtar aſſederit, quì poteſt appetitum hominis excitare? Vitis nunquid vinitori dicit, Curato me? imò ipſa præ ſe ferens, ſe probè curatam illi profuturam, illius diligentiam excitat. Pueri feſtivi et alacres quem non excitant ad colludendum, et unà

αὐτοῖς, καὶ συνέρπειν, καὶ πρὸς τὸ συμφελλίζειν; Κεφ. κδ'.
Ὀνῳ δὲ τίς προθυμεῖται συμπαίζειν, ἢ συνοχλᾶσθαι; καὶ γὰρ εἰ μικρόν, ὅμως ὀναρίον ἐστιν. Τί οὖν; μοι οὐδὲν λέγεις; Ἐκεῖνο μόνον ἔχω σοι εἰπεῖν, ὅτι ὁ ἀγνοῶν τίς ἐστι, καὶ ἐπὶ τί γέγονε, καὶ ἐν τίνι τούτῳ τῷ κόσμῳ, καὶ μετὰ τίνων κοινωνῶν, καὶ τίνα τὰ ἀγαθά ἐστι καὶ τὰ κακά, καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρά, καὶ μήτε λόγῳ παρακολουθῶν, μήτ' ἀποδείξει, μήτε τί ἐστιν ἀληθὲς ἢ τί ψεῦδος, μήτε διακρῖναι ταῦτα δυνάμενος, οὔτ' ὀρέξεται κατὰ φύσιν, οὔτ' ἐκκλινεῖ, οὔθ' ὁρμήσει, οὔτ' ἐπιβαλεῖται, οὐ συγκαταθήσεται, οὐκ ἀνανεύσει, οὐκ ἐφέξει, τὸ σύνολον κωφὸς καὶ τυφλὸς περιελεύσεται, δοκῶν μέν τις εἶναι, ὢν δ' οὐδείς. Νῦν γὰρ πρῶτον τοῦθ' οὕτως ἔχει; οὐχὶ ἐξ οὗ γένος ἀνθρώπων ἐστὶν, ἐξ ἐκείνου πάντα τὰ ἁμαρ-

nà repehdum, unáque balbutiendum? Quis verò cum aſino colludere, unáve rudere velit? qui quamvìs parvus ſit, aſellus tamen eſt. Cur ergò mihi nihil dicis? Illud tantùm habeo tibi dicere, eum qui neſciat quis ſit, et cur natus ſit, et qui ſit mundus hic, et ii qui in eo verſantur, quæ item bona, quæ mala ſint, quæ honeſta et turpia, qui nec orationem nec demonſtrationem aſſequatur, qui nec quid verum nec quid falſum ſit intelligat, aut diſcernere poſſit; eum neque appetiturum, neque averſaturum, neque concitatum iri, nec aggreſſurum, nec aſſenſurum, nec refragaturum, nec denique repreſſurum aſſenſionem ex naturæ præſcripto; ſurdus et cæcus vagabitur, et nullus erit, cùm aliquis eſſe videatur. Nunquid nunc primùm hoc ità eſſe cœpit? An non ex quo genus hominum eſt, ex eo omnia

Κεφ. κδ'. ἁμαρτήματα, καὶ τὰ ἀτυχήματα παρὰ ταύτην τὴν ἄγνοιαν γεγένηται; Ἀγαμέμνων καὶ Ἀχιλλεὺς διὰ τί ἀλλήλοις διεφέροντο; Οὐχὶ διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τίνα ἐστὶ συμφέροντα καὶ ἀσύμφορα; Οὐχὶ ὁ μὲν λέγει, ὅτι συμφέρει ἀποδοῦναι τῷ πατρὶ τὴν Χρυσηΐδα, ὁ δὲ λέγει, ὅτι οὐ συμφέρει; οὐχὶ ὁ μὲν λέγει, ὅτι δεῖ αὐτὸν λαβεῖν τὸ ἄλλου γέρας, ὁ δέ, ὅτι οὐ δεῖ; οὐχὶ διὰ ταῦτα ἐπελάθοντο καὶ τίνες ἦσαν, καὶ ἐπὶ τί ἐληλύθεισαν; Ἔα, ἄνθρωπε, ἐπὶ τί ἐλήλυθας; ἐρωμένας κτησόμενος, ἢ πολεμήσων; Πολεμήσων. Τίσι; τοῖς Τρωσίν, ἢ τοῖς Ἕλλησι; Τοῖς Τρωσίν. Ἀφεὶς οὖν τὸν Ἕκτορα, ἐπὶ τὸν βασιλέα τὸν σαυτοῦ σπᾷς τὸ ξίφος; Σὺ δ' ὦ βέλτιστε, ἀφεὶς τὰ τοῦ βασιλέως ἔργα,

Ὦ

peccata, omnes calamitates per istam ignorationem sunt invectæ? Agamemnon et Achilles inter se quâ de causâ dissentiebant? Nonne quod quæ utilia, quæ inutilia essent ignorabant? Nonne hic dicit, utile esse reddere patri Chryseidem, ille negat? nonne hic ait sibi præmium alterius capiendum esse, ille refragatur? nonne propter hæc et qui essent, et qua de causâ venissent, obliti fuerunt? Agè, homo, cur venisti? ut amicas parares, an ut bellum gereres? Ut bellum gererem. Cum quibus? cum Trojanis, an Græcis? Cum Trojanis. Omisso ergò Hectore, cur adversus regem tuum ensem stringis? Tu verò, vir optime, regis muneribus omissis,

Cui

Κεφ. κδ'.

Ὦ λαοίτ ἐπιτέτραφται καὶ τοσσα μέμηλε,

Περὶ κορασιδίου διαπυκτεύεις τῷ πολεμικωτάτῳ τῶν συμμάχων, ὃν δεῖ παντὶ τρόπῳ περιέπειν καὶ φυλάττειν; καὶ χείρων γίνῃ κομψοῦ ἀρχιερέως, ὃς τοὺς καλοὺς μονομάχους διὰ πάσης ἐπιμελείας ἔχει; Ὁρᾷς ὅια ποιεῖ ἄγνοια περὶ τῶν συμφερόντων; Ἀλλὰ κἀγὼ πλούσιός εἰμι. Μή τι οὖν τοῦ Ἀγαμέμνονος πλουσιώτερος; Ἀλλὰ καὶ καλός εἰμι. Μή τι οὖν τοῦ Ἀχιλλέως καλλίων; Ἀλλὰ καὶ κόμιον κομψὸν ἔχω. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς οὐ κάλλιον, καὶ ξανθόν; καὶ οὐκ ἐκτένιζεν αὐτὸ κομψῶς, οὐδὲ ἔπλασσεν. Ἀλλὰ καὶ ἰσχυρός εἰμι. Μή τι οὖν δύνασαι λίθον ἆραι ἡλίκον ὁ Ἕκτωρ ἢ ὁ Αἴας; Ἀλλὰ καὶ εὐγενής. Μή τι ἐκ Θεᾶς μητρός; μή τι πατρὸς ἐκγόνου Διός; Τί οὖν ἐκεῖνον ὠφελεῖ ταῦτα, ὅταν καθήμενος κλαίῃ διὰ

Cui populique sunt commissi, et tanta curæ sunt,

Cur de puellulâ digladiaris cum bellicosissimo sociorum, qui omnibus modis curandus et tuendus erat? deteriorem te præbes solerti sacrificulo, qui vos bellos gladiatores summâ diligentiâ colit? Vidésne quid ignoratio rerum utilium faciat? Atqui et ego dives sum. Nunquid ergo Agamennone locupletior? Sed et formosus sum. Nunquid ergò Achille formosior? Sed et pulchram comam habeo. Achilles verò nonne pulchriorem, et flavam? eámque non pexuit eleganter, neque compsit. Sed et robustus sum. Nunquid ergò tantum saxum tollere potes, quantum Hector aut Ajax? Sed et nobilis sum. Nunquid Deâ matre genitus, aut à patre Jove oriundo? Quid autem illum ista

Κεφ. νδ'. διὰ τὸ κορασίδιον; Ἀλλὰ ῥήτωρ εἰμί. Ἐκεῖνος δ' οὐκ ἦν; Οὐ βλέπεις πῶς κέχρηται τοῖς δεινοτάτοις τῶν Ἑλλήνων περὶ λόγους, Ὀδυσσεῖ καὶ Φοίνικι; πῶς αὐτοὺς ἀστόμους πεποίηκε; Ταῦτά σοι μόνα ἔχω εἰπεῖν, καὶ οὐδὲ ταῦτα προθύμως. Διατί; Ὅτι με οὐκ ἠρέθισας. Εἰς τί γὰρ ἀπιδὼν ἐρεθίσω, ὡς οἱ ἱππικοὶ περὶ τοὺς ἵππους τοὺς εὐφυεῖς; Εἰς τὸ σωμάτιον; Αἰσχρῶς αὐτὸ πλάσσεις. Εἰς τὴν ἐσθῆτα; Καὶ ταύτην τρυφερὰν ἔχεις. Εἰς σχῆμα; εἰς βλέμμα; εἰς οὐδέν. Ὅταν ἀκοῦσαι θέλῃς φιλοσόφου, μὴ λέγε αὐτῷ ὅτι, οὐδέν μοι λέγεις. ἀλλὰ μόνον δείκνυε σαυτὸν τοῦ ἀκούειν ἄξιον ἢ ἐπιτήδειον, καὶ ὄψει πῶς κινήσεις τὸν λέγοντα.

ΚΕΦ.

juvant, cùm propter puellam plorans ſedet? Sed orator ſum. Ille verò non fuit? Annon vides ut Græcorum facundiſſimos Ulyſſem et Phœnicem tractârit? ut ora eis obturârit? Sola hæc habeo tibi dicere, ac nè ea quidem alacriter. Quamobrem? Quòd me non incitâſti. Quam verò rem intuens ità inciter, ut ab equitibus equi generoſi? Nunquid corpus? Turpiter id conformas. Nunquid veſtem? Et hanc delicatam geſtas. Num habitum? num vultum? num quicquam denique? Cùm philoſophum audire volueris, nè ei dicito; Nihil mecum loqueris, ſed te dignum aut idoneum ad audiendum eſſe oſtendito; tum videbis, quomodo dicentem ſis excitaturus.

CAP.

Κεφ. κε'.

ΚΕΦ. κε'.

Πῶς ἀναγκαῖα τὰ λογικά.

ΤΩΝ παρόντων δέ τινος εἰπόντος, Πεῖσόν με, ὅτι τὰ λογικὰ χρήσιμά ἐστι· Θέλεις, ἔφη, ἀποδείξω σοι τοῦτο; Ναί. Οὐκοῦν λόγον μ' ἀποδεικτικὸν διαλεχθῆναι δεῖ. Ὁμολογήσαντος δὲ, Πόθεν οὖν εἴσῃ ἄν σε σοφίσωμαι; Σιωπήσαντος δὲ τοῦ ἀνθρώπου, Ὁρᾷς, ἔφη, πῶς αὐτὸς ὁμολογεῖς, ὅτι ταῦτα ἀναγκαῖά ἐστιν· εἰ χωρὶς αὐτῶν οὐδ' αὐτὸ τοῦτο δύνασαι μαθεῖν, πότερον ἀναγκαῖα ἢ οὐκ ἀναγκαῖά ἐστιν.

CAP. XXV.

Artem diſſerendi eſſe neceſſariam.

CUM ex eis qui aderant quidam dixiſſet, Perſuadeto mihi Logica utilia eſſe: Viſne, inquit, ut hoc tibi demonſtrem? Volo. Ergò ratiocinatione demonſtrativâ utendum mihi eſt. Quod cùm ille aſſenſiſſet, Quomodo ergò, inquit, ſcies, ſi captiosè tecum egero? Illo autem tacente: Vides, inquit, ut ipſe fatearis, ea eſſe neceſſaria, qui ſine illis, nè id ipſum quidem cognoſcere poſſis, ſintne neceſſaria an ſupervacanea?

Κεφ. κϛ'.

ΚΕΦ. κϛ'.

Τί τὸ ἴδιον τοῦ ἁμαρτήματος.

ΠΑΝ ἁμάρτημα μάχην περιέχει. ἐπεὶ γὰρ ὁ ἁμαρτάνων οὐ θέλει ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ κατορθῶσαι, δῆλον ὅτι ὃ μὲν θέλει οὐ ποιεῖ. Τί γὰρ ὁ κλέπτης θέλει πρᾶξαι; Τὸ αὐτῷ συμφέρον. Οὐκοῦν εἰ ἀσύμφορον αὐτῷ ἐστι τὸ κλέπτειν, ὃ μὲν θέλει οὐ ποιεῖ. Πᾶσα δὲ ψυχὴ λογικὴ φύσει διαβέβληται πρὸς μάχην· καὶ μέχρι μὲν ἂν μὴ παρακολουθῇ τούτῳ, ὅ, τι ἐν μάχῃ ἐστὶν, οὐδὲν κωλύεται τὰ μαχόμενα ποιεῖν· παρακολουθήσαντα δὲ, πολλὴ ἀνάγκη ἀποστῆναι τῆς μάχης, καὶ φεύγειν οὕτως, ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ ψεύ-

CAP. XXVI.

Quid sit peccati proprium.

OMNE peccatum pugnam complectitur. cùm enim is qui peccat, non peccare, sed rem bene gerere velit, perspicuum est, eum id quod nolit facere. Quid enim fur facere vult? Quod ei expediat. Ergò si furari inutile ei est, quod vult non facit. Omnis verò rationis capax animus à pugna abhorret: et quoad id de quo pugnatur, non assecutus fuerit, nihil prohibet quò minùs pugnantia faciat: sed si eam fuerit assecutus, necesse est ut à pugnâ desciscat, atque ita fugiat, ut omnino necesse est eum à menda-

cio

ψεύδους ἀναγεῦσαι πολλὴ ἀνάγκη τῷ αἰσθανομέ- Κεφ. κϛ'.
νῳ ὅτι ψεῦδός ἐστι· μέχρι δ' ἂν τοῦτο οὐ φαν-
τάζηται, ὡς ἀληθεῖ ἐπινεύει αὐτῷ. Δεινὸς οὖν ἐν
λόγῳ· ὁ δ' αὐτὸς καὶ προτρεπτικὸς καὶ ἐλεγ-
κτικός· οὗτος ὁ δυνάμενος ἑκάστῳ παραδεῖξαι τὴν μαχην
καθ' ἣν ἁμαρτάνει, καὶ σαφῶς παραστῆσαι ὡς
ὃ θέλει οὐ ποιεῖ, καὶ ὃ μὴ θέλει ποιεῖ. ἂν γὰρ
τοῦτο δείξῃ τις, αὐτὸς ἀφ' αὑτοῦ ἀποχωρήσει· μέ-
χρι δὲ μὴ δεικνύῃς, μὴ θαύμαζε εἰ ἐπιμένει. κα-
τορθώματος γὰρ φαντασίαν λαμβάνων, ποιεῖ αὐ-
τό. Διὰ τοῦτο καὶ Σωκράτης ταύτῃ τῇ δυνά-
μει πεποιθὼς, ἔλεγεν· Ὅτι ἐγὼ ἄλλον μὲν οὐδέ-
να εἴωθα παρέχειν μάρτυρα ὧν λέγω· ἀρκοῦμαι
δ' ἀεὶ τῷ προσδιαλεγομένῳ, καὶ ἐκεῖνον ἐπιψη-
φίζω καὶ καλῶ μάρτυρα· καὶ εἰς ὢν οὗτος ἀρκεῖ
μοι

cio abhorrere, qui mendacium perſpexerit: quoad autem illud ei in animo non occurrat, ei pro vero aſſentitur. Ergò is acer ad dicendum eſt, tum adhortando tum arguendo, qui cuique oſtendere poteſt, qua in re erret, et ſecum ipſe pugnet: atque evidenter demonſtrare, eum id quod velit non facere, et id facere quod non velit. cui enim hoc demonſtratum fuerit, is ipſe à ſeſe recedet: quoad autem non oſtenderis, mirari noli eum in propoſito perſeverare. id enim eò facit, quòd rectè facti opinione imbutus eſt. Quapropter et Socrates hac facultate fretus, dicebat, " Se nul-
" lum alium teſtem citare ſolere, contentum eo quicum
" diſputaret: eúmque unum ſe approbare et vocare teſtem,
" eúmque ſibi eſſe loco omnium? Norat enim, ratione
præditum animum, ſeu vellet, ſou nollet, tanquam in bi-

lance

Κεφ. κς'. μοι ἀντὶ πάντων. Ἤδει γὰρ ὑπὸ τίνος λογικὴ ψυχὴ κινεῖται ζυγῷ, ἔπειτα ῥέψει ἄν τε θέλῃ ἄν τε μή, λογικῷ ἡγεμονικῷ. Δεῖξον μάχην, καὶ ἀποστήσεται. ἂν δὲ μὴ δεικνύῃς, αὐτὸς αὑτῷ μᾶλλον ἐγκάλει, ἢ τῷ μὴ πειθομένῳ.

lance positum, ad principem animi facultatem et mentem inclinaturum. Pugnam si ostenderis, desistet. si verò non ostenderis, teipsum potiùs accusato, quàm eum qui tibi non obtemperabit.

ΑΡΡΙ-

ΑΡΡΙΑΝΟΥ
ΤΩΝ ΤΟΥ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

ΚΕΦ. ά.

Περὶ καλλωπισμοῦ.

ΕΙΣΙΌΝΤΟΣ τινὸς πρὸς αὐτὸν νεανίσκου ῥητορικοῦ, περιεργότερον ἠσκημένου τὴν κόμην, καὶ τὴν ἄλλην περιβολὴν κατακοσμοῦντος, Εἰπέ μοι, ἔφη, εἰ οὐ δοκεῖ σοι κύνες τ' εἶναι καλοί τινες καὶ ἵπποι, καὶ οὕτω τῶν ἄλλων ζώων ἕκαστον; Δοκοῦσιν, ἔφη. Οὐκοῦν καὶ ἄνθρωποι οἱ μὲν καλοί, οἱ δὲ αἰσχροί; Πῶς γὰρ οὔ; Πότερον οὖν κατὰ τὸ αὐτὸ ἕκαστα τούτων ἐν τῷ αὐτῷ γένει καλὰ προσαγορεύομεν, ἢ ἰδίως ἕκαστον; Οὕτω

Κεφ. ά.

CAP. I.

De ornatu.

CUM adoleſcens quidam Rhetoricæ ſtudioſus ad eum acceſſiſſet, comâ luxurioſiùs ornatâ, et reliquo veſtitu ſplendidiore: Dic mihi, inquit, nonne tibi aliqui canes et equi pulchri videntur, aliáque item animalia? Videntur, inquit. Ergò et homines alii pulchri, alii deformes? Quid ni? Utrùm igitur eadem ratione, quælibet horum in ſuo genere pulchra dicimus, an peculiariter ſingula? Id verò ſic intelliges. Nam canem ad alia natum eſſe vide-

Κεφ. ά. Οὕτω δ' ὄψει αὐτό. Ἐπειδὴ πρός ἄλλο μὲν ὁρῶμεν κύνα πεφυκότα, πρὸς ἄλλο δ' ἵππον, πρὸς ἄλλο δ', εἰ οὕτω τύχοι, ἀηδόνα. καθόλου μὲν οὐκ ἀτόπως ἀποφήναιτ' ἄν τις ἕκαστον τηνικαῦτα καλὸν εἶναι, ὁπότε κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν κράτιστ' ἔχει. Ἐπεὶ δ' ἡ φύσις ἑκάστου διάφορός ἐστι, διαφόρως εἶναί μοι δοκεῖ ἕκαστον αὐτῶν καλόν. Ἦ γὰρ οὔ; Ὡμολόγει. Οὐκοῦν ὅπερ κύνα ποιεῖ καλόν, τοῦτο ἵππον αἰσχρόν· ὅπερ δ' ἵππον καλόν, τοῦτο κύνα αἰσχρόν· εἴγε διάφοροι αἱ φύσεις εἰσὶν αὐτῶν. Ἔοικε. Καὶ γὰρ τὸ παγκρατιάστην οἶμαι ποιοῦν καλόν, τοῦτο παλαιστὴν οὐκ ἀγαθόν ποιεῖ· δρομέα δὲ, καὶ γελοιότατον. καὶ ὁ πρὸς πενταθλίαν καλὸς, ἃ αὐτὸς οὗτος πρὸς πάλην αἴσχιστος. Οὕτως, ἔφη. Τί οὖν ποιεῖ ἄνθρωπον καλόν; ἢ ὅπερ τῷ γένει καὶ κύνα καὶ

mus, equum ad alia, luſciniam item ad alia. in univerſum igitur haud abſurdè pronuntiabimus, tum ſingula eſſe pulchra, cùm pro naturâ ſuâ pulcherrimè ſe habuerint. Cùm autem natura cujuſque diverſa ſit; diversâ etiam ratione quodlibet eorum mihi pulchrum eſſe videtur. Nonne? Aſſentiebatur. Ergò quod canem facit pulchrum, id equum turpem: et quod equum pulchrum, id canem deformem; ſiquidem eorum naturæ ſunt diverſæ. Probabile eſt. Quod enim pancratiaſtam pulchrum facit, hoc palæſtritam non bonum facit; curſorem verò etiam valde ridiculum. et qui quinquercio pulcher eſt, idem in luctâ turpiſſimus fuerit. Sic eſt, inquit. Quid ergò pulchrum facit hominem? numquid ipſo genere illud, quod canem et equum? Hoc, inquit. Quid ergò pulchrum facit

καὶ

καὶ ἵππον; τοῦτο, ἔφη. Τί οὖν ποιεῖ κύνα καλόν; Ἡ ἀρετὴ ἡ κυνὸς παροῦσα. Τί ἵππον; Ἡ ἀρετὴ ἡ ἵππου παροῦσα. Τί οὖν ἄνθρωπον; Μὴ ποθ' ἡ ἀρετὴ ἡ ἀνθρώπου παροῦσα; Καὶ σὺ οὖν εἰ θέλεις καλὸς εἶναι, νεανίσκε, τοῦτο ἐκπόνει, τὴν ἀρετὴν τὴν ἀνθρωπικήν. Τίς δ' ἔστιν αὕτη; Ὅρα τίνας αὐτὸς ἐπαινεῖς, ὅταν δίχα πάθους τινὰς ἐπαινῇς· πότερα τοὺς δικαίους, ἢ τοὺς ἀδίκους; Τοὺς δικαίους. Πότερον τοὺς σώφρονας, ἢ τοὺς ἀκολάστους; Τοὺς σώφρονας. Τοὺς ἐγκρατεῖς δ' ἢ τοὺς ἀκρατεῖς; Τοὺς ἐγκρατεῖς. Οὐκοῦν τοιοῦτόν τινα ποιῶν σαυτὸν, ἴσῃ ὅτι καλὸν ποιήσεις. μέχρι δ' ἂν τούτων ἀμελῇς, αἰσχρόν σ' εἶναι ἀνάγκη, κἂν πάντα μηχανᾷ ὑπὲρ τοῦ φαίνεσθαί σε καλόν. Κεφ. ά.

Ἐντεῦθεν οὐκέτι ἔχω σοι πῶς εἴπω· ἄν τε γὰρ λέγω ἃ φρονῶ, ἀνιάσω σε, καὶ ἐξελθὼν τάχα οὐδ'

cit canem? Virtus canis si adsit. Quid equum? Virtus equi si adsit. Quid ergò hominem? Virtus opinor hominis si adsit. Et tu ergò, adolescentule, si pulcher esse vis, in isto elaborato, ut virtute humanâ sis præditus. Quæ autem illa est? Vide quosnam ipse laudas, cùm sine affectu aliquos laudas: justósne an injustos? Justos. Utrùm modestos, an intemperantes? Modestos. Continentes an incontinentes? Continentes. Ergò si talem præbueris, scies te pulchrum fore. quoad autem hæc neglexeris, turpem te esse necesse est, etiamsi ad exornandum formam nihil prætermiseris.

Quod supereſt, non habeo quomodo tecum agam: sive enim quæ sentio dixero, molestiâ te afficiam, et egressus

Κεφ. ά. οὐδ' εἰσελεύσῃ· ἂν τε μὴ λέγω, ὅρα οἷον ποιήσω, Εἰ σὺ μὲν ἔρχῃ πρὸς ἐμὲ ὠφεληθησόμενος, ἐγὼ δ' οὐκ ὠφελήσω σ' οὐδέν· καὶ σὺ μὲν ὡς πρὸς φιλόσοφον, ἐγὼ δ' οὐδὲν ἐρῶ σοι ὡς φιλόσοφος. Πῶς δὲ καὶ ἐμόν ἐστι πρὸς αὐτόν σε, τὸ περιιδεῖν ἀνεπανόρθωτον; ἂν ποθ' ὕστερον φρένας σχῇς, εὐλόγως μοι ἐγκαλέσεις. Τί εἶδεν ἐν ἐμοὶ ὁ Ἐπίκτητος, ἵνα βλέπων με τοιοῦτον εἰσερχόμενον πρὸς αὐτὸν, οὕτως αἰσχρῶς ἔχοντα, περιίδῃ, καὶ μηδέποτε μηδὲ ῥῆμα εἴπῃ; Οὕτω μου ἀπέγνω; νέος οὐκ ἦμην; οὐκ ἦμην λόγου ἀκουστικός; πόσοι δ' ἄλλοι νέοι ἐφ' ἡλικίας πολλὰ τοιαῦτα διαμαρτάνουσι; Τινά ποτ' ἀκούω Πολέμωνα ἐξ ἀκολαστοτάτου νεανίσκου τοσαύτην μεταβολὴν μεταβαλεῖν. Ἔστω, οὐκ ᾤετό με Πολέμωνα ἔσεσθαι· τὴν μὲν κόμην ἐδύνατό μου διορ-

fortè nunquam revertêris; ſive non dixero, vide quid faciam. Si tu quidem capiendi fructûs causâ me conveneris, ego verò nihil tibi profuero: ac tu tanquam ad philoſophum acceſſeris, ego verò nihil philoſophicum tibi dixero. Quonam igitur modo meum erga te officium apparebit, ſi te incorrectum neglexero? ſi quando pòſt prudentior factus, meritò me accusâris. " Quid in mentem Epicteto venit, " dices, ut cùm me talem ad ſe ingreſſum vidiſſet, et tam " turpiter affectum, negligeret, nec unquam ullum mihi " verbum faceret? Adeòne de me deſperavit? non eram " adoleſcens? non eram doctrinæ capax? quot verò alii " adoleſcentes per ætatem talia multa delicta committunt? " Audio Polemonem quendam olim, è luxurioſiſſimo conti- " nentiſſimum eſſe factum. Eſto: non putabat me Po- " lemonem fore: comam quidem meam corrigere potuit, " potuit

διορθῶσαι, τὰ μὲν περιάμματά μου περιελεῖν, Κεφ. ά.
ψιλούμενόν με παῦσαι ἠδύνατο. Ἀλλὰ βλέπων
με, τίνος εἶπω; σχῆμα ἔχοντα, ἐσιώπα. (ἐγὼ οὐ
λέγω τίνος ἐστὶ τὸ σχῆμα τοῦτο· σὺ δ' αὐτὸ ἐ-
ρεῖς τόθ' ὅταν εἰς σαυτὸν ἔλθῃς, καὶ γνώσῃ ὅιόν
ἐστι, καὶ τίνες αὐτὸ ἐπιτηδεύουσι.) Τοῦτό μοι ὕ-
στερον ἢν ἐγκαλῇς, τί ἔξω ἀπολογήσασθαι; Ναί·
ἀλλ' ἐρῶ, καὶ οὐ πεισθήσεται. Τῷ γὰρ Ἀπόλ-
λωνι ἐπείσθη ὁ Λάϊος; οὐκ ἀπελθὼν καὶ μεθυσ-
θεὶς, χαίρειν εἶπε τῷ χρησμῷ; Τί οὖν; Παρὰ
τοῦτο οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων τὰς ἀληθείας;
Καί τοι ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, οὔτ' εἰ πεισθήσῃ μοι,
οὔτ' εἰ μή· ἐκεῖνος δ' ἀκριβέστατα ἤδει, ὅτι οὐ
πεισθήσεται, καὶ ὅμως εἶπε. Διὰ τί δ' εἶπε;
Διὰ τί δὲ Ἀπόλλων ἐστί; διὰ τί δὲ χρησμω-
δεῖ; διὰ τί δ' εἰς ταύτην τὴν χώραν ἑαυτὸν κα-
τατέταχεν,

" potuit torques et monilia à me auferre; efficere potuit
" nè mihi pilos evellendos curarem. Sed cùm videret me
" neſcio quo præditum habitu, tacebat. Ego non dico cu-
" jus ſit iſte habitus: tu verò ipſe id dices, tum, cùm in
" te deſcenderis, et intelliges, qualis ſit, et qui eum uſur-
" pent." Hæc ſi quando mihi objeceris, quomodo me de-
fendam? Enimvero quamvìs dixero, non obtemperabit.
Nunquid Apollini obtemperavit Laius? nonne digreſſus at-
que inebriatus, valere juſſit oraculum? Quid ergò? Hâcne
de cauſa veritatem reticuit Apollo? Atqui ego quidem ig-
noro, ſísne obtemperaturus mihi an non: ille verò certiſ-
ſimè nôrat, illum non obtemperaturum eſſe; et tamen dix-
it. Cur verò dixit? Cur verò Apollo eſt? cur reddit o-
racula? cur locum iſtum ſibi vendicavit, ut vates eſſet, ac
fons

Κεφ. ά. τατέταχεν, ὥστε μάντις εἶναι, καὶ πηγὴ τῆς ἀληθείας, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔρχεσθαι τοὺς ἐκ τῆς οἰκουμένης; διατί δὲ προγέγραπται τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ, μηδενὸς αὐτὸ νοοῦντος;

Σωκράτης πάντας ἔπειθε τοὺς προσιόντας, ἐπιμελεῖσθαι ἑαυτῶν; Οὐδὲ τὸ χιλιοστὸν μέρος. Ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ εἰς ταύτην τὴν τάξιν ὑπὸ τοῦ Δαιμονίου, ὡς φησιν αὐτὸς, κατετάχθη, μηκέτι ἐξέλιπεν. ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς δικαστὰς τί λέγει; Ἂν μ' ἀφῆτε, φησὶν, ἐπὶ τούτοις, ἵνα μηκέτι ταῦτα πράσσω ἃ νῦν, οὐκ ἀνέξομαι, οὐδ' ἀνήσω· ἀλλὰ καὶ νέῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ ἁπλῶς ἀεὶ τῷ ἐντυγχάνοντι προσελθὼν, πεύσομαι ταῦτα ἃ καὶ νῦν πυνθάνομαι· πολὺ δὲ μάλιστα ὑμῶν, φησι, τῶν πολιτῶν, ὅτι ἐγγυτέρω μου γένει ἐστέ. Οὕτω περίεργος εἶ, ὦ Σώκρατες, καὶ πολυπράγμων;

fons veritatis, et à toto terrarum orbe conſuleretur? cur verò in templi veſtibulo ſcriptum eſt, *Noſce teipſum*, cùm nemo id intelligat?

Numquid Socrates omnibus iis à quibus adibatur, perſuadebat, ut ſemetipſos curarent? Nè milleſimo quidem cuique. Sed tamen cùm, ut ipſe affirmat, munus hoc divinitus attributum haberet, in eo non ceſſavit. ſed et apud judices quid ait? "Si me, inquit, eâ conditione abſolveris, ut hæc poſthac non faciam quæ nunc facio, non feram, neque deſiſtam: ſed et juvenes et ſenes, denique obvios omnes aggrediar, ea rogaturus quæ nunc rogo: inprimis autem vos cives, quod mihi genere conjunctiores eſtis." Adeóne curioſus es, Socrates, et inquietus? quid

πράγμων; τί δέ σοι μέλει τί ποιοῦμεν; Οἷον καὶ λέγεις; κοινωνός μου ὢν καὶ συγγενής, ἀμελεῖς σεαυτοῦ, καὶ τῇ πόλει παρέχεις πολίτην κακόν, καὶ τοῖς συγγενέσι συγγενῆ, καὶ τοῖς γείτοσι γείτονα. Σὺ οὖν τίς εἶ; Ἐνταῦθα μέγα ἐστὶ τὸ εἰπεῖν, ὅτι οὗτός εἰμι, ᾧ δεῖ μέλειν ἀνθρώπων. οὐδὲ γὰρ λέοντι τὸ τυχὸν βοΐδιον τολμᾷ ἀντιστῆναι· ἂν δ' ὁ ταῦρος προσελθὼν ἀνθίστηται, λέγε αὐτῷ, ἂν σοι δόξῃ, Σὺ δὲ τίς εἶ; καὶ τί σοι μέλει; Ἄνθρωπε, ἐν παντὶ γένει φύεταί τι ἐξαίρετον· ἐν βουσὶν, ἐν κυσὶν, ἐν μελίσσαις, ἐν ἵπποις. Μὴ δὴ λέγε τῷ ἐξαιρέτῳ, σὺ οὖν τίς εἶ; εἰ δὲ μὴ, ἐρεῖ σοι φωνὴν πόθεν λαβών· Ἐγώ εἰμι τοιοῦτον, οἷον ἐν ἱματίῳ πορφύρα· μή μ' ἀξίου ὅμοιον εἶναι τοῖς ἄλλοις· ἢ τῇ φύσει μου μέμφου, ὅτι με διαφέροντα παρὰ τοὺς ἄλλους ἐποίησε. Κεφ. ά.

quid tuâ refert quid nos agamus? Quid tandem dicis? cùm sis meus particeps et cognatus, teipsum negligis, et reipublicæ malum civem præstas, cognatis cognatum, et vicinis vicinum malum. Tu ergò quis es? Hìc autem loci magnum est profiteri, eum esse me, cui homines curæ esse debeant. neque enim quælibet bucula leoni resistere audet: si verò taurus illi ire obviam atque resistere ausus fuerit, dic, si videbitur, illi, Tu verò quis es? quid ad te attinet? Homo, in quolibet genere aliquid eximium nascitur; in bobus, in canibus, in apibus, in equis. Noli ergò dicere eximio, Tu ergò quis es? alioqui si fortasse vocem alicunde acceperit, tibi dicet; Talis sum, qualis in vestimentis est purpura: noli postulare, ut sim aliorum similis: nec naturam meam increpa, quòd me ab aliis diversum fecerit.

Quid

Κεφ. ά. πσε. Τί οὖν; ἐγὼ τοιοῦτος; Πόθεν; Σὺ γὰρ τοιοῦτος, οἷος ἀκούειν ταλῃθῆ; Ὄφελεν. Ἀλλ' ὅμως ἐπείπερ κατεκρίθην πώγωνα ἔχειν πολιὸν, καὶ τρίβωνα, καὶ σὺ εἰσέρχῃ πρὸς ἐμὲ ὡς πρὸς φιλόσοφον, οὐ χρήσομαί σοι ὠμῶς, οὐδ' ἀπογνωστικῶς, ἀλλ' ἐρῶ· Νεανίσκε, τίνα θέλεις καλὸν ποιεῖν; γνῶθι πρῶτον τίς εἶ, καὶ οὕτω κόσμει σεαυτόν. Ἄνθρωπος εἶ, τοῦτο δ' ἐστὶ θνητὸν ζῶον, χρηστικὸν φαντασίαις λογικῶς. Τὸ δὲ λογικῶς τί ἐστι; Φύσει ὁμολογουμένως καὶ τελείως. Τί οὖν ἐξαίρετον ἔχεις; Τὸ ζῶον; Οὔ. Τὸ θνητόν; Οὔ. Τὸ χρηστικὸν φαντασίαις; Οὔ. Τὸ λογικὸν ἔχεις ἐξαίρετον· τοῦτο κόσμει καὶ καλλώπιζε· τὴν κόμην δ' ἄφες τῷ πλάσαντι ὡς αὐτὸς ἠθέλησεν. Ἄγε, τίνας ἄλλας ἔχεις προσηγορίας; Ἀνὴρ εἶ, ἢ γύνη; Ἀνήρ. Ἄνδρα οὖν καλ-

Quid ergò? egóne talis? Unde enim? Tu verò is es, qui verum audire ſuſtineas? Utinam. Veruntamen cùm ea mihi quaſi mulcta irrogata ſit, ut canam barbam alam, et pallium geſtem, túque me ut philoſophum accedas; non te crudeliter, neque tanquam deſperatum tractabo, ſed dicam: Adoleſcens, quem vis pulchrum facere? cognoſce prius quis ſis; ac tum te ornato. Homo es, hoc eſt, animal mortale, quod viſis cum ratione utitur. Ratio verò quid eſt? Quod naturæ ſit congruenter ac perfectè. Quid ergò eximium habes? Animal? Non. mortale? Non. Uti viſis? Non. Rationem habes eximiam; hanc ornato et expolito: comam verò relinquito ei qui illam finxit, ut ipſe voluit. Age, quas alias habes appellationes? Vir es, an mulier? Vir. Virum igitur orna, non mulierem. illa, naturâ

καλλωπίζε, μὴ γυναῖκα. ἐκείνη φύσει λεία γέγονε, καὶ τρυφερά· κἂν ἔχῃ τρίχας πολλὰς, τέρας ἐστὶ, καὶ ἐν τοῖς τέρασιν ἐν Ῥώμῃ δείκνυται. Τοῦτο δ' ἐπ' ἀνδρός ἐστι τὸ μὴ ἔχειν· κἂν μὲν φύσει μὴ ἔχῃ, τέρας ἐστίν. ἂν δ' αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐκκόπτῃ καὶ ἀποτίλλῃ, τί αὐτὸν ποιήσομεν; ποῦ αὐτὸν δείξομεν; καὶ τί προγράψομεν; Δείξω ὑμῖν ἄνδρα, ὃς θέλει μᾶλλον γυνὴ εἶναι ἢ ἀνήρ. Ὦ δεινοῦ θεάματος! Οὐδεὶς οὐχὶ θαυμάσει τὴν προγραφήν; Νὴ τὸν Δία, οἶμαι ὅτι αὐτοὶ οἱ τιλλόμενοι, οὐ παρακολουθοῦντες ὅτι τοῦτ' αὐτό ἐστιν ὃ ποιοῦσι, ποιοῦσιν. Ἄνθρωπε, τί ἔχεις ἐγκαλέσαι σου τῇ φύσει; Ὅτι σε ἄνδρα ἐγέννησε; Τί οὖν; πάσας ἔδει γυναῖκας γεννῆσαι; καὶ τί ἂν ὄφελος ἦν σοι τοῦ κοσμεῖσθαι; τίνι ἂν ἐκόσμου, εἰ πάντες ἦσαν γυναῖκες; Ἀλλ' οὐκ ἀρέσκει Κεφ. ά.

naturâ lævis eſt, ac delicata; et ſi multos pilos habuerit, monſtrum eſt, et Romæ inter monſtra oſtenditur. Idem fit in viro, ſi non habeat: qui ſi naturâ non habuerit, monſtrum eſt. ſin ipſe ſibi eos abraſerit atque evellerit, quid illi faciemus? ubi eum oſtendemus? quomodo proſcribemus? Oſtendam vobis virum, qui mulier quàm vir eſſe mavult. O fœdum ſpectaculum! Eſtne qui ſcripturam illam non miraturus ſit? Mediusfidius opinor eos ipſos qui volſellis utuntur, non animadvertentes id ipſum eſſe quod ipſi faciunt, facturos. Homo, in quo naturam accuſas? Num quod virum te genuit? Quid ergò? num mulieres tantùm gignendæ fuerunt? et quæ tibi fuiſſet utilitas ornatûs? cui te ornâſſes, ſi omnes mulieres fuiſſent? At totum ti-

Κεφ. δ. κει σοι τὸ πραγμάτιον ὅλον· δι' ὅλων αὐτὸ ποίησον· ἆρον τί ποτ' ἐκεῖνο τὸ αἴτιον τῶν τριχῶν· ποίησον εἰς ἅπαντα σαυτὸν γυναῖκα, ἵνα μὴ πλανώμεθα· μὴ τὸ μὲν ἥμισυ ἀνδρός, τὸ δ' ἥμισυ γυναικός. Τίνι θέλεις ἀρέσαι; Τοῖς γυναικαρίοις; Ὡς ἀνὴρ αὐτοῖς ἄρεσον. Ναί· ἀλλὰ τοῖς λείοις χαίρουσιν. Οὐκ ἀπάγξῃ; καὶ εἰ τοῖς κιναίδοις ἔχαιρον, ἐγένου ἂν κίναιδος; Τοῦτό σοι τὸ ἔργον ἐστίν; ἐπὶ τοῦτο ἐγεννήθης, ἵνα σοι αἱ γυναῖκες αἱ ἀκόλαστοι χαίρωσι; Τοιοῦτόν σε θῶμεν πολίτην Κορινθίων, κἂν οὕτω τύχῃ ἀστυνόμον, ἢ ἐφήβαρχον, ἢ στρατηγόν, ἢ ἀγωνοθέτην; Ἄγε, καὶ γαμήσας τίλλεσθαι μέλλεις; Τίνι, καὶ ἐπὶ τί; Καὶ παιδία ποιήσεις· εἶτα κἀκεῖνα τιλλόμενα ἡμῖν εἰσάξεις εἰς τὸ πολίτευμα; Καλὸς πολίτης, καὶ βουλευτὴς, καὶ ῥήτωρ! Τοιούτους δεῖ

νέους

bi minime placet corpuſculum: penitus unum idemque facito: tollito cauſam illam pilorum; per omnia in mulierem te transformato, nè decipiamur. noli ſemiſſem viri, et ſemiſſem mulieris tenere. Cui ſtudes placere? Mulierculis? Ut vir eis placeto. Rectè ſanè: verum glabris delectantur. Non te ſuſpendes? ſi cinædis delectarentur, fieresne cinædus? Num iſtud tuum munus eſt? num ad hoc natus es, ut impudicæ mulieres te delectentur? Num te talem in civitate Corinthia collocabimus? num urbis præfectum, aut adoleſcentia principem deſignabimus, aut prætorem, ludorùmve præſidem? Age, ducta etiam uxore velleris? Cui, et cur? Et liberos procreabis: deindè eos quoque glabros in urbem induces? O pulchrum civem, ſenatorem,

νέους ἔυχεσθαι ἡμῖν φύεσθαι καὶ ἀνατρέφεσθαι! τοὺς Θεούς σοι, νεανίσκε, Ἀλλ' ἅπαξ ἀκούσας τῶν λόγων τούτων, ἀπελθὼν σαυτῷ εἰπέ, Ταῦτά μοι Ἐπίκτητος οὐκ εἴρηκεν· πόθεν γὰρ ἐκεῖνος; ἀλλά Θεός τις ποτ' ἐυμενὴς δι' ἐκείνου· οὐδὲ γὰρ ἂν ἐπῆλθεν Ἐπικτήτῳ ταῦτα εἰπεῖν, οὐκ εἰωθότι λέγειν πρὸς οὐδένα· Ἄγε οὖν τῷ Θεῷ πεισθῶμεν, ἵνα μὴ θεοχόλωτοι ὦμεν. Οὔ; Ἀλλ' ἂν μὲν κάραξ κραυγάζων σημαίνῃ σόι τι, οὐχ ὁ κάραξ ἐστὶν ὁ σημαίνων, ἀλλ' ὁ Θεὸς δι' αὐτοῦ· ἂν δὲ δι' ἀνθρωπίνης φωνῆς σημαίνῃ τι, τὸν ἄνθρωπον οὐ ποιήσει λέγειν σοι ταῦτα, ἵνα γνοίης τὴν δύναμιν τοῦ δαιμονίου, ὅτι τοῖς μὲν οὕτως, τοῖς δ' ἐκείνως σημαίνει; Περὶ δὲ τῶν μεγίστων καὶ κυριωτάτων, διὰ καλλίστου ἀγγέλου σημαίνει. Τί ἐστιν ἄλλο ὃ λέγει ὁ ποιητής,

Κεφ. ά.

f. οὐκ οἰηθεὶ

——Ἐπεὶ

natorem, oratorem! Tales, per Deos, exoptandi ſunt juvenes ut nobis naſcantur atque educentur, adoleſcens. Quin potiùs ſemel hac oratione audita, digreſſus ipſe tibi dicito: Hæc Epictetus mihi non dixit. unde enim ille? ſed Deus aliquis propitius per illum. neque enim hæc in mentem Epicteto veniſſent, cum nemine diſputare ſolito. Age ergò Deo pareamus, nè vindictam ejus in nos provocemus. Non? At ſi corvus crocitando aliquid tibi ſignificaverit, non corvus eſt qui ſignificet, ſed Deus per eum: ſi verò humanâ voce aliquid ſignificârit; non faciet ut homo talia tibi dicat, ut vim numinis cognoſcas, quod aliis aliter ſignificet? Res verò maximas, maximíque momenti, per pulcherrimum nuntium ſignificat. Quid eſt aliud quod Poeta dicit,

Κεφ. ά.

—— Ἐπεὶ πρό οἱ εἴπομεν ἡμεῖς,
Ἑρμείαν πέμψαντες ἔϋσκοπον Ἀργειφόντην,
Μήτ' αὐτὸν κτείνειν, μήτε μνάασθαι ἄκοιτιν.

Ὁ Ἑρμῆς καταβὰς ἔμελλεν αὐτῷ λέγειν ταῦτα, καὶ σοὶ ταῦτα λέγουσι νῦν οἱ Θεοὶ, Ἑρμείαν πέμψαντες διάκτορον Ἀργειφόντην· Μὴ ἐκστρέφειν τὰ καλῶς ἔχοντα, μηδὲ περιεργάζεσθαι. ἀλλ' ἀφεῖναι τὸν ἄνδρα, ἄνδρα· τὴν γυναῖκα, γυναῖκα· τὸν καλὸν ἄνθρωπον ὡς καλὸν ἄνθρωπον, τὸν αἰσχρὸν ὡς ἄνθρωπον αἰσχρόν. ὅτι οὐκ εἶ κρέας, οὐδὲ τρίχες, ἀλλὰ προαίρεσις· ταύτην ἂν σχῇς καλὴν, τότ' ἔσῃ καλός. Μέχρι δὲ νῦν οὐ τολμῶ σοι λέγειν, ὅτι αἰσχρὸς εἶ. δοκεῖς γάρ μοι πάντα θέλειν ἀκοῦσαι, ἢ τοῦτο. Ἀλλ' ὅρα τί λέγει Σωκράτης τῷ καλλίστῳ πάντων καὶ ὡραιοτάτῳ

—— *Quoniam nos illi prædiximus,*
Mercurio misso speculatore Argicidâ:
Neque ipsum occide, nec duc uxorem.

Mercurius cœlo descendens hæc ei dicturus erat, et hæc nunc Dii tibi dicunt, *Mercurio misso internuncio Argicidâ:* Ne rectè se habentia immutes, neque curiosè tractes; sed virum virum, mulierem mulierem esse sinas: formosum hominem ut formosum, deformem ut deformem. quia neque caro es, neque pili, sed voluntas: quam cùm pulchram habueris, tum eris pulcher. Sed hactenus quidem dicere tibi non audeo, te deformem esse. quidvis enim libentius auditurus videris, quàm hoc. Sed vide quid Socrates dicat omnium

ραιοτάτῳ Ἀλκιβιάδῃ· Πειρῶ οὖν καλὸς εἶναι. Τί αὐτῷ λέγει; Πλάσσε σου τὴν κόμην, καὶ τίλλε σοῦ τὰ σκέλη; Μὴ γένοιτο. Ἀλλὰ κόσμει σοῦ τὴν προαίρεσιν, ἔξαιρε τὰ φαῦλα δόγματα. Τὸ σωμάτιον οὖν πῶς; Ὡς πέφυκεν. Ἄλλῳ τούτων ἐμέλησεν, ἐκείνῳ ἐπίτρεψον. Τί οὖν; ἀκάθαρτον δεῖ εἶναι; Μὴ γένοιτο. ἀλλ' ὃς εἶ καὶ πέφυκας, τοῦτον κάθαιρε· ἄνδρα, ὡς ἄνδρα καθάριον εἶναι· γυναῖκα, ὡς γυναῖκα· παιδίον, ὡς παιδίον. Οὔ; ἀλλὰ καὶ τοῦ λέοντος ἐκτίλλωμεν τὴν κόμην, ἵνα μὴ ἀκάθαρτος ᾖ, καὶ τοῦ ἀλεκτρυόνος τὸν λόφον, δεῖ γὰρ καὶ τοῦτο καθάριον εἶναι· Ἀλλ' ὡς ἀλεκτρυόναν· καὶ ἐκεῖνον ὡς λέοντα· καὶ τὸν κυνηγετικὸν κύνα ὡς κυνηγετικόν. Κεφ. ά. f. τουτον

ΚΕΦ.

nium pulcherrimo et elegantiſſimo Alcibiadi: Dato, inquit, operam ut formoſus ſis. Quid ei dicit? Finge comam tuam, et crura tua velle? Abſit. Sed ornato voluntatem tuam, mala decreta abjice. De corpore quid faciendum? Sic tractandum eſt, ut ejus natura fert. Alteri cuidam hæ res curæ ſunt, illi permitte. Quid ergo? immundum eſſe decet? Abſit. ſed qui ſis et à naturâ comparatus, eum purgato: virum, ut vir ſit mundus; mulierem, ut mulier; puerum, ut puer. Non? imo etiam leonis jubam evellamus, nè ſit immundus; et galli gallinacei criſtam; nam et hunc mundum eſſe decet. Rectè: ſed ut gallum gallinaceum, et illum ut leonem, et canem venaticum ut venaticum.

CAP.

Κεφ. β'.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τοῦ τίνα ἀσκεῖσθαι δεῖ τὸν προκόπτοντα. καὶ, ὅτι τῶν κυριωτάτων ἀμελοῦμεν.

ΤΡεῖς εἰσι τόποι, περὶ οὓς ἀσκηθῆναι δεῖ τὸν ἐσόμενον καλὸν καὶ ἀγαθόν· ὁ περὶ τὰς ὀρέξεις καὶ τὰς ἐκκλίσεις, ἵνα μὴ τ' ὀρεγόμενος ἀποτυγχάνῃ, μήτ' ἐκκλίνων περιπίπτῃ· ὁ περὶ τὰς ὁρμὰς καὶ ἀφορμὰς, καὶ ἁπλῶς ὁ περὶ τὸ καθῆκον, ἵνα τάξει, ἵνα εὐλογίστως, ἵνα μὴ ἀμελῶς· τρίτος ἐστὶν, ὁ περὶ τὴν ἀνεξαπατησίαν καὶ ἀνεικαιότητα, καὶ ὅλως ὁ περὶ τὰς συγκαταθέσεις. Τούτων κυριώτατος, καὶ μάλισα ἐπείγων ἐστὶν ὁ περὶ τὰ πάθη. πάθος γὰρ ἄλλως οὐ γίνεται, ἐὰ μὴ ὀρέξεως ἀποτυγχανούσης, ἢ ἐκκλίσεως περιπιπτούσης·

CAP. II.

Quæ exercenda sint ei qui profecit. item, nos præcipua negligere.

TRES loci sunt, in quibus eum qui vir bonus et sapiens futurus est, exerceri oportet: unus in appetitione et aversatione, ut neque appetendo frustretur, nec aversando in id incidat quod non vult: alter in animi concitatione et avocatione; itémque officii locus, ut ordine, ut considerate, ut non negligenter res administretur: tertius versatur in eo, nè fallamur, et frustrà habeamur, denique in assensionibus. Horum præcipuus et cum primis necessarius est is qui in perturbationibus versatur. perturbatio enim aliter non fit, nisi cùm aut frustratur appetititio, aut quod aversaris non evitatur:

ταύτης· οὗτός ἐστιν ὁ ταραχαὶς, θορύβους, ἀτυ- Κεφ. β'.
χίας, ὁ δυστυχίας ἐπιφέρων· ὁ πένθη, οἰμωγὰς, φθόνους· ὁ φθονεροὺς, ὁ ζηλοτύπους ποιῶν· δι' ὧν οὐδ' ἀκοῦσαι λόγου δυνάμεθα. Δεύτερός ἐστιν, ὁ περὶ τὸ καθῆκον. οὐ δεῖ γάρ με εἶναι ἀπαθῆ ὡς ἀνδριάντα, ἀλλὰ τὰς σχέσεις τηροῦντα τὰς φυσικὰς καὶ ἐπιθέτους, ὡς εὐσεβῆ, ὡς υἱὸν, ὡς ἀδελφὸν, ὡς πατέρα, ὡς πολίτην. Τρίτος ἐστὶν, ὁ ἤδη τοῖς προκόπτουσιν ἐπιβάλλων, ὁ περὶ τὴν αὐτῶν τούτων ἀσφάλειαν, ἵνα μηδ' ἐν ὕπνοις λάθῃ τις ἀνεξέταστος παρελθοῦσα φαντασία, μηδ' ἐν οἰνώσει, μηδὲ μελαγχολῶντος. Τοῦτο ὑπὲρ ἡμᾶς, φησίν, ἐστιν. Οἱ δὲ νῦν φιλόσοφοι, ἀφέντες τὸν πρῶτον τόπον καὶ τὸν δεύτερον, καταγίνονται περὶ τὸν τρίτον· μεταπίπτοντας, ἠρωτῆσθαι περαίνοντας, ὑποθετικοὺς, ψευδομένους. Δεῖ γάρ, φησι, καὶ ἐν ταῖς ὕλαις ταύταις γενόμενον δια-

vitatur: hic eſt qui turbas, tumultus, infelicitates, calamitates, luctum, gemitus, invidiam gignat; qui invidos et æmulos efficiat; unde rationem ne audire quidem poſſimus. Alter locus circa officia verſatur. neque enim me ſine affectibus eſſe oportet ut ſtatuam, ſed relationes tueri naturales et accerſitas; ut hominem pium, ut filium, ut fratrem, ut patrem, ut civem. Tertius eſt, qui jam ad eos qui promovent pertinet, de harum rerum ſecuritate, nè vel dormienti viſum aliquod temerarium obrepat, vel ebrio, vel melancholico. Hoc ſupra nos, ait, eſt. Noſtræ verò ætatis philoſophi, primo et ſecundo omiſſo, in tertio verſantur: tractant inverſiones, conditiones, mentientes, terminantes. Aiunt enim, etiam in his materiis verſanti curandum eſſe

nè

Κεφ. β'. διαφυλάξω τὸ ἀνεξαπάτητον. Τίνα; Τὸν καλὸν καὶ ἀγαθόν. Σοὶ οὖν τοῦτο λείπει· τὰς ἄλλας ἐκπεπόνηκας; περὶ κερμάτιον ἀνεξαπάτητος εἶ; ἐὰν ἴδῃς κοράσιον καλὸν, ἀντέχεις τῇ φαντασίᾳ; ἂν ὁ γείτων σου κληρονομήσῃ, οὐ δάκνῃ; νῦν οὐδὲν ἄλλό σοι λείπει, ἢ ἀμεταπτωσία; Τάλας, αὐτὰ ταῦτα τρέμων μανθάνεις, καὶ ἀγωνιῶν, μή τίς σου καταφρονήσῃ· καὶ πυνθανόμενος, μή τις τί περὶ σοῦ λέγῃ. Κἄν τις ἐλθὼν εἴπῃ σοι, ὅτι λόγου γινομένου τίς ἄριστός ἐστι τῶν φιλοσόφων, παρών τις ἔλεγεν, ὅτι εἷς φιλόσοφος ὁ δεῖνα· γέγονέ σου τὸ ψυχάριον ἀντὶ δακτυλιαίου δίπηχυ. Ἂν δ' ἄλλος παρὼν εἴπῃ, Οὐδὲν εἰρηκας, οὐκ ἔστιν ἄξιον τοῦ δεῖνος ἀκροᾶσθαι· τί γὰρ οἶδε; τὰς πρώτας ἀφορμὰς ἔχει, πλέον δ' οὐδέν· ἐξέστηκας, ὠχρίακας εὐθὺς, κέκραγας, Ἐγὼ αὐτῷ δείξω τίς εἰμι, ὅτι μέγας φιλόσοφος. βλέ-

nè fallatur. Quis? Vir probus et honeſtus. Hoc ergò tibi deeſt: in cæteris verò elaborâſti? in teruncio non falleris? visâ eleganti puellâ, cohibes viſum? ſi vicinus tuus hæreditatem creverit, non morderis? nunc nihil aliud tibi deeſt, niſi ut in propoſito perſeveres? Miſer, iſtæc ipſa diſcis tremens, et anxius es, nè quis te contemnat: ſciſcitaris, nè quis aliquid de te dicat. Quòd ſi quis tibi dixerit, orta diſputatione de præſtantiſſimo philoſopho, quendam dixiſſe, unum illum eſſe philoſophum: animula tua, quæ antea digiti longitudine erat, nunc duos cubitos excedit. Si quis autem alius dicat, Nihil agis, non eſt operæpretium illum audire: quid enim ſcit? prima principia percepit, præterea verò nihil tenet: ſtatim velut attonitus aſtas, palles, voci-

βλέπεται ἐξ αὐτῶν τούτων, τί θέλεις ἐξ ἄλλων Κεφ. β'.
δεῖξαι. Οὐκ οἶδας, ὅτι Διογένης τῶν σοφιστῶν
τινα οὕτως ἔδειξεν, ἐκτείνας τὸν μέσον δάκτυλον;
εἶτα ἐκμανέντος αὐτοῦ, Οὗτός ἐστιν, ἔφη, ὁ δεῖνα·
ἔδειξα ὑμῖν αὐτόν. Ἄνθρωπος γὰρ δακτύλῳ οὐ
δείκνυται, ὡς λίθος, ἢ ὡς ξύλον· ἀλλ' ὅταν τὶς
τὰ δόγματα αὐτοῦ δείξῃ, τότε αὐτὸν ὡς ἄνθρω-
πον ἔδειξε. Βλέπωμεν καὶ σοῦ τὰ δόγματα.
μὴ γὰρ οὐ δῆλόν ἐστιν, ὅτι σὺ τὴν προαίρεσιν
τὴν σαυτοῦ ἐν οὐδενὶ τίθεσαι, ἔξω δὲ βλέπεις εἰς
τὰ ἀπροαίρετα, τί ἐρεῖ ὁ δεῖνα; καὶ τίς εἶναι
δόξεις; εἰ φιλολόγος; εἰ Χρύσιππον ἀνέγνως, ἢ
Ἀντίπατρον; εἰ μὲν γὰρ καὶ Ἀρχέδημον, ἀπέ-
χεις ἅπαντα· τί ἔτι ἀγωνιᾷς; Μὴ οὐ δείξεις ἡ- f. δείξῃς
μῖν τίς εἶ; Θέλεις σοι εἴπω τίνα ἡμῖν ἔδειξας;
Ἄνθρωπον παριόντα ταπεινόν, μεμψίμοιρον, ὀξύ- f. Ἀνθρώπαριον
θυμον,

vociferaris, Ego ei demonſtrabo qui vir ſim, quantus philoſophus. Ex his cernitur, quid vis per alia demonſtrare. An ignoras Diogenem ſic demonſtrâſſe ſophiſtam quendam, medio digito extento? deinde illo furore percito; Hic, inquit, ille eſt; monſtravi eum vobis. Homo enim digito, ut lapis aut lignum, non demonſtratur: ſed ſi quis opiniones ejus demonſtrârit, tunc eum ut hominem demonſtravit. Videamus et tua decreta. nonne perſpicuum eſt te voluntatem tuam nihili facere, ſed foras proſpicere in ea quæ tui arbitrii non ſunt, intentum quid ille dicturus ſit? quem te eſſe perhibeant? an ſtudioſum literarum? an Chryſippum legeris, aut Antipatrum? quòd ſi Archedemum etiam adjunxiſti, habes omnia: quid porrò angeris? Non demonſtrabis nobis qui vir ſis? Vis tibi dicam quem no-

Κεφ. β'. θυμον, δειλὸν, πάντα μεμφόμενον, πᾶσιν ἐγκαλοῦντα, μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγοντα, τέρπερον· ταῦτα ἡμῖν ἔδειξας. Ἄπελθε νῦν, καὶ ἀναγίνωσκε Ἀρχέδημον. εἶτα, μῦς ἂν καταπέσῃ καὶ ψοφήσῃ, ἀπέθανες. Τοιοῦτος γάρ σε μένει θάνατος οἷον καὶ τὸν τίνα ποτ'; ἐκεῖνον τὸν Κρίνιν. Καὶ ἐκεῖνος μέγα ἐφρόνει, ὅτι ἐνόει Ἀρχέδημον. Τάλας, οὐ θέλεις ἀφεῖναι ταῦτα τὰ μηδὲν πρὸς σέ; Πρέπει ταῦτα τοῖς δυναμένοις δίχα ταραχῆς αὐτὰ μανθάνειν· ὅις ἔξεστιν εἰπεῖν, Οὐκ ὀργίζομαι, οὐ λυποῦμαι, οὐ φθονῶ, οὐ κωλύομαι, οὐκ ἀναγκάζομαι. Τί μοι λοιπόν; εὐσχολῶ, ἡσυχίαν ἄγω. Ἴδωμεν, πῶς περὶ τὰς μεταπτώσεις τῶν λόγων δεῖ ἀναστρέφεσθαι· ἴδωμεν, πῶς ὑπόθεσίν τις λαβὼν, εἰς οὐδὲν ἄτοπον ἀπαχθήσεται. Ἐκείνων ἐστὶ ταῦτα. τοῖς εὖ πάσχουσι πρασσήκει, πῦρ

bis monſtraveris? Hominem qui prodeat humilis, querulus, iracundus, timidus, omnes accuſans, nunquam quietus, depravatus: hæc nobis oſtendiſti. Abi nunc, et lege Archedemum. deinde ſi mus deciderit, excitato ſtrepitu, mortuus es. Talis enim te mors manet, qualis, quem tandem? Crinidem illum ſcilicet. Atqui multum is ſibi tribuebat, quod Archedemum intelligeret. Miſer, non vis iſta quæ ad te nihil attinent miſſa facere? Iſta eos decent, qui illa ſine perturbatione cognoſcere queunt: quibus dicere conceſſum eſt, Non iraſcor, non mœreo, non invideo, non prohibeor, non cogor. Quid mihi reſtat? otium ago, tranquillus ſum. Videamus, quomodo inverſiones ſermonum tractandæ ſint: videamus quomodo cauſâ poſitâ, in nullam abſurditatem incidamus. Illorum iſta ſunt, iis quibus bene eſt,

πῦρ καίειν, ἀριστᾷν ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ᾄδειν, καὶ ὀρχεῖσθαι. βυθιζομένου δὲ τοῦ πλοίου, σύ μοι παρελθὼν ἐπαίρεις τοὺς σιφάρους. Κεφ. γ'.

ΚΕΦ. γ'.

Τίς ὕλη τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ πρὸς τί μάλιστα ἀσκητέον.

Ὕλη τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, τὸ ἴδιον ἡγεμονικόν· τὸ σῶμα δ', ἰατροῦ καὶ ἀλείπτου· ὁ ἀγρός, γεωργοῦ ὕλη. Ἔργον δὲ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, τὸ χρῆσθαι ταῖς φαντασίαις κατὰ φύσιν. Πέφυκε δὲ πᾶσα ψυχή, ὥσπερ τῷ ἀληθεῖ ἐπινεύειν, πρὸς τὸ ψεῦδος ἀνανεύειν, πρὸς τὸ ἄδηλον ἐπέχειν· οὕτω πρὸς μὲν τὸ ἀγαθὸν ὀρεκτικῶς κινεῖσθαι, πρὸς δὲ

est, convenit ignem incendere, prandere si res ità ferat, canere et saltare. tu verò mergendo jam navigio vela mihi attollis.

CAP. III.

Quæ sit materia boni; et in quo potissimum exerceri debeamus.

MAteria pulchri et boni est, sua cujusque mens: corpus, medici et aliptæ; ager, agricolæ materia. Viri autem boni et honesti opus est, visis ad naturæ præscriptum uti. Sic autem naturâ comparatum est, ut quivis animus, quemadmodum veris annuit, falsa abnuit, in incertis assensum sustinet: sic et bonum expetat, et malum aversetur; erga id verò, quod neque bonum neque malum est, neutro

Κεφ. γ'. δὲ τὸ κακὸν ἐκκλιτικῶς, πρὸς δὲ τὸ μήτ' ἀγαθὸν μήτε κακὸν οὐδετέρως. Ὡς γὰρ τὸ τοῦ Καίσαρος νόμισμα οὐκ ἔξεστιν ἀποδοκιμάσαι τῷ τραπεζίτῃ οὐδὲ τῷ λαχανοπώλῃ, ἀλλ' ἂν δείξῃς, θέλει οὐ θέλει, προέσθαι αὐτὸν δεῖ τὸ ἀντ' αὐτοῦ πωλούμενον· οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς. Τὸ ἀγαθὸν φανέν, εὐθὺς ἐκίνησεν ἐφ' αὑτό, τὸ κακὸν ἀφ' αὑτοῦ. οὐδέποτε δ' ἀγαθοῦ φαντασίαν ἐναργῆ ἀποδοκιμάσει ψυχή, οὐ μᾶλλον ἢ τὸ Καίσαρος νόμισμα. Ἔνθεν ἐξήρτηται πᾶσα κίνησις καὶ ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ. Διατοῦτο πάσης οἰκειότητος προκρίνεται τὸ ἀγαθόν. Οὐδέν ἐμοὶ καὶ τῷ πατρί, ἀλλὰ τῷ ἀγαθῷ. Οὕτως εἶ σκληρός; Οὕτω γὰρ πέφυκα· τοῦτό μοι τὸ νόμισμα δέδωκεν ὁ Θεός. Διὰ τοῦτο εἰ τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου τὸ ἀγαθὸν ἕτερόν ἐστιν, οἴχεται καὶ πατὴρ, καὶ ἀδελφός, καὶ πατρὶς, καὶ πάντα τὰ πράγματα. Ἀλλ' ἐγὼ τὸ ἐμὸν ἀγαθὸν ὑπερίδω, ἵνα

modo afficiatur. Quemadmodum enim Cæſaris nummum nec argentario nec hortulano improbare licet, ſed oſtenſo eo, ſive nolit, ſive velit, mercem ſuam tradere neceſſe eſt: eadem eſt et animi ratio. Bonum primo aſpectu ad ſe allicit, malum declinatur. neque unquam boni ſpeciem evidentem et efficacem improbabit animus, non magis quàm nomiſma Cæſaris. Hinc omnis motus et hominis et Dei pendet: propter hoc cuivis neceſſitudini bonum præfertur. Nihil mihi rei cum patre eſt, ſed cum bono. Adeóne durus es? Sic ſum: hoc mihi nomiſma dedit Deus. Quapropter ſi bonum aliud eſt quàm honeſtum et juſtum, valebit et pater et frater et patria, res denique omnes. At ego

να σὺ σχῇς, καὶ παραχωρήσω σοι; Ἀντὶ τίνος; Κεφ. γ'.
Πατήρ σου εἰμί. Ἀλλ' οὐκ ἀγαθον. Ἀδελφός σου εἰμί. Ἀλλ' οὐκ ἀγαθόν. Ἐὰν δ' ἐν ὀρθῇ προαιρέσει θῶμεν αὐτὸ τηρεῖν τὰς σχέσεις, ἀγαθὸν γίνεται· καὶ λοιπὸν ὁ τῶν ἐκτὸς τινῶν ἐκχωρῶν, οὗτος τοῦ ἀγαθοῦ τυγχάνει. Αἴρει τὰ χρήματα ὁ πατήρ. Ἀλλ' οὐ βλάπτει. Ἕξει τὸ πλέον τοῦ ἀγροῦ, ὅσον καὶ θέλει. Μή τι οὖν τοῦ αἰδήμονος; μή τι τοῦ πιστοῦ; μή τι τοῦ φιλαδέλφου; Ἐκ ταύτης γὰρ τῆς οὐσίας τίς δύναται ἐκβαλεῖν; οὐδ' ὁ Ζεύς. οὐδὲ γὰρ ἠθέλησεν· ἀλλ' ἐπ' ἐμοὶ αὐτὸ ἐποίησε, καὶ ἔδωκεν οἷον εἶχεν αὐτὸς, ἀκώλυτον, ἀναναγκαστον, ἀπαραπόδιστον. Ὅταν οὖν ἄλλῳ ἄλλο τὸ νόμισμα ᾖ, ἐκεῖνό τις δείξας, ἔχῃ τὸ ἀντ' αὐτοῦ πιπρασκόμενον. Ἐλήλυθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν κλέπτης ἀνθύπατος· τίνι νομίσματι χρῆται; Ἀργυρίῳ. Δεῖ-

ξον,

go meum bonum negligam ut tu eo potiaris, illóque tibi cedam? Qua de cauſa? Pater tuus ſum. Sed non bonum meum. Si verò in recta voluntate illud collocaverimus, ut relationes conſerventur, bonum fiet: tum qui externâ aliquâ re cedit, is bono potitur. Aufert pecuniam pater? Sed non nocet. Habebit plus agri, et quidem quantum volet. Nunquid etiam plus verecundiæ? plus fidei? plus pietatis? Ex hoc fundo quis te poteſt dejicere? nè Jupiter quidem. neque enim vult: ſed penes me id eſſe voluit, dedítque tale quale ipſe habuit, ut nec prohiberi, nec cogi, nec impediri poſſet. Si quis ergò alii aliud nomiſma præter illud oſtenderit, pro eo quod venditum eſt accipit. Venit in provinciam fur proconſul: quo nomiſmate utitur?

Ar-

Κεφ. γ'. ξον, καὶ ἀπόφερε ὃ θέλεις. Ἐλήλυθε μοιχὸς, τίνι νομίσματι χρῆται; Κορασιδίοις. Λάβε, φησὶ, τὸ νόμισμα, πώλησόν μοι τὸ πραγμάτιον. Δὸς, καὶ ἀγόραζε. Ἄλλος περὶ παιδάρια ἐσπούδακε. Δὸς αὐτῷ τὸ νόμισμα, καὶ λάβε ὃ θέλεις. Ἄλλος φιλόθηρος. Δὸς ἱππάριον καλὸν, ἢ κυνάριον, οἰμώζων καὶ στένων πωλήσει ἀντ' αὐτοῦ ὃ θέλεις. Ἄλλος γὰρ αὐτὸν ἀναγκάζει ἔσωθεν, ὁ τὸ νόμισμα τοῦτο τεταχώς. Πρὸς τοῦτο μάλιστα τὸ εἶδος αὐτὸν γυμναστέον. Εὐθὺς ὄρθρου προελθὼν, ὃν ἂν ἴδῃς, ὃν ἂν ἀκούσῃς, ἐξέταζε. ἀποκρίνου ὡς πρὸς ἐρώτημα, Τί εἶδες; καλὸν ἢ καλήν; Ἔπαγε τὸν κανόνα. Ἀπροαίρετον, ἢ προαιρετικόν; Ἀπροαίρετον. Αἶρε ἔξω. Τί εἶδες; Πενθοῦντα ἐπὶ τέκνου τελευτῇ. Ἔπαγε τὸν κανόνα. Ὁ θάνατός ἐστιν ἀπροαίρετον. αἶρε ἐκ τοῦ μέσου. Ἀπήν-

Argenteo. Oſtende, aufer quod voles. Adeſt mœchus, quo nomiſmate utitur? Puellis. Cape, inquit, nomiſma, et vende mihi iſtud. Da, et eme. Alius pueris ſtudet. Dato ei nomiſmate, cape quod vis. Alius venatione delectatur. Da ei bellum equuleum aut caniculum, plorans et gemens pro eo quidvis vendet. Alius enim eum intrinſecus cogit, qui nomiſma hoc ordinavit. In hoc genere quiſque ſe potiſſimùm exercere debet. Manè ſtatim egreſſus, quemcunque videris, quemcunque audieris, examinato. reſponde tanquam ad quæſtionem, Quid vidiſti? pulchrum, aut pulchram? Adhibe regulam. Eſt nè tui juris, an alieni? Alieni. Abjice. Quid vidiſti? Quendam obitum filii lugentem. Adhibe regulam. Mors alieni juris eſt. tolle eam è medio. Obviàm tibi conſul factus eſt? Adhibe regulam.

Κεφ. γ'.

Ἀπήντησε σοι ὕπατος; Ἔπαγε τὸν πανόνα. Ὑπατεία ποῖόν τί ἐστιν; Ἀπροαίρετον, ἢ προαιρετικόν; Ἀπροαίρετον. Αἶρε καὶ τοῦτο, οὐκ ἔστι δόκιμον· ἀπόβαλε, οὐδὲν πρὸς σέ. Καὶ τοῦτο εἰ ἐποιοῦμεν, καὶ πρὸς τοῦτο ἠσκούμεθα καθ' ἡμέραν ἐξ ὄρθρου μεχρὶ νυκτὸς, ἐγίνετο ἄν τι, νὴ τοὺς Θεούς.

Νῦν δ' εὐθὺς ὑπὸ πάσης φαντασίας κεχηνότες λαμβανόμεθα, καὶ μόνον, εἴπερ ἄρα, ἐν τῇ σχολῇ μικρόν τι διεγειρόμεθα· εἶτ' ἐξελθόντες ἂν ἴδωμεν πενθοῦντα, λέγομεν, Ἀπώλετο· ἂν ὕπατον, Μακάριος· ἂν ἐξωρισμένον, Ταλαίπωρος· ἂν πένητα, Ἄθλιος, οὐκ ἔχει πόθεν φάγῃ. Ταῦτ' οὖν ἐκκόπτειν δεῖ τὰ πονηρὰ δόγματα, περὶ τοῦτο συντετάσθαι. Τί γάρ ἐστι τὸ κλαίειν καὶ ὀιμώζειν; Δόγμα. Τί δυστυχία; Δόγμα. Τί στάσις; τί διχόνοια; τί μέμψις; τί κατηγορία; τί ἀσέβεια; τί φλυαρία; Ταῦτα πάντα δόγ-

lam. Qualis res eſt conſulatus? juris alieni, an tui? Alieni. Tolle et hoc: non eſt probum: abjice; nihil ad te. Hoc ſi faceremus, et in hoc exerceremur, indies à diluculo uſque ad noctem, aliquid profectò proficeremus.

Nunc autem, à quolibet viſo hiantes arripimur, et in ſcholâ tantùm, ſi quando, paululum expergiſcimur: deinde egreſſi cùm lugentem videmus; dicimus, Periit; ſi conſulem, Beatus; ſi relegatum, Miſer; ſi pauperem, Ærumnoſus; non habet quod edat. Hæc igitur prava decreta reſecanda ſunt; in hoc intendendi nervi. Quid enim eſt plorare et ejulare? Decretum. Quid calamitas? Decretum. Quid ſeditio? quid diſſidium? quid querela? quid accuſatio?

Κεφ. γ'. δόγματά ἐστι, καὶ ἄλλο οὐδέν· καὶ δόγματα περὶ τῶν ἀπροαιρέτων, ὡς ὄντων ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Ταῦτά τις ἐπὶ τὰ προαιρετικὰ μεταθέτω, κἀγὼ αὐτὸν ἐγγυῶμαι ὅτι εὐσταθήσει, ὡς ἂν ἔχῃ τὰ περὶ αὐτόν.

Οἷόν ἐστιν ἡ λεκάνη τοῦ ὕδατος, τοιοῦτον ἡ ψυχή· οἷον ἡ αὐγὴ ἡ προσπίπτουσα τῷ ὕδατι, τοιοῦτον αἱ φαντασίαι. ὅταν οὖν τὸ ὕδωρ κινηθῇ, δοκεῖ μὲν καὶ ἡ αὐγὴ κινεῖσθαι, οὐ μέν τοι κινεῖται. καὶ ὅταν τοίνυν σκοτωθῇ τις, οὐχ αἱ τέχναι καὶ αἱ ἀρεταὶ συγχέονται, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἐφ' οὗ εἰσί· καταστάντος δὲ, καθίσταται κἀκεῖνα.

ΚΕΦ.

cuſatio? quid impietas? quid nugæ? Nihil hæc omnia ſunt aliud niſi decreta; eáque de rebus alieni juris, quaſi bonæ aut malæ ſint. Hæc ſi quis ad ea quæ ſui juris ſunt traduxerit, eum ego ſpondebo fore conſtantem et tranquillum, ut qui ſuis rebus fruatur.

Qualis eſt aquæ plena patina, talis eſt animus: qualis lux ſolis in aquam incidens, talia ſunt viſa. cùm igitur aqua agitata fuerit, et lux moveri videtur, nec movetur tamen. ſic ergò ſi quis caligaverit, non artes et virtutes confunduntur, ſed ſpiritus ejus in quo ſunt; ſin is ſedatus fuerit, quieta erunt et illa.

CAP.

ΚΕΦ. δ'.

Κεφ. δ'.

Πρὸς τὸν ἀκόσμως ἐν θεάτρῳ σπουδάσαντα.

Τοῦ δ' ἐπιτρόπου τῆς Ἠπείρου ἀκοσμότερον σπουδάσαντος κωμῳδῷ τινι, καὶ ἐπὶ τούτῳ δημοσίᾳ λοιδορηθέντος, εἶτα ἐξῆς ἀπαγγείλαντος πρὸς αὐτὸν ὅτι ἐλοιδορήθη, Καὶ ἀγανακτοῦντος πρὸς τοὺς λοιδορήσαντας· καὶ τί κακόν, ἔφη, ἐποίουν; ἐσπούδαζον καὶ οὗτοι, ὡς καὶ σύ. Εἰπόντος ἐκείνου, Οὕτως οὖν τις σπουδάζει; Σέ, ἔφη, βλέποντες τὸν αὐτῶν ἄρχοντα, τοῦ Καίσαρος φίλον καὶ ἐπίτροπον, οὕτω σπουδάζοντα, οὐκ ἔμελλον καὶ αὐτοὶ οὕτω σπουδάζειν; εἰ γὰρ μὴ δεῖ οὕτω σπουδάζειν, μηδὲ σὺ σπούδαζε. εἰ δὲ δεῖ, τί χαλεπαίνεις, εἴ σε ἐμιμήσαντο; τίνας γὰρ ἔχουσι μιμήσασθαι οἱ πολλοί, ἢ τοὺς ὑπερέχοντας ὑμᾶς; εἰς τίνας ἀπίδωσιν

CAP. IV.

Adversus turpiter in theatro faventem.

CUM procurator Epiri turpiùs comœdo cuidam favisset, eaque de re publicè convicio jactatus fuisset; idque Epicteto renuntiâsset, et conviciatoribus succenseret: Et quidnam, inquit ille, mali fecerunt? faverunt isti, ut & tu. Cùm autem ille diceret, Itáne quisquam favet? Cùm te, inquit, præsidem suum viderent, Cæsaris amicum et procuratorem, ità favere; an non favere et ipsi debuerunt? nam si non ità favendum est, nè tu quidem faveto. sin est favendum, quid illis succenses te imitatis? quos enim vulgus

Κεφ. ιδ'. σιν ἐλθόντες εἰς τὰ θέατρα, ἢ ὑμᾶς; Ὅρα πῶς ὁ ἐπίτροπος τοῦ Καίσαρος θεωρεῖ· κέκραγε; κἀγὼ τοίνυν κραυγάσω. ἀναπηδᾷ; κἀγὼ ἀναπηδήσω. οἱ δοῦλοι αὐτοῦ διακάθηνται κραυγάζοντες; ἐγὼ δ' οὐκ ἔχω δούλους, ἀντὶ πάντων αὐτὸς ὅσον δύναμαι κραυγάσω. Εἰδέναι σε οὖν δεῖ, ὅταν εἰσέρχῃ εἰς τὸ θέατρον, ὅτι κανὼν εἰσέρχῃ καὶ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις, πῶς αὐτοὺς δεῖ θεωρεῖν. Τί οὖν σε ἐλοιδόρουν; Ὅτι πᾶς ἄνθρωπος μισεῖ τὸ ἐμποδίζον. ἐκεῖνοι στεφανωθῆναι ἤθελον τὸν δεῖνα, σὺ ἕτερον. ἐκεῖνοι σοι ἐνεπόδιζον, καὶ σὺ ἐκείνοις. σὺ εὐρίσκου ἰσχυρότερος· ἐκεῖνοι ὃ ἐδύναντο ἐποίουν· ἐλοιδόρουν τὸ ἐμποδίζον. Τί οὖν θέλεις; ἵνα σὺ μὲν ποιῇς ὃ θέλεις, ἐκεῖνοι δὲ μηδ' εἴπωσιν ἃ θέλουσι; Καὶ τί θαυμαστόν; Οἱ γεωργοὶ τὸν Δία οὐ λοιδοροῦσιν,

imitari præterquam vos proceres poteſt? Theatrum ingreſſi, quos intueantur præter vos? Vide, quemadmodum Cæſaris procurator ſpectet: vociferatur? vociferabor et ipſe. exultat? exultabo et ipſe. ſervi ejus hinc atque indè ſedentes vociferantur? ego cui ſervi nulli ſunt, pro omnibus quantùm potero clamabo. Sciendum ergò tibi eſt, cùm theatrum ingrederis, te tanquam regulam ingredi, et exemplum cæterorum, quo pacto ſpectare debeant. Cur autem convitiati tibi ſunt? Quia omnis homo id quo impeditur odit. alium illi coronari voluerunt, alium tu. illi te impediebant, tu illos. tu robuſtior exſtitiſti: illi fecerunt quod potuerunt; convitiati ſunt ei à quo impediebantur. Quid ergò vis? ut tu quidem quod velis, id agas; illi autem quod velint, nè dicere quidem audeant? Et quid miri eſt? Nonne

σιν, ὅταν ἐμποδίζωνται ὑπ' αὐτοῦ; οἱ ναῦται οὐ λοιδοροῦσι; τὸν Καίσαρα παύονται λοιδοροῦντες; Τί οὖν; οὐ γινώσκει ὁ Ζεύς; τῷ Καίσαρι οὐκ ἀπαγγέλλονται τὰ λεγόμενα; Τί οὖν ποιεῖ; οἶδεν ὅτι ἂν πάντας τοὺς λοιδοροῦντας κολάζῃ, οὐχ ἕξει τίνων ἄρξει. Τί οὖν; ἔδει εἰσερχόμενον εἰς τὸ θέατρον τοῦτο εἰπεῖν, Ἄγε ἵνα Σώφρων στεφανωθῇ; Ἀλλ' ἐκεῖνο, Ἄγε ἵνα τηρήσω τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν ἐπὶ ταύτης τῆς ὕλης κατὰ φύσιν ἔχουσαν. Ἐμοὶ παρ' ἐμὲ φίλτερος οὐδείς. Γελοῖον οὖν, ἵν' ἄλλος νικήσῃ κωμῳδῶν, ἐμὲ βλάπτεσθαι. Τίνα οὖν θέλω νικῆσαι; Τὸν νικῶντα. καὶ οὕτως ἀεὶ νικήσει, ὃν θέλω. Ἀλλὰ θέλω στεφανωθῆναι Σώφρονα. Ἔν οἴκῳ ὅσους θέλεις ἀγῶνας ἄγων, ἀνακήρυξον αὐτὸν Νέμεα, Πύθια, Ἴσθμια, Ὀλύμπια. ἐν φανερῷ δὲ μὴ πλεονέκτει, μὴ

Κεφ. ιθ'.

Nonne agricolæ Jovi maledicunt, cùm ab illo impediuntur? nautæ non convitiantur? nunquid maledicere Cæsari desinunt? Quid ergò? ignorat hoc Jupiter? non renuntiatur Cæsari, quid dicatur? Quid er[illegible]t? scit, si omnes convitiatores supplicio afficeret, [illegible]ibus imperaret non habiturum. Quid ergò? ingredienti theatrum illud dicendum erat, Agè, Sophron coronetur? Non. Sed illud, Age, meam voluntatem tuear, ut in hac materiâ naturæ congruat. Mihi ipso nemo charior est. Ridiculum igitur fuerit, ut alius comœdus vincat, me lædi. Quem igitur velim vincere? Eum qui vincit. sic semper is vincet, quem voluero. Sed volo Sophronem coronari. Domi tuæ quot voles certamina instituito: proclamato eum Nemea, Pythia, Isthmia, Olympia vicisse. publicè autem, nè plùs

Κεφ. ε'. μὴ δ' ὑφάρπαζε τὸ κοινόν. εἰ δὲ μή, ἀνέχου λοιδορούμενος. Ὡς ὅταν ταὐτὰ ποιῇς τοῖς πολλοῖς, εἰς ἴσαν ἐκείνοις καθιστᾷς σαυτόν.

ΚΕΦ. ε'.

Πρὸς τοὺς διὰ νόσον πλαττομένους.

ΝΟΣΩ, φησὶν, ἐνθάδε, καὶ βούλομαι ἀπιέναι εἰς οἶκον. Ἐν οἴκῳ γὰρ ἄνοσος ἦς σύ; οὐ σκοπεῖς, εἴ τι ποιεῖς ἐνθάδε τῶν πρὸς τὴν προαίρεσιν τὴν σαυτοῦ φερόντων, ἵν' ἐπανορθωθῇ; εἰ μὲν γὰρ μηδὲν ἀνύεις, περισσῶς καὶ ἦλθες. Ἄπιθι, ἐπιμελοῦ τῶν ἐν οἴκῳ· εἰ γὰρ μὴ δύναταί σου τὸ ἡγεμονικὸν σχεῖν κατὰ φύσιν, τόγ' ἀγρίδιον δυνήσεται; τόγε κερμάτιον αὐξήσεις, τὸν πατέρα γηροκομήσεις, ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀναστραφήσῃ, ἄρξεις

æquo tibi vendicato, neque communia furripito. sin minùs, convicia tolerato. Nam cùm eadem cum vulgo facis, illi te exæquas.

CAP. V.

Ad eos qui morbum causantur.

ÆGroto, inquit, hîc: redibo domum. Ergò domi morborum expers es tu? non consideras, an aliquid hîc agas eorum quæ ad voluntatem tuam pertinent, ut ea corrigatur? nam si nihil proficis, supervacuus etiam tuus adventus fuit. Abi, rem domesticam cura: si mens tua naturæ congruenter affecta esse nequit, at pecuniola tua poterit;

ἄρξεις κακὸς κακῶς, τί ποτε ποιήσεις τῶν ἐξῆς. Κεφ. ε'.
Εἰ δὲ παρακολουθεῖς σαυτῷ ὅτι ἀποβάλλεις τινὰ δόγματα φαῦλα, καὶ ἄλλα ἀντ' αὐτῶν ἀναλαμβάνεις, καὶ τὴν σαυτοῦ στάσιν μετατέθεικας ἀπὸ τῶν ἀπροαιρέτων ἐπὶ τὰ προαιρετικά· κἂν ποτ' εἴπῃς, Οἴμοι, οὐ λέγεις διὰ τὸν πατέρα, διὰ τὸν ἀδελφόν, ἀλλὰ δι' ἐμέ· ἔτι ὑπολογίζῃ νόσον; οὐκ οἶδας, ὅτι καὶ νόσος καὶ θάνατος καταλαβεῖν ἡμᾶς ὀφείλουσι; Τί ποτε ποιοῦντας; Τὸν γεωργὸν γεωργοῦντα καταλαμβάνουσι, τὸν ναυτικὸν πλέοντα. Σὺ τί θέλεις ποιῶν καταληφθῆναι; τί ποτε μὲν γὰρ ποιοῦντά σε δεῖ καταληφθῆναι. εἴ τι ἔχεις τούτου κρεῖσσον ποιῶν καταληφθῆναι, ποίει ἐκεῖνο. Ἐμοὶ μὲν γὰρ καταληφθῆναι γένοιτο μηδενὸς ἄλλου ἐπιμελουμένῳ, ἢ τῆς προαιρέσεως τῆς ἐμῆς, ἵν' ἀπαθὴς, ἵν' ἀκώλυτος,

rit; nummos augebis, ſenem patrem curabis, in foro verſaberis; malus cùm ſis, malè imperabis: et alia id genus ages. Sin ipſe animadvertis te prava quædam decreta abjicere, earúmque loco amplecti alias; ſi tuum propoſitum ab iis quæ tui arbitrii non ſunt ad ea quæ abs te pendent, tranſtuliſti; ſi quamvìs aliquando, Hei mihi! dicas, non id propter patrem, non propter fratrem dicis, ſed propter te; amplius ullam morbi rationem habere potes? An neſcis, et morbum et mortem debere nos invadere? Quâ re occupatos? Agricolam terræ colendæ intentum, nautam navigantem invadunt. Te autem quid agentem oportet invadi? ſi quid habes melius, cui te deditum morbus et mors invadant, illud agito. Nam mihi quidem optabile eſt invadi nullâ alia re, niſi voluntate meâ curandâ occupato, ut

per-

Κεφ. ε'. τος, ἵν' ἀναναγκαστος, ἵν' ἐλεύθερος· ταῦτα ἐπιτηδεύων θέλω εὑρεθῆναι, ἵν' εἰπεῖν δύνωμαι τῷ Θεῷ, Μή τι παρέβην σου τὰς ἐντολάς; μή τι πρὸς ἄλλα ἐχρησάμην ταῖς ἀφορμαῖς ἃς ἔδωκας; μή τι ταῖς αἰσθήσεσιν ἄλλως; μή τι ταῖς προλήψεσι; μή τι σοί ποτ' ἐνεκάλεσα; μή τι ἐμεμψάμην σοῦ τὴν διοίκησιν; ἐνόσησα ὅτι ἠθέλησας· καὶ οἱ ἄλλοι, ἀλλ' ἐγὼ ἑκών. πένης ἐγενόμην σοῦ θέλοντος, ἀλλὰ χαίρων. οὐκ ἦρξα, ὅτι σὺ οὐκ ἠθέλησας. οὐδέποτ' ἐπεθύμησα ἀρχῆς. μή τί με τούτου ἕνεκα στυγνότερον εἶδες; μὴ οὐ προσῆλθόν σοι ποτὲ φαιδρῷ τῷ προσώπῳ, ἕτοιμος εἴ τι ἐπιτάσσεις, εἴ τι σημαίνεις; νῦν με θέλεις ἀπελθεῖν ἐκ τῆς πανηγύρεως; ἄπειμι· χάριν σοι ἔχω πᾶσαν, ὅτι ἠξίωσάς με συμπανηγυρίσαι σοι, καὶ ἰδεῖν ἔργα τὰ σά, καὶ τῇ διοικήσει

perturbatione vacuus, et citra impedimentum, ut citra coactionem, ut liber, ea quæ volo agens deprehendar: ut dicere possim Deo; Nunquid præcepta tua violavi? nunquid ad alia sum abusus facultatibus quas mihi dedisti? num sensibus? num anticipationibus? num te unquam incusavi? num administrationem tuam reprehendi? ægrotavi, quia voluisti: ægrotârunt et cæteri, sed ego volens. pauper fui te volente, sed lætus. non imperavi, quia tu noluisti. nunquam appetivi imperium. nunquid me unquam hac de causâ tristiorem vidisti? nunquid unquam vultu minûs hilari te accessi, paratus si quid mandes, si quid imperes? vis me nunc ludorum celebritate abire? abeo: gratiam quam possum maximam habeo, quòd me dignatus es ad ludos tuos admittere, et ad spectanda opera tua, et administrationem

tuam

κήσει σου συμπαρακολουθῆσαί σοι. Ταῦτά με ἐνθυμούμενον, ταῦτα γράφοντα, ταῦτα ἀναγινώσκοντα καταλάβοι ὁ θάνατος. Ἀλλ' ἡ μήτηρ μου τὴν κεφαλὴν νοσοῦντος οὐ κρατήσει. Ἄπιθι τοίνυν πρὸς τὴν μητέρα· ἄξιος γὰρ εἶ τὴν κεφαλὴν κρατούμενος νοσεῖν. Ἀλλ' ἐπὶ κλιναρίου κομψοῦ ἐν οἴκῳ κατεκείμην. Ἄπιθί σου ἐπὶ τὸ κλινάριον· ἢ ὑγιαίνων ἄξιος εἶ ἐπὶ τοιούτου κατακεῖσθαι; μὴ τοίνυν ἀπόλλυε ἃ δύνασαι ἐκεῖ ποιεῖν. Κεφ. ε'.

Ἀλλ' ὁ Σωκράτης τί λέγει; Ὥσπερ ἄλλός τις, φησὶ, χαίρει τὸν ἀγρὸν τὸν αὐτοῦ ποιῶν κρείσσονα, ἄλλος τὸν ἵππον· οὕτως ἐγὼ καθημέραν χαίρω παρακολουθῶν ἐμαυτῷ βελτίονι γινομένῳ. Πρὸς τί; μή τι πρὸς λεξείδια; Ἄνθρωπε, εὐφήμει. Μή τι πρὸς θεωρημάτια; Τί ποιεῖ; Καὶ μὴν οὐ βλέπω τί ἐστιν ἄλλο, πρὸς ὃ ἀσχολοῦνται

tuam intelligendam. Hæc me cogitantem, hæc ſcribentem, hæc legentem occupet mors. Atqui mater mea ægrotanti mihi caput non tenebit. Abi ergò ad matrem: dignus enim es, qui dum caput tuum teneatur, ægrotes. Atqui in eleganti lectulo domi decumbebam. Abi ad lectulum tuum: an dignus es qui ſanus in tali recumbas? Noli ergò perdere ea quæ illîc facere potes.

Socrates autem quid dicit? "Quemadmodum alius, in-"quit, delectatur cùm agrum ſuum meliorem facit, alius "cùm equum: ſic ego quotidie delector, cùm me fieri "meliorem deprehendo." Quam ad rem? nunquid ad oratiunculas? Bona verba, homo. Nunquid ad præceptiunculas? Quid agit? Enimvero non video quid ſit aliud, quo philoſophi occupentur. Nihîlne tibi eſſe videtur, nunquam

Κεφ. ε'. χολοῦνται οἱ φιλόσοφοι. Οὐδέν σοι δοκεῖ εἶναι τὸ μηδέποτ' ἐγκαλέσαι τινί; μὴ Θεῷ, μὴ ἀνθρώπῳ; μὴ μέμψασθαι μηδένα; τὰ αὐτὸ πρόσωπον ἀεὶ· καὶ ἐκφέρειν καὶ εἰσφέρειν; Ταῦτα ἦν ἃ ἤδει Σωκράτης· καὶ ὅμως οὐδέποτε εἶπεν ὅτι οἶδέ τι, ἢ διδάσκει. εἰ δέ τις λεξείδια ἤτει ἢ θεωρημάτια, ἀπῆγε πρὸς Πρωταγόραν, πρὸς Ἱππίαν. καὶ γὰρ εἰ λάχανά τις ζητῶν ἐλήλυθε, πρὸς τὸν κηπουρὸν ἂν αὐτὸν ἀπήγαγε. Τίς οὖν ὑμῶν ἔχει ταύτην τὴν ἐπιβολήν; ἐπεί τοι εἰ εἴχετε, καὶ ἐνοσεῖτε ἂν ἡδέως, καὶ ἐπεινᾶτε, καὶ ἀπεθνήσκετε. Εἴ τις ὑμῶν ἠράσθη κορασίου κομψοῦ, οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγω.

ΚΕΦ.

quam quenquam incuſare? non Deum, non hominem? reprehendere neminem? eodem ſemper vultu & egredi, & ingredi? Hæc erant quæ nôrat Socrates: neque tamen unquam dixit ſe ſcire aliquid, aut docere. ſi quis verò oratiunculas aut præceptiunculas poſtulabat, eum ad Protagoram adducebat, ad Hippiam. etenim ſi quis olera quæſitum veniſſet, ad olitorem eum adduxiſſet. Quis ergò veſtrum tale inſtitutum habet? nam ſi haberetis, libenter etiam ægrotaretis, et eſuriretis, et moreremini. Si quis veſtrûm elegantem puellam adamavit, is me verè dicere intelligit.

CAP.

Κεφ. ς'.

ΚΕΦ. ς'.

Σποράδην τινά.

Πυθομένου δέ τινος, τῶν νῦν μᾶλλον ἐκτεταμένου τοῦ λόγου, πότερον μείζονες πρόοδοι ἦσαν· Κατά τί, ἔφη, ἐκτείνεται; καὶ κατὰ τί μείζους αἱ πρόοδοι τότε ἦσαν; καθὸ γὰρ νῦν ἐκτείνεται, κατὰ τοῦτο καὶ πρόοδοι νῦν εὑρεθήσονται. Καὶ νῦν μὲν ὥστε συλλογισμοὺς ἀναλύειν ἐκτείνεται, καὶ πρόοδοι γίνονται. Τοτὲ δ' ὥστε τὸ ἡγεμονικὸν κατὰ φύσιν ἔχον τηρῆσαι, καὶ ἐξετείνετο, καὶ πρόοδοι ἦσαν. Μὴ οὖν ἐναλλάσσε, μηδὲ ζήτει ὅταν ἄλλο ἐκτείνῃς, ἐν ἄλλῳ προκόπτειν. Ἀλλ' ἴδε, εἴ τις ἡμῶν πρὸς τοῦτο

CAP. VI.

Miscellanea quædam.

SCiscitante quodam, cùm oratio magis hoc tempore elaborata esset, majoresne progressus olim fuissent: Qua ratione, inquit, elaborata est? et quâ ratione quondam progressus majores fuerunt? quatenus enim nunc elaborata est, eatenus etiam progressus nunc fiunt. Cùm autem resolutio ratiocinationum nunc elaborata sit; etiam progressus in iis facti sunt. Tum autem in eo elaborabatur, progressúsque fiebant, ut ratio naturæ esset consentanea. Noli ergò hæc commutare, neque postules in alio te progredi, cùm in alio elabores. Sed illud vide, an quis in id intentus, in eó-

Κεφ. ε'. τούτῳ ὤν, ὥστε καὶ κατὰ φύσιν ἔχειν καὶ διεξάγειν, οὐ προκόπτει. Οὐδένα γὰρ εὑρήσεις.

Ὁ ΣΠΟΥΔΑΙΟΣ ἀήττητος· καὶ γὰρ οὐκ ἀγωνίζεται, ὅπου μὴ κρείσσων ~~εἰ μὴ, ὅπου κρείσσων~~ ἐστιν. Εἰ τὰ κατὰ τὸν ἀγρὸν θέλεις, λάβε· τοὺς οἰκέτας, λάβε· τὴν ἀρχήν, λάβε· τὸ σωμάτιον. τὴν δ' ὄρεξιν οὐ ποιήσεις ἀποτευκτικήν, οὐδὲ τὴν ἔκκλισιν περιπτωτικήν. Εἰς τοῦτον μόνον τὸν ἀγῶνα καθίησι, τὸν περὶ τῶν προαιρετικῶν· πῶς οὖν οὐ μέλλει ἀήττητος εἶναι;

ΠΥΘΟΜΕΝΟΥ δέ τινος τί ἐστιν ὁ Κοινὸς Νοῦς· Ὥσπερ, φησί, κοινή τις ἀκοὴ λέγοιτ' ἂν, ἡ μόνον φωνῶν διακριτική· ἡ δὲ τῶν φθόγγων οὐκέτι κοινή, ἀλλὰ τεχνική. οὕτως ἔστι τινὰ, ἃ οἱ μὴ παντάπασι διεστραμμένοι τῶν ἀνθρώπων κατὰ

que elaborans, ut naturæ congruenter affectus ſit, nullos faciat progreſſus. Neminem invenies.

VIR bonus invictus eſt: aut enim non certat ubi non eſt ſuperior; aut ibi certat ubi ſuperior eſt. Si ea quæ in agro ſunt appetis: cape famulos, cape magiſtratum, cape corpuſculum. Id autem non efficies, ut vel appetitio fruſtretur, vel averſatio re invisâ implicetur. In hoc ſolùm certamen rerum quæ penes ipſum ſunt deſcendit: fieri ergò quî poteſt, quin ſit invictus?

INTERROGANTE quodam, quidnam eſſet *Senſus communis:* Quemadmodum, inquit, communis quiſpiam auditus dici queat, qui voces tantùm diſcernat: is verò qui ſonos, non jam communis, ſed artificioſus. ſic ſunt nonnulla,

κατὰ τὰς κοινὰς ἀφορμὰς ὁρῶσιν. Ἡ τοιαύτη κατάστασις, Κοινὸς Νοῦς καλεῖται. Κεφ. ε'.

ΤΩΝ νέων τοὺς μαλακοὺς οὐκ ἔστι προτρέψαι ῥᾴδιον. οὐδὲ γὰρ τυρὸν ἀγκίστρῳ λαβεῖν. Οἱ δ' εὐφυεῖς, κἂν ἀποτρέπῃς, ἔτι μᾶλλον ἔχονται τοῦ λόγου. Διὸ καὶ ὁ Ῥοῦφος τὰ πολλὰ ἀπέτρεπε, τούτῳ δοκιμαστηρίῳ χρώμενος τῶν εὐφυῶν καὶ ἀφυῶν. Ἔλεγε γάρ, ὅτι ὡς ὁ λίθος, κἂν ἄνω βάλῃς, ἐνεχθήσεται κάτω ἐπὶ τὴν αὑτοῦ κατασκευήν· οὕτω καὶ ὁ εὐφυὴς, ὅσῳ μᾶλλον ἀποκρούεταί τις αὐτὸν, τοσούτῳ μᾶλλον νεύει ἐφ' ᾧ πέφυκεν.

ΚΕΦ.

nulla, quæ homines non prorſus diſtorti ex communibus notionibus perſpiciunt. Ea ratio, *Senſus communis* appellatur.

MOLLES adoleſcentes exhortari non eſt facile. neque enim caſeus tenellus hamo capitur. Ingenioſi autem, tametſi eos dehorteris, magìs etiam eruditioni inhærent. Qua de causâ Rufus eos plerunque dehortabatur, eâque tanquam regulâ ad deprehendendos ingenioſos et ſtupidos utebatur. Ut enim, inquit, lapis, quamvìs ſurſum eum jeceris, ſuopte nutu deorſum feretur: ſic etiam ingenioſus, quo magìs repulſus fuerit, eo magìs inclinabit illuc, quo à natura ducitur.

Κεφ. ζ'.

ΚΕΦ. ζ'.

Πρὸς τὸν διορθωτὴν τῶν ἐλευθέρων πόλεων, Ἐπικούρειον ὄντα.

Τοῦ δὲ διορθωτοῦ εἰσελθόντος πρὸς αὐτὸν (ἦν δ' οὗτος Ἐπικούρειος) Ἄξιον, ἔφη, τοὺς ἰδιώτας ἡμᾶς παρ' ὑμῶν τῶν φιλοσόφων πυνθάνεσθαι, καθάπερ τοὺς εἰς ξένην πόλιν ἐλθόντας παρὰ τῶν πολιτῶν καὶ εἰδότων, τί κρατιστόν ἐστιν ἐν κόσμῳ; ἵνα καὶ αὐτοὶ ἱστορήσαντες μετίωμεν, ὡς ἐκεῖνοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ θεώμεθα. Ὅτι μὲν γὰρ τρία ἐστὶ περὶ τὸν ἄνθρωπον, ψυχή, καὶ σῶμα, καὶ τὰ ἐκτός, σχεδὸν οὐδεὶς ἀντιλέγει. λοιπὸν ὑμέτερόν ἐστιν ἀποκρίνασθαι, τί ἐστι τὸ κράτιστον; Τί ἐροῦμεν τοῖς ἀνθρώποις; Τὴν σάρκα; Καὶ διὰ ταύτην Μάξιμος ἔπλευσε μέχρι

CAP. VII.

Ad Epicureum quendam, liberarum civitatum gubernatorem.

GUbernatóre ad eum ingresso (erat autem is Epicureus) Decet, inquit, nos rudes è vobis philosophis quærere, ut eos qui in peregrinam urbem venerunt, è civibus et rerum gnaris; quid in mundo sit optimum: ut et ipsi cognitum illud persequamur, et ita spectemus ut illi res urbanas. nam tria contigisse homini, animum, corpus, et res externas nemo ferè est qui refragetur. illud ergò restat, ut vos respondeatis quid sit optimum. Quid dicemus hominibus? Carnem? Propter eam igitur Maximus, hyberno tem-

μέχρι Κασσιόπης χειμῶνος μετὰ τοῦ υἱοῦ πρόπεμπων, ἵν' ἡσθῇ τῇ σαρκί; Ἀρνησαμένου δ' ἐκείνου, καὶ εἰπόντος, Μὴ γένοιτο. Οὐ προσήκει οὖν περὶ τὸ κράτιστον ἐσπουδακέναι; Πάντων μάλιστα προσήκει. Τί οὖν κρεῖσσον ἔχομεν τῆς σαρκός; Τὴν ψυχήν, ἔφη. Ἀγαθὰ δὲ τὰ τοῦ κρατίστου κρείττονά ἐστιν, ἢ τὰ τοῦ φαυλοτέρου; Τὰ τοῦ κρατίστου. Ψυχῆς δὲ ἀγαθὰ πότερον προαιρετικά ἐστιν, ἢ ἀπροαίρετα; Προαιρετικά. Προαιρετικὸν οὖν ἐστιν ἡ ἡδονὴ ἡ ψυχική; Ἔφη. Αὕτη δ' ἐπὶ τίσι γέγηται; πότερον ἐφ' αὑτῇ; ἀλλ' ἀδιανόητόν ἐστι. προηγουμένην γάρ τινα ὑφεστάναι δεῖ οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ, ἧς τυγχάνοντες ἡσθησόμεθα κατὰ ψυχήν. Ὡμολόγει καὶ τοῦτο. Ἐπὶ τίνι οὖν ἡσθησόμεθα ταύτην τὴν ψυχικὴν ἡδονήν; εἰ γὰρ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς, εὕρηται ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ. οὐ γὰρ δύναται ἄλλο μὲν εἶναι Κεφ. ζ'.

tempore, comitandi filii causa, Cassiopem usque ob voluptatem corporis navigavit? Illo inficiante, ac dicente, Absit. Non in optimo igitur elaborandum est? Omnium maximè, inquit. Quid ergò melius carne habemus? Animum, inquit. Bona verò optimi suntne præstantiora, an deteriora? Optimi, inquit. Animi verò bona suntne arbitrii nostri, an alieni? Nostri, inquit. Nostri igitur arbitrii est delectatio animi? Est, inquit. Hæc verò unde existit? numquid ex sese? verùm hoc intelligi non potest. oportet enim principalem quandam naturam boni in primis adesse, quam adepti animis delectemur. Concedebat et hoc. Qua ergò ex re ista animi delectatio orietur? nam si è bonis, inventa est natura boni. neque enim aliud bonum esse potest.

Κεφ. ζ'. εἶναι ἀγαθὸν, ἄλλο δ' ἐφ' ᾧ εὐλόγως ἐπαιρόμεθα· οὐδὲ τοῦ προηγουμένου μὴ ὄντος ἀγαθοῦ, τὸ ἐπιγέννημα ἀγαθὸν εἶναι. ἵνα γὰρ εὔλογον ᾖ τὸ ἐπιγέννημα, τὸ προηγούμενον δεῖ ἀγαθὸν εἶναι. ἀλλ' οὐ μὴ εἴπητε φρένας ἔχοντες. ἀνακόλουθα γὰρ ἐρεῖτε καὶ Ἐπικούρῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὑμῶν δόγμασιν. Ὑπολείπεται λοιπὸν, ἐπὶ τοῖς σωματικοῖς ἥδεσθαι τὴν κατὰ ψυχὴν ἡδονήν· πάλιν ἐκεῖνα γένηται προηγούμενα, καὶ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ. Διατοῦτο ἀφρόνως ἐποίησε Μάξιμος, εἰ δι' ἄλλό τι ἔπλευσεν, ἢ διὰ τὴν σάρκα· τουτέστι, διὰ τὸ κράτιστον. ἀφρόνως δὲ ποιεῖ καὶ εἰ ἀπέχεται τῶν ἀλλοτρίων, δικαστὴς ὤν, καὶ δυνάμενος λαμβάνειν.

Ἀλλ', ἂν σοι δόξῃ, ἐκεῖνο μόνον σκεπτώμεθα, ἵνα κεκρυμμένως, ἵν' ἀσφαλῶς, ἵνα μή τις γνῶ.

Τὸ

potest, et aliud illud quo consentaneum sit lætitiâ nos efferri: neque si id quod antecedit bonum non sit, illud quod sequitur bonum esse potest. ut enim propago probabilis sit, stirpem ipsam esse bonam oportet, verùm si sani sitis, nequaquam istud dicetis. neque enim ista cum Epicuro, reliquisque vestris decretis consentiunt. Reliquum ergò est, ut animi delectatio è rebus corporeis oriatur, illæque rursus fiant præcipuæ ac natura boni. Quapropter stultè fecit Maximus, si ob quicquam aliud, nisi propter carnem, navigavit, hoc est, ob optimum. insipienter item facit, si rebus alienis abstinet, cùm sit judex, eásque accipere possit.

Sed, si placet, illud tantùm consideremus, ut occultè, ut tutò, ut nemine rescíscente. Nam furtum, ne ipse quidem

Epicurus

Κεφ. ζ'.

Τὸ γὰρ κλέψαι, οὐδ' αὐτὸς ὁ Ἐπίκουρος ἀποφαίνει κακόν, ἀλλὰ τὸ ἐμπεσεῖν· καὶ ὅτι πίστιν περὶ τοῦ λαθεῖν λαβεῖν ἀδύνατον, διατοῦτο λέγει, Μὴ κλέπτετε. Ἀλλ' ἐγώ σοι λέγω, ὅτι ἐὰν κομψῶς καὶ περιεσταλμένως γένηται, λησόμεθα. Εἶτα καὶ φίλους ἐν τῇ Ῥώμῃ ἔχομεν δυνατούς, καὶ φιλάς, καὶ οἱ Ἕλληνες ἀδρανεῖς εἰσιν. Οὐδεὶς τολμήσει ἀναβῆναι τούτου ἕνεκα. Τί ἀπέχῃ τοῦ ἰδίου ἀγαθοῦ; Ἄφρον ἐστὶ τοῦτο, ἠλιθιόν ἐστιν. Ἀλλ' οὐδ' ἂν λέγῃς μοι ὅτι ἀπέχῃ, πιστεύσω σοι. Ὡς γὰρ ἀδύνατόν ἐστι τῷ ψευδεῖ φαινομένῳ συγκαταθέσθαι, καὶ ἀπὸ ἀληθοῦς ἀπονεῦσαι· οὕτως ἀδύνατόν ἐστι τοῦ φαινομένου ἀγαθοῦ ἀποστῆναι. Ὁ πλοῦτος δ' ἀγαθόν, καὶ τὸ ποιητικώτατόν γε τῶν ἡδονῶν. Διὰ τί μὴ περιποιήσῃ αὐτόν; Διὰ τί δὲ μὴ τὴν τοῦ γείτονος γυναῖκα διαφθείρωμεν, ἂν δυνώμεθα λαθεῖν;

Epicurus malum esse pronuntiat, sed deprehendi: et quia fieri nequeat, ut certus sis fore clam; propterea furari vetat. At ego tibi affirmo, si solerter et cautè fiat, fore clam. Deinde amicos Romæ potentes habemus, et amicas, et Græci imbecilles sunt. Nemo propter hoc eò venire audebit. Quid bono tuo abstines? Vecordiæ atque amentiæ istud est. Neque tamen, si te abstinere dixeris, mihi persuadebis. Ut enim fieri nequit, ut ei quod falsum videtur assentiamur, et veritatem aversemur: sic fieri non potest, ut ab eo quod bonum putes, desciscas. Divitiæ autem bonæ sunt, et ad conficiendas voluptates paratissimæ. Cur eas non parabis? Cur autem vicini uxorem non corrumpamus, si clam id facere liceat? quòd si maritus ejus nugas egerit, illum

Κεφ. ζ'. θεῖν; ἂν δὲ φλυαρῇ ὁ ἀνὴρ, καὶ αὐτὸν προσεκτραχηλίσωμεν. Εἰ θέλεις εἶναι φιλόσοφος οἷος δεῖ, ἴσθι τέλειος, εἰ ἀκολουθῶν σαυτοῖς δόγμασιν· εἰ δὲ μὴ, οὐδὲν διοίσεις ἡμῶν τῶν λεγομένων Στωϊκῶν. καὶ αὐτοὶ γὰρ ἄλλα λέγομεν, ἄλλα δὲ ποιοῦμεν. Ἡμεῖς λέγομεν τὰ καλὰ, ποιοῦμεν τὰ αἰσχρά. Σὺ τὴν ἐναντίαν διαστροφὴν ἔσῃ διεστραμμένος, δογματίζων τὰ αἰσχρὰ, ποιῶν τὰ καλά. Τὰν Θεόν σοι, ἐπιναεῖς Ἐπικουρείων πόλιν. Ἐγὼ οὐ γαμῶ. Οὐδ' ἐγὼ· οὐ γὰρ γαμητέον· ἀλλ' οὐδὲ παιδοποιητέον· ἀλλ' οὐδὲ πολιτευτέον. Τί οὖν γένηται; Πόθεν οἱ πολῖται; τίς αὐτοὺς παιδεύσει; τίς ἐφήβαρχος; τίς γυμνασίαρχος; τί δὲ καὶ παιδεύσει αὐτούς; ἃ Λακεδαιμόνιοι ἐπαιδεύοντο, ἢ Ἀθηναῖοι; Λάβε μοι νέον, ἄγαγε κατὰ τὰ δόγματά σου. Πανηρά ἐστι τὰ δόγ-

ματα,

illum etiam malè tractabimus. Si philoſophus eſſe vis, qualem eſſe decet; ſi perfectus, ſi tibi ipſi conſentiens: utique hæc facies. Sin minùs: nihil differes à nobis qui Stoici appellamur. nam et ipſi alia quidem dicimus, alia verò facimus. Nos honeſta dicimus, turpia verò facimus. Tu verò contraria ratione perverſus eris: cùm decreta tua turpia ſint; facta ſunt honeſta. Per Deos, urbem Epicuream animo conſtituis. Ego uxorem non duco. Nec ego: neque enim contrahendum eſt matrimonium, neque procreandi liberi, ac nè reſpublica quidem capeſſenda. Quid autem ſequetur? Unde erunt cives? quis eos inſtituet? quis erit adoleſcentiæ præfectus? quis gymnaſiarcha? quid verò eos docebit? eane quæ Lacedæmone, an quæ Athenis tradebantur? Cape adoleſcentem, educa ſecundùm decreta

ματα, ἀνατρεπτικὰ πόλεως, λυμαντικὰ οἴκων, οὐδὲ γυναιξὶ πρέποντα. Ἄφες ταῦτ', ἄνθρωπε· ζῇς ἐν ἡγεμονούσῃ πόλει· ἄρχειν σε δεῖ, κρίνειν δικαίως, ἀπέχεσθαι τῶν ἀλλοτρίων, σοὶ καλὴν γυναῖκα φαίνεσθαι μηδεμίαν ἢ τὴν σήν, καλὸν παῖδα μηδένα, καλὸν ἀργύρωμα μηδέν, χρύσωμα μηδέν. Τούτοις σύμφωνα δόγματα ζήτησον, ἀφ' ὧν ὁρμώμενος ἡδέως ἀφέξῃ πραγμάτων, οὕτω πιθανὸς ὢν πρὸς τὸ ἀγαγεῖν καὶ νικῆσαι. Ἂν δὲ πρὸς τῇ πιθανότητι τῇ ἐκείνων, καὶ φιλοσοφίαν τινά ποτε ταύτην ἐξευρηκότες ὦμεν, συνεπωθοῦσαν ἡμᾶς ἐπ' αὐτὰ καὶ ἐπιῤῥωννύουσαν, τί ἂν γένηται; Ἐν τορεύματι τί κράτιστόν ἐστιν; ὁ ἄργυρος, ἢ ἡ τέχνη; Χειρὸς οὐσία μὲν ἡ σάρξ· πρηγούμενα δὲ, τὰ χειρὸς ἔργα. Οὐκοῦν καὶ καθήκοντα Κεφ. ζ'.

creta tua. Improba ſunt decreta; ſunt evertendæ reipublicæ; ſunt pernitioſa familiis, nè mulieribus quidem decora. Omitte iſta, homo: in principe urbe degis; ſunt tibi gerendi magiſtratus, eſt juſtè judicandum, eſt abſtinendum alieno; nulla tibi mulier præter tuam formoſa videri debet, nullus puer, nullum vas argenteum, nullum aureum. His conſentanea decreta quærito, quibus inſtructus libenter illis rebus abſtineas, cùm adeò ſis diſertus ad educandum et movendum. Si verò præter ipſarum rerum illecebras, talem etiam doctrinam excogitaverimus, quæ nos ad illas impellat et confirmet; quid fiet? In cælato vaſe utrum melius? argentum, an ars? Manus materia eſt caro: principalia verò ſunt manus opera. Ergò et officia triplicia ſunt: alia ut ſint, alia ut certo modo affecta ſint; eadem

Κεφ. ζ'. θήκοντα τρισσά· τὰ μὲν πρὸς τὸ εἶναι, τὰ δὲ πρὸς τὸ ποῖα εἶναι, τὰ δ' αὐτὰ τὰ προηγούμενα. Οὕτω καὶ ἀνθρώπου οὐ τὴν ὕλην δόκει τιμᾶν, τὰ σαρκίδια, ἀλλὰ τὰ προηγούμενα. Τίνα ἐστὶ ταῦτα; Πολιτεύεσθαι, γαμεῖν, παιδοποιεῖσθαι, Θεὸν σέβειν, γονέων ἐπιμελεῖσθαι, καθόλου ὀρέγεσθαι, ἐκκλίνειν, ὁρμᾶν, ἀφορμᾶν, ὡς ἕκαστον τούτων δεῖ ποιεῖν, ὡς πεφύκαμεν. Πεφύκαμεν δὲ πῶς; Ὡς ἐλεύθεροι, ὡς γενναῖοι, ὡς αἰδήμονες. Ποῖον γὰρ ἄλλο ζῶον ἐρυθριᾷ; ποῖον γὰρ ἄλλο αἰσχροῦ φαντασίαν λαμβάνει; Τὴν δ' ἡδονὴν ὑποτάξαι τούτοις ὡς διάκονον, ὡς ὑπηρέτιν, ἵνα προθυμίαν ἐκκαλέσηται, ἵν' ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔργοις παρακρατῇ. Ἀλλ' ἐγὼ πλούσιός εἰμι, καὶ οὐδενός χρεία μοι ἐστί. Τί οὖν ἔτι προσποιῇ φιλοσοφεῖν; ἀρκεῖ τὰ χρυσώματα

porrò etiam principalia ſunt. Cave igitur nè hominis materiam, carnem, magnifacere videaris, ſed principalia. Quæ ſunt iſta? Rempublicam tueri, uxorem ducere, procreare liberos. Deum colere, parentes curare; denique expetere, averſari, concitari, abhorrere, ut horum quidque faciendum eſt, útque natura noſtra fert. Quid autem natura noſtra fert? Ut liberi ſimus, ut ſtrenui, ut verecundi. Quod enim aliud animal erubeſcit? quod turpitudinis notionem capit? Voluptas verò his ſubjecta ſit, ut miniſtra, ut ancilla, ut alacritatem provocet, ut in naturalibus operibus perſeveret aliquis. Verùm ego dives ſum: nec ulla re porrò egeo. Quid ergò adhuc philoſophari te fingis? ſatìs tibi ſunt aurea atque argentea vaſa: quid tibi opus eſt decretis?

ματα καὶ τὰ ἀργυρώματα· τί σοι χρεία δογ- Κεφ. ζ.
μάτων; Ἀλλὰ καὶ κριτής εἰμι τῶν Ἑλλήνων. Οἶδας κρίνειν; τίς σε ἐποίησεν εἰδέναι; Καίσαρ μοι κωδίκελλον ἔγραψε. Γράψατω σοι ἵνα κρίνῃς περὶ τῶν μουσικῶν, καὶ τί σοι ὄφελος; Ὅμως δὲ πῶς κριτὴς ἐγένου; τὴν τίνος χεῖρα καταφιλήσας; τὴν Συμφόρου, ἢ τὴν τοῦ Νουμηνίου; τίνος πρὸ τοῦ κοιτῶνος κοιμηθείς; τίνι πέμψας δῶρα; εἶτα οὐκ αἰσθάνῃ, ὅτι τοσούτου ἄξιόν ἐστι κριτὴν εἶναι ὅσου Νουμήνιος; Ἀλλὰ δύναμαι ὃν θέλω εἰς φυλακὴν βαλεῖν, ὡς λίθον. Ἀλλὰ δύναμαι ξυλοκοπῆσαι ὃν θέλω, ὡς ὄνον. Οὐκ ἔστι τοῦτο ἀνθρώπων ἀρχή. ὡς λογικῶν ἡμῶν ἄρξον· δείκνυε ἡμῖν τὰ συμφέροντα, καὶ ἀκολουθήσομεν· δείκνυε τὰ ἀσύμφορα, καὶ ἀποστραφησόμεθα. ζηλωτὰς ἡμᾶς κατασκεύασον σεαυτοῦ, ὡς Σωκράτης ἑαυτοῦ. ἐκεῖνος ἦν ὁ ὡς ἀνθρώπων

cretis? Imò et prætor Græcorum ſum. Nôſti judicare? unde ſcientiam eam conſecutus es? Cæſar mihi codicillum ſcripſit. Scribat tibi ut de muſicis judices, et quem indè fructum capies? Tamen quo pacto prætor evaſiſti? cujus manum oſcularis? Symphori an Numenii? ante cujus thalamum dormiviſti? cui munera miſiſti? non animadvertis tanti eſſe pretii præturam, quanti eſt Numenius? At quem voluero, in carcerem conjicere, tanquam ſaxum poſſum. at poſſum fuſtibus cædere, tanquam aſinum. Non eſt illud imperium in homines. ſic impera nobis tanquam ratione præditis. oſtende nobis quid expediat, et ſequemur. oſtende inutilia, et ea averſabimur. fac tui imitatores ſimus, quemadmodum Socrates alios ſui imitatores fecit. is

Κεφ. ζ'. θρώπων ἄρχων, ὁ κατεσκευακὼς ὑποτεταχότας αὐτῷ τὴν ὄρεξιν τὴν αὐτῶν, τὴν ἔκκλισιν, τὴν ὁρμὴν, τὴν ἀφορμήν. Τοῦτο ποίησον, τοῦτο μὴ ποιήσῃς· εἰ δὲ μὴ, εἰς φυλακήν σε βαλῶ. Οὐκέτι ὡς λογικῶν ἡ ἀρχὴ γίνεται. Ἀλλ' ὡς ὁ Ζεὺς διέταξε, τοῦτο ποίησον· ἂν δὲ μὴ ποιήσῃς, ζημιώσῃ, βλαβήσῃ. Ποίαν βλάβην; Ἄλλην οὐδεμίαν, ἀλλὰ τὸ μὴ ποιῆσαι ἃ δεῖ, ἀπολέσεις τὸν πιστὸν, τὸν αἰδήμονα, τὸν κόσμιον. τούτων ἄλλας βλάβας μείζονας μὴ ζήτει.

ΚΕΦ.

erat, qui, ut hominibus imperaret, effecit ut appetitum ſuum, averſationem, appetitionem, et alienationem ſibi ſubmitterent. Hoc facito, hoc nè facito; alioqui te in carcerem conjiciam. Non jam magiſtratus humano more geritur. Imò ut Jupiter conſtituit, ità hoc facito: ſi non feceris; mulctaberis, damnum facies. Quod damnum? Nullam aliud, niſi quod officio defuiſti, amittes fidem, verecundiam, modeſtiam. his alia majora damna quærere noli.

CAP.

ΚΕΦ. η'.

Κεφ. η'.

Πῶς πρὸς τὰς φαντασίας γυμναστέον.

Ὡς πρὸς τὰ ἐρωτήματα τὰ σοφιστικὰ γυμναζόμεθα, οὕτω καὶ πρὸς τὰς φαντασίας καθ' ἡμέραν ἔδει γυμνάζεσθαι. προτείνουσι γὰρ ἡμῖν καὶ αὗται ἐρωτήματα. Ὁ υἱὸς ἀπέθανε τοῦ δεῖνος. Ἀπόκριναι, ἀπροαίρετον, οὐ κακόν. Ὁ πατὴρ τὸν δεῖνα ἀποκληρονόμον κατέλιπε. τί σοι δοκεῖ; Ἀπροαίρετον, οὐ κακόν. Καίσαρ αὐτὸν κατέκρινεν. Ἀπροαίρετον οὐ κακόν. Ἐλυπήθη ἐπὶ τούτοις. Προαιρετικὸν, κακόν. Γενναίως ὑπέμεινε. Προαιρετικὸν, ἀγαθόν. Κἂν οὕτως ἐθιζώμεθα, προκόψομεν. οὐδέποτε γὰρ ἄλλῳ συγκαταθησόμεθα, ἢ οὗ φαντασία καταληπτικὴ γίνεται. Ὁ υἱὸς ἀπέθανε. Τί ἐγένετο; Ὁ υἱὸς ἀπέ-

CAP. VIII.

Quomodo adverſus viſa exerceri debeamus.

QUemadmodum adverſus captiones Sophiſticas exercemur; ità etiam contra viſa quotidie nos exercere debeamus. nam et ipſa quæſtiones proponunt. Illius filius obiit. Reſponde: Cùm noſtri arbitrii non ſit, malum non eſt. Pater illum exhæredavit. quid tibi videtur? Non noſtri arbitrii eſt, ergò non malum. Rem illam ægrè tulit. Noſtri arbitrii eſt, et malum. Fortiter tulit. Noſtri arbitrii eſt, et bonum. His ſi aſſueverimus; proficiemus. neque enim unquam alii rei aſſentiemur, quàm quod ipſum viſum renunciat. Filius obiit. Quid factum eſt? Filius obiit.

Κεφ. ή. ἀπέθανεν. Ἄλλο οὐδέν; Οὐδέν. Τὸ πλοῖον ἀπώλετο. Τί ἐγένετο; Τὸ πλοῖον ἀπώλετο. Εἰς φυλακὴν ἀπήχθη. Τί γέγονε; Εἰς φυλακὴν ἀπήχθη. Τὸ δ', ὅτι κακῶς πέπραχεν, ἐξ αὐτοῦ ἕκαστος προστίθησιν. Ἀλλ' οὐκ ὀρθῶς ταῦτα ὁ Ζεὺς ποιεῖ. Διὰ τί; ὅτι σε ὑπομενητικὸν ἐποίησεν; ὅτι μεγαλόψυχον; ὅτι ἀφεῖλεν αὐτῶν τὸ εἶναι κακά; ὅτι ἔξεστί σοι πάσχοντι ταῦτα εὐδαιμονεῖν; ὅτι σοι τὴν θύραν ἤνοιξεν; ὅταν σοι μὴ ποιῇ; Ἄνθρωπε, ἔξελθε, καὶ μὴ ἐγκάλει.

Πῶς ἔχουσι Ῥωμαῖοι πρὸς φιλοσόφους ἂν θέλῃς γνῶναι, ἄκουσον. Ἰταλικός, ὁ μάλιστα δοκῶν αὐτῶν φιλόσοφος εἶναι, παρόντος ποτέ μου χαλεπήνας τοῖς ἰδίοις, ὡς ἀνήκεστα πάσχων, Οὐ δύναμαι, ἔφη, φέρειν· ἀπόλλυτέ με· ποιήσετέ με τοιοῦτον γενέσθαι· δείξας ἐμέ.

ΚΕΦ.

obiit. Aliud nihil? Nihil. Navigium periit. Quid accidit? Navigium periit. In carcerem ductus est. Quid accidit? In carcerem ductus est. Illud autem de suo quisque addit, malè cum illo esse actum. At perperam ista Jupiter facit. Cur? quòd te tolerantem fecit? quòd magnanimum? quòd ne quid mali illis in rebus esset, cavit? quòd tibi ista ferenti beato esse licet? quòd tibi fores aperuit, si ista non placent? Homo, exi: accusare autem noli.

Si scire vis, quemadmodum Romani erga philosophos affecti sint, audi. Italicus, qui inter eos in primis philosophus habetur, aliquando me præsente suis iratus, ut intolerabili affectus injuria, Ferre, inquit, nequeo: perditis me; facietis me talem qualis iste est; me demonstrato.

CAP.

ΚΕΦ. Θ'.

Πρός τινα ῥήτορα, ἀνιόντα εἰς Ῥώμην ἐπὶ δίκῃ.

Ἐισελθόντος δέ τινος πρὸς αὐτὸν, ὃς εἰς Ῥώμην ἀνήει δίκην ἔχων περὶ τιμῆς τῆς αὐτοῦ, πυθόμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἄνεισιν, ἐπερωτήσαντος ἐκείνου τίνα γνώμην ἔχει περὶ τοῦ πράγματος· Εἴ μου πυνθάνῃ, τί πράξεις ἐν Ῥώμῃ, φησὶ, πότερον κατορθώσεις ἢ ἀποτεύξῃ, θεώρημα πρὸς τοῦτο οὐκ ἔχω. εἰ δέ μου πυνθάνῃ πῶς πράξεις, τοῦτο εἰπεῖν· ὅτι εἰ μὲν ὀρθὰ δόγματα ἔχεις, καλῶς· εἰ δὲ φαῦλα, κακῶς. παντὶ γὰρ αἴτιον τοῦ πράσσειν τι, δόγμα. Τί γάρ ἐστιν ὃ ἐπεθύμησας προστάτης χειροτονηθῆναι Κνωσίων; Τὸ δόγμα. Τί ἐστι δὲ ὃ νῦν ἀνέρχῃ εἰς Ῥώ-

CAP. IX.

Ad oratorem quendam, Romam ad judicium euntem.

CUM quidam Romam profecturus, ad eum ingreſſus eſſet, quòd judicio dignitatis conflictaretur: cognitâ profectionis causâ, illóque ſciſcitante, quid ea de re ſentiret; Si me, inquit, rogas, quomodo Romæ tecum agendum ſit, ſisne causâ caſurus, an victor evaſurus; quid reſpondeam non habeo. ſin illud rogas, quomodo ſis rem geſturus: illud habeo dicere; Si quidem recta decreta habes, bene: ſin prava, malé. Nam decretum aliquod unumquemque ad agendum aliquid impellit. Quid enim illud eſt, quod expetis, ut Gnoſiorum præfectus deſigneris? Decretum.

Κεφ. ϟ'. Ῥώμην; Τὸ δόγμα. Καὶ μετὰ χειμῶνος, καὶ κινδύνου καὶ ἀναλωμάτων; Ἀνάγκη γάρ ἐστι. Τί σοι λέγει τοῦτο; Τὸ δόγμα. Οὐκοῦν εἰ πάντων αἴτια τὰ δόγματα, φαῦλα δέ τις ἔχει δόγματα, οἷον ἂν ᾖ τὸ αἴτιον, τοιοῦτον καὶ τὸ ἀποτελούμενον. Ἆρ' οὖν πάντ' ἔχομεν ὑγιῆ δόγματα, καὶ σὺ καὶ ὁ ἀντίδικός σου; Καὶ πῶς διαφέρεσθε; Ἀλλὰ σὺ μᾶλλον ἢ ἐκεῖνος; Διὰ τί; Δοκεῖ σοι. Κἀκείνῳ, καὶ τοῖς μαινομένοις. Τοῦτο πονηρὸν κριτήριον. Ἀλλὰ δεῖξόν μοι ὅτι ἐπίσκεψίν τινα καὶ ἐπιμέλειαν πεποίησαι τῶν σαυτοῦ δογμάτων· καὶ ὡς νῦν εἰς Ῥώμην πλεῖς ἐπὶ τῷ προστάτην εἶναι Κνωσίων· καὶ οὐκ ἐξαρκεῖ σοι μένειν ἐν οἴκῳ τὰς τιμὰς ἔχοντι ἃς εἶχες, ἀλλὰ μείζονός τινος ἐπιθυμεῖς καὶ ἐπιφανεστέρου· πότε οὕτως ἔπλευσας ὑπὲρ τοῦ τὰ δόγματα ἐπισκέψαθαι

cretum. Quid eſt cur nunc Romam aſcendas? Decretum. Et quidem in tempeſtate, cum periculo et ſumptibus? Neceſſitas enim poſtulat. Quis tibi dicit iſtud? Decretum. Ergò ſi omnium actionum cauſæ decreta ſunt, aliquis autem prava decreta habet; qualis cauſa fuerit, talis erit effectus. An igitur omnia decreta habemus ſana, et tu, et adverſarius tuus? Cur ergò diſceptatis? At tu magìs quàm ille? Cur? Videtur tibi. Etiam illi; et furioſis. Hæ prava regula eſt. Agè, oſtende mihi te decreta tua conſideràſſe et curaviſſe; atque uti nunc Romam navigas, quò præfectus Gnoſiorum deſigneris; nec tibi manere domi viſum eſt, iis honoribus contento, quos habebas, ſed majorem expetis, et illuſtriorem dignitatis gradum: itáne unquam navigâſti, ut decreta tua conſiderares, et ſi

quod

πισκέψασθαι τὰ σαυτοῦ, καὶ εἴ τι φαῦλον ἔχεις, ἐκβαλεῖν; Τίνι προσελήλυθας τούτου ἕνεκα; ποίον χρόνον ἐπέταξας σαυτῷ; ποίαν ἡλικίαν; ἔπελθέ σου τοὺς χρόνους, εἰ ἐμὲ αἰσχύνῃ, αὐτὸς πρὸς αὑτόν. Ὅτε παῖς ἦς, ἐξήταζες τὰ σαυτοῦ δόγματα; οὐχὶ δ' ὡς πάντα ποιεῖς, ἐποίεις ἃ ἐποίεις; ὅτε δὲ μειράκιον ἤδη, καὶ τῶν ῥητόρων ἤκουες, καὶ αὐτὸς ἐμελέτας, τί σοι λείπειν ἐφαντάζου; Ὅτε δὲ νεανίσκος, καὶ ἤδη ἐπολιτεύου, καὶ δίκας αὐτὸς ἔλεγες, καὶ εὐδοκίμεις, τίς σοι ἔτι ἴσος ἐφαίνετο; ποῦ δ' ἂν ἠνέσχου ὑπό τινος ἐξεταζόμενος, ὅτι πονηρὰ ἔχεις δόγματα; Τί οὖν σοι θέλεις εἴπω; Βοήθησόν μοι εἰς τὸ πρᾶγμα. Οὐκ ἔχω πρὸς τοῦτο θεωρήματα. οὐδὲ σύ, εἰ τούτου ἕνεκα ἐλήλυθας πρὸς ἐμέ, οὐχ ὡς πρὸς φιλόσοφον ἐλήλυθας, ἀλλ' ὡς πρὸς λαχανοπώλην, ἀλλ' ὡς πρὸς σκυτέα. Πρός τί οὖν ἔχουσιν οἱ φιλόσοφοι Κεφ. ϛ'.

quod pravum haberes, id ejiceres? Quem hac de causa conveniſti? quod tibi tempus ſtatuiſti? quam ætatem? percurre annos tuos, ſi me vereris, ipſe apud te. Num puer cùm eſſes, decreta tua examinabas? nonne verò ut nunc omnia facis, ità tunc ea faciebas quæ faciebas? Cum verò jam adoleſcens et rhetor dicereris, et ipſe declamares, quid tibi deeſſe putabas? Cùm verò juvenis, et jam Rempub. attigiſſes, et cauſas ipſe ageres, et autoritate polleres, quis tibi jam ſimilis videbatur? num tuliſſes quenquam ſcrutantem, an prava decreta haberes? Quid ergò tibi vis dicam? Adjuva me in hoc negotio. Non habeo ad iſtam rem ulla præcepta. neque tu, ſi hac gratia me conveniſti, ut philoſophum adiiſti, ſed ut olitorem, ut cerdonem. Ad

Κεφ. Δ'. λόσοφοι δεωρήματα; Πρὸς τοῦτο, ὅ, τι ἂν ἀποβῇ, τὸ ἡγεμονικὸν ἡμῶν κατὰ φύσιν ἔχειν καὶ διεξάγειν. Μικρόν σοι δοκεῖ τοῦτο; Οὐ· ἀλλὰ τὸ μέγιστον. Τί οὖν; ὀλίγου χρόνου χρείαν ἔχει; καὶ ἔστι παρερχόμενον αὐτὸ λαβεῖν; Εἰ δύνασαι, λάμβανε. Εἶτ' ἐρεῖς, Συνέβαλον Ἐπικτήτῳ ὡς λίθῳ, ὡς ἀνδριάντι. Εἶδες γάρ με, καὶ πλέον οὐδέν. Ἀνθρώπῳ δ' ὡς ἀνθρώπῳ συμβάλλει, ὁ τὰ δόγματα αὐτοῦ καταμανθάνων, καὶ ἐν τῷ μέρει τὰ ἴδια δεικνύων. Κατάμαθέ μου τὰ δόγματα· δεῖξον μοι τὰ σά. καὶ οὕτω λέγε, συμβεβηκέναι μοι. ἐλέγξωμεν ἀλλήλους· εἴ τι ἔχω κακὸν δόγμα, ἄφελε αὐτό· εἴ τι ἔχεις, δὸς εἰς τὸ μέσον. Τοῦτό ἐστι φιλοσόφῳ συμβάλλειν. Οὐ· ἀλλὰ παροδός ἐστι, καὶ ἕως τὸ πλοῖον μισθούμεθα, δυνάμεθα καὶ Ἐπίκτητον ἰδεῖν. Ἴδωμεν τί

quid ergò philosophi præcepta habent? Ad illud; Mens et ratio nostra ut secundùm naturam affecta sit et agat, quicquid evenerit. Parvúmne hoc tibi videtur? Imò maximum. Quid ergò? brevéne tempus res postulat? et, inter prætereundum, capi potest? Si potes, cape. Dices: Congressus sum cum Epicteto, tanquam cum lapide, tanquam cum statuâ. Vidisti enim me, prætereáque nihil. Hominem verò ut hominem convenit, qui decreta illius pervestigat, vicissímque sua demonstrat. Cognosce decreta mea; ostende mihi tua: tum dicito, te mecum esse congressum. alter alterum arguamus: si quod habeo pravum dogma, eripe illud: si quod habes, affer in medium. Hoc est cum philosopho congredi. Non, sed transitus hìc est, et dum navem conducamus, Epictetum etiam videre possumus. Videamus

τί ποτε λέγει. Εἶτ' ἐξελθών, Οὐδὲν ἦν ὁ Ἐπί- Κεφ. ϑ'.
κτητος, ἐσολοίκιζεν, ἐβαρβάριζε. Τίνος γὰρ ἄλλου
κριταὶ εἰσέρχεσθε; Ἀλλ' ἂν παρὰ τούτοις, φησὶν,
ὡς ἀγρὸν οὐκ ἔξω, ὡς οὐδὲ σύ· ποτήρια ἀργυρᾶ
οὐκ ἔξω, ὡς οὐδὲ σύ· κτήνη καλὰ, ὡς οὐδὲ σύ.
Πρὸς ταῦτα ἴσως ἀρκεῖ ἐκεῖνο εἰπεῖν, ὅτι ἀλλὰ
χρείαν αὐτῶν οὐκ ἔχω. Σὺ δ' ἂν πολλὰ κτήσῃ,
ἄλλων χρείαν ἕξεις· ϑέλεις σὺ ϑέλεις, πτωχότε-
ρός μου εἶ. Τίνος οὖν ἔχω χρείαν; Τοῦ σοὶ μὴ
παρόντος· τοῦ εὐσταθεῖν, τοῦ κατὰ φύσιν ἔχειν
τὴν διάνοιαν, τοῦ μὴ ταράσσεσθαι. Πάτρων, οὐ
πάτρων, τί μοι μέλει; Σοὶ μέλει. Πλουσιώτε-
ρός σου εἰμί· οὐκ ἀγωνιῶ τί φρονήσει περὶ ἐμοῦ
ὁ Καίσαρ· οὐδένα κολακεύω τούτου ἕνεκα. ταῦ-
τα ἔχω ἀντὶ τῶν ἀργυρωμάτων, ἀντὶ τῶν χρυ-
σωμάτων. Σὺ χρυσᾶ σκεύη, ὀστράκινον τὸν λό-
γον, τὰ δόγματα, τὰς συγκαταθέσεις, τὰς ὁρ-
μάς,

deamus quidnam dicat? Deinde egreſſus, Nihil (inquis) erat Epictetus: ineptè ac barbarè loquebatur. Cujus enim alterius rei judices adeſtis? At ſi præter hæc, inquis, agrum non habebo, ut neque tu; nec jumenta pulchra, ut neque tu. Ad iſta fortaſſis illud dicere ſatis eſt, Ego iſtis non egeo. Tu, cùm multa paraveris, aliis indiges: vis, non vis; pauperior me es. Quo ergò egeo? Eo quo cares: conſtantiâ, animi conſenſione cum naturâ, vacuitate perturbationum. Sive patronus ſit, ſive non ſit, quid mea refert? Tua refert. Ditior ſum te; non ſolicitus ſum quid de me ſentiat Cæſar: ea de cauſa nemini adulor. hæc habeo pro tuis argenteis et aureis vaſis. Tibi aurea vaſa ſunt: ſed fictilis oratio, decreta, aſſenſiones, appetitiones,

Κεφ. Θ'. μὰς, τὰς ὀρέξεις. Ὅταν δὲ ταῦτα ἔχω κατὰ φύσιν, διὰ τί μὴ φιλοτεχνήσω καὶ περὶ τὸν λόγον; εὐσχολῶ γάρ· οὐ περισπᾶταί μου ἡ διάνοια. Τί ποιήσω, μὴ περισπώμενος; τούτου τί ἀνθρωπικώτερον ἔχω; Ὑμεῖς, ὅταν μηδὲν ἔχητε, ταρασσεσθε, εἰς θέατρον εἰσέρχεσθε, ἢ ἀναλύετε. διὰ τί ὁ φιλόσοφος μὴ ἐξεργάσεται τὸν αὐτοῦ λόγον; Σὺ κρυστάλλινα, ἐγὼ τὰ τοῦ ψευδομένου· σύ μουρρίνα, ἐγὼ τὰ τοῦ ἀποφάσκοντος. Σοὶ πάντα μικρὰ φαίνεται ἃ ἔχεις, ἐμοὶ τὰ ἐμὰ πάντα μεγάλα. ἀπλήρωτός σου ἐστὶν ἡ ἐπιθυμία, ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. Τοῖς εἰς στενόβροχον κεράμιον καθιεῖσι τὴν χεῖρα, καὶ ἐκφέρουσιν ἰσχαδοκάρυα, τοῦτο συμβαίνει, ἂν πλήρωσῃ τὴν χεῖρα, ἐξενεγκεῖν οὐ δύναται, εἶτα κλαίει. Ἄφες ὀλίγα ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐξοίσεις. Καὶ σὺ ἄφες τὴν ὄρεξιν· μὴ πολλῶν ἐπιθύμει, καὶ ὄισεις.

ΚΕΦ.

desideria. Hæc si naturæ habuero consentanea, non faciendæ etiam orationi studebo? est enim otium: animus meus non distrahitur. Quid agam hac animi tranquillitate? quid hoc, homine dignius habeo? Vos cùm nihil habetis, perturbati estis; theatrum ingredimini, explicatis cur philosophus non expoliat orationem suam. Tu Crystallina, ego Mentientem: tu Murrhina, ego Inficiantem. Tibi omnia videntur parva quæ habes, mihi mea omnia magna. inexplebilis est tua cupiditas; mea expleta est. Pueris manum in vas angusti oris inserentibus, ficus mistas nucibus eximentibus, accidit, ut manum plenam extrahere non possint, deinde plorant. Omitte paucas ex iis, et extrahes. Tu quoque omitte appetitum: noli multa desiderare, et bene tecum agetur.

CAP.

ΚΕΦ. ί.

Πῶς δεῖ φέρειν τὰς νόσους.

Ἕκάστου δόγματος ὅταν ἡ χρεία παρῇ, πρόχειρον αὐτὸ ἔχειν δεῖ· ἐπ' ἀρίστῳ, τὰ περὶ ἄριστου· ἐν βαλανείῳ, τὰ τοῦ βαλανείου· ἐν τῇ κοίτῃ, τὰ περὶ τὴς κοίτης.

Μήδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,
Πρὶν τῶν ἡμερίων ἔργων λογίσασθαι ἕκαστα·
Πῇ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;
Ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου ἐπέξιθι· καὶ μετέπειτα
Δειλὰ μὲν ἐκπρήξας, ἐπιπλήσσεο· χρηστὰ δὲ, τέρπου.

Καὶ

CAP. X.

Quo pacto ferendi ſunt morbi

QUodlibet decretum, cum opus eo fuerit, in promptu eſt habendum: quod ad prandium pertinet, in prandio; quod ad balneum, in balneo; quod ad lectum in lecto:

Neque ſomnum languentibus oculis admiſeris,
Priuſquam diurnorum operum ſingula animo obieris:
Quo tranſilii? quid verò feci? quid mihi, cum oportuit, non peractum eſt?
Exorſus autem à primo percenſe: & deinde
Turpibus quidem perpetratis, increpa te; bonis verò delectare.

Hi

Κεφ. ι'. Καὶ τούτους τοὺς στίχους κατέχειν χρηστικῶς· οὐχ ἵνα δι' αὐτῶν ἀναφωνῶμεν, ὡς διὰ τοῦ Παιὰν Ἄπολλον. Πάλιν ἐν πυρετῷ, τὰ πρὸς τοῦτο· μὴ ἂν πυρέξωμεν, ἀφιέναι πάντα, καὶ ἐπιλανθάνεσθαι. Ἂν ἐγὼ ἔτι φιλοσοφήσω, ὃ θέλει γενέσθω. Ποῦ ποτ' ἀπελθόντα τοῦ σωματίου, ἐπιμελεῖσθαι, εἴ τε καὶ πυρετὸς οὐκ ἔρχεται. Τὸ δὲ φιλοσοφῆσαι τί ἐστιν; Οὐχὶ παρασκευάσασθαι πρὸς τὰ συμβαίνοντα; Οὐ παρακολουθεῖς οὖν, ὅτι τοιοῦτόν τι λέγεις; ἂν ἔτι ἐγὼ παρασκευάσωμαι πρὸς τὸ πράως φέρειν τὰ συμβαίνοντα, ὃ θέλει γινέσθω· οἷον εἴ τις πληγὰς λαβὼν ἀποσταίη τοῦ παγκρατιάζειν. Ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἔξεστι καταλῦσαι, καὶ μὴ δαίρεσθαι. Ἐνθάδε δ' ἂν καταλύσωμεν φιλοσοφοῦντες, τί ὄφελος; Τί οὖν δεῖ λέγειν αὐτὸν ἐφ' ἑκάστου τῶν τραχέων; Ὅτι

Hi verſus ità ſunt tenendi, ut accommodentur ad uſum; non ut in exclamando iis utamur, veluti cùm dicimus; Proh Jupiter! In febri in promptu ſint, quæ eò pertinent: non autem cùm febricitamus, omittenda et oblivi-ſcenda omnia. Si ego philoſophatus fuero, quidvis fiat. Ut mens tandem curetur, eſt recedendum à corpore, ſive veniat febris, ſive non veniat. Quid verò eſt philoſophari? Annon paratum eſſe in omnem eventum? Non igitur intelligis, perinde eſſe ſi dicas, Ubi me æquo animo ad caſus humanos paravero, quidvis fiat, ac ſi quis acceptis plagis à pancratii certamine deſiſtat. Verùm illîc deſiſtere licet non vapulantem. Nobis verò hîc, ſi à philoſophia deſcriverimus, quæ erit utilitas? Quid ergò cuique in qualibet aſpera re dicendum eſt? Hujus rei causâ exercitatus ſum;

Κεφ. ι'.

Ὅτι ἕνεκα τούτου ἐγυμναζόμην, ἐπὶ τοῦτο ἥσκουν. Ὁ Θεός σοι λέγει, Δός μοι ἀπόδειξιν εἰ νομίμως ἤθλησας, εἰ ἔφαγες ὅσα δεῖ, εἰ ἐγυμνάσθης, εἰ τοῦ ἀλείπτου ἤκουσας. Εἶτ' ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἔργου καταμαλακίζῃ; Νῦν τοῦ πυρέττειν καιρός ἐστι. τοῦτο καλῶς γινέσθω· τῷ διψᾶν, δίψα καλῶς· τοῦ πεινᾶν, πείνα καλῶς. Οὐκ ἔστιν ἐπί σοι; τίς σε κωλύσει; Ἀλλὰ πιεῖν μὲν κωλύσει ὁ ἰατρός· καλῶς δὲ διψᾶν, οὐ δύναται. καὶ φαγεῖν μὲν κωλύσει, πεινᾶν δὲ καλῶς οὐ δύναται. Ἀλλ' οὐ φιλολογῶ. Τίνος δ' ἕνεκα φιλολογεῖς; Ἀνδράποδον, οὐχ ἵνα εὐροῇς; οὐχ ἵνα εὐσταθῇς; οὐχ ἵνα κατὰ φύσιν ἔχῃς καὶ διεξάγῃς; Τί κωλύει πυρέσσοντα κατὰ φύσιν ἔχειν τὸ ἡγεμονικόν; Ἐνθάδ' ὁ ἔλεγχος τοῦ πράγματος, ἡ δοκιμασία τοῦ φιλοσοφοῦντος. Μέρος γάρ ἐστι

sum; ad hoc certamen me paravi. Deus demonstrare te jubet, an ritè pugilem egeris, an ederis quantum oportuit, an exercitatus sis, an aliptæ auscultaveris. Tu verò in ipso certamine mollem te præbes? Nunc febricitandi tempus est; hoc rectè fiat: sitiendi; rectè siti: esuriendi; rectè esuri. Annon id penes te est? Quis te prohibuit? Nè bibas, prohibebit te medicus: nè autem rectè sitias, prohibere non potest. nè edas, te prohibebit; nè autem rectè esurias, prohibere non potest. At literis non incumbo? Qua verò de causa literis incumbis? Mancipium, nonne ut res tibi prosperè succedant? nonne ut constantiam tuearis? nonne ut naturæ congruenter vivas? Quid autem obstat, quò minùs febricitans rationem incolumem tuearis? Hîc res arguitur: hîc philosophus exploratur. Febris enim,

ut

Κεφ. ι'. ἐστι καὶ τοῦτο τοῦ βίου, ὡς περίπατος, ὡς πλοῦς, ὡς ὁδοιπορία, οὕτω καὶ πυρετός. Μή τι περιπατῶν ἀναγινώσκεις; Οὔ. Οὕτως οὐδὲ πυρέσσων. Ἀλλ' ἂν καλῶς περιπατῇς, ἔχεις τὸ τοῦ περιπατοῦντος. ἂν καλῶς πυρέξῃς, ἔχεις τὸ τοῦ πυρέσσοντος. Τί ἐστι καλῶς πυρέσσειν; Μὴ Θεὸν μέμφεσθαι, μὴ ἄνθρωπον, μὴ θλιβῆναι ὑπὸ τῶν γινομένων, εὖ καὶ καλῶς προσδέχεσθαι τὸν θάνατον, ποιεῖν τὰ πρασσόμενα· ὅταν ὁ ἰατρὸς εἰσέρχηται, μὴ φοβεῖσθαι τί εἴπῃ, μὴ δ' ἂν εἴπῃ, κομψῶς ἔχεις, ὑπερχαίρειν. Τί γάρ σοι ἀγαθὸν εἶπεν; Ὅταν γὰρ ὑγιαίνῃς, τί σοι ἦν ἀγαθόν; μηδ' ἂν εἴπῃ, κακῶς ἔχεις, ἀθυμεῖν. Τί γάρ ἐστι τὸ κακῶς ἔχειν; Ἐγγίζειν τῷ διαλυθῆναι τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος. Τί οὖν δεινόν ἐστιν; ἐὰν νῦν μὴ ἐγγίσῃς, ὕστερον οὐκ ἐγγιεῖς; Ἀλλὰ

ὁ

ut deambulatio, ut navigatio, ut iter, pars quædam vitæ est. Nunquid inter deambulandum legis? Non. Sic neque in febri. Sed cùm bene deambulas, id habes quod deambulantis est. cùm bene febricitas: id quod febricitantis est habes. Quid est bene febricitare? Non Deum culpare, non hominem: non excruciari iis quæ accidunt, rectè et pulchrè exspectare mortem, agere quæ agenda sunt; cùm intrat medicus, non timere quid dicturus sit, nec exsultare lætitiâ, si te bene habere dixerit. Quid enim boni tibi dixit? Cùm enim valeres, quid tibi erat boni? nec si te malè habere dixerit, animo dejici. Quid enim est malè habere? Appropinquare animi segregationi à corpore. Quid ergò in eo mali est? si nunc non appropinquaveris, post non appropinquabis? At mundus me mortuo corruet.

Quid

ὁ κόσμος μέλλει ἀνατρέπεσθαι, σοῦ ἀποθανόντος; Κεφ. ί.
Τί οὖν κολακεύεις τὸν ἰατρόν; Τί λέγεις, Ἐὰν σὺ θέλῃς, κύριε, καλῶς ἕξω. Τί παρέχεις αὐτῷ ἀφορμὴν τοῦ ἐπᾶραι ὀφρῦν; Οὐχὶ δὲ τὴν αὐτοῦ ἀξίαν αὐτῷ ἀποδίδως, ὡς σκυτεῖ περὶ τὸν πόδα, ὡς τέκτονι περὶ τὴν οἰκίαν, οὕτω καὶ τῷ ἰατρῷ περὶ τὸ σωμάτιον, τὸ οὐκ ἐμὸν, τὸ φύσει νεκρόν; Τούτων ὁ καιρός ἐστι τῷ πυρέσσοντι· ἂν ταῦτα ἐκπληρώσῃ, ἔχει τὰ αὑτοῦ. Οὐ γάρ ἐστιν ἔργον τοῦ φιλοσόφου ταῦτα τὰ ἐκτὸς τηρεῖν, οὔτε τὸ οἰνάριον, οὔτε τὸ ἐλάδιον, οὔτε τὸ σωμάτιον, ἀλλὰ τὸ ἴδιον ἡγεμονικόν. Τὰ δ' ἔξω, πῶς; Μέχρι τοῦ μὴ ἀλογίστως κατὰ ταῦτα ἀναστρέφεσθαι. Ποῦ οὖν ἔτι καιρὸς τοῦ φοβεῖσθαι; ποῦ οὖν ἔτι καιρὸς ὀργῆς; ποῦ φόβου περὶ τῶν ἀλλοτρίων, περὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων; Δύο γὰρ ταῦτα πρόχειρα ἔχειν δεῖ· ὅτι ἔξω τῆς προαιρέσεως

Quid ergò adularis medico? Quid dicis: Si tu voles, domine, bene habebo? Quid ei erigendi ſupercilii occaſionem præbes? Quin potiùs ut ſutorem, quod ad pedem, ut fabrum, quod ad ædes; ſic medicum quoque, quod ad corpuſculum attinet, quod meum non eſt, quod naturâ eſt mortuum, pro dignitate tractas? Hæc opportuna ſunt febricitanti, atque in promptu habenda: hæc ſi præſtiterit, habet quod ſuum eſt. Neque enim philoſophi munus eſt, externa iſta conſervare, ſive villum, ſive oleum, ſive corpuſculum, ſed ſuam rationem. Externa verò quomodo? Eatenus hæc tuenda ſunt, nè inconſideratè tractentur. Quæ cùm ità ſint, quæ porrò cauſa eſt timoris? quæ cauſa iracundiæ? quæ ſolicitudinis de alienis? de nullius pretii

 rebus?

Κεφ. ιά. σεως οὐδέν ἐστιν οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακόν· καὶ ὅτι οὐ δεῖ προηγεῖσθαι τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἑπακολουθεῖν. Οὐκ ἔδει οὕτω μοι προσενεχθῆναι τὸν ἀδελφόν. Οὔ· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκεῖνος ὄψεται. Ἐγὼ δ', ὡς ἂν προσενεχθῇ αὐτὸς, ὡς δεῖ χρήσομαι τοῖς πρὸς ἐκεῖνον. Τοῦτο γὰρ ἐμόν ἐστιν, ἐκεῖνο δ' ἀλλότριον· τοῦτο οὐδεὶς κωλύσαι δύναται, ἐκεῖνο κωλύεται.

ΚΕΦ. ιά'.

Σποράδην τινά.

Ἔισί τινες ὡς ἐκ νόμου διατεταγμέναι κολάσεις, τοῖς ἀπειθοῦσι τῇ θείᾳ διοικήσει. Ὅς ἂν ἄλλό τι ἡγήσεται ἀγαθὸν παρὰ τὰ προαιρετικὰ, φθονείτω, ἐπιθυμείτω, κολακευέτω, ταράσσεσθω

rebus? Hæc enim duo in promptu esse debent: præter voluntatem, nihil vel bonum esse, vel malum; neque antecedendum esse rebus, sed sequendas esse res. Non ita me tractare debuit frater. Non: verum hoc illi curæ erit. Egò verò utcunque ille me tractârit, officii mei meminero. hoc enim meum est, illud alienum: hoc prohibere nemo potest, illud prohibetur.

CAP. XI.

Miscellanea quædam.

SUNT quædam quasi lege constitutæ pœnæ, iis qui divinæ gubernationi refragantur. Qui aliud quiddam præter voluntaria bonum judicârit, invideat, concupiscat, adu-

letur,

ρασσέσθω· ὃς ἂν ἄλλο κακὸν, λυπείσθω, πεισθείτω, θρηνείτω, δυστυχείτω. Καὶ ὅμως οὕτω πικρῶς κολαζόμενοι, ἀποστῆναι οὐ δυνάμεθα. Κεφ. ιά.

ΜΕΜΝΗΣΟ τί λέγει ὁ ποιητὴς περὶ τοῦ ξένου,

Ξεῖν', οὔ μοι θέμις ἔστ', οὐδ' εἰ κακίων σέθεν ἔλθοι.

Τοῦτο οὖν καὶ ἐπὶ πατρὸς πρόχειρον ἔχειν. Οὔ μοι θέμις ἔστ', οὐδ' εἰ κακίων σέθεν ἔλθοι, πάτερ, ἀτιμῆσαι· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες τοῦ Πατρῴου. Καὶ ἐπ' ἀδελφῷ· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες τοῦ Ὁμογνίου. Καὶ οὕτω κατὰ τὰς ἄλλας σχέσεις εὑρήσομεν ἐποπτὴν τὸν Δία.

ΚΕΦ.

letur, perturbetur: qui aliud malum: doleat, lugeat, ejulet, sit infelix. Quamvis autem tam acerbè mulctemur, desistere tamen non possumus.

MEMENTO quid Poeta de hospite dicat,

Non erit hoc mihi fas, si pejor venerit hospes.

Idem etiam de patre in promptu sit: Hoc mihi fas non fuerit, etiamsi pejor venerit, pater, neglectui te habere: omnes enim sunt à Jove, patrum præside. Et de fratre: omnes enim à Jove sunt, fratrum præside. Eodemque modo Jovem aliarum quoque necessitudinum inspectorem inveniemus.

Κεφ. ιϛ'.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Περὶ ἀσκήσεως.

ΤΑΣ ἀσκήσεις οὐ δεῖ διὰ τῶν παρὰ φύσιν καὶ παραδόξων ποιεῖσθαι. ἐπεί τοι τῶν θαυματοποιῶν οὐδὲν διοίσομεν, οἱ λέγοντες φιλοσοφεῖν. Δύσκολον γάρ ἐστι καὶ τὸ ἐπὶ σχοινίου περιπατεῖν· καὶ οὐ μόνον δύσκολον, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον. Τούτου ἕνεκα δεῖ καὶ ἡμᾶς μελετᾶν, ἐπὶ σχοινίου περιπατεῖν, ἢ φοίνικα ἱστάνειν, ἢ ἀνδριάντας περιλαμβάνειν; Οὐδαμῶς. οὐκ ἔστι τὸ δυσκολον πᾶν καὶ ἐπικίνδυνον, ἐπιτήδειον πρὸς ἄσκησιν· ἀλλὰ τὸ πρόσφορον τῷ προκειμένῳ ἐκπονηθῆναι. Τί δ' ἐστὶ τὸ προκείμενον ἐκπονηθῆναι; Ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει ἀκωλύτως ἀναστρέφεσθαι. Τοῦτο δὲ τί ἐστι; Μήτε ὀρεγόμενον ἀποτυγχάνειν,

CAP. XII.

De Exercitatione.

EXercitationes neque contra naturam, neque admirabiles esse debent. alioqui nihil inter præstigiatores et nos, qui philosophi perhiberi volumus, intererit. Est enim etiam in fune ambulare difficile: nec difficile tantùm, sed etiam periculosum. Eane de causa nobis etiam meditandum est, quemadmodum in fune ambulemus, aut palmam erigamus, statuásve amplectamur? Nequaquam. neque enim omnia difficilia et periculosa, exercitationi quoque apta sunt: sed illud elaborandum est, quod ad institutum cujusque pertinet. Quid verò ad institutum cujusque pertinet? Ut appetitione

et

ποτυγχάνειν, μήτ' ἐκκλίνοντα περιπίπτειν. Πρὸς τοῦτο οὖν καὶ τὴν ἄσκησιν ῥέπειν δεῖ. Ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἀναπότευκτον σχεῖν τὴν ὄρεξιν, καὶ τὴν ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον, ἄνευ μεγάλης καὶ συνεχοῦς ἀσκήσεως· ἴσθι, ὅτι ἐὰν ἔξω ἐάσῃς ἀποστρέφεσθαι αὐτὴν ἐπὶ τὰ ἀπροαίρετα, οὔτε τὴν ὄρεξιν ἐπιτευκτικὴν ἕξεις, οὔτε τὴν ἔκκλισιν ἀπερίπτωτον. Καὶ ἐπεὶ τὸ ἔθος ἰσχυρὸν προηγεῖται, πρὸς μόνα ταῦτα εἰθισμένων ἡμῶν χρῆσθαι ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει· δεῖ τῷ ἔθει τούτῳ ἐναντίον ἔθος ἀντιθεῖναι, καὶ ὅπου ὁ πολὺς ὄλισθος τῶν φαντασιῶν, ἐκεῖ ἀντιτιθέναι τὸ ἀσκητικόν. Ἑτεροκλινῶς ἔχω πρὸς ἡδονήν· ἂν ἀτυχήσω ἐπὶ τὸ ἐναντίον ὑπὲρ τὸ μέτρον τῆς ἀσκήσεως ἕνεκα. Ἐκκλιτικῶς ἔχω πόνου· τρίψω μου καὶ γυμνάσω πρὸς τοῦτο τὰς φαντασίας ὑπὲρ τοῦ ἀποστῆναι τὴν ἔκκλισιν Κεφ. ιϛ'. *f. delend.*

et averſatione citra impedimentum utatur. Iſtud verò quid eſt? Nec appetendo fruſtrari, nec averſando implicari. Huc igitur etiam exercitatio inclinare debet. Cùm enim fieri non poſſit, ut vel appetitio non fruſtretur, vel averſatio non implicetur, ſine magna et continenti exercitatione; ſcito, ſi eam averti ad ea quæ noſtri arbitrii non ſunt, paſſus fueris, neque appetitionem voti compotem, neque averſationem expertem calamitatis te eſſe habiturum. Et quia magna vis eſt conſuetudinis invetetatæ, cùm appetitione et averſatione adverſus iſta ſola uti ſoleamus; iſti conſuetudini contraria conſuetudo eſt opponenda, et ubi viſorum lapſus in proclivi eſt, ibi exercitatio eſt opponenda. Sum ad voluptatem propenſior: in partem contrariam ultra modum exercitationis causâ inclinabo. Abhorreo à labore: teram

et

Κεφ. ιϛ'. κλίσιν ἀπὸ παντὸς τοιούτου. Τίς γάρ ἐστιν ἀσκητής; Ὁ μελετῶν ἀρέξει καὶ ἐκκλίσει μόνα τὰ προαιρετικὰ χρῆσθαι, καὶ μελετῶν μᾶλλον ἐν τοῖς δυσκαταπόητοις. Καθ' ὃ καὶ ἄλλῳ πρὸς ἄλλα ἀσκητέον. Τί οὖν ὧδε ποιεῖ τὸ φοίνικα στῆσαι, ἢ τὸ στέγην δερματίνην καὶ ὅλμον καὶ ὕπερον περιφέρειν; Ἄνθρωπε, ἄσκησον, εἰ γοργὸς εἶ, λοιδορούμενος ἀνέχεσθαι, ἀτιμασθεὶς μὴ ἀχθεσθῆναι. Εἶθ' οὕτω προβήσῃ, ἵνα κἂν πλήξῃ σέ τις, εἴπῃς αὐτὸς πρὸς αὑτόν, Ὅτι δόξον ἀνδριάντα περιειληφέναι. Εἶτα καὶ ὀναρίῳ κομψῶς χρῆσθαι, μὴ εἰς τὸ πολὺ πίνειν, (καὶ γὰρ περὶ τοῦτο ἐπαρίστεροι ἀσκηταί εἰσιν,) ἀλλὰ πρῶτον εἰς τὸ ἀποσχέσθαι, καὶ χορασιδίου ἀπέχεσθαι, καὶ πλακουνταρίου. Εἶτά ποτε ὑπὲρ δοκιμασίας, εἰ ἄρα, καθήσεις εὐκαίρως αὐτὸς σαυτὸν,

et exercebo ad hoc visa, ut aversatio à talibus omnibus recedat. Quis enim sese exercet? Is qui in eo elaborat, ut ea sola et appetat et aversetur, quæ nostri arbitrii sunt, magisque sese fatigat in iis quæ difficiliùs superantur. Quo fit, ut alii adversus alia magìs exercere sese necesse habeant. Quid ergò ad hanc rem facit palmam erigere, aut tabernaculum pelliceum et mortarium ac pistillum circumferre? Homo, si sis irritabilis, exerce te ut convitia toleres, ut neglectus non doleas. Deinde ità progredieris, ut si quis te verberârit, ipse tibi dicas, Finge te statuam esse amplexum. Deinde, ut villo etiam sobriè utaris, non ad ingurgitandum, (sunt enim qui in hoc etiam perperam sese exerceant,) sed primùm ut vino abstineas, ut et puellulâ abstineas, et placentulâ. Deinde si videbitur, tandem explorationis causâ in hujus-

σαυτὸν, ὑπὲρ τοῦ γνῶναι εἰ ὁμοίως ἡττῶσί σε Κεφ. ιε'.
ἢ φαντασίαι. Τὰ πρῶτα δὲ φεῦγε μακρὰν ἀπὸ τῶν ἰσχυροτέρων. ἄνισος ἡ μάχη κορασίῳ κομψῷ πρὸς νέον ἀρχόμενον φιλοσοφεῖν· χύτρα, φασὶ, καὶ πέτρα οὐ συμφωνεῖ. Μετὰ τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν ἔκκλισιν, δεύτερος τόπος ὁ περὶ τὴν ὁρμὴν καὶ ἀφορμὴν, εὐπειθὴς τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ παρὰ καιρὸν, μὴ παρὰ τόπον, μὴ παρὰ ἄλλην τινὰ τοιαύτην ἀσυμμετρίαν. Τρίτος περὶ τὰς συγκαταθέσεις, ὁ πρὸς τὰ πιθανὰ καὶ ἐλκυστικά. Ὡς γὰρ ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, ἀνεξέταστον βίον μὴ ζῆν· οὕτως ἀνεξέταστον φαντασίαν μὴ παραδέχεσθαι, ἀλλὰ λέγειν, Ἔκδεξαι, ἄφες ἴδω τίς εἶ, καὶ πόθεν ἔρχῃ· ὡς οἱ νυκτοφύλακες, Δεῖξόν μοι τὰ συνθήματα. Ἔχεις τὸ παρὰ τῆς φύσεως σύμβολον, ὃ δεῖ τὴν παραδεχθησομένην ἔχειν φαντασίαν;

hujuſmodi certamen deſcendito, ut cognoſcas an æquè te viſa vincant. Principio autem procul fuge à fortioribus. Iniqua pugna eſt eleganti puellæ adverſus adoleſcentem nuper philoſophiæ ſacris initiatum: olla, quod aiunt, et ſaxum non conſentiunt. Poſt appetitionem et averſationem, alter locus eſt de impetu utendo et non utendo, ut obtemperes rationi, nè quid alieno tempore, nè quid alieno loco facias, néve alia in re pecces, modúmque excedas. Tertius locus aſſenſionum eſt, pertinens ad probábilia et allicientia. Ut enim Socrates vitam, in quam non inquiritur, agendam eſſe negabat; ità nec viſum ullum inexploratum eſt admittendum, ſed dicendum; Exſpecta, ſine videam qui ſis, et unde venias; quemadmodum excubitores, Oſtende mihi teſſeras. Habéſne teſſeram à natura datam, quæ omnino ab eo viſo

Κεφ. ιγ'. τασίαν; Καὶ λοιπόν, ὅσα τῷ σώματι προσάγεται ὑπὸ τῶν γυμναζόντων αὐτό, ἂν μὲν ὦσί που ῥέπῃ, πρὸς ὄρεξιν καὶ ἔκκλισιν, εἴη ἂν καὶ αὐτὰ ἀσκητικά· ἂν δὲ πρὸς ἐπίδειξιν, ἔξω νενευκότος ἐστὶ, καὶ ἄλλό τι θηρωμένου, καὶ θεατὰς ζητοῦντος τοὺς ἐροῦντας, Ὦ μεγάλου ἀνθρώπου! Διὰ τοῦτο καλῶς ὁ Ἀπολλώνιος ἔλεγεν, Ὅτι ὅταν θέλῃς σαυτῷ ἀσκῆσαι, δίψῶν ποτε καύματος, ἐφέλκυσαι βρόγχον ψυχροῦ, καὶ ἔκπτυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς.

ΚΕΦ. ιγ'.

Τί ἐστιν ἐρημία, καὶ ποῖος ἔρημος.

Ἐρημία ἐστὶ, κατάστασίς τις ἀβοηθήτου. Οὐ γὰρ ὁ μόνος ὢν, εὐθὺς καὶ ἔρημος· ὥσπερ οὐδ'

viſo quod admittendum ſit, afferenda eſt? Denique, corpori quæ ab iis qui id exercent adhibentur, ſiquidem eò inclinârint, ut ad appetitionem et averſationem vergant, et ipſa ad exercitationem pertinebunt: ſin ad oſtentationem, ſunt ejus qui extra promineat, et aliud venetur, et ſpectatores quærat, dicturos, O magnum hominem! Quapropter rectè dictum eſt ab Apollonio, ſi quis ſe ſuâ causâ velit exercere, ut in æſtu, frigidæ aliquantum attrahat, tacitúſque exſpuat.

CAP. XIII.

Quid ſit ſtatus deſertus, et qui ſit deſertus.

STATUS deſertus eſt ejus qui adjumentis caret. Non enim qui ſolus eſt, idem etiam deſertus eſt; quemadmodum

οὐδ' ὁ ἐν πολλοῖς ὤν, οὐκ ἔρημος. Ὅταν γοῦν ἀπολέσωμεν ἢ ἀδελφὸν, ἢ υἱὸν, ἢ φίλον ᾧ προσαναπαυόμεθα, λέγομεν ἀπολελεῖφθαι ἔρημοι, πολλάκις ἐν Ῥώμῃ ὄντες, τοσούτου ὄχλου ἡμῖν ἀπαντῶντος, καὶ τοσούτων συνοικούντων, ἔσθ' ὅτε πλῆθος δούλων ἔχοντες. Θέλει γὰρ ὁ ἔρημος, κατὰ τὴν ἔννοιαν ἀβοήθητός τις εἶναι, καὶ ἐκκείμενος τοῖς βλάπτειν βουλομένοις. Διὰ τοῦτο ὅταν ὁδεύωμεν, τότε μάλισα ἐρήμους λέγομεν ἑαυτοὺς ὅταν εἰς λῃστὰς ἐμπέσωμεν. οὐ γὰρ ἀνθρώπου ὄψις ἐξαιρεῖται ἐρημίας, ἀλλὰ πιστοῦ καὶ αἰδήμονος, καὶ ὠφελίμου. Ἐπεὶ εἰ τὸ μόνον εἶναι ἀρκεῖ πρὸς τὸ ἔρημον εἶναι, λέγε ὅτι καὶ ὁ Ζεὺς ἐν τῇ ἐκπυρώσει ἔρημός ἐστι, καὶ κατακλαίει αὐτὸς ἑαυτοῦ, Τάλας ἐγὼ, οὔτε τὴν Ἥραν ἔχω, οὔτε τὴν Ἀθηνᾶν, οὔτε τὸν Ἀπόλλωνα, οὔτε ὅλως ἢ ἀδελφὸν, Κεφ. ιγ'.

dum nec is qui inter multos versatur, non desertus. Si itaque vel fratrem, vel filium, vel amicum, quo delectati sumus, amiserimus, nos desertos esse querimur, sæpe Romæ agentes, tantâ turbâ nobis occurrente, in tantâque hominum frequentia habitantes, interdum etiam multis nos ministris comitantibus. Is enim desertus esse intelligitur, qui adjumentis caret, atque insidiatoribus est opportunus. Quapropter cùm iter facimus, tum nos maximè desertos dicimus, cùm in latrones inciderimus. neque enim conspectus hominis solitudine liberat: sed fidelis verecundi et utilis hominis conspectus. Nam si solitudo satis ad id est, ut sis desertus; etiam Jupiter in conflagratione mundi desertus dici potest, séque ipsum misereri, Me miserum! neque Junonem habeo, neque Minervam, neque Apollinem, denique

Κεφ. ιγ'. ἀδελφὸν, ἢ υἱὸν, ἢ ἔγγονον, ἢ συγγενῆ. Ταῦτα καὶ λέγουσί τινες ὅτι ποιεῖ μόνος ἐν τῇ ἐκπυρώσει. Οὐ γὰρ ἐπινοοῦσι διεξαγωγὴν μόνου. καὶ ἀπό τινος φυσικοῦ ὁρμώμενοι, ἀπὸ τοῦ φύσει κοινωνικοῦ εἶναι καὶ φιλαλλήλου, καὶ ἡδέως συναναστρέφεσθαι ἀνθρώποις. Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον δεῖ τινα καὶ πρὸς τοῦτο παρασκευὴν ἔχειν, τὸ δύνασθαι αὐτὸν ἑαυτῷ ἀρκεῖν, δύνασθαι αὐτὸν ἑαυτῷ συνεῖναι. Ὡς ὁ Ζευς αὐτὸς ἑαυτῷ σύνεστι, καὶ ἡσυχάζει ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ ἐννοεῖ τὴν διοίκησιν τὴν ἑαυτοῦ ὁία ἐστὶ, καὶ ἐν ἐπινοίαις γίνεται πρεπούσαις ἑαυτῷ· οὕτω καὶ ἡμᾶς δύνασθαι δεῖ αὐτοὺς ἑαυτοῖς λαλεῖν, μὴ προσδεῖσθαι ἄλλων, διαγωγῆς, μὴ ἀπορεῖν· ἐφιστάνειν τῇ θείᾳ διοικήσει· τῇ αὐτῶν πρὸς τἄλλα σχέσει ἐπιβλέπειν· πῶς πρότερον εἴχομεν πρὸς τὰ συμβαίνοντα, πῶς νῦν· τίνα

neque fratrem, neque filium, neque nepotem, neque cognatum. Hæc quidam eum in conflagratione mundi, cùm ſolus ſit, dicturum aiunt. Neque enim intelligunt, quæ ſit ratio deſerti, etſi naturali quadam ratione inducti appetitione ſocietatis mutuſque amoris, et delectatione conſuetudinis hominum. Sed tamen adhibenda eſt ad hoc quoque præparatio quædam, ut quiſque ſe ipſo contentus eſſe et ſecum vivere poſſit. Sicut enim Jupiter ſecum vivit, et in ſeipſo acquieſcit, et adminiſtrationem ſuam qualis ſit intelligit, et in cogitationibus ſeſe dignis verſatur: eodem modo et nos decet nobiſcum poſſe colloqui, non requirere alios, non animis æſtuare; mentem adjicere ad divinam adminiſtrationem; et quæ relatio ſit noſtra erga res cæteras expendere; conſiderare, quomodo antea caſus humanos tuleri-

mus;

τίνα ἐστὶν ἔτι τὰ θλίβοντα· πῶς ἂν θεραπευθῇ καὶ ταῦτα, πῶς ἐξαιρεθῇ· εἴ τινα ἐξεργασίας δεῖται, τὴν κατὰ τὸν αὐτοῦ λόγον ἐξεργάσασθαι. Ὁρᾶτε γὰρ ὅτι εἰρήνην μεγάλην ὁ Καῖσαρ ἡμῖν δοκεῖ παρέχειν, ὅτι οὐκ εἰσὶν οὐκέτι πόλεμοι, οὐδὲ μάχαι, οὐδὲ λῃστήρια μεγάλα, οὐδὲ πειρατικαί· ἀλλ' ἔξεστι πάσῃ ὥρᾳ ὁδεύειν, πλεῖν ἀπὸ ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμάς. Μήτι οὖν καὶ ἀπὸ πυρετοῦ δύναται ἡμῖν εἰρήνην παρασχεῖν; μήτι καὶ ἀπὸ ναυαγίου; μήτι ἀπὸ ἐμπρησμοῦ, ἢ ἀπὸ σεισμοῦ, ἢ ἀπὸ κεραυνοῦ; Ἄγε, ἀπ' ἔρωτος; Οὐ δύναται. Ἀπὸ πένθους; Οὐ δύναται. Ἀπὸ φθόνου; Οὐ δύναται. Ἀπὸ οὐδενὸς ἁπλῶς τούτων. Ὁ δὲ λόγος ὁ τῶν φιλοσόφων ὑπισχνεῖται καὶ ἀπὸ τούτων εἰρήνην παρέχειν. Καὶ τί λέγει; Ἂν μοι προσέχητε, ὦ ἄνθρωποι, ὅ- Κεφ. ιγ'.

που

mus; quomodo nunc feramus; quæ ſint quæ nos adhuc angant; quomodo curari poſſint et ipſa, quomodo tolli; ſi qua expolienda ſint, ut recta ratione adhibita expoliantur. Videtis enim videri Cæſarem multam pacem præſtare nobis, cùm neque bella jam ſuperſint, neque pugnæ, neque latrocinia magna, neque piraticæ graſſationes; ſed quovis anni tempore, quâ vis horâ iter facere liceat, ab Oriente in Occidentem navigare. Nunquid ergò etiam à febre pacem præſtare nobis poteſt? num à naufragio? num ab incendio, terræ motu, fulmine? Age, num ab amore? Non poteſt. A luctu? Non poteſt. Ab invidia? Non poteſt. Denique à nulla tali re. At doctrina philoſophorum pollicetur ab his quoque rebus ſe pacem præſtituram eſſe. Quid autem ait? "Si me, inquit, homines audiveritis, ubicunque

Κεφ. ιγ'. που ἂν ἦτε, ὅ, τι ἂν ποιῆτε, οὐ λυπηθήσεσθε, οὐκ ὀργισθήσεσθε, οὐκ ἀναγκασθήσεσθε, οὐ κωλυθήσεσθε, ἀπαθεῖς δὲ καὶ ἐλεύθεροι διάξετε ἀπὸ πάντων. Ταύτην τὴν εἰρήνην τις ἔχων, οὐχὶ κεκηρυγμένην ὑπὸ τοῦ Καίσαρος (πόθεν γὰρ αὐτῷ ταύτην κηρύξαι;) ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κεκηρυγμένην, διὰ τοῦ λόγου, οὐκ ἀρκεῖται ὅταν ᾖ μόνος, ἐπιβλέπων, καὶ ἐνθυμούμενος, Νῦν ἐμοὶ κακὸν οὐδὲν δύναται συμβῆναι, ἐμοὶ λῃστὴς οὐκ ἔστιν, ἐμοὶ σεισμὸς οὐκ ἔστιν, πάντα εἰρήνης μεστὰ, πάντα ἀταραξίας, πᾶσα ὁδὸς, πᾶσα πόλις, πᾶσα σύνοδος, γείτων, κοινωνὸς, ἀβλαβής; Ἄλλος παρέχει τροφὰς, ᾧ μέλει· ἄλλος ἐσθῆτα· ἄλλος αἰσθήσεις ἔδωκεν, ἄλλος προλήψεις. ὅταν δὲ μὴ παρέχῃ τἀναγκαῖα, τὸ ἀνακλητικὸν σημαίνει, τὴν θύραν ἤνοιξε, καὶ λέγει σοι, Ἔρχου. Ποῦ; Εἰς οὐδὲν δεινόν·

" fueritis, quicquid feceritis, non dolebitis, non iraſcemini, " non cogemini, non impediemini: ſed tranquilli et liberi " omnem ætatem degetis." Hanc pacem ſi quis habeat, non à Cæſare promulgatam (quo pacto enim eam is promulgare queat?) ſed à Deo per rationem pronuntiatam, eâ contentus non erit cùm ſolus fuerit, cum videat, et ità ſecum cogitet, Nunc mali nihil accidere mihi poteſt, mihi latro non eſt, mihi terræ motus non eſt, omnia plena pacis, plena tranquillitatis; omnis via, omnis urbs, omnis congreſſus, vicinus, ſocius, innoxius? Alius præbet victum, cujus id munus eſt: alius veſtem; alius ſenſus dedit, alius anticipationes. cùm verò ea quibus opus eſt, non ſuppeditat, receptui canit, januam aperuit, téque venire jubet. Quò? Non in malam rem: ſed eò unde ortus es, ad amica

δεινόν· ἀλλ' ὅθεν ἐγένου, εἰς τὰ φίλα καὶ συγ- Κεφ. ιγ'.
γενῆ, εἰς τὰ στοιχεῖα. ὅσον ἦν ἐν σοὶ πῦρ, εἰς πῦρ ἄπεισιν· ὅσον ἦν γηδίου, εἰς γῆδιον· ὅσον πνευματίου, εἰς πνευμάτιον· ὅσον ὑδατίου, εἰς ὑδάτιον. οὐδεὶς Ἅδης, οὐδ' Ἀχέρων, οὐδὲ Κωκυτός, οὐδὲ Πυριφλεγέθων· ἀλλὰ πάντα Θεῶν μεστὰ καὶ Δαιμόνων. Ταῦτά τις ἐνθυμεῖσθαι ἔχων, καὶ βλέπων τὸν ἥλιον καὶ σελήνην, καὶ ἄστρα, καὶ γῆς ἀπολαύων καὶ θαλάσσης, ἔρημός ἐστιν οὐ μᾶλλον ἢ καὶ ἀβοήθητος. Τί οὖν, ἄν τις ἐπελθὼν μόνῳ ἀποσφάξῃ με; Μωρέ, σὲ οὔ· ἀλλὰ τὸ σωμάτιον.

Ποία οὖν ἔτι ἐρημία; ποία ἀπορία; τί χείρονας ἑαυτοὺς ποιοῦμεν τῶν παιδαρίων; ἄτινα ὅταν ἀπολειφθῇ μόνα, τί ποιεῖ; Ἄραντα ὀστράκια καὶ σποδόν, οἰκοδομεῖ τί ποτε, εἶτα καταστρέφει, καὶ πάλιν ἄλλο οἰκοδομεῖ· καὶ οὕτως

mica et cognata, ad elementa. quantum ignis in te fuit, ad ignem redit; quantum terræ, ad terram; quantum venti, ad ventum; quantum aquæ, ad aquam. nullus Orcus eſt, nullus Acheron, nullus Cocytus, nullus Pyriphlegethon: ſed omnia plena ſunt Deorum et Geniorum. Hæc animo qui complecti, qui ſolem et lunam et ſidera intueri, et terrâ marſque frui poteſt, nihilo magis eſt deſertus, quàm adjumenti expers. Quid ergò, ſi quis me ſolum aggreſſus jugulârit? Stulte, non te, ſed corpuſculum.

Quæ ergò ſolitudo reſtat? quæ inopia? quid nos ipſi pueris deteriores facimus, qui, cùm ſoli relinquuntur, quid agunt? Tollunt teſtas, ac cinerem, nunc aliquid exſtruunt, nunc diruunt, et rurſus inſtaurant: quo fit, ut nunquam

eis

Κεφ. ιγ'. τως οὐδέποτε ἀπορεῖ διαγωγῆς. Ἐγὼ οὖν, ἂν πλεύσητε ὑμεῖς, μέλλω καθήμενος κλαίειν, ὅτι μόνος ἀπελείφθην καὶ ἔρημος; Οὕτως οὐκ ὀστράκια ἔξω; οὐ σποδόν; Ἀλλ' ἐκεῖνα ὑπ' ἀφροσύνης ταῦτα ποιεῖ, ἡμεῖς δ' ὑπὸ φρονήσεως δυστυχοῦμεν;

Πᾶσα μεγαλη δύναμις ἐπισφαλὴς τῶν ἀρχομένων. Φέρειν οὖν δεῖ τὰ τοιαῦτα κατὰ δύναμιν, ἀλλὰ κατὰ φύσιν. ἀλλ' οὐχὶ τῷ φθισικῷ. Μελέτησόν ποτε διαγωγὴν ὡς ἄῤῥωστος, ἵνα ποθ' ὡς ὑγιαίνων διαγάγῃς. ἀσίτησον, ὑδροπότησον· ἀπόσχου ποτὲ παντάπασιν ὀρέξεως, ἵνα ποτὲ καὶ εὐλόγως ὀρεχθῇς. εἰ δ' εὐλόγως, ὅταν ἔχῃς τι ἐν σεαυτῷ ἀγαθὸν, ἔυ ὀρεχθήσῃ. Οὔ· ἀλλ' εὐθέως ὡς σοφοὶ διάγειν ἐθέλομεν, καὶ ὠφελεῖν ἀνθρώπους. Ποίαν ὠφέλειαν; τί ποιεῖς; σαυτὸν γὰρ

eis deſit, quo tempus fallant. Ego autem, ſi vos navigaveritis, ſcilicet plorans ſedebo, quòd ſolus ac deſertus ſim relictus? Itáne teſtulas et cinerem non habebo? Cæterùm, illi præ ſtultitia iſta faciunt; nos verò præ ſapientia calamitoſi ſumus.

Omnis magna facultas periculoſa eſt incipienti. Ferenda igitur iſtiuſmodi ſunt pro virili, ſed naturæ convenienter. Eam vitæ rationem aliquando meditare, quæ valetudinario ſit accommodata, ut tandem etiam rectè valeas. abſtine cibis, aquam bibe: aliquando omnem appetitionem cohibe, ut tandem etiam rectâ ratione appetas. quod ſi fiet, tum fiet, cùm aliquid in teipſo boni collocatum habueris. Non ità eſt; ſed potiùs ſtatim ut ſapientes vivere volumus, et utilitatem afferre hominibus. Quam utilitatem? quid facis? num

γὰρ ὠφέλησας; Ἀλλὰ προτρέψαι αὐτοὺς θέλεις. Κεφ. ιδ'.
Σὺ γὰρ προτρέψαι; Θέλεις αὐτοὺς ὠφελῆσαι; Δεῖξον αὐτοῖς ἐπὶ σεαυτοῦ, οἷους ποιεῖ φιλοσοφία, καὶ μὴ φλυάρει. Ἐσθίων, τοὺς συνεσθίοντας ὠφέλει· πίνων, τοὺς πίνοντας· εἴκων πᾶσι, παραχωρῶν, ἀνεχόμενος, οὕτως αὐτοὺς ὠφέλει· καὶ μὴ κατεξέρα αὐτῶν τὸ σαυτοῦ φλέγμα.

ΚΕΦ. ιδ'.

Σποράδην τινά.

Ὡς οἱ κακοὶ τραγῳδοὶ μόνοι ᾄσαι οὐ δύνανται, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν· οὕτως ἔνιοι μόνοι περιπατῆσαι οὐ δύνανται. Ἄνθρωπε, εἴ τι εἶ, καὶ μόνος περιπάτησον, καὶ σαυτῷ λάλησον, καὶ μὴ ἐν

num ipse tibi profuisti? At adhortari eos vis. Tu verò adhortaberis? Vis eis prodesse? Ostende in teipso, quales philosophia faciat, neque nugas age. Comedens, utilis esto unà comedentibus; bibens, unà bibentibus; cedendo omnibus, concedendo, tolerando, sic eos juvato: sed pituitam tuam in eos noli evomere.

CAP. XIV.

Miscellanea quædam.

UT mali tragœdi soli canere non possunt, sed cum multis: sic nonnulli soli deambulare non possunt. Homo, si quid es, et solus deambula, et tibi loquere, neque in choro

Κεφ. ιδ'. ἐν τῷ χορῷ κρύπτου. Σκόπει τί ποτε, περίβλεψαι, ἐνσείσθητι, ἵνα γνῶς τίς εἶ.

ὅΟΤΑΝ τις ὕδωρ πίνῃ, ἢ ποιῇ τι ἀσκητικὸν, ἐκ πάσης ἀφορμῆς λέγει αὐτὸ πρὸς πάντας, Ἐγὼ ὕδωρ πίνω. Διὰ γὰρ τοῦτο ὕδωρ πίνεις, διὰ τὸ ὕδωρ πίνειν; Ἄνθρωπε, εἴ σοι λυσιτελεῖ πίνειν, πίνε· εἰ δὲ μὴ, γελοίως ποιεῖς. εἰ δὲ συμφέρει σοι, καὶ πίνεις, σιώπα. πρὸς τοὺς δυσαρεστοῦντας τοῖς ἀνθρώποις. Τί οὖν; αὐτοῖς τούτοις ἀρέσκειν θέλεις;

f. [Προς

ΤΩΝ πραττομένων τὰ μὲν προηγουμένως πράττεται, τὰ δὲ κατὰ περίστασιν, τὰ δὲ κατ' οἰκονομίαν, τὰ δὲ κατὰ συμπεριφοράν, τὰ δὲ κατ' ἔνστασιν.

ΔΥΟ ταῦτα ἐξελεῖν τῶν ἀνθρώπων, ὄιησιν καὶ

choro deliteſce. Aliquando aliquid conſidera, circumſpice, in te deſcende, ut cognoſcas qui ſis.

SI QUIS aquam bibit, aliâve quâpiam re ſeſe exercet, omni ſtudio id omnibus dicit, Ego, inquit, aquam bibo. Nunquid eò tantùm aquam bibis? Homo, ſi tibi aquam bibere expedit, bibito: ſin minùs, ridiculè facis. ſin aquæ potus tibi prodeſt, bibe, ac tace apud eos qui aquæ potores moleſtè ferunt. Quid ergò? iſtis ipſis placere ſtudes?

EORUM quæ aguntur partim præcipuè fiunt, partim ſecundum difficultates rerumque pericula, partim per diſpenſationem quandam, partim obſequii causâ, partim ex inſtituto vitæ.

DUO hæc adimenda ſunt hominibus, arrogantia et diffidentia,

καὶ ἀπιστίαν. Ὄιησις μὲν οὖν ἐστι, τὸ δοκεῖν μη- Κεφ. ιδ'.
δενὸς προσδεῖσθαι· ἀπιστία δὲ, τὸ ὑπολαμβάνειν μὴ δυνατὸν εἶναι εὑροεῖν σε τοσούτων περιεστηκότων. Τὴν μὲν οὖν ὄιησιν ἔλεγχος ἐξαιρεῖ. Καὶ τοῦτο πρῶτον ποιεῖ Σωκράτης. Ὅτι δ' οὐκ ἀδύνατόν ἐστι τὸ πρᾶγμα, σκέψαι καὶ ζήτησον. Οὐδέν σε βλάψει ἡ ζήτησις αὕτη· καὶ σχεδὸν τὸ φιλοσοφεῖν τοῦτ' ἔστι, ζητεῖν πῶς ἐνδέχεται ἀπαραποδίστως ὀρέξει χρῆσθαι καὶ ἐκκλίσει.

ΚΡΕΙΣΣΩΝ εἰμί σου, ὁ γὰρ πατήρ μου ὑπατικός ἐστιν. Ἄλλος λέγει, Ἐγὼ δεδημάρχηκα, σὺ δ' οὔ. Εἰ δ' ἵπποι ἦμεν, ἔλεγες ἄν, Ὅτι ὁ πατήρ μου ὠκύτερος ἦν; ὅτι ἐγὼ ἔχω πολλὰς κριθὰς καὶ χόρτον, ἢ ὅτι κομψὰ περιτραχήλια; Εἰ οὖν ταῦτά σου λέγοντος, εἶπον, ὅτι ἔστω ταῦτα, τρέχωμεν οὖν. Ἄγε, ἐπ' ἀνθρώπου

fidentia. Ac arrogantia quidem eſt eorum, qui ſibi nihil deeſſe putant: diffidentia verò eorum, qui exiſtimant ſe inter tot caſus rebus proſperis uti non poſſe. Arrogantiam porrò tollit reprehenſio. Ac illud primùm faciebat Socrates. Rem autem iſtam poſſe fieri conſiderato, et quærito. Nihil tibi nocebit iſta inquiſitio: ac potiùs in eo magna ex parte ſita eſt philoſophia, ut inquirat, quomodo citra impedimentum appetitione et averſatione uti liceat.

MELIOR ſum te, nam pater meus conſularis eſt. Alius ait, Ego tribunatum geſſi, tu non. Quòd ſi equi eſſemus, diceres, Pater meus velocior fuit? ego multum hordei habeo et fœni, aut elegantes phaleras? ſi verò, te iſta dicente, reſponderem, Eſto ità, curramus ergo. Agè, ni-

Κεφ. ιε'. θραύπου οὖν οὐδέν ἐστι τοιοῦτον ὂιον ἐφ' ἵππου δρόμος, ἐξ οὗ γνωσθήσεται ὁ χείρων καὶ ὁ κρείττων; Μήποτ' ἔστιν αἰδὼς, πίστις, δικαιοσύνη; Τούτοις δείκνυε κρείττονα σεαυτὸν, ἵν' ὡς ἄνθρωπος ἦς κρείττων. Ἂν μοι λέγῃς ὅτι μεγάλα λακτίζω, ἐρῶ σοι κἀγὼ, ὅτι ἐπὶ ὄνου ἔργῳ μέγα φρονεῖς.

ΚΕΦ. ιε'.

Ὅτι δεῖ περιεσκεμμένως ἔρχεσθαι ἐφ' ἕκαστα.

ΕΚΑΣΤΟΥ ἔργου σκόπει τὰ καθηγούμενα καὶ τὰ ἀκόλουθα, καὶ οὕτως ἔρχου ἐπ' αὐτό. εἰ δὲ μὴ, τὴν μὴν πρώτην ἥξεις προθύμως, ἅτε μηδὲν τῶν ἑξῆς ἐντεθυμημένος· ὕστερον δ' ἀναφανέντων τινῶν, αἰσχρῶς ἀποστήσῃ. Θέλω ὀλύμπια

hiſne tale eſt in homine qualis eſt in equo curſus, quo præſtantior et deterior diſcernantur? Nunquid eſt verecundia, fides, juſtitia? His oſtende præſtantiorem eſſe te, ut præſtantior ſis tanquam homo. Sin mihi dixeris, te vehementer calcitrare: dicam et ipſe tibi, eo te ſuperbire, quod ſit aſini proprium.

CAP. XV.

Conſideratè ſingula aggredienda eſſe.

CUjuſque operis antecedentibus et conſequentibus conſideratis, ſic eam aggreditor. alioqui alacriter quidem eam aggredieris; quippe qui nihil eorum quæ ſequuntur conſideraris: poſtea verò cum aliquæ moleſtiæ ac difficultates intercéſſerint, turpiter deſiſtes. Copio vincere Olympia. Conſiderato

λύμπια νικῆσαι. Ἀλλὰ σκόπει τὰ καθηγούμενα Κεφ. ιε'.
σαυτοῦ, καὶ τὰ ἀκόλουθα· καὶ οὕτως ἄν σοι λυσιτελῇ,
ἅπτου τοῦ ἔργου. Δεῖ σε εὐτακτεῖν, ἀναγκοφα-
γεῖν, ἀπέχεσθαι πεμμάτων, γυμνάζεσθαι πρὸς
ἀνάγκην, ὥρᾳ τεταγμένῃ, ἐν καύματι, ἐν ψύ-
χει· μὴ ψυχρὸν πίνειν, μὴ οἶνον ὅτ' ἔτυχεν· ἁπ-
λῶς, ὡς ἰατρῷ παραδεδωκέναι σεαυτὸν τῷ ἐπι-
στάτῃ εἶτα ἐν τῷ ἀγῶνι παρορύσσεσθαι, ἔστιν ὅτε,
χεῖρα ἐκβαλεῖν, σφυρὸν στρέψαι, πολλὴν ἀφὴν
καταπιεῖν, μαστιγωθῆναι, καὶ μετὰ τούτων πάν-
των ἐσθ' ὅτε νικηθῆναι. Ταῦτα λογισάμενος, ἂν
ἔτι θέλῃς, ἔρχου ἐπὶ τὸ ἀθλεῖν. εἰ δὲ μή, ὅρα
ὅτι ὡς τὰ παιδία ἀναστραφήσῃ, ἃ νῦν μὲν
ἀθλητὰς παίζει, νῦν δὲ μονομάχους, νῦν δὲ σαλ-
πίζει, εἶτα τραγῳδεῖ, ὅταν ἴδῃ καὶ θαυμάσῃ.
Οὕτω καὶ σύ· νῦν μὲν ἀθλητής, νῦν δὲ μονομά-
χος, εἶτα φιλόσοφος, εἶτα ῥήτωρ· ἄλλῃ δὲ τῇ ψυ-

χῇ

siderato antecedentia et consequentia: et sic, si è re tua fuerit, rem aggreditor. Oportet te ordine omnia agere, coactum edere, bellariis abstinere, exercere corpus vel invito, idque horâ præfinitâ, in æstu, in frigore; non bibenda frigida, aliquando nè vinum quidem; denique lanistæ tanquam medico te tradas oportebit: deinde in certamine arenâ obrui, aliquando manum luxari, distorqueri pedis malleolum, multum pulveris deglutiri, flagris cædi, et cum his omnibus interdum vinci. His rebus consideratis, si placet, certamen inito. sin minùs, vide ut puerorum more acturus sis, qui nunc pugiles ludunt, nunc gladiatores, nunc tubâ canunt, nunc tragœdias agunt, cùm ista viderint, admiratique fuerint. Sic et tu, nunc pugil eris, nunc gladiator, mox philosophus, postea orator; to-

Κεφ. ιε'. χῇ οὐδέν· ἀλλ', ὡς ὁ πίθηκος, πᾶν ὃ ἂν ἴδῃς μιμῇ, καὶ ἀεί σοι ἄλλο ἐξ ἄλλου ἀρέσκει, τὰ σύνηθες δ' ἀπαρέσκει. οὔτε γὰρ μετὰ σκέψεως ἦλθες ἐπί τι, οὐδὲ περιώδευσας ὅλον τὸ πρᾶγμα, οὐδ' ἐβασάνισας, ἀλλ' εἰχῇ καὶ κατὰ ψυχρὰν ἐπιθυμίαν. Οὕτω τινὲς ἰδόντες φιλόσοφον, καὶ ἀκούσαντές τινος οὕτω λέγοντος, Ὡς Εὐφράτης λέγει! καὶ τοι τίς οὕτω δύναται εἰπεῖν ὡς ἐκεῖνος! Θέλουσι καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν. Ἄνθρωπε, σκέψαι πρῶτον τί ἐστι τὸ πρᾶγμα· εἶτα καὶ τὴν σαυτοῦ φύσιν, τί δύνασαι βαστάσαι. εἰ παλαιστής, ἰδού σου τοὺς ὤμους, τοὺς μηροὺς, τὴν ὀσφύν. ἄλλος γὰρ πρὸς ἄλλό τι πέφυκε. Δοκεῖς ὅτι ταῦτα ποιῶν, δύνασαι φιλοσοφεῖν; δοκεῖς ὅτι δύνασαι ὡσαύτως ἐσθίειν, ὡσαύτως πίνειν, ὁμοίως ὀργίζεσθαι, ὁμοίως δυσαρεστεῖν; Ἀγρυπνῆσαι δεῖ, πονῆσαι, νικῆσαί τινας ἐπιθυμίας, ἀπελθεῖν ἀπὸ

f. τας

τῶν

to autem animo nihil: ſed, ut ſimius, quicquid videris, imitaberis, ſubinde aliud ex alio tibi placebit, uſitata verò diſplicebunt. neque enim conſideratè quicquam aggreſſus es, neque rem totam explorâſti aut examinâſti, ſed temere et frigidâ cupiditate impulſus. Sic quidam viſo philoſopho, auditóque alio qui dicat, Ut Euphrates diſſerit! quis ità dicere, ut ille poteſt! Volunt et ipſi philoſophari. Homo conſidera priùs quæ res ſit: deinde naturam quoque tuam, quid ferre poſſit. ſi luctator eſſe vis, vide humeros tuos, femora, lumbos. alius enim ad alia natus eſt. Putásne te, ſi iſta agas, poſſe philoſophari? Putásne te poſſe eodem modo edere, eodem modo bibere, æquè iraſci, æquè indignari? Vigilandum eſt, laborandum, vincendæ ſunt quædam

τῶν οἰκείων, ὑπὸ παιδαρίου καταφρονηθῆναι, ὑπὸ τῶν ἀπαντώντων καταγελασθῆναι, ἐν παντὶ ἔλασσον ἔχειν, ἐν ἀρχῇ, ἐν τιμῇ, ἐν δίκῃ. Ταῦτα περισκεψάμενος, εἴ σοι δοκεῖ, προσέρχου· εἰ θέλεις ἀντικαταλλάξασθαι τούτων ἀπάθειαν, ἐλευθερίαν, ἀταραξίαν· εἰ δὲ μή, μὴ προσαγε· μὴ ὡς τὰ παιδία, νῦν μὲν φιλόσοφος, ὕστερον δὲ τελώνης, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα ἐπίτροπος Καίσαρος. Ταῦτα οὐ συμφωνεῖ. Ἕνα σε δεῖ ἄνθρωπον εἶναι, ἢ ἀγαθὸν ἢ κακόν· ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ ἐξεργάζεσθαι τὸ σαυτοῦ, ἢ τὰ ἐκτός· ἢ περὶ τὰ ἔσω φιλοπόνει, ἢ περὶ τὰ ἔξω· τουτέστι, φιλοσόφου στάσιν ἔχειν, ἢ ἰδιώτου. Κεφ. ιε'.

ΡΟΥΦΩ τις ἔλεγε, Γάλβα σφαγέντος, ὅτι νῦν Προνοίᾳ ὁ κόσμος διοικεῖται; Ὁ δὲ, μὴ παρέργως

dam cupiditates, à cognatis discedendum; oportet à servulo contemni, ab obviis derideri, omnibus in rebus deteriori conditione esse, in magistratu, in honore, in judicio. His consideratis, si lubet, accedito: si pro his permutare velis perturbationum vacuitatem, libertatem, constantiam. alioqui noli accedere: nè, ut pueri, nunc philosophus sis, postea publicanus, mox orator, denique procurator Cæsaris. Hæc non consentiunt. Unum te hominem esse oportet, eùmque vel bonum vel malum: aut principalem tui ipsius partem te excolere oportet aut res externas: laborem vel internis, vel externis rebus impendito; hoc est, tuendus est tibi vel philosophi status, vel hominis indocti.

RUFO quidam, occiso Galba, dixit, nunc adeò mundum providentiâ gubernari? At ille, Nunquam inquit obiter

Κεφ. ις'. γως ποτ', ἔφη, ἀπὸ Γάλβα κατεσκεύασα, ὅτι προνοίᾳ ὁ κόσμος διοικεῖται.

ΚΕΦ. ις'.

Ὅτι εὐλαβῶς δεῖ συγκαθιέναι εἰς συμπεριφοράν.

Ἀνάγκη τὸν συγκαθιέντα τισὶν ἐπιπλέον, ἢ εἰς λαλιάν, ἢ εἰς συμπόσια, ἢ ἁπλῶς εἰς συμβίωσιν, ἢ αὐτὸν ἐκείνοις ἐξομοιωθῆναι, ἢ ἐκείνους μεταθεῖναι ἐπὶ τὰ αὐτοῦ. Καὶ γὰρ ἄνθρακα ἀπεσβεσμένον ἂν ᾖ παρὰ τὸν καιόμενον, ἢ αὐτὸς ἐκεῖνον ἀποσβέσει, ἢ ἐκεῖνος τοῦτον ἐκκαύσει. Τηλικούτου οὖν τοῦ κινδύνου ὄντος, εὐλαβῶς δεῖ τοῖς ἰδιώταις συγκαθιέναι εἰς τὰς τοιαύτας συμπεριφοράς, μεμνημένους, ὅτι ἀμήχανον, τὸν συναναστρεφόμενον τῷ ῥυπολήμῳ, μὴ καὶ αὐτὸν ἀπο-

ter adeò per Galbam adminiſtrari providentiâ mundum probaverim.

CAP. XVI.

Cautione eſſe opus, cùm aliis morem gerere volumus.

OMnino neceſſe eſt eum qui frequentiùs cum aliquo colloquitur, aut compotat, aut denique familiariter vivit, vel ipſum illi fieri ſimilem, vel illum ad ſuam rationem traducere. Nam ſi quis carbonem exſtinctum ardenti adjunxerit, aut hic illum extinguet, aut ille hunc incendet. Cùm igitur tantum periculum ſit, indoctorum familiaritate et conſuetudine cautè eſt utendum; memores, fieri nullo modo poſſe, quin ſi quis cum fuliginoſo verſetur, ipſum quoque

ἀπολαῦσαι τῆς ἀσθολῆς. Τί γὰρ ποιήσεις, ἂν περὶ μονομάχων λαλῇς, ἂν περὶ ἵππων, ἂν περὶ ἀθλητῶν, ἂν, τὸ ἔτι τούτων χεῖρον, περὶ ἀνθρώπων; Ὁ δεῖνα κακός, ὁ δεῖνα ἀγαθός· τοῦτο καλῶς ἐγένετο, τοῦτο κακῶς. Ἔτι, ἂν σκώπτῃ, ἂν γελοιάζῃ, ἂν κακοηθίζῃ; Ἔχει τίς ὑμῶν παρασκευήν, οἵαν ὁ κιθαριστικὸς τὴν λύραν λαβών, ὥστ' εὐθὺς ἁψάμενος τῶν χορδῶν, γνῶναι τὰς ἀσυμφώνους, καὶ ἁρμόσασθαι τὸ ὄργανον; οἵαν εἶχε Σωκράτης δύναμιν, ὥστ' ἐν πάσῃ συμπεριφορᾷ ἄγειν ἐπὶ τὸ αὑτοῦ τοὺς συνόντας; Πόθεν ὑμῖν; ἀλλ' ἀνάγκη ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν ὑμᾶς περιάγεσθαι. Διὰ τί οὖν ἐκεῖνοι ὑμῶν ἰσχυρότεροι; Ὅτι ἐκεῖνοι μὲν τὰ σαπρὰ ταῦτα ἀπὸ δογμάτων λαλοῦσιν· ὑμεῖς δὲ τὰ καμψὰ ἀπὸ τῶν χειλῶν· διατοῦτο ἄτονά ἐστι, καὶ νεκρά· καὶ σιχ- Κεφ. ιε'.

χαῖναί

que fuliginosum fieri. Quid enim agas, si de gladiatoribus loquaris, si de equis, si de pugilibus, et (quod his pejus etiam est) si de hominibus? Iste malus, iste bonus est: hoc rectè factum, illud malé. Præterea, si quis derideat, si risum excitet, si improbis utatur moribus? Num quis vestrûm ità paratus est ut citharœdus, qui sumpta lyra, simul ac chordas tetigerit, intelliget quæ non concinnant, instrumentúmque ad usum accommodare potest? Num quis vestrûm ea facultate præditus est quâ Socrates, qui familiares, ubicunque eum eis versatus fuerit, ad suum morem traduceret? Unde vobis istud? Imò necesse habetis vos accommodare moribus indoctorum. Cur autem illi vobis potentiores sunt? Quia putida illa ità proferunt ut sentiunt: vobis verò elegantia ista in labris nascuntur; eáque de causa

infirma

Κεφ. ιε'. χᾶναί ἐστιν ἀκούοντα ὑμῶν τοὺς προτρεπτικούς, καὶ τὴν ἀρετὴν τὴν ταλαίπωρον, ἢ ἄνω κάτω ῥυλλεῖται. Οὕτως ὑμᾶς οἱ ἰδιῶται νικῶσι. Παντα χοῦ γὰρ ἰσχυρὸν τὸ δόγμα, ἀνίκητον τὸ δόγμα. Μέχρις ἂν οὖν παγῶσιν ἐν ὑμῖν αἱ κομψαὶ ὑπολήψεις, καὶ δύναμίν τινα περιποιήσησθε πρὸς ἀσφάλειαν, συμβουλεύω ὑμῖν εὐλαβῶς τοῖς ἰδιώταις συγκαταβαίνειν. εἰ δὲ μή, καθ' ἡμέραν, ὡς κηρὸς ἐν ἡλίῳ, διατακήσεται ὑμῶν εἴ τινα ἐν τῇ σχολῇ ἐγγράφετε. Μακρὰν οὖν ἀπὸ τοῦ ἡλίου ποῦ ποτε ὑπάγετε, μέχρις ἂν κηρίνας τὰς ὑπολήψεις ἔχητε. Διατοῦτο καὶ τῶν πατρίδων συμβουλεύουσιν ἀποχωρεῖν οἱ φιλόσοφοι, ὅτι τὰ παλαιὰ ἔθη περισπᾷ, καὶ οὐκ ἐᾷ ἀρχὴν γενέσθαί τινα ἄλλου ἐθισμοῦ. Οὐδὲ φέρομεν τοὺς ἀπαντῶντας καὶ λέγοντας, Ἴδ' ὁ δεῖνα φιλοσοφεῖ, ὁ τοῖος καὶ ὁ τοῖος. Οὕτω καὶ οἱ ἰατροὶ τοὺς μακρονοσοῦντας

infirma ſunt et mortua; nec ſine faſtidio audiri poſſunt adhortationes veſtræ, et miſera virtus, quæ ſuſque deque jactatur. Ità vos plebeii vincunt. Decretum enim ubique firmum eſt, decretum ubique invictum. Priuſquam igitur eruditæ ſententiæ confirmatæ apud vos fuerint, priuſquam facultatem paraveritis, quâ in tuto collocemini, autor vobis ſum cautè indoctorum utendi conſuetudine. alioquin ea quæ in Scholis annotatis indies, haud ſecus ac cera in ſole difflu-ent. Longè igitur à ſole recedite, dum cereas habetis opiniones. Hac de causâ philoſophi è patria diſcedendum eſſe ſuadent, quòd veteres mores animos diſtrahunt, nec alius conſuetudinis rudimenta admittunt. Non ferimus obvios dicentes, Ecce iſte philoſophatur, cùm talis et talis ſit. Sic

medici

χρονοσοῦντας ἐκπέμπουσιν εἰς ἄλλην χώραν καὶ ἄλλον ἀέρα· καλῶς ποιοῦντες. Καὶ ὑμεῖς ἀντεισαγάγετε ἄλλα ἔθη· πήξατε ὑμῶν τὰς ὑπολήψεις, καὶ ἐναθλεῖτε αὐταῖς. Οὔ, ἀλλ' ἔνθεν ἐπὶ θεωρίαν, εἰς μονομαχίαν, εἰς ξυστὸν, εἰς κίρκον· εἶτ' ἐκεῖθεν ὧδε, καὶ πάλιν ἔνθεν ἐκεῖ οἱ αὐτοί. Καὶ ἔθος κομψὸν οὐδὲν, οὔτε προσοχὴ, οὔτ' ἐπιστροφὴ ἐφ' αὑτὸν, καὶ παρατήρησις, πῶς χρῶμαι ταῖς προσπιπτούσαις φαντασίαις, κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν. πῶς ἀποκρίνομαι πρὸς αὐτὰς, ὡς δεῖ ἢ ὡς οὐ δεῖ. Ἐπιλέγω τοῖς ἀπροαιρέτοις, ὅτι οὐδὲν πρὸς ἐμέ; Εἰ γὰρ μήπω οὕτως ἔχητε, φεύγετε ἔθη τὰ πρότερον, φεύγετε τοὺς ἰδιώτας, εἰ θέλετε ἄρξασθαί ποτε τινὲς εἶναι. ΚΕΦ. ιε'.

ΚΕΦ.

medici quoque diuturnis morbis oppressos, in aliam regionem, aliúmque aerem ablegant: et rectè quidem. Proinde et vos mores alios introducite; confirmate vestras opiniones, et in eis strenuè laborate. Imo hinc ad spectacula, ad compositiones gladiatorum, in xystum, in circum: postea illinc huc, vicissímque hinc illuc iidem. Non ullus mos elegans, non animadversio, non cura suiipsius, neque observatio quomodo oblatis utendum visis, secundum naturam, an contrá; quomodo respondeat eis, sicut decet, an contrá. Nunquid eis quæ mei juris non sunt dico, Nihil mihi vobiscum est? Nam si nondum sic affecti estis, fugite mores priores, fugite vulgus, si tandem auspicari negotium et proficere vultis.

Κεφ. ιζ'.

ΚΕΦ. ιζ'

Περὶ Προνοίας.

Ὅταν τι τῇ Προνοίᾳ ἐγκαλῇς, ἐπιστράφηθι, καὶ γνώσῃ ὅτι κατὰ λόγον γέγονε. Ναὶ, ἀλλ' ὁ ἄδικος πλέον ἔχει. Ἐν τίνι; Ἐν ἀργυρίῳ. Πρὸς γὰρ τοῦτό σου κρεῖττων ἐστὶν, ὅτι κολακεύει, ἀναισχυντεῖ, ἀγρυπνεῖ. Τί θαυμαστόν; Ἀλλ' ἐκεῖνο βλέπε, εἰ ἐν τῷ πιστὸς εἶναι πλέον σου ἔχει, εἰ ἐν τῷ αἰδήμων. Οὐ γὰρ εὑρήσεις· ἀλλ' ὅπου κρεῖττον, ἐκεῖ σαυτὸν εὑρήσεις πλέον ἔχοντα. Κἀγώ ποτ' εἶπόν τινι ἀγανακτοῦντι ὅτι Φιλόστοργος εὐτυχεῖ, Ἤθελες ἂν σὺ μετὰ Σούρα κοιμᾶσθαι; Μὴ γένοιτο, φησὶν, ἐκείνη ἡ ἡμέρα. Τί οὖν ἀγανακτεῖς, εἰ λαμβάνει τι ἀνθ' οὗ πωλεῖ; ἢ πῶς μακαρίζεις τὸν διὰ τούτου

CAP. XVII.

De Providentia.

CUM providentiam accusas, in te si descenderis, cognosces, certâ ratione factum esse. At improbus meliore conditione est. Qua in re? In pecunia. Nam in hac tibi præstat, quòd adulatur, quòd frontem perfricuit, quòd vigilat. Quid miri? Sed illud intuere, num fide, num verecundiâ tibi præstet. Neque enim ità esse invenies; sed potiùs melioribus in rebus te meliore conditione cognosces. Nam et ego aliquando cuidam Philostorgi successus ægrè ferenti, Nunquid, inquam, tu cùm Sura dormire velles? Ne, inquit, is mihi dies illucescat. Quid ergò succenses, si aliquid

τούτων, ἃ σὺ ἀπεύχῃ, κτώμενον ἐκεῖνα; ἢ τί κα- Κεφ. ιζ'.
κὸν ποιεῖ ἡ Πρόνοια, εἰ τοῖς κρείττοσι τὰ κρείττω δίδωσιν; Ἢ οὐκ ἔστι κρεῖττον αἰδήμονα εἶναι ἢ πλούσιον; Ὁμολόγει. Τί οὖν ἀγαναχτεῖς, ἄνθρωπε, ἔχων τὸ κρεῖττον; Μέμνησθε οὖν ἀεί, καὶ πρόχειρον ἔχετε, ὅτι νόμος οὗτος φυσικός, Τὸν κρείττονα τοῦ χείρονος πλέον ἔχειν, ἐν ᾧ κρείττων ἐστί· Καὶ οὐδέ ποτ' ἀγαναχτήσετε. Ἀλλ' ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται. Καλῶς. Ἄν τις σου πυνθάνηται, τί ἐστι τοῦτο; Λέγε, Ἡ γυνή μοι κακῶς χρῆται. Ἄλλο οὖν οὐδέν; Οὐδέν. Ὁ πατήρ μοι οὐδὲν δίδωσιν. Ὅτι δὲ κακόν ἐστι, τοῦτο ἔξωθεν αὐτῷ δεῖ προσθεῖναι, καὶ προσκαταψεύσασθαι. Διατοῦτο οὐ δεῖ τὴν πενίαν ἐκβάλλειν, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ αὐτῆς· καὶ οὕτως εὐροήσημεν.

ΚΕΦ.

quid pretii pro iis quæ vendit accipit? aut cur beatum eum prædicas ob ea quæ tu deteſtaris? aut quid peccat Providentia, ſi melioribus meliora tribuit? Nonne præſtat verecundum eſſe quàm divitem? Aſſentiebatur. Quid ergò ſuccenſes, homo, cùm id habeas quod melius eſt? Semper igitur mementote, atque in promptu habetote eam naturæ legem, *Meliorem, in eo quo ſit melior, meliore conditione eſſe illo qui ſit deterior:* Ità nunquam ſuccenſebitis. At uxor malè me tractat. Rectè. Si quis ſciſcitetur, quid eſt iſtud? Dic, Uxor malè me tractat. Nihil ergò aliud? Nihil. Pater nihil mihi largitur. Quid iſtud eſt? Pater nihil mihi largitur. Id verò eſſe malum: extrinſecus adjiciendum eſt, et adfingendum mendacium. Quocirca non paupertas repudianda eſt, ſed opinio paupertatis: atque ita in tranquillo erimus.

Κεφ. ιη.

ΚΕΦ. ιη'.

Ὅτι οὐ δεῖ πρὸς τὰς ἀγγελίας ταράσσεσθαι.

Ὅταν σοί τι προσαγγελθῇ ταρακτικόν, ἐκεῖνο ἔχε πρόχειρον, ὅτι ἀγγελία περὶ οὐδενὸς προαιρετικοῦ γίνεται. Μή τι γὰρ δύναταί σοι τὶς ἀγγεῖλαι, ὅτι κακῶς ὑπέλαβες, ἢ κακῶς ὠρέχθης; Οὐδαμῶς. Ἀλλ' ὅτι ἀπέθανέ τις. Τί οὖν πρός σε; Ὅτι σε κακῶς τις λέγει. Τί οὖν πρός σε; Ὅτι ὁ πατὴρ τάδε τινα ἑτοιμάζεται. Ἐπὶ τίνα; μή τι ἐπὶ τὴν προαίρεσιν; πόθεν δύναται; Ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωμάτιον, ἐπὶ τὸ κτησείδιον; Ἐσώθης, οὐκ ἐπὶ σέ. Ἀλλ' ὁ κριτὴς ἀποφαίνεται ὅτι ἠσέβησας. Περὶ Σωκράτους δ' οὐκ ἀπεφήναντο οἱ δικασταί; Μή τι σὸν ἔργον ἐστί,

CAP. XVIII.

Non perturbari oportere nuntiis.

SI quid turbulenti nuntiatum tibi fuerit, illud habeto in promptu, Nuntium ad nihil eorum pertinere quæ tui arbitrii ſint. Nunquis enim nuntiare tibi poteſt, te perperam ſenſiſſe, aut pravè appetiviſſe? Nequaquam. Sed mortuum eſſe aliquem nuntiare poteſt. Quid ergò ad te? Aliquem tibi maledicere. Quid ergò ad te? Patrem neſcio quid moliri. Contra quem? nunquid contra inſtitutum tuum? quî poteſt? At contra corpuſculum, contra reculam? Salvus es; non contra te. At judex pronuntiat te numen violâſſe. Annon et Socratem judices impietatis condemnârunt? Nunquid tui arbitrii eſt, quid illi pronuntient? Non.

ἐστὶ, τὸ ἐκεῖνον ἀποφήνασθαι; Οὔ. Τί οὖν ἔτ' Κεφ. ιή.
σοι μέλει; Ἔστι τι τοῦ πατρός σου ἔργον, ὃ ἂν μὴ ἐκπληρώσῃ, ἀπώλεσε τὸν πατέρα, τὸν φιλόστοργον, τὸν ἥμερον. Ἄλλο μηδὲν ζήτει τούτου ἕνεκα αὐτὸν ἀπολέσθαι. Οὐδέποτε γὰρ ἐν ἄλλῳ μέν τις ἁμαρτάνει, εἰς ἄλλο δὲ βλάπτεται. Πάλιν σὸν ἔργον τὸ ἀπολογηθῆναι εὐσταθῶς, αἰδημόνως, ἀοργήτως. εἰ δὲ μὴ, ἀπώλεσας καὶ σὺ τὸν υἱὸν, τὸν αἰδήμονα, τὸν γενναῖον. Τί οὖν; Ὁ κριτὴς ἀκίνδυνός ἐστιν; Οὔ· ἀλλὰ κἀκεῖνος τὰ ἴσα κινδυνεύεται. Τί οὖν ἔτι φοβῇ, τί ἐκεῖνος κρίνῃ; Τί σοι καὶ τῷ ἀλλοτρίῳ κακῷ; Σὸν κακόν ἐστι, τὸ κακῶς ἀπολογηθῆναι· τοῦτο φυλάσσου μόνον. κριθῆναι δ' ἢ μὴ κριθῆναι, ὥσπερ ἄλλου ἐστὶν ἔργον, οὕτω κακὸν ἄλλου ἐστίν. Ἀπειλεῖ σοι ὁ δεῖνα. Ἐμοί; Οὔ. Ψέγει σε.

Non. Quid ergò amplius curas? Eſt quoddam patris tui officium, quod niſi præſtiterit, patrem, pietatem, manſuetudinem amiſerit. Nihil eum aliud, eâ quidem de cauſa, perdidiſſe exiſtimato. Neque enim unquam in alio peccatur, in alio detrimentum capitur. Viciſſim munus tuum eſt, cauſam dicere conſtanter, verecundè, placidè. alioqui et tu filii pietatem, verecundiam, probitatem amiſeris. Quid ergò? Judéxne periculi expers eſt? Non; ſed et ille in eodem periculo verſatur. Quid ergò etiamnum times, quidnam ille pronunciet? Quid tibi cum alienis malis? Tuum malum eſt, cauſam tuam malè agere: unum hoc caveto. judicium verò de te fieri aut non fieri, ut alterius munus, ſic alterius quoque malum eſt. Iſte tibi minatur. Mihi? Non. Vituperat te. Ipſe viderit, quemadmodum munus

ſuum

Κεφ. ιθ'. σε. Αὐτὸς ὄψεται, πῶς ποιεῖ τὸ ἴδιον ἔργον. Μέλλει σε κατακρινεῖν ἀδίκως. Ἄθλιος.

ΚΕΦ. ιθ'.

Τίς στάσις ἰδιώτου καὶ φιλοσόφου.

Ἡ πρώτη διαφορὰ ἰδιώτου καὶ φιλοσόφου, ὁ μὲν λέγει, Οὐαί μοι διὰ τὸ παιδάριον, διὰ τὸν ἀδελφὸν, οὐαὶ διὰ τὸν πατέρα! Ὁ δ', ἂν ποτ' εἰπεῖν ἀναγκασθῇ, Οὐαί μοι, ἐπιστήσας λέγει, δι' ἐμέ! Προαίρεσιν γὰρ οὐδὲν δύναται κωλύσαι ἢ βλάψαι ἀπροαίρετον, εἰ μὴ αὐτὴ ἑαυτήν. Ἂν οὖν ἐπὶ τοῦτο ῥέψωμεν καὶ αὐτοὶ, ὥσθ' ὅταν δυσοδῶμεν αὐτοὺς αἰτιᾶσθαι, καὶ μεμνῆσθαι, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ταραχῆς ἢ ἀκαταστασίας αἴτιόν ἐστιν ἢ δόγμα· ὀμνύω ὑμῖν πάντας θεοὺς, ὅτι προέ-

suum administret. Est te condemnaturus. Ob idipsum miser est.

CAP. XIX.

Quis status sit hominis indocti et philosophi.

PRIMUM indocti et philosophi discrimen est, quòd ille dicit, Hei mihi propter filium, propter fratrem, propter patrem! Hic verò, si quando id dicere cogitur, re consideratâ, Hei mihi, ait, propter me! Nemo enim vel voluntatem prohibere, vel in eo quod alieni arbitrii est incommodare ulli potest, nisi voluntas ipsa sese lædat. Si ergò eò et ipsi inclinaverimus, ut rebus malè succedentibus ipsi nos accusemus, ac meminerimus non aliam esse perturbationis

προέκοψε. Νῦν δ' ἄλλην ὁδὸν ἐξ ἀρχῆς ἐλη- Κεφ. ιθ'.
λύθαμεν. Ἐυθὺς ἔτι παίδων ἡμῶν ὄντων, ἡ τίτθη, εἴ ποτε προσεπταίσαμεν χάσκοντες, οὐχὶ ἡμῖν ἐπέπλησσεν, ἀλλὰ τὸν λίθον ἔτυπτε. Τί γὰρ ἐποίησεν ὁ λίθος; διὰ τὴν τοῦ παιδίου σου μωρίαν, ἔδει μεταβῆναι αὐτόν; Πάλιν ἂν μὴ ἕυρωμεν φαγεῖν ἐκ βαλανείου, οὐδέποθ' ἡμῶν καταστέλλει τὴν ἐπιθυμίαν ὁ παιδαγωγὸς, ἀλλὰ δαίρει τὸν μάγειρον. Ἄνθρωπε, μὴ γὰρ ἐκείνου σε παιδαγωγὸν κατεστήσαμεν; ἀλλὰ τοῦ παιδίου ἡμῶν· τοῦτο ἐπανόρθου, τοῦτο ὠφέλει. Οὕτω καὶ αὐξηθέντες φαινόμεθα παιδία. Παῖς γὰρ ἐν μουσικοῖς, ὁ ἄμουσος· ἐν γραμματικοῖς, ὁ ἀγραμματικός· ἐν βίῳ, ὁ ἀπαίδευτος.

ΚΕΦ.

bationis et inconſtantiæ cauſam niſi decretum; omnes vobis juro deos, aliquid nos profeciſſe. Nunc aliud iter ab initio ſumus ingreſſi. Statim à puero nutrix, ſi quando per oſcitantiam impegimus, non nos objurgavit, ſed lapidem verberavit. Quid autem commiſit lapis? fuſtne illi propter pueri tui ſtultitiam aliò migrandum? Rurſus, ſi quando à balneo cibum non invenerimus, nunquam cupiditatem noſtram compeſcit pædagogus, ſed coquum verberibus afficit. Homo, nunquid illi te pædagogum præfecimus? non ſanè, ſed filiolo noſtro: hunc corrige, hunc juvato. Sic adulti etiam pro pueris nos gerimus. Puer enim in Muſica, eſt homo amuſus: in re literariâ, homo illiteratus: in vita, homo ineruditus.

CAP.

Κεφ. κ'.

ΚΕΦ. κ'.

Ὅτι ἀπὸ πάντων τῶν ἐκτός ἐστιν ὠφελεῖσθαι.

Ἐπὶ τῶν θεωρητικῶν φαντασιῶν, πάντες σχεδὸν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν ἐν ἡμῖν ἀπέλιπον· οὐχὶ δ' ἐν τοῖς ἐκτός. Οὐδεὶς λέγει ἀγαθὸν, τὸ ἡμέραν εἶναι· κακὸν, τὸ νύκτα εἶναι· μέγιστον δὲ κακὸν, τὸ τρία τέσσαρα εἶναι. Ἀλλὰ τί; Τὴν μὲν ἐπιστήμην ἀγαθὸν, τὴν δ' ἀπάτην κακόν. Ὥστε καὶ περὶ τὸ ψεῦδος αὐτὸ ἀπάτην συνίστασθαι τὴν ἐπιστήμην τοῦ ψεῦδος εἶναι αὐτό. Ἔδει οὖν οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ βίου. Ὑγεία ἀγαθὸν, νόσος δὲ κακόν. Οὐ, ἄνθρωπε. Ἀλλὰ τί; Τὸ καλῶς ὑγιαίνειν, ἀγαθόν· τὸ κακῶς, κακόν. Ὥστε καὶ ἀπὸ νόσου ἐστὶν ὠφεληθῆναι,

f. αγαθην

CAP. XX.

Posse fructum è rebus externis omnibus capi.

IN visis quæ animi contemplatione constant, propemodum omnes bonum et malum in nobis reliquerunt: non autem in rebus externis. Nemo bonum esse dicit, quòd dies sit; malum, quòd nox sit; maximum autem malum, quòd tria sint quatuor. Quid ergo? Scientiam esse bonam, inscitiam verò malam. Proinde in ipsius etiam mendacii errore, eam scientiam exsistere, quâ id esse mendacium intelligatur. Sic ergò et in vita fieri oportebat. Sanitas bonum est, morbus malum. Non, homo. Quid ergò? Recte sanitate uti, bonum est; malè, malum. Licet ergò, per Deum,

θῆναι, τὸν Θεόν σοι; Ἀπὸ θανάτου γὰρ οὐκ ἔστιν; ἀπὸ πηρώσεως γὰρ οὐκ ἔστι; Μικρά σοι δοκεῖ ὁ Μενοικεὺς ὠφεληθῆναι, ὅτ' ἀπέθνησκε; Τοιαῦτα τίς εἰπὼν ὠφεληθείη, ὅια ἐκεῖνος ὠφελήθη; Ἔα, ἄνθρωπε, οὐκ ἐτήρησε τὸν φιλόπατριν; τὸν μεγαλόφρονα; τὸν πιστόν; τὸν γενναῖον; ἐπιζήσας δὲ, οὐκ ἀπώλλυε ταῦτα πάντα; οὐ περιεποιεῖτο τὰ ἐναντία; τὸν δειλὸν οὐκ ἂν ἐλάμβανε; τὸν ἀγεννῆ; τὸν μισόπατριν; τὸν φιλόψυχον; Ἄγε, δοκεῖ σοι μικρὰ ὠφεληθῆναι ἀποθανών; Οὔ. Ἀλλ' ὁ τοῦ Ἀδμήτου πατὴρ μεγάλα ὠφελήθη ζήσας οὕτως ἀγεννῶς καὶ ἀθλίως. Ὕστερον γὰρ οὐκ ἀπέθανε; Παύσασθε, τοὺς Θεοὺς ὑμῖν, τὰς ὕλας θαυμάζοντες. παύσασθ' ἑαυτοὺς δούλους ποιοῦντες, πρῶτον τῶν πραγμάτων, εἶτα δὶ αὐτὰ καὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν ταῦτα περι- Κεφ. κ'.

Deum, vel è morbo capere fructum. Annon et è morte? annon et è mutilatione fructum capere licet? Parum fructus cepisse Menœceum censes, cùm mortem oppeteret? Nunquis factum ejus imitatus, fructum ex eo reperit? Eia, homo, nonne pietatem erga patriam conservavit? non magnitudinem animi? non fidem? non indolem generosam? qui si diutiùs vixisset, nonne, istis omnibus amissis, in contraria incidisset? non ignaviæ crimen incurrisset? non animi degeneris? non patriæ desertoris? non mortem reformidantis? Age, num parvum tibi fructum cepisse videtur è suo interitu? Non. Sed Admeti pater magnum fructum cepit è vita sua tam degenere et misera. Nunquid enim postea mortuus non est? Desinite per Deos, materias admirari. desinite vosmetipsos conjicere in servitu-

Κεφ. κ'. περιποιεῖν ἢ ἀφαιρεῖσθαι δυναμένων. Ἔστιν οὖν ἀπὸ τούτων ὠφεληθῆναι; Ἀπὸ πάντων· καὶ ἀπὸ τοῦ λοιδορουῦντος. Τί δ' ὠφελεῖ τὸν ἀθλητὴν ὁ προγυμναζόμενος; Τὰ μέγιστα. Καὶ οὕτως ἐμοῦ προγυμναστὴς γίνεται· τὸ ἀνεκτικόν μου γυμνάζει, τὸ ἀόργητον, τὸ πρᾷον. Οὔ; ἀλλ' ὁ μὲν τοῦ τραχήλου καθάπτων, καὶ τὴν ὀσφύν μου καὶ τοὺς ὤμους καταρτίζων, ὠφελεῖ με; καὶ ὁ ἀλείπτης καλῶς ποιῶν λέγει, Ἆρον ὑπὲρ ἀμφοτέρας, καὶ ὅσον βαρύτερός ἐστιν ἐκεῖνος, τοσούτῳ μᾶλλον ὠφελοῦμαι ἐγώ· εἰ δέ τις πρὸς ὀργησίαν με γυμνάζει, οὐκ ὠφελοῦμαι; Τουτέστι τὸ μὴ εἰδέναι ἀπ' ἀνθρώπων ὠφελεῖσθαι. Κακὸς γείτων; Αὐτῷ· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός· γυμνάζει μου τὸ ἔυγνωμον, τὸ ἐπιεικές. Κακὸς πατήρ; Αὐτῷ· ἀλλ' ἐμοὶ ἀγαθός. Τουτέστι τὸ τοῦ Ἑρμοῦ

tem, primum rerum ipſarum, deinde hominum eorum propter res, qui eas vel conferre, vel eripere poſſunt. Fructus ergo ex iſtis capi poteſt? Ex omnibus; etiam è conviciatore. Quid vero pugili fructus affert is à quo exercetur? Plurimum. Etiam hic mihi fit in palæſtrâ præceptor; me exercet ad tolerantiam, ad manſuetudinem, ad clementiam. Nonne? ſed ille quidem collum meum contrectans, et lumbos, et humeros diſponens, me juvat? et alipta rectè dicit, Tolle utrâque manu in altum, et quanto gravius eſt pondus, tantò magis ego juvor; ſi quis verò ad manſuetudinem me excercet, non juvor? Iſtud eſt neſcire, fructum capere ex hominibus. Malus vicinus eſt? Sibi ipſe, mihi verò bonus: excercet moderationem, excercet æquitatem meam. Malus pater eſt? Sibi ipſe, at mihi bonus.

μοῦ ῥαβδίον· οὗ θέλεις, φησὶν, ἅψαι, καὶ χρυσοῦν ἔσται. Οὔ; Ἀλλ' ὃ θέλεις φέρε, κἀγὼ αὐτὸ ἀγαθὸν ποιήσω. φέρε νόσον, φέρε θάνατον, φέρε ἀπορίαν, φέρε λοιδορίαν, δίκην τὴν περὶ τῶν ἐσχάτων· πάντα ταῦτα τῷ ῥαβδίῳ τοῦ Ἑρμοῦ ὠφέλιμα ἔσται. Τὸν θάνατον τί ποιήσεις; Τί γὰρ ἄλλο ἢ ἵνα σε κοσμήσῃ, ἢ ἵνα δείξῃ σε ἔργῳ δι' αὐτοῦ τί ἐστιν ἄνθρωπος τῷ βουλήματι τῆς Φύσεως παρακολουθῶν; Τὴν νόσον τί ποιήσεις; Δείξω αὐτῆς τὴν φύσιν, διαπρέψω ἐν αὐτῇ, ἐυσταθήσω, ἐυροήσω, τὸν ἰατρὸν οὐ κολακεύσω, οὐκ ἔυξομαι ἀποθανεῖν. Τί ἔτι ἄλλο ζητεῖς; πᾶν ὃ ἂν θῇς, ἐγὼ αὐτὸ ποιήσω μακάριον, ἐυδαιμονικόν, σεμνόν, ζηλωτόν. Οὔ· ἀλλὰ βλέπε μὴ νοσήσῃς· κακόν ἐστιν. Οἷον εἴ τις ἔλεγε, Βλέπε μὴ λάβῃς ποτὲ φαντασίαν τοῦ τὰ τρία Κεφ. κ'.

bonus. Hæc eſt Mercurii virgula: hac (inquit) quicquid attigeris, aureum erit. Nonne? Sed quid vis affer, ſdque ego bonum faciam, affer morbum, affer mortem, affer egeſtatem, affer convitium et diſcrimen capitis: omnia hæc virgulâ Mercurii utilia reddentur. De morte quid facies? Quid verò aliud niſi ut ea te ornet, aut per te re ipsâ demonſtret quid ſit homo, ſi Naturæ voluntatem ſequatur? De morbo quid facies? Oſtendam ejus naturam, excellam in eo, conſtanter perferam, tranquillus ero, medico non adulabor, mortem non optabo. Quid requiris amplius? Quicquid mihi dederis, id ego efficiam beatum, proſperum, honorabile, expetendum. Non: ſed cave nè ægrotes: mala res eſt. Perinde iſtud eſt ac ſi quis diceret, Cave nè quando tibi fingas tria eſſe quatuor: malum eſt. Quomodo malum, ho-

Κεφ. κ'. τρία τέσσαρα εἶναι· κακόν ἐστιν. Ἄνθρωπε, πῶς κακόν; Ἂν ὃ δεῖ περὶ αὐτοῦ ὑπολάβω, πῶς ἔτι με βλάψει; οὐχὶ δὲ μᾶλλον καὶ ὠφελήσει; Ἂν οὖν περὶ πενίας ὃ δεῖ ὑπολάβω, ἂν περὶ νόσου, ἂν περὶ ἀναρχίας, οὐκ ἀρκεῖ μοι; οὐκ ὠφέλημα ἔσται; Πῶς οὖν ἔτι ἐν τοῖς ἐκτὸς τὰ κακὰ καὶ τἀγαθὰ δεῖ με ζητεῖν; Ἀλλὰ τί; Ταῦτα μέχρι ὧδε, εἰς οἶκον δ' οὐδεὶς ἀποφέρει· ἀλλ' εὐθὺς πρὸς τὸ παιδάριον πόλεμος, πρὸς τοὺς γείτονας, πρὸς τοὺς σκώπτοντας, πρὸς τοὺς καταγελάσαντας. Καλῶς γένοιτο Λεσβίῳ, ὅτι με καθημέραν ἐξελέγχει μηδὲν εἰδότα.

ΚΕΦ.

mo? Si de eo ſic exiſtimâro ut decet, quid porrò mihi nocebit, ac non potiùs proderit? Si ergò de paupertate, de morbo, de perturbatione ſtatûs publici, ità ſenſero ut decet, nonne id mihi ſatìs eſt? nonne profuturum eſt? Qua ergò ratione poſthac bona et mala in rebus externis quærere oportet? Sed quid fit? Hæc in hoc loco diſſeruntur, nemo autem ſecum aufert domum: ſed ſtatim cum puero bellum geritur, cum vicinis, cum irriſoribus, cum ſcurris. Bene ſit Lesbio, quod indies inſcitiam meam coarguit.

CAP.

Κεφ. κά.

ΚΕΦ. κά'.

Πρὸς τοὺς εὐκόλως ἐπὶ τὸ σοφιστεύειν ἐρχομένους.

ΟΤΙ τὰ θεωρήματα ἀναλαβόντες ψιλά, εὐθὺς αὐτὰ ἐξεμέσαι θέλουσιν, ὡς οἱ στομαχικοὶ τὴν τροφήν. Πρῶτον αὐτὸ πέψον, εἶτ' οὕτω μὴ ἐξεμέσῃς· εἰ δὲ μή, ἔμετος τῷ ὄντι γίνεται, πρᾶγμα καθαρὸν καὶ ἄβρωτον. Ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν ἀναδοθέντων δεῖξόν τινα ἡμῖν μεταβολὴν τοῦ ἡγεμονικοῦ τοῦ σεαυτοῦ· ὡς οἱ ἀθληταὶ τοὺς ὤμους, ἀφ' ὧν ἐγυμνάσθησαν, καὶ ἔφαγον· ὡς οἱ τὰς τέχνας ἀναλαβόντες ἀφ' ὧν ἔμαθον. Οὐκ ἔρχεται ὁ τέκτων καὶ λέγει, Ἀκούσατέ μου διαλεγομένου περὶ τῶν τεκτονικῶν· ἀλλ', ἐκμισθωσάμενος οἰκίαν, ταύτην κατασκευάσας, δείκνυσιν

CAP. XXI.

Ad eos qui facile ad Sophisticam docendam accedunt.

QUI nuda præcepta acceperunt, statim ea evomere volunt; ut qui è stomacho laborant, cibum. Priùs illa concoquito, deinde non ità evomes: alioqui omnino vomitus erit, res impura, et non esculenta. Quin potiùs iis concoctis et digestis, mutationem aliquam ostendito in mente tua factam: quemadmodum pugiles humeris suis declarant, ut exercitati fuerint, ut cibum ceperint: quemadmodum artifices quid didicerint. Faber non dicit, Audite me differentem de re fabrili: sed conducta domo, exstructisque omnibus, se arte esse præditum ostendit. Tale quoddam et tu facito: edito ut homo, bibito ut homo, ornator, matrimonium

Κεφ. κά. σιν ὅτι ἔχει τὴν τέχνην. Τοιοῦτόν τι καὶ σὺ ποίησον· φάγε ὡς ἄνθρωπος, πίε ὡς ἄνθρωπος, κοσμήθητι, γάμησον, παιδοποίησον, πολίτευσαι, ἀνάσχου λοιδορίας, ἔνεγκαι ἀδελφὸν ἀγνώμονα, ἔνεγκαι πατέρα, ἔνεγκαι υἱόν, γείτονα, σύνοδον. Ταῦτα ἡμῖν δεῖξον, ἵν' ἴδωμεν ὅτι μεμάθηκας ταῖς ἀληθείαις τι τῶν φιλοσόφων. Οὔ· ἀλλ' ἐλθόντες ἀκούσατέ μου σχόλια λέγοντος. Ὕπαγε, ζήτει τίνων κατεξεράσεις. Καὶ μὴν ἐγὼ ὑμῖν ἐξηγήσομαι τὰ Χρυσίππεια, ὡς οὐδείς· τὴν λέξιν διαλύσω καθαρώτατα· προσθήσω ἄν που καὶ Ἀντιπάτρου καὶ Ἀρχεδήμου φοράν. Εἶτα τούτου ἕνεκα ἀπολίπωσιν οἱ νέοι τὰς πατρίδας, καὶ τοὺς γονεῖς τοὺς αὐτῶν, ἵν' ἐλθόντες λεξείδιά σου ἐξηγουμένου ἀκούσωσιν; Οὐ δεῖ αὐτοὺς ὑποστρέψαι ἀνεκτικούς, συνεργητικούς, ἀπαθεῖς, ἀταράχους, ἔχοντάς τι ἐφόδιον τοιοῦτον εἰς τὸν βίον, ἀφ' οὗ ὁρμώ-

monium contrahito, liberos procreato, Rempublicam gerito, convitium tolerato, ferto fratrem iniquum, ferto patrem, ferto filium, vicinum, comitem. Hæc nobis oſtendito, ut cognoſcamus te verè philoſophicum aliquid didiciſſe. Non: ſed venite, méque audite Commentaria dictantem. Abi; quærito in quos iſta evomas. Atqui ego vobis Chryſippi libros ità enarrabo, ut nemo alius: dictionem quàm veriſſimè declarabo: aliquando etiam Antipatri et Archedemi impetum adjungam. Haccine ergò de cauſa patriam adoleſcentes, et parentes relinquent, ut huc profecti te verba explicantem audiant? Non eis domum redeundum eſt tolerantibus, officioſis, perturbatione vacuis, tranquillis, tali viatico ad degendam vitam inſtructis, ut caſus humanos pulchrè

ferre

ὁρμώμενοι φέρειν δυνήσονται τὰ συμπίπτοντα καλῶς, καὶ κοσμεῖσθαι ὑπὸ αὐτῶν; Καὶ πόθεν σοι μεταδιδόναι τούτων, ὧν οὐκ ἔχεις; Αὐτὸς γὰρ ἄλλό τι ἐποίησας ἐξ ἀρχῆς, ἢ περὶ ταῦτα κατετρίβης, πῶς οἱ συλλογισμοὶ ἀναλυθήσονται, πῶς οἱ μεταπίπτοντες, πῶς οἱ τῷ ἠρωτῆσθαι περαίνοντες; Ἀλλ' ὁ δεῖνα σχολὴν ἔχει· διὰ τί μὴ κἀγὼ σχῶ; Οὐκ εἰκῇ ταῦτα γίνεται, ἀνδράποδον, οὐδ' ὡς ἔτυχεν· ἀλλὰ καὶ ἡλικίαν εἶναι δεῖ, καὶ βίον, καὶ Θεὸν ἡγεμόνα. Οὔ; Ἀλλ' ἀπὸ λιμένος μὲν οὐδεὶς ἀνάγεται, μὴ θύσας τοῖς Θεοῖς, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς βοηθούς· οὐδὲ σπείρουσιν ἄλλως οἱ ἄνθρωποι, εἰ μὴ τὴν Δήμητραν ἐπικαλεσάμενοι· Τηλικούτου δ' ἔργου ἁψάμενός τις, ἄνευ Θεῶν, ἀσφαλῶς ἅψεται; καὶ οἱ τούτῳ προσιόντες εὐτυχῶς προσελεύσονται; Τί ἄλλο ποιεῖς, ἄνθρωπε, ἢ τὰ μυστήρια ἐξορχῇ; καὶ λέγεις, Κεφ. κά.

ferre nôrint, atque inde ornari? Unde autem tu illa impertias, quæ non habes? Nunquid ipse quicquam aliud egisti ab initio, nisi quòd in eo versatus es, quemadmodum syllogismi resolvantur, quemadmodum inversiones, quemadmodum interrogationum conclusiones? At iste ludum aperuit: quid ni aperiam et ipse? Non temere ista fiunt, mancipium, neque forte fortuna: sed et ætate opus est, et certa vitæ ratione, et Deo duce. Nonne? At nemo è portu solvit nisi sacra Diis fecerit, eorúmque opem implorârit: neque aliter serunt agricolæ, nisi Cerere invocata. Tantam autem rem qui neglecto numine aggreditur, num tutò aggreditur? num qui illum adeunt, feliciter adibunt? Quid aliud, homo, nisi Cereris initia divulgas? Domicilium,

Κεφ. κά. γεις, Ὅικημά ἐστι καὶ ἐν Ἐλευσῖνι· ἰδοὺ καὶ ἐνθάδε. ἐκεῖ ἱεροφάντης· καὶ ἐγὼ ποιήσω ἱεροφάντην. ἐκεῖ κήρυξ· κἀγὼ κήρυκα καταστήσω. ἐκεῖ δαδοῦχος· κἀγὼ δαδοῦχον. ἐκεῖ δᾷδες· καὶ ἐνθάδε. Αἱ φωναὶ αἱ αὐταὶ, τὰ γινόμενα. Τί διαφέρει ταῦτα ἐκείνων; Ἀσεβέστατε ἄνθρωπε, οὐδὲν διαφέρει; καὶ παρὰ τὸν τόπον ταῦτα ὠφελεῖ, καὶ παρὰ καιρόν· καὶ μετὰ θυσίας δὲ, καὶ μετ' εὐχῶν, καὶ προαγνευκότα, καὶ προδιακείμενον τῇ γνώμῃ, ὅτι ἱεροῖς προσελεύσεται καὶ ἱεροῖς παλαιοῖς. Οὕτως ὠφέλιμα γίνεται τὰ μυστήρια, οὕτως εἰς φαντασίαν ἐρχόμεθα, ὅτι ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἐπανορθώσει τοῦ βίου κατεστάθη πάντα ταῦτα ὑπὸ τῶν παλαιῶν. Σὺ δ' ἐξαγγέλλεις αὐτὰ καὶ ἐξορχῇ, παρὰ καιρὸν, παρὰ τόπον, ἄνευ θυμάτων, ἄνευ ἁγνείας· οὐκ ἐσθῆτα ἔχεις ἣν δεῖ τὸν

lium, inquis, eſt Eleuſine: ecce et hîc. Illic ſacrorum antiſtes: et ego faciam antiſtitem. Illic præco: et ego præconem inſtituam. Illic facifer: et ego faciferum. Illic faces: et hîc. Voces eædem, eadem rei gerendæ ratio. Quid hæc ab iſtis differunt? Homo impiiſſime, nihſlne differunt? pro ratione loci et temporis proſunt: item adhibito ſacrificio, adhibitis precibus, caſtitate, animóque ſic affecto, quòd ſis ad ſacra acceſſur us vetuſtásque ceremonias. Sic initia fiunt utilia, ſi eam præbeant opinionem, quod erudiendæ et corrigendæ vitæ causâ hæc ab antiquis omnia fuerint inſtituta. ῾Υ verò ea enuntias et prodis, alieno tempore, non in loco, ſine ſacrificiis, abſque caſtimonia: non ea tibi veſtis eſt quæ ſacrorum antiſtitem deceat, non coma, non ſtrophium quale requiritur, non vox,

non

τὸν ἱεροφάντην, οὐ κόμην, οὐ στρόφιον οἷον δεῖ, οὐ φωνήν, οὐχ ἡλικίαν, οὐχ ἥγνευκας ὡς ἐκεῖνος· ἀλλ' αὐτὰς μόνας τὰς φωνὰς ἀνειληφὼς λέγεις, Ἱεραί εἰσιν αἱ φωναὶ αὐταὶ καθ' αὑτάς. Ἄλλον τρόπον δεῖ ἐπὶ ταῦτα ἐλθεῖν· μέγα ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, μυστικόν ἐστιν, οὐχ ὡς ἔτυχεν, οὐδὲ τῷ τύχοντι δεδομένον. Ἀλλ' οὐδὲ σοφὸν εἶναι τυχὸν ἐξαρκεῖ πρὸς τὸ ἐπιμεληθῆναι νέων· δεῖ δὲ καὶ προχειρότητα εἶναι τινὰ, καὶ ἐπιτηδειότητα πρὸς τοῦτο, νὴ τὸν Δία, καὶ σῶμα ποιόν, καὶ πρὸ πάντων τὸν Θεὸν συμβουλεύειν ταύτην τὴν χώραν κατασχεῖν· ὡς Σωκράτει συνεβούλευε τὴν ἐλεγκτικὴν χώραν ἔχειν, ὡς Διογένει τὴν βασιλικὴν καὶ ἐπιπληκτικὴν, ὡς Ζήνωνι τὴν διδασκαλικὴν καὶ δογματικήν. Σὺ δ' ἰατρεῖον ἀνοίγεις, ἄλλο οὐδὲν ἔχων ἢ φάρμακα· ποῦ δὲ ἢ πῶς ἐπιτίθεται Κεφ. κά.

τίθεται

non ætas: non caſtè vixiſti, ut ille: ſed cùm ſolas voces memoriæ mandâris, dicis, Sacræ ſunt illæ voces ipſæ per ſeſe. Alio modo ad hæc accedendum eſt: magna res eſt, arcanum eſt, non pervulgatum, nec ejus generis quod cuívis communicetur. Fortaſſis etiam ſapientem eſſe non eſt ſatis ad regendam adoleſcentiam: ſed et alacritas quædam ſcilicet, ingeniſque dexteritas requiritur, et certa corporis ratio, et, quod primum eſt omnium, ut Deus ipſe munus iſtud capeſſere ſuadeat: quemadmodum Socrati autor fuit coarguendi errores; quemadmodum Diogeni, ut regio more delinquentes objurgaret; quemadmodum Zenoni, ut doceret, decretáque ſanciret. Tu verò tabernam medicam aperis, cùm præter medicamenta nihil habeas: ubi autem & quomodo ea ſint applicanda, neque nôris, neque indagâris.

Κεφ. κά. τίθεται ταῦτα μήτε εἰδὼς, μήτε πολυπραγμονήσας. Ἰδοὺ ἐκεῖνος ταῦτα, κολλύρια κἀγὼ ἔχω. Μή τι οὖν καὶ τὴν δύναμιν τὴν χρηστικὴν αὐτοῖς; μή τι οἶδας καὶ πότε καὶ πῶς ὠφελήσει, καὶ τίνας; Τί οὖν κυβεύεις ἐν τοῖς μεγίστοις; τί ῥᾳδιουργεῖς; τί ἐπιχειρεῖς πράγματι μηδέν σοι προσήκοντι; Ἄφες αὐτὸ τοῖς δυναμένοις, τοῖς κοσμοῦσι. μὴ προστρίβου καὶ αὐτὸς αἴσχος φιλοσοφίᾳ διὰ σαυτοῦ· μηδὲ γίνου μέρος τῶν διαβαλλόντων τὸ ἔργον. Ἀλλὰ εἴ σε ψυχαγωγεῖ τὰ θεωρήματα, καθήμενος αὐτὰ στρέφε αὐτὸς ἐπὶ σεαυτοῦ· φιλόσοφον δὲ μηδέποτ' εἴπῃς σεαυτόν, μὴ δ' ἄλλου ἀναίσχη λέγοντος, ἀλλὰ λέγε, Πεπλάνηται· ἐγὼ γὰρ οὔτ' ὀρέγομαι ἄλλως ἢ πρότερον, οὐδ' ὁρμῶ ἐπ' ἄλλα, οὐδὲ συγκατατίθεμαι ἄλλοις, οὐδ' ὅλως ἐν χρήσει φαντασιῶν παρήλλαχά τι ἀπὸ τῆς πρότερον καταστάσεως.

Ταῦ-

Ecce ille ista habebat, et ipse collyria habeo. Nunquid etiam quomodo illis utendum sit nôsti? scísne quomodo et quando et quos juvent? Quid ergò maximis in rebus aleam jacis? quid temere facis? quid rem aggrederis tibi prorsus alienam? Relinque illam iis qui sciunt, qui eam ornant. noli tu quoque ignominiæ maculam culpâ tuâ philosophiæ inurere: nec ex eorum numero esse velis, qui munus ipsum calumniantur. Quod si præcepta ipsa te deliniunt, ipse ea tecum tacitus animo volvito: philosophum autem nunquam te profitetor, nec ab alio nominari te finito; sed dicito, Versatur in errore. ego enim nec aliter appeto quàm prius, nec alias res aggredior, nec aliis assentior, denique in usu visorum prorsus nihil à veteri statu recessi.

Ταῦτα φρόνει, καὶ λέγε περὶ σεαυτοῦ, εἰ θέλεις τὰ κατ' ἀξίαν φρονεῖν· εἰ δὲ μή, κύβευε, καὶ ποίει ἃ ποιεῖς. Ταῦτα γάρ σοι πρέπει. Κεφ. κβ'.

ΚΕΦ. κβ.

Περὶ Κυνισμοῦ.

ΠΥθομένου δέ τῶν γνωρίμων τινὸς αὐτοῦ, ὃς ἐφαίνετο ἐπιῤῥεπῶς ἔχων πρὸς τὸ Κυνίσαι, ποῖόν τινα εἶναι δεῖ τὸν Κυνίζοντα, καὶ τίς ἡ πρόληψις ἡ τοῦ πράγματος· Σκεψώμεθα, ἔφη, κατὰ σχολήν. Τοσοῦτον δ' ἔχω σοι νῦν εἰπεῖν, ὅτι ὁ δίχα Θεοῦ τηλικούτῳ πράγματι ἐπιβαλλόμενος, θεοχόλωτός ἐστι, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ δημοσίᾳ θέλει ἀσχημονεῖν. Οὐδὲ γὰρ ἐν οἰκίᾳ καλῶς

cessi. Hæc senti, et de teipso dic, si ità ut decet sentire cupis: sin minus, aleam jacito, et ea facito quæ facis. Ea enim te decent.

CAP. XXII.

De secta Cynica.

QUODAM è discipulis, qui ad Cynicam sectam propensior videbatur, eum percontato, qualem Cynicum esse oporteret, et quæ ejus negotii notio esset; Consideremus, inquit, per otium. Tantum autem tibi nunc habeo dicere, eum qui sine Deo rem tantam aggrediatur, irâ numinis agitari, nec aliud quicquam nisi publice indecore agere velle. Neque enim in domum bene constitutam ingressus aliquis se gubernatorem ejus esse oportere dicit: alio-

Κεφ. κϛ'. λῶς οἰκουμένῃ παρελθών τις αὐτὸς ἑαυτῷ λέγει, Ἐμὲ δεῖ οἰκονόμον εἶναι· εἰ δὲ μή, ἐπιστραφεὶς ὁ κύριος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν σοβαρῶς διατασσόμενον, ἐλκύσας ἔτεμεν. Οὕτω γίνεται καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει ταύτῃ· ἔστι γάρ τις καὶ ἐνθάδ' οἰκοδεσπότης, ἕκαστα διατάσσων. Σὺ ἥλιος εἶ· δύνασαι περιερχόμενος ἐνιαυτὸν ποιεῖν καὶ ὥρας, καὶ τοὺς καρποὺς αὔξειν καὶ τρέφειν, καὶ ἀνέμους κινεῖν καὶ ἀνιέναι, καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων θερμαίνειν συμμέτρως· ὕπαγε, περιέρχου, καὶ οὕτω διακίνει ἀπὸ τῶν μεγίστων τὰ μικρότατα. Σὺ μοσχάριον εἶ· ὅταν ἐπιφανῇ λέων, τὸ σαυτοῦ πρᾶσσε, εἰ δὲ μή, ὀιμώξεις. Σὺ ταῦρος εἶ, προσελθὼν μάχου· σοὶ γὰρ τοῦτο ἐπιβάλλει καὶ πρέπει, καὶ δύνασαι αὐτὸ ποιεῖν. Σὺ δύνασαι ἡγεῖσθαι τοῦ στρατεύματος ἐπὶ Ἴλιον· ἴσθι Ἀγαμέμνων. Σὺ δύνασαι τῷ Ἕκτορι μονομαχῆσαι·

qui dominus converſus, visâ illius inſolentiâ res ſuo arbitratu digerentis, eum arreptum malè tractabit. Ità fit & in hac magna urbe: eſt enim et hic quidam paterfamilias qui ſuum cuique locum parteſque ſortitur. Tu ſol es; circuitúque tuo annum annſque tempora efficere, fruges augere & alere, ventos concitare & reprimere, corporáque hominum moderato calore fovere potes: Abi, circumi, itaque à maximis minima commoveto. Tu vitulus es: leone invadente quod tuum eſt agito, alioqui ejulabis. Tu taurus es, accede et pugna: te enim iſtud decet; iſtæ tuæ partes ſunt, ſdque præſtare potes. Tu exercitum ad Ilium ducere potes: Eſto Agamemnon. Tu ſingulari certamine cum Hectore congredi potes: Eſto Achilles. Quòd ſi Therſites pro-

σαι· ἴσθι Ἀχιλλεύς. Εἰ δὲ Θερσίτης παρελθὼν Κεφ. κϛ'.
ἀντεποιεῖτο τῆς ἀρχῆς, ἢ οὐκ ἂν ἔτυχεν, ἢ τυχὼν ἂν ἠσχημόνησεν ἐν πλείοσι μάρτυσι.

Καὶ σὺ βούλευσαι περὶ πράγματος ἐπιμελῶς· οὐκ ἔστιν οἷον δοκεῖ σοι. Τριβώνιον καὶ νῦν φορῶ, καὶ τότε ἔξω· κοιμῶμαι καὶ νῦν σκληρῶς, καὶ τότε κοιμήσομαι· πηρίδιον προσλήψομαι καὶ ξύλον, καὶ περιερχόμενος αἰτεῖν ἄρξομαι τοὺς ἀπαντῶντας λοιδορεῖν· κἂν ἴδω τινὰ δρωπακιζόμενον, ἐπιτιμήσω αὐτῷ· κἂν τὸ κόμιον πεπλακότα, ἢ ἐν κοκκίνοις περιπατοῦντα. Εἰ τοιοῦτόν τι φαντάζῃ τὸ πρᾶγμα, μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ, μὴ προσέλθῃς, οὐδέν ἐστι πρὸς σέ. εἰ δ' οἷόν ἐστι φανταζόμενος, οὐκ ἀπαξιοῖς σεαυτὸν, σκέψαι ἡλίκῳ πράγματι ἐπιχειρεῖς. Πρῶτον ἐν τοῖς κατὰ σαυτὸν, οὐκέτι δεῖ σε ὅμοιον ἐν οὐδενὶ φαίνεσθαι οἷς νῦν ποιεῖς·

prodiret, atque imperium ſibi vendicaret, aut voto fruſtraretur, aut eo potitus pluribus coram teſtibus turpiter ſe daret.

Et tu quoque rem diligenter conſidera: non eſt ejuſmodi quale tibi videtur. Lacernam geſto nunc, tum quoque geſtabo: dormio nunc duriter, tum quoque duriter dormiam: peram adjungam et baculum, et paſſim petere atque obvios conviciis inceſſere incipiam: quòd ſi quem videro pilos evellentem, objurgabo: ſi comam ornantem aut in purpureis calceis ambulantem. Si negotium hujuſmodi eſſe tibi fingis, procul ab eo recede, noli accedere, nihil ad te attinet. ſin ita de eo ſentis ut re ipsâ eſt, et tamen id te decere putas, vide quantam rem aggrediaris. Primùm tuis in rebus non ampliùs te tui ſimilem eſſe oportet, nec quicquam eorum facere quæ nunc facis: non incuſandus Deus, non

Κεφ. κδ'. ποιεῖς· οὐ Θεῷ ἐγκαλοῦντα, οὐκ ἀνθρώπῳ· ὄρεξιν ἆραί σε δεῖ παντελῶς, ἔκκλισιν ἐπὶ μόνα μεταθεῖναι τὰ προαιρετικά· σοὶ μὴ ὀργὴν εἶναι, μὴ μῆνιν, μὴ φθόνον, μὴ ἔλεον· μὴ κοράσιόν σοι φαίνεσθαι καλόν, μὴ δοξάριον, μὴ παιδάριον, μὴ πλακουντάριον. Ἐκεῖνο γὰρ εἰδέναι δεῖ, ὅτι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοὺς τοίχους προβέβληνται, καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τὸ σκότος, ὅταν τι τῶν τοιούτων ποιῶσι, καὶ τὰ κρύφοντα πολλὰ ἔχουσι. κέκλεικε τὴν θύραν, ἔστησέ τινα πρὸ τοῦ κοιτῶνος· ἂν τις ἔλθῃ, λέγε ὅτι ἔξω ἐστίν, οὐ σχολάζει. Ὁ Κυνικὸς δ' ἀντὶ πάντων τούτων ὀφείλει τὴν αἰδὼ προβεβλῆσθαι· εἰ δὲ μή, γυμνὸς καὶ ἐν ὑπαίθρῳ ἀσχημονήσει. Τοῦτο οἰκία ἐστὶν αὐτοῦ, τοῦτο θύρα, τοῦτο οἱ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος, τοῦτο σκότος· οὔτε γὰρ θέλειν τὶ δεῖ ἀποκρύπτειν αὐτὸν τῶν ἑαυτοῦ· εἰ δὲ μή, ἀπῆλθεν, ἀπώλεσε

non homo; appetitio tibi planè auferenda eſt, averſatio ad ea ſola quæ noſtri arbitrii ſunt transferenda; non te iracundum eſſe decet, non indignabundum, non invidum, non miſericordem; puella pulchra tibi videri non debet, non gloriola, non puellus, non placentula. Illud enim tenendum eſt cæteris hominibus parietes, ædes, et tenebras eſſe, ſi quid ejus generis agant, et multas celandi rationes. alius claudit januam, collocat aliquem ante cubiculum; qui, ſi quis venerit, dicat eum domi non eſſe, non agere otium. At Cynico iſtarum rerum omnium loco eſt verecundia; alioquin nudus et ſub dio turpiter ſe dabit. Hæc domus illius eſt, hæc janua, hi cubicularii, hæ tenebræ: neque enim velle debet ſuarum rerum quicquam occultare: alioqui abiit,

λεσε τὸν Κυνικὸν, τὸν ὕπαιθρον, τὸν ἐλεύθερον Κεφ. κϛ'.
ἤρξαι τι τῶν ἐκτὸς φοβεῖσθαι, ἤρξαι χρείαν ἔχειν τοῦ ἀποκρύφοντος, οὔτε ὅταν θέλῃ δύναται. Ποῦ γὰρ αὐτὸν ἀποκρύψει, καὶ πῶς; Ἂν δ' ἀπὸ τύχης ἐμπέσῃ ὁ παιδευτὴς ὁ κοινὸς, ὁ παιδαγωγὸς, ὅια πάσχειν ἀνάγκη; Ταῦτ' οὖν δεδοικότα ἐπιθαρρεῖν οἷόν τ' ἔστιν ἐξ ὅλης ψυχῆς, ἐπιστατεῖν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις; Ἀμήχανον, ἀδύνατον.

Πρῶτον οὖν τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ τὸ σαυτοῦ καθαρὸν ποιῆσαι, καὶ τὴν ἔνστασιν ταύτην. Νῦν ἐμοὶ ὕλη ἐστὶν ἡ ἐμὴ διάνοια, ὡς τῷ τέκτονι τὰ ξύλα, ὡς τῷ σκυτεῖ τὰ δέρματα· ἔργον δ', ὀρθὴ χρῆσις τῶν φαντασιῶν. Τὸ σωμάτιον δὲ οὐδέν πρὸς ἐμέ· τὰ τούτου μέρη οὐδὲν πρὸς ἐμέ. Θάνατος; Ἐρχέσθω ὅταν θέλῃ, εἴτε ὅλου, εἴτε μέρους

abiit, et Cynicum amisit, illum sub dio agentem, illum liberum: cœpit aliquid eorum quæ foris sunt formidare; cœpit egere occultatione, nec cùm vult potest. Ubi enim se occultabit, et quomodo? Si verò publicus ille institutor, pædagogus ille, fortè aliquod facinus admiserit, quænam eum perpeti necesse erit? Hæc ergò formidantem qui fieri potest toto animo confidere, et omnibus aliis præesse? Nulla ratio id finit: fieri nullo modo potest.

Primùm igitur principalis illa tui pars repurganda est, et illud vitæ institutum. Nunc materia mihi est meus animus, ut fabro ligna, ut calceario coria: officii verò munus est, rectus visorum usus. Corpusculum verò nihil ad me; partes illius nihil ad me; mors nihil ad me, veniat quando volet, sive totum sive partem aliquam velit ademptam.

Ito

Κεφ. κϛ'. ρους τινός. Φεῦγε. Καὶ ποῦ; δύναταί τις ἐκβαλεῖν ἔξω τοῦ κόσμου; Οὐ δύναται. ὅπου δ' ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ ὁ ἥλιος, ἐκεῖ ἡ σελήνη, ἐκεῖ ἄστρα, ἐνύπνια, οἰωνοί, ἡ πρὸς Θεοὺς ὁμιλία. Εἶθ' οὕτω παρασκευσάμενον, οὐκ ἔστι τούτοις ἀρκεῖσθαι τὸν ταῖς ἀληθείαις Κυνικόν· ἀλλ' εἰδέναι δεῖ, ὅτι ἄγγελος ἀπὸ τοῦ Διὸς ἀπέσταλται καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, ὑποδείξων αὐτοῖς ὅτι πεπλάνηνται, καὶ ἀλλαχοῦ ζητοῦσι τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ ὅπου οὐκ ἔστιν, ὅπου δ' ἔστιν, οὐκ ἐνθυμοῦνται. Καὶ ὡς ὁ Διογένης ἀπαχθεὶς πρὸς Φίλιππον μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην, κατάσκοπος εἶναι. Τῷ γὰρ ὄντι κατάσκοπός ἐστιν ὁ Κυνικὸς, τοῦ τίνα ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις φίλα, καὶ τίνα πολέμια. καὶ δεῖ αὐτὸν ἀκριβῶς κατασκεψάμενον, ἐλθόντ' ἀπαγγεῖλαι τἀληθῆ· μηδ' ὑπὸ φόβου ἐκπλαγέντα, ὥστε

Ito in exilium. Quò? potéſtne quiſquam exulare extra mundum? Non poteſt. quocunque abiero, ibi erit ſol, ibi luna, ibi ſtellæ, ſomnia, auguria, colloquia cum Deo. Ubi autem ità ſe paraverit verus Cynicus, his contentus eſſe nequit: ſed ſcire debet ſe à Jove legatum eſſe, ut hominibus quæ bona, quæ mala ſint nunciet: ut quantis in erroribus verſentur, demonſtret; utque alio in loco bonorum malorumque naturam, quàm ubi ſunt, quærant; ubi verò ſunt, non cogitent. Se eſſe exploratorem: ſicut Diogenem poſt Chæronenſem cladem, pro exploratore ad Philippum adductum eſſe ferunt. Revera enim explorator eſt Cynicus quænam hominibus amica, quæ inimica, ſpeculatur. eumque oportet, ſingula accuratè indagantem, vera

renun-

τε τοὺς μὴ ὄντας πολεμίους δεῖξαι· μήτε τινὰ ἄλ- Κεφ. κϛ'.
λον τρόπον ὑπὸ τῶν φαντασιῶν παραταραχθέντα, ἢ συγχυθέντα.

Δεῖ οὖν αὐτὸν δύνασθαι ἀνατεινάμενον, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ἐπὶ σκηνὴν τραγικὴν ἀνερχόμενον, λέγειν τὸ τοῦ Σωκράτους· Ὦ ἄνθρωποι, τοῖ φέρεσθε; τί ποιεῖτε; ὦ ταλαίπωροι, ὡς τυφλοὶ ἄνω καὶ κάτω κυλίεσθε· ἄλλην ὁδὸν ἀπέρχεσθε, τὴν οὖσαν ἀπολελοιπότες· ἀλλαχοῦ ζητεῖτε τὸ εὑρουν καὶ τὸ εὐδαιμονικόν, ὅπου οὐκ ἔστιν· οὐδ' ἄλλου δεικνύοντος πιστεύετε. Τί αὐτὸ ἔξω ζητεῖτε; Ἐν σώματι; Οὐκ ἔστιν. εἰ ἀπιστεῖτε, ἴδετε Μύρωνα, ἴδετε Ὀφέλλιον. Ἐν κτήσει; Οὐκ ἔστιν. εἰ δ' ἀπιστεῖτε, ἴδετε Κροῖσον· ἴδετε τοὺς νῦν πλουσίους, ὅσης ὀιμωγῆς ὁ βίος αὐτῶν μεστός ἐστιν. Ἐν ἀρχῇ; οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ μή

renunciare; nec metu perculsum, ut eos qui hostes non sunt pro hostibus ostendat; nec alio quovis modo à visis perturbatum aut confusum.

Oportet igitur eum, si res ità feret, elatâ manu, et scenâ Tragicâ conscensâ, Socraticum illud dicere; Homines, quò ferimini? Quid facitis? O miseri, cæcorum instar sursum deorsúmque volvimini: aliam viam itis, relictâ verâ: alibi quæritis felicitatem et principatum, ubi non est: nec, si ab alio vobis demonstretur, creditis. Quid illa foris quæritis? In corpore? Non est. si non creditis, videte Myronem, videte Ofellium. In possessionibus? Non est. si non creditis, videte Crœsum; videte hujus temporis divites, quot suspiriis vita eorum plena sit. In migistratu? Non est. alioqui oportebat iterum ac tertium consules bea-

Κεφ. κϐ'. μή γε, ἔδει τοὺς δὶς καὶ τρὶς ὑπάτους εὐδαίμονας εἶναι· οὐκ εἰσὶ δέ. Τίσι περὶ τούτου πιστεύσομεν; Ὑμῖν τοῖς ἔξωθεν τὰ ἐκείνων βλέπουσι, καὶ ὑπὸ τῆς φαντασίας περιλαμπομένοις, ἢ αὐτοῖς ἐκείνοις; Τί λέγουσιν; Ἀκούσατε αὐτῶν ὅταν ὀιμώζωσιν, ὅταν στένωσιν, ὅταν δὶ αὐτὰς τὰς ὑπατείας καὶ τὴν δόξαν καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἀθλιώτερον οἴονται καὶ ἐπικινδυνώτερον ἔχειν. Ἐν βασιλείᾳ; Οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ μή, Νέρων ἂν εὐδαίμων ἐγένετο, καὶ Σαρδανάπαλος. ἀλλ' οὐδ' Ἀγαμέμνων εὐδαίμων ἦν, καί τοι κομψότερος ὢν Σαρδαναπάλου καὶ Νέρωνος. Ἀλλὰ τῶν ἄλλων ῥεγκόντων, ἐκεῖνος τί ποιεῖ;

Πολλὰς ἐκ κεφαλῆς προθελύμνους ἕλκετο χαίτας.

Καὶ αὐτὸς τί λέγει;

Πλάζο-

tos esse; non autem sunt beati. Quibus hac de re fidem habebimus? Vobisne, qui extrinsecus eos aspicitis, et specie illâ perstringimini, an illis ipsis? Quid dicunt? Audite eos cùm suspirant, cùm gemunt, cùm propter ipsos consulatus et gloriam et splendorem sibi miseriores esse, et majoribus in periculis versari videntur. In regno? Non est. alioqui Nero beatus fuisset, et Sardanapalus. imò nè Agamemnon quidem beatus fuit, quamvis Sardanapalo et Nerone honestior. Cæterùm reliquis stertentibus, ipse quid facit?

Multos ex capite radicitus vellebat capillos.

Et ipse quid dicit?

Errò

"Πλάζομαι ὧδε," φησὶ, καὶ "ἀλαλύκτημαι, καρδίη δέ μοι ἔξω στηθέων ἐκθρώσκει." Κεφ. κϛ'.

Τάλας, τί τῶν σῶν ἔχει κακῶς; Ἡ κτῆσις; Οὐκ ἔχει. Τὸ σῶμα; Οὐκ ἔχει. Ἀλλὰ πολύχρυσος εἶ καὶ πολύχαλκος. Τί οὖν σοι κακόν ἐστιν; Ἐκεῖνο ὅ, τί ποτε ἠμέληταί σου καὶ κατέφθαρται, ᾧ ὀρεγόμεθα, ᾧ ἐκκλίνομεν, ᾧ ὁρμῶμεν καὶ ἀφορμῶμεν. Πῶς ἠμέληται; Ἀγνοεῖ τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ πρὸς ἣν πέφυκε, καὶ τὴν τοῦ κακοῦ· καὶ τί ἴδιον ἔχει, καὶ τί ἀλλότριον. καὶ ὅταν τι τῶν ἀλλοτρίων κακῶς ἔχῃ, λέγει, Οὐαί μοι, οἱ γὰρ Ἕλληνες κινδυνεύουσι. (Ταλαίπωρον ἡγεμονικὸν καὶ μόνον ἀτημέλητον καὶ ἀθεράπευτον!) Μέλλουσιν ἀποθνήσκειν ὑπὸ τῶν Τρώων ἀναιρεθέντες. Ἂν δ' αὐτοὺς οἱ Τρῶες μὴ ἀποκτείνωσιν,

Erro ita, neque mentis ſum compos, cor autem mihi extra pectora exiliit.

Miſer, quid tuarum rerum malè habet? Réſne familiaris? Non. Corpori malè eſt? Non. Nam auro et ære abundas. Quid ergò tibi mali eſt? Illud tibi neglectum et corruptum eſt, quo appetimus et averſamur, quo concitamur et declinamus. Quomodo eſt neglectum? Ignorat boni ſubſtantiam ad quam à natura deſtinatum eſt, itémque mali; et quid ſuum habeat, quid alienum. proinde cùm aliquid alienum malè habet, ait, Hei mihi, Græci in periculo ſunt. Miſera ratio ſola neglecta eſt, nec ulla ejus habita ratio. Morientur, à Trojanis interfecti. Si verò Trojani eos non occiderint, non morientur? Sanè, ſed non

Κεφ. κϛ'. νωσιν, οὐ μὴ ἀποθάνωσι; Ναὶ, ἀλλ' οὐχ' ὑφ' ἕν πάντες. Τί οὖν διαφέρει; εἰ γὰρ κακόν ἐστι τὸ ἀποθανεῖν, ἄν τε ὁμοῦ ἄν τε καθ' ἕνα, ὁμοίως κακόν ἐστι. Μή τοι ἄλλό τι μέλλει γίνεσθαι ἢ τὸ σωμάτιον χωρίζεσθαι καὶ ἡ ψυχή; Οὐδέν. Σοὶ δὲ, ἀπολλυμένων τῶν Ἑλλήνων, ἡ θύρα κέκλεισται; οὐκ ἔξεστιν ἀποθανεῖν; Ἔξεστι. Τί οὖν πενθεῖς, Οὐαὶ βασιλεύς, καὶ τὸ τοῦ Διὸς σκῆπτρον ἔχων; Ἀτυχὴς βασιλεὺς οὐ γίνεται, οὐ μᾶλλον ἢ ἀτυχὴς Θεός. Τί οὖν εἶ; Ποιμὴν ταῖς ἀληθείαις· οὕτω γὰρ κλάεις, ὡς οἱ ποιμένες, ὅταν λύκος ἁρπάσῃ τι τῶν προβάτων αὐτῶν. καὶ οὗτοι δὲ πρόβατά εἰσιν οἱ ὑπὸ σοῦ ἀρχόμενοι. Τί δὲ καὶ ἦρχου; Μή τι ὄρεξις ὑμῖν ἐκινδυνεύετο; μή τι ἔκκλισις; μή τι ὁρμή; μή τι ἀφορμή; Οὔ, φησὶν· ἀλλὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου τὸ γυναικάριον ἥρπαγη. Οὐκοῦν κέρδος μέγα, στερηθῆναι μοιχικοῦ

simul omnes. Quid ergò intereſt? nam ſi mori malum eſt, perinde erit ſive ſimul omnes, ſive ſeorſim ſinguli moriantur. Nunquid aliud futurum eſt, niſi ut animus à corpore ſeparetur? Nihil. Tibi verò num, pereuntibus Græcis, janua clauſa eſt? mori non licet? Licet. Quid ergò luges, Væ rex, qui Jovis ſceptrum geris? Rex non magìs fit miſer, quàm Deus. Quid ergò es? Revera opilio: ità enim ploras ut opiliones, ſi quam ovem lupi abripuerint. ſunt et iſti qui tibi parent oves. Cur autem vel veniſti huc ad Trojam? Num veſtra appetitio periclitabatur? num averſatio? num impetus? num declinatio? Non, inquit: ſed fratris mei muliercula rapta fuit. Ergò ingens lucrum eſt, adultera muliercula ſpoliari. Itáne contemnemur

κοῦ γυναικαρίου; Καταφρονηθῶμεν οὖν ὑπὸ τῶν Τρώων; Τίνων ὄντων; φρονίμων ὄντων, ἢ ἀφρόνων; εἰ φρονίμων, τί αὐτοῖς πολεμεῖτε; εἰ δ' ἀφρόνων, τί ὑμῖν μέλει; Κεφ. κϛ'.

Ἐν τίνι οὖν ἐστὶ τὸ ἀγαθόν, ἐπειδὴ ἐν τούτοις οὐκ ἔστιν; Εἰπὲ ἡμῖν, κύριε ἄγγελε, καὶ κατάσκοπε. Ὅπου οὐ δοκεῖτε, οὐδὲ θέλετε ζητῆσαι αὐτό. εἰ γὰρ ἠθέλετε, εὕρετε ἂν αὐτὸ ἐν ὑμῖν ὄν· οὐδ' ἂν ἔξω ἐπλάζεσθε, οὐδ' ἂν ἐζητεῖτε τὰ ἀλλότρια ὡς ἴδια. Ἐπιστρέψατε αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτούς· καταμάθετε τὰς προλήψεις ἃς ἔχετε. Ποῖόν τι φαντάζεσθε τὸ ἀγαθόν; Τὸ εὕρουν, τὸ εὐδαιμονικόν, τὸ ἀπαραπόδιστον. Ἄγε, μέγα δ' αὐτὸ φυσικῶς οὐ φαντάζεσθε; ἀξιόλογον οὐ φαντάζεσθε; ἀβλαβὲς οὐ φαντάζεσθε; Ἐν ποίᾳ οὖν ὕλῃ δεῖ ζητεῖν τὸ εὕρουν καὶ ἀπαραπόδιστον; ἐν τῇ

temnemur à Trojanis? Quales ſunt Trojani? cordati, an væcordes? ſi cordati, cur bellum cum eis geritis? ſin væcordes, quid eos curatis?

In quo ergò bonum eſt, ſi in iſtis rebus non eſt? Dic nobis domine nuntie, et explorator. Ubi non putatis, neque id quærere vultis. nam ſi quærere voluiſſetis, in vobis ipſis id eſſe inveniſſetis: neque foris oberraretis, nec aliena quæreretis tanquam propria. Redite ipſi ad vos: conſiderate anticipationes quas habetis. Quale vobis videtur eſſe bonum? Quod tranquillum, quod beatum, quod impedimentorum expers. Agite verò; non ipſius naturæ inſtinctu magnum id eſſe putatis? non videtur vobis eſſe magni pretii? non expers noxæ? In quali ergò materia quærenda eſt tranquillitas, et impedimentorum remotio? in ſervili, an libe-

Κεφ. κϛ'. τῇ δούλῃ, ἢ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ; Ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ. Τὸ σωμάτιον οὖν ἐλεύθερον ἔχετε, ἢ δοῦλον; Οὐκ ἴσμεν. Οὐκ ἴστε ὅτι πυρετοῦ δοῦλόν ἐστι, ποδάγρας, ὀφθαλμίας, δυσεντερίας, τυράννου, πυρός, σιδήρου, παντὸς τοῦ ἰσχυροτέρου; Ναὶ δοῦλον. Πῶς οὖν ἔτι ἀνεμπόδιστον εἶναι τὶ δύναται τῶν τοῦ σώματος; πῶς δὲ μέγα ἢ ἀξιόλογον, τὸ φύσει νεκρὸν, ἡ γῆ, ὁ πηλός; Τί οὖν; οὐδὲν ἔχετε ἐλεύθερον; Μήποτε οὐδέν. Καὶ τὶς ὑμᾶς ἀναγκάσαι δύναται συγκαταθέσθαι τῷ ψευδεῖ φαινομένῳ; Οὐδείς. Τὶς δὲ, μὴ συγκαταθέσθαι τῷ φαινομένῳ ἀληθεῖ; Οὐδείς. Ἔνθαδ' οὖν ὁρᾶτε ὅτι ἐστί τι ἐν ὑμῖν ἐλεύθερον φύσει. Ὀρέγεσθαι δ' ἢ ἐκκλίνειν, ἢ ὁρμᾶν, ἢ ἀφορμᾶν, ἢ παρασκευάζασθαι, ἢ προτίθεσθαι, τὶς ὑμῶν δύναται, μὴ λαβὼν φαντασίαν λυσιτελοῦς, ἢ μὴ καθήκοντος;

liberali? In liberali? Corpuſculum igitur liberum habetis, an ſervum? Neſcimus. Neſcitis id ſervire febri, podagræ, oculorum et inteſtinorum doloribus, tyranno, igni, ferro, cuivis fortiori? Rectè ſanè ſervit. Quo pacto ergò corporeum aliquid immune ab impedimentis eſſe poteſt? quo pacto magnum, aut alicujus pretii, quod eſt naturâ mortuum, terra, cœnum? Quid ergo? Nihſlne habetis liberum? Fortaſſe nihil. Quis autem cogere vos poteſt, ut quod falſum videtur approbetis? Nemo. Quis, ut non approbetis quod videtur verum? Nemo. Ibi ergò videtis aliquid in vobis eſſe liberum ſuâpte naturâ. Appetere autem aut averſari, impetu uti aut non uti, aut parare ſeſe, aut proponere aliquid, veſtrûm quis poteſt, niſi opinione utilitatis atque officii adductus? Nemo. Habetis ergò in his etiam

aliquid

θήκοντος; Οὐδείς. Ἔχετε οὖν καὶ ἐν τούτοις ἀ- Κεφ. κβ'
κώλυτον καὶ ἐλεύθερον. Ταλαίπωροι, τοῦτο ἐξεργάζεσθε, τούτου ἐπιμελεῖσθε, ἐνταῦθα ζητεῖτε τὸ ἀγαθόν. Καὶ πῶς ἐνδέχεται, μηδὲν ἔχοντα, γυμνὸν, ἄοικον, ἀνέστιον, αὐχμῶντα, δοῦλον, ἄπολιν, διεξάγειν εὐρόως; Ἰδοὺ ἀπέσταλκεν ὑμῖν ὁ Θεὸς, τὸν δείξοντα ἔργῳ, ὅτι ἐνδέχεται. Ἴδετέ με, ὅτι ἄπολίς εἰμι, ἄοικος, ἀκτήμων, ἄδουλος· χαμαὶ κοιμῶμαι· οὐ γυνὴ, οὐ παιδία, οὐ πραιτωρίδιον, ἀλλὰ γῆ μόνον καὶ οὐρανὸς, καὶ ἓν τριβωνάριον. Καὶ τί μοι λείπει; οὐκ εἰμὶ ἄλυπος; οὐκ εἰμὶ ἄφοβος; οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; Πότε ὑμῶν εἶδέ μέ τις ἐν ὀρέξει ἀποτυγχάνοντα; πότ' ἐν ἐκκλίσει περιπίπτοντα; πότ' ἐμεμψάμην ἢ Θεὸν, ἢ ἄνθρωπον; ποτ' ἐνεκάλεσά τινι; μή τις ὑμῶν ἐσκυθρωπακότα με εἶδε; Πῶς δ' ἐντυγχάνω τούτοις, οὓς ὑμεῖς

aliquid immune et liberum. Id miseri excolite, id curate, ibi quærite bonum. At qui fieri potest, si nihil habeam, si nudus sim, sine lare, sine domicilio, squalidus, servus, extorris, ut vitam agam tranquillam? Ecce misit vobis Deus qui re ipsâ ostenderet, illud posse fieri? Ecce me extorrem, sine domicilio, sine servis: humi cubo; uxor mihi nulla est, liberi nulli, prætorium nullum, præter cœlum et terram nihil, et unum palliolum. Et quid mihi deest? Annon molestiâ careo? non sum imperterritus? non sum liber? Quando quisquam vestrûm me vel voto frustratum, vel in id quod vitavi delapsum vidit? quando vel Deum vel hominem accusavi? de ullo questus sum? nunquis vestrûm tristi vultu me esse vidit? Quomodo eos tracto, quos vos

et

Κεφ. κϐ'. μεῖς φοβεῖσθε καὶ θαυμάζετε; Οὐχ ὡς ἀνδραπόδοις; Τίς, με ἰδών, οὐχὶ τὸν βασιλέα τὸν ἑαυτοῦ ὁρᾶν οἴεται καὶ δεσπότην; Ἴδε Κυνικαὶ φωναί, ἴδε χαρακτὴρ, ἴδ' ἐπιβολή. Οὔ· ἀλλὰ πηρίδιον καὶ ξύλον, καὶ γνάθοι μεγάλαι, καταφαγεῖν πᾶν ὅ ἐάν δῶς, ἢ ἀποθησαυρίσαι· ἢ τοι ἀπαντῶσι λοιδορεῖσθαι ἀκαίρως, ἢ καλὸν τὸν ὦμον δεικνύειν. Τηλικούτῳ πράγματι ὁρᾷς πῶς μέλλεις ἐγχειρεῖν; Ἔσοπτρον πρῶτον λάβε· ἴδε σου τοὺς ὤμους· κατάμαθε τὴν ὀσφύν, τοὺς μηρούς. Ὀλυμπια μέλλεις ἀπογράφεσθαι; Ἄνθρωπε, οὐχὶ τινά ποτε ἀγῶνα ψυχρὸν καὶ ταλαίπωρον. Οὐκ ἔστιν ἐν Ὀλυμπίοις νικηθῆναι μόνον, καὶ ἐξελθεῖν· ἀλλὰ πρῶτον μὲν ὅλης τῆς οἰκουμένης βλεπούσης δεῖ ἀσχημονῆσαι, οὐχὶ Ἀθηναίων μόνον, ἢ Λακεδαιμονίων, ἢ Νικοπολιτῶν. εἶτα καὶ δαίρεσθαι δεῖ τὸν

et timetis, et admiramini? Annon ut mancipia? Quis, me conſpecto, ſe regem et dominum ſuum videre non putat? Ecce iſtæ Cynicæ voces ſunt, ecce character, ecce inſtitutum. Non: ſed pera et baculus, et amplæ maxillæ, quæ quicquid datum fuerit devorare queant, aut recondere; aut in obvios importunè invehi, aut pulchros humeros oſtentare. Tantam rem vidésne quomodo ſis aggreſſurus? Speculum in primis cape; contemplare tuos humeros; explora lumbos, femora. Inter Olympicos certatores nomen profiteri velis? Homo, non certamen aliquod frigidum et miſerum. In Olympia non illud tantum accidit, ut victus abeas: ſed primum illud eſt, quod orbe terrarum teſte turpiter te dare neceſſe eſt; non Athenienſibus tantùm, aut Lacedæmoniis, aut Nicopolitanis conſciis, de-

inde

τὸν εἰκῇ ἐξελθόντα· πρὸ δὲ τοῦ δαρῆναι, διψῆσαι, καυματισθῆναι, πολλὴν ἀφὴν καταπιεῖν. Κεφ. κϛ'.

Βούλευσαι ἐπιμελέστερον, γνῶθι σαυτὸν, ἀνάκρινον τὸ δαιμόνιον, δίχα Θεοῦ μὴ ἐπιχειρήσῃς. Ἂν γὰρ συμβουλεύσῃ, ἴσθι ὅτι μέγαν σε θέλει γενέσθαι, ἢ πολλὰς πληγὰς λαβεῖν. Καὶ γὰρ τοῦτο λίαν κομψὸν τῷ Κυνικῷ παραπέπλεκται· δαίρεσθαι δεῖ αὐτὸν, ὡς ὄνον, καὶ δαιρόμενον φιλεῖν αὐτοὺς τοὺς δαίροντας, ὡς πατέρα πάντων, ὡς ἀδελφόν. Οὔ· ἀλλ' ἄν τίς σε δαίρῃ, κραύγαζε στὰς ἐν τῷ μέσῳ, Ὦ Καίσαρ, ἐν τῇ σῇ εἰρήνῃ ὅια πάσχω; Ἄγωμεν ἐπὶ τὸν ἀνθύπατον. Κυνικῷ δὲ Καίσαρ τί ἐστιν, ἢ ἀνθύπατος, ἢ ἄλλος, ἢ ὁ καταπεπομφὼς αὐτὸν, καὶ ᾧ λατρεύει, ὁ Ζεύς; Ἄλλον τινὰ ἐπικαλεῖται, ἢ ἐκεῖνον; Οὐ πέπεισται δ' ὅ, τι ἂν πάσχῃ τούτων, ὅτι ἐκεῖνος

inde vapulandum etiam ei eſt, qui temere indè exceſſerit: priuſquam verò vapulet, ſitiendum, æſtuandum, multum pulveris deglutiendum.

Delibera diligentiùs; ipſe te cognoſce; dæmonium tuum conſule; citra Deum nè aggreſſus fueris. Qui ſi iſtius rei autor tibi fuerit, eum velle ſcito te vel magnum fieri, vel multas plagas pati. Nam et hoc perquam feſtivè Cynico adjunctum eſt, ut inſtar aſini vapulet; et dum vapulat, eos à quibus verberatur diligat, tanquam pater omnium, tanquam frater. Non: ſed ſi quis te verberârit, in medio exclamato, Cæſar, pace à te conſtitutâ quomodo tractor? Eamus ad Proconſulem. Quid autem Cynico eſt Cæſar, aut Proconſul, aut alius, niſi is qui eum dimiſit, is cui ſervit, Jupiter? Aliúmne quenquam invocat, præter illum?

Κεφ. κϛ'. νος αὐτὸν γυμνάζει; Ἀλλ' ὁ μὲν Ἡρακλῆς ὑπὸ Εὐρυσθέως γυμναζόμενος, οὐκ ἐνόμιζεν ἄθλιος εἶναι, ἀλλ' ἀόκνως ἐπετέλει πάντα τὰ προσσόμενα· Οὗτος δ' ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀθλούμενος καὶ γυμναζόμενος, μέλλει κεκραγέναι καὶ ἀγανακτεῖν, ἄξιος φορεῖν τὸ σκῆπτρον τοῦ Διογένους; Ἄκουε τί λέγει ἐκεῖνος πυρέσσων πρὸς τοὺς παριόντας· Κακαὶ, ἔφη, κεφαλαὶ, οὐ μενεῖτε; Ἀλλ' ἀθλητῶν μὲν ὄλεθρον ἢ μάχην ὀψόμενοι, ἅπιτε ὁδὸν τοσαύτην εἰς Ὀλυμπίαν· πυρετοῦ δὲ καὶ ἀνθρώπου μάχην ἰδεῖν οὐ βούλεσθε; Ταχύ γ' ἂν ὁ τοιοῦτος ἐνεκάλεσε τῷ Θεῷ, καταπεπομφότι αὐτὸν, ὡς παρ' ἀξίαν αὐτῷ χρωμένῳ, ὅς γε ἐνεκαλλωπίζετο ταῖς περιστάσεσι, καὶ θέαμα εἶναι ἠξίου τῶν παριόντων. Ἐπί τίνι γὰρ ἐγκαλέσει; ὅτι εὐσχημονεῖ; ὅτι κατηγορεῖ; ὅτι

τι

Non perſuaſum habet, quicquid ſibi acciderit, ſe ab illo exerceri? Enimvero Hercules cùm ab Euryſtheo exerceretur, non putabat ſe miſerum eſſe; ſed quicquid mandababatur, obibat impigre. At iſte qui à Jove pugilis inſtar exercetur, clamitabit et indignabitur, dignus qui ſceptrum Diogenis ferat? Audi, quid ille febricitans ad prætereuntes dicat: Prava (inquit) capita, non manebitis? Cùm pugilum interitum aut pugnam ſpectaturi, in Olympia proficiſcamini, tantum iter; febris et hominis pugnam ſpectare non vultis? Iſte ſcilicet Deum, à quo demiſſus eſt, quaſi præter meritum tractetur, accuſabit; utpote qui eum duris rebus ornavit, et dignatus eſt ſpectaculum prætereuntibus proponere. Nam qua de cauſa accuſet? eone, quòd modeſtiam conſervat? quòd rem bene gerit? quòd virtutem

τι λαμπροτέραν ἐπιδείκνυται τὴν ἀρετὴν τὴν ἑαυτοῦ; Κεφ. κδ'.
Ἄγε, περὶ πενίας δὲ τί λέγει; περὶ θανάτου; περὶ πόνου; Πῶς συνέκρινε τὴν εὐδαιμονίαν τὴν αὑτοῦ τῇ μεγάλου βασιλέως; μᾶλλον δ' οὐδὲ συγκριτὸν ᾤετο εἶναι. Ὅπου γὰρ ταραχαὶ, καὶ λύπαι, καὶ φόβοι, καὶ ὀρέξεις ἀτελεῖς, καὶ ἐκκλίσεις περιπίπτουσαι, καὶ φθόνοι καὶ ζηλοτυπίαι, ποῦ ἐκεῖ πάροδος εὐδαιμονίας; Ὅπου δ' ἂν ᾖ σαπραὶ δόγματα, ἐκεῖ πάντα ταῦτα εἶναι ἀνάγκη.

Πυθομένου δὲ τοῦ νεανίσκου, εἰ νοσήσας, ἀξιοῦντος φίλου πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν ὥστε νοσοκομηθῆναι, ὑπακούσει· Ποῦ δὲ φίλον μοι δώσεις Κυνικόν, ἔφη; δεῖ γὰρ αὐτὸν ἄλλον εἶναι τοιοῦτον, ἵν' ἄξιος ᾖ φίλος αὐτοῦ ἀριθμεῖσθαι· κοινωνὸν εἶναι δεῖ αὐτὸν τοῦ σκήπτρου, καὶ τῆς βασιλείας, καὶ διά- f. delend.

tutem ſuam illuſtrat? Age verò de paupertate quid dicit? de morte, de labore? Quomodo ſuam ipſius felicitatem regis Perſarum felicitati comparavit? imo ne comparabilem quidem eſſe duxit. Ubi enim turbæ ſunt, ubi terrores, ubi moleſtiæ, ubi appetitiones irritæ, et averſtiones inanes, ubi invidia et æmulatio; quis ibi aditus felicitati relictus eſt? Ubi porrò pravæ opiniones ſunt, ibi iſta eſſe omnia neceſſe eſt.

Interrogante autem adoleſcente, an ægrotans, cum peteret amicus ut eum adiret ad valetudinem curandam, auſcultaret: Ubi verò, inquit, amicum mihi Cynicum dabis? Decet enim eum alterum eſſe talem, qui dignus ſit ut in amicorum numero habeatur: participem eſſe oportet ſceptri et regni, et miniſtrum dignum, ſi dignus a-

f. διαδοχον Κεφ. κϛ'. διάκονον ἄξιον, εἰ μέλλει φιλίας ἀξιωθήσεσθαι· ὡς Διογένης Ἀντισθένους ἐγένετο, ὡς Κράτης Διογένους. Ἤ δοκεῖ σοι, ὅτι χαίρειν ἂν αὐτῷ λέγῃ προσερχόμενος, φίλος ἐστὶν αὐτοῦ, κἀκεῖνος αὐτὸν ἄξιον ἡγήσεται τοῦ πρὸς αὐτὸν εἰσελθεῖν; Ὥστε

f. ενθυμηθης τι ἄν σοι δοκῇ, καὶ ἐνθυμήθητι τοιοῦτον, κοπρίαν μᾶλλον περιβλέπου κομψήν, ἐν ᾗ πῦρ ἕξεις, ἀποσκέπουσαν τὸν βορέαν, ἵνα μὴ περιψυγῇς. Σὺ δέ μοι δοκεῖς θέλειν εἰς οἰκόν τινος ἀπελθὼν διὰ χρόνου χορτασθῆναι. Τί οὖν σοι καὶ ἐπιχειρεῖν πράγματι τηλικούτῳ; Γάμος δ' ἔφη, καὶ παῖδες προηγουμένως παραληφθήσονται ὑπὸ τοῦ Κυνικοῦ; Ἂν μοι σοφὸν, ἔφη, δῷς πόλιν, τάχα μὲν οὐδ' ἥξει τις ῥᾳδίως ἐπὶ τὸ Κυνίζειν. Τίνων γὰρ ἕνεκα ἂν δέξηται ταύτην τὴν διεξαγωγήν; Ὅμως δ' ἂν ὑποθώμεθα, οὐδὲν κωλύσει καὶ γῆμαι αὐτὸν, καὶ παιδοποιήσασθαι. καὶ γὰρ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἔσται

micitiâ esse velit: sicut Diogenes Antisthenis fuit, ut Crates Diogenis. Censesne, si modo eum adeat et salvere jubeat, propterea esse amicum, et dignum judicare, qui ad se recipiatur? Proinde si tibi videtur, tale quiddam cogita: Fimetum potiùs aliquod minùs sordidum conspicito, in quo febricites, et quod aquilonem tibi arceat, ne frigore pereas. Tu verò potiùs alicujus ædes ingredi velle videris, ut ad tempus ibi pascaris. Quæ te ergò res impulit ad tantum negotium subeundum? At conjugium, inquit, et procreationem liberorum præcipuè spectabit Cynicus? Si mihi sapientem dederis civitatem, forsitan (inquit) haud temerè ad Cynicam sectam se applicuerit. Nam qua de causa tale vitæ institutum amplecteretur? Tamen fac ita esse, nihil pro-

ἔσται ἄλλη τοιαύτη, καὶ ὁ πενθερὸς ἄλλος τοιοῦτος, καὶ τὰ παιδία οὕτως ἀνατραφήσεται. Τοιαύτης δ' οὔσης καταστάσεως, οἵα νῦν ἐστιν, ὡς ἐν παρατάξει· μήποτ' ἀπερίσπαστον εἶναι δεῖ τὸν Κυνικὸν ὅλον πρὸς τῇ διακονίᾳ τοῦ Θεοῦ, ἐπιφοιτᾶν ἀνθρώποις δυνάμενον, οὐ προσδεδεμένον καθήκουσιν ἰδιωτικοῖς, οὐδ' ἐμπεπλεγμένον σχέσεσιν, ἃς παραβαίνων οὐκέτι σώσει τὸ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ πρόσωπον· τηρῶν δ' ἀπολεῖ τὸν ἄγγελον καὶ κατάσκοπον, καὶ κήρυκα τῶν Θεῶν; Ὅρα γὰρ ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀποδεικνύναι, τινὰ τῷ πενθερῷ, χρὴ ἀποδιδόναι, τοῖς ἄλλοις συγγενέσι τῆς γυναικός, αὐτῇ τῇ γυναικί. εἰς νοσοκομίας λοιπὸν ἐκκλείεται, εἰς πορισμόν. ἵνα τ' ἄλλα ἀφῶ, δεῖ αὐτὸν κουκκούμιον ἔχειν, ὅπου τὸ θερμὸν ποιήσει τῷ παιδίῳ, ἵν' αὐτὸ λούσῃ εἰς σκάφην·

Κεφ. κϛ'.

prohibebit quo minus et uxorem ducat, et liberos ſuſcipiat. nam et uxor ejus planè illius ſimilis erit ſcilicet, itémque ſocer, liberi quoque ad eundem modum educabuntur. Cùm autem talis ſit præſens rerum ſtatus, tanquam in procinctu; nonne Cynicum nullâ prorſus re à Dei miniſterio decet avocari, ut convenire poſſit homines, nullis plebeiis officiis alligatus, aut implicitus affectionibus, quas ſi neglexerit, boni viri perſonam tueri non poſſit, ſin eam tuebitur, perdet nuntium, exploratorem, et præconem Deorum immortalium? Ecce enim, præſtanda ſunt ei quædam ſocero; ſunt quædam tribuenda affinibus, quædam ipſi uxori. denique quo minus valetudinem curet, rem faciat, excluſus eſt. Ut mittam cætera, cucumâ opus eſt, ubi puerum caleſaciat, ut lavet in alveo: uxori poſt partum præ-

Κεφ. κβ'. φην· ἐρίδια τεκούσῃ τῇ γυναικὶ, ἔλαιον, κραββάτιον, ποτήριον. γίνεται ἤδη πλείω σκευάρια. τὴν ἄλλην ἀσχολίαν, τὸν περισπασμόν. Ποῦ μοι λοιπὸν ἐκεῖνος ὁ βασιλεὺς ὁ τοῖς κοινοῖς προσευχαιρῶν;

Ὦ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλεν;

ὃν δεῖ τοὺς ἄλλους ἐπισκοπεῖν, τοὺς γεγαμηκότας, τοὺς πεπαιδοποιημένους; τίς καλῶς χρῆται τῇ αὐτοῦ γυναικὶ, τίς κακῶς; τίς διαφέρεται; ποῖα οἰκία εὐσταθεῖ, ποῖα οὔ; ὡς ἰατρὸν περιερχόμενον, καὶ τῶν σφυγμῶν ἁπτόμενον; Σὺ πυρέττεις, σὺ κεφαλαλγεῖς, σὺ ποδαγρᾷς· σὺ ἀνάτεινον, σὺ φάγε, σὺ ἀλούτησον· σὲ δεῖ τμηθῆναι, σὲ δεῖ καυθῆναι. Ποῦ σχολὴ τῷ εἰς τὰ ἰδιωτικὰ καθήκοντα ἐνδεδεμένῳ; οὐ δεῖ αὐτὸν πορίσαι ἱματίδια

præbenda eſt lana, oleum, lectulus, poculum. ſic augentur vaſcula. Quid de reliquis occupationibus dicam, et ſolicitudinibus? Ubi tandem ille rex eſt, qui rebus communibus totus vacet?

Cui populique ſunt commiſſi, et tanta curæ ſunt?

cui cæteri obſervandi ſunt, mariti, parentes? quis recte tractet uxorem ſuam, quis male? quis litiget? quæ domus bene conſtituta ſit, quæ ſecus? quem medici inſtar circuire oportet, et tangere pulſum? Tu febricitas; tibi dolet caput; tu laboras è pedibus: tu cibis abſtine; tu ede; tu balnea cave; tibi ſectione eſt opus; tibi uſtione. Unde tantum otii ſuppetit ei, qui privatis muneribus eſt occupatus?

δια τοῖς παιδίοις; ἄγε, παρὸς γραμματιστὴν ἀ- Κεφ. κϛ'.
ποστεῖλαι πινακίδια ἔχοντα, γραφεῖα, τιλλάρια; καὶ τούτοις κραββάτιον ἑτοιμάσαι; οὐ γὰρ ἐκ τῆς κοιλίας ἐξελθόντα δύναται Κυνικὰ εἶναι· εἰ δὲ μή, κρεῖσσον ἦν αὐτὰ γενόμενα ῥῖψαι, ἢ οὕτως ἀποκτεῖναι. Σκόπει ποῦ κατάγομεν τὸν Κυνικόν· πῶς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀφαιρούμεθα· Ναί· ἀλλὰ Κράτης ἔγημε. Περίστασίν μοι λέγεις ἐξ ἔρωτος γενομένην, καὶ γυναῖκα τίθης ἄλλον Κράτητα. Ἡμεῖς δὲ περὶ τῶν κοινῶν γάμων καὶ ἀπερισπάστων ζητοῦμεν· καὶ οὕτω ζητοῦντες, οὐχ εὑρίσκομεν ταύτῃ τῇ καταστάσει προηγούμενον τῷ Κυνικῷ τὸ πρᾶγμα. Πῶς οὖν ἔτι, φησὶ, διασώσει τὴν κοινωνίαν; Τὸν Θεόν σοι, μεῖζον δ' εὐεργετοῦσιν ἀνθρώπους οἱ δύο ἢ τρία κακόρυγχα παιδία ἀνθ' αὑτῶν εἰσάγοντες, ἢ οἱ ἐπισκοποῦντες πάν-

tus? Nonne illi parandæ ſunt tuniculæ pueris? nonne ad ludimagiſtrum mittendi ſunt cum tabellis, cum ſtylo et pennis? nonne parandus eis eſt lectulus? neque enim à primo ſtatim ortu pueri Cynici eſſe queunt; nam alioqui expoſuiſſe illos præſtitiſſet, quàm ità perimere. Vide quo deducamus Cynicum; quo pacto regnum ei adimamus. Eſto: at Crates uxorem duxit. Rem mihi narras amoris occaſione factam, et mulierem ſingularem, quæ alter Crates eſſet. Nos verò de communibus conjugiis et indivulſis quærimus: itaque inquirendo non invenimus Cynici rationes ad iſtam rem præcipuè accommodatas. Quî ergò, inquit, conſervabit ſocietatem? Per Deum, num ii, qui binos vel ternos malæ frugis liberos ſuo loco relinquunt; an verò ii qui omnes homines obſervant, quid agant, quâ ratione

Κεφ. κϛ'. πάντας κατὰ δύναμιν ἀνθρώπους, τί ποιοῦσι, πῶς διάγουσι, τίνος ἐπιμελοῦνται, τίνος ἀμελοῦσι παρὰ τὸ προσῆκον; Καὶ Θηβαίους μείζονα ὠφέλησαν ὅσοι τεκνία αὐτοῖς κατέλιπον, Ἐπαμινώνδου τοῦ ἀτέκνου ἀποθανόντος; Καὶ Ὁμήρου πλείονα τῇ κοινωνίᾳ συνεβάλετο Πρίαμος ὁ πεντήκοντα γεννήσας περικαθάρματα, ἢ Δαναὸς, ἢ Αἰόλος; Εἶτα στρατηγία μὲν, ἢ σύνταγμά τινα ἀπείρξει γάμου ἢ παιδοποιΐας, καὶ οὐ δόξει οὗτος ἀντ' οὐδενὸς ἠλλάχθαι τὴν ἀτεκνίαν· ἡ δὲ τοῦ Κυνικοῦ βασιλεία οὐκ ἔσται ἀνταξία; Μήποτε οὐκ αἰσθανόμεθα τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, οὐδὲ φανταζόμεθα κατ' ἀξίαν τὸν χαρακτῆρα τὸν Διογένους· ἀλλ' εἰς τοὺς νῦν ἀποβλέπομεν, πρὸς "τραπέζης πυλαωροὺς," οἳ οὐδὲν μιμοῦνται ἐκείνους, ἢ εἰ ὅτι ἄρα πόρδωνες γίνονται, ἄλλο δ' οὐδέν. Ἐπεὶ οὐκ ἂν ἡμᾶς ἐκίνει ταῦτα, οὐδ' ἂν ἐπεθαυμάζομεν

tione vivant, quid curent, quid contra officium negligant, plus prosunt vitæ mortalium? Num Thebanis plus ii profuerunt qui liberos eis reliquerunt, quàm Epaminondas qui orbus decessit? Num Priamus plus ad vitæ communitatem contulit, aut Danaus, aut Æolus, quinquaginta liberis relictis, isque impurissimis, quàm Homerus? Itane imperium aut alia quæpiam ratio aliquem à conjugio aut procreatione liberûm abstrahet, isque orbitatem non temere delegisse videbitur: Cynici autem imperium id non merebitur? Fortasse magnitudinem illius non percipimus, neque notam Diogenis et vitæ genus pro eo ac decet æstimamus; sed eos qui nunc sunt lucriones intuemur, mensarum asseclas, qui nullâ re veteres illos imitantur nisi oppedendo, cætera omnia

μάζομεν, εἰ μὴ γαμήσει, ἢ παιδοποιήσεται. Ἄνθρωπε, πάντας ἀνθρώπους πεποιήται· τοὺς ἄνδρας υἱοὺς ἔχει, τὰς γυναῖκας θυγατέρας· πᾶσιν οὕτω προσέρχεται, οὕτω πάντων κήδεται. Ἢ σὺ δοκεῖς ὑπὸ περιεργίας λοιδορεῖσθαι τοῖς ἀπαντῶσιν; Ὡς πατὴρ αὐτὸ ποιεῖ, ὡς ἀδελφός, καὶ τοῦ κοινοῦ πατρὸς ὑπηρέτης τοῦ Διός. Κεφ. κϛ'.

Ἂν σοι δόξῃ, πυθοῦ μου καὶ εἰ πολιτεύσεται; Σαννίων, μείζονα πολιτείαν ζητεῖς, ἧς πολιτεύεται; εἰ ἐν Ἀθηναίοις παρελθὼν ἐρεῖ τι περὶ προσόδων ἢ πόρων· οὐ δεῖ πᾶσιν ἀνθρώποις διαλέγεσθαι, ἐπίσης μὲν Ἀθηναίοις, ἐπίσης δὲ Κορινθίοις, ἐπίσης δὲ Ῥωμαίοις, οὐ περὶ πόρων, οὐδὲ περὶ προσόδων, οὐδὲ περὶ εἰρήνης ἢ πολέμου, ἀλλὰ περὶ εὐδαιμονίας καὶ κακοδαιμονίας, περὶ ἐυτυ-

omnia diſſimillima. Nam alioqui nos iſta non moverent, neque miraremur eum non duxiſſe uxorem, nec procreâſſe liberos. Homo, omnes homines adoptavit, viros habet filios, mulieres filias; omnes ſic convenit, ſic omnes curat. Tune cenſes, nulla de cauſa eum convitia dicere obviis? Facit hoc ut pater, ut frater, ut communis patris miniſter Jovis.

Si tibi viſum fuerit, percontare me, an ad Rempublicam acceſſurus ſit? Sannio, num majorem Rempublicam quæris eâ quam adminiſtrat? num apud Athenienſes de reditibus aut parandæ pecuniæ ratione dicat; cum omnibus æquè Athenienſibus, æquè Corinthiis, æquè Romanis, non de reditibus, non de parandæ pecuniæ ratione, non de pace aut bello, ſed de felicitate et miſeria, de rebus ſecundis et

Κεφ. κϛ'. εὐτυχίας καὶ δυστυχίας, περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας; Τηλικαύτην πολιτείαν πολιτευομένου ἀνθρώπου, σύ μου πυνθάνῃ, εἰ πολιτεύσεται; πυθοῦ μου, καὶ εἰ ἄρξει; Πάλιν ἐρῶ σοι, Μωρέ, ποίαν ἀρχὴν μείζονα, ἧς ἄρχει;

Χρεία μέν τοι καὶ σώματος ποιοῦ τῷ τοιούτῳ, ἐπεί τοι ἂν φθισικὸς προέρχηται, λεπτὸς καὶ ὠχρός, οὐκέτι ὁμοίαν ἔμφασιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ ἔχει. Δεῖ γὰρ αὐτὸν οὐ μόνον τὰ τῆς ψυχῆς ἐπιδεικνύοντα παριστάνειν τοῖς ἰδιώταις, ὅτι ἐνδέχεται δίχα τῶν θαυμαζομένων ὑπ' αὐτῶν εἶναι καλὸν καὶ ἀγαθόν· ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ σώματος ἐνδείκνυσθαι, ὅτι ἡ ἀφελὴς καὶ λιτὴ καὶ ὕπαιθρος δίαιτα οὐδὲ τὸ σῶμα λυμαίνεται. Ἰδοὺ καὶ τούτου μάρτυς εἰμὶ ἐγώ, καὶ τὸ σῶμα τὸ ἐμόν· ὡς Διογένης ἐποίει. στίλβων γὰρ περιήρχετο, καὶ καθ'

adverſis, de ſervitute et libertate concionetur; Cùm homo tantam Rempublicam adminiſtret, tu ex me quæris, an ei capeſſenda ſit Reſpublica? me rogas, an imperaturus ſit? Ego rurſus tibi dicam: Stulte, quod imperium geret majus eo cui nunc præeſt?

Etiam corpore bene affecto talem eſſe decet. nam ſi tabidus aut macilentus et pallidus prodierit; teſtimonium ejus pondus idem non habebit. Decet enim eum non tantùm animi conſtantiâ populo demonſtrare, quod bonum virum abſque iis quæ vulgus miratur eſſe liceat; ſed ipſo etiam corpore probare, ſimplicem et tenuem victum, quamvis ſub dio agas, non lædere valetudinem. Ecce hujus rei teſtis ego ſum; et corpus meum, ut Diogenes faciebat. nitidus et

pin-

καθ' αὑτὸ τὸ σῶμα ἐπέστρεφε τοὺς πολλούς. Ἐ- Κεφ. κϛ'.
λεούμενος δὲ Κυνικὸς ἐπαίτης δοκεῖ· πάντες ἀ-
ποστρέφονται, πάντες προσκάπτουσιν. οὐδὲ γὰρ
ῥυπαρὸν αὐτὸν δεῖ φαίνεσθαι, ὡς μηδὲ κατὰ τοῦ-
το τοὺς ἀνθρώπους ἀποσοβεῖν· ἀλλ' αὐτὸν τὸν
αὐχμὸν αὐτοῦ δεῖ καθαρὸν εἶναι, καὶ ἀγωγόν.

Δεῖ δὲ καὶ χάριν προσεῖναι πολλὴν φυσικὴν
τῷ Κυνικῷ, καὶ ὀξύτητα· εἰ δὲ μή, μύξα γίνε-
ται, ἄλλο δ' οὐδέν· ἵνα ἑτοίμως δύνηται καὶ πα-
ρακειμένως πρὸς τὰ ἐμπίπτοντα ἅπαντᾶν. Ὡς
Διογένης πρὸς τὸν εἰπόντα, Σὺ εἶ ὁ Διογένης,
ὁ μὴ οἰόμενος εἶναι Θεούς; Καὶ πῶς, ἔφη, σὲ Θε-
οῖς ἐχθρὸν νομίζων; Πάλιν Ἀλεξάνδρῳ ἐπιστάν-
τι αὐτῷ καιμωμένῳ, καὶ εἰπόντι,

Οὐ

pinguis, et bene curata cute paſſim ibat, ipsóque corpore populum attraxit. Cynicus autem cujus vicem dolent homines, mendicus habetur; omnes eum averſantur, omnes abhorrent: neque enim ſordidum eum conſpici oportet, ne vel eo ipſo abſterreat homines; ſed ipſum ſquallorem ejus mundum, et allicientem eſſe decet.

Singularem etiam ineſſe gratiam, ſingulare acumen à natura tributum eſſe Cynico eſt opus: alioqui mucus erit, prætereáque nihil: ut expeditè et ex tempore ad ea quæ inciderint reſpondere poſſit. Quemadmodum Diogenes eum refutavit, qui dixerat: Túne is es Diogenes, qui deos eſſe non putat? Quo pacto, inquit, cùm te diis inviſum eſſe judicem? Rurſus cùm Alexander eum dormientem aggreſſus dixiſſet,

Κεφ. κϛ'. Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα·

Ἔνυπνος ἔτι ὢν, ἀπήντησεν,

Ὦ λαοί τ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσσα μέμηλε.

Πρὸ πάντων δὲ τὸ ἡγεμονικὸν αὐτοῦ δεῖ καθαρώτερον εἶναι τοῦ ἡλίου· εἰ δὲ μή, κυβευτὴν ἀνάγκη καὶ ῥᾳδιουργὸν εἶναι, ὅστις, ἐνεχόμενός τινι αὐτὸς κακῷ, ἐπιτιμήσει τοῖς ἄλλοις. Ὅρα γὰρ οἷόν ἐστι· τοῖς βασιλεῦσι τούτοις καὶ τυράννοις οἱ δορυφόροι καὶ τὰ ὅπλα παρείχετο ἐπιτιμᾶν τισι, καὶ δύνασθαι καὶ κολάζειν τοὺς ἁμαρτάνοντας, καὶ αὐτοῖς οὖσι κακοῖς. Τῷ δὲ Κυνικῷ ἀντὶ τῶν ὅπλων καὶ τῶν δορυφόρων, τὸ συνειδὸς τὴν ἐξουσίαν ταύτην παραδίδωσιν· ὅταν ἴδῃ, ὅτι ὑπερηγρύπνηκεν ὑπὲρ ἀνθρώπων, καὶ πεπόνηκεν, καὶ καθαρὸς μὲν κεκοίμηται, καθαρώτερον δ' αὐτὸν ἔτι

Non oportet per totam noctem dormire conſiliarium virum:

Semiſomnis adhuc reſpondit:

Cui populique ſunt commiſſi, et tanta curæ ſunt.

Ante omnia verò mentem illius ſole puriorem eſſe decet: alioqui ſcurram et levem hominem eſſe neceſſe erit, qui, ipſe vitio cuipiam obnoxius, alios reprehendat. Vide cujuſmodi res ſit; Regibus iſtis et tyrannis, quamvìs ipſi quoque ſint improbi, ſatellites et arma id præſtant, ut reprehendere aliquos poſſint, et delinquentes puniant. Cynico verò armorum et ſatellitum loco conſcientia dat iſtam poteſtatem: cùm videat ſe pro aliorum ſalute vigilare, et laborare,

ἔτι ὁ ὕπνος ἀφῆκεν, ἐντεθύμηται δ' ὅσα ἐντεθύμηται ὡς φίλος τοῖς Θεοῖς, ὡς ὑπηρέτης, ὡς μετέχων τῆς ἀρχῆς τοῦ Διός· πανταχοῦ δ' αὐτῷ πρόχειρον τὸ, Κεφ. κϛ'.

Ἄγου δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ' ἡ Πεπρωμένη·

Καὶ, Ὅτι εἰ ταύτῃ τοῖς Θεοῖς φίλον, ταύτῃ γενέσθω· Διατί μὴ θαῤῥήσῃ παῤῥησιάζεσθαι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἑαυτοῦ, πρὸς τὰ τέκνα, ἁπλῶς πρὸς τοὺς συγγενεῖς; Διατοῦτο οὔτε περιέργος οὔτε πολυπράγμων ἐστὶν ὁ οὕτω διακείμενος. οὐ γὰρ τὰ ἀλλότρια πολυπραγμονεῖ, ὅταν τὰ ἀνθρώπινα ἐπισκοπῇ, ἀλλὰ τὰ ἴδια. εἰ δὲ μή, λέγε καὶ τὸν στρατηγὸν πολυπράγμονα, ὅταν τοὺς στρατιώτας ἐπισκοπῇ, καὶ ἐξετάζῃ, καὶ παραφυλάσσῃ, καὶ τοὺς ἀκοσμοῦντας κολάζῃ. Ἐὰν δ' ὑπὸ

laborare, et mundum dormîſſe, mundiorémque è ſomno experrectum eſſe, et cogitâſſe ea quæ cogitavit, ſe diis amicum eſſe, deorum eſſe miniſtrum, eſſe participem imperii Jovis: ſi ubique in promptu illud habeat,

Duc me, O Jupiter, atque tu Neceſſitas:

Item: *Si diis ità placet, ità fiat*; Cur non liberè fratres ſuos alloqui auderet, ſuos filios, denique conſortes? Quapropter neque ſupervacaneis rebus occupatus neque curioſus eſt is qui ſic eſt affectus. neque enim in aliena curiosè inquirit, cùm res humanas conſiderat, ſed ſua. nam alioqui etiam Imperator curioſus dicendus erit, cùm milites inſpexerit, explorârit, obſervârit, et militaris diſciplinæ perturbatores caſtigârit. Sin placentulam ſub ala geſtans alios increpâris,

Κεφ. κϛ'. ὑπὸ μάλης ἔχων πλακουντάριον, ἐπιτιμᾷς ἄλλοις, ἐρῶ σοι, Οὐ θέλεις μᾶλλον ἀπελθὼν εἰς γωνίαν καταφαγεῖν ἐκεῖνο ὃ κέκλοφας; Τί δέ σοι καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις; Τίς γὰρ εἶ; Ὁ ταῦρος εἶ, ἢ ἡ βασίλισσα τῶν μελισσῶν; Δεῖξόν μοι τὰ σύμβολα τῆς ἡγεμονίας, ὁῖα ἐκείνη ἐκ φύσεως ἔχει. Εἰ δὲ κηφὴν εἶ, ἐπιδικαζόμενος τῆς βασιλείας τῶν μελισσῶν, οὐ δοκεῖς ὅτι καὶ σὲ καταβάλλουσιν οἱ συμπολιτευόμενοι, ὡς αἱ μέλισσαι τοὺς κηφῆνας; Τὸ μὲν γὰρ ἀνεκτικὸν τοσοῦτον ἔχειν δεῖ τὸν Κυνικὸν, ὥστ' αὐτὸν ἀναίσθητον δοκεῖν τοῖς πολλοῖς, καὶ λίθον· οὐδεὶς αὐτὸν λοιδορεῖ, οὐδεὶς τύπτει, οὐδεὶς ὑβρίζει· τὸ σωμάτιον δ' αὐτοῦ δέδωκεν αὐτὸς χρῆσθαι τῷ θέλοντι, ὡς βούλεται. Μέμνηται γὰρ, ὅτι τὸ χεῖρον ἀνάγκη νικᾶσθαι ὑπὸ τοῦ κρείττονος, ὅπου χεῖρόν ἐστι. Τὸ δὲ σωμάτιον τῶν πολλῶν

crepâris, dicam tibi, Quin potiùs in angulo aliquo devoras, id quod furatus es? Quid ad te res alienæ? Quis es? Num taurus, an apum regina? Oſtende mihi principatûs inſignia, quæ illa naturâ habet? Quòd ſi fucus es, et tamen regnum apum tibi vendicas; nonne putas cives tuos te dejecturos eſſe regno, quemadmodum apes fucos? Nam tantâ quidem tolerantiâ Cynicum eſſe decet, ut vulgò ſenſûs expers et lapis eſſe videatur: nemo ei maledicit, nemo eum verberat, nemo injuriâ afficit; corpuſculum verò ſuum ab aliis tractari ſinit, ut volunt. Meminit enim, neceſſe eſſe ut id quod eſt imbecillius à robuſtiore vincatur, quatenus eſt imbecillius. Corpuſculum autem imbecillius eſt multitudine, imbecillius iis quæ fortiora ſunt. Nunquam igitur

λῶν χεῖρον, τὸ ἀσθενέστερον τῶν ἰσχυροτέρων. Κεφ. κϛ'.
Οὐδέποτ' οὖν εἰς τοῦτον καταβαίνει τὸν ἀγῶνα ὅπου δύναται νικηθῆναι, ἀλλὰ τῶν ἀλλοτρίων εὐθὺς ἐξίσταται· τῶν δούλων οὐκ ἀντιποιεῖται. ὅπου δὲ προαίρεσις καὶ χρῆσις τῶν φαντασιῶν, ἐκεῖ ὄψει ὅσα ὄμματα ἔχει· ἵν' εἴπῃς ὅτι Ἄργος τυφλὸς ἦν πρὸς αὐτόν. Μή που συγκατάθεσις προπετής; μή που ὁρμὴ εἰκαία; μή που ὄρεξις ἀποτευκτική; μή που ἔκκλισις περιπτωτική; ἐπιβολὴ ἀτελής; μή που μέμψις; μή που ταπείνωσις, ἢ φθόνος; Ὧδε ἡ προσοχὴ ἡ πολλή, καὶ σύντασις. Τῶν δ' ἄλλων ἕνεκα, ὕπτιος ῥέγκει· εἰρήνη πᾶσα! λῃστὴς προαιρέσεως οὐ γίνεται, τύραννος οὐ γίνεται. Σωματίου δέ; Ναί. Καὶ κτησιδίου δέ; Ναί. Καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν; Τί οὖν αὐτῷ τούτων μέλει; Ὅταν οὖν τις διὰ τούτων αὐτὸν ἐκφοβῇ, λέγει αὐτῷ, Ὕπαγε, ζήτει τὰ παι-

igitur in id certamen in quo vinci poſſit deſcendit, ſed alienis rebus ſtatim cedit: non vendicat ſibi ea quæ ſerva ſunt. Ubi verò voluntas et uſus viſorum valent, videbis quot habeat oculos; adeò ut dicas, Argum etiam cum eo collatum fuiſſe cæcum. Nuncubi affirmatio temeraria? nuncubi impetus inanis? nuncubi appetitio irrita? nuncubi averſatio calamitoſa? nuncubi propoſitum irritum? nuncubi querela? nuncubi abjectio animi, aut invidia? Hîc excitata eſt attentio, et animi contentio. Quod autem ad cætera attinet, ſupinus ſtertit: pacata ſunt omnia: voluntatis latro nullus eſt, nullus tyrannus. At corpuſculi? Sanè. Reculæ? Sanè. Magiſtratûs et honorum? Sanè. Quid autem hæc ille curat? Quòd ſi his rebus aliquis eum terrere

Κεφ. κϛ'. παιδία· ἐκείνοις τὰ προσωπεῖα φοβερά ἐστιν, ἐγὼ δ' οἶδα ὅτι ὀστράκινά ἐστιν, ἔσωθεν δὲ οὐδὲν ἔχει.

Περὶ τοιούτου πράγματος βουλεύῃ. Ὥστε ἐάν σοι δόξῃ, τὸν Θεόν σοι, ὑπέρθου, καὶ ἰδού σοι πρῶτον τὴν παρασκευήν. Ἰδοὺ γάρ τι καὶ ὁ Ἕκτωρ λέγει τῇ Ἀνδρομάχῃ, Ὕπαγε, φησὶ, μᾶλλον εἰς οἶκον, καὶ ὕφαινε·

---- Πόλεμος δ' ἄνδρεσσι μελήσει
Πᾶσιν, ἐμοὶ δὲ μάλιστα.

Οὕτω καὶ τῆς ἰδίας παρασκευῆς συνήσθετο, καὶ τῆς ἐκείνης ἀδυναμίας.

ΚΕΦ.

terrere conetur: Pueros (inquit) quærito: illi reformidant larvas; ego verò teſtacea iſta eſſe novi, intrinſecus verò nihil continere.

Tanta de re deliberas. Quamobrem ſi viſum tibi fuerit, rem, per Deum, differ, tuamque primùm præparationem atque inſtructionem circumſpice. Ecce quid Hector Andromachæ dicit: Abi (inquit) potiùs domum, et texito:

—— Bellum autem viris curæ erit
Omnibus, mihi verò præcipue.

Sic et ſuas vires intellexit, et imbecillitatem illius.

CAP.

Κεφ. κγ'.

ΚΕΦ. κγ'

Πρὸς τοὺς ἀναγινώσκοντας καὶ διαλεγομένους ἐπιδεικτικῶς.

ΤΙ Σ εἶναι θέλεις, σαυτῷ πρῶτον εἰπέ· εἶθ' οὕτω ποίει ἃ ποιεῖς. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων σχεδὸν ἁπάντων οὕτως ὁρῶμεν γινόμενα. Οἱ ἀθλοῦντες πρῶτον κρίνουσί τινες εἶναι θέλουσιν, εἶθ' οὕτω τὰ ἑξῆς ποιοῦσιν. εἰ δολιχοδρόμος, τοιαύτη τροφή, τοιοῦτος περίπατος, τοιαύτη τρίψις, τοιαύτη γυμνασία· εἰ σταδιοδρόμος, πάντα ταῦτα ἀλλοῖα· εἰ πένταθλος, ἔτι ἀλλοιότερα. Οὕτως εὑρήσεις καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν. Εἰ τέκτων, τοιαῦτα ἕξεις· εἰ χαλκεύς, τοιαῦτα. Ἕκαστον γὰρ τῶν γινομένων ὑφ' ἡμῶν, ἂν μὲν ἐπὶ μηδὲν ἀναφέρωμεν,

CAP. XXIII.

Ad eos qui oſtentationis ergo legunt et diſputant.

PRincipio tecum ipſe conſtitue, quem te eſſe velis: deinde ſic ea facito quæ facis. nam ita fieri cæteris in rebus prope omnibus videmus. Pugiles primùm ſtatuunt qui eſſe velint, et ſic ea quæ reſtant agunt. Si dolichodromus, talis victus convenit, talis deambulatio, talis frictio, talis exercitatio: ſi ſtadiodromus, hæc omnia diverſa erunt: ſi pentathlus, magis etiam diverſa. In artibus etiam ita ſe rem habere deprehendes. Si faber lignarius, talia habebis: ſi ærarius, talia. Nam ea quæ gerimus omnia, ſi ad nullum finem retulerimus, fruſtra gere-

Κεφ. κγ'. φέρωμεν, εἰκῇ ποιήσομεν· ἐὰν δ' ἐφ' ὃ μὴ δεῖ, διεσφαλμένως. Λοιπὸν, ἡ μέν τις ἐστὶ κοινὴ ἀναφορὰ, ἡ δ' ἰδία. Πρῶτον, ἵν' ὡς ἄνθρωπος. Ἐν τούτῳ τί περιέχεται; Μὴ ὡς πρόβατον, εἰ καὶ ἐπιεικὴς· ἢ βλαπτικὸς, ὡς θηρίον. Ἡ δ' ἰδία πρὸς τὸ ἐπιτήδευμα ἑκάστου καὶ τὴν προαίρεσιν. Ὁ κιθαρῳδὸς ὡς κιθαρῳδὸς, ὁ τέκτων ὡς τέκτων, ὁ φιλόσοφος ὡς φιλόσοφος, ὁ ῥήτωρ ὡς ῥήτωρ. Ὅταν οὖν λέγῃς, Δεῦτε καὶ ἀκούσατέ μου ἀναγινώσκοντος ὑμῖν· σκέψαι πρῶτον μὴ εἰκῇ αὐτὸ ποιεῖν. εἶτ', ἂν ἔυρῃς ἐφ' ὃ, τι ἀναφέρεις, σκέψαι εἰ ἐφ' ὃ δεῖ. Ὠφελῆσαι θέλεις, ἢ ἐπαινεθῆναι; Εὐθὺς ἀκούεις λέγοντος, Ἐμοὶ δὲ τοῦ παρὰ τῶν πολλῶν ἐπαίνου τίς λόγος; Καὶ καλῶς λέγει. Οὐδὲν γὰρ τῷ μουσικῷ, καθὸ μουσικός ἐστιν, οὐδὲ τῷ γεωμετρικῷ. Οὐκοῦν ὠφελῆσαι

mus: ſin eò quò non pertinent, aberrabimus. Eſt igitur finis alius communis, alius peculiaris. Primùm, ut agas tanquam homo. In hoc quid continetur? Ne vel ut ovis, licet manſuetum pecus; vel ut fera, nocendi ſtudio. Peculiaris autem ad cujuſque vitæ genus et inſtitutum pertinet. Citharœdus agat ut citharœdus, faber ut faber, philoſophus ut philoſophus, orator ut orator. Cùm igitur dicis, Adeſte, audite me vobis legentem; primùm vide ne temere id facias. deinde, ſi deprehenderis quò referas, vide rium eò quò referri debet. Prodeſſe vis, an laudari? Statim audis dicentem, Meâ verò popularis laus nihil refert. Rectè dicit. Nihil enim Muſico, quatenus Muſicus eſt, neque Geometræ, quatenus Geometer eſt, ea conſert. Ergò

ὠφελῆσαι θέλεις. Πρὸς τί; Εἰπὲ καὶ ἡμῖν, ἵνα καὶ αὐτοὶ τρέχωμεν εἰς τὸ ἀκροατήριόν σου. Νῦν δύναταί τις ὠφελῆσαι καὶ ἄλλους, μὴ αὐτὸς ὠφελημένος; Οὔ. Οὐδὲ γὰρ εἰς τεκτονικὴν ὁ μὴ τέκτων, οὐδ' εἰς σκυτικὴν ὁ μὴ σκυτεύς. Θέλεις οὖν γνῶναι εἰ ὠφέλησαι; Φέρε σου τὰ δόγματα. Φιλόσοφε, τίς ἐπαγγελία ὀρέξεως; Μὴ ἀποτυγχάνειν. Τίς ἐκκλίσεως; Μὴ περιπίπτειν. Ἄγε, πληροῦμεν αὐτῶν τὴν ἐπαγγελίαν; Εἰπέ μοι τἀληθῆ· ἂν δὲ ψεύσῃ, ἐρῶ σοι. Πρώην ψυχρότερόν σου τῶν ἀκροατῶν συνελθόντων, καὶ μὴ ἐπιβοησάντων σοι, τεταπεινωμένος ἐξῆλθες. Πρώην ἐπαινεθεὶς, περιήρχου, καὶ πᾶσιν ἔλεγες, Τί σοι ἔδοξα; Θαυμαστὸς, κύριε, τὴν ἐμήν σοι σωτηρίαν. Πῶς δ' εἶπον ἐκεῖνο; Τὸ ποῖον; Ὅπου διέγραψα τὸν Πάνα καὶ τὰς Νύμφας. Ὑπερφυῶς. Κεφ κγ'.

gò prodeſſe vis. Qua re? Dic, ut et nos in auditorium accurramus. Poteſtne quiſquam prodeſſe aliis, qui nullum ipſe fructum è doctrina ceperit? Non. Neque enim qui faber non eſt ex arte fabrili, neque è ſutoria qui ſutor non eſt. Vis ergo ſcire an fructum ceperis? Profer decreta tua. Philoſophe, quod eſt propoſitum appetitionis? Non fruſtrari. Quod averſationis? Non incidere in id quod declines. Age, num propoſitum harum exequimur? Dic mihi verum: ſin feſelleris, ipſe dicam. Non ita pridem cum auditores ſegnius conveniſſent, nec tibi acclamâſſent, abjecto animo egreſſus es. Dudum laudatus circumibas, & omnibus dicebas, Quis tibi viſus? Mirabilis, domine, ita ſalvus ſim. Quomodo verò illud dixi? Quodnam? Ubi deſcripſi Panem et Nymphas. Nihil ſupra. Et tu mihi

Κεφ. κγ'. φυῶς. Εἶτά μοι λέγεις ἐν ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει κατὰ φύσιν ἀναστρέφῃ; Ὕπαγε, ἄλλον πεῖθε. Τὸν δεῖνα δὲ πρώην οὐκ ἐπῄνεις παρὰ τὸ σοι φαινόμενον; τὸν δεῖνα δ' οὐκ ἐκολάκευες τὸν συγκλητικόν; Ἤθελές σου τὰ παιδία εἶναι τοιαῦτα; Μὴ γένοιτο. Τίνος οὖν ἕνεκα ἐπῄνεις καὶ περιέπες αὐτόν; Εὐφυὴς νεανίσκος, καὶ λόγων ἀκουστικός. Πόθεν τοῦτο; Ἐμὲ θαυμάζει. Εἶρηκας τὴν ἀπόδειξιν. Εἶτα τί δοκεῖ σοι; αὐτοί σου οὗτοι οὐ καταφρονοῦσι λελῃθότως; Ὅταν οὖν ἄνθρωπος συνειδὼς ἑαυτῷ μηδὲν ἀγαθόν, μή τε πεποιηκότι, μή τε ἐνθυμουμένῳ, εὕρῃ φιλόσοφον τὸν λέγοντα, Μεγαλοφυής, καὶ ἁπλοῦς, καὶ ἀκέραιος· τί δοκεῖς ἄλλο αὐτὸν λέγειν ἢ, Οὗτος τινά μου ποτὲ χρείαν ἔχει; Ἢ εἰπέ μοι, τί μεγαλοφυοῦς ἔργον ἐπιδέδεικται; Ἰδοὺ συνεστί σοι τοσούτῳ χρόνῳ· διαλεγομένου σου ἀκήκοεν, ἀναγινώσκοντός

dicis, te in appetitione et averſatione ſequi naturam? Abi, aliis perſuade. Nonne dudum quendam contra ſententiam animi tui laudâſti? non adulabaris Senatori illi? Vellesne tuos liberos eſſe tales? Abſit. Quâ igitur gratiâ laudabas et colebas eum? Ingenioſus eſt adoleſcens, et audiendi cupidus. Unde iſtud? Me admiratur. Veram cauſam attuliſti. Quid verò putas? nonne iſti ipſi clanculum te contemnunt? Cùm enim homo ſibi nullius honeſtæ vel actionis vel cogitationis conſcius, philoſophum invenerit qui dicat, Magno es ingenio, ſimplex et candidus; quid eum dicere putas niſi, Quanam iſte in re operâ meâ eget? Dic mihi, quodnam magni ingenii opus præſtitit? Ecce tanto tempore familiaritate tua utitur; te diſſerentem audìvit, legentem

γινώσκοντός σου ἀκήκοε κατέσταλται; ἐπέστραπται ἐφ' αὑτόν; ἤσθηται ἐν οἵοις κακοῖς ἐστιν; ἀποβέβληκεν οἴησιν; ζητεῖ τὸν διδάξοντα; Ζητεῖ, φησί. Τὸν διδάξοντα πῶς δεῖ βιοῦν; Οὔ, μωρέ· ἀλλὰ πῶς δεῖ φράζειν. τούτου γὰρ ἕνεκα καὶ σὲ θαυμάζει. Ἄκουσον αὐτοῦ τίνα λέγει· οὗτος ὁ ἄνθρωπος πάνυ τεχνικώτατα γράφει, Δίωνος πολὺ κάλλιον. Ὅλον ἄλλο ἐστί· μή τι λέγει, Ὁ ἄνθρωπος αἰδήμων ἐστὶ οὗτος, πιστός ἐστιν, ἀτάραχός ἐστιν; Εἰ δὲ καὶ ἔλεγεν, εἶπον ἂν αὐτῷ, Ἐπειδὴ οὗτος πιστός ἐστιν, οὗτος ὁ πιστὸς τί ἐστι; Καὶ εἰ μὴ εἶχεν εἰπεῖν, προσέθηκα ἄν, Ὅτι πρῶτον μάθε τί λέγεις, εἶθ' οὕτω λέγε. Οὕτως οὖν κακῶς διακείμενος, καὶ χάσκων περὶ τοὺς ἐπαινέσοντας, καὶ ἀριθμῶν τοὺς ἀκούοντάς σου, θέλεις ἄλλους ὠφελεῖν; Σήμερόν μου Κεφ. κγ'.

gentem audivit: eſtne factus modeſtior? an in ſeipſum deſcendit? an ſentit quibus in malis ſit? abjecitne arrogantiam? num quærit doctorem? Quærit, inquit. Eumne qui doceat qua ratione vivendum ſit? Non, ſtulte; ſed quomodo ſit dicendum. hâc enim gratiâ te quoque admiratur. Audi quid dicat: Iſte homo artificioſiſſime ſcribit, multò elegantius Dione. Tota res alia eſt. Num dicit, Homo hic verecundus eſt, fidus eſt, imperturbatus eſt? Quod etſi diceret, tamen ei reſponderem, Quoniam iſte fidus eſt, fidus iſte quis eſt? Si diceret, neſcire; ſubjicerem, Priùs diſce quid dicas, deinde ſic dicito. Ergo tam male affectus, et laudatoribus inhians, et auditores tuos numerans, aliis prodeſſe vis? Hodie multo plures me audiverunt. Sane, multo: quingenti, opinor. Nihil dicis; pone eos fuiſſe

Κεφ. κγ'. μου πολλῷ πλείονες ἤκουσαν. Ναί, πολλοί δακοῦμεν ὅτι πεντακόσιοι. Οὐδὲν λέγεις· δὲς αὐτοὺς χιλίους. Δίωνος οὐδέποτε ἤκουσαν τοσοῦτοι. Πόθεν αὐτό; Καὶ κομψῶς αἰσθάνονται λόγων. Τὸ καλὰν, κύριε, καὶ λίθον κινῆσαι δύναται. Ἰδοὺ φωναὶ φιλοσόφου, ἰδοὺ διάθεσις ὠφελήσοντος ἀνθρώπους, ἰδοὺ ἀκηκοὼς ἄνθρωπος λόγου, ἀνεγνωκὼς τὰ Σωκρατικὰ ὡς Σωκρατικὰ, οὐχὶ δ' ὡς Λυσίου, καὶ Ἰσοκράτους. Πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτε λόγοις. Οὔ· ἀλλά τινι ποτὲ λόγῳ· Τοῦτ' ἐκείνου τελειότερον. Μὴ γὰρ ἄλλως αὐτὰ ἀνεγνώκατε ἢ ὡς ᾠδάρια; Ὡς εἴγε ἀναγινώσκετε ὡς δεῖ, οὐκ ἂν πρὸς τούτοις ἐγίνεσθε, ἀλλ' ἐκεῖνο μᾶλλον ἐβλέπετε, Ἐμὲ δ' Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὔ· Καὶ, Ὅτι ὡς ἐγὼ ἀεὶ τοιοῦτος, ὅιος μηδένι προσέχειν τῶν ἐμῶν, ἢ τῷ

isse mille. Dionem nunquam tot audiverunt. Cur istud? Etenim eruditas habent aures, valent judicio. Pulcrum, domine, vel lapidem movere queat. Ecce voces philosophi! ecce affectionem ejus, qui profuturus sit hominibus! ecce hominem qui doctrinam audierit, qui Socratica scripta legerit ut Socratica, non autem ut Lysiæ et Isocratis! *Sæpe sum admiratus quibus tandem rationibus.* Non: sed *quâ ratione:* Hoc isto perfectius est. Aliterne legistis ea quàm cantilenas? Nam si ita legissetis ut decet, in istis rebus non hæreretis, sed illud potius spectaretis, "Me quidem Anytus et Me-"litus occidere possunt, lædere autem non possunt:" Item illud, "Talis ego semper sum, ut nihil mearum rerum "curem præter rationem, quæ cogitanti mihi optima visa "fuerit." Quapropter, quis unquam Socratem dicentem audivit,

τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι σκοπουμένῳ βέλτιστος φαίνηται. Διὰ τοῦτο τὶς ἤκουσε Σωκράτους ποτὲ λέγοντος, ὅτι οἶδά τι καὶ διδάσκω; ἀλλὰ ἄλλον ἀλλαχοῦ ἔπεμπε. τοιγαροῦν ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν ἀξιοῦντες φιλοσόφοις ὑπ' αὐτοῦ συνταθῆναι. κἀκεῖνος ἀπῆγε καὶ συνίστανεν. οὔ; ἀλλὰ προπέμπων ἔλεγεν, Ἄκουσόν μου σήμερον διαλεγομένου ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ Κοδράτου. Τί σου ἀκούσω; Ἐπιδεῖξαί μοι θέλεις, ὅτι κομψῶς συντιθεῖς τὰ ὀνόματα; Συντιθεῖς, ἄνθρωπε. καὶ τί σοι ἀγαθόν ἐστιν; Ἀλλ' ἐπαίνεσόν με. Τί λέγεις τὸ ἐπαίνεσον; Εἰπέ μοι, Οὐᾶ, καὶ Θαυμαστῶς. Ἰδοὺ λέγω. εἰ δ' ἔστιν ἔπαινος ἐκεῖνο, ὅ, τι ποτὲ λέγουσιν οἱ φιλόσοφοι τῇ τοῦ ἀγαθοῦ κατηγορίᾳ, τί σε ἔχω ἐπαινέσαι; Εἰ ἀγαθόν ἐστι τὸ φράζειν ὀρθῶς, δίδαξόν με, καὶ ἐπαινέσω. Τί οὖν; ἀηδῶς δεῖ τῶν τοιούτων ἀκούειν; Μὴ γένοιτο. Ἐγὼ μὲν οὐδὲ κιθαρῳδοῦ ἀηδῶς ἀκούω. μή τι οὖν τούτου ἔνε-

Κεφ. κγ'.

audivit, se scire aliquid ac docere? Imo alium alio mittebat. proinde veniebant ad eum ut ab eo philosophis commendarentur. ipse adducebat eos et commendabat. nonne? sed comitans eos dicebat, Audi me hodie in ædibus Quadrati differentem? Quid te audiam? Ostentare mihi vis quam belle orationem componas? Belle componis. quid ex eo boni consequeris? Laudato me, homo. Quomodo vis laudem? Dic mihi, Papæ! et Præclare! Ecce dico. Si verò laus illud est quod philosophi in classe boni recensent, habeo in quo te laudem? Si rectè loqui bonum est, doce me, laudabo. Quid ergo? Num aspernanda sunt hæc? Absit. Ego ne citharœdum quidem aspernor. num ergo

me

Κεφ. κγ'. ἕνεκα κιθαρῳδεῖν με δεῖ στάντα; Ἄκουσον τί λέγει Σωκράτης· Οὐδὲ γὰρ ἂν πρέποι, ὦ ἄνδρες, τῇδε τῇ ἡλικίᾳ, ὥσπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους, εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι. Ὥσπερ μειρακίῳ, φησίν. Ἔστι γὰρ τῷ ὄντι κομψὸν τὸ τέχνιον, ἐκλέξαι ὀνομάτια, καὶ ταῦτα συνθεῖναι, καὶ παρελθόντα εὐφυῶς ἀναγνῶναι ἢ εἰπεῖν, καὶ μεταξὺ ἀναγινώσκοντα ἐπιφθέγξασθαι, Ὅτι τούτοις οὐ πολλοὶ δύνανται παρακολουθεῖν, μὰ τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν. Φιλόσοφος δ' ἐπ' ἀκρόασιν παρακαλεῖ; Οὐχὶ ὡς ὁ ἥλιος ἄγει αὐτὸς ἐφ' ἑαυτόν, ἢ τροφὴ, οὕτω δὲ καὶ οὗτος ἄγει τοὺς ὠφεληθησομένους; Ποῖος ἰατρὸς παρακαλεῖ, ἵνα τις ὑπ' αὐτοῦ θεραπευθῇ; Καί τοι νῦν ἀκούω, ὅτι καὶ οἱ ἰατροὶ παρακαλοῦσιν ἐν Ῥώμῃ· πλὴν ἐπ' ἐμοῦ παρεκαλοῦντο. Παρακαλῶ σε ἐλθόντα ἀκοῦσαι, ὅτι σοὶ κακῶς ἐστι· καὶ πάντων μᾶλλον ἐπιμελῇ

me aſtantem, citharam pulſare oportet? Audi quid Socrates dicat: "Neque enim decet, inquit, judices, hanc ætatem, compoſitâ oratione more adoleſcentuli venire in judicium." Eſt enim elegans ſanè iſtud artificium, ſeligere verba, eaque componere, ac progreſſum in medium ſolerter legere aut eloqui, atque inter legendum adjicere, Haud, ità dii vos amabunt, iſta multi poſſunt aſſequi. Num vero philoſophus homines ad ſe audiendum invitat et orat? Annon ut ſol ipſe ad ſeſe allicit, aut ut cibus et potus; ſic etiam eos ille quibus profuturus eſt? Quis medicus rogat, ut aliquis ſe ab ipſo curari ſinat? Etſi enim audio Romæ nunc medicos etiam ad ſe vocare: meo tamen tempore ipſi vocabantur. Rogo te ut venias, atque audias, male tibi eſſe;

ληῖ ἢ οὗ δεῖ σε ἐπιμελεῖσθαι· καὶ ὅτι ἀγνοεῖς τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακά, καὶ κακοδαίμων εἶ καὶ δυσ-τυχής. Κομψὴ παράκλησις. Καὶ μὴν ἂν μὴ πᾶσα ἐμποιῇ ὁ τοῦ φιλοσόφου λόγος, νεκρός ἐστι καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ λέγων. Εἴωθε λέγειν ὁ Ῥοῦφος, Εἰ εὐσχολεῖτε ἐπαινέσαι με, ἐγὼ δ' οὐδὲν λέγω. Τοιγαροῦν οὕτως ἔλεγεν, ὥσθ' ἕκαστον ἡμῶν καθήμενον ὄιεσθαι ὅτι τίς ποτε αὐτὸν διαβέβληκεν. οὕτως ἥπτετο τῶν γινομένων, οὕτω πρὸ ὀφθαλμῶν ἐτίθει τὰ ἑκάστου κακά. Ἰατρεῖόν ἐστιν, ἄνδρες, τὸ τοῦ φιλοσόφου σχολεῖον· οὐ δεῖ ὑσθέντας ἐξελθεῖν, ἀλλ' ἀλγήσαντας. ἔρχεσθε γὰρ οὐχ ὑγιεῖς· ἀλλ' ὁ μὲν ὦμον ἐκβεβληκώς, ὁ δ' ἀπόστημα ἔχων, ὁ δὲ σύριγγα ἔχων, ὁ δὲ κεφαλαλγῶν. Εἶτ' ἐγὼ καθίσας ὑμῖν λέγω νοημάτια καὶ ἐπιφωνημάτια, ἵν' ὑμεῖς ἐπαινέσαντές με ἐξέλθητε, ὁ μὲν τὸν ὦμον ἐκφέρων οἷον εἰσήνεγκεν, Κεφ. κγ'.

esse; te quidvis potius curare quàm illud curandum quod est; ignorare bona et mala, infelicem et calamitosum esse. Elegans verò adhortatio. Enimvero nisi philosophi sermo hoc confecerit, mortuus est tum ipse, tum is à quo habetur. Solitus est dicere Rufus, Si tantum habetis otii, ut me laudetis, ego nihil dico. Itaque sic dicebat, ut quisque nostrûm qui assederemus putaret se ab aliquo criminis cujusdam reum agi. sic reprehendebat ea quæ fiebant, sic mala cujusque ponebat ob oculos. Schola philosophi taberna medica est: non inde exeundum est cum lætitia, sed cum dolore. neque enim sani acceditis; sed alius humero luxato, alius apostemate laborans, alius fistulam habet, alii caput dolet. Et ego sedens vobis noemata et epiphonemata

Κεφ. κγ'. νεγκεν, ὁ δὲ τὴν κεφαλὴν ἀσαύτως ἔχουσαν, ὁ δὲ τὸ ἀπόστημα; Εἶτα τούτου ἕνεκα ἀποδημήσουσιν ἄνθρωποι νεώτεροι; καὶ τοὺς γονεῖς τοὺς αὐτῶν ἀπολείπουσι, καὶ τοὺς φίλους, καὶ τοὺς συγγενεῖς, καὶ τὸ κτησείδιον, ἵνα σοι Οὐαὶ φῶσιν ἐπιφωνηματίαι λέγοντι; Τοῦτο Σωκράτης ἐποίει; τοῦτο Ζήνων; τοῦτο Κλεάνθης; Τί οὖν; οὐκ ἔστιν ὁ προτρεπτικὸς χαρακτήρ; Τίς γὰρ οὐ λέγει; ὡς ὁ ἐλεγκτικός, ὡς ὁ διδασκαλικός. Τίς οὖν πώποτε τέταρτον εἶπε μετὰ τούτων, τὸν ἐπιδεικτικόν; Τίς γάρ ἐστιν ὁ προτρεπτικός; δύνασθαι καὶ ἑνὶ καὶ πολλοῖς δεῖξαι τὴν μάχην ἐν ᾗ κυλίονται· καὶ ὅτι μᾶλλον πάντων φροντίζουσιν ἢ ὧν θέλουσι. Θέλουσι μὲν γὰρ τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα, ἀλλαχοῦ δ' αὐτὰ ζητοῦσι. Τοῦτο ἵνα γένηται, δεῖ τεθῆναι χίλια βάθρα, καὶ

dicam, ut me laudato exeatis, cùm alius humero sic afflicto exeat qualem attulerat, alius capite eodem modo affecto, alius fistulâ aut apostemate non curato? Itane adolescentes propter ista peregrinantur? eone parentes suos relinquunt, et amicos, et cognatos, et rem familiarem, ut tibi epiphonemata recitanti, Vah, et Ohe, acclament? Idne Socrates faciebat? idne Zenon? idne Cleanthes? Quid ergo? Non est dicendi genus quo hortamur? Quis negat? Æque atque illud quo coarguimus, quo docemus. Quodnam est hortandi genus? Posse et singulis et multis pugnam ostendere in qua volutantur: et quidvis potius eos curare quàm ea quæ maximè volunt. Volunt autem ea quæ ad felicitatem faciunt, sed quærunt alibi. Hoc ut fiat, mille subsellia collocari oportet et advocare auditores, et te elegan-

ti

καὶ παρακληθῆναι τοὺς ἀκουσομένους, καὶ σὲ ἐν κομψῷ στολίῳ ἢ τριβωνίῳ ἀναβάντα ἐπὶ πούλβινον, διαγράφειν Πῶς Ἀχιλλεὺς ἀπέθανε; Παύσασθε, τοὺς Θεοὺς ὑμῖν, καλὰ ὀνόματα καὶ πράγματα καταισχύνοντες, ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς. Οὐδὲν ἂν προτρεπτικώτερον, ἢ ὅταν ὁ λέγων ἐμφάνῃ τοῖς ἀκούουσιν, ὅτι χρείαν αὐτῶν ἔχει. Ἢ εἰπέ μοι, τίς, ἀκούων ἀναγινώσκοντός σου ἢ διαλεγομένου, περὶ αὐτοῦ ἠγωνίασεν, ἢ ἐπεστράφη εἰς αὐτόν; ἢ ἐξελθὼν εἶπεν, ὅτι καλῶς μου ἥψατο ὁ φιλόσοφος; οὐκέτι δεῖ ταῦτα ποιεῖν. Οὐχὶ δ' ἂν λίαν εὐδοκιμῇς, λέγει πρός τινα, κομψῶς ἔφρασε τὰ περὶ τὸν Ξέρξην· ἄλλος, οὔ· ἀλλὰ τὴν ἐπὶ Πύλαις μάχην; τοῦτό ἐστιν ἀκρόασις φιλοσόφου. Κεφ. κγ'.

ΚΕΦ.

si veste aut pallio, conscenso pulpito, et in pulvino sedentem, describere Quemadmodum occubuerit Achilles. Desinite quæso per Deos pulchra verba et res deformare, quantum in vobis est. Nihil magis ad hortandum scilicet facit, quàm cum is qui dicit, auditoribus significat sibi illis opus esse. Dic mihi, quis, te legentem aut differentem audiens, de seipso sit solicitus? quis in sese descenderit? quis egressus dixerit, Pulchrè me tetigit philosophus? posthac ista facienda non sunt. Nonne autem si pulchrè steteris, ad aliquem ait, Eleganter disseruit de Xerxe: Alius, Non; Imò de pugna ad Thermopylas? Hæc est auscultatio philosophica.

Κεφ. κδ'.

ΚΕΦ. κδ'.

Περὶ τοῦ μὴ δεῖν προσπάσχειν τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

Τὸ ἀλλου παρὰ φύσιν σοὶ κακὸν μὴ γενέσθω. οὐ γὰρ συνταπεινοῦσθαι πέφυκας, οὐδὲ συνατυχεῖν, ἀλλὰ συνευτυχεῖν. Ἂν δέ τις ἀτυχῇ, μέμνησο ὅτι παρ' αὐτὸν ἀτυχῇ. Ὁ γὰρ Θεὸς πάντας ἀνθρώπους ἐπὶ τὸ εὐδαιμονεῖν, ἐπὶ τὸ εὐσταθεῖν ἐποίησε· πρὸς τοῦτο ἀφορμὰς ἔδωκε, τὰ μὲν ἴδια δοὺς ἑκάστῳ, τὰ δ' ἀλλότρια. τὰ μὲν κωλυτὰ καὶ ἀναγκαστὰ καὶ ἀφαίρετα, οὐκ ἴδια· τὰ δὲ ἀκώλυτα, ἴδια. Τὴν δ' οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ὥσπερ ἦν ἄξιον τὸν κηδόμενον ἡμῶν καὶ πατρικῶς προϊστάμενον, ἐν

ταῖς

CAP. XXIV.

Non debere nos iis rebus affici, quæ in noſtra poteſtate non ſunt.

QUOD alterius naturæ repugnat, tibi malum nè eſto. neque enim tua natura fert, ut unà deprimaris et calamitoſus ſis, ſed ut unà ſis fortunâtus. Si quis verò calamitoſus eſt, memento ſuâ culpâ eſſe calamitoſum. Deus enim omnes homines ad felicitatem, ad conſtantiam condidit, earúmque rerum ſubſidia dedit; quarum alia cujuſque propria, alia verò aliena eſſent. ac aliena quidem et prohiberi et cogi et adimi poſſunt, neque propria ſunt: quæ verò prohiberi nequeunt, propria ſunt. Naturam verò bonorum et malorum, ut eo dignum fuit qui nos curaret, patriâque

τοῖς ἰδίοις. Ἀλλ' ἀποκεχώρηκα τοῦ δεῖνος, καὶ Κεφ. κδ'.
ὀδυνᾶται. Διὰ τί γὰρ τὰ ἀλλότρια ἴδια ἡγήσατο; διὰ τί, ὅτε σε βλέπων ἔχαιρεν, οὐκ ἐπιλογίζετο ὅτι θνητὸς εἶ, ἀποδημητικὸς εἶ; Τοιγαροῦν τίνει δίκας τῆς αὐτοῦ μωρίας. Σὺ δ' ἀντὶ τίνος, ἐπὶ τί κλαῖς σεαυτόν; Ἢ οὐδὲ σὺ ταῦτα ἐμελέτησας; ἀλλ' ὡς τὰ γύναια τὰ οὐδενὸς ἄξια, πᾶσιν οἷς ἔχαιρες, ὡς ἀεὶ συνεσόμενος συνῆς, τοῖς τόποις, τοῖς ἀνθρώποις, ταῖς διατριβαῖς; καὶ νῦν κλαίων ἐκάθισας, ὅτι μὴ τοὺς αὐτοὺς βλέπεις καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις διατρίβεις· τούτου γὰρ ἄξιος εἶ, ἵνα καὶ τῶν κοράκων καὶ κορωνῶν ἀθλιώτερος ᾖς, οἷς ἔξεστιν ἵπτασθαι ὅπου θέλουσι, καὶ μετοικοδομεῖν τὰς νεοσσιάς, καὶ τὰ πελάγη διαπερᾶν, μὴ στένουσι, μηδὲ πωθοῦσι τὰ πρῶτα. Ναί· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἄλογα εἶναι, πάσχει

triâque ſolicitudine tueretur, in propriis collocavit. At ab illo diſceſſi, ideoque dolet. Cur autem aliena ſua eſſe duxit? cur, conſpectu tuo delectatus, te mortalem, cur peregrinatorem, eſſe non cogitavit? Quare pœnas dat ſtultitiæ ſuæ. Tu verò quâ mercede, quâve de cauſa te maceras? An non tu quidem iſta meditatus es? ſed ut mulierculæ nullius pretii, ita et ipſe frueris omnibus iis quibus delectabaris, quaſi ſemper compos futurus locorum, hominum, colloquiorum? et nunc plorans ſedes, quòd eoſdem non cernas, nec iiſdem in locis verſeris: meritò, culpâque tuâ, ut et corvis et cornicibus ſis miſerior, quibus nec gementibus, nec priora deſiderantibus quolibet volare licet, nidósque ſuos transferre, et mare tranſmittere. Eſto: ſed quia rationis

expertes

Κεφ. κδ'. πάσχει αὐτά. Ἡμῖν οὖν λόγος ἐπὶ ἀτυχίᾳ καὶ κακοδαιμονίᾳ δέδοται ὑπὸ τῶν Θεῶν, ἵν' ἄθλιοι, ἵνα πενθοῦντες διατελῶμεν; ἢ πάντες ἔστωσαν ἀθάνατοι, καὶ μηδεὶς ἀποδημείτω· μηδ' ἡμεῖς ποῦ ἀποδημῶμεν, ἀλλὰ μένωμεν ὡς τὰ φυτὰ προσερριζωμένοι. ἂν δέ τις ἀποδημήσῃ τῶν συνήθων, καθήμενοι κλαίωμεν· καὶ πάλιν ἂν ἔλθῃ ὀρχώμεθα, καὶ κροτῶμεν, ὡς τὰ παιδία. Οὐκ ἀπογαλακτίσομεν ἤδη ποθ' ἑαυτούς, καὶ μεμνησόμεθα ὧν ἠκούσαμεν παρὰ τῶν φιλοσόφων; (εἴ γε μὴ ὡς ἐπαοιδῶν αὐτῶν ἠκούομεν,) ὅτι ὁ κόσμος οὗτος μία πόλις ἐστὶ, καὶ ἡ οὐσία ἐξ ἧς δεδημιούργηται μία· καὶ ἀνάγκη περίοδόν τινα εἶναι καὶ παραχώρησιν ἄλλων ἄλλοις, καὶ τὰ μὲν διαλύεσθαι, τὰ δ' ἐπιγίνεσθαι, τὰ μὲν μένειν ἐν τῷ αὐτῷ, τὰ δὲ κινεῖσθαι. πάντα δὲ φίλων μεστὰ,

expertes ſunt, id eis accidit. Nobis igitur ratio propter calamitatem et infelicitatem data eſt à diis immortalibus, ut in ſempiterna miſeria et luctu ætatem exigamus? Omnes immortales ſint, nec peregrè quiſquam abeat; nec nos uſpiam proficiſcamur, ſed ſtirpium inſtar radicibus affixi maneamus. Si quis verò familiarium diſceſſerit, ſedeamus plorantes: ac viciſſim, cùm redierit exultemus, et plaudamus, quemadmodum pueri. Annon tandem lac relinquemus, et quæ ex philoſophis audierimus recordabimur? niſi fortè ſic eos tanquam incantatores audivimus, Mundum hunc unam eſſe urbem, unámque quâ conſtet ſubſtantiam; ac neceſſe eſſe ut ſit circuitus quidam, et dum alia aliis cedant, hæc diſſolvantur, illa ſuboriantur, hæc ſuum ſtatum teneant, illa verò moveantur. eſſe autem omnia amico-

στα, πρῶτον μὲν Θεῶν, εἶτα καὶ ἀνθρώπων, Κεφ. κδ'.
φύσει πρὸς ἀλλήλους οἰκειωμένων· καὶ δεῖ τοὺς μὲν παρεῖναι ἀλλήλοις, τοὺς δ' ἀπαλλάττεσθαι, τοῖς μὲν συνοῦσι χαίροντας, τοῖς δ' ἀπαλλαττομένοις μὴ ἀχθομένους. ὁ δ' ἄνθρωπος, πρὸς τῷ φύσει μεγαλόφρων εἶναι, καὶ πάντων τῶν ἀπροαιρέτων καταφρονητικός, ἔτι κἀκεῖνο ἔσχηκε, τὸ μὴ ἐρριζῶσθαι, μηδὲ προσπεφυκέναι τῇ γῇ, ἀλλὰ ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλους ἴεσθαι τόπους, ποτὲ μὲν χρειῶν τινῶν ἐπαγουσῶν, ποτὲ δὲ καὶ αὐτῆς τῆς ὄψεως ἕνεκα. Καὶ τῷ Ὀδυσσεῖ τὸ συμβὰν τοιοῦτόν τι ἦν·

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω·

Καὶ ἔτι πρόσθεν τῷ Ἡρακλεῖ, περιελθεῖν τὴν οἰκουμένην ὅλην,

Ἀνθρώ-

amicorum plena, primùm deorum immortalium, deinde hominum, etiam quos natura inter ſeſe conciliârit; quorum alios unà vivere, alios diſcedere oporteat, ſic ut præſentibus gaudeant, digreſſis non doleant. hominem autem, præterquam quod naturâ magnanimus ſit, quæque in ipſius poteſtate non ſunt facile contemnat, aliud etiam habere, ut non radices egerit, nec adhæreſcat in terra, ſed aliàs in alia loca migret, nunc poſtulante neceſſitate, nunc ſpectandi gratiâ. Conſimilis ratio Ulyſſis quoque fuit;

Qui mores hominum multorum vidit, et urbes:

Et ante hunc Herculis, qui totum terrarum orbem pervagatus,

Hominum

Κεφ. κδ'. Ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντα·

καὶ τὴν μὲν ἐκβάλλοντα καὶ καθαίροντα, τὴν δ' ἀντεισάγοντα. Καί τοι πόσους οἴει φίλους ἔσχεν ἐν Θήβαις; πόσους ἐν Ἄργει; πόσους ἐν Ἀθήναις; πόσους δὲ περιερχόμενος ἐκτήσατο; ὅς γε καὶ ἐγάμει, ὅπου καιρὸς ἐφάνη αὐτῷ, καὶ ἐπαιδοποιεῖτο, καὶ τοὺς παῖδας ἀπέλιπεν, οὐ στένων, οὐδὲ πο-θῶν, οὐδ' ὡς ὀρφανοὺς ἀφιείς. ᾔδει γὰρ ὅτι οὐδείς ἐστι ἄνθρωπος ὀρφανός, ἀλλὰ πάντων αἰεὶ καὶ δι-ηνεκῶς ὁ πατήρ ἐστιν ὁ κηδόμενος. οὐ γὰρ μέ-χρι λόγου ἠκηκόει, ὅτι πατήρ ἐστιν ὁ Ζεὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅς γε καὶ αὐτοῦ πατέρα ᾤετο αὐτὸν, καὶ ἐκάλει, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀφορῶν ἔπραττεν ἃ ἔπραττε. τοιγάρτοι πανταχοῦ ἐξῆν αὐτῷ δια-γειν εὐδαιμόνως. Οὐδέποτε δ' ἐστιν οἷόν τ' ἐς τὸ

Hominum faſque nefaſque inſpexit;

ut et hoc ejiceret ac repurgaret, et illud reſtitueret. At quot eum amicos habuiſſe putas Thebis? quot Argis? quot Athenis? quot in iſtis peregrinationibus parâſſe? quippe qui uxorem etiam duxerit, cùm ipſi commodum videretur, et liberos procreârit, eoſque deſeruerit, non gemens, non deſiderans, neque ut pupillos relinquens. nôrat enim mortalium neminem pupillum eſſe; ſed eſſe patrem qui continentur omnes curet. neque enim verbo tenus tantum audieram Jovem patrem eſſe hominum, quem patrem ſuum et putaret et appellaret, eumque reſpiciens res ſuas gereret. unde factum ut ubique beate illi vivere liceret. Nunquam autem

τὸ αὐτὸ ἐλθεῖν εὐδαιμονίαν καὶ πόθον τῶν οὐ παρόντων. Τὸ γὰρ εὐδαιμονοῦν ἀπέχειν δεῖ πάντα ἃ θέλει, πεπληρωμένῳ τινὶ ἐοικέναι· οὐ δίψος δεῖ προσεῖναι αὐτῷ, οὐ λιμόν. Ἀλλ' Ὀδυσσεὺς ἐπεπόνθει πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ ἔκλαιεν ἐπὶ πέτρας καθεζόμενος. Σύ δ' Ὁμήρῳ πάντα προσέχεις, καὶ τοῖς μύθοις αὐτοῦ; Ἦ, εἰ ταῖς ἀληθείαις ἔκλαιε, τί ἄλλο ἢ ἐδυστύχει; Τίς δὲ καλός τε καὶ ἀγαθὸς δυστυχεῖ; Τῷ ὄντι κακῶς διοικεῖται τὰ ὅλα, εἰ μὴ ἐπιμελεῖται ὁ Ζεὺς τῶν ἑαυτοῦ πολιτῶν, ἵν' ὦσιν ὅμοιοι αὐτῷ εὐδαίμονες. Ἀλλὰ ταῦτα οὐ θεμιτά, οὐδ' ὅσια ἐνθυμηθῆναι. Ἀλλ' Ὀδυσσεὺς εἰ μὲν ἔκλαε καὶ ὠδύρετο, οὐκ ἦν ἀγαθός. Τίς γὰρ ἀγαθός ἐστιν, ὁ οὐκ εἰδὼς ὅς ἐστι; τίς δ' οἶδε τοῦτο, ἐπιλελησμένος ὅτι φθαρτὰ τὰ γενόμενα, καὶ ἄνθρωπον ἀνθρώπῳ συνεῖναι Κεφ. κδ'.

autem fieri poteſt, ut felicitas et rerum abſentium deſiderium eodem in loco conveniant. Quod enim beatum eſt, recipere oportet omnia quæ vult; ſimile eſſe repleto: abeſſe oportet ſitim, abeſſe famem. At Ulyſſes afficiebatur uxoris deſiderio, et in rupibus ſedens plorabat. Tu verò Homero in omnibus atque ejus fabulis attendis? Nonne, ſi verè plorâſſet, omnino miſer fuiſſet? Quis autem vir bonus et fortis miſer eſt? Omnino rerum univerſitas malè gubernatur, ſi cives ſuos non curat Jupiter, ut, quemadmodum et ipſe, beati ſint. Atqui iſta nefas eſt vel cogitare. Ulyſſes autem ſi quidem plorabat et lamentabatur, vir bonus non fuit. Quis enim bonus eſt, qui ſeipſum ignoret? quis verò ſeipſum novit, qui oblitus ſit quicquid ortum fuerit caducum eſſe, neque poſſe fieri ut homo ſem-

Κεφ. κδ'. εἶναι οὐ δυνατὸν ἀεί; Τί οὖν; Τῶν μὴ δυνατῶν ἐφίεσθαι, ἀνδραποδώδες καὶ ἠλίθιον, ξένου θεομαχοῦντος, ὡς μόνον οἷόν τε, τοῖς δόγμασι τοῖς ἑαυτοῦ. Ἀλλ' ἡ μήτηρ μου στένει, μὴ ὁρῶσά με. Διατί γὰρ οὐκ ἔμαθε τούτους τοὺς λόγους; καὶ οὐ τοῦτό φημι, ὅτι οὐκ ἐπιμελητέον τοῦ μὴ ὀιμώζειν αὐτήν· ἀλλ' ὅτι οὐ δεῖ θέλειν τὰ ἀλλότρια ἐξ ἅπαντος. Λύπη δ' ἡ ἄλλου ἀλλότριόν ἐστιν· ἡ δ' ἐμὴ, ἐμόν. Ἐγὼ οὖν τὸ μὲν ἐμὸν παύσω ἐξ ἅπαντος· ἐπ' ἐμοί γάρ ἐστι· τὸ δ' ἀλλότριον πειράσομαι κατὰ δύναμιν, ἐξ ἅπαντος δ' οὐ πειράσομαι. εἰ δὲ μὴ, θεομαχήσω, ἀντιθήσω πρὸς τὸν Δία, ἀντιδιατάξομαι αὐτῷ πρὸς τὰ ὅλα· καὶ ταῦτ' ἐπίχειρα τῆς θεομαχίας ταύτης καὶ ἀπειθείας οὐ μόνον παῖδες παίδων ἐκτίσουσιν· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐγὼ μεθ'

f. ανδρωπου

per conſuetudine hominis utatur? Quid igitur? Ea cupere, quæ fieri nequeunt, ſervile eſt, ſtultum eſt, eſt hoſpitis, qui (quâ unâ re poteſt) ſuis decretis cum Deo bellum gerit. At mater mea cùm me non videt, gemit. Cur autem rationes iſtas non didicit? neque hoc dico, non curandum eſſe, quo minus illa ploret; ſed omnino non expetenda eſſe aliena. Alterius porrò dolor alienus eſt, meus verò meus. Ego ergo quod meum eſt quovis modo ſedabo, in mea enim poteſtate eſt, alienum verò pro virili ſedare conabor, ſed omnino ſedare non inſtituam. nam alioqui cum diis pugnabo, adverſabor Jovi, memet ei in univerſitatis adminiſtratione oppoſuero: atque iſtius belli adverſus deos, et inobedientiæ, non modo nati natorum pœnas dabunt; ſed et ego ipſe interdiu noctuque præ ſomniis exiliens,

liens,

μεθ' ἡμέραν τε καὶ νυκτὸς διὰ τῶν ἐνυπνίων ἐκπλαγῶν, ταρασσόμενος πρὸς πᾶσαν ἀπαγγελίαν τρέμων· ἐξ ἐπιστολῶν ἀλλοτρίων ἠρτημένην ἔχων τὴν ἐμαυτοῦ εὐπείθειαν. Ἀπὸ Ῥώμης τις ἦκει. Μόνον μή τι κακόν. Τί δὲ κακὸν ἐκεῖ σοι συμβῆναι δύναται ὅπου μὴ εἶ; Ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. Μόνον μή τι κακόν. Οὕτω σοι πᾶς τόπος δύναται δυστυχίας εἶναι αἴτιος. Οὐχ ἱκανὸν ἐκεῖ σε ἀτυχεῖν ὅπου αὐτὸς εἶ, ἀλλὰ καὶ πέραν θαλάσσης, καὶ διὰ γραμμάτων; Οὕτως ἀσφαλῶς σοι τὰ πράγματα ἔχει. Τί οὖν, ἂν ἀποθάνωσιν οἱ ἐκεῖ φίλοι; Τί γὰρ ἂν ἄλλο, ἢ οἱ θνητοὶ ἀπέθανον; Ἢ πῶς ἅμα μὲν γηράσαι θέλεις, ἅμα δὲ μηδενὸς τῶν στεργομένων μὴ ἰδεῖν θάνατον; οὐκ οἶσθ' ὅτι ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ καὶ ποικίλα ἀποβαίνειν ἀνάγκη; τοῦ μὲν πυρετὸν γενέσθαι κρείττονα, τοῦ δὲ λῃστὴν, τοῦ δὲ τύραννον; Τοιοῦτο γὰρ τὸ πε- Κεφ. νδ'.

liens, turbatus: ad quemvis nuntium tremens: ex alienis literis ſuſpensâ obedientiâ meâ. Româ venit aliquis. Modo ne quid mali. Quid verò illic mali tibi accidere poteſt ubi non es? E Græcia. Modo ne quid mali. Sic quivis locus calamitatis cauſa tibi eſſe poteſt. Non ſatis eſt eo te in loco eſſe miſerum in quo es, niſi etiam trans mare et per literas ſis calamitoſus? Adeo res tuæ in tuto ſunt. Quid igitur? ſi amici qui illic ſunt moriantur? Qui vero alii niſi mortales morientur? Quomodo ſimul expetis ſenectutem, ſimul nullius eorum quos diligis mortem videre vis? an neſcis longo vitæ tempore neceſſe eſſe multa, eaque varia accidere; hunc ſuccumbere febri, illum latroni, alium tyranno? Talis enim mundi natura eſt, tales amici

Κεφ. κδ'. περιέχον, τοιοῦτοι οἱ συνιόντες. Ψυχή, καὶ καύματα, καὶ τροφαὶ ἀσύμμετροι, καὶ ὁδοιπορίαι, καὶ πλοῦς, καὶ ἄνεμοι, καὶ περιστάσεις ποικίλαι, τὸν μὲν ἀπώλεσαν, τὸν δ' ἐξώρισαν, τὸν δ' εἰς πρεσβείαν, ἄλλον δ' εἰς στρατείαν ἐνέβαλον. Κάθησο τοίνυν πρὸς πάντα ταῦτα ἐπτοημένος, πενθῶν, ἀτυχῶν, δυστυχῶν, ἐξ ἄλλου ἠρτημένος, καὶ τούτου οὐχ ἑνὸς ἢ δυοῖν, ἀλλὰ μυρίων ἐπὶ μυρίοις. Ταῦτα ἤκουες παρὰ τοῖς φιλοσόφοις; ταῦτ' ἐμάνθανες; οὐκ οἶσθ' ὅ, τι στρατεία τὸ χρῆμά ἐστι; τὸν μὲν δεῖ φυλάττειν, τὸν δὲ κατασκοπήσοντα ἐξιέναι, τὸν δὲ καὶ πολεμήσοντα; Οὐχ οἷόν τ' εἶναι πάντας ἐν τῷ αὐτῷ, οὐδ' ἄμεινον. Σὺ δ', ἀφεὶς ἐκτελεῖν τὰ προστάγματα τοῦ στρατηγοῦ, ἐγκαλεῖς ὅταν τι σοὶ προσταχθῇ τραχύτερον, καὶ οὐ παρακολουθεῖς οἷον ἀποφαίνεις (ὅσον ἐπὶ σοὶ) τὸ στράτευμα. ὅ-

τι

tui. Frigora et æstus, et victûs ratio minus apta, et itinera, et navigationes, et venti, et varii casus, alium perdunt, alium extorrem agunt; alium legationem obire, alium militare cogunt. Sedeto ergò ad hæc omnia attonitus, lugens, impos voti, calamitosus, aliunde pendens, neque ex uno atque altero, sed ex infinitis. Istane audisti è philosophis? ista didicisti? Anne scis negotium hoc esse militiam? huic excubias agendas, illi speculatum abeundum, alii etiam pugnandum in hostem? Fieri nequit, ut eodem in loco sint omnes; neque etiam expedit. Tu vero, omissis imperatoris mandatis, quereris tibi aliquid durius mandatum esse, neque id exequeris, nec animadvertis qualem facias (quantum quidem in te est) exercitum? nam si te quidem omnes imi-

τι ἂν σε πάντες μιμήσωνται, οὐ τάφρον σκάψει Κεφ. κδ'.
τις, οὐ χάρακα περιβαλεῖ, οὐκ ἀγρυπνήσει, οὐ κινδυνεύσει, ἀλλὰ ἄχρηστος δόξει στρατεύεσθαι. Πάλιν ἐν πλοίῳ ναύτης ἂν πλέῃς, μίαν χώραν κάτεχε, καὶ ταύτην προσλιπάρει. ἂν δ' ἐπὶ τὸν ἱστὸν ἀναβῆναι δέῃ, μὴ θέλε· ἂν εἰς τὴν πρῶραν διαδραμεῖν, μὴ θέλε. καὶ τίς ἀνέξεταί σου κυβερνήτης, οὐχὶ δ' ὡς σκεῦος ἄχρηστον ἐκβαλεῖ, οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἐμπόδιον, καὶ κακὸν παράδειγμα τῶν ἄλλων ναυτῶν; Οὕτω δὲ καὶ ἐνθάδε· στρατεία τίς ἐστιν ὁ βίος ἑκάστου, καὶ αὕτη μακρὰ καὶ ποικίλη. τηρεῖν σε δεῖ τὸ τοῦ στρατιώτου, 2πρόσ|3νευμα, καὶ τοῦ στρατηγοῦ πράσσειν ἕκαστα, εἰ ὅιόν τε μαντευόμενος ἃ θέλει. οὐδὲ γὰρ ὅμοιος ἐκεῖνος ὁ στρατηγὸς, καὶ οὗτος, οὔτε κατὰ τὴν ἰσχὺν, οὔτε κατὰ τὴν τοῦ ἤθους ὑπεροχήν.

imitentur, non fossam quisquam fodiet, non vallum muniet, non excubabit, non pugnabit; sed nullum usum expeditioni præbere videbitur. Rursus nave cùm veheris, unum locum tene, in eoque permaneto. si verò malus conscendendus erit, recusa: si in proram currendum, nolito. quis autem gubernator te feret, ac non potiùs tanquam inutile vas ejiciet, qui nihil aliud sis nisi impedimentum et malum exemplum cæteris nautis? Ita et hîc res sese habet: militia quædam est cujusque vita, eáque longa et varia. tuendum tibi est militis munus; et quicquid Imperator jusserit, ad nutum ejus exequendum; et, si fieri queat, divinandum etiam quid velit. neque enim ille dux et hic similes inter sese sunt, neque viribus, neque præstantiâ morum.

Κεφ. κδ'. ρόχην. τέταξαι ἐν πολλῇ ἡγεμονίᾳ, καὶ οὐκ ἐν ταπεινῇ τινι χώρᾳ· ἀλλ' ἀεὶ βουλευτής· οὐκ οἶσθ' ὅτι τὸν τοιοῦτον ὀλίγα μὲν δεῖ οἰκονομεῖν, τὰ πολλὰ δ' ἀποδημεῖν, ἄρχοντα ἢ ἀρχόμενον, ἢ ὑπηρετοῦντά τινι ἀρχῇ, ἢ στρατευόμενον, ἢ δικάζοντα; Εἶτά μοι θέλεις, ὡς φυτὸν, προσηρτῆσθαι τοῖς αὐτοῖς τόποις, καὶ προσερρίζωσθαι; Ἡδὺ γάρ ἐστι. Τίς οὖ φησιν; ἀλλὰ καὶ ζωμὸς ἡδύς ἐστι, καὶ γυνὴ καλὴ ἡδύ ἐστι. Τί ἄλλο λέγουσιν, οἱ τέλος ποιούμενοι τὴν ἡδονήν; Οὐκ αἰσθάνῃ τίνων ἀνθρώπων φωνὴν ἀφῆκας; ὅτι Ἐπικουρείων καὶ κιναίδων; εἶτα τὰ ἐκείνων ἔργα πράσσων, καὶ τὰ δόγματα ἔχων, τοὺς λόγους ἡμῖν λέγεις τοὺς Ζήνωνος καὶ Σωκράτους; οὐκ ἀπορρίψεις ὡς μακροτάτω τὰ ἀλλότρια ὅις κοσμῇ, μηδέν σοι προσήκουσιν; Ἢ τί ἄλλο θέλουσιν ἐκεῖνοι, ἢ καθεύδειν

rum. in magnâ conſtitutus es præfecturâ, atque haud in humili loco; ſed perpetuus es Senator. an ignoras tali parum curandam eſſe rem familiarem, ſed crebrò peregrinandum, vel imperando vel parendo, vel magiſtratui alicui inſerviendo, vel militando, vel jus dicendo? Itáne vis plantæ inſtar in iiſdem hærere locis, ac quaſi radices agere? Suave id eſt. Quis negat? ſed et pulmentum ſuave eſt, et formoſa mulier ſuavis eſt. Quid aliud ii dicunt, qui finem eſſe voluptatem dicunt? Non animadvertis, quorum hominum vocem protuleris? Epicurèorum et cinædorum? quorum mores cùm ſequaris, et inſtituta teneas, Zenonis et Socratis ſermones nobis refers? non quàm longiſſime rejicies aliena quibus ornaris, nihil ad te attinentibus? Nam

quid

θαύδειν ἀπαραποδίστως καὶ ἀναναγκάστως· καὶ Κεφ. κδ'.
ἀναστάντες ἐφ' ἡσυχίας χασμᾶσθαι, καὶ τὸ
πρόσωπον ἀποπλύναι, εἶτα γράψαι καὶ ἀνα-
γνῶναι ἃ θέλουσιν· εἶτα φλυαρῆσαί τί ποτ', ἐ-
παινούμενοι ὑπὸ τῶν φίλων ὅ, τι ἂν λέγωσιν· εἶ-
τα εἰς περίπατον προελθόντες, καὶ ὀλίγα περι-
πατήσαντες λούσασθαι, εἶτα φαγεῖν, εἶτα κοιμη-
θῆναι· οἵαν δὴ κοίτην καθεύδειν τοὺς τοιούτους εἰ-
κός, τί ἄν τις λέγει; ἔξεστι γὰρ τεκμαίρεσθαι. f. λεγοι
Ἄγε, φέρε μοι καὶ σὺ τὴν σαυτοῦ διατριβὴν ἣν
ποθεῖς, ζηλωτὰ τῆς ἀληθείας καὶ Σωκράτους καὶ
Διογένους. Τί θέλεις ἐν Ἀθήναις ποιεῖν; Ταῦτα
αὐτά. Μή τι ἕτερα; Τί οὖν Στωϊκὸν σαυτὸν
εἶναι λέγεις; Εἶτα οἱ μὲν τῆς Ῥωμαίων πολιτεί-
ας καταψευδόμενοι, κολάζονται πικρῶς. τοὺς δ'
οὕτω μεγάλου καὶ σεμνοῦ καταψευδομένους πράγ-
ματος

quid aliud illi volunt, niſi citra impedimentum dormire, et ſurgere cùm libitum eſt; et cùm ſurrexerint, per otium oſcitare, et faciem abluere, poſtea ſcribere et legere quæ volunt; deinde nugari aliquid, ut laudetur ab amicis quicquid dixerint; deinde, cùm deambulatum progreſſi, et paulo poſt loti fuerint, capere cibum; mox in lectum ſe conferre, et eum quidem lectum qualem iſtis placere probabile eſt? nam quorſum attinet id dicere, quod quivis facile conjicere poteſt? Age, affer et tu mihi eam vitæ rationem quam expetis, ſectator veritatis et Socratis et Diogenis. Quid Athenis acturus es? Hæc eadem. Non alia? Quid ergò Stoicum te profiteris? Qui Romana civitate falsò gloriantur, acerbis ſuppliciis afficiuntur. qui autem rem tantam et tam præclaram falsò jactitant, num impuniti abibunt?

Κεφ. πδ'. ματος καὶ ὀνόματος, ἀθώους ἀπαλλάττεσθαι δεῖ; ἢ τοῦτό γε οὐ δυνατόν, ἀλλὰ νόμος θεῖος καὶ ἰσχυρὸς καὶ ἀναπόδραστος οὗτός ἐστιν, ὁ τὰς μεγίστας εἰσπράσσόμενος κολάσεις παρὰ τῶν τὰ μέγιστα ἁμαρτανόντων; Τί γὰρ λέγει; Ὁ προστποιούμενος τὰ μηδὲν πρὸς αὐτὸν, ἔστω ἀλαζών, ἔστω κενόδοξος· ὁ ἀπειθῶν τῇ θείᾳ διοικήσει, ἔστω ταπεινὸς, ἔστω δοῦλος, λυπείσθω, φθονείτω, ἐλεείτω, τὸ κεφάλαιον πάντων, δυστυχείτω, θρηνείτω. Τί οὖν; θέλεις με τὸν δεῖνα θεραπεύειν; ἐπὶ θύραις αὐτοῦ πορεύεσθαι; Εἰ τοῦτο χρεῖ λόγος, ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὑπὲρ τῶν συγγενῶν, ὑπὲρ ἀνθρώπων, διὰ τί μὴ ἀπέλθῃς; Ἀλλ' ἐπὶ μὲν τὰς τοῦ σκυτέως οὐκ αἰσχύνῃ πορευόμενος, ὅταν δέῃ ὑποδημάτων, οὐδ' ἐπὶ τὰς τοῦ κήπουρου, ὅταν θριδάκων· ἐπὶ δὲ τὰς τῶν πλουσίων, ὅταν τινὸς ὁμοίου δέῃ; Ναί· τὸν σκυτέα γὰρ οὐ θαυμάζω.

bunt? An verò id fieri non poteſt, ſed lex hæc divina, firma et inevitabilis eſt, quæ maximas pœnas delictis maximis irrogat? Quid enim ea dicit? Is qui ea ſibi arrogat, quæ ad ipſum nihil attinent, eſto arrogans, eſto ambitioſus: qui divinæ gubernationi non paret, eſto humilis, eſto ſervus, doleat, invideat, miſereſcat, et, quod extremum eſt omnium, ſit calamitoſus, ploret. Quid ergó? Vis iſtum à me coli? vis me fores ejus frequentare? Si ratio poſtulat, pro patria, pro cognatis, propter homines, cur non accedas? Cum non pudeat ſutoris tabernam ingredi cum calceis eſt opus, neque convenire holitorem cum opus eſt lactucis; cur divites accedere, cum ſimili quapiam re indiges, graveris? Recte: ſed ſutorem non admiror. Nec divitem

μάζω. Μηδὲ τὸν πλούσιον. Οὐδὲ τὸν κηπουρὸν κολακεύσω. Μηδὲ τὸν πλούσιον. Πῶς οὖν τύχω οὗ δέομαι; Ἐγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι ὡς τευξόμενος ἀπέρχου, οὐχὶ δὲ μόνον ἵνα πράξῃς τὸ σαυτῷ πρέπον; Τί οὖν ἔτι πορεύομαι; Ἵν' ἀπέλθῃς, ἵνα ἀποδεδωκὼς ἧς τὰ τοῦ πολίτου ἔργα, τὰ ἀδελφοῦ, τὰ φίλου. καὶ λοιπὸν μέμνησο, ὅτι πρὸς σκυτέα ἀφίξαι, πρὸς λαχανοπώλην, οὐδενὸς μεγάλου ἢ σεμνοῦ ἔχοντα τὴν ἐξουσίαν, κἂν αὐτὸ πολλοῦ πωλῇ. ὡς ἐπὶ τὰς θριδακας ἀπέρχῃ· ὀβολοῦ γάρ εἰσι, ταλάντου δ' οὐκ εἰσίν. Οὕτω κἀνταῦθα, τοῦ ἐπὶ θύραις ἐλθεῖν ἄξιον τὸ πρᾶγμα· ἔστω, ἀφίξομαι. τοῦ διαλεχθῆναι· οὕτως ἔστω, διαλεχθήσομαι. Ἀλλὰ καὶ τὴν χεῖρα δεῖ καταφιλῆσαι, καὶ θωπεῦσαι δι' ἐπαίνου. Ἄπαγε, ταλάντου ἐστίν· οὐ λυσιτελεῖ μοι, οὐδὲ τῇ πόλει, οὐδὲ τοῖς φίλοις, ἀπολέσαι καὶ Κεφ. κθ'.

vitem admirator. Non olitori adulor. Nec diviti adulator. Quo pacto ergo impetrabo quod peto? Num verò ego te abire jubeo, tanquam voti tantùm compotem futurum, non etiam eo animo ut dignitatem tuam tueare? Cur ergo abeam? Ut abeas, et munere civis, fratris, amici fungaris. denique ut memineris, te ad sutorem, ad olitorem venisse, qui nullius magnæ præclaræve rei potestatem habeat, quamvis eam magno vendat. tanquam ad emendas lactucas abis, quæ obolum valent, talentum non valent. Ita hic etiam, negotium tanti sit ut fores frequentes: esto, abibo. tanti sit ut colloquar: sic esto: colloquar. Sed et manus ejus deosculanda est, et laude aliqua conciliandus animus. Apage, talentum hîc est: nec mihi, nec Reipublicæ, nec amicis

Κεφ. κδ'. καὶ πολίτην ἀγαθὸν καὶ φίλον. Ἀλλὰ δόξης μὴ προτεθυμῆσθαι μὴ ἀνύσας. Πάλιν ἐπελάθου τίνος ἕνεκα ἐλήλυθας; Οὐκ οἶσθ' ὅτι ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς οὐδὲν ποιεῖ τοῦ δόξαι ἕνεκα, ἀλλὰ τοῦ πεπρᾶχθαι καλῶς; Τί οὖν ὄφελος αὐτῷ τοῦ πρᾶξαι καλῶς; Τί δ' ὄφελος τῷ γράφοντι τὸ Διίωνος ὄνομα, ὡς χρὴ γράφειν αὐτό; Τὸ γράψαι. Ἔπαθλον οὖν οὐδέν; Σὺ δὲ ζητεῖς ἆπαθλον ἀνδρὶ ἀγαθῷ μεῖζον, τοῦ καλὰ καὶ δίκαια πράττειν; Ἐν Ὀλυμπίᾳ δ' οὐ θέλεις ἄλλο οὐδέν, ἀλλ' ἀρκεῖν σοι δοκεῖ τὸ ἐστεφανῶσθαι Ὀλύμπια. Οὕτω σοι μικρὸν καὶ οὐδενὸς ἄξιον εἶναι φαίνεται, τὸ εἶναι καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ εὐδαίμονα; Πρὸς ταῦτα ὑπὸ Θεῶν εἰς τὴν πόλιν ταύτην εἰσηγμένος, καὶ ἤδη πρῶν ἀνδρὸς ἔργων ὀφείλων ἅπτεσθαι, τίτθας ἐπιποθεῖς καὶ μαζόν, καὶ κάμπτει σε καὶ ἀποθηλύνει κλαί-

expedit, perdidiſſe bonum civem et amicum. At re non confecta, videberis non adhibuiſſe diligentiam. Iterumne oblitus es, quâ causâ veneris? Neſcis virum bonum nihil facere, ut feciſſe videatur, ſed ut fungatur officio? Quem ergo fructum ex rectè factis capit? Quem verò fructum is qui Dionis nomen rectè ſcribit, capit? Ipſam ſcripturam. Præmium ergo nullum? Tu verò viro bono majus præmium quæris honeſtis et juſtis actionibus? In Olympiis nonne aliud nihil petis, ſed ſatis tibi videtur ſi victor coronere? Num parvum quid et rem nullius momenti judicas, eſſe virum bonum, juſtum et beatum? Ad hæc munera à Diis in urbem hanc introductus, cùm jam virilia munera tibi obeunda eſſent, tu nutrices et mammam deſi-

deras,

γελοίοντα γύναια μωρά; Οὕτως οὐδέποτε παύσῃ παιδίον ὢν πάντων; Οὐκ οἶσθ' ὅτι ὁ τὰ παιδίου ποιῶν, ὅσῳ πρεσβύτερος, τοσούτῳ γελοιότερος; Εἰς Ἀθήνας δ' οὐδένα ἑώρακας; Εἰς οἶκον αὐτοῦ φοιτῶν; Ἂν ἐβουλόμην. Καὶ ἐνθάδε τοῦτον θέλε ὁρᾶν, καὶ ὃν βούλει ὄψει· μόνον μὴ ταπεινῶς, μὴ μετ' ὀρέξεως ἢ ἐκκλίσεως, καὶ ἔστω τὰ σὰ καλῶς. Τοῦτο δ' οὐκ ἐν τῷ ἐλθεῖν ἐστὶν, οὐδ' ἐν τῷ ἐπὶ θύραις στῆναι, ἀλλ' ἔνδον ἐν τοῖς δόγμασιν· ὅταν τὰ ἐκτὸς καὶ ἀπροαίρετα τιμᾶσθαι ᾖς, καὶ μηδὲν αὐτῶν σὸν ἡγῇ, μόνα δ' ἐκεῖνα σά, τὸ κρῖναι καλῶς, τὸ ὑπολαβεῖν, τὸ ὁρμῆσαι, τὸ ὀρεχθῆναι, τὸ ἐκκλῖναι. Ποῦ ἔτι κολακείας τόπος; ποῦ ταπεινοφροσύνης; τί ἔτι πτοηθεὶς τὴν ἀταραξίαν τὴν ἐκεῖ; τί τοὺς συνήθεις τόπους; Ἐκδέξαι βραχύ, καὶ τούτους πάλιν Κεφ. κϛ'.

deras, téque inflectunt et effœminant ſtultæ mulierculæ ploratu ſuo? Ita nunquam deſines infans eſſe? Neſciſne, qui puerilia faciat, quo natu major, eo magis ridiculus? Athenis an vidiſti neminem? Domum ipſum viſens, quem volui. Etiam hîc illum videre velis; et quem volueris videbis: modo ne abjectè, ne cum appetitione aut averſatione: ita ſe res tuæ bene habebunt. Iſtud autem non in veniendo poſitum eſt, neque in ſtando ad januam, ſed intus, in decretis; ſi res externas et alieni juris deſpexeris, neque quicquam earum tuum eſſe duxeris, ſed iſta tantum ad te pertinere, ut recte judices, recte opinione, impetu, appetitione, averſatione utaris. Quis adulationi locus reliquus eſt? quis animi puſillitati? quid adhuc tranquillitatem iſtam requiris? quid conſueta loca? Expecta pauliſper et iſtos rur-

Κεφ. κδ'. λιν ἔξεις συνήθεις. εἶτα ἂν οὕτως ἀγεννῶς ἔχῃς, πάλιν καὶ τούτων ἀπαλλαττόμενος, κλαῦσε καὶ στένε. Πῶς οὖν γένωμαι φιλόστοργος; Ὡς γενναῖος, ὡς εὐτυχής. οὐδέποτε γὰρ χρεῖ ὁ λόγος ταπεινὸν εἶναι, οὐδὲ κατακλᾶσθαι, οὐδ' ἐξ ἄλλου κρέμασθαι, οὐδὲ μέμψασθαί ποτε Θεὸν ἢ ἄνθρωπον. Οὕτω μοι γίνου φιλόστοργος, ὡς ταῦτα τηρήσων. εἰ δὲ διὰ τὴν φιλοστοργίαν ταύτην, ἣν τινα ποτὲ καλεῖς φιλοστοργίαν, δοῦλος μέλλεις εἶναι καὶ ἄθλιος, οὐ λυσιτελεῖ φιλόστοργον εἶναι. Καὶ τί κωλύει φιλεῖν τινα ὡς θνητόν, ὡς ἀποδημητικόν; Ἡ Σωκράτης οὐκ ἐφίλει τοὺς παῖδας τοὺς ἑαυτοῦ; Ἀλλ' ὡς ἐλεύθερος, ὡς μεμνημένος ὅτι πρῶτον δεῖ Θεοῖς εἶναι φίλον. Διὰ τοῦτο οὐδὲν παρέβη τῶν πρεπόντων ἀνδρὶ ἀγαθῷ, οὔτ' ἀπολογούμενος, οὔθ' ὑποτιμώμενος· οὔτ' ἔτι πρόσθεν βουλεύων, ἢ στρατευόμενος. Ἡμεῖς δὲ

sus familiares habebis. deinde si tam degeneri sis animo, rursus istis relictis plora et geme. Qui ergo pius et meorum amans ero? Si generosus, si fortunatus. nulla enim ratio sinit, ut abjecto sis animo et fracto, aut ex aliis pendeas, aut unquam vel Deum vel hominem accuses. Sic mihi pius esto, tanquam hæc conservaturus. sin propter istam, quam quidem vocas pietatem, servus futurus es et miser, non expedit esse pium. Et quid prohibet, aliquem diligere ut mortalem, ut peregrinaturum? Num Socrates liberos suos non amabat? Sed ut liber, sed ut meminisset se in primis Dei amicum esse oportere. Quapropter nihil eorum quod bonum virum deceret neglexit, non defendendo se, non statuendâ sibi mulctâ; non ante hæc cùm Senator

δὲ πάσης προφάσεως πρὸς τὸ ἀγεννεῖς εἶναι ἀ- Κεφ. κδ'.
πορούμεν· οἱ μὲν διὰ παῖδα, οἱ δὲ διὰ μητέρα, ἄλλοι δὲ δι' ἀδελφούς. δι' οὐδένα δὲ προσήκει δυστυχεῖν, ἀλλὰ εὐτυχεῖν διὰ πάντας, μάλιστα δὲ διὰ τὸν Θεὸν, τὸν ἐπὶ τοῦτο ἡμᾶς κατασκευάσαντα. Ἄγε, Διογένης δ' οὐκ ἐφίλει οὐδένα, ὃς οὕτως ἥμερος ἦν καὶ φιλάνθρωπος, ὥστε ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῶν ἀνθρώπων τοσούτους πόνους καὶ ταλαιπωρίας τοῦ σώματος ἄσμενος ἀναδέχεσθαι; Ἀλλ' ἐφίλει. Πῶς; Ὡς τοῦ Διὸς διάκονον ἔδει, ἅμα μὲν κηδόμενος, ἅμα δ' ὡς τῷ Θεῷ ὑποτεταγμένος. Διὰ τοῦτο πᾶσα γῆ πατρὶς ἦν ἐκείνῳ μόνῳ, ἐξαίρετος δ' οὐδεμία· καὶ ἀλλοὺς, οὐκ ἐπόθει τὰς Ἀθήνας, οὐδὲ τοὺς ἐκεῖ συνήθεις καὶ φίλους, ἀλλ' αὐτοῖς τοῖς πειρατᾶς συνήθης ἐγίνετο, καὶ ἐπανορθοῦν ἐπειρᾶτο· καὶ πραθεὶς ὕστερον ἐν Κορίνθῳ διῆγεν οὕτως ὡς πρόσθεν

nator esset, et militaret. Nos vero causâ quâvis ad ignaviam abutimur; alii propter filium, alii propter matrem, alii propter fratres. enimvero propter neminem calamitosi esse debemus, sed felices propter omnes, maximè vero propter Deum, qui ad hoc nos instruxit. Age, an neminem amabat Diogenes, qui ea benignitate et humanitate fuit, ut propter publicum hominum bonum tot labores et ærumnas corporis ultro susciperet? Imò amabat. Quomodo? Ut Jovis ministrum decebat, simul illos curans, simul ut Deo subjectus. Quapropter huic soli omnis terra erat patria, eximia vero habitatio nulla: captus, non desideravit Athenas, nec illius loci familiares atque amicos; sed ipsis etiam piratis familiaris factus, eos corrigere studuit: deinde Corinthi

Κεφ. κδ'. θὲν ἐν Ἀθήναις καὶ εἰς Περρηβοὺς δ' ἂν ἀπελθὼν, ὡσαύτως εἶχεν. Οὕτως ἐλευθερία γίνεται· διατοῦτο ἔλεγεν, Ὅτι ἐξ οὗ μ' Ἀντισθένης ἠλευθέρωσεν, οὐκέτι ἐδούλευσα. Πῶς ἠλευθέρωσεν; Ἄκουε τί λέγει· Ἐδίδαξέ με τὰ ἐμὰ, καὶ τὰ οὐκ ἐμά. κτῆσις οὐκ ἐμή· συγγενεῖς, οἰκεῖοι, φίλοι, φήμη, συνήθεις τόποι, διατριβὴ, πάντα ταῦτα ἀλλότρια. Σὸν οὖν τί; Χρῆσις φαντασιῶν. Ταύτην ἔδειξέ μοι ὅτι ἀκώλυτον ἔχω, ἀναναγκαστον, οὐδεὶς ἐμποδίσαι δύναται, οὐδεὶς βιάσασθαι ἄλλως χρήσασθαι ἢ ὡς θέλω. Τίς οὖν ἔτι ἔχει μου ἐξουσίαν; Φίλιππος, ἢ Ἀλέξανδρος, ἢ Περδίκκας, ἢ ὁ μέγας βασιλεύς; Πόθεν αὐτοῖς; Τὸν γὰρ ὑπ' ἀνθρώπου μέλλοντα ἡττᾶσθαι, πολὺ πρότερον ὑπὸ τῶν πραγμάτων δεῖ ἡττᾶσθαι. Οὗ τινος οὖν οὐχ ἡδονὴ κρείττων ἐστὶν

thi venditus, ita ibi ſe geſſit ut antehac Athenis: quòd ſi ad Perrhœbos veniſſet, eodem modo fuiſſet affectus. Sic paratur libertas: eâque de cauſa dicebat, Ex quo me Antiſthenes in libertatem aſſeruit, ſervire deſii. Quomodo aſſeruit? Audi quid dicat; Docuit me quæ mea eſſent, quæ non mea. res familiaris non eſt mea: cognati, propinqui, amici, fama, conſueta loca, colloquia, omnia hæc aliena ſunt. Quid ergò tuum? Uſus viſorum. Hunc mihi oſtendit me nulli impedimento aut violentiæ obnoxium habere, neminem impedire poſſe, neminem adigere ut aliter ac velim utar. Quis ergo adhuc poteſtatem in me habet? Philippus, aut Alexander, aut Perdiccas, aut rex Perſarum? Unde iſtis illa poteſtas? Nam qui hominibus ſuccubiturus eſt, eum multò ante rebus ipſis ſuccubuiſſe oportet. Qui

ergo

ἔστιν, οὐ πόνος, οὐ δόξα, οὐ πλοῦτός, δύναται Κεφ. κδ'.
δ' ὅταν αὐτῷ δόξῃ, τὸ σωμάτιον ὅλον προσπτύσας τινὶ ἀπελθεῖν, τίνος ἔτι οὗτος δοῦλός ἐστιν; τίνι ὑποτέτακται; Εἰ δ' ἡδέως ἐν Ἀθήναις ἔζη, καὶ ἥπτητο ταύτης τῆς διατριβῆς, ἐπὶ παντὶ ἂν ἦν τὰ ἐκείνου πράγματα· ὁ ἰσχυρότερος ἀύριος ἂν ἦν λυπῆσαι αὐτόν. Πῶς ἂν δοκῇς τοὺς πειρατὰς ἐκολάκευεν, ἵν' αὐτὸν Ἀθηναίων τινὶ πωλήσωσιν; ἵν' ἴδῃ ποτὲ τὸν Πειραιᾶ καὶ καλὸν, καὶ τὰ μακρὰ τείχη, καὶ τὴν ἀκρόπολιν; Τίς οὖν ἔφης; Ἀνδράποδον; δοῦλος καὶ ταπεινός; Καὶ τί σοι ὄφελος; Οὔ, ἀλλ' ἐλεύθερος. Δεῖξον, πῶς ἐλεύθερος. Ἰδοὺ ἐπείληπταί σου τίς ποτε οὗτος, ὁ ἐξάγων σε ἀπὸ τῆς συνήθους σοι διατριβῆς, καὶ λέγει, Δοῦλος ἐμὸς εἶ· ἐπ' ἐμοὶ γὰρ ἔστι κωλύσαι σε διάγειν ὡς θέλεις, ἐπ' ἐμοὶ τὸ ἀνεῖ-

ναί

ergo à voluptate non vincitur, non à labore, non à gloria, non à pecuniæ cupiditate, qui, cùm ipsi visum fuerit, corpus ipsum conspuit et discedit, cujus adhuc servus est? cui obnoxius? Sed si libenter vixisset Athenis, et istis congressibus fuisset addictus, res illius in cujusvis potestate fuissent; robustior jus lædendi ejus habuisset. Quomodo censes eum piratis fuisse adulaturum, ut Athenienſi alicui ab eis venderetur? ut aliquando Piræeum illum elegantem videret, et longa mœnia, et arcem? Quomodo videres? Ut mancipium, ut servus, ut humilis et abjectus. Quem inde fructum caperes? Imo ut ingenuus. Ostende quomodo ingenuus. Ecce prehendit te nescio quis, qui tibi à consuetis congressibus abstracto dicat, Servus meus es: nam penes me est te prohibere quo minus arbitratu tuo vivas, penes me

est

Κεφ. κδ'. ναί σε, τὸ ταπεινοῦν· ὅταν θέλω, πάλιν ἐυφραίνῃ, καὶ μετέωρος πορεύῃ εἰς Ἀθήνας. Τί λέγεις πρὸς τοῦτον τὸν δουλαγωγοῦντά σε; ποῖον αὐτῷ καρπιστὴν δίδως; ἢ οὐδ' ὅλως ἀντιβλέπεις; ἀλλ' ἀφεὶς τοὺς πολλοὺς λόγους, ἱκετεύεις ἵνα ἀφεθῇς; Ἄνθρωπε, εἰς φυλακὴν σε δεῖ χαίροντα ἀπιέναι, σπεύδοντα, φθάνοντα τοὺς ἀπάγοντας. Εἶτά μοι σὺ μὲν ἐν Ῥώμῃ διάγειν ὀκνεῖς, τὴν Ἑλλάδα ποθεῖς; ὅταν δ' ἀποθνήσκειν δέῃ, καὶ τότε μέλλεις ἡμῶν κατακλαίειν, ὅτι τὰς Ἀθήνας οὐ μέλλεις βλέπειν, καὶ ἐν Λυκείῳ οὐ περιπατήσεις; Ἐπὶ τούτῳ ἀπεδήμησας; τούτου ἕνεκα ἐζήτησάς τινι συμβαλεῖν, ἵν' ὠφεληθῇς ὑπ' αὐτοῦ; Ποίαν ὠφέλειαν; Συλλογισμοὺς ἵν' ἀπαλύσῃς ἐκτικώτερον, ἢ ἐφοδεύσῃς ὑποθετικούς; Καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἀδελφὸν ἀπέλιπες, πατρίδα, φίλους,

est te et indulgentius habere et premere: cum volo rursus exhilararis, et spe exsultans Athenas proficiscaris. Quid dicis huic te servitute opprimenti? qualem ei assertorem opponis? an ne intueri quidem illum audes? sed multis illis disputationibus omissis, supplicas ut dimittaris? Homo, hilarem te in custodiam ire decet, festinantem, antevertentem lictores. Itane tu Romæ degere recusas, Græciamque desideras? et cùm moriendum erit, tum quoque nobis opploraturus es, te Athenas visurum non esse, et in Lyceo non deambulaturum? Eane de causa peregrinatus es? propterea ne quendam conveniisti, ut ab eo juvareris? Qua in re? In syllogismis expeditius resolvendis, aut hypotheticis tractandis? Ideone fratrem reliquisti, patriam, amicos, propinquos, ut istis cognitis domum redires? Ergo non con-

stantiæ

λους, οἰκείους, ἵνα ταῦτα μαθὼν ἐπανέλθῃς; Κεφ. κθ'.
Ὥστ' οὐχ ὑπὲρ εὐσταθείας ἀπεδήμεις, οὐχ ὑπὲρ ἀταραξίας, οὐχ ἵν' ἀβλαβὴς γενόμενος μηκέτι μηδένα μέμφῃ, μηδενὶ ἐγκαλῇς, μηδείς σε ἀδικῇ, καὶ οὕτω τὰς σχέσεις ἀποσώζῃς ἀπαραποδίστως; Καλὴν ἐστείλω ταύτην τὴν ἐμπορίαν, συλλογισμοὺς καὶ μεταπίπτοντας καὶ ὑποθετικούς. Κἂν σοι φανῇ, ἐν τῇ ἀγορᾷ καθίσας προγραψον, ὡς οἱ φαρμακοπῶλαι. Οὐκ ἀρνήσῃ καὶ ὅσα ἔμαθες εἰδέναι, ἵνα μὴ διαβάλῃς τὰ θεωρήματα ὡς ἄχρηστα; Τί σοι κακὸν ἐποίησε φιλοσοφία; τί σε ἠδίκησε Χρύσιππος, ἵν' αὐτοῦ τοὺς πόνους ἔργῳ αὐτὸς ἀχρήστους ἐξελέγχῃς; οὐκ ἤρκει σοι τὰ ἐκεῖ κακά; ὅσα εἶχες αἴτια τοῦ λυπεῖσθαι καὶ πενθεῖν, εἰ καὶ μὴ ἀπεδήμησας; ἀλλὰ πλείω προσέλαβες. Κἂν ἄλλους πάλιν ἔχῃς συνή-

stantiæ causâ, non propter animi tranquillitatem peregre profectus es; non ut extra omnem fortunæ aleam positus, posthac neminem accusares, neminem reprehenderes, nemo te læderet, atque ita relationes tuas citra impedimentum tuereris? Egregiam verò mercaturam feciſti, tanto mari emenſo, ſyllogiſmos et μεταπίπτοντας et hypotheticos reportando. Quòd ſi viſum tibi fuerit, in foro ſedens iſta proſcribito, quemadmodum pharmacopolæ. non negabis etiam ea quæ didiciſti te nôſſe, ne præcepta tanquam inutilia damnes. Quid mali tibi dedit philoſophia? quâ te injuriâ Chryſippus affecit, ut ejus diſputationes ipſo facto tuo inutiles eſſe demonſtrares? non ſatis malorum domi tibi erat? quot cauſæ dolendi et lugendi tibi fuiſſent, etiamſi peregrinatus non eſſes? ſed tu plures adjeciſti. Quòd ſi

Κεφ. κδ'. συνήθεις καὶ φίλους, ἕξεις πλείονα τοῦ ὀιμώζειν αἴτια· κἂν πρὸς ἄλλην χώραν προσπαθῇς. Τί οὖν ζῇς, ἵνα λύπας ἄλλας ἐπ' ἄλλαις περιβάλλῃ, δι' ἃς ἀτυχεῖς; Εἶτά μοι καλεῖς τοῦτο φιλοστοργίαν; Ποίαν, ἄνθρωπε, φιλοστοργίαν; Εἰ ἀγαθόν ἐστιν, οὐδενὸς κακοῦ αἴτιον γίνεται· εἰ κακόν ἐστιν, οὐδέν μοι καὶ αὐτῇ. Ἐγὼ πρὸς τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐμαυτοῦ πέφυκα, πρὸς κακὰ οὐ πέφυκα. Τίς οὖν ἡ πρὸς τοῦτο ἄσκησις; Πρῶτον μέν, ἡ ἀνωτάτω καὶ κυριωτάτη, καὶ εὐθὺς ὥσπερ ἐν πύλαις, ὅταν τινὶ προσπάσχῃς, ὡς οὐδενὶ τῶν ἀναφαιρέτων, Ἀλλὰ τίνι; Τοιούτῳ γένει, οἷόν ἐστι χύτρα, οἷον ὑάλινον ποτήριον· ἵν' ὅταν καταγῇ, μεμνημένος μὴ ταραχθῇς. Οὕτω καὶ ἐνθάδε· ἐὰν παιδίον σαυτοῦ καταφιλῇς, ἐὰν ἀδελφόν, ἐὰν φίλον, μηδέποτε ἐπιδῷς τὴν φαντασίαν

alios familiares atque amicos aſciveris, plures tibi plorandi cauſæ erunt: item ſi alia regione delectatus fueris. Quid ergò vivis, alias atque alias moleſtias cumulando, propter quas ſis miſer? Iſtam tu mihi pietatem vocas? Quam pietatem? Si bona eſt, nullius mali cauſa eſt; ſin mala, nihil cum ea rei mihi ſit. Ego ad bona mea tuenda natus ſum; ad mala non ſum natus. Quæ ergò ad hæc exercitatio requiritur? Primùm, ſumma et principalis, et ſtatim velut in foribus, ut nullâ re afficiaris, quæ tibi eripi poſſit. Quam rem velis? Ejuſmodi, ut fictilis olla, aut vitreum poculum; ut eo confracto memineris perturbatione vacandum eſſe. Ita et hîc res ſeſe habet: ſi filiolum tuum deoſcularis, ſi fratrem, ſi amicum, nequaquam omnino te viſo dedas, neque voluptatem illam eo progredi ſinas quo

ipſa

τασίαν εἰς ἅπαν, μηδὲ τὴν διαίχυσιν ἐάσῃς προελθεῖν ἐφόσον αὐτὴ θέλει· ἀλλ' ἀντίσπασον, κώλυσον, οἷον οἱ τοῖς θριαμβεύουσιν ἐφεστῶτες ὄπισθεν, καὶ ὑπομιμνήσκοντες ὅτι ἄνθρωποι εἰσί. Τοιοῦτόν τι καὶ σὺ ὑπομίμνησκε σεαυτόν· ὅτι θνητὸν φιλεῖς, οὐδὲν τῶν σεαυτοῦ φιλεῖς· ἐπὶ τοῦ παρόντος σοι δέδοται, οὐκ ἀναφαίρετον, οὐδ' εἰσάπαν, ἀλλ' ὡς σῦκον, ὡς σταφυλὴ, τῇ τεταγμένῃ ὥρᾳ τοῦ ἔτους· ἂν δὲ χειμῶνος ἐπιποθῇς, μωρὸς εἶ. Οὕτω καὶ τὸν υἱὸν ἢ τὸν φίλον τότε ποθῇς, ὅτε οὐ δέδοταί σοι, ἴσθι ὅτι χειμῶνος σῦκον ἐπιποθεῖς. Οἷον γάρ ἐστι χειμὼν πρὸς σῦκον, τοιοῦτόν ἐστι πᾶσα ἡ ἀπὸ τῶν ὅλων περίστασις πρὸς τὰ κατ' αὐτὴν ἀναιρούμενα. Καὶ λοιπὸν, ἐν αὐτοῖς οἷς χαίρεις, τινὶ τὰς ἐναντίας φαντασίας σαυτῷ πρόσβαλε. Τί κακόν ἐστι, μεταξὺ καταφιλοῦντα τὸ παιδίον, ἐπιψελλίζοντα Κεφ. κθ'.

ipsa volet; sed retrahito, prohibeto, velut ii qui triumphantibus à tergo assistunt, eosque mortalitatis ipsorum commonefaciunt. Tale aliquid et ipse tibi subjicito; te diligere mortalem, nihil eorum diligere quæ tua sint: data tibi esse in præsentia, eripi posse, non perpetuo concessa esse, sed ut ficum, ut uvam stato anni tempore, quas si sub brumam desideres, stultus fueris. Eodem modo, si filium aut amicum eo tempore desiderâris, quo tibi datus non est, scito te in bruma desiderare ficum. Qualis enim est hyemis et ficûs ratio, talis etiam est nullius non casus qui in rerum universitate evenit, erga ea quæ in illâ tolluntur. Alterum est, ut si qua re gaudes, contraria visa tibi proponas. Quid mali in eo est, si inter deosculandum puerum balbâ voce

Κεφ. ιδ'. λίζοντα λέγειν, Αὔριον ἀποθανῇ τῷ φίλῳ ὡσαύτως, Αὔριον ἀποδημήσεις, ἢ σὺ ἢ ἐγώ, καὶ οὐκέτι ὀψόμεθα ἀλλήλους; Ἀλλὰ δύσφημά ἐστι ταῦτα. Καὶ γὰρ τῶν ἐπαοιδῶν ἔνια· ἀλλ' ὅτι ὠφελοῦσιν, οὐκ ἐπιστρέφομαι, μόνον ὠφελείτω. Σὺ δὲ δύσφημα καλεῖς ἄλλα, ἢ τὰ κακοῦ τινος σημαντικά; δύσφημόν ἐστι δειλία, δύσφημον ἀγέννεια, πένθος, λύπη, ἀναισχυντία. Ταῦτα τὰ ὀνόματα δύσφημά ἐστι. Καίτοι γε οὐδὲ ταῦτα ὀκνεῖν δεῖ φθέγγεσθαι, ὑπὲρ φυλακῆς τῶν πραγμάτων. Δύσφημον δέ μοι λέγεις ὄνομα φυσικοῦ τινος πράγματος σημαντικόν; Λέγε δύσφημον εἶναι καὶ τὸ θερισθῆναι τοὺς στάχυας· ἀπώλειαν γὰρ σημαίνει τῶν σταχύων, ἀλλ' οὐ τοῦ κόσμου. Λέγε δύσφημον καὶ τὸ φυλλορροεῖν, καὶ τὸ ἰσχάδα γίνεσθαι ἀντὶ σύκου, καὶ ἀσταφίδας

dicas, Cras morieris; amico itidem, Cras peregrè abibis vel tu vel ego, neque alter alterum posthac visurus est? At mali ominis ista sunt. Etiam incantamenta quædam ejusmodi sunt: sed quia juvant, non curo, modo juvent. Tu verò ominosa nunquid alia vocas, nisi ea quæ aliquid mali significant? Ominosa est ignavia, ominosus est degener animus, luctus, dolor, impudentia. Hæc nomina ominosa sunt. Tamen ne ab his quidem nominandis est abhorrendum, modò res ipsæ caveantur. Tu verò ominosam mihi vocem dicis, quæ rem aliquam naturalem declarat? Dic ominosum esse, etiam demeti spicas: interitum enim spicarum significat, non mundi. Ominosum dic foliorum quoque defluxum, et caricam è ficu, et aridas uvas è botro fieri; nam hæc omnia ex iis quæ antea fuerant, in alia mu-

φίδας ἐκ τῆς σταφυλῆς· πάντα γὰρ ταῦτα τῶν προτέρων εἰσὶν εἰς ἕτερα μεταβολαί· οὐκ ἀπώλεια, ἀλλὰ τεταγμένη τις οἰκονομία καὶ διοίκησις. Τοιοῦτόν ἐστιν ἀποδημία, καὶ μεταβολὴ μικρά· τοῦτο θάνατος, μεταβολὴ μείζων, οὐκ ἐκ τοῦ νῦν ὄντος εἰς τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' εἰς τὸ νῦν μὴ ὄν. Οὐκέτι οὖν ἔσομαι; Ἔσῃ· ἀλλ' ἄλλό τι, οὗ νῦν ὁ κόσμος χρείαν οὐκ ἔχει. καὶ γὰρ σὺ ἐγένου οὐχ ὅτε σὺ ἠθέλησας, ἀλλ' ὅτε ὁ κόσμος χρείαν ἔσχε. Διὰ τοῦτο ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς μεμνημένος τίς τ' ἐστὶ, καὶ πόθεν ἐλήλυθε, καὶ ὑπὸ τίνος γέγονε, πρὸς μόνῳ τούτῳ ἐστὶ, πῶς τὴν αὑτοῦ χώραν ἐκπληρώσῃ εὐτάκτως καὶ εὐπειθῶς τῷ Θεῷ. Ἔτι μ' εἶναι θέλεις; Ὡς ἐλεύθερος, ὡς γενναῖος, ὡς σὺ ἠθέλησας. Σὺ γάρ με ἀκώλυτον ἐποίησας ἐν τοῖς ἐμοῖς. Ἀλλ' οὐκέτι μου Κεφ. κα'.

mutantur: non internecio iſta eſt, ſed certa quædam diſpenſatio atque adminiſtratio. Hujuſmodi res eſt peregrinatio; abſentia, et parva quædam mutatio. hujuſmodi mors; mutatio major, non ex eo quod nunc eſt in id quod non eſt; ſed in id quod nunc non eſt. Non amplius igitur ero? Eris: ſed aliud quiddam, quo nunc mundus non indiget. Nam tu et natus es, non cùm ipſe voluiſti, ſed cùm mundo te opus fuit. Quocirca vir bonus et ſapiens, memor quis ſit, et unde venerit, et à quo factus ſit: in eo ſolo elaborat, quo pacto ſuam ſtationem ritè tueatur, Deóque ſuam probet obedientiam. Vis me diutiùs eſſe? Ero ut liber, ut generoſus, ut voluiſti. Tu enim ità me feciſti, ut prohiberi non poſſem in rebus meis. At me non amplius eges? Bene tibi ſit: etiam ad hoc tempus propter te manſi;

Κεφ. κδ'. μου χρείαν ἔχεις; Καλῶς σοι γένοιτο· καὶ μέχρι νῦν δι' ἐμὲ ἔμενον, δι' ἄλλον οὐδένα· καὶ νῦν σοι πειθόμενος ἀπέρχομαι. Πῶς ἀπέρχῃ; Πάλιν ὡς σὺ ἠθέλησας, ὡς ἐλεύθερος, ὡς ὑπηρέτης σός, ὡς ἠσθημένος σου τῶν προσταγμάτων καὶ ἀπαγορευμάτων. Μέχρι δ' ἂν οὗ διατρίβω ἐν τοῖς σοῖς, τίνα με θέλεις εἶναι; ἄρχοντα, ἢ ἰδιώτην; βουλευτὴν, ἢ δημότην; στρατιώτην, ἢ στρατηγόν; παιδευτὴν, Ἢ οἰκοδεσπότην; ἣν ἂν χώραν καὶ τάξιν ἐγχειρίσῃς, ὡς λέγει ὁ Σωκράτης, μυριάκις ἀποθανοῦμαι πρότερον, ἢ ταύτην ἐγκαταλείψω. Ποῦ δέ μ' εἶναι θέλεις; ἐν Ῥώμῃ, ἢ ἐν Ἀθήναις, ἢ ἐν Θήβαις, ἢ ἐν Γυάροις; Μόνον ἐκεῖ μου μέμνησο. Ἂν μ' ἐκεῖ πέμπῃς, ὅπου κατὰ φύσιν διεξαγωγὴ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπων, οὐ σοὶ ἀπελθὼν ἔξειμι, ἀλλ' ὡς σοῦ μοι σημαίνοντος τὸ ἀνακλητικόν· οὐκ ἀπολείπω σε (μὴ

si; propter alium neminem: et hunc ut tibi paream discedo. Quomodo discedis? Quemadmodum tu voluisti; ut liber, ut minister tuus, ut mandatorum tuorum intelligens, et interdictorum. Dum verò in tuis negotiis versor, quem me esse vis? principem, an privatum? senatorem, an plebeium? militem, an ducem? ludimagistrum, an patremfamilias? Quem mihi locum et stationem mandâris, ut ait Socrates, millies potius mortem oppetam, quàm eam ut relinquam. Ubi autem esse me vis? Romæ an Athenis? Thebis, an in Gyaris? Tantum illic mei memento. Si eò me miseris, ubi homines secundùm naturam vivere nequeunt, non contra imperium tuum discedam, sed tanquam te receptui mihi canente: non te deseram (absit hoc) sed ani-

(μὴ γένοιτο) ἀλλ' αἰσθάνομαι, ὅτι μου χρείαν οὐκ ἔχεις. ἂν δὲ δίδωται κατὰ φύσιν διεξαγωγή, οὐ ζητήσω ἄλλον ἢ ἐν ᾧ εἰμί, ἢ ἄλλους ἀνθρώπους, ἢ μεθ' ὧν εἰμί. Ταῦτα νυκτός, ταῦτα ἡμέρας πρόχειρα ἔστω· ταῦτα γράφειν, ταῦτα ἀναγινώσκειν· περὶ τούτων τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, αὐτὸν πρὸς αὑτόν, πρὸς ἕτερον· Μή τι ἔχεις μοι πρὸς τοῦτο βοηθῆσαι; Καὶ πάλιν ἄλλῳ ἐλθεῖν καὶ ἄλλῳ. Εἶτα ἂν τι γίνηται τῶν λεγομένων ἀβουλήτων, εὐθὺς ἐκεῖνο πρῶτον ἐπικουφίσει σε, ὅτι οὐκ ἀπροσδόκητον. Μέγα γὰρ ἐπὶ πάντων τὸ, Ἤδειν θνητὸν γεγεννηκώς. Οὕτω γὰρ ἐρεῖς καὶ σύ, ὅτι ἤδειν θνητὸς ὤν, ἤδειν ἀποθνητικὸς ὤν, ἤδειν ἐκβλητος ὤν, ἤδειν εἰς φυλακὴν ἀπότακτος ὤν. Εἶτ' ἂν ἐπιστρέψῃ κατὰ σαυτὸν, καὶ ζητήσῃς τὴν χώραν ἐξ ἧς ἐστι τὸ συμ- Κεφ. κδ'.

βεβηκὸς,

animadverto tibi operâ meâ non esse opus. Sin naturæ congruens vitæ ratio contigerit, alium locum, præter eum in quo sum, non quæram; non alios homines, nisi eos cum quibus sum. Hæc noctu, hæc interdiu in promptu esse debent; hæc scribenda, hæc legenda; de his verba facienda sunt cuique et secum, et apud alios. Nunquid in hoc juvare me ppotes? Et rursus alius atque alius conveniendus. Postea si quid eorum quæ præter voluntatem dicuntur, acciderit, statim illud primum te sublevabit, quod inexspectatum non fuit. Magnum enim illud omnibus in rebus est, *Nôram me genuisse mortalem.* Sic enim dices et tu, Nôram me mortalem esse, nôram peregrinari posse, nôram ejici posse, nôram includi carcere posse. Postea si ad teipsum conversus fueris, et locum, è quo eventus ille

est,

Κεφ. κδ'. βεβηκὸς, εὐθὺς ἀναμνησθήσῃ, ὅτι ἐκ τῆς τῶν ἀπροαιρέτων, τῶν οὐκ ἐμῶν. Τί οὖν πρὸς ἐμέ; Εἶτα τὸ κυριώτατον, Τίς δ' αὐτὸ καὶ ἐπιτέτομφεν; Ὁ ἡγεμών, ἢ ὁ στρατηγὸς, ἡ πόλις, ὁ τῆς πόλεως νόμος. Δὸς οὖν αὐτό· δεῖ γάρ με ἀεὶ τῷ νόμῳ πείθεσθαι ἐν πάντι. Εἶθ' ὅταν σε ἡ φαντασία φάκνῃ (τοῦτο γὰρ οὐκ ἐπὶ σοὶ) ἀναμάχου τῷ λόγῳ, καταγωνίζου αὐτήν· μὴ ἐάσῃς ἐνισχύειν, μηδὲ προάγειν ἐπὶ τὰ ἑξῆς, ἀναπλάσσουσαν ὅσα θέλει, καὶ ὡς θέλει. Ἂν ἐν Γυάροις ᾖς, μὴ ἀνάπλασσε τὴν ἐν Ῥώμῃ διατριβὴν, καὶ ὅσαι ἡδοναὶ ἦσαν ἐκεῖ διάγοντι, καὶ ὅσαι γένοιντ' ἂν ἐπανελθόντι· ἀλλ' ἐκεῖ τέτασο, ὅπως δεῖ τὸν ἐν Γυάροις διάγοντα. Ἐν Γυάροις ἐρρωμένως διάγειν. Κἂν ἐν Ῥώμῃ ᾖς, μὴ ἀνάπλασσε τὴν ἐν Ἀθήναις διατριβὴν, ἀλλὰ περὶ μονῆς

est, quæsieris, statim recordabere, fuisse ex iis quæ nostri arbitrii non sunt, quæ nostra non sunt. Quid ergò ad me? Deinde summum etiam illud adjungendum est, Quisnam istud immisit? Dux, Prætor, Respublica, lex civitatis. Da ergò illud: oportet enim me semper legi parere in omnibus rebus. Postea cùm te visum momorderit (istud enim in potestate tua non est) ratione pugnam redintegra, debellato illud: ne sinas invalescere, et ad sequentia progredi, ut comminiscatur quæ volet, et ut volet. Cùm Gyaris fueris, noli comminisci Romanam rationem, et quàm multæ voluptates illîc degenti fuerint; quantæ esse possint reverso: sed illic ita attentus atque affectus esto, ut eum decet qui in Gyaris vivit. Gyaris fortiter vivendum est. Romæ cùm fueris, noli tibi fingere vitæ rationem Athenienſem;

μονῆς τῆς ἐκεῖ μελέτα. Εἶτ' ἀντὶ τῶν ἄλλων Κεφ. κδ'.
ἁπασῶν διαχύσεων ἐκείνην ἀντείσαγε τὴν ἀπὸ
τοῦ παρακολουθεῖν ὅτι πείθῃ τῷ Θεῷ, ὅτι οὐ
λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ τὰ τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἐκ-
τελεῖς. Οἷον γάρ ἐστιν, αὐτὸν αὑτῷ δύνασθαι
εἰπεῖν, Νῦν ἃ ἂν οἱ ἄλλοι ἐν ταῖς σχολαῖς σεμ-
νολογῶσι, καὶ παραδοξολογεῖν δοκῶσι, ταῦτα ἐ-
γὼ ἐπιτελῶ· κἀκεῖνοι καθήμενοι τὰς ἐμὰς ἀρε-
τὰς ἐξηγοῦνται, καὶ περὶ ἐμοῦ ζητοῦσι, καὶ ἐμὲ
ὑμνοῦσι· καὶ τούτου με ὁ Ζεὺς αὐτὸν παρ' ἐ-
μαυτοῦ λαβεῖν ἀπόδειξιν ἠθέλησε, καὶ αὐτὸς δὲ
γνῶναι εἰ ἔχει στρατιώτην οἷον δεῖ, πολίτην οἷον
δεῖ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις προάγειν με μάρ-
τυρα τῶν ἀπροαιρέτων. Ἴδετε ὅτι εἰκῇ φοβεῖσθε, λ. f. ἃ φοβεῖσθε.
μάτην ἐπιθυμεῖτε ὧν ἐπιθυμεῖτε· τὰ ἀγαθὰ ἔξω
μὴ ζητεῖτε, ἐν ἑαυτοῖς ζητεῖτε· εἰ δὲ μή, οὐχ
εὑρή-

enſem; ſed id commentare, quomodo Romæ ſis manſurus. Deinde loco delectationum illarum omnium hanc ſubſtitue, quòd intelligis te obtemperare Deo; te non verbo, ſed re ipsâ boni et ſapientis viri officio fungi. Quanti enim eſt poſſe tibi ipſi dicere, Nunc quæ cæteri in ſcholis magnificè loquantur, et contra quam vulgi ferat opinio dicere videantur, ea ego re ipsâ præſto; atque illi ſedentes meas virtutes explicant, et de me diſputant, et me celebrant: harúmque rerum Jupiter illum à me petere probationem voluit, atque etiam ipſe cognoſcere, an legitimum habeat militem, an bonum civem, méque cæteris hominibus exemplum proponere rerum externarum: Videtis vos ſine cauſa timere: fruſtrà deſiderare ea quæ deſideratis: bona foris ne quærite, ſed quærite in vobis ipſis; aliòqui non

Κεφ. κδ'. εὑρήσετε. Ἐπὶ τούτοις με νῦν μὲν ἐνταῦθα ἄγει, νῦν δ' ἐκεῖ πέμπει, πένητα δείκνυσι τοῖς ἀνθρώποις, δίχα ἀρχῆς, νοσοῦντα, εἰς Γύαρα πέμπει, εἰς δεσμωτήριον εἰσάγει· οὐ μισῶν· μὴ γένοιτο· τίς δὲ μισεῖ τὸν ἄριστον τῶν ὑπηρετῶν τῶν ἑαυτοῦ; οὐδ' ἀμελῶν· ὅς γε οὐδὲ τῶν μικροτάτων τινὸς ἀμελεῖ· ἀλλὰ γυμνάζων, καὶ μάρτυρι πρὸς τοὺς ἄλλους χρώμενος. Εἰς τοιαύτην ὑπηρεσίαν κατατεταγμένος, ἔτι φροντίζω τοῦ εἰμὶ, ἢ μετὰ τίνων, ἢ τί περὶ ἐμοῦ λέγουσιν; οὐχὶ δ' ὅλος πρὸς τὸν Θεὸν τέταμαι, καὶ τὰς ἐκείνου ἐντολὰς, καὶ τὰ προστάγματα; Ταῦτα ἔχων ἀεὶ ἐν χερσὶ, καὶ τρίβων αὐτὸς παρὰ σαυτῷ, καὶ πρόχειρα ποιῶν, οὐδέποτε δεήσῃ τοῦ παραμυθουμένου, τοῦ ἐπιῤῥωννύντος. Καὶ γὰρ αἰσχρὸν, οὐ τὸ φαγεῖν μὴ ἔχειν· ἀλλὰ τὸ λόγον μὴ ἔχειν ἀρκοῦντα

invenietis. His de causis me nunc huc ducit, nunc aliò mittit, pauperem ostendit hominibus, sine imperio, ægrotantem, in Gyara mittit, in carcerem conjicit. non ex odio, absit: quis enim ministrum suum optimum oderit? neque ex negligentia; quippe qui ne minutissima quidem negligat: sed exercendi mei causâ, et per me testificandi cæteris. Ad hoc ministerium destinatus, curo adhuc, ubi sim aut cum quibus, aut quid de me dicant? nonne totus me intendo in Deum, inque ejus præcepta atque jussa? Cum hæc perpetuo in manibus habeam, eaque semper ipse mecum tractem, et ad usum conferam, nunquam eo erit opus qui consoletur, qui confirmet. Neque enim turpe est, me non habere quod edam; sed non esse præditum ratione, quæ ad pellendum omnem timorem et molestiam

sufficiat.

τὰ πρὸς ἀφοβίαν, πρὸς ἀλυπίαν. Ἂν δ' ἅπαξ περιποιήσῃ τὸ ἄλυπον καὶ ἄφοβον, ἔτι σοι τύραννος ἔσται τις, ἢ δορυφόρος, ἢ Καισαριανοί; ἢ ὀρδινατίων δήξεταί σε, ἢ οἱ ἐπιθύοντες ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ἐπὶ τοῖς ὀπτικίοις, τὸν τηλικαύτην ἀρχὴν παρὰ τοῦ Διὸς εἰληφότα; Μόνον μὴ πόμπευε αὐτήν, μηδ' ἀλαζονεύου ἐπ' αὐτῇ. ἀλλ' ἔργῳ δείκνυε, κἂν μηδεὶς αἰσθάνηται, ἀρκοῦ αὐτὸς ὑγιαίνων καὶ εὐδαιμονῶν. Κεφ. κε'.

ΚΕΦ. κε.

Πρὸς τοὺς ἀποπίπτοντας ὧν προέθεντο.

Σκέψαι ὧν προέθου ἀρχόμενος, τίνων μὲν ἐκράτησας, τίνων δ' οὔ, καὶ πῶς· ἐφ' οἷς μὲν εὐφραίνῃ ἀναμιμνησκόμενος, ἐφ' οἷς δ' ἄχθῃ· καὶ, εἰ

sufficiat. Quòd si semel molestias et timores omnes profligâris, restabithne tibi ullus tyrannus, aut satelles, aut Cæsariani? An ordinatio te mordebit, aut ii qui in Capitolio sacra faciunt, propter officia impetranda, cum tu tantum principatum à Jove acceperis? Cave modo ne eum publice ostentes, neque inde te insolenter geras. sed re ipsâ ostende, etiam sentiente nemine, tibi satis esse quòd valeas, quòd beatus sis.

CAP. XXV.

Ad eos qui à proposito desciscunt.

COnsidera quid ex iis quæ initio tibi proposuisti tenueris, quid non, et quomodo; quæ te recordantem delectent, quæ mœrore afficiant: ac, si fieri potest, illa quoque

Κεφ. κε'. εἰ δυνατόν, ἀνάλαβε κἀκεῖνα ὧν ἀπώλισθες. Οὐ γὰρ ἀποκνητέον τὸν ἀγῶνα τὸν μέγιστον ἀγωνιζομένοις, ἀλλὰ καὶ πληγὰς ληπτέον. Οὐ γὰρ ὑπὲρ πάλης καὶ παγκρατίου ὁ ἀγὼν πρόκειται, οὗ καὶ τυχόντι, καὶ μὴ τυχόντι, ἔξεστι μὲν πλείστου ἀξίῳ, ἔξεστι δὲ ὀλίγου εἶναι· καὶ νὴ Δία ἔξεστι μὲν εὐτυχεστάτῳ, ἔξεστι δὲ κακοδαιμονεστάτῳ εἶναι. ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆς εὐτυχίας, καὶ εὐδαιμονίας. Τί οὖν; Οὐδ' ἂν ἀπαυδήσωμεν ἐνταῦθα, κωλύει τις πάλιν ἀγωνίζεσθαι· οὐδὲ δεῖ περιμεῖναι τετραετίαν ἄλλην, ἵν' ἔλθῃ ἄλλα Ὀλύμπια· ἀλλ' εὐθὺς ἀναλαβόντι καὶ ἀνακτησαμένῳ ἑαυτὸν, καὶ τὴν αὐτὴν εἰσφέροντι προθυμίαν, ἔξεστιν ἀγωνίζεσθαι. κἂν πάλιν ἀπείπῃς, πάλιν ἔξεστι. κἂν ἅπαξ νικήσῃς, ὅμοιος εἶ τῷ μηδέποτε ἀπειπόντι· μόνον μὴ ὑπὸ ἔθους τοῦ αὐτοῦ

repete, et recuperare ſtude unde excidiſti. Neque enim iis qui in certamen maximum deſcendunt, ullus labor pertimeſcendus, ſed et plagæ accipiendæ ſunt. Neque enim luctæ et pancratii certamen propoſitum eſt; quod ſive viceris, ſive non, nihil vetat te vel magni vel parvi pretii eſſe, itémque vel feliciſſimum vel calamitoſiſſimum. ſed hîc beata vita et ipſa felicitas agitur. Quid ergo? Nec ſi hîc defatigari fuerimus, quiſquam prohibet certamen repetere; nec quatuor annos, dum Olympia redeant, exſpectare neceſſe eſt: ſed ſtatim reſumere vires, ſeque recolligere licet; eodémque ſtudio adhibito, certare liberum eſt. quòd ſi denuo ſuccubueris, denuo licet. ſi vero ſemel viceris, ſimilis eris ei qui perpetuo vicit: modo nè præ eadem conſuetudine libenter illud facere incipias, ac denique tanquam

ignavus

τοῦ ἡδέως αὐτὸ ἄρξῃ ποιεῖν, καὶ λοιπὸν ὡς καλὸς ἀθλητὴς περιέρχῃ νικώμενος τὴν περίοδον, ὅμοιος τοῖς ἀποφυγοῦσιν ὄρτυξιν. Ἥττᾳ με φαντασία παιδισκαρίου καλοῦ. Τί γάρ; πρώην οὐχ ἡττήθην; Προθυμία μοι ἐγγίνεται ψέξαι τινά. Πρώην γὰρ οὐκ ἔψεξα; Οὕτως ἡμῖν λαλεῖς, ὡς ἀζήμιος ἐξεληλυθώς· οἷον εἴ τις τῷ ἰατρῷ κωλύοντι λούσασθαι λέγοι, Πρώην γὰρ οὐκ ἐλουσάμην; Ἂν οὖν ὁ ἰατρὸς αὐτῷ ἔχῃ λέγειν, Ἄγε, λουσάμενος οὖν τί ἔπαθες; οὐκ ἐπύρεξας; οὐκ ἐκεφαλάλγησας; Καὶ σὺ ψέξας πρώην τινά, οὐ κακοήθους ἔργον ἔπραξας; οὐ φλυάρου; οὐκ ἔθρεψάς σου τὴν ἕξιν ταύτην, παραβάλλων αὐτῇ τὰ οἰκεῖα ἔργα; Ἥττηθεὶς δὲ τοῦ παιδισκαρίου, ἀπῆλθες ἀζήμιος; Τί οὖν τὰ πρώην λέγεις; ἔδει δ' οἶμαι μεμνημένον, ὡς οἱ δοῦλοι τῶν πληγῶν, ἀπέχεσθαι τῶν αὐτῶν ἁμαρτημάτων. Κεφ. κε'.

ignavus pugil oberres toto circuitu victus, elapsis coturnicibus similis. Vincit me pulchræ servulæ visum. Quid verò? pridem non sum victus? Cupido mihi incessit reprehendendi alicujus. An pridem non reprehendi? Sic nobiscum loqueris, quasi indemnis indè sis egressus; veluti si quis medico lotionem prohibenti dicat, An pridem non lavi? Si autem medicus ei respondere queat, Age, ergo quid tibi post balneum accidit? non febricitâsti? non dolore capitis es affectus? Et tu pridem quodam reprehenso, non maligni opus feciſti? non obtrectatoris? non aluisti habitum istum, objectis illi consentaneis operibus? Victus â servulâ, num impune discessisti? Quid ergo pristina tua facta recenses, cùm te utique deceret veluti servum verberum

Κεφ. κς'. μαρτημάτων. Ἀλλ' οὐχ ὅμοιον· ἐντεῦθεν μὲν γὰρ ὁ πόνος τὴν μνήμην ποιεῖ· ἐπὶ δὲ τῶν ἁμαρτημάτων ποῖος πόνος; ποία ζημία; Πότε γὰρ εἰθίσθην φεύγειν τὸ κακῶς ἐνεργῆσαι; Οἱ πόνοι ἄρα οἱ τῶν πειρατηρίων, ἑκόντων ἢ ἀκόντων ἡμῶν, ὠφέλιμοι.

ΚΕΦ. κϛ'.

Πρὸς τοὺς τὴν ἀπορίαν δεδοικότας.

Οὐκ αἰσχύνῃ δειλότερος ὢν καὶ ἀγενέστερος τῶν δραπετῶν; Πῶς ἐκεῖνοι φεύγοντες ἀπολείπουσι τοὺς δεσπότας; ποίοις ἀγροῖς πεποιθότες, ποίοις οἰκέταις; Οὐχὶ δ' ὀλίγον ὅσον πρὸς τὰς πρώτας ἡμέρας ὑφελόμενοι, εἶθ' ὕστερον διὰ γῆς ἢ καὶ διὰ θαλάττης φέρονται, ἄλλην ἐξ ἄλλης

rum memorem, iisdem peccatis abstinere? Sed non eadem res est: nam illic quidem dolor memoriam facit: in peccatis autem quis dolor est? quæ pœna? quando unquam assuevi malefacta aversari? Dolores igitur tentationum utiles sunt nobis, sive volentibus, sive invitis.

CAP. XXVI.

Ad eos qui impiam timent.

NON te pudet ignaviorem fugitivis et abjectiore animo esse? Quomodo illi cùm fugiunt, relinquunt dominos? quibus agris freti, quibus famulis? Nonne exiguum quiddam, ad primos dies tolerandos suffurati, post et terram et maria pervagantur, aliis atque aliis subsidiis alendi sui exco-

λης ἀφορμὴν πρὸς τὸ διατρέφασθαι φιλοτεχνοῦν- Κεφ. κς'.
τες; Καὶ τίς πώποτε δραπέτης λιμῷ ἀπέθανε; Σὺ δὲ τρέμεις μή σοι λίπῃ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ τὰς νύκτας ἀγρυπνεῖς. Ταλαίπωρε, οὕτω τυφλὸς εἶ; καὶ τὴν ὁδὸν οὐχ ὁρᾷς, ὅποι φέρει ἡ τῶν ἀναγκαίων ἔνδεια; Ποῦ γὰρ φέρει; Ὅπου καὶ ὁ πυρετὸς, ὅπου καὶ λίθος ἐπιπεσών· εἰς θάνατον. Τοῦτο οὖν οὐ πολλάκις αὐτὸς εἶπες πρὸς τοὺς ἑταίρους; πολλὰ δ' ἀνέγνως τοιαῦτα, πολλὰ δ' ἔγραφες; πόσάκις δ' ἠλαζονεύσω, ὅτι πρός γε τὸ ἀποθανεῖν μετρίως ἔχεις; Ναί· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμοὶ πεινήσουσι. Τί οὖν; μή τι καὶ ὁ ἐκείνων λιμὸς ἀλλαχοῦ που φέρει; οὐχὶ καὶ ἡ αὐτή που κάθοδος; τὰ κάτω τὰ αὐτά; Οὐ θέλεις οὖν ἐκεῖ βλέπειν θαῤῥῶν πρὸς πᾶσαν ἀπορίαν καὶ ἔνδειαν, ὅπου καὶ τοὺς πλουσιωτάτους, καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς μεγίστας ἄρξαντας, καὶ αὐτοὺς τοὺς

excogitatis? Quis unquam fugitivus fame periit? Tu verò tremis ne tibi neceſſaria deſint, et noctu vigilas. Miſer, adeóne cæcus es, et viam non cernis, quò penuria rerum neceſſariarum fert? Quò enim fert? Quò febris, quò ſaxum in caput delapſum; ad mortem. Nonne hoc ſæpe et ipſe ad amicos dixiſti? non talia multa legiſti, multa ſcripſiſti? quoties autem gloriatus es, te mortem æquo animo exſpectare? Sane: ſed et mei eſurient. Quid ergò? num eorum quoque fames aliò quopiam fert? nonne idem eſt deſcenſus? nonne inferi iidem? Non ergò vis infracto adversùs omnem egeſtatem et penuriam animo, illò convertere oculos, quò etiam ditiſſimos, et maximis præditos imperiis, et ipſos reges ac tyrannos deſcendere oportet? ac te

fortè

Κεφ. κς'. τοὺς βασιλεῖς καὶ τυράννους δεῖ κατελθεῖν; ἢ σὲ πεινῶντα, ἂν οὕτω τύχῃ, ἐκείνους δὲ διαῤῥαγέντας ὑπὸ ἀπεψιῶν καὶ μέθης; Τίνα πώποτ' ἐπαίτην ῥᾳδίως εἶδες μὴ γέροντα; τίνα δ' οὐκ ἐσχατόγηρων; Ἀλλὰ ῥιγῶντες τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας, καὶ χαμαὶ ἐῤῥιμμένοι, καὶ ὅσον αὐτὸ τὸ ἀναγκαῖον σιτούμενοι, ἐγγὺς ἥκουσι τῷ μηδ' ἀποθανεῖν δύνασθαι. Οὐ γράφειν; οὐ παιδαγωγεῖν; οὐ θυραν ἀλλοτρίαν φυλάττειν; Ἀλλὰ αἰσχρὸν εἰς ταύτην ἐλθεῖν τὴν ἀνάγκην. Μάθε οὖν πρῶτον τίνα τὰ αἰσχρά ἐστι, καὶ οὕτως ἡμῖν λέγε σαυτὸν φιλόσοφον. Τὸ νῦν δὲ, μηδ' ἂν ἄλλός τις εἴπῃ σε, ἀνέχου. Αἰσχρόν ἐστί σοι τὸ μὴ σὸν ἔργον, οὗ σὺ αἴτιος οὐκ εἶ, ὃ ἄλλως ἀπήντηκέ σοι, ὡς κεφαλαλγία, ὡς πυρετός; Εἰ σοὶ οἱ γονεῖς πένητες ἦσαν, ἄλλους δὲ κληρονόμους ἀπέλιπον, καὶ ζῶντες οὐκ ἐπαρκοῦσιν, οὐδέν

fortè eſurientem, illos autem cruditate et ebrietate diſruptos? Quem unquam mendicum vidiſti non ſenem? quem non ætate confectum? Atqui frigore et noctu et interdiu rigent; humi jacent abjecti; et cùm tantum edant, quantum ſumma neceſſitas poſtulat, parùm abeſt quin emori non poſſint. Neſcis ſcribere? neſcis inſtituere pueros? neſcis alienas fores cuſtodire? Sed turpe eſt in eam devenire neceſſitatem. Diſce ergò priùs, quæ turpia ſint, et ſic nobis dic te philoſophum eſſe. Nunc autem nec ab alio te dici patiaris. Num id tibi turpe eſt quod tuum opus non eſt, cujus tu auctor non es, quod temere te invaſit, ut capitis dolor, ut febris? Si parentes tui pauperes fuerunt; ſi alios hæredes inſtituerunt; ſi dum vivunt, te non juvant; nihil horum

tibi

δέν, σοι ταῦτα αἰσχρά ἐστι; Ταῦτα ἐμάνθανες παρὰ τοῖς φιλοσόφοις; οὐδέποτε ἤκουσας, ὅτι τὸ αἰσχρὸν ψεκτόν ἐστι, τὸ δὲ ψεκτὸν ἄξιόν ἐστι τοῦ ψέγεσθαι; Τίνα ἐπὶ τῷ μὴ αὐτοῦ ψέγεις ἔργῳ, ὃ αὐτὸς οὐκ ἐποίησε; Σὺ οὖν ἐποίησάς σου τὸν πατέρα τοιοῦτον; ἢ ἔξεστί σοι ἐπανορθῶσαι αὐτόν; δίδοταί σοι τοῦτο; Τί οὖν; δεῖ σε θέλειν τὰ μὴ διδόμενα, ἢ μὴ τυγχάνοντα αὐτῶν αἰσχύνεσθαι; Οὕτω δὲ καὶ εἰθίζου φιλοσοφῶν, ἀφορᾷν εἰς ἄλλους, καὶ μηδὲν αὐτὸς ἐλπίζειν ἐκ σεαυτοῦ; Τοιγαροῦν οἴμωζε, καὶ στένε, καὶ ἔσθιε, δεδοικὼς μὴ οὐ σχῇς τροφὰς αὔριον. περὶ τῶν δουλαρίων τρέμε, μὴ κλέψῃ, μὴ φύγῃ, μὴ ἀποθάνῃ. Οὕτω σὺ ζῆθι, καὶ μὴ παύσῃ μηδέποτε, ὅστις ὀνόματι μόνῳ πρὸς φιλοσοφίαν προσῆλθες, καὶ τὰ θεωρήματα αὐτῆς ὅσον ἐπί σοι κατήσχυ- Κεφ. κς'.

νας,

tibi turpe eſt? Hæccine apud philoſophos didiciſti? nunquámne audiviſti quod turpe eſſe vituperabile, vituperabile autem, dignum eſſe vituperatione? Quemnam ob opus alienum, quod ipſe non fecit reprehendis? Túne patrem tuum feciſti talem? an penes te eſt eum corrigere? daturne tibi hoc? Quorſum ergo attinet ea te velle quæ tibi non dantur, aut ſi eis fruſtreris, erubeſcere? Itane dum philoſopheris aſſuefactus es, alios intueri, et nullam in te ipſo ſpem collocare? Proinde ſuſpira, et geme, et ede, ſolicitus ne in craſtinum deſit quod edas. de ſervulis ſolicitus eſto, ne furentur, ne fugiant, ne moriantur. Ita vivito, neque unquam deſinito, qui verbo duntaxat ad philoſophiam acceſſeris, ejuſque præcepta quantum in te eſt probro affeceris; qui oſtenderis et ea inutilia eſſe, et ſupervacanea; qui

Κεφ. κς'. νας, ἄχρηστα ἐπιδείξας καὶ ἀνωφελῆ τοῖς ἀναλαμβάνουσιν· οὐδέποτε δ' εὐσταθείας ὠρέχθης, ἀταραξίας, ἀπαθείας· οὐδένα τούτου ἕνεκα ἐθεράπευσας, συλλογισμῶν δ' ἕνεκα πολλούς· οὐδέποτε τούτων τινὰ τῶν φαντασιῶν διεβασάνισας αὐτὸς ἐπὶ σεαυτοῦ, Δύναμαι φέρειν, ἢ οὐ δύναμαι φέρειν; τί μοι τὸ λοιπόν ἐστιν; Ἀλλ' ὡς πάντων ἐχόντων σοι καλῶς καὶ ἀσφαλῶς, περὶ τὸν τελευταῖον κατεγίνου τόπον, τὸν τῆς ἀμεταπτωσίας, ἵν' ἀμετάπτωτα σχῇς. Τίνα; Τὴν δειλίαν, τὴν ἀγέννειαν, τὸν θαυμασμὸν τῶν πλουσίων, τὴν ἀτελῆ ὄρεξιν, τὴν ἀποτευκτικὴν ἔκκλισιν; Περὶ τῆς τούτων ἀσφαλείας ἐφρόντιζες; Οὐκ ἔδει προσκτήσασθαι πρῶτον ἐκ τοῦ λόγου, εἶτα τούτῳ περιποιεῖν τὴν ἀσφάλειαν; Καί τινα πώποτ' εἶδες θριγκὸν περιοικοδομοῦντα, μηδενὶ τείχῳ περιβαλλόμενον αὐτόν; Ποῖος δὲ θυρωρὸς κα-

nunquam expetiveris conſtantiam, tranquillitatem, perturbationum vacuitatem; qui neminem unquam hujus rei causâ colueris, ſed propter ſyllogiſmos, complures; qui nunquam iſtorum viſorum aliquod ipſe tecum expenderis, Ferrene hoc poſſum aut non ferre? quid mihi reſtat? Sed quaſi omnia tua bellè habeant, atque in tuto collocata ſint; in ultimo loco tempus contriveris, de immutabili ratiocinatione, ut immutabilia ſint tibi. Quæ? Ignavia, degener animus, admiratio divitum, irrita appetitio, infelix averſatio. Hæc ut tuta et perpetua tibi eſſent, in eo elaboraſti. An non hæc primùm è doctrina petenda erant; deinde curandum ut in tuto collocarentur? Num ullum unquam faſtigium vidiſti quod non parvo muro circundaretur? Quis janitor con-

καθίσταται ἐπὶ οὐδεμιᾷ θύρᾳ; Ἀλλὰ σὺ με- Κεφ. κε'.
λετᾷς ἀποδεικνύειν δύνασθαι. Τίνα; μελετᾷς
Μὴ ἀπατᾶσθαι διὰ σοφισμάτων. Ἀπὸ τί-
νων; Δεῖξόν μοι πρῶτον τί τηρεῖς, τί μετρεῖς,
ἢ τί ἱστάνεις· εἶθ' οὕτως ἐπιδείκνυε τὸν ζυγὸν, ἢ
τὸν μέδιμνον, ἢ μέχρι τίνος μετρήσεις τὴν σπο-
δόν; Οὐ ταῦτά σε ἀποδεικνύειν δεῖ, ἃ ποιεῖ
τοὺς ἀνθρώπους εὐδαίμονας· ἃ ποιεῖ προχωρεῖν
αὐτοῖς τὰ πράγματα ὡς θέλουσι· δι' ἃ οὐ δεῖ
μέμφεσθαι οὐδενὶ, ἐγκαλεῖν οὐδενὶ, προθέσθαι τῇ
διοικήσει τῶν ὅλων; Ταῦτά μοι δείκνυε. Ἰδοὺ
δεικνύω, φησίν· ἀναλύσω σοι συλλογισμούς. Τοῦ-
το τὸ μετροῦν ἐστιν, ἀνδράποδον, τὸ μετρούμε-
νον δ' οὐκ ἔστι. Διὰ ταῦτα νῦν τίνεις δίκας ὧν
ἠμέλησας φιλοσοφίας· τρέμεις, ἀγρυπνεῖς, μετὰ
πάντων βουλεύῃ· κἂν μὴ πᾶσιν ἀρέσκειν μέλλῃ
τα'

conſtituitur, ubi nulla eſt janua? Tu autem id meditaris, ut demonſtrare poſſis? Quænam? Id meditaris, nè ſophiſtarum captiunculis impliceris? Quibus? Oſtende mihi primùm quid teneas, quid metiaris, aut quid ponderes: deinde, oſtende mihi libram aut medimnum, aut quouſque ſis menſurus cinerem. Annon ea tibi demonſtranda ſunt, quæ homines beant; quæ id præſtant ut res ex ſententia eis ſuccedant; quæ faciant ut nemo accuſandus ſit, ſed aſſentiendum gubernationi univerſitatis rerum? Hæc mihi oſtendito. Ecce, inquit, oſtendo: reſolvam tibi ſyllogiſmos Hæc menſura eſt, mancipium; non id quod metitur. Propterea nunc pœnas das neglectæ philoſophiæ; tremis, vigilas, cum omnibus deliberas; et niſi deliberationes tuæ

Κεφ. κε'. τὰ βουλεύματα, κακῶς ὄιει βεβουλεῦσθαι. Εἶτα φοβῇ λιμόν, ὡς δοκεῖς. Σὺ δ' οὐ λιμὸν φοβῇ, ἀλλὰ δέδοικας μὴ οὐ σχῇς μάγειρον, μὴ οὐ σχῇς ἄλλον ὀψωνητήν, ἄλλον τὸν ὑποδήσοντα, ἄλλον τὸν ἐνδύσοντα, ἄλλους τοὺς τρίψοντας, ἄλλους τοὺς ἀκολουθήσοντας. ἵν' ἐν τῷ βαλανείῳ ἐκδυσάμενος, καὶ ἐκτείνας σεαυτὸν ὡς οἱ ἐσταυρωμένοι, τρίβῃ ἔνθεν καὶ ἔνθεν· εἶθ' ὁ ἀλείπτης ἐπιστὰς λέγῃ, Μετάβηθι, δὸς πλευράν, κεφαλὴν αὐτοῦ λάβε, παράθες τὸν ὦμον· εἶτ', ἐλθὼν ἐκ τοῦ βαλανείου εἰς οἶκον, κραυγάσῃς, Οὐδεὶς φέρει φαγεῖν; εἶτ', Ἆρον τὰς τραπέζας, σπόγγισον. Τοῦτο φοβῇ, μὴ οὐ δύνῃ ζῆν ἀρρώστου βίον. Ἐπεί τοι τὸν τῶν ὑγιαινόντων μάθε, πῶς οἱ δοῦλοι ζῶσι, πῶς οἱ ἐργάται, πῶς οἱ γνησίως φιλοσοφοῦντες· πῶς Σωκράτης

omnibus placituræ ſint, conſilii te pœnitet. Poſtea famem pertimeſcis, ut tibi videtur. Tu vero famem non times; ſed ne deſit tibi cocus, ut habeas obſonatorem, ut ſervum qui tibi calceos induat, alium qui te induat, alios qui te fricent, alios qui te comitentur; ut in balneo nudus, et diſtentus inſtar eorum qui in cruces ſublati ſunt, hinc et indè teraris: deinde, ut alipta tibi aſtans dicat, Tranſi, præbe latus, caput ejus prehende, exhibe ſcapulam: pòſt, balneo egreſſus, domúmque reverſus clamites, Nemo affert cibum? deinde, Aufer, menſas abſtergito. Hoc times, nè non ægroti vitam poſſis vivere. Vitam eorum qui rectè valent cognoſce: vide ut vivant ſervi, ut operarii, ut germani philoſophi: quomodo Socrates vixit, ac

is

της ἔζησεν, ἐκεῖνος μὲν καὶ μετὰ γυναικὸς καὶ παίδων· ὡς Διογένης· ὡς Κλεάνθης, ἅμα σχολάζων, καὶ ἀντλῶν. Ταῦτα ἂν θέλῃς ἔχειν, ἕξεις πανταχοῦ, καὶ ζήσεις θαῤῥῶν. Τίνι; Ὦ μόνῳ θαῤῥεῖν ἐνδέχεται· τῷ πιστῷ, τῷ ἀκωλύτῳ, τῷ ἀναφαιρέτῳ· τουτέστι, τῇ προαιρέσει τῇ σεαυτοῦ. Διὰ τί δ' οὕτως ἄχρηστον καὶ ἀνωφελῆ σαυτὸν παρεσκεύασας; ἵνα μηδείς σε εἰς οἰκίαν θέλῃ δέξασθαι, μηδεὶς ἐπιμεληθῆναι; Ἀλλὰ σκεῦος μὲν ὁλόκληρον καὶ χρήσιμον ἔξω ἐῤῥιμμένον, πᾶς τις εὑρὼν ἀναιρήσεται, καὶ κέρδος ἡγήσεται· σὲ δ' οὐδείς, ἀλλὰ πᾶς ζημίαν. Οὕτως οὐδὲ κυνὸς δύνασαι χρείαν παρασχεῖν, οὐδ' ἀλεκτρυόνος; Τί οὖν ἔτι ζῆν θέλεις, τοιοῦτος ὤν; Φόβεῖταί τις ἀνὴρ ἀγαθὸς, μὴ λίπωσιν αὐτῷ τροφαί; Τοῖς τυφλοῖς οὐ λείπουσι, τοῖς χωλοῖς οὐ λείπουσι· λείψουσιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ; Καὶ στρατιώ- Κεφ. κς'

τῃ

is quidem cum uxore et liberis: quomodo Diogenes: quomodo Cleanthes, qui ſimul et ſtuduit, et aquam hauſit. Hæc habere ſi voles, habebis ubique, et vives confidens. Qua re? Quâ ſolâ confidere licet; eo quod fidum eſt, quod nec prohiberi nec auferri poteſt; hoc eſt, voluntate tua. Cur autem adeo inutilem, adeo nequam teipſum effeciſti, ut nemo te in ædes ſuas recipere velit, nemo curam tui ſuſcipere? Atqui vas integrum et utile, foras projectum, quiſquis invenerit, tollet, ac lucrum ducet. Ita ne canis quidem uſum præſtare potes, nec galli gallinacei? Talis autem cùm ſis, quid adhuc in vita eſſe cupis? Timetne quiſnam vir bonus, ne victus ſibi deſit? Cæcis non deeſt, claudis non deeſt: viro bono deerit? Non deeſt qui

forti

Κεφ. κε'. τῇ μὲν ἀγαθῷ οὐ λείπει ὁ μισθοδοτῶν, οὐδ' ἐργάτῃ, οὐδὲ σκυτεῖ· τῷ δ' ἀγαθῷ λείψει; Οὕτως ὁ Θεὸς ἀμελεῖ τῶν αὐτοῦ ἐπιτηδευμάτων, τῶν διακόνων, τῶν μαρτύρων, οἷς μόνοις χρῆται παραδείγμασι πρὸς τοὺς ἀπαιδεύτους, ὅτι καὶ ἔστι, καὶ καλῶς διοικεῖ τὰ ὅλα, καὶ οὐκ ἀμελεῖ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ ὅτι ἀνδρὶ ἀγαθῷ οὐδέν ἐστι κακὸν, οὔτε ζῶντι, οὔτε ἀποθανόντι; Τί οὖν; ὅταν μὴ παρέχῃ τροφάς; Τί γὰρ ἄλλο, ἢ ὡς ἀγαθὸς στρατηγὸς τὸ ἀνακλητικόν μοι σεσήμαγκε; πείθομαι, ἀκολουθῶ, ἐπευφημῶν τὸν ἡγεμόνα, ὑμνῶν αὐτοῦ τὰ ἔργα. Καὶ γὰρ ἦλθον ὅτ' ἐκείνῳ ἔδοξε, καὶ ἄπειμι πάλιν ἐκείνῳ δοκοῦν. Καὶ ζῶντός μου, τοῦτο τὸ ἔργον ἦν, ὑμνεῖν τὸν Θεὸν, καὶ αὐτὸν ἐπ' ἐμαυτοῦ, πρὸς ἕνα, καὶ πρὸς πολλούς. Οὐ παρέχει μοι πολλά; οὐκ ἄφθονα; Τρυφᾶν με οὐ θέλει. οὐδὲ

forti militi ſtipendium det, non operario, non ſutori: et bono viro deerit? Itane Deus ſua inſtituta, ſuos miniſtros, ſuos teſtes negligit, quibus ſolis adverſus indoctos exemplis utitur, ac ſe et eſſe, et recte gubernare omnia, et non negligere res humanas, bonoque viro nihil eſſe malum vel viventi vel mortuo, probat? Quid ergo? cùm victum non præbet? Quid verò, niſi ut Imperator bonus receptui mihi cecinit? Pareo, ſequor, collaudo Imperatorem, facta ejus prædico. Nam et cùm illi viſum eſſet, veni; rurſus abeo, cùm illi viſum eſt. Meum, dum viverem, munus fuit Deum celebrare, tum ipſe mecum, tum apud ſingulos, tum apud multos. Non præbet mihi multa? non copiam rerum ſuppeditat? Delicatè me vivere non vult. neque enim

δὲ γὰρ τῷ Ἡρακλεῖ παρεῖχε, τῷ υἱῷ τῷ ἑαυτοῦ. ἀλλ' ἄλλος ἐβασίλευσεν Ἄργους καὶ Μυκηνῶν· ὅδ' ἐπετάσσετο, καὶ ἐπόνει, καὶ ἐγυμνάζετο. Καὶ ἦν Εὐρυσθεὺς μὲν ὃς ἦν, οὔτε Ἄργους, οὔτε Μυκηνῶν βασιλεύς, ὅς γ' οὐδ' αὐτὸς ἑαυτοῦ· ὁ δ' Ἡρακλῆς ἁπάσης γῆς καὶ θαλάττης ἄρχων καὶ ἡγεμὼν ἦν, καθαρτὴς ἀνομίας καὶ ἀδικίας, εἰσαγωγεὺς δὲ δικαιοσύνης καὶ ὁσιότητος· καὶ ταῦτα ἐποίει καὶ γυμνὸς καὶ μόνος. Ὁ δ' Ὀδυσσεὺς ὅτε ναύαγος ἐξερρίφθη, μή τι ἐταπείνωσεν αὐτὸν ἡ ἀπορία; μή τι ἐπέκλασεν; Ἀλλὰ πῶς ἀπῄει πρὸς τὰς παρθένους αἰτήσων τὰ ἀναγκαῖα, ὧν αἴσχιστον εἶναι δόκει δεῖσθαι παρ' ἄλλου; Κεφ κς'.

Ὥστε λέων ὀρεσίτροφος ἀλκὶ πεποιθώς.

Tíni

enim Herculi ſuppeditavit, filio ſuo. nam alius regnabat Argis et Mycenis; ille verò parebat, laborabat, exercebatur. Ac Euryſtheus quidem erat qui erat, neque Argorum, neque Mycenarum rex, qui ne ipſe quidem ſui eſſet: Hercules autem totius terræ et maris princeps et imperator erat, repurgator iniquitatis et injuriarum, introductor juſtitiæ et ſanctitatis; eaque et nudus et ſolus faciebat. Ulyſſes autem cùm naufragus ejectus eſſet, num egeſtas humiliorem eum fecit? num eum infregit? Quomodo abiit ad virgines neceſſaria petiturus, quæ ab alio petere turpiſſimum habetur?

Ceu leo monte nutritus ſroprio fretus robore.

Qua

Κεφ. κε'. Τίνι πεποιθώς; Οὐ δόξῃ, οὐδὲ χρήμασιν, οὐδ' ἀρχαῖς, ἀλλ' ἀλκῇ τῇ ἑαυτοῦ, τουτέστι, δόγμασι τῶν ἐφ' ἡμῖν καὶ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. Ταῦτα γάρ ἐστι μόνα τὰ τοὺς ἀκωλύτους, τὰ τὸν τράχηλον ἐπαίροντα τῶν τεταπεινωμένων, τὰ ἀντιβλέπειν ποιοῦντα ὀρθοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς πρὸς τοὺς πλουσίους, πρὸς τοὺς τυράννους. Καὶ τὸ τοῦ φιλοσόφου δ' ὦρον τοῦτο ἦν. Σὺ δ' οὐκ ἐξελεύσῃ θαρρῶν ἀλλὰ περιτρέμων τοῖς ἱματιδίοις, καὶ τοῖς ἀργυρωματιδίοις. Δύστηνε, οὕτως ἀπωλέσας τὸν μέχρι νῦν χρόνον; Τί οὖν, ἂν νοσήσω; Νοσήσεις καλῶς. Τίς με θεραπεύσει; Ὁ Θεὸς, οἱ φίλοι. Σκληρῶς κατακείσομαι. Ἀλλ' ὡς ἀνήρ. Οἴκημα ἐπιτήδειον οὐχ ἕξω. Ἐν ἀνεπιτηδείῳ νοσήσεις. Τίς μοι ποιήσει τὰ τροφεῖα; Οἱ καὶ τοῖς ἄλλοις ποιοῦντες. Ὡς Μάγης νοσήσεις; Τί δὲ

Qua re fretus? Non gloriâ, non pecuniâ, non magiſtratu, ſed ſuopte robore, hoc eſt, decretis earum rerum quæ penes nos et extra nos ſunt. Hæc enim ſola ſunt quæ liberos, quæ ſolutos efficiunt, quæ collum eorum qui depreſſi ſunt attollunt, quæ id præſtant ut rectis oculis divites intueamur, ut tyrannos. Ac Philoſophi munus iſtud fuit. Tu verò non ſi egredieris animo firmo, ſed tremens propter veſtimenta tua, propter vaſa argentea. Infelix itane omne tempus perdidiſti? Quid ergo ſi ægrotâro? Ægrotabis honeſte. Quis me curabit? Deus, amici. Duriter decumbam. Sed ut Vir. Domicilium commodum non habebo. In incommodo ægrotabis. Quis autem mihi victum parabit? Qui etiam aliis parant. Tu ut Manes ægrotabis?

δὲ καὶ τὸ πέρας τῆς νόσου; Ἄλλο τι ἢ θάνατος; Ἆρ' οὖν ἐνθυμῇ, ὅτι κεφάλαιον τοῦτο πάντων τῶν κακῶν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἀγεννείας καὶ δειλίας οὐ θάνατός ἐστι, μᾶλλον δ' ὁ τοῦ θανάτου φόβος; Ἐπὶ τοῦτον οὖν μοι γυμνάζου· ἐνταῦθα νευέτωσαν οἱ λόγοι πάντες, τὰ ἀσκήματα, τὰ ἀναγνώσματα· καὶ εἴσῃ ὅτι οὕτω μόνως ἐλευθεροῦνται οἱ ἄνθρωποι. Κεφ. κε'.

bis? Quis vero erit morbi exitus? Quis nisi mors? Non igitur cogitas, caput hoc malorum omnium homini et degeneris animi et timiditatis esse, non mortem, sed potius mortis metum? Adversus hunc igitur te exerce: huc inclinent ratiocinationes omnes, omnia quæ audis, quæ legis: tum verò scies, hac solâ ratione asseri homines in libertatem.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ
ΤΩΝ ΤΟΥ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΚΕΦ. α'.

Περὶ ἐλευθερίας.

Κεφ. α'. Ἐλεύθερός ἐστιν, ὁ ζῶν ὡς βούλεται· ὃν οὔτ' ἀναγκάσαι ἐστὶν, οὔτε κωλύσαι, οὔτε βιάσασθαι· οὗ αἱ ὁρμαὶ ἀνεμπόδιστοι, αἱ ὀρέξεις ἐπιτευκτικαὶ, αἱ ἐκκλίσεις ἀπερίπτωτοι. Τίς οὖν θέλει ζῆν ἁμαρτάνων; Οὐδείς. Τίς θέλει ζῆν ἐξαπατώμενος, προπίπτων, ἄδικος ὤν, ἀκόλαστος, μεμψίμοιρος, ταπεινός; Οὐδείς. Οὐδεὶς ἄρα τῶν φαύλων ζῇ ὡς βούλεται· οὐ τοίνυν οὐδ' ἐλεύθερός ἐστι. Τίς δὲ θέλει λυπούμενος ζῆν, φοβούμενος, φθονῶν,

CAP. I.

De libertate.

LIBER eſt, qui vivit ut vult; qui nec cogi, nec prohiberi, nec vim pati poteſt; cujus impetus non impediuntur, appetitiones non fruſtrantur, averſationes non ſunt irritæ. Quis igitur vivere vult delinquens? Nemo. Quis vivere deceptus, temerarius, injurius, petulans, querulus, humilis, abjectus? Nemo. Nemo igitur improbus vivit ut vult, eóque nec liber eſt. Quis verò vivere vult ſolicitus, meticuloſus, invidus, miſericors, cupidus et impos voti? quis,

φθονῶν, ἐλεῶν, ὀργιζόμενος καὶ ἀποτυγχάνων, ἐπιλίνων καὶ περιπίπτων; Οὐδείς. Ἔχομεν οὖν τινα τῶν φαύλων ἄλυπον, ἄφοβον, ἀπερίπτωτον, ἀναπότευκτον; Οὐδένα. Οὐκ ἄρα οὐδὲ ἐλεύθερον. Κεφ. κ.

Ταῦτα ἄν τις ἀκούσῃ δισύπατος, ἂν μὲν προσθῇς, Ὅτι σύ γε σοφὸς εἶ, οὐδὲν πρὸς σὲ ταῦτα· συγγνώσεταί σοι. ἂν δ' αὐτῷ τὰς ἀληθείας εἴπῃς, ὅτι τῶν τρὶς πεπραμένων οὐδὲν διαφέρεις πρὸς τὸ μὴ καὶ αὐτὸς δοῦλος εἶναι, τί ἄλλο ἢ πληγάς σε δεῖ προσδοκᾶν; Πῶς γάρ, φησιν, ἐγὼ δοῦλός εἰμι; ὁ πατὴρ ἐλεύθερος, ἡ μήτηρ ἐλευθέρα, οὗ ὠνὴν οὐδεὶς ἔχει· ἀλλὰ καὶ συγκλητικός εἰμι, καὶ Καίσαρος φίλος, καὶ ὑπάτευκα, καὶ δούλους πολλοὺς ἔχω. Πρῶτον μέν, ὦ βέλτιστε συγκλητικέ, τάχα σου καὶ ὁ πατὴρ τὴν αὐτὴν δουλείαν δοῦλος ἦν, καὶ ἡ μήτηρ, καὶ

ὁ

quis, ut in ea quæ fugit incidat? Nemo. Habemus ergò improbum aliquem, expertem doloris, timoris, calamitatum, votorúmque omnium compotem? Neminem. Ergo ne liberum quidem.

Hæc ſi quis audiat iterum Conſul, ſi adjeceris, Tu quidem ſapiens es, hæc nihil ad te; veniam tibi dabit. ſin verum dixeris, nihil eum ab iis differre (quod quidem ad ſervitutem attineat) qui ter venierunt; quid præter plagas exſpectandum tibi erit? Quo pacto enim, dicet, ego ſervus ſum? pater meus liber eſt, mater libera, nec quiſquam eos emit: atque etiam Senator ſum, et Cæſaris amicus, et conſularis, et ſervos multos habeo. Primùm, ſenator optime, fortaſſis et pater tuus eandem ſerviit ſervitutem, ma-

Κεφ. ά. ὁ πάππος, καὶ ἐφεξῆς πάντες οἱ πρόγονοι. εἰ δὲ δὴ καὶ τὰ μάλιστα ἦσαν ἐλεύθεροι, τί τοῦτο πρὸς σέ; τί γὰρ εἰ ἐκεῖνοι μὲν γενναῖοι ἦσαν, σὺ δ' ἀγενής; ἐκεῖνοι μὲν ἄφοβοι, σὺ δὲ δειλός; ἐκεῖνοι μὲν ἐγκρατεῖς, σὺ δ' ἀκόλαστος;

Καὶ τί, φησὶ, τοῦτο πρὸς τὸ δοῦλον εἶναι; Οὐδέν σοι φαίνεται εἶναι τὸ ἄκοντά τι ποιεῖν, τὸ ἀναγκαζόμενον, τὸ στένοντα, πρὸς τὸ δοῦλον εἶναι; Τοῦτο μὲν ἔστω, φησίν. ἀλλά τίς με δύναται ἀναγκάσαι, εἰ μὴ ὁ πάντων κύριος Καῖσαρ; Οὐκοῦν ἕνα μὲν δεσπότην σαυτοῦ, καὶ σὺ αὐτὸς ὡμολόγησας. ὅτι δὲ πάντων, ὡς λέγεις, κοινός ἐστι, μηδέν σε τοῦτο παραμυθείσθω· ἀλλὰ γίνωσκε, ὅτι ἐκ μεγάλης οἰκίας δοῦλος εἶ. Οὕτω καὶ Νικοπολῖται ἐπιβοᾷν εἰώθασι, Νὴ τὴν Καίσαρος Τύχην ἐλεύθεροί ἐσμεν.

Ὅμως

ter quoque et avus, atque ordine omnes tui majores. qui ut maximè liberi fuerint, quid illud ad te? quid enim, si illi strenui fuerunt, tu degener? illi imperterriti, tu timidus? illi continentes, tu petulans?

Et quid ista, inquit, ad servitutem? Nihilne tibi ad servitutem facere videtur, si quid invitus facias, si coactus, si gemens? Istud quidem esto, inquit. sed quis me cogere potest, nisi omnium dominus Cæsar? Ergo unum dominum te habere, et ipse confessus es. qui quamvis, ut dicis, communis sit omnium, nihil tamen istud te consoletur; sed cognoscito, te magnæ familiæ servum esse. Sic etiam Nicopolitæ acclamare solent, Per Cæsaris Genium liberi sumus.

Sed

Κεφ. ά.

Ὅμως δ' ἄν σοι δοκῇ, τὸν μὲν Καίσαρα πρὸς τὸ παρὸν ἀφῶμεν. Ἐκεῖνο δέ μοι εἰπέ, οὐδέποτ' ἠράσθης τινός; οὐ παιδισκαρίου; οὐ δούλου; οὐκ ἐλευθέρου; Τί οὖν τοῦτο πρὸς τὸ δοῦλον εἶναι, ἢ ἐλεύθερον; Οὐδέποθ' ὑπὸ τῆς ἐρωμένης ἐπετάγης οὐδὲν ὧν οὐκ ἤθελες; οὐδέποτέ σου τὸ δουλάριον ἐκολάκευσας; οὐδέποτ' αὐτοῦ τοὺς πόδας κατεφίλησας; Καί τοι τοῦ Καίσαρος ἄν σε τις ἀναγκάσῃ, ὕβριν αὐτὸ ἡγῇ, καὶ ὑπερβολὴν τυραννίδος. Τί οὖν ἄλλο ἐστὶ δουλεία; Νυκτὸς οὐδέποτ' ἀπῆλθες ὅπου οὐκ ἤθελες; ἀνάλωσας ὅσα οὐκ ἤθελες; εἰπάς τινα οἰμώζων καὶ στένων; ἠνέσχου λοιδορούμενος, ἀποκλειόμενος; Ἀλλ' εἰ σὺ αἰσχύνῃ τὰ σαυτοῦ ὁμολογεῖν, ὅρα ἃ λέγει καὶ ποιεῖ ὁ Θρασωνίδης, ὃς τοσαῦτα στρατευσάμενος ὅσα τάχα οὐδὲ σύ, πρῶτον μὲν ἐξελήλυθε νυκτὸς, ὅ-

τε

Sed tamen, si placet, in præsentia Cæsarem omittamus. Illud autem mihi dicito, nonne aliquando amâsti aliquem? non puellum? non servum? non ingenuum? Quid autem hoc ad servitutem aut libertatem facit? Nihilne unquam amica tibi imperavit quod nolles? nunquam servulo tuo adulatus es? nunquam ejus pedes deosculatus es? At verò si quis Cæsarianus te cogeret injuriam esse duceres, et ingentem tyrannidem. Quid verò aliud est servitus? Nunquámne noctu iviſti quo nolles? non insumpsisti plus quàm velles? non quædam plorans et gemens locutus es? tolerâsti convitia, exclusionem? Verùm si tua probra confiteri religio est; vide quid dicat et faciat Thrasonides: qui cùm toties fortasse militârit, quoties tu, primùm noctu exiit,

Κεφ. ά. τε ὁ Γέτας οὐ τολμᾷ ἐξελθεῖν· ἀλλ' εἰ προσηναγκάζετο ὑπ' αὐτοῦ, πολλ' ἂν ἐπικραυγάσας, καὶ τὴν πικρὰν δουλείαν ἀπολοφυράμενος, ἐξῆλθεν. Εἶτα τί λέγει; Παιδισκαρίον με, φησὶ, καταδεδούλωκεν ἐυτελές, ἂν οὐδεὶς τῶν πολεμίων πώποτε. Τάλας, ὅστε καὶ παιδισκαρίου δοῦλος εἶ, καὶ παιδισκαρίου ἐυτελοῦς. Τί οὖν ἔτι σαυτὸν ἐλεύθερον λέγεις; τί δὲ προφέρεις σου τὰς στρατείας; Εἶτα ξίφος αἰτεῖ, καὶ πρὸς τὸν ὑπ' ἐυνοίας μὴ διδόντα χαλεπαίνει· καὶ δῶρα τῇ μισούσῃ πέμπει, καὶ δέεται, καὶ κλαίει· πάλιν δὲ μικρὰ ἐυπραξήσας ἐπαίρεται. Πλὴν καὶ τότε πῶς; Μηδ' ἐπιθυμεῖν, ἢ φοβεῖσθαι;

Σκέψαι δ' ἐπὶ τῶν ζώων, πῶς χρώμεθα τῇ ἐννοίᾳ τῆς ἐλευθερίας. Λέοντας τρέφουσιν ἡμέρους ἐγκλείσαντες, καὶ σιτίζουσι, καὶ κομίζουσιν ἔνιοι μεθ'

iit, cùm Geta exire non fuiſſet auſus; iſque fortaſſe, ſi ad id coactus ab eo fuiſſet, multùm vociferatus, et acerbam ſervitutem deplorans exiiſſet. Quid autem ait? *Vilis*, inquit, *ancillula me in ſervitutem redegit, quem nemo hoſtium unquam vicit.* Itáne miſer, etiam ancillulæ ſervus es, et quidem vilis ancillulæ? Quid ergò te adhuc liberum eſſe dicis? quid expeditiones tuas jactas? Deindè gladium poſtulat, et ei qui ex benevolentia non dat, ſuccenſet: munera mittit ei cui inviſus eſt, ſupplicat, plorat: viciſſim paulo ſucceſſu effertur. Sed tum quoque quo pacto? An ut neque appetat, neque formidet?

Conſidera in animantibus, quam de illis habeamus notionem libertatis. Leones alunt cicures cavea clauſos, et paſcunt, eósque nonnulli ſecum circumferunt. Quis autem

dicat

μεθ' αὑτῶν. Καὶ τίς ἐρεῖ τοῦτον τὸν λέοντα ἐ- Κεφ. ά.
λεύθερον; οὐχὶ δ' ὅσῳ μαλακώτερον διεξάγει, τοσούτῳ δουλικώτερον; Τίς δ' ἂν αἴσθησιν καὶ λογισμὸν λαβών, βούλοιτο τούτων τις εἶναι τῶν λεόντων; Ἄγε, τὰ δὲ πτηνὰ ταῦτα ὅταν ληφθῇ, καὶ ἐγκεκλεισμένα τρέφηται, ὅια πάσχει, ζητοῦντα ἐκφυγεῖν; καὶ ἔνιά γε αὐτῶν λιμῷ διαφθείρεται μᾶλλον, ἢ ὑπομένει τὴν τοιαύτην διεξαγωγήν. ὅσα δ' οὖν διασῴζεται, μόγις καὶ χαλεπῶς καὶ φθίνοντα, κἂν ὅλως ἔυρῃ τι παρεῳγμένον, ἐξεπήδησεν. Οὕτως ὀρέγεται τῆς φυσικῆς ἐλευθερίας, καὶ τοῦ αὐτόνομα καὶ ἀκώλυτα εἶναι. Καὶ τί σοι κακὸν ἐστιν ἐνταῦθα; Ὅια λέγεις; πέτεσθαι πέφυκα ὅπου θέλω, ὕπαυθρος διάγειν, ᾄδειν ὅταν θέλω· σύ με πάντων τούτων ἀφαιρῇ, καὶ λέγεις, τί σοι κακόν ἐστι; Διὰ τοῦτο ἐκεῖνα μόνα ἐροῦμεν ἐλεύθερα, ὅσα τὴν ἄλωσιν

οὐ

dicat eum leonem esse liberum? nonne quo mollius degit, eo servilius? Quis vero sensûs et rationis compes factus, aliquis istorum leonum esse velit? Age porro, aviculæ istæ captæ cùm in corte aluntur, quomodo affectæ sunt? ut effugere cupiunt? nonnullæ fame perire malunt, quàm vitam istam tolerare. quæ autem conservantur, quod ægrè quidem ac difficulter et cum tabe fit, si ullum foramen deprehenderint, exsiliunt. Adeo naturalem libertatem desiderant, ut sui juris sint, et à nemine prohibeantur. Et quid hîc tibi mali est? Quid dicis? natura mea fert, ut volem quo velim; ut sub dio agam, ut cantillem cùm volo: quæ cùm tu mihi eripias omnia, quid mali mihi sit rogas? Quamobrem illa tantùm libera dicemus, quæ captivitatem

Κεφ. ά. οὐ φέρει, ἀλλ' ἅμα τε ἐάλω, καὶ ἀποθανόντα διέφυγεν. Οὕτω καὶ Διογένης ποθ λέγει, μίαν εἶναι μηχανὴν πρὸς ἐλευθερίαν, τὸ εὐκόλως ἀποθνήσκειν· καὶ τῷ Περσῶν βασιλεῖ γράφει, ὅτι τὴν Ἀθηναίων πόλιν καταδουλώσασθαι οὐ δύνασαι, οὐ μᾶλλον, φησὶν, ἢ τοὺς ἰχθύας. Πῶς; οὐ γὰρ λήψομαι αὐτούς; Ἂν λάβῃς, φησὶν, εὐθὺς ἀπολιπόντές σε οἰχήσονται, καθάπερ οἱ ἰχθύες. καὶ γὰρ ἐκείνων ὃν ἂν λάβῃς, ἀπέθανε· καὶ οὗτοι ληφθέντες ἐὰν ἀποθνήσκωσι, τί σοι ἐστὶ τῆς παρασκευῆς ὄφελος; Τοῦτ' ἐστὶν ἐλευθέρου ἀνδρὸς φωνὴ, σπουδῇ ἐξητακότος τὸ πρᾶγμα, καὶ, ὥσπερ εἰκὸς, εὑρηκότος. Ἂν δ' ἀλλαχοῦ ζητῇς ἢ ὅπου ἐστὶ, τί θαυμαστὸν εἰ οὐδέποτε αὐτὸ εὑρίσκεις;

Ὁ δοῦλος εὐθὺς εὔχεται ἀφεθῆναι ἐλεύθερος. Διὰ τί; Δοκεῖτε ὅτι τοῖς εἰκοστώναις ἐπιθυμεῖ δοῦναι

tivitatem non ferunt: ſed ſimulac capta ſunt, morte ſervitutem effugerunt. Sic et Diogenes alicubi dixit, unam eſſe rationem retinendæ libertatis, haud gravatè mori: et Perſarum regi ſcribit, eum civitatem Athenienſium non magis poſſe in ſervitutem redigere, quàm piſces. Quomodo? non capiam eos? Si ceperis eos, inquit, ſtatim te relicto abibunt, quemadmodum piſces. nam et horum quemcunque ceperis, moritur: et iſti capti ſi moriantur, quæ erit expeditionis tuæ utilitas? Hæc ingenui viri vox eſt, qui rem ſeriò inquiſivit, et uti par eſt invenit. Sin eam alibi, quàm ubi eſt quæſiveris, non mirum ſi nunquam invenis.

Servus ſtatim optat ſe manumitti. Quamobrem? Eóne putatis, quòd pecuniam Viceſſimariis dare cupiat? Non,

ſed

δοῦναι ἀργύριον; Οὐ, ἀλλ' ὅτι φαντάζεται, μέχρι τοῦ νῦν, διὰ τὸ μὴ τετυχηκέναι τούτου, ἐμποδίζεσθαι καὶ δυσροεῖν. Ἂν ἀφεθῶ, φησὶν, εὐθὺς πᾶσα εὔροια, οὐδενὸς ἐπιστρέφομαι, πᾶσιν ὡς ἴσος καὶ ὅμοιος λαλῶ, πορεύομαι ὅπου θέλω, ἔρχομαι ὅθεν θέλω, καὶ ὅπου θέλω. Εἶτα ἀπηλεύθέρωται· καὶ εὐθὺς μὲν οὐκ ἔχων ποῖ φάγῃ, ζητεῖ τίνα κολακεύσει, παρὰ τίνι δειπνήσει. εἶτα ἢ ἐργαζεται τῷ σώματι, καὶ πάσχει τὰ δεινότατα· κἂν σχῇ τινα φάτνην, ἐμπέπτωκεν εἰς δουλείαν πολὺ τῆς προτέρας χαλεπωτέραν· ἢ καὶ εὐπορήσας ἄνθρωπος ἀπειρόκαλος, πεφίληκε παιδισκάριον, καὶ δυστυχῶν ἀνακλαίεται, καὶ τὴν δουλείαν ποθεῖ. Τί γάρ μοι κακὸν ἦν; ἄλλός μ' ἐνέδυεν, ἄλλός μ' ὑπέδει, ἄλλος ἔτρεφεν, ἄλλος ἐνοσοκόμει, ὀλίγα αὐτῷ ὑπηρέτουν. νῦν δὲ τάλας ὅσα Κεφ. α.

sed quia putat se, quod hactenus libertate caruerit, impediri et infeliciter vivere. Si manumissus fuero, inquit, statim omnia prospera; curo neminem, omnibus par et æqualis verba facio; proficiscor quo volo, venio unde volo, et quo volo. Cùm vero libertus factus est, statim non habet ubi edat; quærit cui aduletur, apud quem cœnet. deinde vel corpore opus facit, et gravissimas ærumnas perfert: vel, si quod præsepe invenit, in servitutem incidit priore longe graviorem: aut, si homo ineptus opes nactus fuerit, puellulam aliquam deperit, et suas calamitates deplorat, ac pristinam servitutem desiderat. Quid enim mali mihi erat? alius mihi vestes præbebat, alius calceos, alius me alebat, alius in morbo curabat, paucis in rebus illi serviebam. nunc autem miser, quid fero, cum pluribus pro uno serviam? Ta-

Κεφ. ά. ὅτι πάσχω, πλείοσι δουλεύων ἀνθ' ἑνός; Ὅμως δ' ἐὰν δακτυλίους, φησὶ, λάβω, τότε γ' εὐρούστατα διάξω, καὶ εὐδαιμονέστατα. Πρῶτον μὲν ἵνα λάβῃ, πάσχει ὧν ἐστὶν ἄξιος εἶτα λαβὼν πάλιν ταυτά. Εἶτά φησιν, Ἂν μὲν στρατεύσωμαι, ἀπαλλαγὴν πάντων τῶν κακῶν. Στρατεύεται. πάσχει ὅσα μαστιγίας· καὶ οὐδὲν ἧττον δευτέραν αἰτεῖ στρατείαν, καὶ τρίτην. εἶθ' ὅταν αὐτὸν τὸν κολοφῶνα ἐπιθῇ, καὶ γένηται συγκλητικὸς, τότε γίνεται δοῦλος εἰς σύλλογον ἐρχόμενος, τότε τὴν καλλίω καὶ λιπαρωτάτην δουλείαν δουλεύει. Ἵνα μὴ μωρὸς ᾖ, ἀλλ' ἵνα μάθῃ ἃ ἔλεγεν ὁ Σωκρατικὸς, τί ἐστι τῶν ὄντων ἕκαστον, καὶ μὴ εἰκῇ τὰς προλήψεις ἐφαρμόζῃ ταῖς ἐπὶ μέρους οὐσίαις. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἴτιον τοῖς ἀνθρώποις πάντων τῶν κακῶν, τὸ τὰς προλήψεις τὰς κοινὰς μὴ δύνασθαι ἐφαρμόζειν τοῖς ἐπὶ μέρους.

men ſi annulos, inquit, accepero, tum proſperrime vivam, et feliciſſime. Primum, ut eos accipiat, ea patitur quæ meretur: deinde acceptis iis, rurſus eadem. Poſt, Si militavero, inquit, liberabor malis omnibus. Militat, fert ea quæ verbero: ac nihilominus ſecunda itemque tertia poſtulat ſtipendia. deinde cum ipſum colophonem impoſuerit, et factus fuerit Senator, tum ſit ſervus: cùm in concilium ingreditur, tum pulcherrimam et nitidiſſimam ſervitutem ſervit. Nè ſtultus ſit, ut diſputationes Socraticas cognoſcat; ut quæ rei cujuſque natura ſit diſcat; neque anticipationes ſingulis rebus temere accommodet. Hæc enim cauſa eſt hominibus omnium malorum, quòd anticipationes communes rebus ſingulis accommodare non poſſunt. Nos enim eſſe

ρους. Ἡμεῖς δ' ἄλλοι ἄλλα οἰόμεθα. ὁ μὲν, ὅ- Κεφ. α.
τι νοσεῖ; οὐδαμῶς, ἀλλ' ὅτι τὰς προλήψεις οὐκ ἐφαρμόζει. ὁ δ', ὅτι πτωχός ἐστιν; ὁ δ', ὅτι πατέρα χαλεπὸν ἔχει ἢ μητέρα; πᾶ δ' ὅτι ὁ Καίσαρ οὐχ ἵλεώς ἐστι; Τοῦτο δ' ἔστιν ἓν καὶ μόνον, τὸ τὰς προλήψεις ἐφαρμόζειν μὴ εἰδέναι. Ἐπεὶ τίς οὐκ ἔχει κακοῦ πρόληψιν, ὅτι βλαβερόν ἐστιν, ὅτι φευκτόν ἐστιν, ὅτι παντὶ τρόπῳ ἀποικονόμητόν ἐστι; Πρόληψις πρόληψιν οὐ μάχεται, ἀλλ' ὅταν ἔλθῃ ἐπὶ τὸ ἐφαρμόζειν. Τί οὖν τὸ κακόν ἐστι τοῦτο, καὶ βλαβερόν, καὶ φευκτόν; Λέγει, τὸ Καίσαρος μὴ εἶναι φίλον. Ἀπῆλθεν, ἀπέπεσε τῆς ἁρμογῆς, ἀλίσκεται, ζητεῖ τὰ μηδὲν πρὸς τὸ προκείμενον· ὅτι τυχὼν τοῦ φίλος εἶναι Καίσαρος, οὐθὲν ἧττον τοῦ ζητουμένου οὐ τέτυχε. Τί γάρ ἐστιν, ὃ ζητεῖ πᾶς ἄνθρω-

πος;

esse miseros aliis alii de causis opinamur: alius, quòd ægrotet? nequaquam, sed quòd anticipationes non accommodat: alius quòd sit mendicus, alius quòd patrem durum aut matrem, alius, quòd Cæsarem sibi male propitium habeat? Sed horum omnium unica et sola causa est, anticipationes nescire accommodare. Quis enim notionem mali non habet, id esse noxium, esse fugiendum, modis omnibus propulsandum esse? Notio notioni non repugnat; sed cùm ad accommodationem ventum est. Quid ergò est malum istud, noxium et fugiendum? Respondet, Non esse Cæsaris amicum. Abit, accommodatione excidit, angitur, quærit ea quæ ad institutum nihil attinent: quia Cæsaris amicitiam adeptus, nihilominus ejus quod quærebatur expers est. Quid enim est, quod quivis homo quærit? Facilè

Κεφ. ά. πος; Εὐσταθῆσαι, εὐδαιμονῆσαι, πάντα ὡς θέλει ποιεῖν, μὴ κωλύεσθαι, μηδ' ἀναγκάζεσθαι. Ὅταν οὖν γένηται Καίσαρος φίλος, πέπαυται κωλυόμενος, πέπαυται ἀναγκαζόμενος, εὐσταθεῖ, εὐροεῖ; Τίνος ψυθώμεθα; Τίνα ἔχομεν ἀξιοπιστότερον, ἢ αὐτὸν τοῦτον τὸν γεγονότα φίλον; Ἐλθὲ εἰς τὸ μέσον, καὶ εἰπὲ ἡμῖν, πότε ἀταραχώτερον ἐκάθευδες; νῦν, ἢ πρὶν γενέσθαι φίλος τοῦ Καίσαρος; Εὐθὺς ἀκούεις, ὅτι παῦσαι, τοὺς Θεούς σοι, ἐμπαίζων μου τῇ ψυχῇ· οὐκ οἶδας ὅια πάσχω τάλας, οὐδ' ὕπνος ἐπέρχεταί μοι. ἀλλ' ἄλλος ἐλθὼν λέγει, ὅτι ἤδη ἐγρηγόρει, ἤδη πρόεισιν· εἶτα ταραχαί, εἶτα φροντίδες. Ἄγε, ἐδείπνεις δὲ πότε ἐναρεστότερον; νῦν, ἢ πρότερον; Ἄκουσον αὐτοῦ, καὶ περὶ τούτων τί λέγει· ὅτι ἂν μὲν μὴ κληθῇ, ἀδυνᾶται· ἂν δὲ κληθῇ, ὡς δοῦλος

λος

agitare, prosperâ fortunâ uti, arbitratu suo facere omnia, non prohiberi, non cogi. Igitur Cæsaris amicus factus, an prohiberi desiit? desiit cogi? facile agitat? rebus secundis utitur? Quem percontemur? Quem verò habemus fide digniorem eo ipso, qui Cæsaris amicus factus est? Prodi in medium: nobis dic, quando tranquillius dormivisti? nunc, an priùs quàm Cæsaris amicitiam nactus esses? Statim audis, Desine, quæso per deos, insultare animo meo: haud nosti qualia perpetiar miser: ne somnus quidem mihi obrepit. sed alius dicit, eum jam vigilare: jam prodire: mox tumultus, mox curæ. Age, quando suavius pransus es? nunc an prius? Audi illum, de his etiam qui dicat: si non vocetur, angi sese; sin vocetur, cœnare ut servum apud dominum, interim solicitum, ne quid stulte dicat aut

faciat.

λος παρὰ κυρίῳ δειπνεῖ, μεταξὺ προσέχων μή τι μωρὸν εἴπῃ ἢ ποιήσῃ. Καὶ τί δοκεῖς; Φοβεῖται μὴ μαστιγωθῇ ὡς δοῦλος; Πόθεν αὐτῷ οὕτω καλῶς; Ἀλλ' ὡς πρέπει τηλικοῦτον ἄνδρα Καίσαρος φίλον, μὴ ἀπολέσῃ τὸν τράχηλον. Ἐλούου δὲ ποτ' ἀταραχώτερον; ἐγυμνάζου δὲ ποτὲ σχολαίτερον; Τὸ σύνολον, ποῖον μᾶλλον ἤθελες βίον βιοῦν; τὸν νῦν, ἢ τὸν τότε; Ὀμόσαι δύναμαι, ὅτι οὐδεὶς οὕτως ἐστὶν ἀναίσθητος, ἢ ἀνάλγητος, μὴ ἀποδύρασθαι τὰς αὐτοῦ συμφορὰς, ὅσῳ ἂν ᾖ φίλτερος. Κεφ. ά.

Ὅταν οὖν μήτε οἱ βασιλεῖς λεγόμενοι ζῶσιν ὡς θέλουσι, μήθ' οἱ φίλοι τῶν βασιλέων, τίνες ἔτι εἰσὶν ἐλεύθεροι; Ζήτει καὶ εὑρήσεις. ἔχεις γὰρ ἀφορμὰς παρὰ τῆς φύσεως πρὸς εὕρεσιν τῆς ἀληθείας. εἰ δ' αὐτὸς οὐχ οἷός τε εἶ κατὰ ταύτας ψηλαφῶν εὑρεῖν τὸ ἐξῆς, ἄκουσον παρὰ τῶν

faciat. Quid vero tibi videtur? Timet ſcilicet, ne vapulet ut ſervus? Unde ei tam bene eſſet? Imo ut decet tantum virum, Cæſaris amicum, ne caput amittat. Quando autem ſuavius laviſti? quando majore otio te exercuiſti? Denique utram vivere vitam malles? hanc an illam? Jurare auſim, neminem adeo vel ſtupidum, vel à veritate alienum eſſe, quin magis fortunas ſuas miſeretur, quo amicior Cæſari fuerit.

Cum ergo hi qui reges dicuntur, non ita vivant ut volunt, neque amici regum; quinam reſtant qui ſint liberi? Quære, invenies. habes enim ad veritatis inventionem adjumenta quædam ab ipſa natura tributa. ſin ipſe nudas illas contemplans, quid ex iis conſequatur, invenire non potes;

Κεφ. ά. τῶν ἐζητηκότων. Τί λέγουσιν; Ἀγαθόν σοι δοκεῖ ἡ ἐλευθερία; Τὸ μέγιστον. Δύναται οὖν τις τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ τυγχάνων, κακοδαιμονεῖν, ἢ κακῶς πράσσειν; Οὔ. Ὅσους οὖν ἂν ἴδῃς κακοδαιμονοῦντας, δυστροῦντας, πενθοῦντας, ἀποφαίνου θαρρῶν, μὴ εἶναι ἐλευθέρους. Ἀποφαίνομαι. Οὐκοῦν ἀπὸ μὲν ὠνῆς καὶ πράσεως, καὶ τῆς τοιαύτης ἐν κτήσει καταστάξεως, ἤδη ἀπαχεχωρήκαμεν. Εἰ γὰρ ὀρθῶς ὡμολόγησας ταῦτα, ἄν τε μέγας βασιλεὺς κακοδαιμονῇ, οὐκ ἂν ἐλεύθερος, ἄν τε μικρὸς, ἄν τ' ὑπατικὸς, ἄν τε δισύπατος. Ἔστω.

Ἔτι οὖν ἀπόκριναί μοι κἀκεῖνο, δοκεῖ σοι μέγα τι εἶναι καὶ γενναῖον ἡ ἐλευθερία καὶ ἀξιόλογον; Πῶς γὰρ οὔ; Ἔστιν οὖν, τυγχάνοντά τινος οὕτω μεγάλου καὶ ἀξιολόγου καὶ γενναίου, ταπεινὸν

tes; audi quid ii dicant, qui ea perveſtigârunt. Quid dicunt? Bonum tibi videtur libertas? Maximum. Poteſt ergò quis maximo bono potitus, miſer eſſe, et adverſâ fortunâ uti? Non. Quoſcunque igitur infelices videris, adverſâ fortuna conflictantes, lugentes, eos audacter pronuntiato non eſſe liberos. Pronuntio. Igitur ab emptione et venditione, et tali poſſeſſionis conditione, jam diſceſſimus. Nam ſi recte iſta conceſſiſti, ſive magnus ſive parvus rex infelix fuerit, non erit liber, ſive conſularis, ſive iterum conſul. Eſto.

Illud etiam porrò mihi reſponde, num magnum quiddam et generoſum, et magni pretii videtur eſſe libertas? Quidni vero? Fierine poteſt igitur, ut tanto, tam præclaro et generoſo bono potitus, ſit humilis et abjectus? Non poteſt.

Cum

πεινὸν εἶναι; Οὐκ ἔστιν. Ὅταν οὖν ἴδῃς τινὰ ὑ- Κεφ. α.
ποπεπτωκότα ἑτέρῳ, ἢ κολακεύοντα παρὰ τὸ
φαινόμενον αὐτῷ, λέγε καὶ τοῦτον δοῦλον μὴ εἶ-
ναι ἐλεύθερον. καὶ μὴ μόνον. ἂν δεῖπνάριόν ἕνεκα
αὐτὸ ποιῇ, ἀλλὰ κἂν ἐπαρχίας ἕνεκα, κἂν ὑ-
πατείας. ἀλλ' ἐκείνους μὲν μικροδούλους λέγε,
τοὺς μικρῶν τινῶν ἕνεκα ταῦτα ποιοῦντας· τούτους
δ' ὡς εἰσὶν ἄξιοι, μεγαλοδούλους. Ἔστω καὶ
ταῦτα. Δοκεῖ δέ σοι ἡ ἐλευθερία αὐτεξούσιόν τι
καὶ αὐτόνομον; Πῶς γὰρ οὔ; Οὐκοῦν ἐπ' ἄλ-
λῳ κωλῦσαί ἐστι, καὶ ἀναγκάσαι, δοῦλον λέγε
μὴ εἶναι ἐλεύθερον. καὶ μή μοι πάππους αὐτοῦ
καὶ προπάππους βλέπε, καὶ ὅσην ζητεῖ καὶ πρᾶ-
σιν· ἀλλ' ἂν ἀκούσῃς λέγοντος ἔσωθεν καὶ ἐκ βα-
θοῦς, Κύριε κἂν δώδεκα ῥάβδοι προάγωσι, λέγε
δοῦλον. κἂν ἀκούσῃς λέγοντος, Τάλας ἐγώ, οἷα
πάσχω;

Cum ergo aliquem videris alteri obnoxium, aut præter animi sui sententiam adulantem; audacter et illum liberum esse negato. nec tantum si propter coenam id faciat, sed etiam si ob provinciam, ob consulatum. sed illos quidem minutos servos appella, qui propter minutas res ista faciunt; istos vero, ut digni sunt, magnos servos. Concedamus et hæc. Num tibi libertas sui juris, suique arbitrii esse videtur? Quidni? Qui igitur ab alio prohiberi et cogi potest, cum ne dubita negare esse liberum. neque vero avos aut proavos ejus intueberis; nec quæres quid emerit, quid vendiderit: sed si audieris ex animo et cum affectu dicentem, Domine; quamvis duodecim fasces antecedant, appella servum. quod si dicentem audieris, Me miserum! quomodo mecum agitur? dic, servum. denique si deplorantem,

Κεφ. ά. πάσχω; λέγε δοῦλον. ἂν ἁπλῶς ἀποκλαιόμενον ἴδῃς, μεμφόμενον, δυσροῦντα, λέγε δοῦλον περιπόρφυρον ἔχοντα. Ἂν οὖν μηδὲν τούτων μὴ ποιῇ, μήπω εἴπῃς ἐλεύθερον· ἀλλὰ τὰ δόγματα αὐτοῦ κατάμαθε, μή τι ἀναγκαστά, μή τι κωλυτά, μή τι δυσροητικά; Κἂν εὕρῃς τοιοῦτον, λέγε δοῦλον ἀνοχὰς ἔχοντα ἐν Σατορναλίοις· λέγε ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ ἀποδημεῖ, εἶθ' ἥξει καὶ γνώσῃ ὅια πάσχει. Τίς ἥξει; Πᾶς ὃς αὐτεξουσίαν ἔχῃ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τινος θελομένων, πρὸς τὸ περιποιῆσαι ταῦτα, ἢ ἀφελέσθαι. Οὕτως οὖν πολλοὺς κυρίους ἔχομεν; Οὕτω. τὰ γὰρ πράγματα προτέρους τούτων κυρίους ἔχομεν· ἐκεῖνα δὲ πολλά ἐστι. διὰ ταῦτα ἀνάγκη, καὶ τοὺς τούτων τινὸς ἔχοντας ἐξουσίαν, κυρίους εἶναι. Ἐπεί τοι οὐδεὶς αὐτὸν τὸν Καίσαρα φοβεῖται· ἀλλὰ τὸν θάνατον,

tem, conquerentem, adverſis rebus conflictantem videris: dic, ſervum prætextatum. Sed ſi horum nihil fecerit, non ſtatim liberum dixeris; ſed opiniones ejus et decreta cognoſce, num cogi, num prohiberi poſſint, num ſucceſſu carere? Quòd ſi talem inveneris, dic ſervum cui Saturnalibus induciæ dentur: dic dominum ejus peregre abeſſe, qui ubi redierit, viſurus ſis quomodo tractetur. Quis veniet? Quiſquis poteſtatem habet eorum aliquid quæ vult, vel conferendi, vel auferendi. Siccine tot dominos habemus? Sic. nam res ipſas ante hos dominas habemus: quæ cùm multæ ſint, fieri non poteſt quin ii qui earum rerum alicujus poteſtatem habeant, noſtri ſint domini. Quandoquidem ipſum quidem Cæſarem nemo timet; ſed mortem, exilium, ſed ereptionem bonorum, carcerem, ignominiam. neque diligit

quiſ-

νατον, φυγὴν, ἀφαίρεσιν τῶν ὄντων, φυλακὴν, ἀτι- Κεφ. ά.
μίαν. οὐδὲ φιλεῖ τις τὸν Καίσαρα, ἂν μή τι ἢ πολλοῦ ἄξιος· ἀλλὰ πλοῦτον φιλοῦμεν, δημαρχίαν, στρατηγείαν, ὑπατείαν. Ὅταν ταῦτα φιλῶμεν, καὶ μισῶμεν, καὶ φοβώμεθα, ἀνάγκη τοὺς ἐξουσίαν αὐτῶν ἔχοντας κυρίους ἡμῶν εἶναι. Διὰ τοῦτο καὶ ὡς Θεοὺς αὐτοὺς προσκυνοῦμεν. Ἐννοοῦμεν γὰρ, ὅτι τὸ ἔχον ἐξουσίαν τῆς μεγίστης ὠφελείας, θεῖόν ἐστιν. εἶθ' ὑποτάσσομεν κακῶς, Οὗτος δ' ἔχει τῆς μεγίστης ὠφελείας ἐξουσίαν· θεῖόν ἐστιν. Εἰ γὰρ ὑποτάσσομεν κακῶς, τὸ οὗτος δ' ἔχει τῆς μεγίστης ὠφελείας ἐξουσίαν, ἀνάγκη καὶ τὸ γενόμενον ἐξ αὐτῶν ἐπενεχθῆναι κακῶς. γν

Τί οὖν ἐστι τὸ ποιοῦν ἀκώλυτον τὸν ἄνθρωπον, καὶ αὐτεξούσιον; πλοῦτος γὰρ οὐ ποιεῖ, οὐδ' ὑπατεία, οὐδ' ἐπαρχία, οὐδὲ βασιλεία· ἀλλὰ δεῖ τι

quiſquam ipſum Cæſarem, niſi magni pretii fuerit: ſed divitias diligimus, tribunatum, præturam, conſulatum. Hæc cùm diligimus, odimus, timemus; neceſſe eſt, eos quorum hæc in poteſtate ſunt, noſtros eſſe dominos. Itaque tanquam ipſos deos, illos adoramus. Sic enim ſtatuimus, in cujus poteſtate ampliſſimum beneficium ſit, id divinum quiddam eſſe. deinde male ſubjungimus, In illius autem poteſtate ampliſſimum beneficium eſt: quare Divinum quiddam eſt. Nam ſi male ſubjungimus illud, In iſtius poteſtate ampliſſimum beneficium eſt; neceſſe eſt etiam id quod ex his conficitur, perperam inferri.

Quid ergo eſt quod homini præſtet, ut nec prohiberi poſſit, et ſui juris ut ſit? nam opes quidem hoc non faci-

Κεφ. ά. τι ἄλλο εὑρεθῆναι. Τί οὖν ἐστι, τὸ ἐν τῷ γράφειν ἀκώλυτον ποιοῦν καὶ ἀπαραπόδιστον; Ἡ ἐπιστήμη τοῦ γράφειν. Τί δ' ἐν τῷ κιθαρίζειν; Ἡ ἐπιστήμη τοῦ κιθαρίζειν. Οὐκοῦν καὶ ἐν τῷ βιοῦν, ἡ ἐπιστήμη τοῦ βιοῦν. ὡς μὲν οὖν ἁπλῶς ἀκήκοας, σκέψαι δ' αὐτὸ καὶ ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους. τὸν ἐφιέμενόν τινος τῶν ἐπ' ἄλλοις ὄντων, ἐνδέχεται ἀκώλυτον εἶναι; Οὔ. Ἐνδέχεται ἀπαραπόδιστον; Οὔ. Οὐκοῦν οὐδ' ἐλεύθερον. Ὅρα οὖν πότερον οὐδὲν ἔχομεν ὃ ἐφ' ἡμῖν μόνοις ἐστὶν, ἢ πάντα· ἢ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστι, τὰ δ' ἐπ' ἄλλοις. Πῶς λέγεις; Τὸ σῶμα ὅταν θέλῃς ὁλόκληρον εἶναι, ἐπί σοί ἐστιν, ἢ οὔ; Οὐκ ἐπ' ἐμοί. Ὅταν δ' ὑγιαίνειν; Οὐδὲ τοῦτο. Ὅταν δὲ καλὸν εἶναι; Οὐδὲ τοῦτο. Ζῆν δέ, ἢ ἀποθανεῖν; Οὐδὲ τοῦτο. Οὐκοῦν τὸ μὲν σῶμα ἀλλότριον, ὑπεύθυνον παντὸς τοῦ ἰσχυ-

unt, neque conſulatus, neque provinciæ, neque imperia: ſed aliud aliquid eſt quærendum. Quid ergo eſt quod ſcribendi obſtacula, atque impedimenta removeat? Scribendi ſcientia. Quid citharâ canendi? Scientia illius artis. Ergò in degenda vita, etiam vivendi ſcientia. Sicut autem hæc in genere audiviſti, ità etiam particulatim conſidera. potéſtne impedimenti expers eſſe is, qui aliquid appetit quod alieni juris eſt? potéſtne non prohiberi? Non poteſt. Ergò nec liber eſſe poteſt. Vide igitur nihſſne habeamus quod in noſtra poteſtate ſit, an omnia; an verò quædam noſtra, quædam aliena. Quomodo ais? Corpus integrum eſſe cùm vis, éſtne penes te an non? Non eſt penes me. Cùm rectè valere? Nè hoc quidem. Cùm eſſe pulchrum? Neque hoc. Vivere aut mori? Neque hoc. Igitur corpus alienum eſt, cuivis fortiori obnoxium.

Eſto.

ἰσχυροτέρου. Ἔστω. τὸν ἀγρὸν δ' ἐπί σοί ἐστιν ἔχειν ὅταν θέλῃς, καὶ ἐφ' ὅσον θέλεις, καὶ οἷον θέλεις; Οὔ. Τὰ δὲ δουλάρια; Οὔ. Τὰ δ' ἱμάτια; Οὔ. Τὸ δὲ οἰκίδιον; Οὔ. Τοὺς δ' ἵππους; Τούτων μὲν οὐδέν. Ἂν δὲ τὰ τέκνα σου ζῆν θέλῃς ἐξ ἅπαντος, ἢ τὴν γυναῖκα, ἢ τὸν ἀδελφόν, ἢ τοὺς φίλους, ἐπί σοί ἐστιν; Οὐδὲ ταῦτα. Πότερον οὖν οὐδὲν ἔρεις αὐτεξούσιον, ὃ ἐπὶ μόνῳ ἐστί σοι, καὶ ἀναφαίρετον; ὅρα οὖν οὕτω καὶ σκέψαι αὐτό. μή τις δύναταί σε ποιῆσαι συγκαταθέσθαι τῷ ψεύδει; Οὐδείς. Οὐκοῦν ἐν μὲν τῷ συγκαταθετικῷ τόπῳ ἀκώλυτος εἶ καὶ ἀνεμπόδιστος. Ἔστω. Ἄγε, ὁρμῆσαι δέ σε ἐφ' ὃ μὴ θέλῃς, τίς δύναται ἀναγκάσαι; Δύναται. ὅταν γάρ μοι θάνατον ἢ δεσμὰ ἀπειλῇ ἀναγκάζει μ' ὁρμῆσαι. Ἂν οὖν καταφρονῇς τοῦ ἀποθανεῖν καὶ τοῦ δεδέσθαι, ἔτι αὐτοῦ ἐπιστρέφῃ;

Κεφ. ά.

λ εἰ ἔχεις τι τοιοῦτον,

Esto. At penes te est agrum habere cùm voles, et quoad voles, et qualem voles? Non. Servulos autem? Non. At vestes? Non. Domunculam? Non. At equos? Horum omnium nihil. Si verò tuos liberos omnino vivere vis, aut uxorem, aut fratrem, aut amicos, hoc penes te est? Nè hoc quidem. Nunquid ergò nihil habes proprium, quod te solum penes est, nec eripi possit? Sic igitur istud vide atque considera: nunquis efficere potest ut assentiaris mendacio? Nemo. Ergò in loco assensionis nec prohiberi nec impediri potes. Agè ut impetu utaris ubi non vis, quis te potest cogere? Potest. nam si mihi mortem aut vincula minitetur, impetu uti me cogit. At si vincula et mortem contemnas, adhuc eum curabis? Non. Tu-

Κεφ. ά. φη; Οὔ. Σὸν οὖν ἐστιν ἔργον, τὸ καταφρονεῖν θανάτου, ἢ οὐ σόν; Ἐμόν. Σὸν ἄρα ἐστὶ καὶ τὸ ὁρμῆσαι, ἢ οὔ; Ἔστω ἐμόν. Τὸ δ' ἀφορμῆσαί τινος; Σὸν καὶ τοῦτο. Τί οὖν; ἂν ἐμοῦ ὁρμήσαντος περιπατῆσαι, ἐκεῖνός με κωλύσῃ; Τί σου κωλύει; μή τι τὴν συγκατάθεσιν; Οὔ· ἀλλὰ τὸ σωμάτιον. Ναὶ, ὡς λίθον. Ἔστω· ἀλλ' οὐκέτι ἐγὼ περιπατῶ. Τίς δέ σοι εἶπε, τὸ περιπατῆσαι σὸν ἔργον ἐστὶν ἀκώλυτον; ἐγὼ γὰρ ἐκεῖνο ἔλεγον ἀκώλυτον μόνον, τὸ ὁρμῆσαι. ὅπου δὲ σώματος χρεία καὶ τῆς ἐκ τούτου συνεργείας, πάλαι ἀκήκοας ὅτι οὐδέν ἐστι σόν. Ἔστω καὶ ταῦτα. Ὀρέγεσθαι δέ σε οὖ μὴ θέλεις, τίς ἀναγκάσαι δύναται; Οὐδείς. Προθέσθαι δ' ἢ ἐπιβαλέσθαι τίς, ἢ ἁπλῶς χρῆσθαι ταῖς προσπιπτούσαις φαντασίαις; Οὐδὲ τοῦτο. Ἀλλὰ ὀρεγόμενόν

um ergò eſt opus mortem contemnere, aut non tuum? Meum. Tuum igitur eſt impetu uti aut non uti? Eſto meum. Devitare autem rem aliquam? Etiam hoc tuum eſt. Quid ergo? ſi ille me deambulare conantem prohibeat? Quid tuum prohibet? num aſſenſionem tuam? Non: at corpuſculum. Ita, tanquam lapidem. Eſto: at ego non amplius deambulo. Quis autem tibi dixit, deambulare tuum eſſe opus, nec poſſe prohiberi? nam ego illud ſolum quod in impetu utendo poſitum eſt prohiberi poſſe negavi. ubi autem corpore atque illius miniſterio ſit opus, pridem audiviſti nihil eſſe tuum. Sunto et hæc. Quis autem te cogere poteſt ut appetas quod non vis? Nemo. Item inſtituere atque ſuſcipere aliquid, atque objectis viſis uti, quis? Nemo. Sed me appetentem ille prohibebit eo

potiri

μενόν με κωλύσει τυχεῖν οὗ ὀρέγομαι. Ἂν τῶν Κεφ. ά.
σῶν τινος ὀρέγῃ, καὶ τῶν ἀκωλύτων, πῶς σε κωλύσει; Οὐδαμῶς. Τίς οὖν σοι λέγῃ, ὅτι ὁ τῶν ἀλλοτρίων ὀρεγόμενος ἀκώλυτός ἐστιν; Ὑγείας οὖν μὴ ὀρέγωμαι; Μηδαμῶς, μηδ' ἄλλου ἀλλοτρίου μηδενός. ὃ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐπὶ σοὶ παρασκευάσαι ἢ τηρῆσαι ὅτε θέλεις, τοῦτο ἀλλότριόν ἐστι. μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ οὐ μόνον τὰς χεῖρας, ἀλλὰ πολὺ πρότερον τὴν ὄρεξιν. εἰ δὲ μή, παρέδωκας σαυτὸν δοῦλον· ὑπέθηκας τὸν τράχηλον, ἄν τι θαυμάσῃς τῶν μὴ σῶν, ᾧ τινι ἂν τῶν ὑπευθύνων καὶ θνητῶν προσπαθῇς. Ἡ χεὶρ οὐκ ἔστιν ἐμή; Μέρος ἐστὶ σόν· φύσει δὲ πηλὸς, κωλυτὸν, ἀναγκαστὸν, δοῦλον παντὸς τοῦ ἰσχυροτέρου. Καὶ τί σοι λέγω χεῖρα; ὅλον τὸ σῶμα οὕτως ἔχειν σε δεῖ ὡς ὀνάριον ἐπισεσαγμένον· ἐφ' ὅσον ἂν

potiri quod appeto. Si tuum aliquid appetes, et quod prohiberi nequit, quomodo prohibebit? Nullo modo. Quis autem tibi dicit, eum qui aliquid alieni appetat prohiberi non poſſe? Ergo ſanitatem non appetam? Nequaquam, nec ullam rem alienam. quod enim penes te non eſt vel parare vel tueri cum vis, alienum eſt. longe ab eo non modo manus, ſed appetitionem etiam, ac multo quidem magis, abſtine. alioqui te in ſervitutem tradideris: collum jugo ſubjeceris, ſi quid admiratus fueris quod tuum non eſt, ſi quid alienum et mortale concupiveris. An manus non eſt mea? Pars tua eſt, ſuapte vero natura lutum: poteſt prohiberi, poteſt cogi, ſerva eſt cujuſvis robuſtioris. Quid tibi manum dicam? totum corpus ita te habere oportet ut aſellum clitellis onuſtum, quatenus licuerit et datum fuerit.

ſed

Κεφ. ά. ἂν οἷόν τε ᾖ, ἐφ' ὅσον ἂν δίδωται. ἂν δ' ἀγγαρεία ᾖ, καὶ στρατιώτης ἐπιλάβηται, ἄφες· μὴ ἀντίτεινε, μηδὲ γόγγυζε· εἰ δὲ μή, πληγὰς λαβὼν, οὐδὲν ἧττον ἀπολεῖς καὶ τὸ ὀνάριον. Ὅταν δὲ πρὸς τὸ σῶμα οὕτως ἔχειν σε δέῃ, ὅρα τὰ ἀπολείπεται περὶ τἄλλα, ὅσα τοῦ σώματος ἕνεκα παρασκευάζεται. ὅταν ἐκεῖνο ὀνάριον ᾖ· τἆλλα γίνεται χαλινάρια τοῦ ὀναρίου, σαγμάτια, ὑποδηματία, κριθαὶ, χόρτος. Ἄφες κἀκεῖνα· ἀπόλυε θᾶττον καὶ εὐκολώτερον ἢ τὸ ὀνάριον. Καὶ ταύτην τὴν παρασκευὴν παρασκευασάμενος, καὶ τὴν ἄσκησιν ἀσκήσας, τὰ ἀλλότρια ἀπὸ τῶν ἰδίων διακρίνειν, τὰ κωλυτὰ ἀπὸ τῶν ἀκωλύτων, ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν ἡγεῖσθαι, ἐκεῖνα μὴ πρὸς ἑαυτόν· ἐνταῦθα ἐπιστρόφως ἔχειν τῆς ὀρέξεως, ἐνταῦθα τὴν ἔκκλισιν. Μή τι ἔτι φοβῇ τινα; Οὐδένα. Περὶ τίνος γὰρ φοβήσῃ; περὶ τῶν σεαυ-

sed si vis allata fuerit, et miles arripuerit, omitte, ne renitere, ne murmura. alioqui, plagis etiam acceptis nihilominus asellum amittes. Quod si erga corpus te sic affectum esse decet, vide quid de cæteris statuendum sit, quæ corporis gratia comparantur. cum asellus sit corpus; cætera fræni fiunt aselli, clitellæ, ferreæ calces, hordeum, fœnum. Omitte illa etiam; absolve citius et expeditius quam asellus. Atque in hunc modum præparatus et exercitatus à propriis aliena discernito, ea quæ prohiberi possunt ab iis quæ non possunt: hæc ad te pertinere puta, illa nihil ad te attinere. hic curanda est appetitio, illic aversatio. Num quem adhuc times? Neminem. Qua enim re terreberis? aliqua tuarum? ubi essentia boni et mali posita est? quis

σεαυτοῦ; ὅπου ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κα- Κεφ. α'.
κοῦ; καὶ τίς τούτων ἐξουσίαν ἔχει; τίς ἀφε-
λέσθαι αὐτὰ δύναται; τίς ἐμποδίσαι; οὐ μᾶλλον
ἢ τὸν Θεόν. ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ σώματος καὶ τῆς
κτήσεως, ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων, ὑπὲρ τῶν οὐδὲν
πρὸς σέ. Καὶ τί ἄλλο ἐξαρχῆς ἐμελέτησας, ἢ
διακρίνειν τὰ σὰ καὶ οὐ σά, τὰ ἐπὶ σοὶ καὶ οὐκ
ἐπὶ σοί, τὰ κωλυτὰ καὶ ἀκώλυτα; Τίνος δὲ ἕ-
νεκα προσῆλθες τοῖς φιλοσόφοις; Ἵνα μηδὲν ἧτ-
τον ἀτυχὴς καὶ δυστυχὴς; Οὔκουν ἄφοβος μὲν
οὕτως ἔσῃ καὶ ἀτάραχος. Λύπη δὲ τί πρὸς σέ;
Ὧν γὰρ προσδοκωμένων φόβος γίνεται, καὶ λύ-
πη παρόντων. Ἐπιθυμήσεις δὲ τίνος ἔτι; Τῶν
μὲν γὰρ προαιρετικῶν, ἅτε καλῶν ὄντων καὶ πα-
ρόντων, σύμμετρον ἕξεις καὶ καθισταμένην τὴν
ὄρεξιν· τῶν δ' ἀπροαιρέτων οὐδενὸς ὀρέγῃ, ἵνα
καὶ

quis ea in poteſtate habet? quis auferre poteſt? quis impedire? nihilo magis quam Deum. at in corporis et facultatum rebus, in alienis, in iis quæ nihil ad te attinent, poteſt. Nam quid aliud ab initio meditatus es, niſi ut tua et aliena diſcerneres, ea quæ in tua et quæ in aliorum eſſent poteſtate, quæ prohiberi poſſent et non prohiberi? Qua vero gratia philoſophos acceſſiſti? Ut nihilominus voto fruſtreris et calamitoſus ſis? Igitur imperterritus et perturbationis expers ſic eris. Dolor autem quid ad te? Nam quorum exſpectatio timetur, horum præſentia dolet. Quid autem amplius deſiderabis? Nam eorum quidem quæ tui arbitrii ſunt, quippe quæ pulchra ſint et adſint, moderatam habes et tranquillam appetitionem: eorum autem quæ à tua voluntate non pendent nihil appetis, ita ut locum non

habeat

Κεφ. ά. καὶ τόπον σχῇ τὸ ἄλογον ἐκεῖνο, καὶ ὠστικὸν, καὶ παρὰ τὰ μέτρα ἠπειγμένον.

Ὅταν οὖν πρὸς τὰ πράγματα οὕτως ἔχῃς, τίς ἔτι ἄνθρωπος δύναται φοβερὸς εἶναι; Τί γὰρ ἔχει ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ φοβερὸν, ἢ ὀφθεὶς, ἢ λαλήσας, ἢ ὅλως συναναστραφείς; οὐ μᾶλλον ἢ ἵππος ἵππῳ, ἢ κύων κυνὶ, ἢ μέλισσα μελίσσῃ. ἀλλὰ τὰ πράγματα ἑκάστῳ φοβερά ἐστι· ταῦτα δ' ὅταν περιποιεῖν τις δύνηταί τινι ἢ ἀφελέσθαι, τότε καὶ αὐτὸς φοβερὸς γίνεται. Πῶς οὖν ἀκρόπολις καταλύεται; Οὐ σιδήρῳ, οὐδὲ πυρὶ, ἀλλὰ δόγμασιν. ἂν γὰρ τὴν οὖσαν ἐν τῇ πόλει καθέλωμεν, μή τι καὶ τὴν τοῦ πυρετοῦ; μή τι καὶ τὴν τῶν καλῶν γυναικαρίων; ἢ μή τι ἁπλῶς τὴν ἐν ἡμῖν ἀκρόπολιν, καὶ τοὺς ἐν ἡμῖν τυράννους ἀποβεβλήκαμεν; οὓς ἐφ' ἑκάστοις καθ' ἡμέραν ἔχομεν,

habeat brutum illud et impetuoſum, et ultra modum concitatum.

Cùm ergo adverſus res ſic affectus fueris, quis homo deinceps terribilis eſſe poteſt? Quid enim habet homo homini terribile, ſive conſpiciatur, ſive colloquatur, aut etiam unà vivat? nihilo magis quam equus equo, aut canis cani, aut apis api. ſed res cuique formidabiles ſunt, quas cum quis alteri conferre aut auferre poteſt, tum et ipſe fit formidabilis. Quomodo ergo arx iſta evertitur? Non ferro, neque igni, ſed decretis. nam ſi eam quæ in urbe eſt ſuſtulerimus; num etiam febrim, num pulchras mulierculas, num denique arcem in nobis ſitam, num tyrannos in nobis collocatos ejecerimus? quos omnibus in rebus quotidie experimur, nunc eoſdem nunc diverſos. Hinc ordiendum eſt,

arx

χομεν, ποτὲ μὲν τοὺς αὐτοὺς, ποτὲ δ' ἄλλους. Κεφ. ά.
Ἀλλ' ἔνθεν ἄρξασθαι δεῖ, καὶ ἔνθεν καθελεῖν τὴν ἀκρόπολιν, ἐκβάλλειν τοὺς τυράννους· τὸ σωμάτιον ἀφεῖναι, τὰ μέρη αὐτοῦ, τὰς δυνάμεις, τὴν κτῆσιν, τὴν φήμην, ἀρχάς, τιμάς, τέκνα, ἀδελφούς, φίλους, ταῦτα πάντα ἡγήσασθαι ἀλλότρια. Κἂν ἔνθεν ἐκβληθῶσιν οἱ τύραννοι, τί ἔτι ἀποτειχίζω τὴν ἀκρόπολιν, ἐμοῦ γε ἕνεκα; ἑστῶσα γάρ τί μοι ποιεῖ; Τί ἔτι ἐκβάλλω τοὺς δορυφόρους; ποῦ γὰρ αὐτῶν αἰσθάνομαι; Ἐπ' ἄλλους ἔχουσι τὰς ῥάβδους, καὶ τοὺς κοντοὺς, καὶ τὰς μαχαίρας. Ἐγὼ δὲ πώποτ' οὐ θέλων ἐκωλύθην, οὔτ' ἠναγκάσθην μὴ θέλων. Καὶ πῶς τοῦτο δυνατόν; Προσκατατέταχά μου τὴν ὁρμὴν τῷ Θεῷ. Θέλει μ' ἐκεῖνος πυρέσσειν; Κἀγὼ θέλω. Θέλει ὁρμᾶν ἐπί τι; Κἀγὼ θέλω. Θέλει ὀρέγεσθαι; Κἀγὼ θέλω. Θέλει με τυχεῖν

arx ab hac parte demolienda eſt, hinc ejiciendi tyranni: corpuſculum miſſum faciendum; partes ejus, facultates, poſſeſſiones, fama, magiſtratus, honores, liberi, fratres, amici, hæc omnia ducenda ſunt aliena. Quod ſi hinc ejecti fuerint tyranni, cur arcem adhuc meâ utique causâ deſtruam? nam ſtans illa quid mihi incommodat? Quid ejiciam ſatellites? ubi enim illos ſentio? Adverſus alios habent faſces, et contos, et gladios. Ego vero nunquam volens prohibitus ſum, nec coactus nolens. Quo pacto iſtud fieri poteſt? Impetum meum obedientem præbui Deo. Vult ille me febricitare? Volo et ipſe. Vult me aggredi quippiam? Volo et ipſe. Vult me aliquid appetere? volo et ipſe. Vult me aliquâ re potiri? Volo et ipſe. Non vult?

Κεφ. ά. χεῖν τινος; Καὶγὼ βούλομαι. Οὐ θέλει; Οὐ βούλομαι. Ἀποθανεῖν οὖν θέλω. Τίς ἔτι με κωλύσαι δύναται παρὰ τὸ ἐμοὶ φαινόμενον, ἢ ἀναγκάσαι; Οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Δία. Οὕτω ποιοῦσι καὶ τῶν ὁδοιπόρων οἱ ἀσφαλέστεροι. ἀκήκοεν ὅτι λῃστεύεται ἡ ὁδός, μόνος οὐ τολμᾷ καθεῖναι· ἀλλὰ περιέμεινε συνοδίαν ἢ πρεσβευτοῦ, ἢ ταμίου, ἢ ἀνθυπάτου· καὶ προσκατατάξας ἑαυτὸν, παρέρχεται ἀσφαλῶς. Οὕτω καὶ ἐν τῷ κόσμῳ ποιεῖ ὁ φρόνιμος. πολλαὶ λῃστήρια, τύραννοι, χειμῶνες, ἀπορίαι, ἀποβολαὶ τῶν φιλτάτων. Ποῦ τίς καταφύγῃ; πῶς ἀλῃστευτος παρέλθῃ; ποίαν συνοδίαν περιμείνας ἀσφαλῶς διέλθῃ; τίνι προσκατατάξας ἑαυτόν; τῷ δεῖνι τῷ πλουσίῳ; τῷ ὑπατικῷ; καὶ τί μοι ὄφελος; αὐτὸς ἐκδύεται, ὀιμώζει, πενθεῖ. τί δ' ἂν ὁ συνοδοιπόρος αὐτὸς ἐπ' ἐμὲ στραφεὶς, λῃστής μου γένηται; τί ποιή-

Nolo. Mori me vult? Mori igitur volo. Quis adhuc me prohibere poteſt contra meam ſententiam, aut cogere? Nihilo magis quàm Jovem. Sic faciunt etiam viatores cautiores. Si audierint iter latrociniis infeſtum eſſe; ſoli ſe viæ committere non audent; ſed comitatu vel legati, vel quæſtoris, vel proconſulis exſpectato, et iis aggregati tutò iter conficiunt. Sic etiam in mundo facit vir prudens. Multa latrocinia ſunt, tyranni, tempeſtates, egeſtates, jacturæ chariſſimorum. Quò confugias? quomodo incolumis tranſeas? quis comitatus tutum te reddet? cui te adjunges? diviti illi, aut conſulari? quem indè fructum capiam? ipſe exuitur, plorat, luget. quid verò ſi comes ille meus in me converſus, latro meus fiat? quid faciam? Amicus e-

ποιήσω; Φίλος ἔσομαι Καίσαρος· ἐκείνου με ὄντα ἑταῖρον οὐδεὶς ἀδικήσει. Πρῶτον μέν, ἵνα γένωμαι λαμπρός, ἃ με δεῖ τλῆναι καὶ παθεῖν; ποσάκις καὶ ὑπὸ πόσων ληστευθῆναι; εἶτα ἐὰν γένωμαι, καὶ οὗτος θνητός ἐστιν. Ἂν δ' αὐτὸς ἔκ τινος περιστάσεως ἐχθρός μου γένηται, ἀναχωρῆσαι ποῦ ποτε κρεῖσσον; εἰς ἐρημίαν; ἄγε, ἐκεῖ πυρετὸς οὐκ ἔρχεται; Τί οὖν γένηται; Οὐκ ἔστιν εὑρεῖν ἀσφαλῆ σύνοδον, πιστὸν, ἰσχυρὸν, ἀνεπιβούλευτον; Οὗτος ἐφίστησι καὶ ἐννοεῖ, ὅτι ἐὰν τῷ Θεῷ προσκατατάξῃ ἑαυτὸν, διελεύσεται ἀσφαλῶς. Πῶς λέγεις προσκατατάξαι; Ἵν' ὃ ἂν ἐκεῖνος θέλῃ, καὶ αὐτὸς θέλῃ· καὶ ὃ ἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ, τοῦτο μηδ' αὐτὸς θέλῃ. Πῶς οὖν τοῦτο γένηται; Πῶς γὰρ ἄλλως, ἢ ἐσπισκεψαμένῳ τὰς ὁρμὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν διοίκησιν; Τί μοι δέ- Κεφ. ά.

ro Cæſaris; cui dum familiaris fuero, nemo mihi injuriam faciet. Primùm, ut fiam illuſtris, quæ mihi toleranda et perferenda erunt? quoties et à quam multis ſpoliabor? deinde ſi factus fuero, et ipſe mortalis eſt. Si verò caſu aliquo inimicus mihi factus fuerit, quo recedendum? in ſolitudinem? age, illò febris non venit? Quid ergò profeceris? Non licet ergò invenire comitem, per quem tutus ſis, fidelem, firmum, inſidiarum expertem? Imò vir prudens ità rem conſiderat, hanc rationem ſecum init: ſi Deo ſe dederit, ſe iter tutò confecturum. Quid eſt iſtud, Dedere ſeſe Deo? Ut quod ille voluerit, et ipſe velit: et quod ille noluerit, nec ipſe velit. Quî ergò iſtud fiet? Quomodo fieret aliter, niſi conſiderando Dei impetu et adminiſtratione? Quid mihi dedit meum, et mei juris? quid

Κεφ. ά. δέδωκεν ἐμὸν καὶ αὐτεξούσιον; τί αὐτῷ κατέλιπε; τὰ προαιρετικά μοι δέδωκεν· ἐπ' ἐμοὶ πεποίηκεν ἀνεμπόδιστα, ἀκώλυτα. τὸ σῶμα τὸ πήλινον πῶς ἐδύνατο ἀκώλυτον ποιῆσαι; ὑπέταξεν οὖν τῇ τῶν Ὅλων περιόδῳ τὴν κτῆσιν, τὰ σκεύη, τὴν οἰκίαν, τὰ τέκνα, τὴν γυναῖκα. Τί οὖν θεομαχῶ; τί θέλω τὰ μὴ θελητά; τὰ μὴ δοθέντα μοι ἐξ ἅπαντος ἔχειν; Ἀλλὰ πῶς; Ὡς δέδοται, καὶ ἐφ' ὅσον δέδοται. Ἀλλ' ὁ δοὺς ἀφαιρεῖται. Τί οὖν ἀντιτείνω; οὐ λέγω, ὅτι ἠλίθιος ἔσομαι, τὸν ἰσχυρότερον βιαζόμενος, ἀλλ' ἔτι πρότερον ἄδικος. Πόθεν γὰρ ἔχων αὐτὰ ἦλθον; Ὁ πατήρ μοι αὐτὰ ἔδωκεν. Ἐκείνῳ δὲ τίς; Τὸν ἥλιον δὲ τίς πεποίηκε; τοὺς καρποὺς δὲ τίς; τὰς δ' ὥρας τίς; τὴν δὲ πρὸς ἀλλήλους συμπλοκὴν καὶ κοινωνίαν τίς; Εἶτα σύμπαντα

sibi ipse reservavit? liberam voluntatem mihi dedit; et quæ in mea potestate sunt, ea nec impediri nec prohiberi posse voluit. corpus autem luteum, quomodo potuit tale efficere, ut à nemine prohiberetur? subjecit igitur sub universitatis circuitum possessiones, vasa, ædes, liberos, uxorem. Quid ergo Deo repugno? quid volo ea quæ velle non debeo, ut ea quæ mihi data non sunt, quovis modo consequar? Sed quomodo? Ut data sunt, et quatenus data sunt. At is qui dedit aufert iterum. Quid ergo repugno? non dico me stultum fore, si potentiori adverser, sed multo ante injurium. Unde enim ea habui? Pater illa mihi dederat. Illi verò quis? Solem quis fecit? fruges quis dedit? quis anni tempora distinxit? communitatem et consociationem hominum inter ipsos, quis instituit? Itane

cum

παντα εἰληφὼς παρ' ἄλλου, καὶ αὐτὸν σεαυτὸν, Κεφ. ά.
ἀγαναχτεῖς καὶ μέμφῃ τὸν δόντα, ἄν σου τι ἀφέληται; Τίς ὢν; καὶ ἐπὶ τί ἐλήλυθώς; οὐχὶ ἐκεῖνός σε εἰσήγαγεν; οὐχὶ τὸ φῶς ἐκεῖνός σοι ἔδειξεν; οὐ συνεργοὺς ἔδωκεν; οὐκ αἰσθήσεις; οὐ λόγον; ὡς τίνα δὲ εἰσήγαγεν; οὐχ ὡς θνητόν; οὐχ ὡς μετὰ ὀλίγου σαρκιδίου ζήσοντα ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ θεασόμενον τὴν διοίκησιν αὐτοῦ, καὶ συμπομπεύσοντα αὐτῷ, καὶ συνεορτάσοντα πρὸς ὀλίγον; Οὐ θέλεις οὖν, ἕως δέδοταί σοι, θεασάμενος τὴν πομπὴν καὶ τὴν πανήγυριν, εἶτα ὅταν ἀ ἐξάγῃ, πορεύεσθαι προσκυνήσας καὶ εὐχαριστήσας ὑπὲρ ὧν ἤκουσας καὶ εἶδες; Οὐ, ἀλλ' ἔτι ἑορτάζειν ἤθελον. Καὶ γὰρ οἱ μύσται μυεῖσθαι· τάχα δὲ καὶ οἱ ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἄλλους ἀθλητὰς βλέπειν. ἀλλὰ ἡ πανήγυρις πέρας ἔχει.

ἔξελθε·

cum omnia, teipſum quoque aliunde acceperis, indignaris et accuſas largitorem illorum, ſi quid tibi ademerit? Quis es, et cur veniſti? nonne ille te introduxit? nonne lumen ille tibi monſtravit? non adjutores adjunxit? non ſenſus? non rationem? qualem verò te introduxit? nonne ut mortalem? nonne ut cum exigua caruncula victurum in terris, et ſpectaturum ſuam gubernationem, et ludos concelebraturum, et ad exiguum tempus celebritati interfuturum? Non vis igitur, dum tibi datum eſt conſpectâ pompâ et celebritate, cum te eduxerit, abire, adorato illo, et gratiis actis de iis quæ vidiſti et audiviſti? Imo diutius feſtivitati intereſſe vellem. Etiam myſtæ diutius initiari ſe vellent: forſitan ii etiam, qui Olympiæ ſunt, alios pugiles ſpectare. ſed celebritas finita eſt: Exi; diſcede ut gratus, ut verecundus,

da

Κεφ. ά. ἔξελθε· ἀπαλλάγηθι ὡς εὐχάριστος, ὡς αἰδήμων· δὸς ἄλλοις τόπον· δεῖ γενέσθαι καὶ ἄλλους, καθάπερ καὶ σὺ ἐγένου, καὶ γενομένους ἔχειν χώραν, καὶ οἰκήσεις, καὶ τὰ ἐπιτήδεια. Ἂν δ' οἱ πρῶτοι μὴ ὑπεξάγωσι, τί ὑπολείπεται; Τί ἄπληστος εἶ; τί ἀνίκανος; τί στενοχωρεῖς τὸν κόσμον; Ναί· ἀλλὰ καὶ τὰ τεκνία μετ' ἐμαυτοῦ εἶναι θέλω, καὶ τὴν γυναῖκα. Σὰ γάρ ἐστιν; οὐχὶ τοῦ δόντος; οὐχὶ καὶ τοῦ σὲ πεποιηκότος; εἶτα οὐκ ἐκστήσῃ τῶν ἀλλοτρίων; οὐ παραχωρήσεις τῷ κρείσσονι; Τί οὖν μ' εἰσῆγεν ἐπὶ τούτοις; Καὶ εἰ μὴ ποιεῖ σοι, ἔξελθε· οὐκ ἔχει χρείαν θεατοῦ μεμψιμοίρου. τῶν συνεορταζόντων δεῖται, τῶν συγχορευόντων, ἵν' ἐπικροτῶσι μᾶλλον, ἐπιθειάζωσιν, ὑμνῶσι δὲ τὴν πανήγυριν. τοὺς ταλαιπώρους δὲ καὶ δειλούς, οὐκ ἀηδῶς ὄψεται ἀπολελυμένους τῆς πανηγύρεως. οὐδὲ γὰρ παρόντες

da locum aliis: oportet alios ità naſci, ut et tu natus es, et natos habere locum et habitationes, et victum. Si verò primi non diſceſſerint, quid relinquitur? Cur inſatiabilis es? cur ſatis fieri tibi non poteſt? quid angis et coarctas mundum? Næ: ſed liberos mecum eſſe volo, atque uxorem. Tuáne ſunt, an ejus qui dedit? annon ejus qui te quoque fecit? ergò non cedes alienis? non locum dabis meliori? Cur verò iis conditionibus me introduxit? Si tibi hæc non faciunt, egredere; non opus ei eſt ſpectatore querulo. eos requirit qui feſtum unà celebrent, qui unà ſaltent, qui applaudant potiùs, qui admirentur, qui divinis laudibus celebrent ac laudent ſpectaculum. miſeros autem & timidos non invitus ſpectaculo digreſſos videbit. neque enim

dum

ρόντες ὡς ἐν ἑορτῇ ἤσῃγον, οὐδ' ἐξεπλήρουν τὴν χώραν τὴν πρέπουσαν, ἀλλ' ὠδυνῶντο, ἐμέμφοντο τὸν δαίμονα, τὴν τύχην, τοὺς συνόντας· ἀναίσθητοι καὶ ὧν ἔτυχον, καὶ τῶν ἑαυτῶν δυνάμεων, ἃς εἰλήφασι πρὸς τὰ ἐναντία, μεγαλοψυχίας, γενναιότητος, ἀνδρείας, αὐτῆς τῆς νῦν ζητουμένης ἐλευθερίας. Ἐπὶ τί οὖν εἴληφα ταῦτα; Χρησόμενος. Μέχρι τίνος; Μέχρις ἂν ὁ χρήσας θέλῃ. ἂν οὖν ἀναγκαῖα μὴ ᾖ, μὴ προσπασχε αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἔσται. σὺ αὐτὰ αὐτῷ μὴ εἴπῃς ἀναγκαῖα, καὶ οὐκ ἔστι. Κεφ. ά.

Ταύτην τὴν μελέτην ἔωθεν εἰς ἑσπέραν μελετᾷν ἔδει, ἀπὸ τῶν μικροτάτων, ἀπὸ τῶν εὐεπιρεαστοτάτων ἀρξάμενος, ἀπὸ χύτρας, ἀπὸ ποτηρίου· εἶθ' οὕτως ἐπὶ χιτωνάριον προέλθε, ἐπὶ κυνάριον, ἐπὶ ἱππάριον, ἐπὶ ἀγρίδιον· ἔνθεν ἐπὶ σαυ-

dum adeſſent, ut in feſtivitate vivebant: nec tuebantur locum convenientem, ſed dolebant, incuſabant Deos, fortunam, familiares: non animadvertentes quid conſecuti eſſent, ſuarúmque virium ad propulſanda contraria obliti, generoſitatis, fortitudinis, illius ipſius, quâ de nunc agitur, libertatis. Cur igitur iſta accepi? Ut iis utereris. Quouſque? Dum is qui mutuavit, voluerit. ſi ergò neceſſaria non erunt, noli illis affici, et non erunt. tu ea tibi ne dicas eſſe neceſſaria, et non ſunt.

Hoc à diluculo uſque ad veſperam erat meditandum, initio ſumpto à minimis, et pluribus caſibus obnoxiis; ab olla, à poculo. Deinde progredere ad tuniculam, ad caniculum, ad equulum, ad agellum: inde ad te ipſum, ad corpus,

Κεφ. ά. σαυτὸν, τὸ σῶμα, τὰ μέρη τοῦ σώματος, τὰ τέκνα, τὴν γυναῖκα, τοὺς ἀδελφούς. πανταχοῦ περιβλέψας, ἀπόῤῥιψον ἀπὸ σεαυτοῦ. κάθηρον τὰ δόγματα, μή τι προσήρτηταί σοι τῶν οὐ σῶν, μή τι συμπέφυκε, μή τι ὀδυνήσῃς ἀποσπώμενον. καὶ λέγε γυμναζόμενος καθ' ἡμέραν, ὡς ἐκεῖ, μὴ ὅτι φιλοσοφεῖς (ἔστω φορτικὸν τὸ ὄνομα) ἀλλ' ὅτι καρπιστὴν δίδως. Τοῦτο γάρ ἐστιν ἡ ταῖς ἀληθείαις ἐλευθερία. Ταύτην ἠλευθερώθη Διογένης παρ' Ἀντισθένους, καὶ οὐκέτι ἔφη καταδουλωθῆναι δύνασθαι ὑπ' οὐδενός. Διὰ τοῦτο ὅτε ἐάλω, πῶς τοῖς πειραταῖς ἐχρῆτο; μή τι κύριον εἶπέ τινα αὐτῶν; Καὶ οὐ λέγω τὸ ὄνομα· οὐ γὰρ τὴν φωνὴν φοβοῦμαι, ἀλλὰ τὸ πάθος, ἀφ' οὗ ἡ φωνὴ ἐκπέμπεται. Ἢ πῶς ἐπιτιμᾷ αὐτοῖς, ὅτι κακῶς ἔτρεφον τοὺς ἁλωκότας; πῶς ἐπράθη; μή τι κύ-

pus, ad partes corporis, ad liberos, uxorem, fratres. ubi oculis omnia colluſtràris, abjice abs te. repurgato decreta, ne quid adhæſerit tibi, non tuum, ne quid annatum ſit ne quid cum dolore tuo ſit avellendum. et in quotidiana exercitatione dicito, ut illic, non te philoſophari (eſto id nomen arrogans) ſed te vindicem et aſſertorem exhibere. Hæc enim vero eſt libertas. Hâc libertate ab Antiſthene Diogenes accepta, ſe ab ullo in ſervitutem abripi deinde poſſe negavit. Ob hanc cauſam cum captus fuit, quomodo piratas tractavit? num eorum aliquem dominum appellavit? Neque verò de nomine loquor; (neque enim vocem extimeſco;) ſed de affectu unde vox proficiſcitur. Aut quomodo eos increpavit, quòd captivos male alerent? quomodo venditus eſt? num quærebat dominum? Non: ſed ſervum

κύριον ἐζήτει; ἀλλὰ δοῦλον. πῶς δὲ παθεὶς ἀν- Κεφ. ά.
νεστρέφετο πρὸς τὸν δεσπότην; εὐθὺς διελέγετο πρὸς αὐτὸν, ὅτι οὐχ οὕτως ἐστολίσθαι δεῖ αὐτὸν, οὐχ οὕτω κεκάρθαι· περὶ τῶν υἱῶν, πῶς δεῖ αὐτοὺς διάγειν. Καὶ τί θαυμαστόν; εἰ γὰρ παιδοτρίβην ἐώνητο, ἐν τοῖς παλαιστρικοῖς, ὑπηρέτῃ ἂν ἐχρῆτο αὐτῷ, ἢ κυρίῳ; εἰ δ' ἰατρὸν, ὡσαύτως· εἰ δ' ἀρχιτέκτονα. Καὶ οὕτως ἐφ' ἑκάστης ὕλης, τὸν ἔμπειρον τοῦ ἀπείρου κρατεῖν πᾶσα ἀνάγκη. Ὅς τις οὖν καθόλου τὴν περὶ βίον ἐπιστήμην κέκτηται, τί ἄλλο ἢ τοῦτον εἶναι δεῖ τὸν δεσπότην; Τὶς γάρ ἐστιν ἐν νηῒ κύριος; Ὁ κυβερνήτης. Διὰ τί; Ὅτι ὁ ἀπειθῶν αὐτῷ ζημιοῦται. Ἀλλὰ δῆρά με δύναται. Μήτι οὖν ἀζημίως; Οὕτω μὲν κἀγὼ ἔκρινον, Ἀλλ' ὅτι οὐκ ἀζημίως, διὰ τοῦτο οὐκ ἔξεστιν. οὐδενὶ δ' ἀζήμιόν ἐστι, τὸ ποιεῖν τὰ ἄδικα. Καὶ τίς ἡ ζημία

vum. Venditus autem, quomodo ſe geſſit erga dominum? Statim cum eo diſputavit, eum non ſic veſtitum eſſe oportere; non ità eſſe raſum; filii quomodo educandi eſſent. Quid mirum? nam ſi pædotribam emiſſet, nunquid in palæſtra miniſtro illo, an domino uteretur? ſi medicum, eodem modo: ſi architectum. Atque ità in quolibet genere peritum imperito imperare omnino neceſſe eſt. Qui igitur in univerſum vitæ degendæ ſcientiâ inſtructus eſt, eum quid aliud eſſe oportet, niſi dominum? Quis enim in navi dominatur? Gubernator. Cur? Quoniam qui non obtemperat, damnum facit. Sed flagris cædere me poteſt. Num abſque damno? Sic quidem et ipſe judicabam. Sed quia non abſque damno; propterea non licet. nam ſine damno injuſtè

Κεφ. ά. μία τῷ δήσαντι τὸν αὐτοῦ δοῦλον; Ἦν δοκεῖς; τὸ δῆσαι τοῦτο· ὃ καὶ σὺ ὁμολογήσεις, ἂν θέλῃς σώζειν, ὅτι ἄνθρωπος οὐκ ἔστι θηρίον, ἀλλ' ἥμερον ζῷον. Ἐπεὶ πότ' ἄμπελος πράσσει κακῶς; Ὅταν παρὰ τὴν ἑαυτῆς φύσιν πράσσῃ. Πότ' ἀλεκτρυών; Ὡσαύτως. Οὐκοῦν καὶ ἄνθρωπος. Τίς οὖν αὐτοῦ ἡ φύσις; δάκνειν, καὶ λακτίζειν, καὶ εἰς φυλακὴν βάλλειν, καὶ ἀποκεφαλίζειν; Οὔ· ἀλλ' ἓυ ποιεῖν, συνεργεῖν, ἐπεύχεσθαι. τότ' οὖν κακῶς πράσσει, ἂν τε θέλῃς, ἄν τε μή, ὅταν ἀγνωμονῇ. Ὡς τε Σωκράτης οὐκ ἔπραξε κακῶς; Οὐ, ἀλλ' οἱ δικασταὶ, καὶ οἱ κατήγοροι. Οὐδ' ἐν Ῥώμῃ Ἑλουίδιος; Οὐ, ἀλλ' ὁ ἀποκτείνας αὐτόν. Πῶς λέγεις; Ὡς καὶ σὺ ἀλεκτρυόνας οὐ λέγεις κακῶς πράξαι τὸν νικήσαντα καὶ κατα-

κοπέντα,

facere nemo poteſt. Quod verò damnum, qui ſervum ſuum in vincula conjicit? Quodnam exiſtumas? nempe ipſum illud in vincula conjicere: quod et tu fateberis ſi vis hoc tueri, hominem non eſſe ferum, ſed cicur animal. Nam quando malè cum vite agitur? Cùm aliter quàm ejus natura poſtulat agitur. Quando cum gallo gallinaceo? Eodem modo. Ergo etiam cum homine. Quæ verò eſt natura hominis? mordere, et calcitrare, et in carcerem conjicere, et decollare? Non; ſed bene facere, adjutare, favere votis. tum igitur male cum eo agitur, velis nolis, cùm perperam agit. Ergo cum Socrate non male actum eſt? Non, ſed cum judicibus et accuſatoribus ejus. Neque Romæ cum Helvidio? Non, ſed cum interfectore illius. Quo pacto iſtud dicis? Quo et tu de gallo gallinaceo. non dicis male actum eſſe cum victore et vulnerato, ſed cum in-

tegro

κοπέντα, ἀλλὰ τὴν ἀπλῆγα ἠττηθέντα. οὐδὲ κύνα εὐδαιμονίζεις, τὸν μήτε διώκοντα, μήτε πονοῦντα, ἀλλ' ὅταν ἱδροῦντα ἴδῃς, ὅταν ἀδυνώμενον, ὅταν ῥηγνύμενον ὑπὸ τοῦ δρόμου. Τί παραδοξολογοῦμεν; εἰ λέγομεν παντὸς κακὸν εἶναι τὸ παρὰ τὴν ἐκείνου φύσιν, τοῦτο παράδοξόν ἐστι; σὺ γὰρ αὐτὸ ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων οὐ λέγεις; διὰ τί οὖν ἐπὶ μόνου τοῦ ἀνθρώπου ἄλλως φέρῃ; ἀλλ' ὅτι λέγομεν ἥμερον εἶναι τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν, καὶ φιλάλληλον, καὶ πιστὴν, τοῦτο παράδοξον οὐκ ἔστιν. Οὐδὲ τοῦτο. Πῶς οὖν, ὅτι οὐ δαιρόμενος βλάπτεται, ἢ δεσμευόμενος, ἢ ἀποκεφαλιζόμενος; οὐχὶ οὗτος εἰ μὲν γενναίως φάσχει, καὶ προσκερδαίνων καὶ προσωφελούμενος ἀπέρχεται; ἐκεῖνος δὲ βλαπτόμενός ἐστιν, ὁ τὰ οἰκτρότατα πάσχων, καὶ αἴσχιστα, Κεφ. α'.

tegro et victo. neque canem beatum prædicas, qui nec persequitur, neque laborat: sed cùm sudantem videris, cùm ejulantem, cùm rumpendum cursu. Quid præter opinionem loquimur? si cujusque malum id esse dicimus quod naturæ illius repugnet, hoccine quid est præter opinionem? nonne et tu de omnibus aliis illud idem usurpas? cur vero in solo homine aliter sentis? at cùm mansuetam esse dicimus hominis naturam et sociabilem et fidelem, id non præter opinionem est. Nè hoc quidem. Quomodo ergo præter opinionem est, eum qui vapulat, aut in vincula conjicitur, aut capite plectitur, non lædi? nonne ille si generoso animo fert, sic discedit ut etiam lucrum faciat, et fructum capiat? ille verò læditur, qui miserrima patitur ac turpissima,

Κεφ. α'. τα, ὁ ἀντὶ ἀνθρώπου λύκος γινόμενος, ἢ ἔχις, ἢ σφήξ;

Ἄγε οὖν, ἐπέλθωμεν τὰ ὡμολογημένα. Ὁ ἀκώλυτος ἄνθρωπος ἐλεύθερος, ᾧ πρόχειρα τὰ πράγματα ὡς βούλεται. ὃν δ' ἔστιν ἢ κωλύσαι, ἢ ἀναγκάσαι, ἢ ἐμποδίσαι, ἢ ἄκοντα εἰς τι ἐμβαλεῖν, δοῦλός ἐστι. Τίς δ' ἀκώλυτος; Ὁ μηδενὸς τῶν ἀλλοτρίων ἐφιέμενος. Τίνα δ' ἀλλότρια; Ἃ οὐκ ἔστιν ἐφ' ἡμῖν, οὔτ' ἔχειν, οὔτε μὴ ἔχειν, οὔτε ποιὰ ἔχειν, ἢ πῶς ἔχοντα. Οὐκοῦν τὸ σῶμα ἀλλότριον, τὰ μέρη αὐτοῦ ἀλλότρια, ἡ κτῆσις ἀλλοτρία. ἂν οὖν τινι τούτων ὡς ἰδίῳ προσπαθῇς, δώσεις δίκας ἃς ἄξιον τὸν τῶν ἀλλοτρίων ἐφιέμενον. Αὕτη ἡ ὁδὸς ἐπ' ἐλευθερίαν ἄγει, αὕτη μόνη ἀπαλλαγὴ δουλείας, τὸ δυνηθῆναί ποτ' εἰπεῖν ἐξ ὅλης ψυχῆς, τὸ,

Ἄγου

piſſima, qui hominis loco in lupum, in viperam, aut crabronem evaſerit?

Age ergò, percurramus ea quæ in confeſſo ſunt. Homo qui prohiberi non poteſt, liber eſt; cui res in promptu ſunt, ut vult. qui autem vel prohiberi, vel cogi, vel impediri poteſt, vel invitus in aliquid conjici, ſervus eſt. Quis vero prohiberi non poteſt? Qui nihil alienum deſiderat. Quæ verò ſunt aliena? Quæ penes nos non eſt vel habere, vel non habere, neque qualia aut quemadmodum affecta eſſe vellemus. Igitur corpus alienum; item partes ejus alienæ ſunt; poſſeſſio aliena. quorum ſi quid tanquam proprium te delectârit, pœnas dabis, ut eum decet qui res alienas concupiſcit. Hæc ad libertatem via ducit, hæc ſola eſt manumiſſio et liberatio ſervitutis, ut tandem toto animo dicere queas,

Duc

Κεφ. ά.

Ἄγου δέ μ' ὦ Ζεῦ καὶ σὺ γ' ἡ Πεπρωμένη,
Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμι διατεταγμένος.

Ἀλλὰ τί λέγεις φιλόσοφε; καλεῖ σε ὁ τύραννος, ἐροῦντά τι ὧν οὐ πρέπει σοι. λέγεις, ἢ οὐ λέγεις; εἰπέ μοι. Ἄφες, σκέψωμαι. Νῦν σκέψῃ; ὅτε δ' ἐν τῇ σχολῇ ἦς, τί ἐσκέπτου; οὐκ ἐμελέτας τίνα ἐστὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακά, καὶ τίνα οὐδέτερα; Ἐσκεπτόμην. Τίνα οὖν ἤρεσκεν ἡμῖν; Τὰ δίκαια καὶ καλά, ἀγαθὰ εἶναι· τὰ ἄδικα καὶ αἰσχρά, κακά. Μή τι τὸ ζῆν ἀγαθόν; Οὔ. Μή τι τὸ ἀποθανεῖν κακόν; Οὔ. Μή τι φυλακή; Οὔ. Λόγος δ' ἀγενὴς καὶ ἄπιστος, καὶ φίλου προδοσία, καὶ κολακεία τυράννου, τί ἡμῖν ἐφαίνετο; Κακά. Τί οὖν οὐ ~~χὶ~~ σκέπτῃ, οὐδ' ἔσκεψαι, καὶ βεβούλευσαι; Ποία γὰρ ἐπ

Duc me, ô Jupiter, et tu Neceſſitas,
Quocunque à vobis ſum deſtinatus.

Sed quid ais philoſophe? vocat te tyrannus, dicturum aliquid te indignum. dicturus es, an non dicturus? reſponde mihi. Sine deliberem. Nunc deliberabis? cùm verò in ſchola eſſes, quid deliberabas? non meditabaris quæ bona, quæ mala, quæque inter hæc interjecta eſſent? Deliberavimus. Quæ igitur placebant nobis? Juſtum et honeſtum, eſſe bonum; injuſtum et turpe, eſſe malum. Num vita bonum eſt? Non. Num emori malum? Non. Num carcer? Non. Sed oratio degener et perfida, et amici proditio, et aſſentatio tyranni, quid nobis videbantur? Mala. Quid ergò deliberas, ac non potiùs deliberâſti et conſiderâſti? Qualis enim eſt deliberatio, an mihi conveniat,

Κεφ. ά. γὰρ σκέψις, εἰ καθήκει μοι δυναμένῳ τὰ μέγιστα ἀγαθὰ ἐμαυτῷ περιποιῆσαι, τὰ μέγιστα κακὰ μὴ περιποιῆσαι; Καλὴ σκέψις, καὶ ἀναγκαία, πολλῆς βουλῆς δεομένη! Τί ἡμῖν ἐμπαίζεις; ἄνθρωπε, οὐδέποτε τοιαύτη σκέψις γίνεται. οὐδ' εἰ ταῖς ἀληθείαις καλὰ μὲν ἐφαντάζου τὰ αἰσχρὰ, τὰ δ' ἄλλα οὐδέτερα, ἦλθες ἂν ἐπὶ ταύτην τὴν ἐπίστασιν, οὐδ' ἐγγύς· ἀλλ' αὐτόθεν διακρίνειν εἶχες, ὥσπερ ὄψει, τῇ διανοίᾳ. Πότε γὰρ σκέπτῃ, εἰ τὰ μέλανα λευκά ἐστιν; εἰ τὰ βαρέα κοῦφα; οὐχὶ δὲ τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις παρακολουθεῖς; Πῶς οὖν νῦν σκέπτεσθαι λέγεις εἰ τὰ οὐδέτερα τῶν κακῶν φευκτότερα; ἀλλ' οὐκ ἔχεις τὰ δόγματα ταῦτα· ἀλλὰ φαίνεταί σοι οὔτε ταῦτα οὐδέτερα, ἀλλὰ τὰ μέγιστα κακὰ, οὔτ' ἐκεῖνα, ἀλλ' οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. Οὕτω γὰρ

niat, si possim, maxima bona mihi ipsi acquirere, et mala maxima propulsare? Pulchra verò consideratio, et necessaria, quæ magnum consilium postulat. Quid nobis illudis? homo, nunquam talis consideratio incidit. nec si revera, quæ turpia sunt, honesta statueres, cætera verò neutrius generis, ad hanc considerationem descendisses: sed eâ longè rejectâ, rem statim tanquam acie oculorum, sic mente dijudicâsses. Quando enim consideras, utrùm nigra candida sint? utrùm gravia levia? annon enim ea quæ evidenter in sensus cadunt, consectaris? Quomodo igitur nunc te considerare dicis, utrum neutra magis fugienda sint quàm mala? Annon habes decreta ista? An vero neque hæc neutra tibi videntur, sed mala maxima, neque illa? Verùm ista nihil ad nos. Sic enim ab initio teipsum assuefecisti.

γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐθισας σεαυτόν. Ποῦ εἰμι; Ἐν σχολῇ. Καὶ ἀκούουσί μου τινες; Λέγω μετὰ τῶν φιλοσόφων. Ἀλλ' ἐξελήλυθα τῆς σχολῆς. Ἆρον ἐκεῖνα τὰ τῶν σχολαστικῶν καὶ τῶν μωρῶν· Οὗτος καταμαρτυρεῖται φίλος ὑπὸ φιλοσόφου· οὗτος παρασιτεῖ φιλόσοφος, οὗτος ἐπ' ἀργυρίῳ ἐκμισθοῖ ἑαυτὸν· οὗτος ἐν συγκλήτῳ Τίς οὐ θέλει τὰ φαινόμενα; ἔνδοθεν τὰ δόγματα αὐτοῦ βοᾷ. Σὺ ψυχρὸν καὶ ταλαίπωρον ὑπολήψιδιον ἐκ λόγων εἶ, καὶ ὢν, ὡς ἐκ τριχὸς, ἠρτημένον, ἀλλὰ ἰσχυρὸν καὶ χρηστικὸν, καὶ ὑπὸ τοῦ διὰ τῶν ἔργων γεγυμνάσθαι μεμνημένον, παραφύλαξον σαυτόν. Πῶς ἀκούεις (οὐ λέγω, ὅτι τὸ παιδίον σου ἀπέθανεν· πόθεν σοι; ἀλλ') ὅτι σου τὸ ἔλαιον ἐξεχύθη, ὁ οἶνος ἐξεπόθη; Ἵνα τις ἐπιστὰς διατεινομένῳ σοι, τοῦτ' αὐτὸ μόνον εἴπῃ, Φι-

Κεφ. ά.

f. Οὗτω

f. Οὗτω — Οὗτως

f. Οὗτως

λεγει

f. Ου

f. εικαιων

cisti. Ubi sum? In schola. Et qui sunt qui me audiunt? Differo inter philosophos. Atqui scholâ egressus sum. Tollito ista scholasticorum et stultorum. Hic amicus cùm sit, philosophi testimonio opprimitur: hic quamvis philosophus, parasitum agit: hic mercede locat suam operam: hic in curia versatur. Quis non vult ea quæ sibi videntur? intrinsecus decreta ejus clamant. Tu frigida et miserla opinio es, tanquam de pilo suspensa. quin tu potius te servas firmum, et ad visa utenda aptum, et talem qui verâ exercitatione tanquam sacris philosophiæ sis initiatus. Quomodo audis (non dico filium tuum mortuum; unde enim id tibi? sed) oleum tuum effusum esse, vinum epotum esse? Si tibi quis acriter differenti dixerit; Philosophe, aliter tu in schola disseris; cur nos fallis? cur vermis cùm sis, hominem

Κεφ. ά. Φιλόσοφε, ἄλλα λέγεις ἐν τῇ σχολῇ· τί ἡμᾶς ἐξαπατᾷς; τί, σκώληξ ὤν, λέγεις ὅτι ἄνθρωπος εἶ; Ἤθελον ἐπιστῆναί τινι αὐτῶν συνουσιάζοντι, ἵνα ἴδω πῶς τείνεται, καὶ ποίας φωνὰς ἀφίησιν, εἰ μέμνηται τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τῶν λόγων οὓς ἀκούει, ἢ λέγει, ἢ ἀναγινώσκει.

Καὶ τί ταῦτα πρὸς ἐλευθερίαν; Οὐκ ἄλλα μὲν οὖν ἢ ταῦτ', ἄν τε θέλητε ὑμεῖς οἱ πλούσιοι, ἄν τε μή. Καὶ τίς σοι μαρτυρεῖ ταῦτα; Τίς γὰρ ἄλλος, ἢ αὐτοὶ ὑμεῖς, οἱ τὸν κύριον τὸν μέγαν ἔχοντες, καὶ πρὸς τὸ ἐκείνου νεῦμα καὶ κίνημα ζῶντες; κἄν τινα ὑμῶν ἴδῃ μόνον συνεστραμμένῳ βλέμματι, ἀποψυχόμενοι, τὰς γραίας θεραπεύοντες καὶ τοὺς γέροντας, καὶ λέγοντες, ὅτι οὐ δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι, οὐκ ἔξεστί μοι. Διατί οὐκ ἔξεστί σοι; οὐκ ἄρτι ἐμάχου μοι,

minem te esse dicis? Intervenire velim eorum alicui, genio atque amoribus indulgenti, ut viderem, quomodo se extenderet? Quas voces ederet, an meminisset sui nominis, an verborum quæ audit, facit, aut legit.

Et quid ista ad libertatem? Non certè alia nisi hæc, sive velitis vos divites sive nolitis. Et quis ista suo testimonio comprobat? Quis verò alius nisi vos ipsi, qui magnum illum dominum habetis, et ad illius nutum et votum vivitis? qui si vestrûm aliquem tetrico vultu aspexerit, exanimati estis; qui aniculas colitis, et senes; qui dicitis, Non possum hoc facere, non mihi licet. Quamobrem non licet tibi? nonne modò mecum contendens, liberum te esse dicebas? At Aprylla me prohibuit. Verum igitur dic, serve,

μοι, λέγων ἐλεύθερος εἶναι; Ἀλλὰ Ἀπρύλλα με κεκώλυκε. Λέγε οὖν τὰς ἀληθείας, δοῦλε, καὶ μὴ δραπέτευέ σου τοὺς κυρίους, μηδ' ἀπαρνοῦ, μηδὲ τόλμα καρπιστὴν διδόναι, τοσούτους ἔχων τῆς δουλείας ἐλέγχους. Καίτοι τὸν μὲν ὑπ' ἔρωτος ἀναγκαζόμενόν τι ποιεῖν παρὰ τὸ φαινόμενον, καὶ ἅμα μὲν ὁρῶντα τὸ ἄμεινον, ἅμα δ' οὐκ ἐξευτονοῦντα ἀκολουθῆσαι αὐτῷ, ἔτι μᾶλλον ἄν τις συγγνωμῆς ἄξιον ὑπολάβοι, ἆθ' ὑπό τινος βιαίου καὶ τρόπον τινὰ θείου κατεσχημένον. Σοῦ δέ τις ἀνάσχοιτο, τῶν γραῶν ἐρῶντος καὶ τῶν γερόντων, καὶ ἐκείνας ἀπομύσσοντος, καὶ ἀποπλύνοντος, καὶ δωροδοκοῦντος, καὶ ἅμα μὲν νοσούσας θεραπεύοντος ὡς δούλου, ἅμα δ' ἀποθανεῖν εὐχομένου, καὶ τοὺς ἰατροὺς διακρίνοντος, εἰ ἤδη θανασίμως ἔχουσιν; ἢ πάλιν, ὅταν ὑπὲρ τῶν μεγάλων τούτων καὶ σεμνῶν ἀρχῶν καὶ τιμῶν, τὰς Κεφ. ά.

ſerve, nec aufuge à dominis tuis, nè inficiare, nè audeto aſſertorem exhibere, cùm tot argumenta tuæ ſervitutis in promptu ſint. Enimvero qui præ amore aliquid contra animi ſui ſententiam facere cogitur, ſimúlque quid melius ſit perſpicit, ſimúlque non tantum virium habet ut id poſſit perſequi, eum ego veniâ digniorem judicavero; quippe qui à re violenta et propemodum divina detineatur. Te autem quis ferat, aniculas et ſenes deamantem, illáſque extergentem, et abluentem, et muneribus conciliantem, ſimúlque eas ægrotantes ſervilem in modum curantem, ſimúlque mortem earum exoptantem, et percontantem medicos, ſítne morbus lethalis? aut etiam cùm propter magna iſta præclaráque imperia manus alienorum ſervorum deoſcularis, ut

Κεφ. δ. τὰς χεῖρας τῶν ἀλλοτρίων δούλων καταφιλῇς, ἵνα μηδ' ἐλευθέρων δοῦλος ᾖς; Εἶτά μοι σεμνὸς περιπατεῖς, στρατηγῶν, ὑπατεύων. οὐκ οἶδα πῶς ἐστρατήγησας, πόθεν τὴν ὑπατείαν ἔλαβες, τίς σοι αὐτὴν ἔδωκεν; Ἐγὼ μὲν οὐδὲ ζῆν ἤθελον, εἰ διὰ Φηλικίωνα ἔδει ζῆσαι, τῆς ὀφρύος αὐτοῦ καὶ τοῦ δουλικοῦ φρυάγματος ἀνασχόμενον. οἶδα γὰρ τί ἐστι δοῦλος εὐτυχῶν ὡς δοκεῖ, καὶ τετυφλωμένος.

Σὺ οὖν, φησὶν, ἐλεύθερος εἶ; Θέλω νὴ τοὺς Θεούς, καὶ εὔχομαι· ἀλλ' οὔπω δύναμαι ἀντιβλέψαι τοῖς κυρίοις, ἔτι τιμῶ τὸ σωμάτιον, ὁλόκληρον αὐτὸ ἔχειν ἀντὶ πολλοῦ ποιοῦμαι, καίτοι μηδ' ὁλόκληρον ἔχων. Ἀλλὰ δύναμαί σοι δεῖξαι ἐλεύθερον, ἵνα μηκέτι ζητῇς τὸ παράδειγμα. Διογένης ἦν ἐλεύθερος. Πόθεν τοῦτο; Οὐχ ὅτι ἐξ ἐλευθέρων ἦν, (οὐ γὰρ ἦν·) ἀλλ'

nè ingenuorum quidem ſis mancipium? Poſtea magnificè incedis, Imperator, Conſul. neſcio quomodo prætura habueris, unde conſulatum accepiſti; quis eum tibi dedit. Equidem nè vivere quidem vellem, ſi per Felicionem vivendum mihi eſſet, ſupercilium illius & ſervilem inſolentiam toleranti. novi enim quid ſit ſervus, qui ſe fortunatum eſſe putat, qui excæcatus eſt.

Tu igitur (inquit) liber es? Ita me dii ament, eſſe volo atque opto: ſed nondum dominos intrepidè intueri poſſum; adhuc corpuſculum meum colo; magni mea referre puto, ut id integrum conſervem, quamvis non integrum habeam. Sed poſſum tibi oſtendere liberum, nè diutiùs exemplum requiras. Diogenes fuit liber. Quî ſic? Non quòd ex ingenuis eſſet ortus, (neque enim erat:) ſed quòd ipſe eſſet ingenuus: quòd omnes ſervitutis

anſas

ἀλλ᾽ ὅτι αὐτὸς ἦν· ὅτι ἀποβεβλήκει πάσας τὰς Κεφ. ά.
τῆς δουλείας λαβάς· οὐδ᾽ ἦν ὅπως τις προσέλθῃ πρὸς αὐτὸν, οὐδ᾽ ὅθεν λάβηται πρὸς τὸ καταδουλώσασθαι. πάντα ἔυλυτα εἶχε, πάντα μόνον προσηρτημένα. εἰ τῆς κτήσεως ἐπελάβου, αὐτὴν ἀφῆκεν ἄν σοι μᾶλλον ἢ ἠκολούθησε δι᾽ αὐτήν· εἰ τοῦ σκέλους, τὸ σκέλος· εἰ ὅλου τοῦ σωματίου, ὅλον τὸ σωματιον· οἰκείους, φίλους, πατρίδα, ὡσαύτως. ἤδει γὰρ πόθεν ἔχει, καὶ παρὰ τίνος, καὶ ἐπὶ τίσι λαβών. τοὺς γ᾽ ἀληθινοὺς προγόνους, τοὺς Θεοὺς, καὶ τὴν τῷ ὄντι πατρίδα, οὐδέποτ᾽ ἂν ἐγκατέλιπεν, οὐδὲ παρεχώρησεν ἄλλῳ μᾶλλον πείθεσθαι αὐτοῖς καὶ ὑπακούειν. οὐδ᾽ ὑπεραπέθανεν ἂν εὐκολώτερον τῆς πατρίδος ἄλλος. οὐ γὰρ ἐζήτει ποτὲ δόξει τί ποιεῖν ὑπὲρ τῶν ὅλων· ἀλλ᾽ ἐμέμνητο ὅτι πᾶν τὸ γενόμενον ἐκεῖθέν ἐστι, καὶ ὑπ᾽ ἐκείνης

anſas abjeciſſet: neque erat ulla ratio, quâ quis eum aggreſſus prehenderet, atque in ſervitutem traheret. omnia habuit ſolutiſſima, omnia à ſeipſo pendentia. ſi opes ejus arripuiſſes; eas potius tibi reliquiſſet quàm propter illas te ſecutus eſſet; ſi pedem, pedem; ſi totum corpuſculum, totum corpuſculum: neceſſarios, amicos, patriam, eodem modo. nôrat enim unde illa haberet, et à quo, et quibus de cauſis accepiſſet. ſed veros majores, deos, et germanam patriam nunquam deſeruiſſet, neque ulli alteri obedientiâ et obſervantiâ eorum ceſſiſſet. neque etiam faciliùs aliquis mortem pro patria petiiſſet. neque enim quærebat quando aliquid pro univerſitate rerum faciendum eſſet; ſed meminerat, quicquid fieret, indè proficiſci, atque ab illa patria

Κεφ. ά. νης πράττεται, καὶ ὑπὸ τοῦ διοικοῦντος αὐτὴν παρεγγυᾶται. τοιγαροῦν ὅρα τί λέγει αὐτὸς, καὶ γράφει· Διὰ τοῦτό σοι, φησὶν, ἔξεστιν, ὦ Διόγενες, καὶ τῷ Περσῶν βασιλεῖ καὶ Ἀρχιδάμῳ τῷ Λακεδαιμονίων, ὡς βούλει διαλέγεσθαι. Ἀρά γ' ὅτι ἐξ ἐλευθέρων ἦν; Πάντες γὰρ Ἀθηναῖοι, καὶ πάντες Λακεδαιμόνιοι, καὶ Κορίνθιοι, διὰ τὸ ἐκ δούλων εἶναι, οὐκ ἠδύναντο αὐτοῖς ὡς ἠβούλοντο διαλέγεσθαι, ἀλλ' ἐδεδίκεσαν καὶ ἐθεράπευον; Διὰ τί οὖν, φησὶν, ἔξεστιν; Ὅτι τὸ σωμάτιον ἐμὸν οὐχ ἡγοῦμαι· ὅτι οὐδενὸς δέομαι· ὅτι ὁ νόμος μοι ταῦτά ἐστι, καὶ ἄλλο οὐδέν. Ταῦτα ἦν τὰ ἐλεύθερον ἐκεῖνον ἐάσαντα. Καὶ ἵνα μὴ δόξῃς ὅτι παράδειγμα δείκνυμι ἀνδρὸς ἀπεριστάτου, μήτε γυναῖκα ἔχοντος, μήτε τέκνα, μήτε πατρίδα, ἢ φίλους, ἢ συγγενεῖς, ὑφ' ὧν κάμπ-

geri, et à gubernatore ejus mandari. proindè, vide quid ipse dicat et scribat; Propter hoc, inquit, licet tibi, Diogenes, et cum Persarum rege et cum Archidamo colloqui ut libet. Num quia ex ingenuis ortus erat? Nonne omnes Athenienses, omnes Lacedæmonii et Corinthii erant ingenui? Sed quia servilibus ingeniis erant, non poterant suo arbitratu cum illis colloqui, sed illos timebant et colebant. Cur igitur (inquit) licet? Quòd corpusculum hoc non meum esse duco; quòd nullâ re egeo; quòd hæc mihi lex est, prætereáque nihil. Hæc fuêre quæ liberum eum conservârint. Nè autem putes, me proferre exemplum hominis quem nulla circumstant pericula, nec uxorem, nec liberos, nec patriam, nec amicos aut cognatos habentis, à quibus flecti diverséque trahi posset; ecce Socratem, hunc

specta,

κάμπτεσθαι καὶ περισπᾶσθαι ἠδύνατο· λάβε Σω- Κεφ. α'.
κράτην, καὶ θέασαι γυναῖκα καὶ παιδία ἔχοντα, ἀλλὰ ὡς ἀλλοτρίας, πατρίδα, ἐφ' ὅσον ἔδει, καὶ ὡς ἔδει, φίλους, συγγενεῖς· πάντα ταῦτα ὑποτεταχότα τῷ νόμῳ, καὶ τῇ πρὸς ἐκεῖνον εὐπειθείᾳ. διὰ τοῦτο στρατεύεσθαι μὲν ὁπότ' ἔδει, πρῶτος ἀπῄει, κἀκεῖ ἐκινδύνευσεν ἀφειδέστατα. Ἐπι Λέοντα δ' ὑπὸ τῶν τυράννων πεμφθείς, ὅτι αἰσχρὸν ἡγεῖτο, οὐδ' ἐπιβουλεύσατο· εἰδὼς ὅτι ἀποθανεῖν δεήσει, ἂν οὕτω τύχῃ. καὶ τί αὐτῷ διέφερεν; ἄλλο γάρ τι σώζειν ἤθελεν· οὐ τὸ σαρκίδιον, ἀλλὰ τὸν πιστὸν, τὸν ἀδήμονα. ταῦτα ἀπαρεγχείρητα, ἀνυπόστακτα. εἶθ', ὅτ' ἀπολογεῖσθαι ἔδει ὑπὲρ τοῦ ζῆν, μήτι ὡς τέκνα ἔχων ἀναστρέφεται; μήτι ὡς γυναῖκα; τί δ' ὅτε πιεῖν ἔδει τὸ φάρμακον, πῶς ἀναστρέφεται; δυνάμενος διασωθῆναι, καὶ τοῦ Κρίτωνος αὐτῷ λέγοντος, ὅτι

ſpecta, uxorem, liberos, patriam habentem, verùm ut alienam, quatenus oportebat, et quemadmodum oportebat, amicos, cognatos; omnia legi ſubjecerat, illiúſque obedientiæ. quapropter ubi militandum erat, primus exibat, fortiſſiméque dimicabat. ſed cùm à tyrannis ad Leontem miſſus eſſet, quia turpe illud ducebat, nè deliberavit quidem, gnarus moriendum ſibi eſſe, ſi res ità tuliſſet. quid verò id ejus intererat? nam aliud conſervare volebat; non corpuſculum, ſed fidem, ſed verecundiam. hæc expertia ſunt injuriarum et inſidiarum, immunia à ſervitute. poſtea cùm cauſa capitis dicenda eſſet, nunquid ità ſe gerit, ut is qui liberos habeat, ut is qui uxorem? quid verò cùm venenum bibendum eſſet, quomodo ſe gerit? cum ſervari poſſet, et

Crito

Κεφ. ά. ὅτι ἔξελθε διὰ τὰ παιδία· τί λέγει; ἔρμαιον ἡγεῖτο αὐτό; πόθεν; ἀλλὰ τὸ εὔσχημον σκοπεῖ, τἄλλα δ' οὐχ ὁρᾷ, οὐδ' ἐπιλογίζεται. οὐ γὰρ ἤθελεν, φησί, σῶσαι τὸ σωμάτιον· ἀλλ' ἐκεῖνα, ἃ τῷ δικαίῳ μὲν αὔξεται καὶ σώζεται, τῷ δ' ἀδίκῳ μειοῦται καὶ ἀπόλλυται. Σωκράτης δ' αἰσχρῶς οὐ σώζεται· ὁ μὴ ἐπιψηφίσας, Ἀθηναίων κελευόντων, ὁ τοὺς τυράννους ὑπεριδών, ὁ τοιαῦτα περὶ ἀρετῆς καὶ καλοκαγαθίας διαλεγόμενος. τοῦτον οὐκ ἔστι σῶσαι αἰσχρῶς, ἀλλ' ἀποθνήσκων σώζεται, οὐ φεύγων. Καὶ γὰρ ὁ ἀγαθὸς ὑποκριτὴς παύομενος ὅτε δεῖ, σώζεται μᾶλλον, ἢ ὑποκρινόμενος παρὰ καιρόν. Τί οὖν ποιήσει τὰ παιδία; Εἰ μὲν εἰς Θετταλίαν ἀπήειν, ἐπεμελήθητε αὐτῶν· εἰς ᾅδου δέ μου ἀποδημήσαντος, οὐδεὶς ἔσται ὁ ἐπιμελησόμενος; Ὅρα πῶς ὑποκορίζεται

Crito ei diceret, eum exire debuisse propter liberos; quid ait? idne pro lucro inopinato ducebat? minime vero. sed quod decet, quod honestum considerat, cætera verò non videt, neque considerat. *Neque enim volebat*, inquit, *conservare corpusculum: sed illud, quod per justitiam crescit et conservatur, per injuriam imminuitur et perit.* Socrates autem turpiter salvus esse recusat; qui, jubentibus Athenienſibus, sententias eorum non comprobavit: qui tyrannos contempsit, qui talia de virtute et probitate disseruit. hic turpiter servari non potest, sed moriens servatur, non fugiens. Etenim bonus histrio cùm desinit quando oportet, magìs conservatur, quàm cùm fabulam intempestivè repræsentat. Quid ergò agent liberi tui? Si in Thessaliam abiissem, curâssetis illos: cùm verò ad inferos proficiscar, nemo erit qui

κορίζεται καὶ σκώπτει τὸν θάνατον. Εἰ δ' ἐγὼ καὶ σὺ ἦμεν, εὐθὺς ἂν κατεφιλοσοφήσαμεν, ὅτι τοὺς ἀδικοῦντας δεῖ τοῖς ἴσοις ἀμύνεσθαι· καὶ προσθέντες, ὅτι ὄφελος ἔσομαι πολλοῖς ἀνθρώποις σωθείς, ἀποθανὼν δ' οὐδενί· εἰ γὰρ ἔδει, διὰ τρώγλης ἐκδύντας ἐξέλθωμεν ἄν. Καὶ πῶς ἂν ὠφελήσαμέν τινα; ποῦ γὰρ ἂν ἔτι ἔμενον ἐκεῖνοι; Εἰ ὄντες ἦμεν ὠφέλιμοι, οὐχὶ πολὺ μᾶλλον ἀποθανόντες ἂν ὅτε ἔδει καὶ ὡς ἔδει, ὠφελήσαμεν ἀνθρώπους; Καὶ νῦν, Σωκράτους ἀποθανόντος, οὐδὲν ἧττον, ἢ καὶ πλεῖον, ὠφέλιμός ἐστιν ἀνθρώποις ἡ μνήμη ὧν ἔτι ζῶν ἔπραξεν ἢ εἶπε. Κεφ. ά.

Ταῦτα μελέτα· ταῦτα τὰ δόγματα, τούτους τοὺς λόγους, εἰς ταῦτα ἀφόρα τὰ παραδείγματα, εἰ θέλεις ἐλεύθερος εἶναι, εἰ ἐπιθυμεῖς κατ' ἀξίαν

qui illos curet? Vide quomodo extenuet et derideat mortem. Si autem ego et tu illius loco fuissemus, statim disputâssemus, injurios eodem modo ulciscendos esse: illo etiam adjecto, si incolumis evasero, multos juvabo, mortuus verò neminem: et, si necesse fuisset, per foramen erepsissemus. Quo pacto autem aliquem juvissemus? Ubi postea mansissent illi? Quod si superstites fuissemus utiles, nonne multò magis tum mortui cùm oportebat et quemadmodum oportebat, hominibus profuissemus? Et nunc, Socrate mortuo, nihilo minùs, aut magis etiam, utilis est hominibus memoria eorum quæ vivens fecit aut dixit.

Hæc meditare; hæc decreta, hos sermones, hæc intuere exempla, si liber esse vis; si rem eam sic desideras, ut ejus dignitas postulat. Et quid mirum, te rem tantam tot et tantis

Κεφ. ά. ἀξίαν τοῦ πράγματος. Καὶ τί θαυμαστόν, εἰ τηλικοῦτον πρᾶγμα, τοσούτων καὶ τηλικούτων ὠνῇ; Ὑπὲρ τῆς νομιζομένης ἐλευθερίας ταύτης, οἱ μὲν ἀπάγχονται, οἱ δὲ κατακρημνίζουσιν ἑαυτούς· ἔστι δ' ὅτε καὶ πόλεις ὅλαι ἀπώλοντο. ὑπὲρ τῆς ἀληθινῆς καὶ ἀνεπιβουλεύτου καὶ ἀσφαλοῦς ἐλευθερίας, ἀπαιτοῦντι τῷ Θεῷ ἃ δέδωκεν, οὐκ ἀποδώσεις; οὐχ, ὡς Πλάτων λέγει, μελετήσεις, οὐχὶ ἀποθνήσκειν μόνον, ἀλλὰ καὶ στρεβλοῦσθαι, καὶ φεύγειν, καὶ δαίρεσθαι, καὶ πάνθ' ἁπλῶς ἀποδιδόναι τἀλλότρια; ἔσῃ τοίνυν δοῦλος ἐν δούλοις, κἂν μυριάκις ὑπατεύσῃς· κἂν εἰς τὸ παλάτιον ἀναβῇς, οὐδὲν ἧττον· καὶ αἰσθήσῃ, ὅτι παράδοξα μὲν ἴσως φασὶν οἱ φιλόσοφοι, καθάπερ καὶ ὁ Κλεάνθης ἔλεγεν, οὐ μὴν παράλογα. ἔργῳ γὰρ εἴσῃ, ὅτι ἀληθῆ ἐστι, καὶ τούτων τῶν θαυμαζομένων καὶ σπουδαζομένων ὄφελος οὐδέν ἐστι τοῖς τυ-

tantis ſumptibus mercari? Pro iſta, quæ putatur libertas, alii ſe ſuſpendunt, alii ſe præcipites dant: eſt etiam cùm totæ urbes perierunt. tu ob veram, ob inſidiarum expertem et tutam libertatem, cum Deus ea quæ dedit repetit, non reddes? non (ut Plato ait) meditaberis, non modo emori, ſed et excruciari et exulare et verberibus affici, omnia denique reddere aliena? eris ergò nihilo minus ſervus inter ſervos, etſi millies conſulatum geſſeris, etſi palatium aſcenderis: ac ſenties præter opinionem quidem (ut Cleanthes dicebat) non tamen præter rationem dicere philoſophos. re ipſa enim cognoſces, vera ea eſſe, et eorum quæ admirationi ſunt, quæque expetuntur, nullum eſſe uſum iis, qui illa conſecuti ſunt: iis verò qui nondum conſecuti ſunt afferre opi-

τυχοῦσι· τοῖς δὲ μηδέπω τετευχόσι φαντασία γί- Κεφ. ά.
νεται, ὅτι παραγενομένων αὐτῶν, ἅπαντα πα-
ρέσται αὐτοῖς τὰ ἀγαθά. εἶθ' ὅταν παραγένηται,
τὸ καῦμα ἴσον, ὁ ῥιπτασμὸς ὁ αὐτὸς, ἡ ἄση, τῶν
οὐ παρόντων ἐπιθυμία. οὐ γὰρ ἐκπληρώσει τῶν
ἐπιθυμουμένων ἐλευθερία παρασκευάζεται, ἀλλὰ
ἀνασκευὴ τῆς ἐπιθυμίας. Καὶ ἵν' εἰδῇς ὅτι ἀληθῆ
ταῦτά ἐστιν, ὡς ἐκείνων ἕνεκα πεπόνηκας, οὕτω
καὶ ἐπὶ ταῦτα μετάθες τὸν πόνον· ἀγρύπνησον,
ἕνεκα τοῦ δόγμα περιποιήσασθαι ἐλευθεροποιόν·
θεράπευσον, ἀντὶ γέροντος πλουσίου, φιλόσοφον,
περὶ θύρας ὄφθητι τὰς τούτου· οὐκ ἀσχημονήσεις
ὀφθείς· οὐκ ἀπελεύσῃ κενὸς, οὐδ' ἀκερδὴς, ἂν ὡς
δεῖ προσέλθῃς. εἰ δὲ μὴ, πείρασόν γ'· οὐκ ἔστιν
αἰσχρὰ ἡ πεῖρα.

ΚΕΦ.

opinionem, cùm advenerint, bona omnia unà affore. verum cùm adfuerint, æstus par est, jactatio eadem, idem fastidium, idem eorum quæ absunt desiderium. neque enim explendis desideriis libertas comparatur, sed refutanda cupiditate. Et ut scias vera esse hæc, quemadmodum propter illa laborâsti, sic etiam ad hæc transfer laborem: vigilato, ut decretum quod te in libertatem asserat compares: loco senis divitis observato philosophum, in hujus foribus conspicitor: non turpiter te dabis, si conspectus ibi fueris: non vacuus discedes, nec sine lucro, si accesseris ut decet. si diffidis, saltem periculum facito: non turpe est id periculum.

Κεφ. β'.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ συμπεριφορᾶς.

Τούτῳ τῷ τόπῳ πρὸ πάντων σε δεῖ προσέχειν, μήποτε ἄρα τῶν προτέρων συνήθων ἢ φίλων ἀναχριθῆς τινι οὕτως, ὥστ' εἰς τὰ αὐτὰ συγκαταβῆναι αὐτῷ. εἰ δὲ μή, ἀπολεῖς σεαυτόν. ἂν δέ σ' ὑποστρέφῃ, ὅτι ἀδέξιος αὐτῷ φανοῦμαι, καὶ οὐχ ὁμοίως ἕξει ὡς πρότερον· μέμνησο, ὅτι προῖκα οὐδὲν γίνεται· οὐδ' ἔστι δυνατόν, μὴ τὰ αὐτὰ ποιοῦντα, μὴ τὸν αὐτὸν εἶναι τῷ ποτε. Ἑλοῦ οὖν πότερον θέλεις, ὁμοίως φιλεῖσθαι ὑφ' ὧν πρότερον, ὅμοιος ὢν τῷ πρότερον σεαυτῷ· ἢ κρείσσων ὢν μὴ τυγχάνειν τῶν ἴσων. εἰ γὰρ τοῦτο κρεῖσσον, ἀπόνευσον αὐτόθεν ἐπὶ τοῦτο, μηδέ σε περι-

CAP. II.

De obsequio et comitate.

HOC in loco ante omnia te attentum esse decet, nè cui veterum familiarium aut amicorum ità sis addictus, ut ad ea descendas quæ illi cordi sunt. alioqui teipsum perdes. sin illud te à proposito deflectat, Videbor illi homo siniſtri ingenii, neque ut priùs erga me affectus erit: cogita, nihil parari gratis: neque posse fieri, si non eadem agas, idem ut sis qui aliquando fueris. Elige igitur utrum voles, ut vel eodem modo diligaris à veteribus amicis, taliſque sis qualis ante fuisti: vel, ut præstantior sis, nec eadem consequaris. nam si hoc melius est, statim ad hoc inclina, neque te aliæ cogitationes distrahant. nemo enim huc

περισπάτωσαν οἱ ἕτεροι διαλογισμοί. οὐδεὶς γὰρ Κεφ. β'.
ἐπαμφοτερίζων δύναται προκόψαι, ἀλλ' εἰ τοῦτο πάντων προκέκρικας, εἰ πρὸς τούτῳ μόνῳ θέλεις εἶναι, εἰ τοῦτο ἐκπονῆσαι, ἄφες ἅπαντα τἄλλα. εἰ δὲ μή, οὗτος ὁ ἐπαμφοτερισμὸς ἑκάτερόν σοι ποιήσει· οὔτε προκόψεις κατ' ἀξίαν, οὔτ' ἐκείνων πεύξῃ ὧν πρότερον ἐτύγχανες. πρότερον γὰρ εἰλικρινῶς ἐφιέμενος τῶν οὐδενὸς ἀξίων, ἡδὺς ἦς τοῖς συνοῦσιν. οὐ δύνασαι δ' ἐν ἀμφοτέρῳ τῷ εἴδει διενεγκεῖν· ἀλλ' ἀνάγκη, καθόσον ἂν τοῦ ἑτέρου κοινωνῇς, ἀπολείπεσθαί σ' ἐν θατέρῳ. οὐ δύνασαι, μὴ πίνων μεθ' ὧν ἔπινες, ὁμοίως ἡδὺς αὐτοῖς φαίνεσθαι. ἑλοῦ οὖν, πότερον μεθυστὴς εἶναι θέλεις, καὶ ἡδὺς ἐκείνοις, ἢ νήφων ἀηδής. οὐ δύνασαι, μὴ ᾄδων μεθ' ὧν ᾖδες, ὁμοίως φιλεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν. ἑλοῦ οὖν καὶ ἐνταῦθα πότερον θέλεις. εἰ γὰρ κρεῖσσον, τὸ αὐδήμονα εἶναι καὶ κόσμιον, τοῦ εἰπεῖν

huc atque illuc inclinans, proficere poteſt. ſed ſi hoc aliis rebus omnibus anteponis, ſi huic ſoli inſiſtere vis, ſi in hoc elaborare, miſſa fac cætera omnia. alioqui iſta inconſtantia et vacillatio bifariam tibi incommodabit: neque ità promovebis, uti par erat; nec illa conſequêris, quæ priùs conſequebaris. nam cùm ante haud diſſimulanter nullius pretii res deſiderares, jucundus eras amicis. neque utroque in genere excellere potes: ſed neceſſe eſt quatenus alterius particeps fueris, eatenus altero te deſtitui. non poteris, niſi potes cum iis quibuſcum potabas, æquè jucundus illis videri. optio datur, maliſne ebrioſus eſſe, atque illis jucundus; an ſobrius, et injucundus. non poteris, ſi non canas quibuſcum canebas, æquè ab illis diligi. elige ergo et hîc, utrum

Κεφ. β'. πεῖν τινα, Ἡδὺς ἄνθρωπος! ἄφες τὰ ἕτερα, ἀπόγνωθι, ἀποστράφηθι, μηδέν σοι καὶ αὐτοῖς. εἰ δὲ μὴ ἀρέσει ταῦτα, ὅλος ἀπόκλινον ἐπὶ τἀναντία· γενοῦ εἷς τῶν κιναίδων, εἷς τῶν μοιχῶν, καὶ ποίει τὰ ἐξῆς, καὶ τεύξῃ ὧν θέλεις. καὶ ἀναπηδῶν ἐπικραύγαζε τῷ ὀρχηστῇ. Διάφορα δ' οὕτω πρόσωπα οὐ μίγνυται· οὐ δύνασαι καὶ Θερσίτην ὑποκρίνασθαι, καὶ Ἀγαμέμνονα. ἂν Θέρσίτης εἶναι θέλῃς, κυρτόν σε εἶναι δεῖ καὶ φαλακρόν· ἂν Ἀγαμέμνων, μέγαν καὶ καλόν, καὶ τοὺς ὑποτεταγμένους φιλοῦντα.

ΚΕΦ.

malis. nam si præstat verecundum esse ac modestum, quàm ab aliquo dici, O lepidum caput! omitte cætera, repudia, aversare, nihil tibi cum illis rei sit. sin ista non placuerint, totus ad contraria inclinato; esto cinædus, esto mœchus, cæteraque facito isti vitæ rationi consentanea. sic voti compos fies. Exili atque acclama saltatori. Sed personæ tam diversæ non miscentur: non potes et Thersiten agere, et Agamemnonem. si Thersites esse vis, gibbosum te esse et recalvastrum oportet: si Agamemnon, magnum et pulchrum, ac diligere populum.

CAP.

Κεφ. γ'.

ΚΕΦ. γ'.

Τίνα τίνων ἀντικαταλλακτέον.

Ἐκεῖνο πρόχειρον ἔχε, ὅταν τινὸς ἀπολείπῃ τῶν ἐκτὸς, τί ἀντ' αὐτοῦ περιποιῇ. κἂν ᾖ πλείονος ἄξιον, μηδέποτ' εἴπῃς ὅτι ἐζημίωμαι. οὐδ' ἀντὶ ὄνου ἵππον, οὐδ' ἀντὶ προβάτου βοῦν, οὐδ' ἀντὶ κέρματος πρᾶξιν καλὴν, οὐδ' ἀντὶ ψυχρολογίας ἡσυχίαν ὅταν δεῖ, οὐδ' ἀντὶ αἰσχρολογίας αἰδῶ. Τούτων μεμνημένος πανταχοῦ, διασώσεις τὸ σεαυτοῦ πρόσωπον οἷον ἔχειν σε δεῖ. εἰ δὲ μὴ, σκόπει ὅτι ἀπόλλυνται οἱ χρόνοι εἰκῇ. καὶ ὅσα νῦν προσέχεις σεαυτῷ, μέλλεις ἐκχεῖν ἅπαντα ταῦτα καὶ ἀνατρέπειν. Ὀλίγων δὲ χρεία ἐστὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν τὴν πάντων καὶ ἀνα-

CAP. III.

Quæ quibus commutanda ſint.

ILLUD in promptu ſit, ſi quam rem externam relinquis, quid loco illius conſequare. quòd ſi pluris fuerit, cave unquam dicas te jacturam feciſſe. nec aſino equum, nec ove bovem, nec quadrante honeſtam actionem, nec frigido ſermone tranquillitatem animi, nec turpi oratione verecundiam commutato. Horum ubique memor, conſervabis perſonam tuam qualem decet. ſin minùs, vide ut tempus fruſtra tibi pereat. ea quæ nunc curæ tibi ſunt, effundes atque evertes omnia. Paucis verò eſt opus ad jacturam et everſionem omnium; exigua rationis averſione. Ut gubernator navigium evertat, non eo eſt opus apparatu,

quo

Κεφ. γ'. ἀνατροπήν· μικρᾶς ἀποστροφῆς τοῦ λόγου. Ἵν' ὁ κυβερνήτης ἀνατρέψῃ τὸ πλοῖον, οὐ χρείαν ἔχει τῆς αὐτῆς παρασκευῆς, ὅσης εἰς τὸ σῶσαι· ἀλλὰ μικρὸν πρὸς τὸν ἄνεμον ἂν ἐπιστρέψῃ, ἀπώλετο· κἂν μὴ αὐτὸς ἐκὼν, ὑποπαρενθυμηθῇ δ', ἀπώλετο. Τοιοῦτόν ἐστί τι καὶ ἐνθάδε· μικρὸν ἂν ἀπονυστάξῃς, ἀπῆλθε πάντα τὰ μέχρι νῦν συνειλεγμένα. Πρόσεχε οὖν ταῖς φαντασίαις, ἐπαγρύπνει. οὐ γὰρ μικρὸν τὸ τηρούμενον· ἀλλ' αἰδὼς, καὶ πίστις, καὶ ἐυστάθεια, ἐυπείθεια, ἀλυπία, ἀφοβία, ἀταραξία, ἁπλῶς ἐλευθερία. Τίνων μέλλεις ταῦτα πωλεῖν; βλέπε πόσου ἀξίων. Ἀλλ' οὐ τεύξομαι τοιούτου τινὸς ἀντ' αὐτοῦ. Βλέπε καὶ τυγχάνων πάλιν ἐκείνου, τί ἀντ' αὐτοῦ λαμβάνεις. Ἐγὼ ἐυκοσμίαν, ἐκεῖνος δημαρχίαν· ἐκεῖνος στρατηγίαν, ἐγὼ αἰδῶ. ἀλλ' οὐ κραυγάζω, ὅπου ἀπρεπές· ἀλλ' οὐκ ἀναστήσομαι,

quo ad illud conſervandum; ſed ſi id pauliſper vento obverterit, periit; tametſi ipſe non ultro, ſed aliis cogitationibus intentus, id fecerit. Eodem hic quoque modo ſe res habet: ſi paululum dormitâris, abibunt omnia quæ hactenus collegiſti. Obſervabis igitur viſa tua, vigilabis. neque enim parvum eſt quod cuſtoditur; ſed verecundia, fides, conſtantia, obedientia; doloris, timoris, perturbationis expers animus; denique libertas. Quanti iſta vendes? vide quanti pretii ſint. At nihil tale pro illis conſequar. Vide ut illud conſequaris, quid pro eo accipias. Ego modeſtiam, ille tribunatum: ille præfecturam, ego verecundiam: non clamo ubi dedecet, non ſurgo ubi non decet. liber enim ſum, et amicus Dei, ut ultro illi paream, reliqua verò omnia negligenda mihi ſunt:

σομαι, ὅπου μὴ δεῖ. ἐλεύθερος γάρ εἰμι, καὶ φίλος τοῦ Θεοῦ, ἵν' ἐκὼν πείθωμαι αὐτῷ. τῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ἀντιποιεῖσθαί με δεῖ, οὐ σώματος, οὐ κτήσεως, οὐκ ἀρχῆς, οὐ φήμης, ἁπλῶς οὐδενός. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος βούλεται μ' ἀντιποιεῖσθαι αὐτῶν. εἰ γὰρ ἤθελεν, ἀγαθὰ πεποίηκει αὐτὰ ἂν ἐμοί. νῦν δ' οὐ πεποίηκε. διὰ τοῦτο οὐδὲν δύναμαι παραβῆναι τῶν ἐντολῶν. Τήρει τὸ ἀγαθὸν τὸ ἑαυτοῦ ἐν πάντι· τῶν δ' ἄλλων τι; κατὰ τὸ διδόμενον, μέχρι τοῦ εὐλογιστεῖν ἐν αὐτοῖς· τούτῳ μόνῳ ἀρκούμενος. εἰ δὲ μή, δυστυχήσεις, ἀτυχήσεις, κωλυσθήσῃ, ἐμποδισθήσῃ. Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐκεῖθεν ἀπεσταλμένοι νόμοι, ταῦτα τὰ διατάγματα· τούτων ἐξηγητὴν δεῖ γενέσθαι, τούτοις ὑποτεταγμένον, οὐ τοῖς Μασουρίου καὶ Κασσίου. Κεφ. γ.

ΚΕΦ.

sunt: corpus, poſſeſſio, principatus, fama, denique omnia. neque enim ille vult me hæc curare. nam ſi vellet, effeciſſet ut ea mihi bona eſſent. nunc cùm non fecerit, nullum ejus mandatum negligere poſſum. Conſervato igitur bonum tuum in omni re: cætera verò, prout tempus tulerit, ſic uſurpato, ut ratio tibi uſûs illorum conſtet: idque unum ſatis tibi ſit. alioqui voti fies impos, in calamitatem incides, prohibeberis, impedieris. Hæ ſunt illinc miſſæ leges, hæc edicta; horum interpretem eſſe decet, his parere, non Maſurii et Caſſii præceptis.

CAP.

Κεφ. γ'. ἀνατροπὴν μικρᾶς ἀποστροφῆς τοῦ λόγου. Ἵν' ὁ κυβερνήτης ἀνατρέψῃ τὸ πλοῖον, οὐ χρείαν ἔχει τῆς αὐτῆς παρασκευῆς, ὅσης εἰς τὸ σῶσαι· ἀλλὰ μικρὸν πρὸς τὸν ἄνεμον ἂν ἐπιστρέψῃ, ἀπώλετο· κἂν μὴ αὐτὸς ἐκὼν, ὑποπαρενθυμηθῇ δ', ἀπώλετο. Τοιοῦτόν ἐστί τι καὶ ἐνθάδε· μικρὸν ἂν ἀπονυστάξῃς, ἀπῆλθε πάντα τὰ μέχρι νῦν συνειλεγμένα. Πρόσεχε οὖν ταῖς φαντασίαις, ἐπαγρύπνει. οὐ γὰρ μικρὸν τὸ τηρούμενον· ἀλλ' αἰδὼς, καὶ πίστις, καὶ ἐυστάθεια, ἐυπείθεια, ἀλυπία, ἀφοβία, ἀταραξία, ἁπλῶς ἐλευθερία. Τίνων μέλλεις ταῦτα πωλεῖν; βλέπε πόσου ἀξίων. Ἀλλ' οὐ τεύξομαι τοιούτου τινὸς ἀντ' αὐτοῦ. Βλέπε καὶ τυγχάνων πάλιν ἐκείνου, τί ἀντ' αὐτοῦ λαμβάνεις. Ἐγὼ ἐυκοσμίαν, ἐκεῖνος δημαρχίαν· ἐκεῖνος στρατηγίαν, ἐγὼ αἰδῶ. ἀλλ' οὐ χραυγάζω, ὅπου ἁπρεπές· ἀλλ' οὐκ ἀναστήσομαι,

quo ad illud conſervandum; ſed ſi id pauliſper vento obverterit, periit; tametſi ipſe non ultro, ſed aliis cogitationibus intentus, id fecerit. Eodem hic quoque modo ſe res habet: ſi paululum dormitâris, abibunt omnia quæ hactenus collegiſti. Obſervabis igitur viſa tua, vigilabis. neque enim parvum eſt quod cuſtoditur; ſed verecundia, fides, conſtantia, obedientia; doloris, timoris, perturbationis expers animus; denique libertas. Quanti iſta vendes? vide quanti pretii ſint. At nihil tale pro illis conſequar. Vide ut illud conſequaris, quid pro eo accipias. Ego modeſtiam, ille tribunatum: ille præfecturam, ego verecundiam: non clamo ubi dedecet, non ſurgo ubi non decet. liber enim ſum, et amicus Dei, ut ultro illi paream. reliqua verò omnia negligenda mihi ſunt:

σομαι, ὅπου μὴ δεῖ. ἐλεύθερος γάρ εἰμι, καὶ φίλος τοῦ Θεοῦ, ἵν' ἐκὼν πείθωμαι αὐτῷ. τῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ἀντιποιεῖσθαί με δεῖ, οὐ σώματος, οὐ κτήσεως, οὐκ ἀρχῆς, οὐ φήμης, ἁπλῶς οὐδενός. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος βούλεται μ' ἀντιποιεῖσθαι αὐτῶν. εἰ γὰρ ἤθελεν, ἀγαθὰ πεποιήκει αὐτὰ ἂν ἐμοί. νῦν δ' οὐ πεποίηκε. διὰ τοῦτο οὐδὲν δύναμαι παραβῆναι τῶν ἐντολῶν. Τηρεῖ τὸ ἀγαθὸν τὸ ἑαυτοῦ ἐν παντί· τῶν δ' ἄλλων τί; κατὰ τὸ διδόμενον, μέχρι τοῦ εὐλογιστεῖν ἐν αὐτοῖς· τούτῳ μόνῳ ἀρκούμενος. εἰ δὲ μή, δυστυχήσεις, ἀτυχήσεις, κωλυσθήσῃ, ἐμποδισθήσῃ. Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐκεῖθεν ἀπεσταλμένοι νόμοι, ταῦτα τὰ διατάγματα· τούτων ἐξηγητὴν δεῖ γενέσθαι, τούτοις ὑποτεταγμένον, οὐ τοῖς Μασουρίου καὶ Κασσίου. Κεφ. γ'.

ΚΕΦ.

sunt: corpus, possessio, principatus, fama, denique omnia. neque enim ille vult me hæc curare. nam si vellet, effecisset ut ea mihi bona essent. nunc cùm non fecerit, nullum ejus mandatum negligere possum. Conservato igitur bonum tuum in omni re: cætera verò, prout tempus tulerit, sic usurpato, ut ratio tibi usûs illorum constet: idque unum satis tibi sit. alioqui voti fies impos, in calamitatem incides, prohibeberis, impedieris. Hæ sunt illinc missæ leges, hæc edicta; horum interpretem esse decet, his parere, non Masurii et Cassii præceptis.

CAP.

Κ Ε Φ. ε'.

Πρὸς τοὺς περὶ τὸ ἐν ἡσυχίᾳ διάγειν ἐσπουδακότας.

ΜΕμνησο, ὅτι οὐ μόνον ἐπιθυμία ἀρχῆς καὶ πλούτου ταπεινοὺς ποιεῖ, καὶ ἄλλοις ὑποτεταγμένους, ἀλλὰ καὶ ἡσυχίας, καὶ σχολῆς, καὶ ἀποδημίας, καὶ φιλολογίας. Ἁπλῶς γὰρ οἷον ἂν ᾖ τὸ ἐκτὸς, ἡ τιμὴ αὐτοῦ ὑποτάσσει ἄλλῳ. Τί οὖν διαφέρει συγκλήτου ἐπιθυμεῖν, ἢ τοῦ μὴ εἶναι συγκλητικόν; τί διαφέρει ἀρχῆς ἐπιθυμεῖν ἢ ἀναρχίας; τί διαφέρει λέγειν, ὅτι κακῶς μοί ἐστιν, οὐδὲν ἔχω τί πράξω, ἀλλὰ τοῖς βιβλίοις προσδέδεμαι ὡς νεκρός· ἢ λέγειν, κακῶς μοι ἔστιν, οὐκ εὐσχολῶ ἀναγνῶναι; Ὡς γὰρ ἀσπασμοὶ καὶ ἀρχὴ τῶν ἐκτός ἐστι καὶ ἀπροαιρέτων, οὕτω καὶ

CAP. IV.

Ad eos qui dant operam ut in otio vivant.

MEMENTO non imperii ſolùm cupiditatem et opum reddere humiles, et aliis obnoxios, ſed etiam quietis, otii, peregrinationis et ſtudiorum. Omnino enim qualiſcunque res externa ſuerit, pretium ejus et æſtimatio ſubjectos alteri facit. Quid igitur intereſt, utrùm Senatorium gradum appetas, an averſeris? quid intereſt inter cupiditatem imperii, et imperii fugam? quid intereſt utrùm dicas, Malè habeo, non eſt quod agam, ſed libellis cadaveris inſtar ſum alligatus; an vero, Non eſt mihi otium legendi? Ut enim ſalutationes et imperia, res externæ ſunt, et non noſtri

καὶ βιβλίον. Ἢ τίνος ἕνεκα θέλεις ἀναγνῶναι; εἰπέ μοι. εἰ μὲν γὰρ ἐπ' αὐτοῖς καταστρέφεις, ἐπ' αὐτὸ τὸ ψυχαγωγηθῆναι ἢ μαθεῖν, τί, ψυχρὸς εἶ, καὶ παλαίπωρος; εἰ δ' ἐφ' ὃ δεῖ ἀναφέρεις, τί τοῦτ' ἔστιν ἄλλο ἢ εὐροια; εἰ δέ σοι τὸ ἀναγινώσκειν εὐροιαν μὴ περιποιεῖ, τί ὄφελος αὐτοῦ; Ἀλλὰ περιποιεῖ, φησὶ, καὶ διὰ τοῦτο ἀγανακτῶ, ὡς ἀπολειπόμενος αὐτοῦ. Καὶ τίς αὕτη ἡ εὐροια ἣν ὁ τυχὼν ἐμποδίσαι δύναται, οὐ λέγω Καίσαρ, ἢ Καίσαρος φίλος, ἀλλὰ κόραξ, αὐλητὴς, πυρετὸς, ἄλλα τρισμύρια; ἡ δ' εὐροια οὐδὲν οὕτως ἔχει, ὡς τὸ διηνεκὲς καὶ ἀνεμπόδιστον. Νῦν καλοῦμαι, πράξων τί· ἄπειμι νῦν, προσέξων τοῖς μέτροις ἃ δεῖ τηρεῖν, ὅτι αἰδημόνως, ὅτι ἀσφαλῶς, ὅτι δίχα ὀρέξεως καὶ ἐκκλίσεως τῆς πρὸς τὰ ἐκτός· καὶ λοιπὸν προσέχω τοῖς ἀνθρώποις, τίνα φασὶ, πῶς κινοῦνται· καὶ τοῦτο Κεφ. ν'.

stri arbitrii; sic etiam libellus. Age, dic mihi, quâ gratiâ legere cupis? nam si in ipsa lectione acquiescis, et delectatione illius, frigidus es, et miser. sin eò refers quò oportet, quid aliud istud est nisi prosperitas? eam si lectio tibi non confert, quæ est illius utilitas? At eam confert, inquit; eâque de re molestè fero me eâ fraudari. Quæ verò ista est prosperitas quam quivis impedire potest, non dico Cæsar, aut Cæsaris amicus, sed corvus, tibicen, febris, alia infinita? Prosperitas autem nihil æquè proprium habet, ac quod continuum est et ab omni impedimento remotum. Nunc vocor, acturus aliquid: abeo nunc observaturus modos, qui servandi sunt, ut agam verecundè, ut securè, ut citra appetitionem et aversationem rerum externarum: pòst, homines observo quid dicant,

Κεφ. δ'. τοῦτο οὐ κακοήθως, οὐδ' ἵνα ἔχω ψέγειν ἢ καταγελᾶν· ἀλλ' ἐπ' ἐμαυτὸν ἐπιστρέφω, εἰ ταὐτὰ κἀγὼ ἁμαρτάνω. πῶς οὖν παύσομαι; τότε καὶ ἐγὼ ἡμάρτανον· νῦν δ' οὐκέτι, χάρις τῷ Θεῷ. Ἄγε, ταῦτα ποιήσας, καὶ πρὸς τούτοις γενόμενος, χεῖρον ἔργον πεποίηκας ἢ χιλίους στίχους ἀναγνούς, ἢ γράψας ἄλλους τοσούτους; ὅταν γὰρ ἐσθίῃς, ἄχθῃ ὅτι μὴ ἀναγινώσκεις; οὐκ ἀρκῇ τῷ καθ' ἃ ἀνέγνωκας ἐσθίειν; ὅταν λούῃ; ὅταν γυμνάζῃ; Διὰ τί οὖν ἐπὶ πάντων οὐχ ὁμαλίζεις, καὶ ὅταν Καίσαρι προσίῃς καὶ ὅταν τῷ δεῖνι; Εἰ τὸν ἀπαθῆ τηρεῖς, εἰ τὸν ἀπαταπλῆκτον, εἰ τὸν κατεσταλμένον· εἰ βλέπεις μᾶλλον τὰ γινόμενα, ἢ βλέπῃ· εἰ μὴ φθονεῖς τοῖς προτιμωμένοις· εἰ μὴ ἐκπλήσσουσί σε αἱ ὕλαι· τί σοι λείπει; βιβλία; πῶς, ἢ ἐπὶ τί; Οὐχὶ γὰρ

quomodo moveantur: ídque non malevolè, neque vituperandi aut deridendi causâ: sed ad meipsum refero, an et ipse sic delinquam. quomodo igitur desinam? tunc et ego peccabam: nunc verò non item; gratia sit Deo. Age, istis factis et hoc studio occupatus, pejusne rem gessisti quàm si mille versus legisses, totidemve scripsisses? nam cum edis, dolesne te non legere? non sufficit ex præceptis quæ legendo cognovisti edere? cùm lavas? cùm exerceris? Cur igitur non in omnibus eodem modo sentis, sive Cæsarem, sive quem alium adis? Si perturbatione vacuum, si imperterritum, si modestum te præbes; si potiùs spectas quid fiat, quàm spectaris; si non invides iis qui tibi præferuntur; si te non in stuporem rapiunt materiæ; quid tibi deest? libri? quomodo, aut ad quid? Non enim

ad

γὰρ ἐπὶ τὸ βιοῦν παρασκευή τις ἐστιν αὕτη, τὸ βιοῦν δ' ἐξ ἄλλων τινῶν ἢ τούτων συμπληροῦται; οἷον ἂν εἰ ὁ ἀθλητὴς κλαίῃ εἰς τὸ στάδιον εἰσιών, ὅτι μὴ ἔξω γυμνάζεται. Τούτου ἕνεκα ἐγυμνάζου· ἐπὶ τούτῳ οἱ ἁλτῆρες, ἡ ἀφή, οἱ νεανίσκοι. καὶ νῦν ἐκεῖνα ζητεῖς, ὅτε τοῦ ἔργου καιρός ἐστιν; Οἷον ἐπὶ τοῦ συγκαταθετικοῦ τόπου παρισταμένων φαντασιῶν, τῶν μὲν καταληπτῶν, τῶν δ' ἀκαταλήπτων, μὴ ταύτας διακρίνειν θέλομεν, ἀλλ' ἀναγινώσκειν τὰ περὶ καταλήψεως. Τί οὖν τὸ αἴτιον; Ὅτι οὐδέποτε τούτου ἕνεκα ἀνέγνωμεν, οὐδέποτε τούτου ἕνεκα ἐγράψαμεν, ἵν' ἐπὶ τῶν ἔργων κατὰ φύσιν χρώμεθα ταῖς προσπιπτούσαις φαντασίαις· ἀλλ' αὐτοῦ καταλήγομεν, μαθεῖν τί λέγεται, καὶ ἄλλῳ δύνασθαι ἐξηγήσασθαι, τὸν συλλογισμὸν ἀναλῦσαι, Κεφ. ν'.

ad vitam degendam ista præparatio quædam est: vita verò aliis rebus quàm his completur. Perinde hoc est ac si pugil stadium ingrediens ploret quòd non foris exerceatur. Hâc gratiâ exercebaris: huc pertinebant halteres, pulvis, adolescentuli. tu nunc illa desideras, cùm rei gerendæ tempus adest? Perinde hoc est, ac si in loco assensionum cùm visa objiciuntur, quorum alia percipi possunt, alia non possunt, ista dijudicare nolimus, sed de perceptione legamus. Quæ ergò causa est? Quia nunquam eâ gratiâ legimus, nunquam ea de causa scripsimus, ut in rebus ipsis secundùm naturam visis objectis uteremur: sed in eo desinimus, ut intelligamus quid dicatur, idque aliis explicare, ut syllogismum resolvere, ut hypotheticam propositionem tractare possimus. quapropter ubi studium est, ibi etiam

Κεφ. δ'. σαι, καὶ τὸν ὑποθετικὸν ἐφοδεῦσαι. διὰ τοῦτο ὅπου ἡ σπουδὴ, ἐκεῖ καὶ ὁ ἐμποδισμός. Θέλεις τὰ μὴ ἐπί σοι ἐξάπαντος; κώλυόν τοίνυν, ἐμποδίζου, ἀποτύγχανε. Εἰ δὲ τὰ περὶ ὁρμῆς τούτου ἕνεκα ἀναγινώσκοιμεν, οὐχ ἵνα ἴδωμεν τί λέγεται περὶ ὁρμῆς, ἀλλ' ἵνα εὖ ὁρμῶμεν· τὰ περὶ ὀρέξεως, καὶ ἐκκλίσεως, ἵνα μήποτ' ὀρεγόμενοι ἀποτυγχάνωμεν, μήτ' ἐκκλίνοντες περιπίπτωμεν· τὰ περὶ καθήκοντος δ', ἵνα μεμνημένοι τῶν σχέσεων, μηδὲν ἀλογίστως, μηδὲ παρ' αὐτὰ ποιῶμεν· οὐκ ἂν ἠγανακτοῦμεν πρὸς τὰ ἀναγνώσματα ἐμποδιζόμενοι· ἀλλὰ τῷ τὰ ἔργα ἀποδιδόναι τὰ καταλληλα ἠρκούμεθα, καὶ ἠριθμοῦμεν ἂν, οὐ ταῦτα ἃ μέχρι νῦν ἀριθμεῖν εἰθίσμεθα, Σήμερον ἀνέγνων στίχους τοσούσδε, ἔγραψα τοσούσδε· ἀλλὰ, Σήμερον ὁρμῇ ἐχρησάμην ὡς παραγγέλλεται ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, ὀρέξει οὐκ ἐχρη-

impedimentum. Vis ea quæ in tua poteſtate prorſus non ſunt? prohibere ergò, impedire, fruſtrare. Si autem ſcripta de impetu hac de cauſa legeremus, non ut quid de impetu diceretur ſciremus, ſed ut in impetu rectè nos gereremus; ſi ſcripta de appetitione et averſatione, ut nè unquam re appetitâ fruſtraremur, aut in declinatam incideremus; ſi doctrinam officiorum, ut affectionum noſtrarum memores, nihil inconſideratè, nihil præter decorum faceremus: non moleſtè ferremus lectionem noſtram impediri; ſed muneribus convenientibus nobis contenti, non ea numeraremus, quæ numerare hactenus conſuevimus, Hodie legi verſus tot, ſcripſi tot; ſed, Hodie ſic uſus ſum impetu ut à philoſophis præcipitur, appetitione non uſus ſum, averſatione in

ἐχρησάμην, ἐκκλίσει πρὸς μόνα τὰ προαιρετικά, Κεφ. δ'.
οὐ κατεπλάγην τὸν δεῖνα, οὐ ἐδυσωπήθην ὑπὸ τοῦ δεῖνος, τὸ ἀνεκτικὸν ἐγύμανσα, τὸ ἀφεκτικόν, τὸ συνεργητικόν. καὶ οὕτως ἂν εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ, ἐφ' οἷς δεῖ εὐχαριστεῖν. Νῦν δ' ἡμεῖς οὐκ ἴσμεν, ὅτι καὶ ἄλλον τρόπον ὅμοιοι τοῖς πολλοῖς γινόμεθα. ἄλλος φοβεῖται μὴ οὐκ ἄρξῃ, μὴ σὺ ἄρξῃς, μηδαμῶς, ἄνθρωπε. ἀλλ' ὡς καταγελᾷς τοῦ φοβουμένου μὴ ἄρξαι, οὕτω καὶ σαυτοῦ καταγέλα. Οὐδὲν γὰρ διαφέρει, ἢ δι' ὕδατος πυρέσσοντα, ἢ ὡς λυσσώδη ὑδροφόβαν εἶναι. Ἢ πῶς ἔτι δυνήσῃ εἰπεῖν τὸ τοῦ Σωκράτους, Εἰ ταύτῃ φίλον τῷ Θεῷ, ταύτῃ γενέσθω; Δοκεῖς, Σωκράτης εἰ ἐπεθύμει ἐν Λυκείῳ ἢ ἐν Ἀκαδημίᾳ σχολάζειν, καὶ διαλέγεσθαι καθ' ἡμέραν τοῖς νέοις, εὐκόλως ἂν ἐστρατεύσατο, ὁσάκις ἐστρατεύσατο;

iis ſolis quæ noſtri arbitrii ſunt, non extimui illum, ab illo non illectus ſum, tolerantiam exercui, abſtinentiam, beneficentiam. ſic ob ea gratias ageremus Deo, ob quæ gratiæ illi ſunt agendæ. Nunc verò neſcimus nos aliâ ratione quoque vulgo fieri ſimiles. Alius timet ne careat magiſtratu, tu verò ne ſit unquam gerendus tibi magiſtratus, homo. ſed quemadmodum derides metuentem nè magiſtratu careat, ſic teipſum quoque deride. Neque enim quicquam intereſt, ſive ſitire ut febricitantem, ſive ut rabidum formidare aquam. Nam alioqui Socraticum illud uſurpare quî potes, *Si Deo ità viſum eſt, ita fiat?* Putáſne Socratem, ſi Lycei aut Academiæ otium, et quotidianas cum adoleſcentibus diſputationes deſiderâſſet, toties tam alacriter militaturum fuiſſe, quoties militavit? ac non potiùs ploraturum

Κεφ. ν'. σατο; οὐχὶ δ' ὠδύρετ' ἂν καὶ ἔστενε, Τάλας ἐγὼ, νῦν δ' ἐνθάδ' ἀτυχῶ ἄθλιος, δυναμενος ἐν Λυκείῳ ἡλιάζεσθαι; Τοῦτο γάρ σου τὸ ἔργον ἦν, ἡλιάζεσθαι; οὐχὶ δὲ τὸ εὐροεῖν; τὸ ἀκώλυτον εἶναι; τὸ ἀπαραπόδιστον; Καὶ πῶς ἂν ἔτι ἦν Σωκράτης, εἰ ταῦτα ὠδύρετο; πῶς ἂν ἔτι ἐν τῇ φυλακῇ παιᾶνας ἔγραφεν;

Ἁπλῶς οὖν ἐκείνου μέμνησο, ὅτι πᾶν ὃ ἔξω τῆς προαιρέσεως τῆς σαυτοῦ τιμήσεις, ἀπώλεσας τὴν προαίρεσιν. ἔξω δ' ἔστιν οὐ μόνον ἀρχὴ, ἀλλὰ καὶ ἀναρχία· οὐ μόνον ἀσχολία, ἀλλὰ καὶ σχολή. Νῦν οὖν ἐμὲ ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ διεξάγειν; Τί λέγεις θορύβῳ; Ἐν πολλοῖς ἀνθρώποις. Καὶ τί χαλεπόν; δόξον Ὀλύμπια εἶναι, πανήγυριν αὐτὸν ἡγήσαι. πρὸς ἄλλος ἄλλό τι πράσσει, ἄλλος τῷ ἄλλῳ ἐνοχλεῖται. Ἐν τοῖς βα-

turum et ſuſpiraturum fuiſſe, Me miſerum! nunc ego hîc calamitoſus ſum, cùm in Lyceo apricari liceret? Ergóne illud munus tuum fuit, apricari in Lyceo? non autem rebus ſecundis uti? non poſſe prohiberi? non impediri? Quo pacto idem fuiſſet Socrates, ſi iſta deploraſſet? quo pacto in carcere hymnos ſcripſiſſet?

Ut paucis abſolvam, illud memento; ſi quid extra liberam voluntatem tuam magni feceris, liberam voluntatem amiſeris. extrà porrò ſunt non modò imperia, ſed etiam vita privata; non occupatio tantùm, ſed otium quoque. Nunc ergò me in tanto tumultu vivere? Quem dicis tumultum? In frequentia hominum. Quid in iſto grave eſt? finge Olympia eſſe, celebritatem eſſe judica. illic etiam alius aliud agit, alius alium trudit. In balneis eſt turba.

βαλανείοις ὄχλος. καὶ τίς ἡμῶν οὐ χαίρει τῇ πανηγύρει ταύτῃ, καὶ ὀδυνώμενος αὐτῆς ἀπαλλάσσεται; μὴ γίνου δυσάρεστος, μηδὲ κακοστόμαχος πρὸς τὰ γινόμενα. τὸ ὄξος σαπρὸν, δριμὺ γάρ· τὸ μέλι σαπρὸν, ἀνατρέπει γάρ μου τὴν ἕξιν· λάχανα οὐ θέλω. Οὕτω καὶ σχολὴν οὐ θέλω, ἐρημία ἐστὶν· ὄχλον οὐ θέλω, θόρυβός ἐστιν. Ἀλλ' ἂν μὲν οὕτω φέρῃ τὰ πράγματα, ὥστε μόνον ἢ μετ' ὀλίγων διεξαγαγεῖν, ἡσυχίαν αὐτὸ κάλει, καὶ χρῶ τῷ πράγματι, εἰς ὃ δεῖ· λάλει σεαυτῷ, γύμναζε τὰς φαντασίας, ἐξεργάζου τὰς προλήψεις. ἂν δ' εἰς ὄχλον ἐμπέσῃς, ἀγῶνα αὐτὸ λέγε, πανήγυριν, ἑορτήν· συνεορτάζειν πειρῶ τοῖς ἀνθρώποις. Τί γάρ ἐστιν ἥδιον θέαμα τῷ φιλανθρώπῳ, ἢ ἄνθρωποι πολλοί; ἵππων ἀγέλας ἢ βοῶν ἡδέως ὁρῶμεν· πλοῖα πολλὰ

Κεφ. δ'.

turba. quis autem noſtrum eâ turbâ non delectatur? quis triſtis indè diſcedit? ne ſis moroſus, neque faſtidioſus erga ea quæ fiunt. acetum moleſtum; eſt enim acre: mel moleſtum; evertit enim habitum meum: holera nolo. Sic etiam otium nolo; ſolitudo eſt: turbam nolo; tumultus eſt. Sed ſi res ita ferent, ut ſolus aut cum paucis degas, tranquillitatem id appella, et utere eâ re ut oportet: tibi loquere, exerce viſa tua, anticipationes expoli. ſin in turbam incideris, certamen appella, celebritatem ludorum, feſtivitatem; da operam ut eam unà cum aliis celebres. Quod enim jucundius eſt humano viro ſpectaculum, multitudine hominum? equorum et boum armenta cum voluptate ſpectamus: naves multas cùm videmus, exhilaramur: homines multos cùm videt, quis dolet? At clamoribus

Κεφ. δ'. λὰ ὅταν ἴδωμεν, διαχεόμεθα· ἀνθρώπους πολλοὺς βλέπων τίς ἀνιᾶται; Ἀλλὰ καταχραυγάζουσί μου. Οὐκοῦν ἡ ἀκοή σου ἐμποδίζεται. τί οὖν πρὸς σέ; μή τι καὶ δύναμις ἡ ταῖς φαντασίαις χρηστική; καὶ τίς σε κωλύσει ὀρέξει καὶ ἐκκλίσει χρῆσθαι κατὰ φύσιν, ὁρμῇ καὶ ἀφορμῇ; ποῖος θόρυβος πρὸς τοῦτο ἱκανός; Σὺ μόνον μέμνησο τῶν καθολικῶν· τί ἐμόν; τί οὐκ ἐμόν; τί μοι δίδοται; τί θέλει με ποιεῖν ὁ Θεὸς νῦν; τί οὐ θέλει; Πρὸ ὀλίγου χρόνου ἤθελέ σε σχολάζειν, σαυτῷ λαλεῖν, γράφειν περὶ τούτων, ἀναγινώσκειν, ἀκούειν, παρασκευάζεσθαι· ἔσχες εἰς τοῦτο ἱκανὸν χρόνον. νῦν σοι λέγει, Ἐλθὲ ἤδη ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, δεῖξον ἡμῖν τί ἔμαθες, πῶς ἤθλησαι. μέχρι τίνος γυμνασθήσῃ μόνος; ἤδη καιρὸς γνῶναί σε ποῖόν τῶν ἀξιονίκων εἶ τις ἀθλητῶν, ἢ ἐκείνων, οἱ τὴν οἰκουμένην περιέρχονται νικώ-

ribus obtundunt me. Igitur auditus tuus impeditur. quid verò ad te? num etiam facultas quæ viſis utitur? quis verò te prohibebit appetitione et averſatione ex naturæ præſcripto uti, quis impetu et declinatione? quis tumultus ad illud ſatis eſt? Tu tantùm memento generalia iſta: quid meum eſt? quid non meum? quid mihi datum eſt? quid me Deus facere nunc vult, quid non vult? Paulò antè voluit te agere otium, tecum colloqui, ſcribere his de rebus, legere, audire, præparari: ad iſtud ſatis ſpatii datum eſt. nunc dicit, Veni ad certamen, oſtende nobis quid didiceris, quomodo ſis luctatus. quouſque ſolus exerceberis? nunc tempus eſt ut cognoſcas an pugil ſis dignus victoriâ, aut ex illorum numero, qui terrarum orbem peragrantes

νικώμενοι. Τί οὖν ἀγανακτεῖς; οὐδεὶς ἀγὼν δίχα θορύβου γίνεται. πολλοὺς δεῖ προγυμναστὰς εἶναι, τοὺς ἐπικραυγάζοντας, πολλοὺς ἐπιστάτας, πολλοὺς θεατάς. Ἀλλ' ἐγὼ ἤθελον ἐφ' ἡσυχίας διάγειν. Οἰμῶζε τοίνυν, καὶ στένε, ὥσπερ ἄξιος εἶ. τίς γὰρ ἄλλη μείζων ταύτης ζημία τῷ ἀπαιδεύτῳ, καὶ ἀπειθοῦντι τοῖς θείοις διατάγμασιν, ἢ τὸ λυπεῖσθαι, τὸ πενθεῖν, τὸ φθονεῖν, ἁπλῶς τὸ ἀτυχεῖν καὶ δυστυχεῖν; τούτων οὐ θέλεις ἀπαλλάξαι σεαυτόν; Καὶ πῶς ἀπαλλάξω; Οὐ πολλάκις ἤκουσας, ὅτι ὄρεξιν ἆραί σε δεῖ παντελῶς, τὴν ἔκκλισιν ἐπὶ μόνα τρέψαι τὰ προαιρετικά, ἀφεῖναί σε δεῖ πάντα, τὸ σῶμα, τὴν κτῆσιν, τὴν φήμην, τὰ βιβλία, θόρυβον, ἀρχάς, ἀναρχίαν; ὅπου γὰρ ἂν κλίνῃς, ἐδούλευσας, ὑπετάγης, κωλυτὸς ἐγένου, ἀναγκαστὸς, ὅ- Κεφ. ν'.

λος

grantes perpetuò ſuccumbunt. Quid ergò indignaris? nullum certamen fit abſque tumultu. multos eſſe oportet qui exerceant, multos qui vociferentur, multos magiſtros, multos ſpectatores. At ego quietè vellem vivere. Plora igitur et ſuſpira, ut dignus es. nam quæ alia pœna major eſt illi qui ineruditus eſt, divinſque præceptis refragatur, niſi ut doleat, lugeat, invideat, denique voto fruſtretur, calamitatibus conflictetur? his malis non te liberabis? Quomodo autem me liberem? Nonne ſæpe audiviſti, appetitionem omnino tollendam eſſe à rebus externis; averſationem ad ea ſola transferendam, quæ tui arbitrii ſint; miſſa facienda tibi eſſe omnia, corpus, opes, famam, libros, tumultum, imperia, vitam privatam? Nam quocunque inclinaveris,

Κεφ. ιδ'. λος ἐπ' ἄλλοις. Ἀλλὰ τὸ Κλεάνθους προχειρον,

Ἄγου δέ μ', ὦ Ζεῦ, καὶ σύ γ', ἡ Πεπρωμένη.

Θέλετ' εἰς Ῥώμην; Εἰς Ῥώμην. Εἰς Γύαρα; Εἰς Γύαρα. Εἰς Ἀθήνας; Εἰς Ἀθήνας. Εἰς φυλακήν; Εἰς φυλακήν. Ἂν ἅπαξ εἴπῃς, πότε τις εἰς Ἀθήνας ἀπέλθῃ; ἀπώλου· ἀνάγκη γε ταύτην τὴν ὄρεξιν, ἀτελῆ μὲν οὖσαν, ἀτυχῆ σε ποιεῖν· τελειωθεῖσαν δέ, κενόν, ἐφ' οἷς οὐ δεῖ ἐπαιρόμενον· πάλιν, ἂν ἐμποδισθῇς, δυστυχῆ, περιπίπτοντα οἷς οὐ θέλεις. Ἄφες οὖν ταῦτα πάντα. καλαὶ αἱ Ἀθῆναι· ἀλλὰ τὸ εὐδαιμονεῖν κάλλιον πολύ· τὸ ἀπαθῆ εἶναι, τὸ ἀτάραχον, τὸ ἐπὶ μηδενὶ κεῖσθαι τὰ σὰ πράγματα. θόρυβος ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἀσπασμοί. ἀλλὰ τὸ εὑροεῖν, ἀντὶ πάν-

servis, obnoxius es, prohiberi, cogi potes, totus in aliena poteſtate es. Cleanthis illud in promptu ſit,

Duc me, ô Jupiter, et tu Neceſſitas.

Ire me Romam vultis? Romam. In Gyara? In Gyara. Athenas? Athenas. In carcerem? In carcerem. Si ſemel dixeris, quando aliquis Athenas ibit? periiſti: neceſſe eſt ut iſta appetitio te infelicem, ſi irrita; inanem faciat, ſi rata fuerit, elatum ob ea propter quæ efferri non decet; ſi impedita, calamitoſum, eò redactum quò nolles. Omitte igitur iſta omnia. pulchræ ſunt Athenæ; ſed felicitas eſt multò pulchrior: multò pulchrius eſt eſſe purturbatione vacuum, carere tumultu, in nullius poteſtate res tuas eſſe. tumultus eſt Romæ, ſalutationes. ſed proſperitas omnibus difficultatibus eſt commutanda. Si ergo tempus horum eſt; cur

πάντων τῶν δυσκόλων. Εἰ οὖν τούτων καιρός ΚΕΦ. Ν.
ἐστι, διὰ τί οὐκ ἀίρεις αὐτῶν τὴν ἔκκλισιν; τίς
ἀνάγκη, ὡς ὄνον ξυλοκοπούμενον ἀχθοφορεῖν; εἰ
δὲ μή, ὅρα ὅτι δεῖ σε δουλεύειν ἀεὶ τῷ δυνα-
μένῳ σοι διαπραξασθαι τὴν ἔξοδον, τῷ πᾶν ἐμ-
ποδίσαι δυναμένῳ· καὶ κεῖνον θεραπεύειν, ὡς Κακο-
δαίμονα.

Μία ὁδὸς ἐπὶ εὐροιαν, (τοῦτο καὶ ὄρθρου καὶ
μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ ἔστω πρόχειρον,) ἀπό-
στασις τῶν ἀπροαιρέτων, τὸ μηδὲν ἴδιον ἡγεῖσθαι,
τὸ παραδοῦναι πάντα τῷ Δαιμονίῳ, τῇ Τύχῃ,
ἐκείνους ἐπιτρόπους αὐτῶν ποιήσασθαι, οὓς καὶ ὁ
Ζεὺς πεποίηκεν· αὐτὸν δὲ πρὸς ἑνὶ εἶναι μόνῳ,
τῷ ἰδίῳ, τῷ ἀκωλύτῳ· καὶ ἀναγινώσκειν ἐπὶ
τοῦτο ἀναφέροντα τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ γράφειν,
καὶ ἀκούειν. Διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι εἰπεῖν φιλό-
πονον, ἂν ἀκούσω τοῦτο μόνον, ὅτι ἀναγινώσκει

cur non etiam horum averſationem tollis? quæ neceſſitas eſt, te velut aſinum fuſtibus cæſum ferre ſarcinas? alioqui vide quid fiat; eſt tibi perpetuò ſerviendum illi qui tibi exitum conficere queat; cuilibet, impedire qui poſſit; is tibi colendus eſt, ut malus Genius.

Una via eſt, ad proſperitatem; (hoc et manè et interdiu et noctu in promptu ſit,) ut rebus externis cedas, ut nihil proprium judices, ut omnia Deo commendes et Fortunæ, ut hos tutores eorum conſtituas, quos et Jupiter conſtituit: ipſe verò uno illo quod tibi proprium eſt, quod prohiberi nequit, occuperis; ut cùm legis, eò referas lectionem, ut propter hoc et ſcribas et audias. Propter hoc non poſſum te dicere induſtrium, ſi audiero iſtud ſolum, a-

Κεφ. ν'. ἢ γράφει· κἂν προσθῇ τις ὅλας τὰς νύκτας, οὔπω λέγω, ἂν μὴ γνῶ τὴν ἀναφοράν. Οὐδὲ γὰρ σὺ λέγεις φιλόπονον, τὸν διὰ παιδισκάριον ἀγρυπνοῦντα. οὐ τοίνυν οὐδ' ἐγώ. ἀλλ' ἐὰν μὲν ἕνεκα δόξης αὐτὸ ποιῇ, λέγω φιλόδοξον· ἂν δ' ἕνεκα ἀργυρίου, φιλάργυρον, οὐ φιλόπονον· ἂν δὲ δι' ἐπιθυμίαν λόγου, φιλόλογον· ἂν δ' ἐπὶ τὸ ἴδιον ἡγεμονικὸν ἀναφέρῃ τὸν πόνον, ἵν' ἐκεῖνο κατὰ φύσιν ἔχῃ καὶ διεξάγῃ, τότε λέγω μόνον φιλόπονον. Μηδέποτε γὰρ ἀπὸ τῶν κοινῶν μήτ' ἐπαινεῖτε, μήτε ψέγετε, ἀλλὰ ἀπὸ δογμάτων. Ταῦτα γάρ ἐστι τὰ ἴδια ἑκάστου, τὰ καὶ τὰς πράξεις αἰσχρὰς ἢ καλὰς ποιοῦντα. Τούτων μεμνημένος, χαῖρε τοῖς παροῦσι, καὶ ἀγάπα ταῦτα ὧν καιρός ἐστιν. εἴ τινα ὁρᾷς ὧν ἔμαθες, καὶ διεσκέψω, ἀπαντῶντα σοι εἰς τὰ ἔργα, ἐυφραίνου ἐπ' αὐτοῖς.

liquem legere aut ſcribere: tametſi aliquis adjecerit, totas noctes, nondum hoc dico, niſi cognovero quò iſta referantur. Neque enim tu induſtrium eum dicis, qui propter puellam vigilat. ergo ne ego quidem, eum qui multa legit: ſed ſi gloriolæ causâ id fecerit, ambitioſum dico; ſi pecuniæ gratiâ, avarum, non induſtrium; ſi autem propter ſermonis deſiderium, philologum: ſi verò ad rationem ſuam laborem iſtum retulerit ut illa naturæ pareat, tum demum induſtrium dico. nunquam enim è communibus iſtis, vel vituperationes, vel laudationes petendæ ſunt, ſed è decretis. Hæc enim ſunt cujuſque propria, quæ actiones quoque vel turpes, vel honeſtas efficiunt. Horum memor, delectare iis quæ adſunt, et in iis acquieſce quæ tempus fert. ſi qua vides eorum quæ didiciſti ac meditatus es ad rem abs te con-

αὐτοῖς. εἰ τὸ κακόηθες καὶ λοίδορον ἀποτέθεισαι· εἰ μεμείωκας τὸ προπετές, εἰ τὸ αἰσχρολόγον, εἰ τὸ εἰκαῖον, εἰ τὸ ἐφπισεσυρμένον· εἰ οὐ κινῇ ἐφ' οἷς πρότερον, εἰ οὐχ ὁμοίως γ' ὡς πρότερον· ἑορτὴν ἄγειν δύνασαι καθ' ἡμέραν, σήμερον, ὅτι καλῶς ἀνεστράφης ἐν τῷδε τῷ ἔργῳ, αὔριον, ὅτι ἐν ἑτέρῳ. Πόσῳ μείζων αἰτία θυσίας, ἢ ὑπατεία, ἢ ἐπαρχία; Ταῦτα ἐκ σοῦ αὐτοῦ γίνεται σοι, καὶ ἀπὸ τῶν Θεῶν. Ἐκεῖνο μέμνησο, τίς ὁ διδούς ἐστι, καὶ τίσι, καὶ διὰ τίνα. Τούτοις τοῖς διαλογισμοῖς ἐντρεφόμενος, ἔτι διαφέρῃ που ὧν ἀρέσεις τῷ Θεῷ; Οὐ πανταχόθεν τὸ ἴσον ἀπέχουσιν; οὐ πανταχόθεν ὁμοίως ὁρῶσι τὰ γινόμενα;

Κεφ. ϑ'.

ΚΕΦ.

conferri, delectare iis. Si malitiam et convitiandi libidinem depoſuiſti; ſi minuiſti petulantiam, ſi turpiloquium, ſi temeritatem, ſi luxum; ſi iis rebus quibus ante movebaris non moveris, ſi non eodem modo quo priùs affectus es: quotidianam feſtivitatem celebrare potes; hodie, quòd rectè verſatus ſis in iſto opere; cras, quòd in alio verſaturus. Quanto major tibi cauſa eſt rei divinæ faciendæ, quàm ſi conſulatum aut præfecturam eſſes adeptus? Hæc à teipſo tibi conferuntur, et à Deo. Illud memento, quis ſit qui iſta largiatur, et quibus, et quas ob res. His cogitationibus innutritus, dubitas adhuc quo in loco ſis Deo placiturus? Nonne ubique homines æquale recipiunt? nonne ubique eodem modo, quæcunque fiant, aſpiciunt?

CAP.

Κεφ. ε'.

ΚΕΦ. ε'.

Πρὸς τοὺς μαχίμους καὶ ἀηριώδεις.

Ὁ Καλὸς καὶ ἀγαθὸς οὔτ' αὐτὸς μάχεταί τινι, οὔτ' ἄλλον ἐᾷ κατὰ δύναμιν. Παράδειγμα δὲ καὶ τούτου, καθάπερ καὶ τῶν ἄλλων, ἔκκειται ἡμῖν ὁ βίος ὁ Σωκράτους· ὃς οὐ μόνον αὐτὸς πανταχοῦ ἐξέφυγε μάχην, ἀλλ' οὐδ' ἄλλους μάχεσθαι εἴα. Ὅρα παρὰ Ξενοφῶντι ἐν τῷ συμποσίῳ, πόσας μάχας λέλυκε, πῶς πάλιν ἠνέσχετο Θρασυμάχου, πῶς Πώλου, πῶς Καλλικλέους, πῶς τῆς γυναικὸς ἠνείχετο, πῶς τοῦ υἱοῦ, ἐξελεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ, σοφιζόμενος. λίαν γὰρ ἀσφαλῶς ἐμέμνητο, ὅτι οὐδεὶς ἀλλοτρίου ἡγεμονικοῦ κυριεύει. οὐδὲν οὖν ἄλλο ἤθελεν, ἢ τὸ ἴδιον. Τί δ' ἐστι τοῦτο; Οὐχ ἵνα κινῇ οὗτός τι κατὰ φύσιν·

CAP. V.

Ad pugnaces et immanes.

VIR bonus et ſapiens nec ipſe cum quoquam pugnare, nec alium, quantum in ipſo eſt, pugnare ſinit. Hujus quoque rei nobis exemplum in Socrate propoſitum eſt, ut et aliarum; qui non ipſe tantùm ubique pugnam effugit, ſed nè alios quidem pugnare paſſus eſt. Vide ut apud Xenophontem in convivio, pugnas omnes compoſuerit, ut Thraſimachum, ut Polum, ut Calliclem, ut uxorem toleraverit, ut filium, à quo arguebatur, argutantem. illud enim memoriæ infixum habebat, neminem alterius menti dominari. nihil igitur voluit, niſi quod ſuum eſſet. Illud autem

φύσιν· τοῦτο γὰρ ἀλλότριον· ἀλλ' ὅπως ἐκείνων Κεφ. ε'.
τὰ ἴδια ποιούντων, ὡς αὐτοῖς δοκεῖ, αὐτὸς μηδὲν ἧττον κατὰ φύσιν ἕξει, καὶ ἐξάξει μόνον τὰ αὐτοῦ ποιῶν πρὸς τὸ κἀκείνους ἔχειν κατὰ φύσιν. Τοῦτο γὰρ ἐστιν ὃ ἀεὶ προκειται τῷ καλῷ καὶ ἀγαθῷ. Στρατηγῆσαι; Οὔ· ἀλλ' ἂν δίδωται, ἐπὶ ταύτης τῆς ὕλης τὸ ἴδιον ἡγεμονικὸν τηρῆσαι. Γῆμαι; Οὔ· ἀλλ' ἂν δίδωται γάμος, ἐν ταύτῃ τῇ ὕλῃ κατὰ φύσιν ἔχοντα αὐτὸν τηρῆσαι. ἂν δὲ θέλῃ τὸν υἱὸν μὴ ἁμαρτάνειν ἢ τὴν γυναῖκα, θέλει τὰ ἀλλότρια μὴ εἶναι ἀλλότρια. καὶ τὸ παιδεύεσθαι τοῦτ' ἔστι, μανθάνειν τὰ ἴδια καὶ τὰ ἀλλότρια. Ποῦ οὖν ἔτι μάχης τόπος τῷ οὕτως ἔχοντι; μὴ γὰρ θαυμάζει τι τῶν γινομένων; μὴ γὰρ καινόν αὐτῷ φαίνεται; μὴ γὰρ οὐ χείρονα καὶ χαλεπώτερα προσδέχεται τὰ παρὰ

τὰ

tem quidnam eſt? Non ut iſte naturam ſequatur (id enim alienum eſt) ſed ut aliis ſuo arbitratu, quod ipſis viſum eſſet, facientibus, ipſe nihilominus naturæ pareret, ſuóque tantùm munere fungeretur, in eo tamen elaborans, ut illi quoque ex naturæ præſcripto viverent. Nam hoc viro bono et ſapienti ſemper propoſitum eſt. Præturamne gerere? Non: ſed ſi ipſi mandetur prætura, in hâc materia propriam animi principalemque partem ſervare. Uxorem ducere? Non: ſed ſi datum fuerit conjugium, in eo ità ſe geret, ut naturæ præſcriptum conſervet. ſed ſi filium aut uxorem peccare noluerit, vult aliena non eſſe aliena. atque erudiri illud eſt, cognoſcere quæ ſua ſint, quæ aliorum. Ad eum ergo modum affecto, quis adhuc pugnæ locus relinquitur? num quid eorum quæ fiunt admiratur? nunquid novum illi videtur?

Κεφ. ε'. ρὰ τῶν φαύλων, ἢ ἀποβαίνει αὐτῷ; μὴ γὰρ οὐ κέρδος λογίζεται πᾶν ὅ, τι ἂν ἀπολίπωσι τοῦ ἐσχάτου; Ἐλοιδόρησέ σε ὁ δεῖνα. Πολλὴ χάρις αὐτῷ ὅτι μὴ ἔπληξεν. Ἀλλὰ καὶ ἔπληξε. Πολλὴ χάρις ὅτι μὴ ἔτρωσεν. Ἀλλὰ καὶ ἔτρωσε. Πολλὴ χάρις ὅτι μὴ ἀπέκτεινε. Πότε γὰρ ἔμαθεν ἢ παρὰ τίνι, ὅτι ἥμερόν ἐστι ζῶον, ὅτι φιλάλληλον, ὅτι μεγάλη βλάβη τῷ ἀδικοῦντι αὐτὴ ἡ ἀδικία; Ταῦτα οὖν μὴ μεμαθηκὼς, μηδὲ πεπεισμένος, διὰ τί μὴ ἀκολουθήσει τῷ φαινομένῳ συμφέροντι; Βέβληκεν ὁ γείτων λίθους. Μή τι οὖν σὺ ἥμαρτηκας; Ἀλλὰ τὰ ἐν οἴκῳ κατεάγη. Σὺ οὖν σκευάριον εἶ; Οὔ, ἀλλὰ προαίρεσις. Τί οὖν σοι δίδοται πρὸς τοῦτο; ὡς μὲν λύκῳ, ἀντιδάκνειν, καὶ ἄλλους πλείονας λίθους βάλλειν· ἀνθρώπῳ δ' ἂν ζητῇς, ἐπίσκεψαί σου τὸ τα-

detur? annon pejora et graviora exſpectat ab improbis, quàm ipſi accidunt? an non in lucro deputat, ſi ab extrema improbitate abſint? Iſte tibi maledixit. Magnam ei gratiam habeo, quòd non verberavit. Sed et verberavit. Magnam habeo gratiam, quòd non vulneravit. Sed et vulneravit. Magnam habeo gratiam, quòd non occidit. Quando enim didicit, aut à quo, manſuetum animal eſſe hominem, ſociabile, ipſam injuriam magno ei malo eſſe à quo inferatur? Hæc igitur cùm neque didicerit, nec perſuaſa habeat, cur non id ſequatur, quod ſibi expedire putat? Vicinus conjecit lapides. Quid ergo tu peccâſti? At ſupellex confracta eſt. Tu ergo yaſculum es? Non; ſed libera voluntas. Quid ergo tibi adverſus iſtud datum eſt? tanquam lupo quidem, ut remordeas, et plures lapides conjicias: ut

homini

ταμιεῖον, ἴδε τίνας δυνάμεις ἔχων ἐλήλυθας· μή- Κεφ. ε'.
τι τὴν θηριώδη; μήτι τὴν μνησικακητικήν; Ἵπ-
πος οὖν πότ' ἄθλιός ἐστιν; Ὅταν τῶν φυσικῶν
δυνάμεων στέρηται· οὐχ ὅταν μὴ δύνηται κοκ-
κύζειν, ἀλλ' ὅταν μὴ τρέχειν. Ὁ δὲ κύων;
Οὐχ ὅταν πέτεσθαι μὴ δύνηται, ἀλλ' ὅταν μὴ
ἰχνεύειν. Μήποτ' οὖν οὕτω καὶ ἄνθρωπος δυστυ-
χής ἐστιν, οὐχ ὁ μὴ δυνάμενος λέοντας πνίγειν,
ἢ ἀνδριάντας περιλαμβάνειν· οὐ γὰρ πρὸς τοῦ-
το δυνάμεις τινὰς ἔχων ἐλήλυθε παρὰ τῆς φύσε-
ως· ἀλλ' ὁ ἀπολωλεκὼς τὸ εὔγνωμον, ὁ τὸ πι-
στόν; τοῦτον ἔδει συνελθόντας θρηνεῖν εἰς ὅσα
κακὰ ἐλήλυθεν· οὐχὶ μὰ Δία τὸν φύντα, ἢ τὸν
ἀποθανόντα, ἀλλ' ᾧ ζῶντι συμβεβήκει ἀπολέσαι
τὰ ἴδια· οὐ τὰ πατρῷα, τὸ ἀγρίδιον, καὶ τὸ οἰ-
κίδιον, καὶ τὸ πανδοκεῖον, καὶ τὰ δουλάρια (τού-
των

homini autem, ſi quæras quid, inſpice penum tuum, vide quas tecum facultates attuleris: num belluinam? num ultionis avidam? Equus quando miſer eſt? Cùm naturalibus facultatibus privatur: non cùm coccifare nequit, ſed cum currere nequit. Canis? Non cùm volare nequit, ſed cùm nequit indagare. Vide itaque annon homo etiam eodem modo miſer eſt, non is, qui leones ſtrangulare nequit, aut ſtatuas amplecti; (neque enim ad hoc ullis à natura facultatibus eſt inſtructus;) ſed is qui amiſit prudentiam, bonitatem, fidem? hunc oportebat convenientes plorare, ob tanta in quæ inciderit mala: non, ità me dii ament, is qui natus aut mortuus fuerit; ſed qui vivens ſuorum jacturam fecerit; non quidem patrimonii, non agelli, non domunculæ, non cauponæ aut ſervulorum, (nihil enim ho-

Κεφ. ε'. τῶν γὰρ οὐδὲν ἴδιον τῷ ἀνθρώπῳ ἐστίν; ἀλλὰ πάντα ἀλλότρια, δοῦλα, ὑπεύθυνα, ἄλλοτε ἄλλοις διδόμενα ὑπὸ τῶν κυρίων·) ἀλλὰ τὰ ἀνθρωπικά, τοὺς χαρακτῆρας οὓς ἔχων ἐν τῇ διανοίᾳ ἐλήλυθεν· οἷους καὶ ἐπὶ τῶν νομισμάτων ζητοῦντες, ἂν μὲν εὑρωμεν, δοκιμάζομεν· ἂν δὲ μὴ εὑρωμεν, ῥιπτοῦμεν. Τίνα ἔχει τὸν χαρακτῆρα τοῦτο τὸ τετράσσαρον; Τραϊανοῦ. Φέρε. Νέρωνος. Ῥῖψον ἔξω, ἀδόκιμόν ἐστι, σαπρόν. Οὕτω καὶ ἐνθάδε. τίνα ἔχει χαρακτῆρα τὰ δόγματα αὐτοῦ; Ἤρεμον, κοινωνικόν, ἀνεκτικόν, φιλαλλήλον. Φέρε, παραδέχομαι· ποιῶ πολίτην τοῦτον, παραδέχομαι γείτονα, σύμπλουν. ὅρα μόνον μὴ Νερωνιανὸν ἔχει χαρακτῆρα. μήτι ὀργίλος ἐστί; μήτι μνίτης; μήτι μεμψίμοιρος; ἂν αὐτῷ φανῇ, πατάσσῃ τὰς κεφαλὰς τῶν ἀπαντώντων; Τί οὖν ἔλεγες ὅτι ἄνθρωπός ἐστι; μὴ γὰρ

rum homini eſt proprium, omnia ſunt aliena, ſerva, obnoxia; aliàs aliis ab iis in quorum poteſtate ſunt dantur:) ſed qui humana amiſit, qui ſigilla, quæ impreſſa menti ſecum attulit: qualia in numiſmate etiam quærimus, quæ ſi invenerimus, probamus: ſin minùs, rejicimus. Quam notam habet nummus iſte? Trajani. Affer. Neronis. Abjice, improbus eſt, adulterinus. Ità hîc etiam. quod ſignum habent decreta illius? Manſuetum, ſociabile, tolerans, amans aliorum. Affer, accipio: hunc civem facio, admitto vicinum, comitem. vide modo nè characterem Neronianum habeat. eſtne iracundus? eſtne perſequens inimicitiarum? eſtne morоſus? an obviorum capita cædit, cùm ei viſum fuerit? Quid ergo dicebas, eum eſſe hominem?

γὰρ ἐκ ἁπλῆς μορφῆς κρίνεται τῶν ὄντων ἕκα- Κεφ. ε'.
στον; ἐπεὶ οὕτω, λέγε καὶ τὸ κήρινον μῆλον εἶναι καὶ ὀδμὴν ἔχειν αὐτὸ καὶ γεῦσιν. οὐκ ἀρκεῖ δὲ ἡ ἐκτὸς περιγραφή. Οὐκοῦν οὐδὲ περὶς τὸν ἄνθρωπον ἡ ῥὶς ἐξαρκεῖ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί· ἀλλ' ἂν τὰ δόγματα ἔχῃ ἀνθρωπικά. Οὗτος οὐκ ἀκούει λόγου, οὐ παρακολουθεῖ ἐλεγχόμενος. ὄνος ἐστί. πούτου τὸ αἰδήμον ἀπονενέκρωται. ἄχρηστός ἐστι, πάντα μᾶλλον ἢ ἄνθρωπος. οὗτος ζητεῖ τίνα ἀπαντήσας λακτίσῃ, ἢ δάκῃ· ὥστε οὐδὲ πρόβατον, ἢ ὄνος, Ἀλλὰ τί πατέ; Ἄγριον θηρίον. Τί οὖν; θέλεις με καταφρονεῖσθαι; Ὑπὸ τίνων; ὑπὸ εἰδότων; καὶ πῶς καταφρονήσουσιν οἱ εἰδότες τοῦ πράου, τοῦ αἰδήμονος; ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀγνοούντων; τί σοι μέλει; οὔ τινι γὰρ ἄλλῳ τεχνίτῃ τῶν ἀτέχνων. Ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐ-

πιφυήσονται

nem? num enim solâ formâ singulæ res judicantur? quòd si ita est; ceream quoque massam dic esse pomum, dic habere pomi et odorem et gustum. neque verò externa circumscriptio satis est. Neque igitur ad hominem constituendum nasus satis est, et oculi; sed decreta humana requiruntur. Hic non audit rationem, cùm arguitur, non intelligit. asinus est. hujus verecundia est emortua. inutilis est, et quidvis potiùs quàm homo. hic quærit quem obvium mordeat, aut calcibus petat. itaque neque ovis, neque asinus est. Sed quid tandem? Fera bestia. Quid ergo? vis me contemni? A quibus? ab iis qui te nôrunt? quomodo autem qui nôrunt te contemnent, cùm sis mansuetus, cùm sis verecundus? at ab iis qui te ignorant? quid id tuâ refert? neque enim alius artifex ignaros artis suæ curat. At

Κεφ. ε'. πιφυήσονταί μοι. Τί λέγεις τὸ ἐμοί; δύναταί τις τὴν προαίρεσιν τὴν σὴν βλάψαι, ἢ κωλύσαι ταῖς περιπιπτούσαις φαντασίαις χρῆσθαι ὡς πέφυκεν; Οὐδαμῶς. Τί οὖν ἔτι ταράσσῃ, καὶ φοβερὸν σαυτὸν θέλεις ἐπιδεικνύειν; οὐχὶ δὲ παρελθὼν εἰς μέσον κηρύσσεις, ὅτι εἰρήνην ἄγεις πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὅ,τι ἂν ἐκεῖνοι ποιῶσι, καὶ μάλιστ' ἐκείνων καταγελᾷς, ὅσοι σε βλάπτειν δοκοῦσιν; Ἀνδράποδα ταῦτα οὐκ οἶδεν, οὐδὲ τίς εἰμι, οὐδὲ ποῦ μου τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν· ὅτι οὐ πρόσοδος αὐτοῖς πρὸς τὰ ἐμά. Οὕτω καὶ οἱ ἐχυρὰν πόλιν οἰκοῦντες καταγελῶσι τῶν πολιορκούντων· Νῦν οὗτοι τί πρᾶγμα ἔχουσιν ἐπὶ τῷ μηδενί; ἀσφαλές ἐστιν ἡμῶν τὸ τεῖχος, τροφὰς ἔχομεν ἐπὶ πάμπολυν χρόνον, τὴν ἄλλην ἅπασαν παρασκευήν. Ταῦτά ἐστι τὰ πόλιν ἐχυρὰν

multò magis adorientur me. Quid dicis, me? potéſtne quiſquam voluntatem tuam lædere, aut prohibere quò minùs objectis viſis, ut natura fert, utaris? Nequaquam. Quid ergo adhuc turbaris, et formidabilem te præbere ſtudes; non autem progreſſus in medium, proclamas, tibi pacem eſſe cum omnibus hominibus, quicquid illi agant, et eos in primis deridere qui ſe tibi nocere putant? Mancipia iſta ignorant quis ſim, ubi mea bona et mala poſita ſint neſciunt; non patere ſibi aditum ad meas opes ignorant. Sic qui munitam incolunt urbem, hoſtilem obſidionem rident: Nunc iſti quid ſibi fruſtrà faceſſunt negotium? tuta ſunt noſtra mœnia; commeatum in longum tempus habemus; omnibus aliis rebus inſtructi ſumus. Hæc ſunt quæ civitatem munitam et inexpugnabilem faciant.

homi-

χυρὰν καὶ ἀνάλωτον ποιοῦντα. ἀνθρώπου δὲ ψυ- Κεφ. ε'.
χὴν οὐδὲν ἄλλο, ἢ δόγματα. Ποῖον γὰρ τεῖχος
οὕτως ἰσχυρὸν, ἢ ποῖον σῶμα οὕτως ἀδαμάντι-
νον, ἢ ποία κτῆσις ἀναφαίρετος, ἢ ποῖον ἀξίωμα
οὕτως ἀνεπιβούλευτον; Πάντα πανταχοῦ θνητὰ,
εὐάλωτα, ὅις τισι τὸν ὁπωσοῦν προσέχοντα, πᾶ-
σα ἀνάγκη ταράσσεθαι, κακελπιστεῖν, φοβεῖσθαι,
πενθεῖν, ἀτελεῖς ἔχειν τὰς ὀρέξεις, περιπτωτικὰς
ἔχειν τὰς ἐκκλίσεις. Εἶτα οὐ θέλομεν τὴν μό-
νην ἀσφάλειαν δεδομένην ἡμῖν ἐχυρὰν ποιεῖν;
οὐδ', ἀποστάντες τῶν θνητῶν καὶ δούλων, τὰ ἀ-
θάνατα καὶ φύσει ἐλεύθερα ἐκπονεῖν; οὐδὲ μεμ-
νήμεθα, ὅτι οὔτε βλάπτει ἄλλος ἄλλον, οὔτε ὠ-
φελεῖ, ἀλλὰ τὸ περὶ ἑκάστου τούτων δόγμα;
τοῦτό ἐστι τὸ βλάπτον, τοῦτό ἐστι τὸ ἀνατρέ-
πον, τοῦτο μάχη, τοῦτο στάσις, τοῦτο πόλεμος.
Ἐτεο-

hominis verò animum nihil aliud niſi decreta. Nam quis murus adeò firmus eſt, aut quod corpus adeò adamantinum, quæve poſſeſſio tam certa et propria, aut quæ dignitas ità inſidiarum expers? Omnia ubique mortalia ſunt, fluxa, caduca, expugnatu facilia; quibus qui ullo modo adjungit animum, hunc turbari omnino neceſſe eſt, malè ſperare, timere, lugere, irritas habere appetitiones, in ea quæ nolit incidere. Et tamen ſolam eam arcem nobis datam munire nolumus? nec mortalibus et ſervilibus rebus repudiatis, immortales naturâque liberas comparare? neque cogitamus, neminem ab alio juvari, vel lædi, ſed à decreto de ſingulis iſtis rebus? hoc eſt quod noceat, hoc eſt quod evertat, hæc pugna, hæc ſeditio, hoc bellum. Nihil aliud eſt, quod Eteoclem et Polynicem in mutuam cædem impulerit,

Κεφ. ε'. Ἐτεοκλέα καὶ Πολυνείκην τὸ πεπρωμένον οὐκ ἄλλο, ἢ τοῦτο τὸ δόγμα τὸ περὶ τυραννίδος, τὸ δόγμα τὸ περὶ φυγῆς· ὅτι τὸ μὲν ἔσχατον τῶν κακῶν, τὸ δὲ μέγιστον τῶν ἀγαθῶν. Φύσις δ' αὕτη πάντος, τὸ διώκειν τὸ ἀγαθὸν, φεύγειν τὸ κακόν· τὸν ἀφαιρούμενον θατέρου, καὶ περιβάλλοντα τῷ ἐναντίῳ, τοῦτον ἡγεῖσθαι πολέμιον καὶ ἐπίβουλον, κἂν ἀδελφὸς ᾖ, κἂν υἱὸς, κἂν πατήρ. τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ συγγενέστερον οὐδέν. Λοιπὸν, εἰ ταῦτα ἀγαθὰ καὶ κακὰ, οὔτε πατὴρ υἱοῖς φίλος, οὔτ' ἀδελφὸς ἀδελφῷ· πάντα δὲ πανταχοῦ μεστὰ πολεμίων, ἐπιβούλων, συκοφαντῶν. εἰ δ' ὅια δεῖ προαίρεσις, τοῦτο μόνον ἀγαθόν ἐστι, καὶ ὅια μὴ δεῖ, τοῦτο μόνον κακόν, ποῦ ἔτι μάχη; ποῦ λοιδορία; περὶ τίνων; περὶ τῶν οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς. πρὸς τίνας; πρὸς τοὺς ἀγνοοῦντας, πρὸς τοὺς δυστυχοῦντας, πρὸς τοὺς ἡπα-

pulerit, nisi decretum de imperio, decretum de exsilio; quod scilicet hoc extremum malum, illud summum bonum videretur. Hæc autem natura est omnium, ut et bona persequantur, et mala fugiant; ut qui alterum eripuerit, in alterum conjecerit, hostis judicetur, et insidiator, sive frater, sive filius, sive pater. nam bono nihil est nobis conjunctius. Quòd si illa bona et mala sunt, neque pater filiis amicus, neque frater fratri, sed ubique omnia plena hostium insidiatorum, calumniatorum. sin voluntas ea quæ esse debet solum bonum est, ea quæ non debet solum malum; quæ pugna restat? quod convitium? quibus de rebus? de iis quæ ad nos nihil attinent. contra quos? contra ignorantes, contra calamitosos, contra eos qui maximis

ἠπατημένους περὶ τῶν μεγίστων. Τούτων Σω- Κεφ. ε'.
κράτης μεμνημένος, τὴν οἰκίαν τὴν αὑτοῦ ᾤκει, γυναικὸς ἀνεχόμενος τραχυτάτης, υἱοῦ ἀγνώμονος. Τραχεῖα γὰρ πρὸς τί ἦν; Ἵν' ὕδωρ κατεχέῃ τῆς κεφαλῆς ὅσον καὶ θέλει, ἵνα καταπατήσῃ τὸν πλακοῦντα. Καὶ τί πρὸς ἐμὲ, ἂν ὑπολάβω ὅτι ταῦτα οὐδὲν πρὸς ἐμέ; Τοῦτο δ' ἐμὸν ἔργον ἐστί· καὶ οὔτε τύραννος κωλύσει με θέλοντα, οὔτε δεσπότης, οὔτε οἱ πολλοὶ τὸν ἕνα, οὔθ' ὁ ἰσχυρότερος τὸν ἀσθενέστερον. τοῦτο γὰρ ἀκώλυτον δέδοται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἑκάστῳ. Ταῦτα τὰ δόγματα ἐν οἰκίᾳ φιλίαν ποιεῖ, ἐν πόλει ὁμόνοιαν, ἐν ἔθνεσιν εἰρήνην, πρὸς Θεὸν εὐχάριστον, πανταχοῦ θαῤῥοῦντα, ὡς περὶ τῶν ἀλλοτρίων, ὡς περὶ οὐδενὸς ἀξίων. Ἀλλ' ἡμεῖς γράφαι μὲν καὶ ἀναγνῶναι ταῦτα, καὶ ἀναγινωσκόμενα ἐπαινέσαι ἱκανοὶ

mis in rebus errant. Horum Socrates memor, domum ſuam incolebat, uxorem tolerans aſperrimam, et filium ingratum. Nam qua in re aſpera erat? Ut quantum aquæ vellet, in caput ejus infunderet; ut conculcaret placentam. Quid vero ad me, ſi perſuaſum habuero, iſta nihil ad me pertinere? Hoc verò meum munus eſt, in quo neque tyrannus me volentem prohibebit, neque dominus, neque multi unum, neque robuſtior imbecilliorem. hoc enim à Deo ità eſt datum, ut prohiberi non poſſit. Hæc decreta in ædibus amicitiam conſtituunt, in urbe concordiam, inter nationes pacem: hæc faciunt gratum adverſus Deum, ubique fiduciâ plenum, quaſi de alienis et nullius pretii. Cæterum nos ſcribere quidem et legere iſta, et cùm leguntur laudare poſſumus,

multum

Κεφ. ς'. ἱκανοὶ, πεισθῆναι δ' οὐκ ἐγγύς. Τοιγαροῦν τὸ περὶ τῶν Λακεδαιμονίων λεγόμενον,

Οἶκοι λέοντες, ἐν Ἐφέσῳ δ' ἀλώπεκες,

καὶ ἐφ' ἡμῶν ἁρμόσει, ἐν σχολῇ λέοντες, ἔξω δ' ἀλώπεκες.

ΚΕΦ. ς'.

Πρὸς τοὺς ἐπὶ τῷ ἐλεεῖσθαι ὀδυνωμένους.

Ἀνιῶμαί, φησιν, ἐλεούμενος. Πότερον οὖν σὸν ἔργον ἐστὶ τὸ ἐλεεῖσθαί σε, ἢ τῶν ἐλεούντων; λ. f. Των ελεουντων. Τί δ'; ἐπὶ σοί ἐστι τὸ παῦσαι αὐτό; Ἐπ' ἐμοὶ, ἂν δείκνυω αὐτοῖς μὴ ἄξιον ἐλέου ὄντα ἐμαυτόν. Πότερον δ' ἤδη σοι ὑπάρχει τοῦτο, τὸ μὴ εἶναι ἐλέου ἄξιον, ἢ οὐκ ὑπάρχει; Δοκῶ ἔγωγε ὅτι

multum verò abeſt ut perſuaderi nobis ea poſſint. Proinde illud quod in Lacedæmonios dictum eſt,

Domi leones, at Epheſi vulpeculas,

etiam nobis conveniet, eſſe nos in ſchola leones, foris verò vulpeculas.

CAP. VI.

Ad eos qui dolent ſe eſſe miſerabiles.

MOleſtè (inquit) fero, me eſſe miſerabilem. Eſtne id tuum opus, an eorum qui te miſerantur? eſtne penes te id compeſcere? Me penes, ſi eis oſtendero me non dignum eſſe miſeratione. Num verò nunc ita tecum agitur, ut te miſerari non ſit opus, an nondum? Puto ita nunc

ὅτι ὑπάρχει. ἀλλ' οὗτοί γ' οὐκ ἐπὶ τούτοις ἐλεοῦσιν, ἐφ' οἷς εἴπερ ἄρα ἦν ἄξιον, ἐπὶ τοῖς ἁμαρτανομένοις· ἀλλ' ἐπὶ πενίᾳ, καὶ ἀναρχίᾳ, καὶ νόσοις, καὶ θανάτοις, καὶ ἄλλοις τοιούτοις. Κεφ. ε'.

Πότερον οὖν πείθειν παρεσκεύασαι τοὺς πολλούς, ὡς ἄρα οὐδὲν τούτων κακόν ἐστιν, ἀλλ' οἷόν τε καὶ πένητι καὶ ἀνάρχοντι καὶ ἀτίμῳ εὐδαιμονεῖν· ἢ σαυτὸν ἐπιδεικνύειν αὐτοῖς πλουτοῦντα καὶ ἄρχοντα; τούτων γὰρ τὰ μὲν δεύτερα, ἀλαζόνος καὶ ψυχροῦ, καὶ οὐδενὸς ἀξίου. Καὶ ἡ προσποίησις ὅρα δι' οἵων ἂν γένοιτο. δουλάριά σε χρήσασθαι δεήσει, καὶ ἀργυρωμάτια ὀλίγα κεκτῆσθαι, καὶ ταῦτα ἐν φανερῷ δεικνύειν, εἰ οἷόν τε, τἀυτὰ πολλάκις, καὶ λανθάνειν πειρᾶσθαι ὅτι τἀυτά ἐστι, καὶ ἱματίδια στιλπνά, καὶ τὴν ἄλλην πομπήν, καὶ τὸν τιμώμενον ἐπιφαίνειν ὑπὸ

nunc mecum agi. at isti non ob ea me miserantur propter quæ id fieri oportebat, videlicet ob delicta; sed propter vitam privatam, propter paupertatem, morbos, orbitatem, et id genus alia. Num igitur ita paratus es, ut populo persuadeas nihil horum esse malum; sed posse fieri ut et pauper, et sine magistratu, et honorum expers, sit beatus; aut te divitem et principem ostendere? nam horum quidem posteriora sunt arrogantis, frigidi, et nullius pretii hominis. Ac ista simulatio, vide quibus rebus constet. servuli conducendi erunt, argentea vascula nonnulla habenda, eáque apertè sæpe ostentanda; dandáque opera, si fieri potest, ut eadem cùm sint, non eadem esse videantur: est et splendidis vestibus opus, cæteráque pompâ; et præ te ferendum, ab illustribus istis honorem tibi haberi: danda item opera,

Κεφ. ε'. πὸ τῶν ἐπιφανῶν τούτων· καὶ δειπνεῖν πειρᾶσθαι παρ' αὐτοῖς, ἢ δοκεῖν γε ὅτι δειπνεῖς· καὶ περὶ τὸ σῶμα δέ τινα κακοτεχνεῖν, ὡς εὐμορφότερον φαίνεσθαι καὶ γενναιότερον τοῦ ὄντος. Ταῦτά σε δεῖ μηχανᾶσθαι, εἰ τὴν δευτέραν ὁδὸν ἀπιέναι θέλεις ὥστε μὴ ἐλεεῖσθαι. ἡ πρώτη δὲ καὶ ἀνήνυτος καὶ μακρά, ὃ ὁ Ζεὺς οὐκ ἠδυνήθη ποιῆσαι, τοῦτο αὐτὸ ἐπιχειρεῖν, πάντας ἀνθρώπους πεῖσαι, τίνα ἐστὶν ἀγαθὰ καὶ κακά. μὴ γὰρ δέδοταί σοι τοῦτο; ἐκεῖνο μόνον σοι δέδοται, σαυτὸν πεῖσαι. καὶ οὔπω πέπεικας, εἶτα μοι νῦν ἐπιχειρεῖς πείθειν τοὺς ἄλλους; καὶ τίς σοι τοσούτῳ χρόνῳ σύνεστιν, ὡς σὺ σαυτῷ; τίς δὲ οὕτω πιθανός ἐστί σοι πρὸς τὸ πεῖσαι, ὡς σὺ σαυτῷ; τίς δ' εὐνούστερον καὶ οἰκειότερον ἔχων, ἢ σὺ σαυτῷ; πῶς οὖν οὔπω πέπεικας σαυτὸν μαθεῖν; νῦν οὐχὶ ἄνω κάτω; τουτέστι περὶ ὃ ἐσπούδακας,

ut apud eos cœnites, aut ſaltem cœnitare videaris: corpus etiam malis quibuſdam artibus excolendum eſt, ut formoſior et robuſtior videaris quàm es. Hæc tibi machinanda ſunt, ſi alteram viam avertendæ commiſerationis ingredi ſtatuiſti. prior verò illa et irrita eſt, et longa, ſi id omnibus mortalibus perſuadere inſtituas, quod ne Jupiter ipſe quidem potuit, quæ bona quæ mala ſint. nunquid iſtud tibi datum? illud unum tibi datum eſt, ut tibiipſi perſuadeas. quòd cùm ipſe tibi nondum perſuaſeris, cæteris perſuadere conaris? quis autem tanto tempore tecum eſt, quanto tu ipſe? quis eam vim perſuadendi apud te habet, quam tu ipſe? quis tibi benevolentior et conjunctior eſt te ipſo? quî fit ergo, ut nondum tibi perſuaſeris? ſurſum deorſum curſitas:

παύδακας, καὶ μανθάνειν ὥστε ἄλυπος εἶναι, καὶ ἀτάραχος, καὶ ἀταπείνωτος, καὶ ἐλεύθερος. Πρὸς ταῦτα οὖν οὐκ ἀκήκοας ὅτι μία ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ φέρουσα, ἀφεῖναι τὰ ἀπροαίρετα, καὶ ἐκστῆναι αὐτῶν, καὶ ὁμολογῆσαι αὐτὰ ἀλλότρια; Τὸ οὖν ἄλλόν τι ὑπολαβεῖν περὶ σοῦ ποίου εἴδους ἐστί; Τοῦ ἀπροαιρέτου. Οὐκοῦν οὐδὲν πρὸς σέ; Οὐδέν. Ἔτι οὖν δακνόμενος ἐπὶ τούτῳ καὶ ταρασσόμενος, ὅτι πεπεῖσθαι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν; Κεφ. ε'.

Οὐ θέλεις οὖν, ἀφεὶς τοὺς ἄλλους, αὐτὸς σαυτῷ γενέσθαι καὶ μαθητὴς καὶ διδάσκαλος; Ὄφονται οἱ ἄλλοι εἰ λυσιτελεῖ αὐτοῖς παρὰ φύσιν ἔχειν καὶ διεξάγειν· ἐμοὶ δ' οὐδείς ἐστιν ἐγγίων ἐμοῦ. τί οὖν τοῦτό ἐστιν; ὅτι τοὺς μὲν λόγους ἀκήκοα τοὺς τῶν φιλοσόφων, καὶ συγκατατίθεμαι αὐτοῖς, ἔργῳ δ' οὐδὲν γέγονα κουφότερος; μήτι

curſitas: hoc eſt cui ſtudes, quod diſcis, ut ſis expers doloris, expers perturbationis, non humilis, et liber. An verò non audiviſti unam eſſe viam quæ huc ducat, miſſa facere externa, iſsque cedere, et ea aliena eſſe confiteri? Ut autem alius ſic aut aliter de te ſentiat, cujus generis eſt? Rerum externarum. Ergo nihil ad te? Nihil. Cùm ergo id adhuc te mordeat et turbet, putásne tibi perſuaſum eſſe quæ bona quæ mala ſint?

Non vis igitur omiſſis cæteris, ipſe tuus eſſe et diſcipulus et magiſter? " Viderint alii an ſibi proſit, repugnare na-" turæ, et ab ejus præſcripto deſciſcere: mihi verò nemo " propior eſt me ipſo. quid ergo iſtud eſt? diſputationes " quidem philoſophorum audivi, iſsque aſſentior, re ipsâ " verò nihilo ſum factus expeditior. adeóne ſum ſtupidus?

Κεφ. ε'. μήτι οὕτως ἀφυὴς εἰμί; καὶ μὴν περὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἠβουλήθην, οὐ λίαν ἀφυὴς ἐυρέθην· ἀλλὰ καὶ γράμματα ταχέως ἔμαθον, καὶ παλαίειν, καὶ γεωμετρεῖν, καὶ συλλογισμοὺς ἀναλύειν. μήτι οὖν οὐ πέπεικέ με ὁ λόγος; καὶ μὴν οὐκ ἄλλα τινὰ οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐδοκίμασα, ἢ εἱλόμην· καὶ νῦν περὶ τούτων ἀναγινώσκω, ταῦτα ἀκούω, ταῦτα γράφω· ἄλλον οὐχ ἐυρήκαμεν μέχρι νῦν ἰσχυρότερον τούτου λόγον. τί οὖν τὸ λεῖπόν μοι ἐστί; μὴ οὐκ ἐξήρηται τὰ ἐναντία δόγματα; μὴ αὐταὶ αἱ ὑπολήψεις ἀγύμναστοί εἰσιν, οὐδ' εἰθισμέναι ἀπαντᾶν ἐπὶ τὰ ἔργα, ἀλλ', ὡς ὅπλαρια ἐπικείμενα, κατίωται, καὶ οὐδὲ περιαρμόσαι μοι δύνανται; καί τοι οὔτ' ἐπὶ τοῦ παλαίειν, οὔτ' ἐπὶ τοῦ γράφειν ἢ ἀναγινώσκειν, ἀρκοῦμαι τῷ μαθεῖν· ἀλλ' ἄνω κάτω στρέφω τοὺς προτεινομένους, καὶ ἄλλους πλέκω, καὶ μεταπίπτοντας ὡσαύ-

" enimvero in cæteris quæ volui, non is ſtupor in me de-
" prehenſus eſt; ſed et literas celeriter didici, et luctam,
" et Geometriam, et reſolutiones ſyllogiſmorum. nunquid
" ergò mihi fidem non fecit ratio? imò nihil aliud initio
" æquè probavi atque amplexus ſum; et nunc hæc lego,
" hæc audio, hæc ſcribo; aliam non invenimus hactenus
" firmiorem iſta rationem. quid ergo adhuc mihi deeſt?
" num contraria decreta nondum adempta mihi ſunt? num
" iſtæ ipſæ opiniones ſunt inexercitatæ, nec aſſuefactæ ut ad
" rem ipſam conferantur, ſed, ut arma humi abjecta, æ-
" ruginoſæ ſunt, nec applicari mihi poſſunt? enimvero
" nec in luctando, nec in ſcribendo, aut legendo ſolâ doc-
" trinâ ſum contentus; ſed ſurſum deorſumque verſo ra-
" tiones

ὡσαύτως. τὰ δ' ἀναγκαῖα θεωρήματα, ἀφ' ὧν Κεφ. ε'.
ἔστιν ὁρμώμενον ἄλυπον γενέσθαι, ἄφοβον, ἀπαθῆ, ἀκώλυτον, ἐλεύθερον, ταῦτα δ' οὐ γυμνάζω, οὐδὲ μελετῶ κατὰ ταῦτα τὴν προσήκουσαν μελέτην. εἶτά μοι μέλει ὅ,τι οἱ ἄλλοι περὶ ἐμοῦ ἐροῦσιν, εἰ φανοῦμαι αὐτοῖς ἀξιόλογος, εἰ φανοῦμαι εὐδαίμων. Ταλαίπωρε, οὐ θέλεις βλέπειν τί σὺ λέγεις περὶ σαυτοῦ; τίς φαίνῃ σαυτῷ; τίς ἐν τῷ ὑπολαμβάνειν; τίς ἐν τῷ ὀρέγεσθαι; τίς ἐν τῷ ἐκκλίνειν; τίς ἐν ὁρμῇ, παρασκευῇ, ἐπιβολῇ, τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀνθρωπικοῖς ἔργοις; Ἀλλὰ μέλει σοι, εἴ σε ἐλεοῦσιν οἱ ἄλλοι; Ναί· ἀλλὰ παρὰ τὴν ἀξίαν ἐλεοῦμαι. Οὐκοῦν ἐπὶ τούτῳ ὀδυνᾷ; ὁ δέ γ' ὀδυνώμενος, ἐλεεινός ἐστι; Ναί. Πῶς οὖν ἔτι παρ' ἀξίαν ἐλεῇ; αὐτοῖς γὰρ οἷς πρὸς τὸν ἔλεον πάσχεις, κατασκευάζεις σεαυτὸν

" tiones mihi propoſitas, et alias concinno, et μεταπίπ-
" τοντας eodem modo formo. ſed neceſſaria præcepta, qui-
" bus inſtructus dolorem, timorem, perturbationes, impedi-
" menta propulſare, méque in libertatem aſſerere poſſim;
" ea demum non exerceo, neque meditationem convenien-
" tem adhibeo. et tamen curo adhuc, quid alii de me di-
" cant, an eis alicujus pretii eſſe videar, an videar bea-
" tus?" Miſer, non videbis quid ipſe de te dicas? quis tibi videaris? quis ſis in opinionibus? quis in appetitionibus? quis in averſando? quis in impetu, præparatione, aggreſſione? quis in aliis humanis operibus? Illud ergò tibi curæ eſt, an alii tui miſereantur? Rectè: ſed ſecùs quàm par eſt me miſerantur. Ob id ergò doles? at qui dolet miſerabilis eſt. Rectè. Quomodo ergò ſecùs quàm par

eſt

Κεφ. ε'. τὸν ἄξιον τοῦ ἐλεεῖσθαι. Τί οὖν λέγει Ἀντισθένης; οὐδέποτ' ἤκουσας; Βασιλικόν, ὦ Κῦρε, πράττειν μὲν εὖ, κακῶς δ' ἀκούειν. Τὴν κεφαλὴν ὑγιᾶ ἔχω, καὶ πάντες οἴονται ὅτι κεφαλαλγῶ. Τί μοι μέλει; Ἀπύρεκτός εἰμι, καὶ ὡς πυρέσσοντί μοι συνάχθονται. Τάλας, ἐκ τοσούτου χρόνου οὐ διέλιπες πυρέσσων. Λέγω καὶ ἐγὼ σκυθρωπάσας, ὅτι ναί· παῖς ἀληθείας πολὺς ἤδη χρόνος, ἐξ οὗ μοι κακῶς ἐστι. Τί οὖν γένηται; Ὡς ἂν ὁ Θεὸς θέλῃ· καὶ ἅμα ὑποκαταγελῶ τῶν οἰκτειρόντων με. Τί οὖν κωλύει καὶ ἐνταῦθα ὁμοίως; Πένης εἰμὶ, ἀλλὰ ὀρθὸν δόγμα ἔχω περὶ πενίας. Τί οὖν μοι μέλει, εἴ μ' ἐπὶ τῇ πενίᾳ ἐλεοῦσιν; Οὐκ ἄρχω, ἄλλοι δ' ἄρχουσιν. ἀλλ' ὃ δεῖ ὑπειληφέναι, ὑπείληφα περὶ τοῦ ἄρχειν, καὶ μὴ ἄρχειν. Ὄφονται οἱ ἐλεοῦντές με. Ἐγὼ

est te miserantur? nam eo ipso affectu adversùs miserationem, facis ut sis miserabilis. Quid verò Antisthenes ait? an id nunquam audivisti? *Regium est, Cyre, cùm rectè facias, malè audire.* Caput sanum habeo, et omnes opinantur, è capite me laborare. quid ad me? Cùm febri non laborem meam vicem ut febricitantis dolent. Miser, tanto tempore febricitare nunquam desiisti. dico et ipse tristi vultu, rem ità se habere: omnino longum tempus est, ex quo malè habui. Quid ergò fiet? Quod volet Deus: simúlque clam eos derideo, qui miserantur. Quid ergò vetat idem hîc quoque facere? Pauper sum, sed rectè sentio de paupertate. Quid ergò ad me, si paupertatem meam miserantur? Non impero, sed alii imperant. verùm quid de imperio et privata vita sentiendum sit, intelligo.

Vi-

Ἐγὼ δ' οὔτε πεινῶ, οὔτε διψῶ, οὔτε ῥιγῶ· ἀλλ' ἀφ' ὧν αὐτοὶ πεινῶσιν ἢ διψῶσιν, οἴονται κἀμέ. Τί οὖν αὐτοῖς ποιήσω; Περιερχόμενος κηρύσσω καὶ λέγω, Μὴ πλανᾶσθε, ἄνδρες, ἐμοὶ καλῶς ἐστιν, οὔτε πενίας ἐπιστρέφομαι, οὔτε ἀναρχίας, οὔτε ἁπλῶς ἄλλου οὐδενός, ἢ δογμάτων ὀρθῶν· ταῦτα ἔχω ἀκώλυτα, οὐδενὸς πεφρόντικα ἔτι. Καὶ τίς αὕτη φλυαρία; πῶς ἔτι ὀρθὰ δόγματα ἔχω, μὴ ἀρκούμενος τῷ εἶναι ὅς εἰμι, ἀλλ' ἐπτοημένος ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν; Ἀλλ' ἄλλοι πλειόνων τεύξονται, καὶ προτιμηθήσονται. Τί οὖν εὐλογώτερον, ἢ τοὺς περί τι ἐσπουδακότας, ἐν ἐκείνῳ πλέον ἔχειν ἐν ᾧ ἐσπουδάκασι; περὶ ἀρχὰς ἐσπουδάκασι, σὺ περὶ δόγματα· καὶ περὶ πλοῦτον, σὺ περὶ τὴν χρῆσιν τῶν φαντασιῶν. Ὅρα εἰ ἐν τούτῳ σου πλέον ἔχουσι, περὶ ἃ σὺ μὲν Κεφ. ε'.

Viderint ii qui me miserantur. Ego verò nec esurio, nec sitio, nec algeo: sed quia ipsi esuriunt aut sitiunt, eodem modo me quoque affici putant. Quid ergò eis faciam? Passim proclamabo et dicam; Nolite errare, viri, mihi bene est, neque paupertatem curo, neque privatam vitam, nec ullam denique rem præter recta decreta: ea habeo libera, præterea nihil me solicitat. Quæ autem istæ nugæ sunt? quomodo recta decreta retineo, non contentus eo statu in quo nunc sum, attonitus quid aliis de me videatur? At alii plura consequentur, mihique præferentur? Quid ergo rationi magis consentaneum est, quàm eos qui aliqua in re elaborant, ea in re meliore conditione esse in qua elaborant? student illi adipiscendis magistratibus, tu informandis decretis: illi divitiis inhiant, tu recto usui visorum. Vide an in eo tibi

Κεφ. ε'. μὲν ἐσπούδακας, ἐκεῖνοι δ' ἀμελοῦσιν· εἰ συγκατατίθενται μᾶλλον περὶ τὰ φυσικὰ μέτρα· εἰ ὀρέγονταί σου ἀναποτευκτότερον· εἰ ἐκκλίνουσιν ἀπεριπτότερον· εἰ ἐν ἐπιβολῇ, εἰ ἐν προθέσει, εἰ ἐν ὁρμῇ μᾶλλον εὐστοχοῦσιν· εἰ τὸ πρέπον σώζουσιν ὡς ἄνδρες, ὡς υἱοί, ὡς γονεῖς, εἶδ' ἑξῆς κατὰ ἄλλα τῶν σχέσεων ὀνόματα. Εἰ δ' ἄρχουσιν ἐκεῖνοι, σὺ δ' οὐ, θέλεις σαυτῷ τὰς ἀληθείας εἰπεῖν, ὅτι σὺ μὲν οὐδὲν τούτου ἕνεκα ποιεῖς, ἐκεῖνοι δὲ πάντα; ἀλογώτατον δὲ, τὸν ἐπιμελούμενόν τινος, ἔλαττον φέρεσθαι, ἢ τὸν ἀμελοῦντα. Οὔ· ἀλλ' ἐπειδὴ φροντίζω ἐγὼ δογμάτων ὀρθῶν, εὐλογώτερόν με ἐστὶν ἄρχειν. Ἐν ᾧ φροντίζεις; Ἐν δόγμασιν. Ἐν ᾧ δ' ἄλλοι μᾶλλόν σου πεφροντίκασιν, ἐκείνοις παραχώρει. οἷον εἰ διὰ τὸ δόγματα ἔχειν ὀρθὰ, ἠξίους τοξεύων

1 f. ου

bi præſtent, quod ut tibi ſtudio eſt, ita ab illis negligitur; an rectiùs ſentiant de naturæ modo; an minùs fruſtrentur appetitionibus ſuis; an minùs incidant in ea quæ vitant; an in aggreſſione, in propoſito, in impetu te ſint ſagaciores; an decorum tueantur ut viri, ut filii, ut parentes, in cæteris denique nominibus affectionum. Quòd ſi illi imperant: cur tu tibi verum dicere non vis, te eâ gratiâ nihil facere, cùm illi faciant omnia? fuerit abſurdiſſimum, qui rem aliquam curet, eum deteriore conditione eſſe illo qui eandem negligat. Non ita: ſed quia ego recta decreta curo, æquius eſt me imperare. Quid curas? Decreta. Quod verò alii te ſtudioſius curant, in eo illis cedito. perinde iſtud eſt, ac ſi propter recta tua decreta poſtulares, te ſagittando magìs attingere ſcopum quàm ſagittarios, aut in arte fabrili

εὐων ἐπιτυγχάνειν μᾶλλον τῶν τοξοτῶν, ἢ χαλκεύων μᾶλλον τῶν χαλκέων. Ἄφες οὖν τὴν περὶ τὰ δόγματα σπουδὴν, καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀναστρέφου ἃ κτήσασθαι θέλεις· καὶ τότε κλαῖε ἐάν σοι μὴ προχωρῇ· κλαίειν γὰρ ἄξιος εἶ. Νῦν δὲ πρὸς ἄλλοις γίνεσθαι λέγεις, ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι· καὶ πολλοὶ δὲ τοῦτο καλῶς λέγουσιν, ὅτι ἔργον ἔργῳ οὐ κοινωνεῖ. Ὁ μὲν ἐξ οἴκου ἀναστὰς, ζητεῖ τίν' ἂν ἐξ οἴκου ἀσπάσηται, τίνι κεχαρισμένον λόγον εἴπῃ, τίνι δῶρον πέμψῃ, πῶς τῷ ὀρχηστῇ ἀρέσῃ, πῶς κακοηθισάμενος ἄλλον ἄλλῳ χαρίσηται. ὅταν εὔχηται, περὶ τούτων εὔχεται· ὅταν θύῃ, ἐπὶ τούτοις θύει· τὸ τοῦ Πυθαγόρου,

Κεφ. ς'.

Μὴ δ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,

ἐνταῦθα παρατέθεικε.

Πῇ

brili fabris antecellere. Omitte igitur ſtudium decretorum, et illa tracta quæ comparare vis: ac tum plora, ſi res tibi non ſucceſſerit: nam plorare te dignum fuerit. Nunc autem aliis te rebus intentum eſſe, alia curare dicis: et multi rectè illud dicunt, Opus cum opere nullam habere communionem. Ille ſurgens quærit quemnam ex Cæſaris domeſticis ſalutet, cujus gratiam verbis ineat, cui munus mittat, quomodo ſaltatori placeat, quomodo alio in fraudem illecto alii gratificetur. cùm vota facit, de his vota facit: cùm immolat, propter hæc immolat: Pythagoricum illud

Nec molles oculi ſomnum prius admittant,

huc transfert.

Κεφ. ϛ'. Πῇ παρέβην, τῶν πρὸς κολακείαν; Τί ἥρεξα; μή τι ὡς ἐλεύθερος, μή τι ὡς γενναῖος; Κἂν εὕρῃ τι τοιοῦτον, ἐπιτιμᾷ ἑαυτῷ καὶ ἐγκαλεῖ. Τί γάρ σοι καὶ τοῦτο εἰπεῖν; οὐ γὰρ ἐᾷν ψεύδεσθαι; Λέγουσι καὶ οἱ φιλόσοφοι, ὅτι οὐδὲν κωλύει ψεῦδος εἰπεῖν. Σὺ δ', εἴπερ ταῖς ἀληθείαις οὐδενὸς ἄλλου προφρόντισας ἢ χρήσεως οἵας δεῖ φαντασιῶν, εὐθὺς ἀναστὰς ἔωθεν ἐνθυμοῦ, Τίνα μοι λείπει πρὸς ἀπάθειαν; τίνα πρὸς ἀταραξίαν; τίς εἰμι; μή τι σωμάτιον; μή τι κτῆσις; μή τι φήμη; οὐδὲν τούτων. ἀλλὰ τί; λογικόν εἰμι ζῶον. τίνα οὖν τὰ ἀπαντήματα; ἀναπόλει τὰ πεπραγμένα. πῇ παρέβην, τῶν πρὸς ἕψιαν; τὸ ἔρεξα, ἢ ἄφιλον ἢ ἀκοινώνητον; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη πρὸς ταῦτα; Τοσαύτης οὖν διαφορᾶς οὔσης τῶν ἐπιθυμουμένων, τῶν ἔργων, τῶν εὐχῶν, ἔτι

Quâ ſum tranſgreſſus, quod ad adulationem attinet? *Quid feci*, nunquid ut ingenuus, nunquid ut generoſus? Quòd ſi quid tale invenerit, ſeipſum increpat et reprehendit. Quid tua intererat iſtud dicere? an mentiri non licuit? Dicunt et philoſophi, nihil prohibere quo minus mendacium dicatur. Tu verò, ſiquidem reverâ nihil aliud curas niſi rectum viſorum uſum, ſtatim ubi mane ſurrexeris cogita, Quid mihi deeſt ad vacuitatem perturbationum? quid ad animi tranquillitatem? quis ſum? num corpuſculum? num res familiaris? num fama? nihil horum. quid verò ſum? animal rationis particeps. quid ab eo poſtulatur? rumina acta tua. ubi neglexi ea quæ ad proſperitatem faciunt? quid feci ab amicitia et ſocietate alienum? quid à me neglectum eſt, quod faciendum fuit? Cùm igitur tantum

diſcrimen

ἔτι θέλεις τὸ ἴσον ἔχειν ἐκείνοις, περὶ ἃ σὺ μὲν οὐκ ἐσπούδακας, ἐκεῖνοι δ' ἐσπουδάκασιν; Εἶτα θαυμάζεις εἴ σ' ἐλεοῦσι, καὶ ἀγαναχτεῖς; Ἐκεῖνοι δ' οὐκ ἀγαναχτοῦσιν, εἰ σὺ αὐτοὺς ἐλεεῖς. Διὰ τί; Ὅτι ἐκεῖνοι μὲν πεπεισμένοι εἰσὶν ὅτι ἀγαθῶν τυγχάνουσι, σὺ δ' οὐ πέπεισαι. Διὰ τοῦτο σὺ μὲν οὐκ ἀρκῇ τοῖς σοῖς, ἀλλ' ἐφίεσαι τῶν ἐκείνων· ἐκεῖνοι δ' ἀρκοῦνται τοῖς ἑαυτῶν, καὶ οὐκ ἐφίενται τῶν σῶν. ἐπεί τοι εἰ ταῖς ἀληθείαις ἐπέπεισο, ὅτι περὶ τὰ ἀγαθὰ σὺ ὁ ἐπιτυγχάνων εἶ, ἐκεῖνοι δ' ἀποπεπλάνηνται, οὐδ' ἂν ἐνεθυμοῦ τί λέγουσι περί σου. Κεφ. ε'.

ΚΕΦ.

discrimen sit desideriorum, operum, votorum, adhuc illis par esse cupis, et iis quidem in rebus, in quibus tu non elaborâsti, illi elaborârunt? Postea miraris si te miserantur, et indignaris? Illi verò non indignantur, cùm tu illos miseraris. Quamobrem? Quòd illi quidem persuasum habent, se potiri bonis; tu verò non persuasum habes. Quapropter tu rebus tuis non es contentus, sed sortem illorum desideras: illi verò suâ sorte contenti sunt, nec tuam desiderant. nam siquidem persuasum haberes, te potiri bonis, illos verò aberrare, ne in mentem quidem veniisset cogitare quid illi de te dicerent.

Κεφ. ζ.

ΚΕΦ. ζ.

Περὶ ἀφοβίας.

Τί ποιεῖ φοβερὸν τὸν τύραννον; Οἱ δορυφόροι, φησί, καὶ αἱ μάχαιραι αὐτῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος, καὶ οἱ ἀποκλείοντες τοὺς εἰσιόντας. Διὰ τί οὖν, ἂν παιδίον αὐτῷ προσαγάγῃς μετὰ τῶν δορυφόρων ὄντι, οὐ φοβεῖται; ἢ ὅτι οὐκ αἰσθάνεται τούτων τὸ παιδίον; Ἂν οὖν τῶν δορυφόρων τις αἰσθάνηται, καὶ ὅτι μαχαίρας ἔχουσιν, ἐπ' αὐτὸ δὲ τοῦτο προσέρχηται αὐτῷ, θέλων ἀποθανεῖν διά τινα περίστασιν, καὶ ζητῶν ὑπ' ἄλλου παθεῖν αὐτὸ εὐκόλως, μή τι φοβεῖται τοὺς δορυφόρους; Θέλει γὰρ τοῦτο, δι' ὃ φοβεροί εἰσιν. Ἂν οὖν τις μήτ' ἀποθανεῖν μήτε ζῆν θέλων ἐξ ἅπαντος, ἀλλ' ὡς ἂν δίδωται, προσέρχηται

CAP. VII.

De timoris vacuitate.

QUID terribilem facit tyrannum? Satellites, inquit, eorúmque gladii, et cubicularii, et ii qui ingredientes excludunt. Quid ergo puer, cum ad eum adducitur, ſatellites ſecum habentem, non formidat? an quia puer iſta non intelligit? Si quis ergo ſatellites intelligit, eóſque gladios habere novit, et hac ipſa de cauſa ob aliquod infortunium accedit ut moriatur, et ab alio citra difficultatem occidi vult, nunquid formidat ſatellites? Non. Vult enim id ipſum, propter quod illi ſunt formidabiles. Si quis ergo nec emori nec vivere prorſus volens, ſed ut res tulerit, illum

acceſſerit,

ἔρχηται αὐτῷ, τί κωλύει μὴ δεδοικότα προσέρχεσθαι αὐτόν; Οὐδέν. Ἂν τις οὖν καὶ πρὸς τὴν κτῆσιν ὡσαύτως ἔχῃ καθάπερ οὗτος πρὸς τὸ σῶμα, καὶ πρὸς τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ ἁπλῶς ὑπό τινος μανίας καὶ ἀπονοίας οὕτως ᾖ διακείμενος, ὥστ' ἐν μηδενὶ ποιεῖσθαι τὸ ἔχειν ταῦτα ἢ μὴ ἔχειν, ἀλλ' ὡς ὀστρακίοις τὰ παιδία παίζοντα, περὶ μὲν τῆς παιδιᾶς διαφέρηται, τῶν δ' ὀστρακίων οὐ πεφρόντικεν, οὕτω δὲ καὶ οὗτος τὰς μὲν ὕλας παρ' οὐδὲν ἢ πεποιημένος, τὴν παιδιὰν δὲ τὴν περὶ αὐτὰς καὶ ἀναστροφὴν ἀσπάζηται· ποῖος ἔτι τούτῳ τύραννος φοβερός; ἢ ποῖοι δορυφόροι; ἢ ποῖαι μάχαιραι αὐτῶν; Εἶτα ὑπὸ μανίας μὲν δύναταί τις οὕτω διατεθῆναι πρὸς ταῦτα, καὶ ὑπὸ ἔθους οἱ Γαλιλαῖοι· ὑπὸ λόγου δὲ καὶ ἀποδείξεως οὐδεὶς δύναται μαθεῖν, ὅτι ὁ Θεὸς πάντα πεποίηκε τὰ ἐν τῷ Κεφ. ζ'.

acceſſerit, quid vetat convenire illum abſque metu? Nihil. Si quis ergo etiam erga opes ſic affectus fuerit, ut hic erga corpus; ſi erga liberos et uxorem, ſi denique furore quodam et deſperatione ſic affectus fuerit, ut in nullo diſcrimine ponat, ſive habeat iſta, ſive non habeat; ſed ut pueri dum teſtis ludunt, ludum quidem curant, teſtas verò negligunt; ita hic etiam materias quidem negligat, ludum verò et tractationem illarum amplectatur; quis adhuc tyrannus iſti erit formidabilis, aut qui ſatellites, quive eorum gladii? Ergo furore quidem ſic aliquis affici poteſt adverſus illa, et conſuetudine, ut Galilæi; ratione vero et demonſtratione cognoſcere nemo poteſt, Deum ea quæ in mundo ſunt omnia feciſſe, et ipſum mundum totum liberum et perfectum

Κεφ. ζ'. τῷ κόσμῳ, καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον ὅλον μὲν ἀκώλυτον καὶ αὐτοτελῆ, τὰ ἐν μέρει δ' αὐτοῦ πρὸς χρείαν τῶν Ὅλων; τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα ἀπήλλακται τοῦ δύνασθαι παρακολουθεῖν τῇ διοικήσει αὐτοῦ· τὸ δὲ λογικὸν ζῶον ἀφορμὰς ἔχει πρὸς ἀναλογισμὸν τούτων ἁπάντων, ὅτι τε μέρος ἐστί, καὶ ποῖόν τι μέρος, καὶ ὅτι τὰ μέρη τοῖς Ὅλοις εἶπειν ἔχει καλῶς· πρὸς τούτοις δὲ φύσει γενναῖον καὶ μεγαλόψυχον καὶ ἐλεύθερον γενόμενον, ἀρᾷ ὅτι τῶν περὶ αὐτὸ τὰ μὲν ἀκώλυτα ἔχει καὶ ἐπ' αὐτῷ, τὰ δὲ κωλυτὰ καὶ ἐπ' ἄλλοις· ἀκώλυτα μέν, τὰ προαιρετικά· κωλυτὰ δέ, τὰ ἀπροαίρετα. καὶ διὰ τοῦτο, ἐὰν μὲν ἐν τούτοις μόνοις ἡγήσηται τὸ ἀγαθὸν τὸ αὑτοῦ καὶ τὸ συμφέρον, τοῖς ἀκωλύτοις, καὶ ἐφ' ἑαυτῷ, ἐλεύθερον ἔσται, εὔρουν, εὐδαίμον, ἀβλαβές, μεγαλόφρον, εὐσεβές, χάριν ἔχον ὑπὲρ πάντων

τῷ

tum, partes autem ejus ad usum Universi? ac cætera quidem gubernationem ejus assequi non possunt, animal vero rationis particeps facultatem habet isthæc omnia considerandi; se et partem esse, et certam quandam partem, et decere ut partes cedant Universis: præter hæc, naturâ cum sit generosum, magnanimum et liberum, videt se res quasdam habere liberas et sui juris, quasdam obnoxias et juris alieni: liberas, quæ ad voluntatem pertinent; obnoxias, quæ ad voluntatem non pertinent. propterea que, si in his solis bonum suum et commodum collocarit quæ prohiberi non possunt, et in sua potestate sunt, se fore liberum, prospectum, felix, indemne, magnanimum, pium, gratias agens Deo pro omnibus, nusquam quicquam ab illo factum reprehendens,

τῷ Θεῷ, μηδ' ἀμοῦ μεμφόμενον μηδενὶ τῶν ἐφ' αὐτῷ γενομένων, μηδὲν ἐγκαλοῦν. ἂν δ' ἐν τοῖς ἐκτὸς καὶ ἀπροαιρέτοις, ἀνάγκη κωλύεσθαι αὐτὸν, ἐμποδίζεσθαι, δουλεύειν τοῖς ἐκείνων ἔχουσιν ἐξουσίαν ἃ πεθαύμακε καὶ φοβεῖται· ἀνάγκη δ' ἀσεβῆ εἶναι, ἅτε βλάπτεσθαι οἰόμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· καὶ ἄνισον, ὡς ἀεὶ αὐτῷ τοῦ πλείονος περιποιητικόν· ἀνάγκη δὲ καὶ ταπεινὸν εἶναι καὶ μικροπρεπές. Ταῦτα τί κωλύει διαλαβόντα ζῆν πούφως καὶ εὐπαθῶς, πάντα τὰ συμβαίνειν δυνάμενα πρᾴως ἐκδεχόμενον, τὰ δ' ἤδη συμβεβηκότα φέροντα; Θέλεις πενίαν; Φέρε, καὶ γνώσῃ τί ἐστι πενία τυχοῦσα καλοῦ ὑποκριτοῦ. Θέλεις ἀρχάς; Φέρε καὶ πόνους. Ἀλλ' ἐξορισμόν; Ὅπου ἂν ἀπέλθω, ἐκεῖ μοι καλῶς ἔσται. καὶ γὰρ ἐνθάδε, οὐ διὰ τὸν τόπον ἦν μοι καλῶς, ἀλλὰ διὰ Κεφ. ζ'.

prehendens, de nullo conquerens. ſi verò in externis, et iis quæ alieni juris ſunt, neceſſe eſſe ut prohibeatur, impediatur, ſerviat iis qui ea in poteſtate habent quæ miratur et timet: neceſſe eſſe ut ſit impium, quippe quod ſibi à Deo noceri putet; et iniquum, ut quod ſubinde ſibi plus acquirat. præterea neceſſe eſſe ut ſit humile et ſordidum. Hæc ſi quis animo conceperit, quid eum vetat vivere molliter et placidè, quicquid accidere poſſit æquo animo exſpectantem, ea verò quæ jam acciderunt tolerantem? Vis paupertatem? Affer, cognoſces quid ſit paupertas nacta bonum hiſtrionem. Vis imperia? Etiam labores affer. At relegationem? Quocunque venero, ibi mihi bene erit. nam et hic, non propter locum bene mihi fuit, ſed propter decreta quæ mecum ablaturus ſum. neque enim ea quiſquam

eripere

Κεφ. ζ'. διὰ τὰ δόγματα ἃ μέλλω μετ' ἐμαυτοῦ ἀποφέρειν. οὐδὲ γὰρ δύναταί τις ἀφελέσθαι αὐτά· ἀλλὰ ταῦτα μόνα ἐμά ἐστι, καὶ ἀναφαίρετα, καὶ ἀρκεῖ μοι παρόντα, ὅπου ἂν ὦ, καὶ ὅτι ἂν ποιῶ. Ἀλλ' ἤδη καιρὸς ἀποθανεῖν. Μὴ τραγῴδει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εἰπὲ ὡς ἔχει· ἤδη καιρὸς τὴν ὕλην, ἐξ ὧν συνῆλθεν, εἰς ἐκεῖνα πάλιν ἀναλυθῆναι. Καὶ τί δεινόν; τί μέλλει ἀπόλλυσθαι τῶν ἐν τῷ κόσμῳ; τί γενέσθαι καινόν, παράλογον; Τούτων ἕνεκα ὁ τύραννος φοβερός ἐστι; διὰ ταῦτα οἱ δορυφόροι μεγάλας δοκοῦσιν ἔχειν τὰς μαχαίρας καὶ ὀξείας; ἄλλοις ταῦτα· ἐμοὶ δ' ἔσκεπται περὶ πάντων· εἰς ἐμὲ οὐδεὶς ἐξουσίαν ἔχει. ἠλευθέρωμαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἔγνωκα αὐτοῦ τὰς ἐντολάς, οὐκέτι οὐδεὶς δουλαγωγῆσαί με δύναται· καρπιστὴν ἔχω οἷον δεῖ, δικαστὰς οἵους δεῖ. Οὐχὶ τοῦ σώματός μου κύριος εἶ; Τί οὖν πρὸς

eripere poteſt: hæc ſola mea ſunt et propria, mihique dum adſunt ſufficiunt, ubicunque fuero, et quicquid fecero. At jam tempus eſt moriendi. Noli rem exaggerare, ſed dic quemadmodum ſe habet: jam tempus eſt materiæ in illa unde conflata fuit reſolvendæ. Quid hoc mali habet? quid perituram eſt in mundo? quid fiet novum aut admirabile? Eone tyrannus formidabilis eſt? propter hoc ſatellites magnos videntur habere gladios et acutos? Iſta dicantur aliis: nam mihi quidem meditata ſunt omnia: in me nemo ullam poteſtatem habet. libertate ſum donatus à Deo, novi ejus mandata, nemo poſthac in ſervitutem redigere me poteſt: aſſertorem habeo quem decet, judices habeo quales decet. Nonne corporis tui ſum dominus? Quid ergo ad me?

πρὸς ἐμέ; Οὐχὶ τοῦ κτησειδίου; Τί οὖν πρὸς ἐμέ; Οὐχὶ φυγῆς, ἢ δεσμῶν; Πάλιν τούτων πάντων καὶ τοῦ σωματίου ὅλου σοι αὐτοῦ ἐξίσταμαι. ὅταν θέλῃς πείρασαί σου τὴν ἀρχήν, καὶ γνώσῃ μέχρι τίνος αὐτὴν ἔχεις. Τίνα οὖν ἔτι φοβηθῆναι δύναμαι; Τοὺς ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος; Μὴ τί ποιήσωσιν; Ἀποκλείσωσί με; Ἂν με εὕρωσι θέλοντα εἰσελθεῖν, ἀποκλεισάτωσαν. Τί οὖν ἔρχῃ ἐπὶ θύρας; Ὅτι καθῆκεν ἐμαυτῷ δοκῶ, μενούσης τῆς παιδιᾶς, συμπαίζειν. Πῶς οὖν οὐκ ἀποκλείῃ; Ὅτι ἂν μή τίς με δέχηται, οὐ θέλω εἰσελθεῖν· ἀλλ' ἀεὶ μᾶλλον ἐκεῖνο θέλω, τὸ γινόμενον. κρεῖττον γὰρ ἡγοῦμαι ὃ ὁ Θεὸς θέλει, ἢ ἐγώ. προσκείσομαι διάκονος καὶ ἀκόλουθος ἐκείνῳ, συνορμῶ, συνορέγομαι, ἁπλῶς συνθέλω. ἀποκλεισμὸς ἐμοὶ οὐ γίνεται, ἀλλὰ τοῖς βιαζομένοις. Διὰ τί οὖν Κεφ ζ'.

me? Nonne poſſeſſiunculæ. Quid ergo ad me? Nonne fugæ et vinculorum? Et his omnibus et toto corpore tibi cedo ultro. cum libet, fac periculum imperii tui; quam late illud pateat cognoſces. Quem igitur poſthac timere poſſum? Cubicularios? Quamobrem? Ne me excludant? Si me invenerint ingredi volentem, excludunto. Quid ergo venis ad fores? Quòd convenire mihi puto, ludo durante, ut colludam. Quomodo ergo non excluderis? Quia ſi nemo me admittit, ingredi nolo; ſed ſemper illud potius volo quod fit. melius enim id judico quod Deus vult, quam quod ego. adhæreo illi ut miniſter et pediſſequus; cum illo meus fertur impetus, cum illo appeto; denique, quod ille vult, idem et ipſe volo. mihi nulla janua claditur, ſed iis qui vi ingredi nituntur. Cur autem vim ego

Κεφ. ζ'. οὖν οὐ βιάζομαι; Οἶδα γὰρ ὅτι ἔσω ἀγαθὸν οὐδὲν διαδίδοται τοῖς εἰσελθοῦσιν. ἀλλ' ὅταν ἀκούσω τινα μακαριζόμενον, ὅτι τιμᾶται ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, λέγω, Τί αὐτῷ συμβαίνει; μή τι οὖν καὶ δόγμα οἷον δεῖ; Ἐπαρχίαν. Μή τι οὖν καὶ τὸ χρῆσθαι ἐπιτροπῇ; Τί ἔτι διωθοῦμαι; Ἰσχαδοκάρυά τις διαῤῥίπτει· τὰ παιδία ἁρπάζει, καὶ ἀλλήλοις διαμάχεται· οἱ ἄνδρες οὐχί, μικρὸν γὰρ αὐτὸ ἡγοῦνται. ἂν δ' ὀστράκια διαῤῥίπτῃ τις, οὐδὲ τὰ παιδία ἁρπάζει. Ἐπαρχίαι διαδίδονται· ὄψεται τὰ παιδία. ἀργύριον· ὄψεται τὰ παιδία. στρατηγία, ὑπατεία· διαρπαζέτω τὰ παιδία· ἐκκλειέσθω, τυπτέσθω, καταφιλείτω τὰς χεῖρας τοῦ διδόντος, τῶν δούλων· ἐμοὶ δ' ἰσχαδοκάρυόν ἐστιν. Τί οὖν; Ἂν ἀποτύχῃς ῥιπτοῦντος αὐτοῦ, μὴ φρόντιζε. ἂν σου ἔλθῃ εἰς τὸν κόλπον

non facio? Quia novi ingreſſis nullum bonum diſtribui. ſed cum aliquem fortunatum judicari audiero, quod à Cæſare honoretur, dico, Quid ei contingit? Provincia. Num etiam decretum quale oportet? Prætura. Num illud etiam, ut recte utatur illo munere? Quid adhuc turba premor? quid ingredi nitor? Aliquis ficus et nuces projicit: pueri rapiunt, et inter ſeſe certant: viri vero non; parvum enim id ducunt. ſi quis autem teſtas projiciat, ne pueri quidem rapiunt. Provinciæ diſtribuuntur: viderint pueri. argentum: viderint pueri. prætura, conſulatus: viderint pueri; excludantur, vapulent, deoſculentur manus ſervorum largitoris: mihi vero ficus et nuces ſunt. Quid ergo? Si fruſtratus fueris illo projiciente, ne curato. ſin ficus in ſinum

τον ἰσχάς, ἆρας κατάφαγε· μέχρι τοσούτου γάρ ἐστι καὶ ἰσχάδα τιμῆσαι. εἰ δὲ κύψω, καὶ ἄλλον ἀνατρέψω, ἢ ὑπ' ἄλλου ἀνατραπῶ, καὶ πολαπεύσω τοὺς εἰσιόντας· οὐκ ἀξία οὔτ' ἰσχάς, οὔτ' ἄλλό τι τῶν οὐκ ἀγαθῶν, ἃ με ἀναπεπείκασιν οἱ φιλόσοφοι μὴ δοκεῖν ἀγαθὰ εἶναι. Δείκνυέ μοι τὰς μαχαίρας τῶν δορυφόρων. Ἰδοὺ ἠλίκαι εἰσὶ, καὶ πῶς ὀξεῖαι. Τί οὖν ποιοῦσιν αἱ μεγάλαι αὗται μάχαιραι καὶ ὀξεῖαι; Ἀποκτιννύουσι. Πυρετὸς δὲ τί ποιεῖ; Ἄλλο οὐδέν. Κεραμὶς δὲ τί ποιεῖ; Ἄλλο οὐδέν. Θέλεις οὖν πάντα ταῦτα θαυμάζω καὶ προσκυνῶ, καὶ δοῦλος πάντων περιέρχωμαι; Μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἅπαξ μαθὼν, ὅτι τὸ γενόμενον καὶ φθαρῆναι δεῖ, ἵνα ὁ κόσμος μὴ ἵστηται μηδ' ἐμποδίζηται, οὐκέτι διαφέρομαι πότερον πυρετὸς αὐτὸ ποιήσει, ἢ κεραμὶς, ἢ στρατιώτης. ἀλλ' εἰ δεῖ συγκρῖναι, Κεφ. ζ.

num tuum inciderit, ſublatam devora: nam ficum etiam tanti facere licet. ſi vero me inclinaro, et alium evertero, aut ab alio everſus, ſi ingredientibus adulatus fuero; tanti neque ficus eſt, nec quicquam eorum quæ bona non ſunt, quæque philoſophi mihi perſuaſerunt in bonis non eſſe habenda. Oſtende mihi gladios ſatellitum. Vide quanti ſint, et quam acuti. Quid ergo faciunt magni iſti gladii et acuti? Occidunt. Febris autem quid facit? Aliud nihil. Tegula quid facit? Aliud nihil. Vis ergo ut iſta omnia admirer et adorem, et iſtorum omnium ſervus obambulem? Abſit: ſed cum ſemel didicerim, id quod ortum eſt etiam interire oportere, ne mundus ſtet aut impediatur, nihil mea refert febriſne id faciat, an tegula, an miles. ſed ſi contentio

Κεφ. ζ'. ναι, οἶδ' ὅτι ἀπονώτερον αὐτὸ καὶ ταχύτερον ὁ στρατιώτης ποιήσει. Ὅταν οὖν μήτε φοβῶμαί τι ὧν διαθεῖναί με δύναται, μήτ' ἐπιθυμῶ τινος ὧν παρασχεῖν, τί ἔτι θαυμάζω αὐτὸν; τί ἔτι τέθηπα; τί φοβοῦμαι τοὺς δορυφόρους; τί χαίρω ἂν μοι φιλανθρώπως λαλήσῃ, καὶ ἀποδέξηταί με, καὶ ἄλλοις διηγοῦμαι ὡς μοι ἐλάλησε; μὴ γὰρ Σωκράτης ἐστί; μὴ γὰρ Διογένης; ἵν' ὁ ἔπαινος αὐτοῦ ἀπόδειξις ᾖ περὶ ἐμοῦ; μὴ γὰρ τὸ ἦθος ἐζήλωκα αὐτοῦ; ἀλλὰ τὴν παιδιὰν σώζων, ἔρχομαι πρὸς αὐτὰν, καὶ ὑπηρετῶ, μέχρις ἂν ὅτου μηδὲν ἀβέλτερον κελεύῃ, μηδ' ἄρρυθμον. ἂν δέ μοι λέγῃ, ἄπελθε ἐπὶ Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον· λέγω αὐτῷ, Ζήτει ἄλλον· ἐγὼ γὰρ οὐκέτι παίζω. Ἄπαγε αὐτόν. Ἀκολουθῶ ἐν παιδιᾷ. Ἀλλ' ἀφαιρεῖταί σου ὁ τράχηλος. Ἐκείνου δ' αὐτοῦ ἀεὶ ἐπιμένει; ὑμῶν δὲ τῶν πειθομένων;

tiò facienda ſit, ſcio minore cum moleſtia et celerius id facturum eſſe militem. Cum ergo nihil eorum timuero quæ facere mihi poteſt, nec deſideraro quicquam eorum quæ largiri poteſt, quid adhuc eum admiror? quid adhuc ſtupeo? quid timeo ſatellites? quid gaudeo ſi me humaniter fuerit allocutus, et approbarit? cur aliis dico ut mecum ſit locutus? num enim Socrates eſt? num Diogenes? ut ejus laus ſit demonſtratio mei? num mores ejus admiror? ſed ut ludum tuear, accedo illum, eique miniſtro, quoad me nihil ſtultum, nihil indecorum juſſerit. ſi vero mihi dicat, abi ad Leontem Salaminium; dico ei, Quære alium; ego enim non amplius ludo. Abduc in carcerem. Sequor per jocum. At caput tibi aufertur. An vero illius ipſius ſemper

μένων; Ἀλλ' ἄταφος ῥιφήσῃ. Εἰ ἐγώ εἰμι ὁ νε- Κεφ. ζ'.
κρός, ῥιφήσομαι· εἰ δ' ἄλλος εἰμὶ τοῦ νεκροῦ, κομψότερον λέγε, ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα, καὶ μὴ ἐκφόβει με. τοῖς παιδίοις ταῦτα φοβερά ἐστι καὶ τοῖς ἀνοήτοις. εἰ δέ τις εἰς φιλοσόφου σχολὴν ἅπαξ εἰσελθὼν οὐκ οἶδε τί ἐστιν αὐτὸς, ἄξιός ἐστι φοβεῖσθαι, καὶ κολακεύειν ὃ ὕστερον ἐκολάκευεν· εἰ μήπω μεμάθηκεν ὅτι οὐκ ἔστι σὰρξ, οὐδ' ὀστᾶ, οὐδὲ νεῦρα, ἀλλὰ τὸ τούτοις χρώμενον, καὶ διοικοῦν, καὶ παρακολουθοῦν ταῖς φαντασίαις. Ναί. ἀλλ' οἱ λόγοι οὗτοι καταφρονητὰς ποιοῦσι τῶν νόμων. Καὶ ποῖοι μᾶλλον λόγοι πειθομένους παρέχουσι τοῖς νόμοις τοὺς χρωμένους; Νόμος δ' οὐκ ἔστι τὰ ἐπὶ μωρῷ. Καὶ ὅμως ὅρα πῶς καὶ πρὸς τούτους ὡς δεῖ ἔχοντας παρασκευάζουσιν· οἵ γε διδάσκουσι μηδενὸς ἀντιποιεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς ἐν οἷς ἂν ἡμᾶς νικῆσαι δύνανται. περὶ τὸ σωμα-

semper manet? veſtrûm item qui obtemperatis? At inſepultus abjicieris. Si ego ſum cadaver, projiciar: ſin diverſus à cadavere, loquere civilius, ut res ſe habet; neque me terreto. pueris iſta terribilia ſunt et ſtultis. ſi quis autem ſemel ſcholam philoſophi ingreſſus ignorat quid ipſe ſit, is dignus eſt qui terreatur, et aduletur cui noviſſime adulatus eſt: ſi nondum didicit ſe non eſſe carnem, neque oſſa, neque nervos, ſed id quod illis utatur, quod gubernet et ſequatur viſa. Eſto. at iſta verba contemptores legum efficiunt. Quæ vero verba legibus obedientiores reddunt? Lex non eſt quæ fertur à ſtultis. Et tamen vide quomodo efficiant etiam ad illa paratos; quæ quidem doceant, nihil ab illis eſſe flagitandum in quo nos poſſint vincere: docent cedendum

Κεφ. ζ'. σωμάτιον διδάσκουσιν ἐξίστασθαι, περὶ τὴν κτῆσιν ἐξίστασθαι, περὶ τὰ τέκνα, γονεῖς, ἀδελφούς, πάντων παραχωρεῖν, πάντα ἀφιέναι· μόνα τὰ δόγματα ὑπεξαιροῦνται, ἃ καὶ ὁ Ζεὺς ἐξαίρετα ἑκάστου εἶναι ἠθέλησε. Ποία ἐνθάδε παρανομία; ποία ἀδελτερία; Ὅπου κρείττων εἶ καὶ ἰσχυρότερος, ἐκεῖ σοι ἐξίσταμαι· ὅπου πάλιν ἐγὼ κρείττων, σὺ παραχώρει μοι. ἐμοὶ γὰρ μεμέληκε, σοὶ δ' οὔ. σοὶ μέλει πῶς ἂν ἐν λιθοστρώτοις οἰκήσετε, πῶς παῖδές σοι καὶ πελᾶται διακονῶσι, πῶς ἐσθῆτα περίβλεπτον φορῇς, πῶς κυνηγοὺς πολλοὺς ἔχῃς, πῶς κιθαρῳδούς, τραγῳδούς. Μήτι ἀντιποιοῦμαι; Μήτι οὖν δογμάτων σοι μεμέληκε; μήτι τοῦ λόγου τοῦ σεαυτοῦ; μήτι οἶδας ἐκ τίνων μορίων συνέστηκε, πῶς συνάγεται, τίς ἡ διάρθρωσις αὐτοῦ, τίνας ἔχει δυνάμεις, καὶ ποίας τινάς; Τί οὖν ἀγαναχτεῖς, εἰ ἄλλος

cedendum esse corpore, possessione, liberis, parentibus, fratribus, omnibus his cedendum esse, omnia missa facienda: sola decreta excipiunt, quæ ipse etiam Jupiter eximia cujusque esse voluit. Quæ hic est legum violatio? quæ improbitas? Ubi potentior es et fortior, ibi tibi cedo: vicissim ubi ego superior sum, tu mihi cede. res enim hæc curæ mihi fuit, tibi non fuit. tibi curæ est quomodo in palatiis habites, quomodo pueri et clientes tibi ministrent, quomodo vestem conspicuam gestes, ut venatores multos habeas, ut citharœdos, tragœdos. Num ista mihi vendico? Num decreta tibi curæ sunt? num tua ipsius ratio? num scis è quibus partibus constet, quomodo conjungatur, quæ sit ejus distinctio, quas habeat vires, et quales? Quid ergo indignaris,

ἄλλος ἐν τούτοις σου πλέον ἔχει ὁ μεμελετηκώς; Ἀλλὰ ταῦτ' ἐστὶ τὰ μέγιστα. Καὶ τίς σε κωλύει περὶ ταῦτ' ἀναστρέφεσθαι, καὶ τούτων ἐπιμελεῖσθαι; τίς δὲ μείζονα ἔχει παρασκευὴν βιβλίων, εὐσχολίας, τῶν ὠφελησόντων; μόνον ἀπόνευσόν ποτε ἐπὶ ταῦτα, ἀπόνειμον κἂν ὀλίγον χρόνον τῷ σαυτοῦ ἡγεμονικῷ· σκέψαι τί ποτ' ἔχεις τοῦτο, καὶ πόθεν ἐληλυθός, τὸ πᾶσι τοῖς ἄλλοις χρώμενον, πάντα τ' ἄλλα δοκιμάζον, ἐκλεγόμενον, ἀπεκλεγόμενον. Μέχρι δ' ἂν οὖ περὶ τὰ ἐκτὸς ἀναστρέφῃ, ἐκεῖνα ἕξεις οἷα οὐδείς· τοῦτο δ' οἷον αὐτὸ ἔχειν θέλεις, ῥυπαρὸν καὶ ἀτημέλητον. Κεφ. ζ'.

ΚΕΦ.

naris, si alius in his te superat qui illa meditatus est? Atqui hæc maxima sunt. Quis vero ea te tractare prohibet, et curare? quis vero instructior est libris, otio, magistris? tantùm inclinato tandem ad hæc, vel exiguum tempus tuæ menti impendito: considera cur tandem habeas, et unde profectam, quæ reliquis omnibus utitur, quæ cætera omnia probat, quæ eligit, repudiat. Quoad autem in externis rebus versaberis, eas habebis quales nemo alius: hanc vero qualem habere vis, sordidam et neglectam.

CAP.

Κεφ. η'.

ΚΕΦ. η'.

Πρὸς τοὺς ταχέως ἐπὶ τὸ σχῆμα τῶν φιλοσόφων ἐπιπηδῶντας.

ΜΗδέποτ' ἀπὸ τῶν κοινῶν τινα μήτ' ἐπαινέσητε μήτε ψέξητε, μήτε τέχνην τινα ἢ ἀτεχνίαν προσμαρτυρήσητε· καὶ ἅμα μὲν προπετείας ἑαυτοὺς ἀπαλλάξετε, ἅμα δὲ κακοηθείας. Οὗτος ταχέως λούεται. Κακῶς οὖν ποιεῖ; Οὐ πάντως. Ἀλλὰ τί; Ταχέως λούεται. Πάντα οὖν καλῶς γίνεται; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀπὸ δογμάτων ὀρθῶν, καλῶς· τὰ δ' ἀπὸ μοχθηρῶν, μοχθηρῶς. Σὺ δὲ, μέχρις ἂν καταμάθῃς τὸ δόγμα ἀφ' οὗ τις ποιεῖ ἕκαστα, μήτ' ἐπαίνει τὸ ἔργον, μήτε ψέγε. Δόγμα δ' ἐκ τῶν ἐκτὸς οὐ ῥᾳδίως κρίνεται. Οὗτος τέκτων ἐστί. Διὰ τί;

Χρῆται

CAP. VIII.

Ad eos qui celeriter ad perſonam philoſophi proſiliunt.

NUNQUAM ob communia ſigna quenquam laudaveritis aut reprehenderitis, neque artem aut inertiam illi tribueritis: ita ſimul et à temeritate et à malevolentia eritis immunes. Hic celeriter lavat. Male ergo facit? Non utique. Quid facit? Celeriter lavat. Ergone recte fiunt omnia? Nequaquam: ſed quæ à rectis decretis proficiſcuntur, ea rectè fiunt; quæ à pravis, pravè. Tu vero, donec decretum cognoris ex quo quiſque ſingula facit, factum nec laudato, nec reprehendito. Decretum autem è rebus externis non facile judicatur. Hic faber eſt. Quare?

Quia

Κεφ. ιʹ.

Χρῆται γὰρ σκεπάρνῳ. Τί οὖν τοῦτο; Οὗτος μουσικός· ᾄδει γάρ. Καὶ τί τοῦτο; Οὗτος φιλόσοφος. Διὰ τί; Τριβωνα γὰρ ἔχει καὶ κόμην. Οἱ δ' ἀγύρται τί ἔχουσι; Διὰ τοῦτο ἂν ἀσχημονοῦντά τις ἴδῃ τινα αὐτῶν, εὐθὺς λέγει, Ἰδοὺ ὁ φιλόσοφος ποιεῖ. ἔδει δ' ἀφ' ὧν ἠσχημόνει μᾶλλον λέγειν αὐτὸν μὴ εἶναι φιλόσοφον. εἰ μὲν γὰρ αὕτη ἐστὶν ἡ τοῦ φιλοσόφου πρόληψις καὶ ἐπαγγελία, ἔχειν τρίβωνα καὶ κόμην, καλῶς ἔλεγον ἄν. εἰ δ' ἐκείνη μᾶλλον, ἀναμάρτητον εἶναι, διὰ τί οὐχί, διὰ τὸ μὴ πληροῦν τὴν ἐπαγγελίαν, ἀφαιροῦνται αὐτὸν τῆς προσηγορίας; Οὕτω γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν. Ὅταν τις ἴδῃ τινα κακῶς πελεκῶντα, οὐ λέγει, Τί ὄφελος τεκτονικῆς; ἰδοὺ οἱ τέκτονες οἷα ποιοῦσι κακά; ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον λέγει, Οὗτος οὐκ ἔστι τέκτων,

Quia ſecuri utitur. Quid ergo hoc eſt? Hic muſicus, quia canit. Et quid hoc? Hic philoſophus. Quare? Quia pallium habet, et comam. Præſtigiatores vero quid habent? Propterea ſi quis eos aliquid indecorè facientes videt, ſtatim dicit, Ecce philoſophus facit: cum potius ob indecorè facta negandum eſſet eum eſſe philoſophum. nam ſiquidem id philoſophi inſtitutum eſſet atque profeſſio, habere pallium et comam, recte dicerent. ſin illa potius eſt, ut nihil delinquat, cur non potius, quia profeſſioni ſuæ non reſpondet, appellationem iſtam ei adimunt? Sic enim in cæteris quoque artibus fit. Cum quis aliquem male dolantem ligna viderit, non dicit, Quis eſt fabrilis artis uſus? ecce fabri quam multa perperam agunt? ſed contra potius, Iſte non

Κεφ. ή. των, πελεκᾶ γὰρ κακῶς. Ὁμοίως, κἂν ἄδοντός τινος ἀκούσῃ κακῶς, οὐ λέγει, Ἰδοὺ πῶς ᾄδουσιν οἱ μουσικοί; ἀλλὰ μᾶλλον, Ὅτι οὗτος οὐκ ἔστι μουσικός. Ἐπὶ φιλοσοφίας δὲ μόνης τοῦτο πάσχουσιν, ὅταν τινα ἴδωσι παρὰ τὸ ἐπάγγελμα τὸ τοῦ φιλοσόφου ποιοῦντα, οὐχὶ τῆς προσηγορίας ἀφαιροῦνται αὐτὸν, ἀλλὰ ὄντες εἶναι φιλόσοφον, εἶτ' ἀπ' αὐτοῦ τοῦ γινομένου λαβόντες ὅτι ἀσχημονεῖ, ἐπάγουσι, μηδὲν ὄφελος εἶναι τοῦ φιλοσοφεῖν. Τί οὖν τὸ αἴτιον; Ὅτι τὴν μὲν τοῦ τέκτονος πρόληψιν προσβεύομεν, καὶ τὴν τοῦ μουσικοῦ, καὶ ὡσαύτως τῶν ἄλλων τεχνιτῶν· τὴν τοῦ φιλοσόφου δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε συγκεχυμένην καὶ ἀδιάρθρωτον ἀπὸ τῶν ἐκτὸς μόνον κρίνομεν. Καὶ ποία ἄλλη τέχνη ἀπὸ σχήματος ἀναλαμβάνεται καὶ κόμης; οὐχὶ δὲ καὶ θεωρήματα ἔχει, καὶ ὕλην, καὶ τέλος; Τίς οὖν ὕλη τοῦ

est faber, male enim dolat. Eodem modo, si quis aliquem male canentem audierit, non dicit, Quomodo canunt Musici? sed potius, Iste non est musicus. Verùm in sola philosophia ita sunt affecti, cum aliquem contra philosophiæ professionem vivere vident, non ei adimunt appellationem, sed statuentes philosophum eum esse, ex ipso facto indecoro probatione sumptâ, concludunt, nullam esse philosophiæ utilitatem. Quid in causa est? Quòd fabri et musici notionem constituimus, eodemque modo cæterorum artificum; philosophi autem non item, sed ut confusam et indistinctam extrinsecus judicamus. Quæ vero alia ars habitu et coma ponderatur? nonne vero præcepta etiam habet, et

mate-

τοῦ φιλοσόφου; μὴ τρίβων; Οὐ, ἀλλὰ ὁ λόγος. Τί τέλος; μήτι φορεῖν τρίβωνα; Οὐ, ἀλλὰ τὸ ὀρθὸν ἔχειν τὸν λόγον. Ποῖα θεωρήματα; μήτι τὰ περὶ τοῦ πῶς πώγων μέγας γίνηται, ἢ κόμη βαθεῖα; Οὐ, ἀλλὰ μᾶλλον ἃ Ζήνων λέγει, γνῶναι τὰ τοῦ λόγου στοιχεῖα; ποῖόν τι ἕκαστον αὐτῶν ἐστι, καὶ πῶς ἁρμόττεται πρὸς ἄλληλα, καὶ ὅσα τούτοις ἀκόλουθά ἐστιν. Οὐ θέλεις οὖν ἰδεῖν πρῶτον, εἰ πληροῖ τὴν ἐπαγγελίαν ἀσχημονῶν, καὶ οὕτω τῷ ἐπιτηδεύματι ἐγκαλεῖν; Νῦν δ' αὐτὸς ὅταν σωφρονῇς, ἐξ ὧν ποιεῖν σοι δοκεῖ κακῶς, λέγεις, Ὅρα τὸν φιλόσοφον! Ὡς πρέποντος λέγειν τὸν ταῦτα ποιοῦντα φιλόσοφον· καὶ πάλιν, τοῦτο φιλόσοφόν ἐστιν; Ὅρα δὲ τὸν τέκτονα, οὐ λέγεις ὅταν μοιχεύοντά τινα γνῷς, ἢ λιχνεύοντα ἴδῃς· οὐδὲ, Κεφ. κ'.

materiam, et finem? Quæ igitur materia eſt philoſophi? num pallium? Non, ſed ratio. Qui finis? num ferre pallium? Non, ſed recta præditum eſſe ratione. Quæ præcepta illius ſunt? num quo pacto barba magna fiat, aut coma promiſſa? Imo potius ea quæ Zeno dicit, cognitio elementorum rationis, quale ſit unumquodque eorum, et quomodo inter ſeſe conveniant, et quæ his conſequentia ſunt. Non igitur in primis videre vis an, cum indecore agit, profeſſioni ſuæ reſpondeat, ac tum demum ipſum ſtudium accuſare? Nunc vero cum ſobrius es, ſcilicet iis conſideratis quæ male facit, dicis, Ecce philoſophum! Quaſi vero is qui talia facit philoſophus ſit appellandus, atque iſtud philoſophicum ſit. Quum aliquem vides mœchari,

Κεφ. ν'. οὐδὲ, Ὅρα τὸν μουσικόν. Οὕτως ἐπὶ πόσον αἰσθάνῃ καὶ αὐτὸς τῆς ἐπαγγελίας τοῦ φιλοσόφου, ἀπολισθαίνεις δὲ, καὶ συγχέῃ ὑπὸ ἀμελετησίας. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ καλούμενοι φιλόσοφοι ἀπὸ τῶν κοινῶν τὸ πρᾶγμα μετίασιν· εὐθὺς ἀναλαβόντες τρίβωνα, καὶ πώγωνα καθέντες, φασὶν, Ἐγὼ φιλόσοφός εἰμι. Οὐδεὶς δ' ἐρεῖ, Ἐγὼ μουσικός εἰμι, ἂν πλῆκτρον καὶ κιθάραν ἀγοράσῃ· οὐδ', Ἐγὼ καλκεύς εἰμι, ἂν πίλιον καὶ περίζωμα περιθῆται. Ἀλλ' ἁρμόζεται μὲν τὸ σχῆμα πρὸς τὴν τέχνην· ἀπὸ τῆς τέχνης δὲ τὸ ὄνομα, οὐκ ἀπὸ σχήματος, ἀναλαμβάνουσι.

Διὰ τοῦτο καλῶς Εὐφράτης ἔλεγεν, ὅτι ἐπιπολὺ ἐπειρώμην λανθάνειν φιλοσοφῶν· καὶ ἦν μοι, φησὶ, τοῦτο ὠφέλιμον. πρῶτον μὲν γὰρ ᾔδειν, ὅσα καλῶς ἐποίουν, ὅτι οὐ διὰ τοὺς θεατὰς ἐποίουν,

non ſtatim clamas, ecce fabrum! ecce muſicum! Sic et ipſe in quantum percipis profeſſionem philoſophi, labaſcis, et merâ confunderis negligentia. Imo et ipſi iſti qui philoſophi nominantur à vulgaribus rebus profeſſionem ſuam auſpicantur; ſtatim pallium induunt, promiſſaque barba ſe philoſophos eſſe dicunt. Nemo autem ſe Muſicum eſſe dicit, cum plectrum et citharam mercatus fuerit; neque fabrum ærarium, ſi pileolo et perizomate inſtructus fuerit. ſed habitus ad artem accommodatur: ab arte vero nomen, non ab habitu, accipiunt.

Quapropter recte dicebat Euphrates, ſe longo tempore diſſimulaſſe philoſophiæ ſtudium, eamque diſſimulationem ſibi profuiſſe. primum enim ſciviſſe ſe, quæ recte faceret, ea ſe non

οὖν, ἀλλὰ δι' ἐμαυτόν· ἦσθιον ἐμαυτῷ καλῶς, κατεσταλμένον εἶχον τὸ βλέμμα, τὸν περίπατον· πάντα ἐμαυτῷ καὶ τῷ Θεῷ. εἶτα ὥσπερ μόνος ἠγωνιζόμην, οὕτω καὶ μόνος ἐκινδύνευον. οὐδὲν, ἐμοὶ δράσαντι τὸ αἰσχρὸν ἢ ἀπρεπὲς, τὸ φιλοσοφίας ἐκινδυνεύετο· οὐδ' ἔβλαπτον τοὺς πολλοὺς, ὡς φιλόσοφος ἁμαρτάνων. διὰ τοῦτο οἱ μὴ εἰδότες μου τὴν ἐπιβολὴν ἐθαύμαζον, πῶς, πᾶσι φιλοσόφοις χρώμενος καὶ συζῶν, αὐτὸς οὐκ ἐφιλοσόφουν. καὶ τί κακὸν, ἐν οἷς μὲν ἐποίουν ἐπιγινώσκεσθαι τὸν φιλόσοφον, ἐν δὲ τοῖς συμβόλοις μή; βλέπε πῶς ἐσθίω, πῶς πίνω, πῶς καθεύδω, πῶς ἀνέχομαι, πῶς ἀπέχομαι, πῶς συνεργῶ, πῶς ὀρέξει χρῶμαι, πῶς ἐκκλίσει, πῶς τηρῶ τὰς σχέσεις τὰς φυσικὰς ἢ ἐπιθέτους, ὡς ἀ-

Κεφ. ιδ'.

συγχύτως

non facere propter ſpectatores, ſed propter ſemetipſum: ſe ſibiipſi recte comediſſe, compoſitis fuiſſe oculis, in deambulationibus ſervaſſe modum; omnia ſibi et Deo præſtitiſſe: et ſicut ſolus certaſſet, ita etiam ſolum eſſe periclitatum. ſi quid turpe aut indecorum feciſſet, philoſophiam non fuiſſe periclitatam; neque ſe nocuiſſe vulgo, quòd ut philoſophus peccaſſet. quapropter eos qui ſuum inſtitutum ignorarent fuiſſe miratos quî fieret, cum omnium philoſophorum conſuetudine et doctrina uteretur, ipſum tamen non philoſophari. quid vero, inquit, mali fuit in eo, ſi philoſophus è factis cognoſcebar, non autem ex inſignibus? vide quomodo edam, quomodo bibam, quomodo dormiam, quomodo tolerem, quomodo abſtineam, quomodo rem geram, quomodo appetitione utar, quomodo averſatione, quomodo affectiones et naturales et accerſitas tuear, ut abſque perturbatione

Κεφ. η'. συγχύτως καὶ ἀπαραποδίστως. ἐκεῖθέν με κρίνου, εἰ δύνασαι. εἰ δ' οὕτω κωφὸς εἶ καὶ τυφλός, ἵνα μηδὲ τὸν Ἥφαιστον ὑπολαμβάνῃς καλὸν χαλκέα, ἂν μὴ τὸ πιλίον ἴδῃς περὶ τὴν κεφαλὴν περικείμενον τί κακὸν ὑφ' οὕτως ἠλιθίου κριτοῦ ἀγνοεῖσθαι;

Οὕτως ἐλάνθανε παρὰ τοῖς πλείστοις Σωκράτης. καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν ἀξιοῦντες φιλοσόφοις συσταθῆναι. Μήτι οὖν ἠγανάκτει ὡς ἡμεῖς, καὶ ἔλεγεν, Ἐγὼ δέ σοι οὐ φαίνομαι φιλόσοφος; Ἀλλ' ἀπῆγε, καὶ συνίστα, ἑνὶ ἀρκούμενος, τῷ εἶναι φιλόσοφος· χαίρων δὲ, καὶ ὅτι μὴ δοκῶν οὐκ ἐδάκνετο. ἐμέμνητο γὰρ τοῦ ἰδίου ἔργου, Τί ἔργον ἦ Καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ; Μαθητὰς πολλοὺς ἔχειν; Οὐδαμῶς. Ὄφονται οἱ περὶ τοῦτο ἐσπουδακότες. Ἀλλὰ θεωρήματα δύσκολα ἀκριβοῦν; Ὄφονται καὶ περὶ τούτων οἱ ἄλλοι.

Ποῦ

batione atque impedimentis vivam. inde me judica ſi potes. ſi autem ita ſurdus et cæcus es, ut ne Vulcanum quidem præclarum fabrum judices, niſi pileolum capiti ejus impoſitum videas; quid mali eſt à judice adeo ſtolido non cognoſci?

Sic maximæ parti hominum ignotus erat Socrates. adibatur à nonnullis, petentibus ſc. ab eo philoſophis commendari. Nunquid ergo ſuccenſebat illis ut nos, dicebatque, Ego vero tibi philoſophus non videor? Imo adducebat illos, et commendabat, contentus eo quod philoſophus eſſet: gaudebatque ſe, quod talis non videretur, non morderi: meminerat enim ſui muneris. Quod eſt boni et ſapientis viri munus? Diſcipulos multos habere? Nequaquam. Viderint iſti quibus ea res ſtudio eſt. Num præcepta difficilia

Κεφ. ή.

Ποῦ οὖν αὐτός ἦν, καὶ τίς ἦν, καὶ εἶναι ἤθελεν; Ὅπου βλάβη καὶ ὠφέλεια. Εἰ μέ τις, φησὶ, βλάψαι δύναται, ἐγὼ οὐδὲν ποιῶ· εἰ ἄλλον περιμένω ἵνα με ὠφελήσῃ, ἐγὼ οὐδέν εἰμι· θέλω τι, καὶ οὐ γίνεται; ἐγὼ ἀτυχής εἰμι. Εἰς τοσοῦτο σκάμμα προεκαλεῖτο πάντα ὁντιναοῦν, καὶ οὐκ ἄν μοι δοκῇ ἑκστῆναι οὐδενί. Τί δοκεῖτε, καταγγέλλων καὶ λέγων, Ἐγὼ τοιοῦτός εἰμι; Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ ὢν τοιοῦτος. Πάλιν γὰρ τοῦτο μωροῦ καὶ ἀλαζόνος, Ἐγὼ ἀπαθής εἰμι καὶ ἀτάραχος. μὴ ἀγνοεῖτε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι ὑμῶν κοιμωμένων καὶ θορυβουμένων περὶ τὰ μηδενὸς ἄξια, μόνος ἐγὼ ἀπήλλαγμαι πάσης ταραχῆς. Οὕτως οὐκ ἀρκεῖ σοι τὸ μηδὲν ἀλγεῖν, ἂν μὴ κηρύσσῃς, Συνέλθετε πάντες οἱ ποδαγρῶντες, οἱ κεφαλαλγοῦντες, οἱ πυρέσσοντες, οἱ χωλοί, οἱ τυφλοί, καὶ ἴδετέ με ἀπὸ παντὸς πάθους ὑγιᾶ; Τοῦτο

lia ſolerter explicare? V..erint et hoc alii. Ubi ergo ipſe? et quis erat, atque eſſe volebat? Ubi damnum et utilitas verſatur. Si me quis, inquit, lædere poteſt, ego nihil ago: ſi alium exſpecto ut me juvet, ego nihil ſum: volo quid, et non fit? ego voti ſum impos. In tantum campum quoſlibet provocabat, neque cuiquam ceſſiſſe mihi videtur. Quid putatis? eum denunciaſſe & dixiſſe, Ego ſum talis? Abſit. ſed talis erat. Eſt enim hoc et ſtulti et arrogantis dicere, Ego ſum perturbatione et tumultu vacuus, nolite ignorare, homines, dum vos dormitis, et de rebus nullius pretii digladiamini, ego ſolus omni tumultu ſum liber. Itane tibi non ſatis eſt nihil dolere, niſi proclamaveris, Convenite omnes qui è pedibus, è capite, qui febri laboratis, convenite cæci, ac videte me ab omni malo ſalvum?

f. τι

f. ἑαυτους

Κεφ. η. Τοῦτο κενὸν καὶ φορτικόν, εἰ μή τις, ὡς ὁ Ἀσκληπιὸς, εὐθὺς ὑποδεῖξαι δύνασαι, ὡς θεραπεύοντες εὐθὺς ἔσονται ἄνοσοι κἀκεῖνοι, καὶ εἰς τοῦτο φέρεις παράδειγμα τὴν ὑγίειαν τὴν σεαυτοῦ. Τοιοῦτος γάρ ἐστιν ὁ Κυνικὸς, τοῦ σκήπτρου καὶ διαδήματος ἠξιωμένος παρὰ τοῦ Διὸς, καὶ λέγων, Ἵν' ἴδητε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι τὴν εὐδαιμονίαν καὶ ἀταραξίαν οὐχ ὅπου ἐστὶ ζητεῖτε, ἀλλ' ὅπου μή ἐστιν, ἰδοὺ ἐγὼ ὑμῖν παράδειγμα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπέσταλμαι, μήτε κτῆσιν ἔχων, μήτε οἶκον, μήτε γυναῖκα, μήτε τέκνα, ἀλλὰ μηδ' ὑπόστρωμα, μηδὲ χιτῶνα, μηδὲ σκεῦος· καὶ ἴδετε ὡς ὑγιαίνω· πειράθητέ μου. κἂν ἴδητε ἀτάραχον, ἀκούσατε τὰ φάρμακα, καὶ ὑφ' ὧν ἐθεραπεύθην. τοῦτο γὰρ ἤδη καὶ φιλάνθρωπον καὶ γενναῖον. ἀλλ' ὁρᾶτε τίνος ἔργον ἐστὶ τοῦ Διὸς, ἢ οὗ ἂν ἐκεῖνος ἄξιον κρίνῃ ταύτης τῆς ὑπηρεσίας· ἵνα

vum? Hoc inane et importunum eſt; niſi quis, ut Æſculapius, ſtatim demonſtrare poſſit, illos ſua curatione uſos, et ipſos fore ſanos, et ejus rei probandæ cauſa ſuam ſanitatem proferat. Nam talis eſt Cynicus, ſceptro et diademate à Jove ornatus, qui ait, Ut intelligatis, homines, felicitatem et tranquillitatem vos non ubi eſt quærere, ſed ubi non eſt, ecce ego vobis exemplum à Jove ſum miſſus, qui nec rem habeam, neque domum, neque uxorem, neque liberos, imo ne ſtragulum quidem, aut tunicam, aut vaſculum. videte quam ſanus ſum; facite mei periculum. quod ſi ab omni tumultu remotum videritis, audite medicamenta, et quibus rationibus ſim curatus hoc enim jam et humanum et generoſum eſt. ſed videte cujus opus ſit; Jovis, an ejus

quem

ἵνα μηδαμοῦ μηδὲν παραγυμνώσῃ πρὸς τοὺς πολλοὺς, δι' οὗ τὴν μαρτυρίαν τὴν αὑτοῦ ἣν τῇ ἀρετῇ μαρτυρεῖ, καὶ τῶν ἐκτὸς καταμαρτυρεῖ, αὐτὸς ἄκυρον ποιήσῃ· Κεφ. ιδ'.

Οὔτ' ὠχρήσαντα χρόα κάλλιμον, οὔτε παρειῶν
Δάκρυ' ὀμορξάμενον.

Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' οὐδὲ ποθοῦντά τι ἢ ἐπιζητοῦντα, ἄνθρωπον, ἢ τόπον, ἢ διαγωγήν, ὡς τὰ παιδία τὸν τρυγητὸν ἢ τὰς ἀργίας· αἰδοῖ πανταχοῦ κεκοσμημένον, ὡς οἱ ἄλλοι τοίχοις καὶ θύραις καὶ θυρωροῖς. Νῦν δ' αὐτὸ μόνον, κινηθέντες πρὸς φιλοσοφίαν, ὡς οἱ κακοστόμαχοι πρός τι βρωμάτιον ὃ μετὰ μικρὸν σιτιάσειν μέλλουσιν, εὐθὺς ἐπὶ τὸ σκῆπτρον, ἐπὶ τὴν βασιλείαν· καθῆκε τὴν κόμην, ἀνείληφε τρίβωνα, γυμνὸν δεικνύει

quem tali miniſterio dignum judicarit; ut nuſquam quicquam nudet apud vulgus, quo teſtimonium ſuum quod virtuti perhibet, et in res externas dicit, ipſe irritum faciat:

Ne pallore cutis decor offundatur honeſtæ,
Et molles oculis lacrymæ ſtillantibus abſint.

imo ne deſideret quidem et requirat quicquam, non hominem, non locum, non delectationem, quemadmodum pueri vindemiam aut ferias. ſit verecundia ubique ornatus, ut cæteri parietibus, foribus, janitoribus. Nunc autem primo impulſu animorum ad philoſophiam excitati, ut ii qui è ſtomacho laborant ad aliquod edulium quod paulo poſt faſtidiant, ſtatim aggrediuntur ſceptrum, ſtatim regnum affectant; alunt promiſſam comam, induunt pallium, nudum

Κεφ. η'. νύει τὸν ὦμον, μάχεται τοῖς ἀπαντῶσι· κἂν ἐν φαινόλῃ τινα ἴδῃ, μάχεται αὐτῷ. Ἄνθρωπε, χειμάσκησον πρῶτον, ἰδοῦ σου τὴν ὁρμήν, μὴ κακοστομάχου ἢ κισσώσης γυναικός ἐστιν. ἀγνοεῖσθαι μελέτησον πρῶτον τίς εἶ· σαυτῷ φιλοσόφησον ὀλίγον χρόνον. Οὕτω καρπὸς γίνεται· κατορυγῆναι δεῖ, χρόνῳ τὸ σπέρμα κρυφθῆναι, κατὰ μικρὸν αὐξηθῆναι, ἵνα τελεσφορηθῇ. ἂν δὲ πρὸ τοῦ γόνυ φῦσαι τὸν στάχυν ἐξενεχθῇ, ἀτελές ἐστιν, ἐκ κήπου Ἀδωνιακοῦ. Τοιοῦτον εἶ καὶ σὺ φυτάριον· θᾶττον τοῦ δέοντος ἤνθησας, ἀποκαύσει σε ὁ χειμών. Ἰδοὺ τί λέγουσιν οἱ γεωργοὶ περὶ τῶν σπερμάτων, ὅταν πρὸ ὥρας θερμασίαν γένωνται. ἀγωνιῶσι μὴ ἐξυδρίσῃ τὰ σπέρματα, εἶτα αὐτὰ παίγνια εἰς λαχανὰ ἐξελάσῃ. Ὅρα καὶ σύ, ἄνθρωπε· ἐξύδρισας, ἐπιπεπήδησας δοξαρίῳ

humerum oſtentant, rixantur cum obviis; ſi quem in penula viderint, pugnant cum eo. Homo, exercito te prius adverſus hyemem, obſerva tuum impetum, ne ſit hominis è ſtomacho aut mulierculæ pica laborantis: da in primis operam ut ignorere qui ſis; tibi ipſi philoſophare ad breve tempus. Sic fructus naſcitur: defodi oportet, aliquandiu ſemen occultari, paulatim augeſcere, ut maturitatem conſequatur. ſed ſi ſpicam ante geniculum protulerit, imperfectum eſt frumentum, eſt ex hortis Adonidis. Hujuſmodi plantula et tu es: ante tempus floruiſti, exuret te hyems. Vide quid dicant agricolæ de ſeminibus quando ante tempus calor inciderit. anguntur nè luxurient ſemina, ac deinde frigus unum ea coarguat. Vide et tu, homo: luxuriaſti, ſubito concitatus es et ante tempus ad gloriolam; videris

ρίαν πρὸ ὥρας· δοκεῖς τις εἶναι, μωρὸς παρὰ μω- Κεφ. ιʹ.
ροῖς· ἀποπαγήσῃ, μᾶλλον δ' ἀποπέπηγας ἤδη
ἐν τῇ ῥίζῃ κάτω, τὰ δ' ἄνω σου μικρὸν ἔτι ἀν-
θεῖ, καὶ διὰ τοῦτο δοκεῖς ἔτι ζῆν καὶ θάλλειν.
Ἄφες ἡμᾶς γε κατὰ φύσιν πεπανθῆναι. τί ἡμᾶς
ἀποδύεις; τί βιάζῃ; οὔπω δυνάμεθα ἐνεγκεῖν
τὸν ἀέρα. ἔασον τὴν ῥίζαν αὐξηθῆναι, εἶτα γόνυ
λαβεῖν τὸ πρῶτον, εἶτα τὸ δεύτερον, εἶτα τὸ
τρίτον· εἶθ' οὕτως ὁ καρπὸς ἐκβιάσεται τὴν φύ-
σιν, κἂν ἐγὼ μὴ θέλω. Τίς γὰρ ἐγκύμων γε-
νόμενος καὶ πλήρης τηλικούτων δογμάτων οὐχὶ
καὶ αἰσθάνεταί τε τῆς αὐτοῦ παρασκευῆς, καὶ ἐπὶ
τὰ καταλληλα ἔργα ὁρμᾷ; Ἀλλὰ ταῦρος μὲν
οὐκ ἀγνοεῖ τὴν αὐτοῦ φύσιν καὶ παρασκευήν, ὅ-
ταν ἐπιφανῇ τι θηρίον, οὐδ' ἀναμένει τὸν προ-
τρεψόμενον. οὐδὲ κύων, ὅταν ἴδῃ τι τῶν ἀγρίων
ζώων.

videris aliquis esse, stultus apud stultos: frigore enecaberis, ac potius jam enectus es juxta radicem; supernè vero paululum adhuc flores, eoque videris adhuc vivere et florere. Patere nos saltem secundum naturam matureſcere. quid nos exuis? quid cogis? nondum possumus ferre aerem. sine radicem crescere, deinde geniculum primum oriri, post alterum, mox tertium; denique sic fructus ipsam naturam coget, vel me nolente. Quis enim prægnans et plenus talium decretorum non etiam vires et copias suas intelligit, et ad opera sibi convenientia concitatur? Taurus certe quidem naturam suam haud ignorat et robur, cum feram aliquam conspexerit, neque hortatorem operitur. neque canis, cum ferum aliquod animal viderit. Ego vero si viri boni vim atque præparationem habeam, exspectabo ut tu

Κεφ. θ'. ζώων. ἐγὼ δ' ἂν ἴσχω τὴν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παρασκευήν, ἐκδέξομαι ἵνα με σὺ παρασκευάσῃς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα ἔργα; νῦν δ' οὔπω ἔχω, πίστευσόν μοι. τί οὖν με πρὸ ὥρας ἀποξηρανθῆναι θέλεις, ὡς αὐτὸς ἐξηράνθης;

ΚΕΦ. Θ'.

Πρὸς τὸν εἰς ἀναισχυντίαν μεταβληθέντα.

ΟΤΑΝ ἄλλον ἴδῃς ἄρχοντα, ἄντιθες, ὅτι σὺ ἔχεις τὸ μὴ δεῖσθαι ἀρχῆς· ὅταν ἄλλον πλουτοῦντα, ἰδοὺ τί ἀντὶ τούτου ἔχεις. εἰ μὲν γὰρ μηδὲν ἔχεις ἀντ' αὐτοῦ, ἄθλιος εἶ· εἰ δ' ἔχεις τὸ μὴ χρείαν ἔχειν πλούτου, γίνωσκε ὅτι πλεῖον τούτου ἔχεις, καὶ πολλῷ πλείονος ἄξιον. Ἄλλος γυναῖκα εὔμορφον· σύ, τὸ μὴ ἐπιθυμεῖν εὐμόρφου γυναικός. Μικρά σοι δοκεῖ ταῦτα; καὶ πόσου

me ad opera mihi convenientia pares? nunc vero nondum habeo, crede mihi. quid ergo me ante tempus exareſcere vis, quemadmodum ipſe exaruiſti?

CAP. IX.

Ad eum qui impudens eſſe cæperat.

CUM alium videris magiſtratu præditum, oppone illud, te non requirere magiſtratum: cum alium divitem, vide quid loco divitiarum habeas. nam ſi nihil pro illis habes, miſer es: ſin id habes ut divitiis non egeas, ſcito te plus habere, et longe majoris pretii rem. Alius uxorem formoſam habet; tu vero id, ne formoſam uxorem concupiſcas. Num parva hæc tibi videntur? quanti vero id iſti

ipſi

σου ἂν τιμήσαιντο οὗτοι αὐτοὶ οἱ πλουτοῦντες καὶ ἄρχοντες, καὶ μετ' εὐμόρφων διαιτώμενοι, δύνασθαι πλούτου καταφρονεῖν, καὶ ἀρχῶν, καὶ αὐτῶν τούτων τῶν γυναικῶν ὧν ἐρῶσι, καὶ ὧν τυγχάνουσιν; Ἀγνοεῖς οἷον τί ἐστι δίψος πυρέσσοντος; οὐδὲν ὅμοιον ἔχει τῷ τοῦ ὑγιαίνοντος. ἐκεῖνος πιὼν ἀποπέπαυται· ὁ δὲ πρὸς ὀλίγον ἥσθετο, ναυτιᾷ, χολὴν αὐτὸ ποιεῖ ἀντὶ ὕδατος, ἐμεῖ, στροφοῦται, δίψῃ σφοδρότερον. Τοιοῦτόν ἐστι μετ' ἐπιθυμίας πλουτεῖν, μετ' ἐπιθυμίας ἄρχειν, μετ' ἐπιθυμίας καλῇ συγκαθεύδειν· ζηλοτυπία πρόσεστι, φόβος τοῦ στερηθῆναι, αἰσχροὶ λόγοι, αἰσχραὶ ἐνθυμήματα, ἔργα ἀσχήμονα. Καὶ τί, φησὶν, ἀπολλύω; Ἄνθρωπε, ὑπῆρχες αἰδήμων, καὶ νῦν οὐκέτι εἶ· οὐδὲν ἀπολώλεκας; ἀντὶ Χρυσίππου καὶ Ζήνωνος Ἀριστείδην ἀναγινώσκεις καὶ Εὐηνόν· οὐδὲν ἀπολώλεκας; Κεφ. ϑ'.

ipſi magiſtratus divites æſtimarent, cum formoſarum conſuetudine utuntur, ut poſſent divitias, magiſtratus, et ipſas mulieres quas amant, quibuſque potiuntur, contemnere? Ignoras qualis ſit ſitis febricitantis? nihil ſimile habet ſiti ſani hominis. hic cum bibit acquieſcit; ille parumper delectatus nauſeat, aquam in bilem convertit, vomit, ringitur, ſitit vehementius. Tale quiddam eſt durante cupiditate eſſe divitem, durante cupiditate gerere magiſtratum, durante cupiditate dormire cum formoſa uxore: adjuncta eſt æmulatio, metus amiſſionis, turpia verba, turpes cogitationes, facta indecora. Et quid, inquit, amitto? Homo, fuiſti verecundus, nunc non es: nihilne amiſiſti? loco Chryſippi et Zenonis Ariſtidem legis et Euenum: nihilne amiſiſti?

Κεφ. Δ'. λάλεκας; ἀντὶ Σωκράτους καὶ Διογένους τεθεώρηκας τὸν πλείστας διαφθείραι καὶ ἀπατῆσαι δυνάμενον. καλὸς εἶναι θέλεις, καὶ πλάσσεις σεαυτὸν, μὴ ὤν· καὶ ἐσθῆτα ἐπιδεικνύειν θέλεις στιλπνὴν, ἵνα ταῖς γυναιξὶν ἐπιστρέφῃς· καὶ ἂν που μυραφίου ἐπιτύχῃς, μακάριος εἶναι δοκεῖς. Πρότερον δ' οὐδὲν ἐνεθυμοῦ τοιοῦτον τι· ἀλλὰ τοῦ εὐσχήμονος λόγος, ἀνὴρ ἀξιόλογος, ἐνθύμημα γενναῖον. Τοιγαροῦν ἐκάθευδες ὡς ἀνὴρ, πορεύῃ ὡς ἀνὴρ, ἐσθῆτα ἐφόρεις ἀνδρικὴν, λόγους ἐλάλεις πρέποντας ἀνδρὶ ἀγαθῷ· εἶτά μοι λέγεις, οὐδὲν ἀπώλεσα; Οὕτως οὐδὲν ἄλλο ἢ κέρμα ἀπολλύουσιν ἄνθρωποι; αἰδὼς οὐκ ἀπόλλυται; εὐσχημοσύνη οὐκ ἀπόλλυται; ἢ οὐκ ἔστι ζημιοῦσθαι τὸν ταῦτα ἀπολέσαντα; Σοὶ μὲν οὖν δοκεῖ τάχα τούτων οὐδὲν οὐκέτι εἶναι ζημία. ἦν δέ ποτε χρά-

νος,

amisisti? pro Socrate et Diogene miraris eum qui plurimas corrumpere et decipere verbis potest. pulcher esse vis, ac teipsum fingis, cum non sis: et vestem splendidam ostentare cupis, ut muliercularum oculos in te convertas: et si cubi pastillos nactus fueris, beatum te judicas. Prius autem quicquam tale ne cogitabas quidem; verum ubi esset honesta oratio, vir gravi auctoritate, generosa cogitatio. Proinde dormiebas ut vir, prodibas ut vir, ut vir vestem virilem ferebas, verba faciebas digna viro bono: et nunc mihi dicis, te nihil amisisse? Itane nihil aliud amittunt homines nisi nummulos? verecundia vero non amittitur? dignitas non amittitur? aut talium rerum jactura nihil nocet? Tu fortasse nihil horum in damnis deputas. fuit autem

νος, ὅτε μόνην αὐτὴν ὑπελογίζου καὶ ζημίαν καὶ Κεφ. Ϛ'.
βλάβην, ὅτε ἠγωνίας μήτις ἐπεισέῃ σε τούτων τῶν
λόγων καὶ ἔργων. ἰδοὺ, ἐπεισέπεσται ὑπ' ἄλλου
μὲν οὐδενὸς, ὑπὸ σαυτοῦ δέ. μαχέσθητι σαυτῷ,
ἀφέλεσθαι σαυτὸν εἰς εὐσχημοσύνην, εἰς αἰδῶ, εἰς ἐ-
λευθερίαν. Εἰ σοί τίς ποτε ἔλεγε περὶ ἐμοῦ
ταῦτα, ὅτι μέ τις μοιχεύειν ἀναγκάζει, ὅτι ἐσ-
θῆτα φορεῖν τοιαύτην, ὅτι μυρίζεσθαι· οὐκ ἂν ἀ-
πελθὼν αὐτόχειρ ἐγένου τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ οὕτω
μου παραχρωμένου; Νῦν οὖν οὐ θέλεις σαυτῷ
βοηθῆσαι; καὶ πόσῳ ῥᾴων αὕτη ἡ βοήθεια; οὐκ
ἀποκτεῖναί τινα δεῖ, οὐ δῆσαι, οὐχ ὑβρίσαι, οὐκ
εἰς ἀγορὰν προελθεῖν· ἀλλ' αὐτὸν αὑτῷ λαλῆ-
σαι, τῷ μάλιστα πεισθησομένῳ, πρὸς ὃν οὐδείς
ἐστί σου πιθανώτερος. καὶ πρῶτον μὲν, κατάγ-
νωθι τῶν γινομένων· εἶτα καταγνοὺς, μὴ ἀπο-
γνῷς

autem quoddam tempus, cum ſola hæc in malis numerares et damnis, cum ſolicitus eſſes ne quis iſta dicta et facta tibi excuteret. ecce, excuſſa tibi ſunt non ab alio ullo, ſed à teipſo. pugna ipſe tecum, aſſere te ipſum dignitati, verecundiæ, libertati. Si quis olim tibi hæc de me dixiſſet, eſſe aliquem qui me adulterare cogeret, et talem veſtem ferre, et unguentis delibutum reddi; nonne accurriſſes, et hominem qui me ſic abuteretur jugulaſſes? Nunc ergo non vis tibiipſi opem ferre? quanto autem facilius eſt iſtud auxilium? non eſt occidendus quiſquam, non vinciendus, non afficiendus contumelia, non in forum prodeundum; ſed tecum ipſo colloquendum, qui maxime obtemperabit, apud quem nemo plus auctoritate valet et gratia. ac primum, ea quæ facis improba; ubi improbâris de te ipſo ne

deſpera;

Κεφ. ϑ'. γνῶς σεαυτοῦ· μηδὲ πάθῃς τὸ τῶν ἀγεννῶν ἀνθρώπων, οἱ ἅπαξ ἐνδόντες, εἰσάπαν ἐπέδωκαν ἑαυτούς, καὶ ὡς ὑπὸ ῥεύματος παρεσύρησαν. Ἀλλὰ μάθε τὸ τῶν παιδοτριβῶν. Πέπτωκε τὸ παιδίον; Ἀναστάς, φησὶ, πάλιν πάλαιε, μέχρις ἂν ἰσχυροποιηθῇς. Τοιοῦτόν τι καὶ σὺ πάθε· ἴσθι γὰρ ὅτι οὐδέν ἐστιν εὐαγωγότερον ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Θελῆσαι δεῖ· καὶ γέγονε, διώρθωται· ὡς πάλιν ἀπορυστάξαι, καὶ ἀπόλωλεν. Ἔσωθεν γάρ ἐστι καὶ ἀπώλεια καὶ βοήθεια. Εἶτα τί μοι ἀγαθόν; Καὶ τί ζητεῖς τούτου μεῖζον; ἐξ ἀναισχύντου αἰδήμων ἔσῃ, ἐξ ἀκόσμου κόσμιος, ἐξ ἀπίστου πιστὸς, ἐξ ἀκολάστου σώφρων. Εἴ τινα ἄλλα τούτων μείζονα ζητεῖς, ποίει ἃ ποιεῖς· οὐδὲ Θεῶν σέ τις ἔτι σῶσαι δύναται.

ΚΕΦ.

desperа; neque id usu tibi veniat quod ignavis hominibus, qui semel remissa industria, omninò frænum laxant pravis cupiditatibus, et velut à torrente abripiuntur. Observa potius pædotribarum consuetudinem. Prostratus est puer? Surge, inquit, denuo luctare, donec vires tuæ auctæ confirmatæque fuerint. Ad eundem modum et tu facito, scitoque nihil esse animo humano tractabilius. Velle oportet; factum est, correctum est: ut è contrario, si oscitarit, periit. Intrinsecus enim est et interitus et adjumentum. Quid vero ex eo mihi boni est? Quodnam isto majus bonum quæris, si ex impudenti verecundus fias, è petulanti modestus, ex infideli fidelis, è luxurioso temperans? Si qua alia his majora quæris, fac quæ facis: ne Deorum quidem quisquam te servare potest.

CAP.

ΚΕΦ. ι'.

Κεφ. ι'.

Τίνων δεῖ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τίνα διαφέρεσθαι.

Ἀπορία πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις περὶ τὰ ἐκτός γίνεται, ἀμηχανία περὶ τὰ ἐκτός. Τί ποιήσω; πῶς γένηται; πῶς ἀποβῇ; μὴ τόδε ἀπαντήσῃ, μὴ τόδε. Πᾶσαι αὗται αἱ φωναὶ περὶ τὰ ἀπροαίρετα στρεφομένων εἰσί. Τίς γὰρ λέγει, Πῶς μὴ συγκατατιθῶμαι τῷ ψεύδει; πῶς μὴ ἀπονεύσω ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς; Ἐὰν οὕτως ᾖ εὐφυὴς ὥστε περὶ τούτων ἀγωνίαν, ὑπομνήσω αὐτόν· ὅτι τί ἀγωνιᾷς; ἐπὶ σοί ἐστιν· ἀσφαλὴς ἴσθι· μὴ πρὸ τοῦ ἐπάγειν τὸν φυσικὸν κανόνα προπήδα ἐν τῷ συγκατατίθεσθαι. Πάλιν ἂν περὶ ὀρέξεως, μὴ ἀγωνίᾳ, μὴ ἀτελὴς γένηται καὶ

CAP. X.

Quænam contemnenda sint, et quibus de rebus sit contendendum.

OMNES de rebus externis dubitare solent, de rebus externis nesciunt quid statuant. Quid faciam? quomodo fiet? quomodo eveniet? ne hoc vel illud accidat. Omnes istæ voces eorum sunt qui rebus externis occupantur. Quis enim dicit, Quomodo cavebo ne assentiar mendacio? quomodo, ne à vero declinem? Si ea fuerit ingenii bonitate ut his de rebus angatur, commonefaciam illum: Cur angeris? penes te est; cautus esto; noli ante regulam naturæ adhibitam prosilire ad assensionem. Rursus si de appetitione angatur, ne irrita illa fiat et voti impos;

Κεφ. ιʹ. καὶ ἀποτευκτικήν· περὶ ἐκκλίσεως, μὴ περιπτωτικήν. Πρῶτον μὲν αὐτὸν καταφιλήσω, ὅτι ἀφεὶς περὶ ἃ οἱ ἄλλοι ἐπτόηνται, καὶ τοὺς ἐκείνων φόβους, περὶ τῶν ἰδίων ἔργων πεφρόντικεν, ὅπου αὐτός ἐστιν. εἶτα ἐρῶ αὐτῷ, εἰ μὴ θέλεις ὀρέγεσθαι ἀποτευκτικῶς, μηδ' ἐκκλίνειν περιπτωτικῶς, μηδενὸς ὀρέγου τῶν ἀλλοτρίων, ἐπὶ μηδὲν ἔκκλινε τῶν μὴ ἐπί σοι. εἰ δὲ μή, καὶ ἀποτυχεῖν καὶ περιπεσεῖν ἀνάγκη. Ποία ἐνθάδ' ἀπορία; ποῦ τόπον ἔχει, πῶς γένηται; καὶ, πῶς ἀποβῇ; καὶ, μὴ ἀπαντήσῃ τόδε ἢ τόδε; Νῦν οὐχὶ τὸ ἐκβησόμενον ἀπροαίρετον; Ναί. Ἡ δ' οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ ἐστιν ἐν τοῖς προαιρετικοῖς; Ναί. Ἔξεστιν οὖν σοι παντὶ τῷ ἀποβάντι χρῆσθαι κατὰ φύσιν. Μή τίς σε κωλῦσαι δύναται; Οὐδείς. Μηκέτι οὖν μοι λέγε, πῶς

f. delend.

de averſatione, ut ne in calamitatem incidat. Primum quidem eum deoſculabor, quod omiſſis iis quæ alii admirantur, illorumque formidine profligata, ſuis de rebus ſolicitus ſit, ubi ipſe eſt. poſt ei dicam, ſi appetitum tuum fruſtrari non vis, ſi non incidere vis in ea quæ horres, nihil alienum appetito, ad nihil eorum declina quæ penes te non ſunt. alioqui fruſtrari, in calamitatem incidere neceſſe erit. Quænam hìc dubitatio eſt? quem locum habet illud, quomodo fiet? quomodo eveniet? ne illud atque illud accidat? Nonne eventus arbitrii noſtri non eſt? Sic. Ipſa vero natura boni et mali in rebus noſtri arbitrii ſita eſt? Ita. Licet ergo tibi quolibet eventu ſecundum naturam uti. Nunquis te prohibere poteſt? Nemo. Noli ergo poſthac

πῶς γένηται; ὅπως γὰρ ἂν γένηται, σὺ αὐτὸ θήσεις καλῶς, καὶ ἔσται σοι τὸ ἀποβὰν εὐτύχημα. Ἢ τίς ἂν ἦν ὁ Ἡρακλῆς λέγων, Πῶς μοι μὴ μέγας λέων ἐπιφανῇ, μηδὲ μέγας σῦς, μηδὲ θηριώδεις ἄνθρωποι; Καὶ τί σοι μέλει; ἂν μέγας σῦς ἐπιφανῇ, μεῖζον ἆθλον ἀθλήσεις· ἂν κακοὶ ἄνθρωποι, κακῶν ἀπαλλάξεις τὴν οἰκουμένην. Ἂν οὖν οὕτως ἀποθανῶ; Ἀγαθὸς ὢν ἀποθανῇ, γενναίαν πρᾶξιν ἐπιτελῶν. Ἐπεὶ γὰρ δεῖ πάντως ἀποθανεῖν, ἀνάγκη τί ποτε ποιοῦντα εὑρεθῆναι· ἢ γεωργοῦντα, ἢ σκάπτοντα, ἢ ἐμπορευόμενον, ἢ ὑπατεύοντα, ἢ ἀπεπτοῦντα, ἢ διαῤῥοϊζόμενον. Τί οὖν θέλεις ποιῶν εὑρεθῆναι ὑπὸ τοῦ θανάτου; Ἐγὼ μέν, τὸ ἐμὸν μέρος, ἔργον τί ποτ' ἀνθρωπικόν, ἐνεργετικόν, κοινωφελές, γενναῖον. εἰ δὲ μὴ δύναμαι τὰ τηλικαῦτα ποιῶν εὑρε- Κεφ. ι'.

hac mihi dicere, quomodo cadet? utcunque enim ceciderit, tu recte de eo ſtatues, et ipſe eventus tibi proſper erit. Nam quis fuiſſet Hercules, ſi dixiſſet, Ne magnus leo in conſpectum mihi veniat, aut magnus aper, aut homines immanes? Quid vero tu curas? ſi magnus aper prodierit, majus certamen obibis; ſi mali homines, terrarum orbem malis liberabis. Si ergo ſic mortuus fuero? Morieris vir præſtans, re bene geſta. Nam cum omnino moriendum ſit, neceſſe eſt te aliquid agentem deprehendi; ſive agros colas, ſive fodias, ſive mercatorem agas, ſive conſulatum geras, ſive cruditate labores aut alvi profluvio. Qua ergo actione occupatus vis à morte deprehendi? Equidem quod ad me attinet, opere aliquo humano occupatus; cujuſmodi eſt beneficentia, publica utilitas, magnanimitas. ſi

Κεφ. ί. εὑρεθῆναι, ἐκεῖνό γε τὸ ἀκώλυτον, τὸ διδόμενον, ἐμαυτὸν ἐπανορθῶν, ἐξεργαζόμενος τὴν δύναμιν τὴν χρηστικὴν τῶν φαντασιῶν, ἀπάθειαν ἐκπονεῖν, ταῖς σχέσεσι τὰ ἴδια ἀποδιδόναι· εἰ οὕτως εὐτυχής εἰμι, καὶ τοῦ τρίτου τόπου ψαραπτόμενος τοῦ ψερὶ τὴν τῶν κριμάτων ἀσφάλειαν· ἂν μετὰ τούτων με ὁ θάνατος καταλάβῃ, ἀρκεῖ μοι, ἂν δύνωμαι ψρὸς τὸν Θεὸν ἀνατεῖναι τὰς χεῖρας, καὶ εἰπεῖν, Ὅτι ἃς ἔλαβον ἀφορμὰς ψαρὰ σοῦ ψρὸς τὸ αἰσθέσθαι σου τῆς διοικήσεως, καὶ ἀκολουθῆσαι αὐτῇ, τούτων οὐκ ἠμέλησα· οὐ κατήσχυνά σε τὸ ἐμὸν μέρος. ἰδοὺ ψῶς κέχρημαι ταῖς αἰσθήσεσιν, ἰδοὺ ψῶς ταῖς ψρολήψεσι· μή ψοτέ σε ἐμεμψάμην; μήτι τῶν γινομένων τινὶ δυσηρέστησα, ἢ ἄλλως γίνεσθαι ἠθέλησα; μήτι τὰς σχέσεις ψαραβῆναι; ὅτι με σὺ

verò tantis in rebus deprehendi non poſſum, illud certe prohiberi nequit, illud conceditur, ut me ipſum emendem, ut expoliam facultatem utentem viſis; ut perturbationum vacuitati ſtudeam, ut cuique ſuum exolvam officium: ſi adeo felix fuero, ut tertium etiam locum attingam de ſecuritate judiciorum. ſi me his occupatum mors occupaverit, ſatis mihi erit ad Deum poſſe manibus extentis dicere, Quas facultates à te accepi ad intelligendum gubernationem tuam, eique obtemperandum, eas non neglexi; non dedecori tibi fui, quantum in me fuit. ecce quomodo uſus ſum ſenſibus, quomodo anticipationibus. num te unquam incuſavi? num quid eorum quæ evenerunt ægre tuli, aut aliter fieri volui? num affectiones violavi? quia me genuiſti,

σὺ ἐγέννησας, χάριν ἔχω· ὧν ἔδωκας ἐφ' ὅσον ἐχρησάμην τοῖς σοῖς, ἀρκεῖ μοι. πάλιν αὐτὰ ἀπόλαβε, καὶ κατάταξον εἰς ἣν ἂν θέλεις χώραν. σὰ γὰρ ἦν πάντα, σύ μοι αὐτὰ δέδωκας. Οὐκ ἀρκεῖ οὕτως ἔχοντα ἐξελθεῖν; καὶ τίς βίων κρείττων καὶ εὐσχημονέστερος τοῦ οὕτως ἔχοντος; ποία δὲ καταστροφὴ εὐδαιμονεστέρα; Ἵνα δὲ ταῦτα γένηται, οὐ μικρὰ δέξασθαι, οὐδὲ μικρῶν ἐστιν ἀποτυχεῖν. Οὐ δύνασαι καὶ ὑπατεῦσαι θέλειν, καὶ ταῦτα· καὶ ἀγροὺς ἔχειν ἐσπουδακέναι, καὶ ταῦτα· καὶ τῶν δουλαρίων φροντίζειν, καὶ σεαυτοῦ. ἀλλ' ἄν τι τῶν ἀλλοτρίων θέλῃς, τὰ σὰ ἀπώλετο. Αὕτη τοῦ πράγματος ἡ φύσις· προῖκα οὐδὲν γίνεται. Καὶ τί θαυμαστόν; Ἂν ὑπατεῦσαι θέλῃς, ἀγρυπνῆσαί σε δεῖ, περιδραμεῖν, τὰς χεῖρας καταφιλῆσαι, πρὸς ταῖς ἀλλοτρίαις θύραις κατασαπῆναι, πολλὰ μὲν εἰπεῖν, πολλὰ Κεφ. ι'.

sti, gratiam tibi habeo: iis rebus quas dediſti mihi uſus ſum quoad voluiſti; hoc mihi ſatis eſt: recipe eas, et ubicunque volueris collocato. tua enim fuerunt omnia, tu mihi ea dediſti. Non ſatis eſt ſic affectum exire? quæ vita præſtantior et honeſtior eſt quam ſic affecta? quæ mors felicior? Ut autem hæc fiant, neque parva accipere, neque parvis fruſtrari licet. Non potes et conſulatum gerere velle, et hæc conſequi; non dare operam parandis agris, et his; curare ſervulos, et hæc. ſi quid alienum expeteveris, tua perierint. Hæc rei natura eſt: nihil gratis datur. Et quid miri eſt? Si conſulatum expetis, vigilandum tibi eſt, circumcurſandum, manus deoſculandæ, ad alienas fores computreſcendum, multa dicenda, multa facienda illiberalia, munera

Κεφ. ι'. πολλὰ δὲ πρᾶξαι ἀνελεύθερα, δῶρα πέμψαι πολλοῖς, ξένια καθ' ἡμέραν ἐνίοις. Καὶ τί τὸ γινόμενόν ἐστι; Δώδεκα δεσμαὶ ῥάβδων, καὶ τρὶς ἢ τετράκις ἐπὶ βῆμα καθίσαι, καὶ Κιρκήσια δοῦναι, καὶ σπυρίσι δειπνῆσαι. Ἢ δεῖξάτω μοί τις τί ἐστι παρὰ ταῦτα. Ὑπὲρ ἀπαθείας οὖν, ὑπὲρ ἀταραξίας, ὑπὲρ τοῦ καθεύδοντα καθεύδειν, ἐγρηγορότα ἐγρηγορέναι, μὴ φοβεῖσθαι μηδέν, μὴ ἀγωνιᾷν ὑπὲρ μηδενός, οὐδὲν ἀναλῶσαι θέλεις, οὐδὲν πονῆσαι; Ἀλλ' ἄν τι ἀπόλλυταί σου περὶ ταῦτα γινομένου, ἢ ἀναλωθῇ κακῶς, ἢ ἄλλος τύχῃ ὧν ἔδει σε τυχεῖν, εὐθὺς δηχθήσῃ ἐπὶ τῷ γενομένῳ; Οὐκ ἀντιθήσεις τί ἀντὶ τίνος λαμβάνεις, πόσον ἀντὶ πόσου; Ἀλλὰ προῖκα θέλεις τὰ τηλικαῦτα λαβεῖν; Καὶ πῶς δύνασαι; Ἔργον ἔργῳ οὐ κοινωνεῖ. Οὐ δύνασαι καὶ τὰ ἐκτὸς ἔχειν

munera mittenda multis, nonnullis ſtrenulæ quotidianæ. Et quis eventus eſt? Duodecim faſciculi virgarum; ter quaterve pro tribunali ſedere; Circenſes ludos exhibere; epulum publicè præbere. Demonſtret mihi aliquis quid præter hæc ſit. Ergo pro vacuitate perturbationum, pro conſtantia, pro eo ut dormiens dormias, vigilans vigiles, nihil timeas, nulla re angaris; nihil impendere vis, nihil laboris capeſſere? Te his rebus occupato, ſi quid perierit, ſi male collocatum fuerit, ſi alter conſecutus fuerit quæ te conſequi oportebat, ſtatim eo cruciabere? Non conferes quid quo commutaveris, quantulum quanto? At gratis accipere iſta ſtudes? Quî autem potes? Alterum opus cum altero commune nihil habet. Non potes et externa probe

curata

ἔχειν ἐπιμελείας τετυχηκότα, καὶ τὸ σαυτοῦ ἡγεμονικόν. εἰ δ' ἐκεῖνα θέλεις, τοῦτο ἄφες. εἰ δὲ μή, οὔτε τοῦτο ἕξεις, οὔτ' ἐκεῖνα, περισπώμενος ἐπ' ἀμφότερα. εἰ τοῦτο θέλεις, ἐκεῖνά σε ἀφεῖναι δεῖ. Ἐκχυθήσεται τὸ ἔλαιον, ἀπολεῖται τὰ σκευάρια. Ἀλλ' ἐγὼ ἀπαθὴς ἔσομαι. Ἐμπρησμὸς ἔσται, ἐμοῦ μὴ παρόντος, καὶ ἀπολεῖται τὰ βιβλία. Ἀλλ' ἐγὼ χρήσομαι ταῖς φαντασίαις κατὰ φύσιν. Ἀλλ' οὐχ ἕξω φαγεῖν. Εἰ οὕτως τάλας εἰμὶ, λιμὴν τὸ ἀποθανεῖν. οὗτος δ' ἐστὶν ὁ λιμὴν πάντων, ὁ θάνατος· αὕτη ἡ καταφυγή. Διὰ τοῦτο οὐδὲν τῶν ἐν τῷ βίῳ χαλεπὸν ἐστιν. ὅταν θέλῃς ἐξῆλθες, καὶ οὐ καπνίζῃ. Τί οὖν ἀγωνιᾷς; τί ἀγρυπνεῖς; οὐχὶ δὲ εὐθὺς, ἀναλογισάμενος πρὸς σου τὸ ἀγαθόν ἐστι καὶ τὸ κακὸν, λέγεις, Ὅτι ἐπ' ἐμοὶ ἀμφότερα, οὔτε τούτου τις ἀφελέσθαι με δύναται, οὔτ' ἐκεῖνα ἄκοντα περιβαλεῖν; Κεφ. ι'.

curata habere, et mentem tuam. Sin illa vis, hoc omittito. alioqui neque hoc neque illa habebis, animo utrisque distracto. si hoc vis, illa omittenda erunt. Effundetur oleum? peribunt vascula? At ego tranquillus ero. Incendium orietur me absente? peribunt libri? Sed ego ex naturæ præscripto visis utar. At non habebo quod edam? Si adeo miser sum, mors portus est. mors portus est omnium; hoc confugium est. Quapropter nihil in vita grave est: cum vis, exibis, neque te molestia fumus afficiet. Quid ergo angeris? quid vigilas? nonne statim, reputans ubi tuum bonum et malum, sic dicis, Utrumque in mea potestate est, neque hoc eripere mihi quisquam potest, neque

Κεφ. ι'. βαλεῖν; Τί οὖν οὐ ῥέγχω βαλών; τὰ ἐμὰ ἀσφαλῶς ἔχει· τὰ ἀλλότρια, ὄψεται αὐτὰ ὃς ἂν φέρῃ, ὡς ἂν δίδῶται παρὰ τοῦ ἔχοντος ἐξουσίαν. τίς εἰμι ὁ θέλων αὐτὰ οὕτως ἔχειν ἢ οὕτως; μὴ γάρ μοι δέδοται ἐκλογὴ αὐτῶν; μὴ γὰρ ἐμέ τις αὐτῶν διοικητὴν πεποίηκεν; ἀρκεῖ μοι ὧν ἔχω ἐξουσίαν. ταῦτά με δεῖ κάλλιστα παρασκευάσαι· τὰ δ' ἄλλα, ὡς ἂν θέλῃ ὁ ἐκείνων κύριος. Ταῦτά τις ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν ἀγρυπνεῖ, καὶ στρέφεται ἔνθα καὶ ἔνθα; τί θέλων; ἢ τί ποθῶν; Πάτροκλον, ἢ Ἀντίλοχον, ἢ Μενέλαον; Πότε γὰρ ἡγήσατο ἀθάνατόν τινα τῶν φίλων; πότε γὰρ οὐκ εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι αὔριον ἢ εἰς τὴν τρίτην δεῖ ἢ αὐτὸν ἀποθανεῖν ἢ ἐκεῖνον; Ναί, φησίν· ἀλλ' ᾠμην ὅτι ἐκεῖνος ἐπιβιώσεταί μοι,

que in illa invitum conjicere? Cur ergo non ſterto ſupinus? res meæ in tuto ſunt; alienas verò viderit is qui abſtulerit, prout ab eo conceſſum fuerit cujus eſt autoritas. quis ſum ego qui eas ſic aut aliter habere volo? num mihi delectus earum conceſſus eſt? nunquis earum procuratorem me conſtituit? ſatis ea mihi ſunt quorum habeo poteſtatem. hæc ita ſunt adminiſtranda mihi, ut quam pulcherrima efficiantur: cætera vero, prout is voluerit cujus eſt autoritas. Hæc cui ob oculos poſita ſunt, num vigilat, et huc atque illuc vertitur? quid volens aut quid deſiderans? Patroclum, an Antilochum, aut Menelaum? Quando vero aliquem ex amicis immortalem judicavit? quando non ob oculos habuit, cras aut perendie vel ſibi vel illi eſſe moriendum? Recte, inquit: at putabam illum mihi fore

ſuper-

μοι, καὶ αὐξήσει μου τὸν υἱόν. Μωρὸς γὰρ ἦς, καὶ τὰ ἄδηλα ᾤου. Τί οὖν οὐκ ἐγκαλεῖς σεαυτῷ, ἀλλὰ κλαίων κάθησαι ὡς τὰ κοράσια; Ἀλλ' ἐκεῖνός μοι φαγεῖν παρετίθει. Ἔζη γάρ, μωρέ· νῦν δ' οὐ δύναται. Ἀλλ' Αὐτομέδων σοι παραθήσει. Ἂν δὲ καὶ Αὐτομέδων ἀποθάνῃ, ἄλλον εὑρήσεις. Ἂν δ' ἡ χύτρα ἐν ᾗ ἥψετό σοι τὸ κρέας καταγῇ, λιμῷ σε δεῖ ἀποθανεῖν, ὅτι μὴ ἔχεις τὴν συνήθη χύτραν; οὐ πέμπεις, καὶ ἄλλην καινὴν ἀγοράζεις; Κεφ. ι.

Οὐ μὲν γάρ τι (φησὶ) κακώτερον ἄλλο πάθοιμι.

Τοῦτο γάρ σοι κακόν ἐστιν; εἶτ' ἀφεὶς τοῦτο ἐξελεῖν, αἰτιᾷ τὴν μητέρα, ὅτι σοι οὐ προεῖπεν, ἵν' ὀδυνώμενος ἐξ ἐκείνου διατελῇς; Τί δοκεῖτε; μὴ ἐπί-

superſtitem, et filii mei opes auctarum. Stultus fuiſti, et incerta pro certis habuiſti. Cur igitur non teipſum accuſas, ſed plorans ſedes tanquam puellulæ? At ille mihi cibum appoſuit. Vivebat enim, ſtulte: nunc vero non poteſt. At Automedon tibi apponet. Si vero Automedon quoque mortuus fuerit, alium invenies. Si olla in qua tibi caro elixabatur confracta fuerit, faméne moriendum erit, quod conſuetam ollam non habeas? non mittis qui aliam emat?

Neque enim (inquit) *quicquam aliud pejus paterer.*

An vero iſtud grave tibi eſt? omiſsâque propulſatione iſtius, matrem accuſas, quod non prædixerit, ex eo tempore vitam tibi cum dolore exigendam eſſe? Quid putatis? an-

Κεφ. ια'. ἐπίτηδες ταῦτα συνθεῖναι Ὅμηρον, ἵν' ἴδωμεν ὅτι οἱ εὐγενέστατοι, οἱ ἰσχυρότατοι, οἱ πλουσιώτατοι, οἱ εὐμορφότατοι, ὅταν οἷα δεῖ δόγματα μὴ ἔχωσιν, οὐδὲν κωλύονται ἀθλιώτατοι εἶναι καὶ δυστυχέστατοι;

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ καθαρότητος.

Ἀμφισβητοῦσί τινες, εἰ ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου περιέχεται τὸ κοινωνικόν· ὅμως δ' αὐτοὶ οὗτοι οὐκ ἄν μοι δοκοῦσιν ἀμφισβητῆσαι, ὅτι ποτε καθάριον πάντως περιέχεται· καὶ εἴ τινι ἄλλῳ, καὶ τούτῳ τῶν ζώων χωρίζεται. Ὅταν οὖν ἄλλο τι ζῶον ἴδωμεν ἀποκαθαῖρον ἑαυτό, ἐπιλέγειν εἰώθαμεν θαυμάζοντες, ὅτι ὡς ἄνθρωπος· καὶ πάλιν

non ex induſtria Homerum iſta compoſuiſſe, ut videremus nobiliſſimos, robuſtiſſimos, ditiſſimos, formoſiſſimos, cum ea decreta non habent quibus opus eſt, nihil prohibere quo minus miſerrimi ſint et calamitoſiſſimi?

CAP. XI.

De munditie.

DIſputant quidam, an natura humana ſocietatis appetitionem complectatur; et tamen iidem iſti dubitare mihi non videntur, munditiem utique naturâ humanâ comprehendi; et ſi qua re alia, iſtâ certe à brutis eam ſeparari. Cum igitur aliud quoddam animal purgare ſe viderimus, cum admiratione dicere ſolemus, facere id tanquam homi-

πάλιν ἄν τις ἐγκαλῇ τινι ζώῳ, εὐθὺς εἰώθαμεν ὥσπερ ἀπολογούμενοι λέγειν, ὅτι οὐ δήπου ἄνθρωπός ἐστιν. Οὕτως ἐξαίρετόν τι περὶ τὸν ἄνθρωπον εἶναι οἰόμεθα, ἀπὸ τῶν Θεῶν αὐτὸ πρῶτον λαμβάνοντες. Ἐπεὶ γὰρ ἐκεῖνοι φύσει καθαροὶ καὶ ἀκήρατοι, ἐφ' ὅσον ἠγγίκασιν αὐτοῖς οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὸν λόγον, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ τοῦ καθαροῦ καὶ τοῦ καθαρίου εἰσὶν ἀνθεκτικοί. ἐπεὶ δ' ἀμήχανον τὴν οὐσίαν αὐτῶν παντάπασιν εἶναι καθαρὰν ἐκ τοιαύτης ὕλης κεκραμένην· ὁ λόγος παραληφθεὶς εἰς τὸ ἐνδεχόμενον ταύτην καθάριον ἀποτελεῖν πειρᾶται. Πρώτη οὖν καὶ ἀνωτάτω καθαρότης ἡ ἐν ψυχῇ γενομένη· καὶ ὁμοίως ἀκαθαρσία. ψυχῆς δ' ὡς σώματος μὲν ἀκαθαρσίαν οὐκ ἂν εὕρῃς. ὡς ψυχῆς δὲ, τί ἄν ἄλλο εὕρῃς ἢ τὸ παρέχον αὐτὴν ῥυπαρὰν πρὸς τὰ ἔργα αὐτῆς; Κεφ. ια'.

hominem; viciſſimque ſi quis animal aliquod vituperat, ſtatim, quaſi id defenſuri, dicere ſolemus, non ſcilicet eſſe hominem. Adeo eximium quiddam hominem eſſe ſtatuimus, idque à Diis ipſis primum accipimus. Nam cum illi naturâ mundi et ſinceri ſint, quatenus homines ad eos ratione prope accedunt, eatenus etiam puritatis et munditiarum ſtudium habent. ſed quia fieri nequit ut natura eorum prorſus munda ſit è tali materiâ permiſta; ratio adhibita, quoad ejus fieri poteſt, eam reddere mundam conatur. Prima igitur et ſuprema puritas eſt quæ in animo oritur: eodemque modo impuritas. animi autem ſordes tanquam corporis non deprehendes. quatenus vero animi, quid aliud deprehendes præter id quod eum ad functiones ejus ſordidum facit? Animi porro functiones ſunt, impetu uti aut

Κεφ. ιά. τῆς; Ἔργα δὲ ψυχῆς, ὁρμᾶν, ἀφορμᾶν, ὀρέγεσθαι, ἐκκλίνειν, παρασκευάζεσθαι, ἐπιβάλλεσθαι, συγκατατίθεσθαι. Τί ποτ' οὖν ἐστι τὸ ἐν τούτοις τοῖς ἔργοις ῥυπαρὰν παρέχον αὐτὴν καὶ ἀκάθαρτον; Οὐδὲν ἄλλο ἢ τὰ μοχθηρὰ κρίματα αὐτῆς. Ὥστε ψυχῆς μὲν ἀκαθαρσία, δόγματα πονηρά· κάθαρσις δ', ἐμποίησις οἵων δεῖ δογμάτων. καθαρὰ δ' ἡ ἔχουσα οἷα δεῖ δόγματα. μόνη γὰρ αὕτη ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς αὑτῆς ἀσύγχυτος καὶ ἀμόλυντος. Δεῖ δέ τι ἐοικὸς τούτῳ καὶ ἐπὶ σώματος φιλοτεχνεῖν, κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον. Ἀμήχανον ἦν μύξας μὴ ῥεῖν τοῦ ἀνθρώπου τοιοῦτον ἔχοντος τὸ σύγκραμα. διὰ τοῦτο χεῖρας ἐποίησεν ἡ Φύσις, καὶ αὐτὰς τὰς ῥῖνας, ὡς σωλῆνας, πρὸς τὸ ἐκδιδόναι τὰ ὑγρά. ἂν οὖν ἀναῤῥοφῇ τις αὐτὰς, λέγω ὅτι οὐ ποιεῖ ἔργον ἀνθρωπικόν. Ἀ-

μήχανον

non uti, appetere, averſari, præparari, ſuſcipere, aſſentiri. Quid ergo eſt quod eum in his ſordidum efficiat et impurum? Nihil aliud niſi prava ejus judicia. Itaque animi impuritas eſt in pravis poſita decretis: purgatio, rectis inſerendis. ac purus animus eſt qui decreta habet qualia decet. ſolus enim is in ſuis functionibus confuſione et pollutione caret. Eſt autem ſimile aliquid huic etiam in corpore (quatenus res ſinit) ſolerter excogitandum. Fieri nequit quin hoc temperamento corporis pituita fluat. hac de cauſâ manus fecit Natura, et ipſas nares, tanquam canales ad excernendos humores. cum ergo aliquis mucos reſorbet, nego eum fungi hominis officio. Fieri non potuit quin polluerentur pedes et contaminarentur, cum lutum et pulvis tranſeunda ſint. propterea præbuit aquam, propterea manus.

Fieri

μήχανον ἦν μὴ πλοῦσθαι τοὺς πόδας, μηδὲ ὅ- Κεφ. ιά.
λως μολύνεσθαι, διὰ τοιούτων τινῶν πορευομένους. διὰ τοῦτο ὕδωρ παρεσκεύασε, διὰ τοῦτο χεῖρας. Ἀμήχανον ἦν ἀπὸ τοῦ τρώγειν μὴ ῥυπαρόν τι προσμένειν τοῖς ὀδοῦσι. Διὰ τοῦτο, πλῦνον, φησὶ, τοὺς ὀδόντας. Διὰ τί; Ἵν' ἄνθρωπος ᾖς, καὶ μὴ θηρίον, μηδὲ συΐδιον. Ἀμήχανον μὴ ἀπὸ τοῦ ἱδρῶτος καὶ τῆς κατὰ τὴν ἐσθῆτα συνοχῆς ὑπολείπεσθαί τι περὶ τὸ σῶμα ῥυπαρὸν καὶ δεόμενον ἀποκαθάρσεως. διὰ τοῦτο ὕδωρ, ἔλαιον, χεῖρες, ὀθόνιον, ξύστρα, νίτρον, ἔσθ' ὅτε ἡ ἄλλη πᾶσα παρασκευὴ, πρὸς τὸ καθῆραι αὐτό. Οὔ; Ἀλλ' ὁ μὲν χαλκεὺς ἐξιώσει τὸ σιδήριον, καὶ ὄργανα πρὸς τοῦτο ἕξει κατεσκευασμένα· καὶ τὸ πινάκιον αὐτὸς σὺ πλύνεις ὅταν μέλλῃς ἐσθίειν, ἐὰν μὴ ᾖς παντελῶς ἀκάθαρτος καὶ ῥυπαρός· τὸ σωμάτιον δ' οὐ πλυνεῖς οὐδὲ καθαρὸν ποιήσεις; Διατί, φησί. Πάλιν ἐ-

ρῶ

Fieri non potuit quin à cibo fordium aliquid dentibus adhæreſceret. Quare dentes lavare jubet. Cur? Ut homo ſis? non beſtia, non porcellus. Fieri non poteſt quin à ſudore et veſtium applicatione ſordium aliquid relinquatur in corpore quod purgationem deſideret. ideo præſto eſt aqua, oleum, manus, linteolum, xyſtra, nitrum, reliquus omnis apparatus, ad id repurgandum. Nonne? At faber ferramenta repurgabit, et inſtrumenta ad hoc parata habebit; et tabellam ipſe tu eſurus lavas, niſi prorſus immundus et ſordidus fueris; corpus autem non lavabis, neque purgabis? Cur? inquit. Rurſus tibi dico, primum, ut

quod

Κεφ. ιά. ρῶ σοι, πρῶτον μέν, ἵνα τὰ ἀνθρώπου ποιῇς· εἶτα, ἵνα μὴ ἀνιᾷς τοὺς ἐντυγχάνοντας. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐνθάδε ποιεῖς, καὶ οὐκ αἰσθάνῃ, σαυτὸν ἄξιον ἡγῇ τοῦ ὄζειν; Ἔστω, ἴσθι ἄξιος. Μήτι καὶ τοὺς παρακαθίζοντας; μήτι καὶ τοὺς συγκατακλινομένους; μήτι καὶ τοὺς καταφιλοῦντας; Ἢ ἄπελθ' εἰς ἐρημίαν, ὅπου ποτε ἧς ἄξιος· ἢ καὶ μόνος δίαγε, κατόζων σαυτοῦ. Δίκαιον γάρ ἐστι τῆς σῆς ἀκαθαρσίας σὲ μόνον ἀπολαύειν. Ἐν πόλει δ' ὄντα, οὕτως ἀπερισκέπτως καὶ ἀγνωμόνως ἀναστρέφεσθαι τίνος σοι φαίνεται; Εἰ δ' ἵππον σοι πεπιστεύκει ἡ Φύσις, περιεώρας αὐτὸν ἀτημέλητον; Καὶ νῦν οἷόν σου τὸ σῶμα ὡς ἵππον ἐγκεχειρίσθαι· πλῦνον αὐτό, ἀπόσμηξον, ποίησον ἵνα μηδεὶς ἀποστρέφηται, μηδεὶς ἐκτρέπηται. Τίς δ' οὐκ ἐκτρέπεται ῥυπαρὸν ἄνθρωπον, ὄζοντα, κακόχρουν, μᾶλλον ἢ τὸν κεκοπρωμένον; ἐκείνῃ ἢ

quod hominis eſt facias; deinde, ne moleſtus ſis convictoribus. Tale quid etiam hic facis, nec tamen animadvertis, ipſum dignum te cenſere qui fœteas? Eſto, ſis dignus. Num etiam ii qui tibi aſſident, qui tecum accumbunt, qui te deoſculantur? Aut in ſolitudinem abi, qua dignus fueris; aut etiam ſolus vive, tuoque fœtore oblectare. Æquum enim eſt te immunditie tua ſolum frui. Cum autem in urbe ſis, adeo inconſiderate et inciviliter vitam agere cujus tibi eſſe videtur? Quod ſi equum Natura tibi credidiſſet, num prorſus eum neglexiſſes? Ergo nunc etiam puta tibi corpus tanquam equum eſſe traditum: lava id, abſterge, facito ne quis id averſetur, ne quis abhorreat. Quis vero non averſatur hominem ſordidum fœtentem, malo colore

ἡ ὀσμὴ ἔξωθέν ἐστιν ἐπίθετος· ἡ ἐξ ἀθεραπευσίας ἔσωθεν, καὶ οἱονεὶ διασεσηπότος. Ἀλλὰ Σωκράτης ὀλιγάκις ἐλούετο. Ἀλλὰ ἔστιλβε αὐτοῦ τὸ σῶμα· ἀλλ' ἦν οὕτως ἐπίχαρι καὶ ἡδύ, ὥστ' ἤρων αὐτοῦ οἱ ὡραιότατοι καὶ εὐγενέστατοι, καὶ ἐπεθύμουν ἐκείνῳ παρακατακλίνεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς εὐμορφοτάτοις. ἐξῆν ἐκείνῳ μήτε λούεσθαι μήτε ἀλύνεσθαι, εἰ ἤθελε. καί τοι τὸ ὀλιγάκις ἰσχὺν εἶχε. Κἂν θερμῷ μὴ θέλῃς, ψυχρῷ. Ἀλλὰ λέγει Ἀριστοφάνης, Κεφ. ιά.

Τοὺς ὠχριῶντας, τοὺς ἀνυποδήτους λέγω.

Λέγει γὰρ καὶ ἀεροβατεῖν αὐτὸν, καὶ ἐκ τῆς παλαίστρας κλέπτειν τὰ ἱμάτια. Ἐπεί τοι πάντες οἱ γεγραφότες περὶ Σωκράτους πάντα τἀναντία αὐτῷ προσμαρτυροῦσιν· ὅτι ἡδὺς οὐ μόνον ἀκοῦσαι

lore, magis quàm fimo oblitum? ille fœtor extrinſecus eſt accerſitus; iſte vero ab interna profectus negligentia, et velut putredine. At Socrates rarò lavabat. At enituit ejus corpus; et adeo erat gratum et ſuave ut eum pulcherrimi et nobiliſſimi quique adamarent, et cum illo potius quàm cum formoſiſſimis cubare vellent. licuit illi neque lotionibus neque balneis uti, ſi voluiſſet. et tamen raræ lotiones vim habuerunt. Si calida lavare non vis, lavato frigida. At Ariſtophanes ait,

Pallentes iſtos atque diſcalceatos dico.

Ait etiam eum in aere ambulare, et è palæſtra furari veſtes. Nam omnes quidem qui de Socrate ſcripſerunt contraria omnia afferunt: fuiſſe illum non modo auditu jucundum,

Κεφ. ιά. σαι, ἀλλὰ καὶ ἰδεῖν ἦν. Πάλιν περὶ Διογένους ταὐτὰ γράφουσι. Δεῖ γὰρ μηδὲ κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἔμφασιν ἀπὸ φιλοσοφίας ἀποσοβεῖν τοὺς πολλούς· ἀλλ' ὥσπερ τὰ ἄλλα εὔθυμον καὶ ἀτάραχον ἐπιδεικνύειν αὑτόν, οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος. Ἴδετε, ὦ ἄνθρωποι, ὅτι οὐδὲν ἔχω, ὅτι οὐδενὸς δέομαι· ἴδετε πῶς ἄοικος ὤν, καὶ ἄπολις, καὶ φυγάς, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ ἀνέστιος, πάντων τῶν εὐπατριδῶν καὶ πλουσίων ἀταραχώτερον διάγω, καὶ εὐρυύστερον. ἀλλὰ καὶ τὸ ἱμάτιον ὁρᾶτε, ὅτι οὐ κακοῦται ὑπὸ τῆς αὐστηρᾶς διαίτης. Ἂν δέ μοι ταῦτα λέγῃ τις ἀνθρώπου σχῆμα καταδίκου ἔχων καὶ πρόσωπον, τίς με πείσει Θεῶν προσελθεῖν φιλοσοφίᾳ, ὥστε τοιούτους ποιεῖ; Μὴ γένοιτο· οὐδ' εἰ σοφὸς ἔμελλον εἶναι, ἤθελον. Ἐγὼ μέν, νὴ τοὺς Θεούς, τὸν νέον τὸν πρώτως κινούμενον θέλω μᾶλλον ἐλθεῖν πρὸς

dum, ſed etiam ſuavem aſpectu. De Diogene ſcribunt eadem. Decet enim ne corporis quidem ſpecie vulgus à philoſophiâ abſterrere, ſed ut in cæteris hilarem et tranquillum ſe præbere, ita etiam habitu corporis. Videte, homines, me nihil habere, nulla re egere; videte mihi nec domicilium eſſe, nec civitatem, et (ſi caſus ita tulerit) exul et extorris, omnibus patriciis et divitibus tranquillius vivo et felicius. quin etiam corpus videtis auſtera diæta non corrumpi. Si quis autem iſta mihi dicat hominis condemnati habitu et vultu; quis deorum mihi perſuadebit ut me ad philoſophiam conferam, quæ tales efficiat? Abſit, nollem, tametſi ſapiens evaſurus eſſem. Ego medius fidius adoleſcentem primo impulſu animi ad me accedere malo comptum,

πρός με πεπλασμένον, ἢ τὴν κόμην κατεφθινη- Κεφ. ιά.
κότα καὶ ῥυπαρόν. βλέπεται γάρ τις ἐν ἐκείνῳ τοῦ καλοῦ φαντασία, ἔφεσις δὲ τοῦ εὐσχήμονος. ὅπου δ' αὐτὸ εἶναι φαντάζεται, ἐκεῖ καὶ φιλοτεχνεῖ. λοιπὸν ὑποδεῖξαι μόνον αὐτῷ δεῖ, καὶ εἰπεῖν, Νεανίσκε, τὸ καλὸν ζητεῖς, καὶ εὖ ποιεῖς. ἴσθι οὖν, ὅτι ἐκεῖ φύεται ὅπου τὸν λόγον ἔχεις· ἐκεῖ αὐτὸ ζήτει ὅπου τὰς ὁρμὰς καὶ τὰς ἀφορμάς, ὅπου τὰς ὀρέξεις, τὰς ἐκκλίσεις. τοῦτο γὰρ ἔχεις ἐν σεαυτῷ ἐξαίρετον, τὸ σωμάτιον δὲ φύσει πηλός ἐστι. τί πονεῖς εἰκῇ περὶ αὐτό; εἰ μηδὲν ἕτερον, τῷ χρόνῳ γνώσῃ ὅτι οὐδέν ἐστιν. Ἂν δέ μοι ἔλθῃ κεκοπρωμένος, ῥυπαρός, μύστακα ἔχων μέχρι τῶν γονάτων, τί αὐτῷ εἰπεῖν ἔχω; ἀπὸ ποίας αὐτὸν ὁμοιότητος ἐπαγαγεῖν; Περὶ τί γὰρ ἐσπούδακεν ὅμοιον τῷ καλῷ, ἵν' αὐτὸν μεταθῶ,

καὶ

tum, quàm capillis turbatis et ſordidis. cernitur enim in eo quædam pulchritudinis cogitatio, et appetitio decori. ubi autem id eſſe putat, ibi etiam elaborat. illud igitur unum reſtat, ut ei demonſtretur et dicatur, Adoleſcentule, pulchritudinem quæris, et in eo recte facis: noris ergo, ibi eam naſci ubi rationem habes; illic enim quære ubi impetus et declinationes habes, ubi appetitiones et averſationes. hoc enim habes eximii: corpuſculum autem ſuapte natura lutum eſt. quid in eo fruſtra elaboras? ut nihil aliud, tempore certe cognoſces id nihil eſſe. Si vero me acceſſerit ſtercoribus oblitus et ſordidus, myſtace ad uſque genua promiſſo, quid ei dicere poſſum? qua eum ſimilitudine alliciam? Qua enim in re quæ pulchri ſpeciem habeat aliquam elaborat, ut eum aliò traducam, et dicam, Non eſt

Κεφ. ιά. καὶ εἴπω, Οὐκ ἔστιν ἐνθάδε τὸ καλὸν, ἀλλ' ἐνθάδε; Θέλεις αὐτῷ λέγω, Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ κεκοπρῶσθαι τὸ καλὸν, ἀλλ' ἐν τῷ λόγῳ; Ἐφίεται γὰρ τοῦ καλοῦ; ἔμφασιν γάρ τινα αὐτοῦ ἔχει; Ἄπελθε, καὶ χοίρῳ διαλέγου, ἵν' ἐν βορβόρῳ μὴ κυλίηται. Διὰ τοῦτο καὶ Πολέμωνος ἥψαντο οἱ Ξενοκράτους λόγοι, ὡς φιλοκάλου νεανίσκου. εἰσῆλθε γὰρ ἔχων ἐναύσματα τῆς περὶ τὸ καλὸν σπουδῆς, ἀλλαχοῦ δ' αὐτὸ ζητῶν. Ἐπεί τοι οὐδὲ τὰ ζῶα τὰ ἀνθρώποις σύντροφα ῥυπαρὰ ἐποίησεν ἡ Φύσις. Μήτι ἵππος κυλίεται ἐν βορβόρῳ; μήτι κύων γενναῖος; ἀλλ' ὁ ὗς, καὶ τὰ σαπρὰ χηνίδια, καὶ σκώληκες, καὶ ἀράχναι, τὰ μακροτάτω τῆς ἀνθρωπίνης συστροφῆς ἀπεληλαμένα. Σὺ οὖν, ἄνθρωπος ὤν, οὐδὲ ζῶον εἶναι θέλεις τῶν ἀνθρώποις συντράφων, ἀλλὰ σκώληξ μᾶλ-

hîc pulchrum, ſed illic? Vis ei dicam, Pulchritudo non poſita eſt in ſordibus, ſed in ratione? An vero pulchrum appetit? an pulchri ſpeciem quandam animo impreſſam gerit? Abi, cum porco diſputa, ne in cœno volutetur. Propter hoc etiam Xenocratis rationes Polemonem pupugerunt, ut elegantem adoleſcentem. ingreſſus enim eſt, cum haberet fomites ſtudii honeſtatis: ſed eam alibi quærebat. Atque adeo ne animalia quidem quæ conſuetudine hominum utuntur Natura ſordida fecit. Num equus volvitur in cœno? num canis generoſus? Non; ſed ſus, ſed putidi anſeres, vermes, aranei, quæ longiſſime remota ſunt à conſuetudine humana. Tu ergo, qui homo ſis, ne animal quidem eſſe vis ex eorum numero quæ convictu humano utuntur, ſed vermis potius, aut araneolus? nunquamne lavabis?

μᾶλλον, ἢ ἀράχνιον; οὐ λούσῃ ποῦ ποτε, ὡς Κεφ. ιά.
θέλεις; οὐκ ἀποπλυνεῖς σεαυτόν; οὐχ ἥξεις καθαρὸς, ἵνα σοι χαίρωσιν οἱ συνόντες; ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἱερὰ ἡμῖν συνέρχῃ τοιοῦτος, ὅπου πτῦσαι οὐ νενόμισται οὐδ' ἀπομύξασθαι, ὅλος ὢν πτύσμα καὶ μύξα; Τί οὖν; Καλλωπίζεσθαί τις ἀξιοῖ; Μὴ γένοιτο· εἰ μὴ ἐκεῖνο ὃ πεφύκαμεν, τὸν λόγον, τὰ δόγματα, τὰς ἐνεργείας· τὸ δὲ σῶμα μέχρι τοῦ καθαρίου, μέχρι τοῦ μὴ προσκόπτειν. Ἀλλ' ἂν ἀκούσῃς ὅτι οὐ δεῖ φορεῖν κόκκινα, ἀπελθὼν κόπρασόν σου τὸν τρίβωνα, ἢ κατάρρηξον. Ἀλλὰ πόθεν ἔχω καλὸν τρίβωνα; Ἄνθρωπε, ὕδωρ ἔχεις, πλῦνον αὐτόν. Ἰδοὺ νέος ἀξιέραστος, ἰδοὺ πρεσβύτης ἄξιος τοῦ ἐρᾶν καὶ ἀντεράσθαι, ᾧ τις υἱὸν αὐτοῦ παραδῷ μαθησόμενον, ᾧ θυγατέρες, ᾧ νέοι προσελεύσονται, ἂν οὕτω τύχῃ, ἵνα ἐν κοπρῶνι λέγῃ τὰς σχολάς.

Μὴ

bis? nunquam balneo uteris? non mundus venies, ut familiares te delectentur? ſed et unà nobiſcum templa ingredieris tali habitu, ubi exſpuere aut nares emungere religio eſt, cum totus nihil ſis niſi ſputum et mucus? Quid ergo? Nunquis me comptum atque exornatum eſſe vult? Abſit, niſi quatenus natura noſtra fert: ornetur ratio, decreta, actiones; corpus ad munditiem uſque, eatenus ne alii te abhorreant. At cum audieris non ferendam eſſe purpuram, abito, et ſtercore inquinato pallium tuum, aut lacerato. At unde habeo pulchrum pallium? Homo, aquam habes, lavato illud. Ecce juvenis amabilis, ecce ſenex dignus qui amet et redametur, cui filium in diſciplinam tradas, quem filiæ, quem adoleſcentes accedant, ut, ſi res ita

Κεφ. ιβ'. Μὴ γένοιτο. πᾶσα ἐκτροπὴ ἀπό τινος ἀνθρωπικοῦ γίνεται· αὕτη δ' ἐγγύς ἐστι τῷ μὴ ἀνθρωπικὴ εἶναι.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ προσοχῆς.

Ὅταν ἀφῇς σὺ πρὸς ὀλίγον τὴν προσοχήν, μὴ τοῦτο φαντάζου, ὅτι ὁπόταν θέλῃς ἀναλήψῃ αὐτήν· ἀλλ' ἐκεῖνο πρόχειρον ἔστω σοι, ὅτι παρὰ τὸ σήμερον ἁμαρτηθὲν εἰς τἄλλα χεῖρον ἀνάγκη σοι τὰ πράγματα ἔχειν. Πρῶτον μὲν τὸ πάντων χαλεπώτατον, ἔθος τοῦ μὴ προσέχειν ἐγγίνεται· εἶτα ἔθος τοῦ ἀναβάλλεσθαι τὴν προσοχήν. αἰεὶ δ' εἰς ἄλλον καὶ ἄλλον χρόνον εἰώθει ὑπερτιθέμενον τὸ εὐροεῖν, τὸ εὐσχημονεῖν,

tulerit, in ſimeto ſuam doctrinam explicet. Abſit: omnis exorbitatio recedit ab humanitate. iſta vero parum abeſt quin humana non ſit.

CAP. XII.

De attentione.

CUM tu ad breve ſpatium attentionem remiſeris, noli fingere eam ubi volueris te eſſe recepturum; ſed illud in promptu tibi ſit, propter hodiernum delictum neceſſario res tuas in poſterum etiam pejus habituras. Ac primum quidem quod omnium graviſſimum, conſuetudo negligentiæ tibi accedit; deinde conſuetudo differendæ attentionis. et ſubinde in aliud atque aliud tempus differetur proſperitas, dignitas,

γεῖν, τὸ κατὰ φύσιν ἔχειν καὶ διεξάγειν. Εἰ μὲν Κεφ. ιβ'.
οὖν λυσιτελὴς ἡ ὑπέρθεσίς ἐστιν, ἡ παντελὴς ἀπόστασις αὐτῆς ἐστι λυσιτελεστέρα. εἰ δ' οὐ λυσιτελεῖ, τί οὐχὶ διηνεκῆ τὴν προσοχὴν φυλάσσεις; Σήμερον παῖξαι θέλω. Τί οὖν; Οὐ δεῖ προσέχοντα; Ἆσαι. Τί οὖν κωλύει προσέχοντα; Μὴ γὰρ ἐξαιρεῖταί τι μέρος τοῦ βίου ἐφ' ᾧ οὐ διατείνει τὸ προσέχειν; Χεῖρον γὰρ αὐτὸ προσέχων ποιήσεις, βέλτιον δὲ μὴ προσέχων; Καὶ τί ἄλλο τῶν ἐν τῷ βίῳ κρεῖσσον ὑπὸ τῶν μὴ προσεχόντων γίνεται; Ὁ τέκτων μὴ προσέχων τεκταίνει ἀκριβέστερον; ὁ κυβερνήτης μὴ προσέχων κυβερνᾷ ἀσφαλέστερον; ἄλλο δέ τι τῶν μικροτέρων ἔργων ὑπὸ ἀπροσεξίας ἐπιτελεῖται κρεῖσσον; Οὐκ αἰσθάνῃ, ὅτι ἐπειδὰν ἀφῇς τὴν γνώμην, οὐκ ἔτι ἐπὶ σοί ἐστιν ἀναλαλέσασθαι αὐτὴν, οὐκ ἐπὶ τὸ εὔσχημον, οὐκ ἐπὶ τὸ αἰδήμον, οὐκ

dignitas, naturæ obedientia. Quod si rei alicujus procrastinatio est utilis, eam rem omnino prætermittere utilius erit. sin utilis non est, cur non perpetuam attentionem conservas? Hodie ludere volo. Quid ergo? An id cum attentione faciendum non est? Volo canere. Quid vetat quo minus attente id facias? Nunquam enim vitæ pars excipitur quo attentio non pertingat. Num eam attentione pejorem reddes, socordiâ vero meliorem? Quid autem in vita fit melius à negligentibus? Num faber negligens melius ædificat? num gubernator negligens cautius gubernat? num aliud aliquod minorum operum per incuriam melius perficitur? Non animadvertis, cum animum relaxaris, non jam penes te esse ut eum vel ad honestatem, vel ad verecundiam,

Κεφ. ιβ'. οὐκ ἐπὶ τὸ κατεσταλμένον; ἀλλὰ πᾶν τὸ ἐμπεσὸν ποιεῖς, ταῖς προθυμίαις ἐπακολουθεῖς. Τίσιν οὖν δεῖ με προσέχειν; Πρῶτον μὲν ἐκείνοις τοῖς καθολικοῖς, καὶ ἐκεῖνα πρόχειρα ἔχειν, καὶ χωρὶς ἐκείνων μὴ καθεύδειν, μὴ ἀνίστασθαι, μὴ πίνειν, μὴ ἐσθίειν, μὴ συμβάλλειν ἀνθρώποις. ὅτι προαιρέσεως ἀλλοτρίας κύριος οὐδείς. Ἐν ταύτῃ δὲ μόνῃ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. Οὐδεὶς οὖν κύριος οὔτ' ἀγαθόν μοι περιποιῆσαι, οὔτε κακῷ με περιβαλεῖν, ἀλλ' ἐγὼ αὐτὸς ἐμαυτοῦ κατὰ ταῦτα ἐξουσίαν ἔχω μόνος. Ὅταν οὖν ταῦτα ἀσφαλῆ μοι ᾖ, τί ἔχω περὶ τὰ ἐκτὸς ταράσσεσθαι; ποῖος τύραννος φοβερός; ποία νόσος; ποία πενία; ποῖον πρόσκρουσμα; Ἀλλ' οὐκ ἤρεσα τῷ δεῖνι. Μὴ οὖν ἐκεῖνος ἐμόν ἐστιν ἔργον; μή τι ἐμὸν κρῖμα; Οὔ. Τί οὖν ἔτι μοι μέλει; Ἀλλὰ

cundiam, vel ad conſtantiam revoces? quicquid in buccam venerit facies, animi alacritati indulgens. Quibus ergo rebus intendendus eſt animus? Primum illis generalibus, quæ ita in promptu ſunt habenda, ut ſine illis non dormias, non ſurgas, non bibas, non edas, non homines adeas. Nam alienæ voluntati nemo dominatur. In hac verò ſola bonum et malum eſt poſitum. Nemo igitur ea auctoritate eſt, ut vel bonum in me conferat, vel in malum me conjiciat, ſed ego ipſe (quod ad hæc attinet) in mea poteſtate ſum ſolus. Cum ergo hæc tuta mihi fuerint, cur rebus externis perturber? quis tyrannus eſt formidabilis? quis morbus? quæ paupertas? qualis offenſio? At non placui iſti. Num ergo iſte meum opus eſt? num meum judicium? Non. Quid ergo mea refert? At videtur

Ἀλλὰ δοκεῖ τις εἶναι. Ὄψεται αὐτὸς, καὶ οἷς δο- Κεφ. ιβ'.
κεῖ. Ἐγὼ δ' ἔχω τίνι με δεῖ ἀρέσκειν, τίνι ὑ-
ποτετάχθαι, τίνι πείθεσθαι, τῷ Θεῷ, καὶ τοῖς
μετ' ἐκεῖνον. ἐμὲ ἐκεῖνος συνέστησεν ἐμαυτῷ, καὶ
τὴν ἐμὴν προαίρεσιν ὑπέταξεν ἐμοὶ μόνῳ, δοὺς
κανόνας εἰς χρῆσιν αὐτῆς τὴν ὀρθήν· οἷς ὅταν κα-
τακολουθήσω ἐν συλλογισμοῖς, οὐκ ἐπιστρέφομαι
οὐδενὸς τῶν ἄλλό τι λεγόντων· ἐν μεταπίπτου-
σιν οὐ φροντίζω οὐδενός. Διὰ τί οὖν ἐν τοῖς μεί-
ζοσιν ἀνιῶσί με οἱ φέγοντες; τί τὸ αἴτιον ταύ-
της τῆς ταραχῆς; Οὐδὲν ἄλλο, ἢ ὅτι ἐν τούτῳ
τῷ τόπῳ ἀγύμναστός εἰμι. Ἐπεί τοι πᾶσα ἐ-
πιστήμη καταφρονητική ἐστι τῆς ἀγνοίας, καὶ τῶν
ἀγνοούντων· καὶ οὐ μόνον αἱ ἐπιστῆμαι, ἀλλὰ
καὶ αἱ τέχναι. Φέρε ὃν θέλεις σκυτέα, καὶ τῶν
πολλῶν καταγελᾷ περὶ τὸ αὐτοῦ ἔργον. φέρε ὃν
θέλεις

detur eſſe aliquis. Viderit ipſe, et ii qui eum magnifaciunt. Ego vero habeo cui me placere oportet, cui obnoxium eſſe, cui obtemperare, Deum, et eos qui proximum ab eo locum tenent. is me mihi ipſi commendavit, meamque voluntatem mihi ſoli ſubjecit, datis regulis ad rectum ejus uſum; quas ſi in ratiocinationibus ſecutus fuero, non curo quenquam aliud quid dicentem; in inverſionibus nullius rationem habeo. Cur autem majoribus in rebus moleſti mihi ii ſunt qui me reprehendunt? quæ perturbationis igitur cauſa eſt? Alia nulla, niſi quod in hoc loco inexercitatus ſum. Siquidem omnis ſcientia contemnit ignorantiam et ignorantes, nec ſcientiæ ſolum, ſed artes etiam. Produc quemvis ſutorem. Is, quod ad ſuum opus attinet, vulgus deridet. Produc quemvis fabrum. Primum igitur hæc in promptu

Κεφ. ιβ'. Θέλεις τέκτονα. Πρῶτον μὲν οὖν ταῦτα ἔχειν δεῖ πρόχειρα, καὶ μηδὲν δίχα τούτων ποιεῖν· ἀλλὰ τετάσθαι τὴν ψυχὴν ἐπὶ τοῦτον τὸν σκοπὸν, μηδὲν τῶν ἔξω διώκειν, μηδὲν τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλ' ὡς διέταξεν ὁ δυνάμενος· τὰ προαιρετικὰ ἐξ ἅπαντος, τὰ δ' ἄλλα ὡς ἂν δίδῶται. Ἐπὶ τούτοις δὲ μεμνῆσθαι τίνες ἐσμέν, καὶ τί ἡμῖν ὄνομα, καὶ πρὸς τὰς δυνάμεις τῶν σχέσεων πειρᾶσθαι τὰ καθήκοντα ἀπευθύνειν· τίς καιρὸς ᾠδῆς, τίς καιρὸς παιδιᾶς, τίνων παρόντων· τί ἔσται ἀπὸ τοῦ πράγματος· μήτι καταφρονήσουσιν ἡμῶν οἱ συνόντες, μήτι ἡμεῖς αὐτῶν· πότε σκῶψαι, καὶ τίνας ποτὲ καταγελάσαι· καὶ ἐπὶ τίνι συμπεριενεχθῆναί ποτε, καὶ τίνι· καὶ λοιπὸν, ἐν τῇ συμπεριφορᾷ πῶς χρὴ τηρῆσαι τὸ αὐτοῦ. Ὅπου δ' ἂν ἀπονεύσῃς ἀπό τινος τούτων, εὐθὺς ζημία, οὐκ ἔξωθέν ποθεν, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνεργείας.

promptu habenda ſunt, neque ſine his quicquam faciendum, ſed animus in hunc ſcopum intendendus, neque externum et alienum quicquam expetendum: ſed quemadmodum is qui poteſt conſtituit, ea quæ noſtri juris ſunt ſemper perſequenda ſunt, cætera vero prout res tulerit. Poſthæc tenendum eſt qui ſimus, et quo nomine appellemur: et danda opera ut officia ad facultates affectionum dirigamus. expendendum quod tempus ſit cantilenæ, quod tempus luſûs, quibus præſentibus; quid negotium conſecuturum ſit; num contempturi nos ſint convictores, num nos illos; quando dicteriis utendum, quinam ſint deridendi: cui et qua de cauſa ſit obſequendum; denique, in obſequio quomodo decorum ſit tuendum. Ubi autem ab horum aliquo declinaveris, ſtatim exſiſtit damnum, non aliunde, ſed ex ipſa actione.

ζειας. Τί οὖν; Δυνατὸν ἀναμάρτητον ἤδη εἶναι; Κεφ. ιβ'.
Ἀμήχανον· ἀλλ' ἐκεῖνο δυνατὸν, πρὸς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν τετάσθαι διηνεκῶς. Ἀγαπητὸν γάρ, εἰ μηδέποτ' ἀνιέντες ταύτην τὴν προσοχὴν, ὀλίγων γε ἁμαρτημάτων ἐκτὸς ἐσόμεθα. Νῦν δ' ὅταν εἴπῃς, ἀπ' αὔριον προσέξω· ἴσθι ὅτι τοῦτο λέγεις, Σήμερον ἔσομαι ἀναίσχυντος, ἄκαιρος, ταπεινός· ἐπ' ἄλλοις ἔσται τὸ λυπεῖν με· ὀργισθήσομαι σήμερον, φθονήσω. Βλέπε ὅσα κακὰ σεαυτῷ ἐπιτρέπεις. Ἀλλ' εἰς αὔριον καλῶς ἔχει. Πόσῳ κρεῖττον σήμερον; εἰ αὔριον συμφέρει, πολὺ μᾶλλον σήμερον· ἵνα καὶ αὔριον δυνηθῇς, καὶ μὴ πάλιν ἀναβαλῇ εἰς τὴν τρίτην.

ΚΕΦ.

tione. Quid ergo? Jamne fieri poteſt ut peccato caream? Fieri hoc nequit: ſed illud fieri poteſt, ut perpetuo in id intentus ſis ne pecces. Boni conſulendum enim eſt, ſi, nunquam remiſſa hac induſtria, vel paucis peccatis carueri-mus. Si vero dixeris, Cras animadvertam; ſcito illud te dicere, Hodie ero impudens, importunus, abjectus; penes alios erit me dolore afficere; iraſcar hodie, invidebo. Vide quanta mala ipſe tibi indulgeas. At cras bene erit. Quanto præſtantius eſt hodie? ſi cras conducit, multo magis hodie; ut et cras poſſis, nec in tertium diem rejicias.

Κεφ. ιγ'.

ΚΕΦ. ιγ'.

Περὶ τοὺς εὐκόλως ἐκφέροντας τὰ αὐτῶν.

Ὅταν τις ἡμῖν ἁπλῶς δόξῃ διειλέχθαι περὶ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πῶς ποτε ἐξαγόμεθα καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸ ἐκφέρειν πρὸς αὐτὸν τὰ ἑαυτῶν ἀπόρρητα, καὶ τοῦτο ἁπλοῦν οἰόμεθα εἶναι. πρῶτον μὲν ὅτι ἄνισον εἶναι δοκεῖ, αὐτὸν μὲν ἀκηκοέναι τὰ τοῦ πλησίον, μὴ μέν τοι μεταδιδόναι κἀκείνῳ ἐν τῷ μέρει τῶν ἡμετέρων. εἶθ' ὅτι οἰόμεθα οὐχ ἁπλῶν ἀνθρώπων παρέξειν αὐτοῖς φαντασίαν, σιωπῶντες τὰ ἴδια. Ἀμέλει πολλάκις εἰώθασι λέγειν, Ἐγώ σοι πάντα τἀμαυτοῦ εἴρηκα, σύ μοι οὐδὲν τῶν σῶν εἰπεῖν θέλεις; Ποῦ γίνεται τοῦτο; Προσέτι δὲ, καὶ τὸ οἴεσθαι ἀσφαλῶς πιστεύειν τῷ ἤδη τὰ αὐτοῦ πεπιστευκότι. ὑπέρχεται

CAP. XIII.

Ad eos qui arcana ſua facile produnt.

QUando nobis aliquis ſimpliciter viſus fuerit de ſuis rebus diſſeruiſſe, haud ſcio quomodo et ipſi excitamur ad noſtra arcana narranda; idque ſimplicitatis eſſe judicamus. primum quidem quòd iniquum eſſe videtur, cum tu res alterius audieris, non viciſſim tuas etiam illi communicare. deinde quòd putamus nos non ſpeciem ſimplicium hominum exhibituros eſſe, ſi noſtra taceamus. Profecto ſæpe dicere ſolent, Cum ego tibi omnia mea dixerim, tu nihil tuorum dices? Ubi ſit hoc? Accedit et illud, tutò nos ut illi fidere putemus qui ſua jam nobis crediderit. occurrit

ται γὰρ ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἄν ποτε οὗτος ἐξείποι τὰ Κεφ. ιγ'.
ἡμέτερα, εὐλαβούμενος μήποτε καὶ ἡμεῖς ἐξείπωμεν τὰ ἐκείνου. Οὕτω καὶ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐν Ῥώμῃ οἱ προπετεῖς λαμβάνονται. Παρακεκάθικέ σοι στρατιώτης ἐν σχήματι ἰδιωτικῷ, καὶ ἀρξάμενος κακῶς λέγειν τὸν Καίσαρα, εἶτα σύ, ὥσπερ ἐνέχυρον παρ' αὐτοῦ λαβὼν τῆς πίστεως, τὸ αὐτὸν τῆς λοιδορίας κατῆρχθαι, λέγεις καὶ αὐτὸς ὅσα φρονεῖς· εἶτα δεθεὶς ἀπάγῃ. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐν τῷ καθόλου πάσχομεν. Αὐτὰρ ὡς ἐμοὶ ἐκεῖνος ἀσφαλῶς πεπίστευκε τὰ ἑαυτοῦ, οὕτως κἀγὼ τῷ ἐπιτυχόντι; Ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀκούσας σιωπῶ, ἄν γε ὦ τοιοῦτος· ὁ δ' ἐξελθὼν ἐκφέρει πρὸς πάντας. εἶτ' ἂν γνῶ τὸ γενόμενον, ἂν μὲν ὦ καὶ αὐτὸς ἐκείνῳ ὅμοιος, ἀμύνεσθαι θέλων, ἐκφέρω τὰ ἐκείνου· καὶ φύρω, καὶ φύρομαι. Ἂν δὲ μνημονεύω ὅτι ἄλλος ἄλλον οὐ βλάπτει, ἀλλὰ τὰ

rit enim animo, Nunquam iſte noſtra effutiet, veritus ne quando et nos illius arcana vulgemus. Sic etiam à militibus Romæ temerarii capiuntur. Aſſidet tibi miles habitu plebeio, atque ubi cœpit maledicere Cæſari, tu, veluti pignore fidei ejus accepto, quòd ipſe convitium auſpicatus eſt, dicis et ipſe quæ ſentis; deinde vinctus in carcerem abduceris. Tale quiddam in univerſum nobis accidit. Verum ut ille mihi tutò ſua credidit, ſic et ego cuilibet? At ego quidem ea quæ audivi taceo, ſiquidem ſum taciturnus: ſed ille egreſſus vulgat apud omnes. deinde ubi quid factum ſit cognovero, ſi et ipſe ſimilis illius fuero, ut eum ulciſcar, effero illius etiam arcana: maculo, et maculor. Si vero tenuero alium ab alio non lædi, ſed facta eſſe cujuſque quæ

Κεφ. ιγ'. τὰ αὐτοῦ ἔργα ἕκαστον καὶ βλάπτει καὶ ὠφελεῖ, τούτου μὲν κρατῶ, τοῦ μὴ ὅμοιόν τι ποιῆσαι ἐκείνῳ. Ὅμως δ' ὑπὸ φλυαρίας τῆς ἐμαυτοῦ πέπονθα ἃ πέπονθα. Ναί. ἀλλ' ἄνισόν ἐστιν ἀκούσαντα τὰ τοῦ πλησίον ἀπόρρητα, αὐτὸν ἐν τῷ μέρει μηδενὸς μεταδιδόναι αὐτῷ. Μὴ γάρ σε παρεκάλουν, ἄνθρωπε; μὴ γὰρ ἐπὶ συνθήκαις τισὶν ἐξήνεγκας τὰ σαυτοῦ, ἵν' ἀκούσῃς ἐν τῷ μέρει καὶ τὰ ἐμά; εἰ σὺ φλύαρος εἶ, καὶ πάντας τοὺς ἀπαντήσαντας φίλους εἶναι δοκεῖς, θέλεις καὶ ἐμὲ ὅμοιόν σοι γενέσθαι; τί δ' εἰ σὺ καλῶς μοι πεπίστευκας τὰ σαυτοῦ, σοὶ δ' οὐκ ἔστι καλῶς πιστεῦσαι; θέλεις με προπεσεῖν; οἷον εἰ πίθον εἶχον ἐγὼ μὲν στεγνόν, σὺ δὲ τετρυπημένον· καὶ ἐλθὼν παρακατέθου μοι τὸν σαυτοῦ οἶνον, ἵνα βάλω εἰς τὸν ἐμὸν πίθον, εἶτ' ἠγανάκτεις ὅτι μὴ κἀγώ σοι πιστεύω τὸν ἐμαυτοῦ οἶνον. σὺ γὰρ τετρυπημένον ἔχεις τὸν πίθον.

quemque et lædant et juvent, in eo quidem mihi tempero, ne quid illi ſimile faciam. Nihilominus tamen futilitatis meæ pœnas pendo. Ita ſane. ſed iniquum eſt, cum alterius arcana audieris, non et ipſum viciſſim illi tua te committere. Num te rogavi, homo? num certis conditionibus tua protuliſti, ut viciſſim audires mea? ſi tu nugator es, et omnes obvios amicos judicas, vis et me tui ſimilem evadere? quid vero ſi tu recte mihi tua credidiſti, tibi verò recte credi non poteſt? viſne me temerarium eſſe? perinde facis ac ſi dolium haberem ego quidem ſolidum, tu vero perforatum; tuque cum tuum vinum mihi commiſiſſes, ut in meum dolium reconderem, poſtea mihi ſuccenſeres, quod non et ipſe meum tibi vinum commiſiſſem. nam tu quidem

θον. Πῶς οὖν ἔτι ἴσον γίνεται; Σὺ πιστῷ παρακατέθου, σὺ αἰδήμονι, τὰς ἑαυτοῦ ἐνεργείας μόνας βλαβερὰς ἡγουμένῳ καὶ ὠφελίμους, τῶν δ' ἐκτὸς οὐδέν. ἐγώ σοι θέλεις παρακαταθῶμαι, ἀνθρώπῳ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἠτιμακότι, θέλοντι δὲ κερματίου τυχεῖν, ἢ ἀρχῆς τινος, ἢ προαγωγῆς ἐν τῇ αὐλῇ, κἂν μέλλῃς τὰ τέκνα σου κατασφάζειν, ὡς ἡ Μήδεια; Ποῦ τοῦτο ἴσον ἐστίν; Ἀλλά δεῖξόν μοι σαυτὸν πιστὸν, αἰδήμονα, βέβαιον· δεῖξον ὅτι δόγματα ἔχεις φιλικά· δεῖξόν σου τὸ ἀγγεῖον ὅτι οὐ τέτρηται· καὶ ὄψει πῶς οὐκ ἀναμένω ἵνα μοι σὺ πιστεύσῃς τὰ σαυτοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ἐλθών σε παρακαλῶ ἀκοῦσαι τῶν ἐμῶν. Τίς γὰρ οὐ θέλει χρήσασθαι ἀγγείῳ καλῷ; Τίς ἀτιμάζει σύμβουλον εὔνουν καὶ πιστόν; τίς οὐκ ἄσμενος δέξεται τὸν ὥσπερ φορτίου μεταλ-

Κεφ. ιγ'.

ληφόμενον

dem perforatum dolium habes. Quî ergo jam paria ſunt? Tu apud fidelem depoſuiſti, apud verecundum, apud eum qui ſolas actiones ſuas noxias judicat et utiles, externarum verò rerum nihil. vis autem ut ego apud te deponam mea, hominem qui ſuam voluntatem negligit, nummos autem conſequi ſtudet, aut magiſtratum, aut gradum dignitatis aliquem in aula, quamvis liberi tui mactandi tibi ſint, ut Medea fecit? Ubi hoc æquum eſt? Age, oſtende mihi te fidelem, verecundum, conſtantem; oſtende vas tuum non perforatum eſſe; tum videbis me non exſpectaturum dum arcana tua mihi credas, ſed rogaturum ultro ut audias mea. Quis enim nolit uti vaſe pulchro? Quis contemnit conſiliarium benevolum et fidelem? Quis non libenter admit-

tet

Κεφ. ιγ'. λη-φόμενον τῶν αὐτοῦ περιστάσεων, καὶ αὐτῷ τούτῳ κουφιοῦντα αὐτὸν τῷ μεταλαβεῖν; Ναί. ἀλλ' ἐγώ σοι πιστεύω, σὺ ἐμοὶ οὐ πιστεύεις. Πρῶτον μέν, οὐδὲ σὺ ἐμοὶ πιστεύεις, ἀλλὰ φλύαρος εἶ, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν δύνασαι κατασχεῖν. ἐπεί τοι εἰ τοῦτο ἔστιν, ἐμοὶ μόνῳ αὐτὰ πίστευσον. νῦν δ' ὃν ἂν εὐσχολοῦντα ἴδῃς, παρακαθίσας αὐτῷ λέγεις, Ἀδελφέ, οὐδένα σου ἔχω εὐνούστερον, οὐδὲ φίλτερον, παρακαλῶ σε ἀκοῦσαί τὰ ἐμά. καὶ τοῦτο πρὸς τοὺς οὐδέ τι ὀλίγον ἐγνωσμένους ποιεῖς. Εἰ δὲ καὶ πιστεύεις ἐμαί, δῆλον ὅτι ὡς πιστῷ καὶ αἰδήμονι, οὐχ ὅτι σοι τὰ ἐμαυτοῦ ἐξεῖπον. Ἄφες οὖν ἵνα κἀγὼ ταὐτὰ ὑπολάβω. Δεῖξόν μοι, ὅτι ἄν τις τινὶ τὰ αὑτοῦ ἐξείπῃ, ἐκεῖνος πιστός ἐστι καὶ αἰδήμων. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, ἐγὼ περιερχόμενος πᾶσιν ἀνθρώποις τὰ ἐμαυτοῦ ἂν

tet eum qui tanquam ſarcinæ partem caſus ipſius in ſe recipiat, atque eo ipſo levet, quòd partem eorum capit? Recte. at ego tibi credo, tu mihi non credis. Primum, ne tu quidem mihi credis, ſed futilis es, proptereaque nihil continere potes. nam ſi res ita ſe habet, mihi ſoli credito, nunc autem quemcunque videris otioſum, illi affidens dicis, Frater, neminem habeo te benevolentiorem aut chariorem, rogo te ut res meas audias: idque facis apud homines minime notos. Ut autem mihi credas, non dubium eſt quin credas ut fideli et verecundo; non quod ego mea tibi dixerim. Sine igitur ut ipſe eadem ſentiam. Oſtende mihi, ſi quis alicui ſua dixerit, illum fidelem et verecundum eſſe. nam ſi hoc ita ſe haberet, ego paſſim omnibus arcana mea

com-

ἂν ἔλεγον, εἰ τούτου ἕνεκα ἔμελλον πιστὸς καὶ Κεφ. ιγ'.
αἰδήμων ἔσεσθαι. τὸ δ' ἐστὶν οὐ τοιοῦτον ἀλλὰ δογμάτων δεῖ οὐχ ὧν ἔτυχεν. Ἂν γοῦν τινα ἴδῃς περὶ τὰ ἀπροαίρετα ἐσπουδακότα, καὶ τούτοις ὑποτεταχότα τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν, ἴσθι ὅτι ἄνθρωπος οὗτος μυρίους ἔχει τοὺς ἀναγκάζοντας, τοὺς κωλύοντας. οὐκ ἔστιν ὑμῖν χρεία πίσσης ἢ τροχοῦ, πρὸς τὸ ἐξειπεῖν ἃ οἶδεν· ἀλλὰ παιδισκαρίου νεμάτιον, ἂν οὕτω τύχῃ, ἐκσείσει αὐτὸν, Καισαριανοῦ φιλοφροσύνη, ἀρχῆς ἐπιθυμία, κληρονομίας, ἄλλα τούτοις ὅμοια τρισμύρια. Μεμνῆσθαι οὖν δεῖ ἐν τοῖς καθόλου, ὅτι οἱ ἀπόῤῥητοι λόγοι πίστεως χρείαν ἔχουσι, καὶ δογμάτων τοιούτων. Ταῦτα δὲ ποῦ νῦν εὑρεῖν ῥᾳδίως; Ἢ δειξάτω μοί τις τὸν οὕτως ἔχοντα, ὥστε λέγειν, Ἐμοὶ μόνων μέλει τῶν ἐμῶν, τῶν ἀκωλύτων, τῶν φύσει

communicarem, si ea de causa fidelis et verecundus futurus essem. res autem non ita se habet; sed decretis opus est non vulgaribus. Si quem igitur videris rerum externarum studiosum, atque his voluntatem suam subjecisse, eum scito infinitos habere à quibus cogatur, à quibus prohibeatur. non opus est ei picem aut rotam admovere, ut ea dicat quæ novit, sed puellæ nutus (si res ita tulerit) eum convellet, Cæsariani blanditiæ, magistratus aut hæreditatis cupiditas, alia denique id genus sexcenta. In universum igitur tenendum est, arcanas orationes fidem postulare, decretaque talia. Ea verò nunc ubi invenire proclive est? Ostende mihi hominem sic affectum, ut dicat, Mihi soli meæ res curæ sunt, quæ prohiberi nequeunt, quæ natura sunt liberæ.

Hanc

Κεφ. ιγ'. φύσει ἐλεύθερος· ἓν μόνον ἔχω τοῦ ἀγαθοῦ τὸ δὲ ἄλλα γενέσθαι ὡς ἂν δύνωνται, οὐ διαφέρομαι.

Hanc naturam boni habeo; cætera vero fiant ut res temporusque tulerint, mea non refert.

MVSEVM
BRITAN
NICVM

Τῶν τοῦ Ἐπικτήτου Διατριβῶν
ΤΕΛΟΣ.